

భవిష్య మహా పురాణము

రచయిత:

శ్రీ విద్యార్థి కల్యారి వెంకట సబ్రిహృణ్య దీంతులు
వ్యాసవాచ్ఛయసమితి - విజయవాడ.

పాల్గొను:

వెంకట్రామ అండ్రీ కో.,

మద్రాస - విజయవాడ

1954

PLACED ON THE SHELF

Date 26.4.95.....

Q21:223
35 J54

Q21:223
35 J54

SRI VENKATESWARA
CENTRAL LIBRARY &
REF. CENTRE,

Acc. 221.85.....

Date

TIRUPATI

శ్రీ చంద్రమాణిక్యరామునిమః

ప్రమాద వ్యాపకం

త్రీ చుట్టుగలవాంప పరివార్జకాచార్యుచర్య త్రిష్ణుండర భగవత్పుర
ప్రతితిత్తత త్రీ కాంచీ కాచకోటి సీతాధిష జగద్గురు
త్రీమహంద్రశేఖరేంద్ర) పరస్పరీ త్రీపాఠై అసుపత్రుంఠ తీర్మానిమృ
పక్కిలంక గార్మాధిజన కల్పారి వెంకటుసుల్చమ్మణ్ణదీష్మితివయ్మే
సర్వాధిష్ట సీధై క్రిష్ణ వే వారాయిల స్నేహితి.

ఇవట తిరిక్కురుకొన్నార్ అను మాధవి వణశైలితో కీర్తనాపు
శ్రూచా శాఖాప్రాణసంతర్వణాది సత్కారముల నొఫర్మేషను అయ్యే
తాసంద భరితులై యాస్సురం.

ఆప్యదక్షమవేపురాణములనుండు సారిషై సర్వజ్ఞములును అలి
సులభముగా పరాపేత్త లేకుండా పురాణముల జీవించి కృతార్థాలు
లిఖిని త్వేత్తపోయిమ, తీవ్రమహిమ, వ్రతములు, ఆచారము, ధర్మము,
భగవత్తస్తుతి, యోగము ఇత్యాది ప్రిధానాంగములను బోధించు ముఖ్య
కథాలుగులను సంగ్రహించి, సులవితపదవ్రియోగములచే రసియ
మను అంధర్భాసా వచనరూపమయిన గ్రింథమును తాము రచించి
ప్రిమరింప బూనియందు అంకము విడితశై చాలా సంకీంచు
చున్నాము. ఇట్టి లౌకోపకారమునందు ప్రిక్రటైచియుండు భగవ
ద్వీకరింపుణి యగు తాము యాలాటి పత్రిపుత్రి గలవారై
శ్రీ చంద్రిష్మాక్షర శూరప్పాపాతుర్లై శ్రీయఃపరంపరు
బొండగలరు.

పుట్టాడు : } ఇతి నారాయణస్కృతి
తిరుక్కును కావూర్. } పార్వతి ఆశ్వయుజ తు గే బుధారం

వ్రింద

ఆదరమెన్న వ్యాసుని దయాపృతివర్షము కైల్చునేము నా
నాదికిలందు నందుకొన, నాక్కుకిం దగు నోహాదమ్ముగా
మాదమతోడ ముద్దుణండుఁ బూని, యొనర్చేను వ్యాసశ్రాబ ని
య్యాదరవంకరత్తుము కృతీషు సమగ్రిహా పాత్రమయ్యెదున్.

వ్యాసపవిత్రిభారతి పదాప్తములన్ మకరందధార ను
ల్లాసమలోఁ బదేందు లవిలంబముగా రుచిమాచి మాత్స్యభా
సాసరజిన్ మహాఇంవక్షంవదముం బొసరించునటి నా
తో సరిగా క్రీమంపదు బుధున్ మన శెకటురాయు నెస్తుదన్.

పచిళ మాముచ్చైక తు
వ్యాపాతి సరిపాలు కొండ మని నాతోఁ, దా
సోచెహని వ్యాసభారతి
కీహంగును గూర్చు సుకృతి నీతని శెంతున్.

అపందార్కము వ్యాసవాణి యిది య
య్యాంధార్మినిం బొల్పు న
ట్లాచంద్రార్కము సీదరాస్వయంల కీ
వ్యక్తోగ భాగ్యాయు ర
తోకైక్యర్థము చంద్రి శేఖరయతీం
దుఁ పార్చవాళిర్యున
తీపర్యున బొల్పునాని, నాక్కుతికిఁ బూ
రిన్ గీర్చి చేపార్పుతున్.

వీక్షి-లంక } కల్పారి శెకట సుబ్రహ్మణ్యాద్వితీతులు.
మకాం: విజయవాడ.

వీష య నూ చి క

ఒ బ్రాహ్మణవర్ణము.	ఒ బ్రాహ్మణవర్ణము.	ఒ బ్రాహ్మణవర్ణము	
ప్రారంభము	1-6	ప్రాథమిండము	
సూర్యప్రికంస	7	కృతయుగాది రాజతంశాపటి 81	
సూర్య ప్రవము	10	ప్రవ్యోతునిస్తుచ్ఛయజ్ఞ వృత్తాంతము 92	
సాంబునిచరిత్రి	11	కళ్ళపథథ - ఆగ్నివంక చాలిక్రి 98	
		విశ్రమాదిత్యుచు 109	
ఒ మధ్యమవర్ణము	ప్రాథమభాగము	ద్వితీయఖండము	
బ్రాహ్మణగురువ్రీకంస	38	చేతాభండు విశ్రమాదిత్యువట కథలు	
మాత్ర నమస్కారము	41	చెప్పుట 109	
బ్రాహ్మణ గురువందనము	42	1 పటిముకుటుసికథ	
ఇతిహాసపురాణముల మహితు	43	2 మధుమతికథ 115	
అంకమాపోత్స్విము	52	3 రూపసేననికథ 118	
అంతర్వేది బహిర్వేది విషయము	53	4 చంద్రికతి కథ 120	
ఆరామ ప్రతిత్త		5 మహాదేవి కథ 125	
ఎఱువులు-సామాన్యదోషాదములు	62	6 కామాగికథ 128	
విశేషమాహాదములు	63	7 క్రింగాకుండలికథ 130	
యాజ్ఞభేషమునంబ్రాయి యాజ్ఞభేషదము	64	8 చిరందేవునికథ 131	
హామద్రిష్టముల ప్రమాణము	65	9 కామాలుస కథ 138	
		10 గుణశేఖరునికథ 135	
రండెవ భాగము	(ప్రైక భర్మప్రికంస)		
శిల్పులకు వేతనాదినిర్ణయము	70	11 బుధివ్రికాషునికథ 138	
కులశస్త్రాపన వివయము	75	12 చారిస్కాయికథ 140	
మాన విరూపణము	76	13 వాళురుడను వాసరునికథ } —పూర్వమహితు }	142
మాదవ భాగము	14 మూలదేవునికథ 144		
ఆరామప్రతిస్కాది విశేషము	77	15 దీహార్థవాచానునికథ 148	
అసబంధము-వదముల అర్థాపరణము	78	16 దేవశర్మకథ 151	

17 గుణాకరునికథ	158	సామలదేవవంశము	199
18 పూహిని తుమాయనికథ	155	శుక్రవంశము (చాశుక్ష్య)	201
19 రూపసేనునికథ	158	పరిహారుని వంశము	207
20 సువృత్తినికథ	159	పైత్సుక్త మన్యంతర పొర్చంభ	
21 చింపుస్వాధి తుమాయనికథ	161	చరిత్ర)	210
22 దేతౌరుని శూర్యవృత్తాంతము	162	మహాంల్ఘములు	214
ఏకమాదిత్యుని నిర్వాణము	166	తమిరలింగుని చరిత్ర) తైమార్లంగ	216
సత్యనారాయణ వోతకథ	167	సూర్యమహిమ (శశ్క్యరథురి	
చంద్రిగుప్రేదు	168	యాను భూత్తనిచరిత్ర)	218
మానస తీవ్రవ్యక్తంస	169	రామానందునికథ	219
పాణిని కృత్పతివస్తుతి	170	శైఖసుప సూర్యవోధము } సింబార్కచరిత్ర)	220
బోపడేవుడు - భూగత పోతంస	171	మధ్యచార్యులు } తీ భరస్సాము చరిత్ర)	222
చేపిమహిమ	172	విష్ణుస్వామికథ	224
పతంబి చరిత్ర)	173	వాణిభూషణము } భూట్రోజు తులు	226
తృతీయభండము			
(చతుర్యగభండము)			
పాండవుల యుత్తర జన్మము	174	భూట్రోజి దీపితులు	227
కృష్ణకృత కివస్తుతి	175	వరామామహిమాచార్యులు	229
కాలివాహనుడు	177	ధన్యంతరి	281
భూషణము	181	జయదేవుడు	283
కలివిషదము	183	కృష్ణచెతుల్యులు	286
పృథ్వీరాజు	186	వార్షిక్తి	240
పృథ్వీరాజ జయచంద్రీల యుద్ధము	189	జగద్గురు కంరాచార్యులు	241
జయచంద్రీ పైభవము	191	గిరిశర్మ (రుద్రావతారము) }	243
కాలియుడు	193	ఆనందగిరి	
చతుర్థభండము			
		పురీకర్మ	244
ప్రమరువంశము	195	భూతీతుడు } మండన మిశ్రీఎడు	245
జయవోని వంశము	198	సాధకర్మ	25

కైత్రికర్మ	252	మధ్యాచార్యులు	298
ధూండిరాజు	253	భట్టజీ దీక్షితులు	294
శపార్విభైనవుడు	256	బరాహా మహిరుడు	295
బూలశక్తు	258	వాణిభూషణుడు	296
రామానుజులు	260	భన్యంతరి	297
వనుమహిమ	269	జయదేవుడు	298
ప్రార్థనస కైల్యిశు } నామదేవుడు }	271	పొద్దుత విభ్యంసము	301
చంకులుడు	277	అశ్వమత ప్రికప్పుడు	301
కశీయ	279	అక్షరు - ఆతని యూస్కాసపండితులు	301
సరశ్రీ	281	చౌరంగేళు - కివాచి	311
సిశ్చుడు - నానశుడు } నిత్యానందుడు }	283	వాసరులు - గురుంచులు } (వీటిష్టవాచు)	312
పథుడు - లైదాశుడు	285	వ్యాపులు	317
అశ్వినికమాయల యావశారములు } గోషణుడు }	288	నాగుల పరిపోలనము	318
కృష్ణచెరుణ్యులు	289	పుష్టిమిత్రుడు	320
బలభద్రుడు	290	అంధురీలు	322
శీవానందుడు - మాసానందుడు	291	రాత్మసారి	322
చిష్ఠస్వామి	292	భోగసింపుడు - కేశింపులు	321
		కల్పుమలు - మస్యంతరములు	324

—: వ్యాస వా జ్ఞాయ స మి తి :—

విధ్యాన్ కల్పారి కెంకట సుబ్రహ్మణ్య దీక్షితులు విజయవాడ..2
వ్యాసులవారి మహాత్మరాణములు:

1 కైత్రిములు - తీర్థములు

2 పండుగలు

3 సర్వదేవతా ప్రాతిములు

అను వానిగూర్చి చిత్రములలో ఆంధ్రముల ప్రచురించును.

సర్వసాధారణ పూర్తిషైకము రు 0-0-0.

శ్రీ గురుదేవాయినమః

తృపిరమేష్వరాహృదయము చిన్నయి మాగమగేయముఽ బురా
ణిపిష న్నిరూపిత రసాదయ మథ్యుతయైక సాధన
మాఘపదోనిక సంహారణ మైన జగద్గురుతేజ మాత్రాని
ద్వాపరిచాకసిధికి సదా భజియుంతును వ్యాసరూపముఽ.

అదివ్యాసాత్మకమౌ శుకాత్మకమౌ (బహ్యాఖ్యాత్మకమౌసుభా
స్వద మస్తదురుదేవతాకరుణ దూష మైత్రి నామాలిన
ల్లడె లేనవ్యులు పూయుచున్నది కటూత్తూలోలపేయుావ సం
పద నామై గురిపించుచున్నది పురాణానిక సారస్యమై.

హరిహర దివ్యనామ మహిమానుభవంబునఁ గాక యికలిక
రమలు తరింపలేరు; యజనంబులు దీవీతపస్సమాధులున్
ఁరుగవటంచు వ్యాసగురు చారువురాణ మహాగభీరుసా
రిఫునగర్జనంబు వినగా వినగా సిజ మధ్య మయ్యడిన్.

రారిహారభేదభావ విలయ మ్యుది (బహ్యాలయం బటంచు న
ష్రమగు తత్త్వముం దెలుప జాలిన దత్తరమంచు దైత్యతసం
హారణము దృక్కుధృక్క్యమును నంతరముఽ హరియాంనుగాంచు సె
వ్యారియువదేశ మా వ్రిభువు వ్యాసుఁడు మాకుఁ బ్రిభన్ను
ఉయ్యుణుఽ.

వ్యాసమహార్షి శేఖరుల వాళ్యుయకర్పుణమందు స్మాపిచి
స్వాసము కేవలమ్ము జడమరమ్మును జీవక శ్రావిలాస నే
దో సమకూర్చొన్న దిపుడండి మరుత్తుమంగిస్సట్టి యూ
దోసము దీసికంట నిధితోచున్న నిత్యవిన్యాతసమ్ముగ్గుఽ.

త్వాముక్షేమ్యై నవ్యతయై చక్కదనంబనినారు విజ్ఞ లీ
క్షేమధురమ్యై లాక్ష్మీతులు సాధుక్ష్మతుల్ మతియైన్నో కర్ణభూ
మణములు సేసియుఁ నవరసంబులు నించి యపూర్వావాసనల్
శృంగేక ఘుటీంచి స్వప్నర్మనుఖముఁ సక లేంద్రియతర్పణమ్యైగా.

ఒనరిచి తీర్పిదిద్దిన మహాత్మమ సంస్కృత నాపీంతీ విలూ
సినియిది బ్రిహ్మాచారులను జేరి గృహస్తులనునే వనస్థుల్
మునుల వివ్రత్తులం బ్రిణయముం బచరించి వారించు చిత్తమా
మ్యుసిక్కత మింద్రిఖాలము నపూర్వావురాగాపిలాస మెన్నెడ్రి
పదోప్రాక్తన జన్మపుణ్యఫల ఏ టీ వ్యాససేవాసుధా
స్వదం బం దొకివ్యు గూర్చినది భాషా దేవి వాదోడుగా
సీదం గల్లితి నిమ్మమణిర్మాణము తండ్రి ! సీకటాక్షామ్యుత
ప్రాదుర్భావముచే సుపర్యబుధపర్యపూత నాభాసయుఁ.

భవిష్యత్వరాణ ప్రశంస

ఇదింటు భవిష్యదర్శ సమునేతముగాఁ బదునాల్లు వేషప్పు
నొదవ యఫ్మాతోకల్ప శథయుంగల నాటగు స్వాముల్ శుభా
స్వదములు గాగ నూర్య విఫివం బలరక్త పున్యాంగా త్రిక్షిక్త బురా
విదిత మొనర్చె కై వము భవిష్యత్వరాణము బ)పోక్క సముతో

క. వ్రీతి పర్యాపోదయమై

శుభిపర్యాపై సుపర్య సుమధురభాషా
కృతిమై లూక్కతి క్షీతిమై
సుతిపాత్రీంబగుత నిందు చూడునికరుణక్.

—: భవిష్యమహాపురాణ స్వరూపము :—

వ్యాసభగవానులు రచించిన పదు సేనిమిది పురాణములలో నొకొక్కడానియం దొకొక్కటియద్వాతము గోచరించు చుస్తుది. ప్రిక్కతము భవిష్యమహా ‘పురాణమున’ రాబోవు కాలముయొక్క చరిత్రీ వర్ణింపబడినది. తిర్మికాలజ్ఞానస్తంపమ్ము లగు బుఘులకుఁ దప్ప యిట్టి దివ్యదర్శనము కలుగదు. ఈ పురాణమునండు దూరంగా లకోకములు గలవు. ఇందు బ్రిహ్మా పర్వము మధ్యమపర్వము వృత్తిసరదపర్వము ఉత్తరపర్వము నను నాల్గు పర్వములున్నవి. స్ఫుర్తికెల్ల కారణము సూర్యభగవాను జని, యదియే బ్రిహ్మాదవాచ్యమగు తత్త్వమని నిరూపించి బడినది, కాన మొదటిసర్వమునకు ‘బ్రిహ్మాపర్వము’ అనుపే రుచితమగుఁ గన్నట్టుచుస్తుది. ఇందంతట సూర్యమహామహా వర్ణిత మైనది. మూడవదియగు వృత్తిసరదపర్వమున మనువు దగ్గర నుండి యూరంథమైన స్ఫుర్తిక్రమము వర్ణితమైనది బ్రిహ్మాదగ్గర నుండి కాక, బ్రిహ్మామానసస్తుత్రీఁడగు మనుపుదగ్గరనుండి జరిగిన సద్గము (స్ఫుర్తి) వృత్తిసరదము అనబడును. ఆరామాది వృత్తిష్టలను గూర్చి తెల్పును.

భవిష్యపురాణములు దేశములో నాల్గురక్తములుగాఁ గనిచించుచున్నవి. ప్రిక్కతము సేనొక్కడాని ననువదించితిని.

మహాపురాణములో నొకటిరెండు చదివినంతమాత్రమున వాని తాత్పర్యము మనకండదు. వానిలో బదునాల్గు పురాణము లను బాంయణచేసి యసాసించిన నాకిపుడు పోనుపో నవి యగాధరత్మాకరములవలే గన్నట్టుచున్నవి. వానిలో నవగాహించి సర్వపురాణసమస్వయముగ నొక విపులమైన పీతిక్రిప్తేకముగ వాయిచున్నాను.

అ వ గా హ న ము

గురుప్రసాదసంబుధ్ ప్రసాద గురుమోగతః

తనోమి తీర్థక శ్వేషు పురాణే మ్యవాహనమ్.

(శ్రీ) వేదవ్యాసభట్టారకులచే బ్రహ్మాదింపబడిన మహా పురాణములు జ్ఞానవిజ్ఞానభాండారములు. అవి సర్వమానవులకు ధర్మార్థ కామమోక్షము లనెడి పురుషార్థములను భోధించు చున్నవి. ద్వారావరము చివర నిష్పటికి రమారమి యూతులే సంవత్సరములకు మున్న వతరించి కృష్ణదైవపాయను లను వేర వ్యాసపీఠము నథిష్టించిన యమ్ముహర్షి వాగ్దర్శమునందు భూతభవిష్యద్వారమానములు మూడును బ్రితిచింబించి తున్నవి. అద్భుతవశమున నా పవిత్రీవాజ్ప్రయమును దల్చిభాష లోని కనువదించు కుతూహలము నాటుఁ గల్దినది. గురుకృప యూ నాయభిలాషను నెరవేరింపది. ఇష్పటికి బ్రహ్మ, విష్ణు, శివ, దేవిభాగవత, వామన, మార్కండేయ, మత్స్య, కూర్మ, వరాహ, నారద, భవిష్య మహాపురాణములను దేఱ తెలుఁగు వచనమున రచించి **(శ్రీ)** కాంచీకామకొట్టి పీతాధీక్షవ్యరులగు జగద్దూరు శంకరాచార్యసామివారి పాదారవింద సన్నిధానమున సమర్పించు భాగ్యము గంటిని. ఈ నేడేయు వాజ్ప్రయతపస్సులో వ్యాససేవలోఁ భాల్మీణి **(శ్రీ)** ఈదర వెంకటరాఘవంతులుగారు నారచనలను ముదించి యాబాలగోపాలమున కందించి కృతార్థులగుచున్నారు.

మొదట మొదట సులభమై తోఁచిన యాకృమి పోను పో నగాధ్వైపోయినది. వ్యాసహృదయ మందుకొనులకు

నా తపస్స చాలుట లేదు. సంసారముకూడ విశార్గింతి సీయదు గదా! కొంతకాల మేకాంతముగ నెక్కడనైన నుండి వ్యాసవాచి సుపాసించి ‘సర్వవురాణ సమన్వయము’గ నోక్కి విషర్గగ్రింథము రచింపవలెనను నామనోరథము మనోరథము గనే నడచుచున్నది.

పురాణములలో భూమ, సుఖాధము, భూమగాధము. అధ్యమయి నట్టుండి యర్థము కాదు. ‘వేదోపబృంహాకములు పురాణములు’ అని యందు మేకాని వేదము ఉండలి యేవిషయము లెట్లు పురాణము లుపబృంహాణమునేసి (విస్తరింపడేసి వ్యాఖ్యానించి) చెప్పినవో నిరూపించుకొనలేకున్నాము. నిజముగ వేదార్థము మన కందినట్లు లేదు. వేదమంత్రముల కర్థముసెప్పు పెట్లున వైతానిక, చాంతి, సత్కత్రి, చారణ, భాతిక, చారిత్రీక కల్పముల పరముగ నాఱు విధములఁ దాత్పర్య నిర్ణయము చేయవలెనని తపోవృధ్ఘులు యోగులు నగు మహానుభూపులు పలుకుచున్నారు.

ఒక సముద్రమథనకథగాని సూర్యచంద్రగ్రహణములు గాని దేవాసుర యుద్ధములుగాని యహల్యాశాప పృత్తాంతము గాని తీసికొన్నప్పుడు విసీవినగనే మనకు వానియందుఁ గథాశృష్టి (చారిత్రీకత్వమే) కలుగుల సహజము. కాని యా కథలన్నియు నష్టత్త పుంజముయొక్క సన్నిఖేషమున కన్యయించునని వాని నాకాళమునఁ బ్రత్యక్షముగఁ జూడవచ్చునని వాని కన్నిటికిని ఖగోళవిజ్ఞాన పరమైన పరమ తాత్పర్య మొకటి కలదని యత్య

ద్వాతముగా నియూపిగఁగల బ్రిస్టోల్ గొబుగ్గారి వెంకటానండ
 రాఘవేరాపుగారివంటి మేధావులను జాచుచున్నాము. ఇంత
 ముస్కు వీరివిపుర్చ మసమనుకొస్తు యూజు కల్పములలోని
 ‘నతుతోకల్పము’కథ సంబంధించిన విషయము. ఒకచిన్న
 యుదాహారణము. అగ్ని దేవప్రభి ‘మేఘారాఘం శటాబద్ధం’ అను
 కోకముచే మసము స్తుతించేము. భ్రందు మేఘారాఘుడనగా
 నగ్ని నేశ నెచ్చునని (నేక యుగ్నికి వాహాసమని) యందరికి
 సరమగుచునేయుస్కుది. ఇది చారితోకారము. కాని నతుతోకల్ప
 వేత్తలు “అగ్నియనగా గృతీకా నతుతోము, అదియుళ్లినిభరణి
 కృతీకా పాదరూపమయిన మేఘరాశికి విమాద నున్నదియు,
 (మేఘారాఘమ్) అనువర్ణనమగ్ని దైవత్యమగుకృతికానతుతము
 మేఘరాశిమిమాదుగ నుండునను శాప్త్రరహస్యమునే చెప్పు
 చున్నది” అనియందురు. అశ్విని భరణికృతీకా పాదరూపమయిన
 నాకాశమంఫలి యూ ప్రి దేశములో నా చుక్కల యునికించబడి
 చూచిన నది ‘మేక’ యూకారమున నున్నట్లు కనిపించునుగాన
 దానికి మేఘరాశియను వేరును బుఖులు నిర్వచించిరనియు
 పల్చు-దురు. చూచితిరా! చారితోక దృష్టితో మసమనుకొస్తు
 యర్థమంతయు నిందుఁ దారుమారై పోయినది. ఈ శాప్త్రమే
 నిజము) చరితో (కథ) యసత్యమందుమా! అట్లన పీఱు లేదు.
 అగ్ని దేవతను మేఘవాహనునిగానే ధ్యానించి యుపాసింపుమని
 శాప్త్రమనును. నవగ్రహారాఘనకు సంబంధించిన యుపాసనా
 కాండలో నాయూగ్రహముల వాహనములు, రూపములు వారు
 ధరించు నాభరణములు మొదలగు నవన్ని యు నట్ల ధ్యానింపఁ
 బడి పూర్ణాఖింపబడి యైహిక ఫలముల నొసంగుచుస్తుని. అది మన

శ్వాస్త్రమునకు (యోగ శ్వాస్త్రము) సంబంధించిన యగాధ రహస్యము. కాన యిందేయద్వారమును వ్యురమనరాదు. వినాయక చతుర్థినాడు మనము హాస్తముఖుని విష్ణుశ్వరునిగాఁ బూజిం తుము. ఈ పండుగకు సంబంధించినకథలు బోలెదున్నవి. కాని యిందు మనము పూజించు విష్ణుశ్వరుఁ డెక్కెఁడో లేదు. హస్తానత్తత్రీగతుఁడైన నూర్యుని ముందిషుకొని చందుల్ఁడే యా వినీలాకాశమునవహాస్తిముఖుడెను వేరఁ బృత్యక్షమగుచున్నఁడు. నూర్యచంద్రగతివలన సేర్పడెడు నాయూపండుగులు వానికి సంబంధించిన చరిత్రీలతో సమన్వయ పతిచుకొని యందలి పరమ తాత్పర్యమును ఖగోళమునఁ బృత్యక్షముగాఁ జూడ వచ్చును. ఇదంతయు వేదములకు వేదోవ బృంహాశములగు పురాణములకు నత్తత్రీకల్పపరమయిన వ్యాఖ్యానమువలన నేమన కవగావాన మగును. ఈ దృష్టితో దళావతౌర చరిత్రీలు, కాళీ, గయా, ప్రియాగాదిక్షేత్రీ తీర్థకథలు బహుసితులనమన్వ యించును. ♦ విస్తరభీతిచే నిటు వివరింపనై తేని.

పురాణములలో గొన్నికథలు పరస్పరవిరుద్ధములు, వికృతములు నయి కనిపించును. అట్టివాని సమన్వయమార్గము మఱి చెక్కువిశేషములు నా మొదటి యవగావానమున బ్రహ్మ విష్ణు శివపురాణపీతికలో నిచ్చియంటేని. బృహాన్త కుమారైను గని యామెయందే మోహితుఁడై న్నాను చెప్పగా నూతుంగని బుఘు లీ వివరితమేమి? తండ్రి కూతురుం గలియుట యేమని

* పండుగులు క్షేత్రీ తీర్థములు మొదలగు వాణింగూర్పిన యా విశేషములు ‘వ్యాసవాచ్చుయసమితి’ ప్రతమునఁ బ్రిఘురింపబడు గ్రింథములండుఁ జూడవచ్చును.

యడిగిరి. అప్పుడు నూత్కుడు ఈ విషయము బస్తు గంభీరము. ఇది అంటిందియేంది)యకము, ఈ దేవరహాన్యముంగూర్చి శం కించం దగదు. అని యెఱక పురాణములో సహాధానించెను. ఇట్టి కథలు చర్చచత్తుపులగు మనకు నచ్చుకున్నను విజ్ఞానదృష్టిలో వేదములు వ్యాఖ్యానము చెప్పటిలో నారువిధములగు కల్పములలో నేదోయెక దానింబట్టియాక కథలకుఁ బరమతాత్పర్యము మంత్రిదృష్టలగు బుఖుల కవగతమై యుండును. అట్టి బుఖుల యనుగ్రహాపాత్రుల మైనప్పుడు మనకును నవి యందవచ్చును. మహావతివ్రిత్తా శిరోమణియగు ‘న హ ల్య’ చరిత్రవంటి కథలట్టినిగూఢ తాత్పర్యము కలవియై సత్కతీకల్పమును బట్టియో నైతానిక కల్పమును బట్టియో కొండొక వైజ్ఞానిక రహస్యమును జాటునవై యున్నవి.

అంతమం కెందులకు? పురాణములలో బునరు కిగ వర్ణింపబడు ‘సృష్టి’ విధానము చదివినపుడెల్లి నది యెట్లును నా మనసునకు సరిపడకపోయెను.

శ్లో అపవవ సన ర్జాదా తాసు వీర్య మవాసృజత్త
తదండ మభవ దైమం సహస్రింశు సమప్రభమ్.

అని యున్నది. పరమేశ్వరుడు సృష్టికిముం దాపన్ను లను సృజించెను. అందుఁ దన వీర్యముం చెను. అది సూర్యునట్లు వెలుఁగు నొక బంగారు గుర్తుయ్యెను. (అదే బ్రహ్మండము) అని దీని యర్థము. పౌరాణికు లిక్కాడ ‘అపః’ అనగా ‘సీరు’ అని చెప్పేదరు. ఆమింద వీర్యముంచుట యేమో, అది బంగారు గుర్తుగుట యేమో! మొత్త మందులో బ్రహ్మం

డను ప్రటీన నందుకు, ఇది చారిత్రికార్ధము. కాని యా శైక్షిక మున్సి వ్యాఖ్యానరూపముగ భరద్వాజ మహార్షి రచించిన ‘అంశుబోధని’ యను గ్రంథమం దపుర్వ సృష్టి రహస్యము బయలు వడినది. అందు;

‘ఆపోటత్వప’

అను సూత్రముక్కీంద వ్యాఖ్యానములో ‘ఆపో’ అనగా సృష్టికారణమైనది వటి యా సీరుకాదు. అది విద్యుదాపస్సు. దానినే వైద్యుతోదకమని వ్రికాళోదకముల తత్త్వవేత్తలందురు. ఆ యువకమున సీక్ష్యరుడు వీర్యముంచుటయనగా ‘స జతత బముస్యాం వ్రిభాన్యేయ’ అను వేదమంతో క్రమేన యా తూర్పా శక్తిని బ్రిహేషింపజేయుటయే. అందుపై నా విద్యుదుడక మునందు సంక్లోధము ప్రటైను. ఆ సంక్లోధమున తమః వ్రికాళ్యావములయిన రెండావరణ లేర్పడినవి. ఆ రెండిటి సంఘర్షణమున సత్యరజ్ఞమోగుణములు మూడును గలిగి వానిపాశ్చనుబట్టి తిగుర్చాత్మకమయిన యాధ్యాత్మిక జగతం తయు పుట్టినది.’ అని వార్యయబడి * అభ్యర్తికమయిన ఆత్మతత్త్వమును

* ఇందులకు బ్రిమూళములు భార్తికాభ్యూక కాత్మములను పేర విజ్ఞానగ్రంథములు (Science texts) పార్శ్వినమహారూపులు రచించినచిన సలుబణి పైగా నుదాహరించఁ బడినవి. ఈ అంశుబోధని మూలము భరద్వాజ మహార్షి రచించిన సూత్రగ్రంథము. ఇందుఁ బండెం డధ్యాయములున్నవి. ఇది సూర్యకిరణముం గూర్చినకాత్మము. ఇందులో నొక్కి యధ్యాయముమాత్మము శ్రీధానంద సరస్వతిస్వామివారు రచించిన శృత్తిలో నాక వార్తప్రాతి వేదార్థభాస్కర బ్రిహ్మశ్రీ కప్పు లక్ష్మికావధానుల వారియొద్దమండి నాకు లభించినది. ఇందుట్టికించములయిన మజి సలుబణి గ్రంథములలో భరద్వాజుల భారు రచించిన యుండ్రిపరమణ్ణము (విషాదాయలక్ష్మ సంబంధించిన కాత్మము)

బోధించుట యే మన మహార్షుల లక్ష్యము. సర్వశాస్త్రములకు నా పరబ్రహ్మమందే తాత్పర్యము. సర్వవిద్యలకు (బహువిద్య యందే విశ్లేషణ). సర్వవిజ్ఞానములకు జ్ఞానమందే విలీనత. అయినను భౌతికదృష్టికల మందమతుల మగు మనకు భౌతికము లయిన దృష్టంతములతోనే యాత్మనిరూపణము చేయుటకు అతిథిష్ట భరద్వాజాది మహార్షులు భౌతికాభౌతిక శాస్త్ర ములను చేర నిట్టి గ్రంథములెన్నో రచించినట్లు తెలియుచున్నది. వైకృత ముపలబ్ధమయిన యంతుబోధిసిలో జీవాత్మ పరమాత్మ లకుఁగల బింబప్రతిబింబ భౌవమును బుజువు చేయుటకు మహార్షు సూలోపకరణమగు రూపాకర్ష ణ యంత్రవిధానమును (Photography) నిదర్శనముగాఁ జాపినారు. అంతియకాదు, రూపాకర్ష ణయంత్ర నిర్మాణముకూడ సవిస్తరముగ నిందుఁ బేరొకైని నారు. వీనిమూలమున మహార్షురాణ రత్నాకరములగాంభీర్యము చూచాయగ నిష్పాడిష్పుదు నామనసునకుఁ దశ్ముచున్నది. మన దౌర్యాగ్యమున నిట్టిసారవత్తరములయిన గ్రంథములు ఖండాంత ములకుఁ బోయియో పండితపుత్రులయింట చెదపుర్వుల కాపణరమయియో మన కపరూపములయి పోయినవి. ఇది విషాదకర ఘట్టము. వైకృతము.

మేఘాత్ముత్తి (కృతిమ మేఘమును సృష్టించు విధానము తెల్పుగ్రంథము) బెంగళూరు శాస్త్రపరిశోధనాలయము నందున్న టీస్కుమ పతిథికలలో (జాచితిని.) తక్కిన వానికి యస్వేషించు చున్నాను. ఈ యాధ్యతశాస్త్ర గ్రంథములను గూర్చిన చివరములు మఱి యితర పురాణరహస్యములను “సర్వశురాణ సమన్వయము” అను నాగ్రంథమున. విశ్లుమగా పెలువరింతును.

—♦ భవిష్య పురాణ స్వరూపము ♦ —

భవిష్య మహాపురాణ మనపేర మూడు రకములైన గ్రీంథము లున్నట్టు తెలియుచున్నది. శాంతిహృదము, మధ్యమము, ప్రతిసర్దము, ఉత్తరము నను నాల్గు పర్వములు కలదియొకటి, శాంతిహృదము, వైష్ణవము, శైవము, త్వాప్తిము ప్రతిసర్దము నను నైదు పర్వములు కలది యొకటి. నారద మహాత్ర రాణమునుబట్టి శాంతిహృదై, వైష్ణవ, శైవ, సార, ప్రతిసర్ద (శేష) ములను నైదు పర్వములు కలది మతియొకటియైనే యున్నది. ప్రకృతము నాశ దౌరకిన మొదటి రకములో ప్రతిసర్ద పర్వము నాల్గు ఖండములుగా నున్నది. ఇందు శోకసంఖ్య పదునాల్గువేల ఘైదువందలు. నే ననుగించిన పురాణ ములో ‘భవిష్యత్తరము’ అనుపేర ధర్మశాస్త్ర విషయము లను తెల్పి నుత్తరపర్వము కేవలము భవిష్యత్తరపురాణమే కాని యవాంతర భాగము కాదు. కాన మొదటి మూడు పర్వముల గ్రీంథములో నడిమిభాగమునకు మధ్యమపర్వము పేరు సార్థకమయి యున్నది. ‘పట్టాండాని తథోత్తరము’ అని రామాయణము పట్టాండలుగాఁ బేర్చానబడి యత్తర కాండ మేడవ కాండగా గణింపబడక ప్రత్యేకము ‘ఉత్తర రామాయణము’ అని పేర్చానఁ బడినది. అట్లే విష్ణుపురాణ పరిశిష్టమెన ధర్మశాస్త్ర భాగము ‘విష్ణు ధర్మశాస్త్రము’ అను పేరఁ బ్రత్యేకముగా నెన్నఁబడినది. ఇంతియకాదు. మహాభారతమున కుత్తరభాగమగు ‘హరివంశము’ వందొమ్ముదవ పర్వముగాఁ గాక ‘ఖలపర్వముగాఁ’ జెప్పబడినది. ఇన్ని నిదర్శనము లను బట్టి యారు గ్రీంథ సంప్రదాయమునుబట్టి భవిష్యమున

మాండె పర్వములని భావిష్యోత్తరము ప్రత్యేకభాగమని తెలియి నగును. ఈ ధర్మజాత్రభాగముదవ్వ లుగిలిన భాగమును నేను దెనిగించితిని. ఇందట విశేషముల నరయుడు.

—: శాఖా పర్వము :—

శాఖాపర్వము సూర్యపాసనకు సంబంధించియున్నది. ఇది అరుణమంత్రమునకు (సూర్యసమస్తా-రమంత్రములకు) వ్యాఖ్యాన మనవచ్చను. సూర్యకిరణములలోనిభేదము వాసి ప్రభావము, యజ్ఞములుడు దేవతలోదేశ్వరముగా నివ్వుటిన హవిరాఘవములు భూవర్లకే సువర్లకే ములం దేయే పరిశామము లంది ప్రశ్నకారణమై సస్వాదిపాకరూపమున జీవకోటి కెట్టందు చున్నదియు నీ పర్వము వివరించును. దీనిని సమీనభగవాణి విజ్ఞానముతో సూర్యకిరణశాత్రములతో నమన్యయించి భాతికాభాతికప్రయోజనముల వెల్లడించి నూర్యపాసనయొక్క విశిష్టతను బ్రిచారము సేయవలసియున్నది

—: మధ్య మపర్వము :—

ఇందు ఇతివోసపురాణములు వారివారిమచన్నుల కెట్టి పరిశామము గల్గించునో వర్ణితమైనది. ఆ ఘుట్టములలో, బురాణము వార్యియుటయొట్లు, వార్యియుటకుడగు నాకులు గంటుములు సిరాలు (పసరులు, జిగురులు) పంక్తులు, అక్షరములసంఖ్య పురాణప్రవచనము చేయువారి నే యే పురాణముల నెట్టెన్న సత్కరింపవలసినది, వారు పాడవలసిన రాగములు, పురాణాను కూలములుయాన దేశకొలపాత్రములను ఖార్చి యిందు విపులీక క్షీంపుటినది. ఇందుధాహృతమైన అంకమహాత్మ్యము (సంభాష

శాస్త్రము) వివిధకొమద్రివ్యములు పరిమాణములు, తూకములు కొలతలు సద్భుతములు నున్నవి. ఇట్టాపూర్తములు (అనగా చెరువులు, తోటలు, బౌలు, దేవాలయములు, పుష్టిరీఎలు, ప్రజ్ఞిష్ఠించుట. గొప్పపుణ్యకార్యములుగా వరింపబడి ప్రజలకు బోర్తెన్నాహా మిాయబడి యాథికసమస్యాపరిషారము చేయబడినది. తోటలలో, భోడలలో, వాస్తుశాస్త్రములు నేయే వృక్షములు స్థాపించిన నేమేమిలాభములు గలుగునో వేనివేసి కేమేషి దోహదములు (ఏరువులు) వేయవలెనో చుక్క గాం జెప్పుబడినది. ఇదంతయు ఉద్దిష్టి విద్యకు (Botany) కి సంబంధించిన విషయము. మధ్యవురాణమునందు నిందు నాయా ఓషధులు మొదలగువానియర నిర్ణయము పట్టిన నాకు సహాయపడిన ఆయర్యేదాచార్య బ్రిహాపుర్ణాశ్రీ ముక్కామల వెంకటశాస్త్రిగారి కెంతేనికృతజ్ఞాడను. ఇక శిల్పవిద్య, శిల్పుల జీతములు, రోజుకూలిమొదలగువాని నిర్ణయమిందు బూగుగ నుదాహర్ణత మయినది.

—♦ ప్రతి సర్ద వర్వ ము ♦—

♦ ఇందు వైవస్వత మన్వంతరములోని యిప్పటి యాయిరువడి యోహిదవ మహాయాగములో కృతయుగమునుండి యెతికొని యా రాజుల చరిత్రీలు. రాజ్యకాలములు తెలువ బడినవి. చంద్రి సూర్యాగ్ని వంశియులగు రాజుల వంశము

♦ ఈ నా యథిపార్యయములతో పండిత బ్రిహాపుర్ణాశ్రీ కోట వెంకటాచలగారి యథిపార్యయము లేకిథివించు చున్నవి. వారు పురాణములను పార్యయ ప్రాచ్యములు రచించిన నవీనచిత్రాలను సమస్యలుంచి పూర్వోత్తగవిధముల బంధురాంచి సక్రియముగాఁ గాల నిర్ణయము లాసర్చుము సృష్టించి

నింద వర్ణితములు, ప్రియేశ్వరుడుగ ఐగ్నిపంశ రాజులు, వారి రాజు కాలములు, శరివాలుగ పద్మశులు నిందుఁ బూర్జిగు కలి 2710 మొనలు కలి 4 'ల్క వరకు వివరించబడినవి. అగ్ని పంశియులలో ముఖ్యముగా తూసెట్టిపొందలము లేకచ్చ తాఁధిషంతులయి చాలించి యశ్విమేఘము లొనర్చి శక్క రత్నున విక్రిమాదిత్య, శాలివాహనుల చరిత్రులు సంపూర్ణముగ నిందు వర్ణితములయి యున్న చి. విక్రమాదిత్యని పట్టాభిషేకసమయ ములో నతినికి రాజసీతి శాస్త్ర వేత్తయగు పండితునిచే (భేతాళుని

సుండి సేటివరకుఁ గల నుసంత యఱగములు మన్యంతరము లండలి మాన జాతి చరిత్రును అండు విశేషించి కర్మభూమియగు భారతవర్ష చరిత్రీన విపుల మంగా రమారమి యిరివడి గ్రింథములుగా రచించి మదింపించి భారతీ యుల కండించి యున్నారు. మనకు బరిత్రీ లేదని దుర్ముహ మిఁ పీరి గ్రింథ ముల మాలమున ఖండింపఁ బడివడి. పురాణములు జరిత్రీ దృక్పథములో సమయయిపరచుటకు కింత విపులమయిన ప్రిమారు గ్రింధము లింకవరకు వేఱు వడలేదు. పాశ్చాత్యులు కూడ భారతదేశ చరిత్రీ వారీయుటకు పురాణము లనే యాధారము చేసికొనియు అంకుగాసి విషయములను దారుమారుచేసి పురాణము లన్నోన్న విషదములుగా నున్న ప్రీతిటి పురాణములను నసత్య ప్రిచారముతో పురాణ ద్వార్యయమచొంద మన భారత ప్రజలు వైమనస్యము కల్పించిరి. ఎటు చూచినను బరిత్రీలందవి కాలములను వ్యవ్యాప్తిలగూర్చి పురాణ ములలోఁ జెప్పిన ట్లనుసరించిన సే సత్యమయిన భారతచరిత్రీ లభించునగాని పాశ్చాత్యులచే వారీయబడి సేటి పారశాలలోఁ బొత్యము లయయున్న చరిత్రీల వలనఁ గాడు. అని యప్పారు సంకలములై మన నాగరికతు సభ్య తను తగ్గించి మఱపించి మనక్కిఁ కిఁ గఢంకసారీయములై యున్న చి.

పీరి చరిత్రీకృష్ణి యప్పారమని గుర్తించి విజయవాడపౌరుఁ విద్వత్పుభా ముఖమున 'భారతచరిత్రిభాస్కుర' యను బిరుదమిచ్చి సత్కరించియు న్నారు.

యువతారము) దెల్పించిన కథ లత్యామృతములై యొక్కాక్క కథ యొక్కాక్క- ప్రీత్యేకరాజుసీతి చచురతను జాటున్నదే యున్నది. అందు నిగూఢమైన రాజుసీతి యమిడియున్నది. అది పాలకులకు బరీకూఘటము. రాజ్యాంగవేత్త లెల్ల రు దీవిని బణించి మననము సేయవలసియున్నది. (శ్రీ కృష్ణుడే కృష్ణచెతన్యులుగాఁ గలి యుగమునం దవతరించి యా యుగమందలి మానవుల కీళ్ల దేవతలై నాయకుడై రాబోవు చరిత్ర) నడుపుచుస్తాస్తి పిస్తారముగా వర్ణితమైనది. అక్కరు, హౌరంగజేఖు మొదలయిన రాజులను డెల్పి శివాజీ ప్రీసంగముచేసి, పిమ్మట ఛిల్లి రాజ్య మునకు రాజులుగ వానరజాతివారగు గురుండులను వర్ణించిన పిమ్మట మానులు రాజులగుదురని యున్నది. ఈ గురుండులను పేరు “సీమదొరలకే” సమన్వయింప పీలగుచున్నది ఈ వరుననో వికటాపతి (విక్రోరియా) వాఁచింధ్యారముగా దౌరలుపచ్చట, కలికాతాయందు (కలకత్తాలో) రాజ్యాంధ్రముని పాశులుపచ్చట, అట్ట కొశలమార్గమున (ఎనముండుగును నిప్పుణులుగల సంఘము-పారా మొంటు) రాజ్యమేలుట మొదలయిన వార్త లిందున్నవి. ఇందలి భాషారీతినిబట్టి భావగతినిబట్టి మఱి యితరపురాణ సమన్వయమునుబట్టి యూధసికములయిన యా పేరులు చరిత్రియుఁ బ్రహ్మిప్రములని తోచుచున్నది. అవిగాక విక్రోరియా రాజ్యపాలనడాక యుండి యూమింద కథ (జాజ్ఞి మొదలగు వారి పేరు భారతస్వాతంత్ర్యవార్త) మచ్చున్నకైన లేని శారణ ముచే విక్రోరియారాఁ పాలన సమయమునో కొంచెము వెనుకనో ముద్రిణ మయిన యా పురాణములో నెవరో యావి చౌప్పించియుందు రనుట నిర్వివాదము. భవిష్య పురాణమని

యున్నది కదా యని భ్రమహి యిందే యా చేప్పలు మార్పులు విశేషముగా జేసియుందున. కాన యా భాగమున కంత విలువ క్ల్యాటక్స పీలులేదు.

గురుండుల తరువాత నికముందు తుంగ నివాసులగు మానులు భారతవర్షమును ఏక్రమశకము 2264 వరకు (కీ). శ. 2207 వరకు) రాజు లగుదురని భవిష్యత్తు చెప్పబడి నది. ఈ మానులు బభ్రవర్షులని చిన్న చిన్న ముక్కలు గల వారని, గుండ్రినివారని, పొడ్చవైన తల గలవా రని, బొడ్డధర్మ పరులని తెలుపబడినది. ఈ వర్షమనుబట్టి మానులు అనగా చీనావారేమో అని అనిపించుచున్నది.) మానుల పరిపాలన మున వైదిక ధర్మవ్యవస్థ, దేవపూజ మొదలయిన సదర్మములు పునరుద్ధరింప బడునని యున్నది. అటుమిందట పదునొకండవ మానుడగు 'పన్నగారి' యను నాతడు నాగులచే జయింపఁ బడును. అంతట ఏక్రమశకము 2264 నుండి క్షత్రియులగు నాగుల (అస్సముప్రాంతియులు) పరిపాలన యూరంభమగును. వారికాలమున మరల వేదధర్మము, యజ్ఞాదులు, ఔపాసనయు సాగును. వారిని జయించి పుష్యమిత్రీఁడు రాజగును. అతడు భారతదేశ వైదిక ధర్మదరణము చేయును. అతనికాలము ఏక్రమశకము 2772. (కీ). శ. 2715) అటుపైన ఆంధ్రిల పరిపాలనము మూడువందల పది సంవత్సరములు నడువఁగలదు. సుగదుఁ డను నాంధ్రిరాజు రాత్మసులచే జయింపఁ బడును. రాత్మసులు బంగారమును వారింతురు. అటుమిందట నాంధ్రి వంశములో సూర్యాంశ్చర్ణో రాత్మసారి యను రాజు జనించి 'బంగారు నాటమును' చలామణి లోనికిఁ దెచ్చును. వాని తడు

వాత సరువదిమంగి రాజులు వేదవరాచుఱులయి పాలింతుట. పిమ్మటు కలి 8800 A. D. లో విశ్వస్తున్నాప్తి యనువాడు వేద ధర్మ పరాయణుడు, దేవపూజాత్మకరుడు రాజుగా వచ్చును. అతడు బార్హివ్యాఖయర్థమును బునుద్దరించును. ఇట్లు కలిగొం 1లక్ష 25 వేలు దాటిన తరువాత భోగసింఘుడు, కేరిసిం హుడు నను. నిద్దను సోదరులు వచ్చి మానుల జిల్లాంచి ధర్మ వ్యవస్థ చేయుదును. వాటు వామవమూర్తి యంకచే యోగు లఱు కల్ప త్సైత్రీమున వసింతురని యున్నది. అటుమోద కలి తృతీయ చతుర్థ పాదములంది మాసపుల స్వరూపస్వభావ ముఱు వర్ణపత్రములు శ్రీమద్బ్రాగవతము, హరివంశము మొదటిగు గ్రీంథములందును, నిందును వర్ణింపబడిన కలికాల లక్ష ఇము లన్నియు జేర్ని విపులముగా 'సర్వపురాణాసమన్వయము' అను నా గ్రీంథమునఁ బ్రికటించెదను. కలి స్విధమ పాదములోనే మన కవి నేడు స్వప్నపడి మహారూల శ్రీకాలజ్ఞానమునెడ వింత గొల్పుచున్నవి. ఇది విని కాలప్రభావ మిట్లున్నపుడు మన మేమి చేయగలమని కొండు నిస్సుహా చెందుదును. కాని యది తగదు. రాత్మి చీకటి యూహరించుట స్వభావిక మఱు నను నేదో చిన్నదీపము వెలిగించుకొని యిల్లు చక్కబ్బేసు కొనుచునే యున్నాము. అంధకారము గాఢమయిన కొలది యేపాటి చిన్నదివ్యాయైను సెంటో సాయవడు చున్నది. అక్కె తక్కిన కృతోది పుణ్యయుగములకంటే కలియుగము పాప భూయిష్ఠమైనను నిందు చేసిన యే కొలదిపాటి ధర్మమైనను ననంతఫలము నౌసంగునని, యందుచే కలియుగమే తక్కిన వాసికంతె శేషమతరమని యందు వ్యాసులు చెప్పినారు. పోను

పోను మహాకల్పిలో పాప మత్యత్కటమై సర్వ వ్యవహారములు కళ్చివడి ప్రీజలు నిర్వేదము పొందునురు. అమిథి మోర్యరాని దైనపు మఱల పుణ్యచింత యూరంభ మగును. అదే కృతి యుగారంభము. అప్పుడు మరల సూర్యవంశ మూలస్తుమహండగు నిక్ష్యాక్షరు చక్రవర్తియై ధర్మవ్యవస్థ చేయును. ఈ రాబోవు చరిత్రీనూడి భూతకాల కీర్తయలచే జరిగిపోయినట్లు పర్మింపు బడినది. ఇది యూర్ష గ్రీంథములో భాషాసంప్రీదాయము కాన యిది వికుఢు మని యొవరును శంకింపరాదు. కృష్ణ నిర్మాణమైన వెంట కలి ప్రిథమపాదములో సంధి కాల మివ్య జీవుడే గడచుచున్నది. నేటి కారువేల సంవత్సరముల లోపుగానైనది. అనేక విపరీత మతాఫూతములకు శిథిలమయ్యే నేటికిని భారత సంస్కృతి స్వరూపభంగము పొందలేదు. పండుగలని, ప్రితములని, తీర్థక్షేత్రి యూత్రీలని, ప్రీజ లింకను ధర్మాసక్తి కలిగియే యున్నారు. కావున సీమాత్రిపు వెలుఁగులో మనము జాగ్రిత్త పడవలయును. అంమలకై ప్రిభుత్వము దేవాదాయ ధర్మాదాయ ద్రీవ్యమును సద్వినియోగ పరువ వలయును. విశ్వవిద్యాలయములందును, భార్యిచ్ఛ పుస్తక భాండాగారములందుఁ బ్రత్యేక శాఖ నెలకొల్పి గుర్తింగా జుగుచున్న మన యూచార సంప్రీదాయములకుఁ బండుగులు, క్షేత్రి తీర్థయూతీలు మొదలగువాని వలనఁ గలుగు నైహికాముమ్మీక లాభముల కుపవత్తుల చూపి నచ్చు చెప్పి, శీర్ధి కర్మించుటకుఁ బండితుల నియమింపవలెను. ప్రాచీన భారతీయ విజ్ఞానమును సేదు యూంతీక పరిశోధనకు సంబంధించిన సాధిన విజ్ఞానములో సమన్వయ పఱచుట కుభయవిధ విజ్ఞా

నులను నొక్కచో జేర్చి వారి పాదములను సమన్వయపతిచు
గ్రీంఫములను వార్షిసి యందింపవలెను. వాని నూరూర,
యింటేంటః బ్రిచారము చేయవలెను. అందులకు సర్వకళ
నిలయము లయయున్న దేవాలయములే యుత్తమే రంగస్తల
ములు. బహు శ్రీమలోర్చి శాంతిచే గడించుకొన్న స్వాతంత్ర్య
మిట్లు మన సం స్కృతి ని, సభ్యతను బునరుద్ధరించుకొన్న నాడే
సంపూర్ణము, సర్వాంగసుందరము కాఁగలదు.
అట్టి శశ్భోదయమునకు మన వ్యాసపాజ్గ్రయసమితిపత్రమున
ని దే పుష్టాంజలి.

శ్రీ మహాగోచరంపులభు నమః - శ్రీ గుముడేశాయై నమః
శ్రీ వ్యాసభగవతే నమః

భవిష్య మహాపురాణము

బ్రాహ్మణ పర్వము १.

శ్రీయతుండగు శతానీకప్రభుని దర్శింప మహాత్ములగు
మహర్షులందరును దయచేసిరి. వారు భృగువు, అతీ, వజిష్ముడు,
పులస్త్యుడు, పులహుడు, క్రీతువు, పరాశకుడు, వ్యాసుడు,
సుమంతుడు, జైమిని, హైలుడు, యూజ్యువల్యుడు, సాతముడు,
భారద్వాజుడు, నారదపర్వతులు, వైశంపాయనుడు, మహా
త్ముడు, మహాతపస్వియుగు శౌనకుడు, దక్షుడు, అంగిరస్ను
గర్వుడు, గాలవుడు, మెదలగువారు. శతానీకుఁ డట్లరుదెంచిన
మునివరుల కెనురేగి యథావిధి సథ్యాదు లొసంగి వ్రాజిం
చెను. మరియు పురోహితపురస్కృతంబుగ గోవు నొసంగి
స్వాగత మృఢిగి సాప్తాంగవందన మాచరించి సుఖాసనము
నమరించెను. సుఖానీసులయి మార్గశ్రీమతు వాసి సుప్రసన్ను
లయి యున్న యమ్మునిపుంగపుల నా రాజపుంగపుడు దక్షుజ
శాపుల వెత్తి యిట్లు వ్రీశ్శించెను. ‘ఓ మునిస తములారా !
ఇప్పుడు నాపుట్టువు ధన్యమయినదని భావించుచుంటేని. కీర్తి యు
యశమ్మును, బలమ్మును నాకిపుడు లభించినవి. నన్న జూడ
వలయునని తామందరు మన్మాదిరమునకు విచ్ఛేయుటవలన

నేను ధన్యడైతిని. నేనిపుడు పుణ్యాత్మకుడైతిని. మిమ్మస్తు స్వరీంచిన మాత్రమున నరుడు వచ్చితుండగుం గాడె! మహాబలసంపన్నులగు మిావలన ధర్మశాస్త్రరహస్యములను వినపలయునని యున్నాడె. అట్లానదించి నేనుతుమగతి కేగఁగలను. మాతండ్రీమున్ను భారతము విని యుత్సమాసము నలంకరించెం గాడె! అట్లు పలికిన విసీ యూ బ్రాహ్మణులు లందుననోర్ధ్వము సమావేశమయి విమర్శించి వ్యాసుని బూజించి యుల్లు పలికిరి. రాజు! నీను వ్యాసభగవానుల ననుగ్రహించు జీస్కొనుము. ఈతుడు నీకు దెలుపును. ఈయన యుండగామేము బోధింప నర్స్సుల ముగాము. గుచ్ఛరన్నిధిని తిష్యండు విద్యాబోధచేయట యుదీతమగునే? సాత్మాన్నారాయణండగు నీ వ్యాసుడే మాకండరకును గురువు. ఇతిందు పరమకృపాభుపు. దివ్యాధానమెతీంగినవాడు. ధర్మాదిపుశాస్తరమన్విత మగు ధర్మశాస్త్రమును జాతుర్వర్ణిప్రజలు పవిత్రులగుటకై యితిందు చెప్పయున్నాడు. బౌషధమునకు రోగము భయపడినట్లు గహనమగు శాస్త్రమునకు లోకము భయపడుచుండును. రఘ్యమును, శాస్త్రమును (శాసకమును) గూడ యసునట్లు భారతము నీతిందు రచించెను. వైద్యుడు రుచికరమును, పథ్యమునఱున యామధమునిచుచ్చనట్లు ముగిపుండగు నీతిందు భారతము విస్తరించి యిచిపియున్నాడు. భారత మాస్తిక్యసాధము నెచ్చటకు సోపానము. అద్దానిని వినిన యతిందు స్వర్గసగకముల స్వరూపమును బుత్యత్తుముగాఁ జాడగల్లను. దేవతలు తీర్థములు తపస్సులు మొదలగు

నాని నిశ్చియ్యాసము భారతము వలననే యగును. భారతార్థమాలను విమర్శించినవాఁ డెన్సుడును నా సిక్కుడు గాడు. భారతము వలననే విష్ణువుసందు, దేవతలయందు, వేదములయందు, గురువులయందు, గ్రాహ్యాలులయందు కల్యాణకరమగు జీ యుదయించును. భారతమువలననే ధర్మార్థ శామమోత్తములు సిఫ్టించును. మోత్తపథగాములగువారి కక్కుల్చిమహగు మార్గము భారతము. సుమహారములు భారతమునందు బ్రిపం చింపబడి యున్నవి. అనిత్యములగు తాపత్రియములచే సంతృప్తులగు వారికి శాంతి లభించుట యొక్క భారతమువలననే. వృష్ణిపాండవపంశముల సంపదలకు వినాశనము గల్గిన తీరు విన్న యాత్రం దుఃఖావసాసములగు సిహాలోకసుఖముల బండార మెటింగోసు వృశ్యాచరణపమండగును. ఇట్టి మహాగ్రౌంధమును బలికిస మహాత్ముడు వ్యాసుడు. వ్యాసరూపము ధరించిన యామహనుభావుడు నాక్కొన్నారాయణుడు. అని పలికిన బుహుల పచనమ్ములాలిఁచి ప్రతాపశాలియగు నాన్నపేళురుందు శాస్త్ర విశారదుండగు వ్యాసు నిఱ్ఱి ప్రసన్న నొనరించుకొనెను. ‘బ్రిహ్మజ్ఞ! తమ పాదములందు వార్ణిలి యిడిగో నమస్కరించు చున్నాను. నేను పవిత్రుడు సగుణ్ణు ధర్మశాస్త్రము తెలుప నరింతను శుభవైసంగము సేసి నస్సినంపారమునుండి యుద్ధరించుము. నా తండ్రికి భారతమును డెల్చి యుద్ధరించితివికదా!’ అనిన విని వ్యాసుడు ‘రాజు! ఇదిగో! తంతుడు నా శిష్యుడు సుమంతుడు. స్తోరినదెల్ల తెల్పుగలడు. భారతవంశవర్ధన! అద్భుతమును ప్రీతికరమును శుభదము నగు కథ వినవలతు వేని

సర్వపాపభయహరంబును మున్ను వైశంఖాయన ముసీందున్ని వలన మింతండ్రికిఁ దెలుపఁబడినదియు బ్రిహ్మాహాత్మ్యది మహాపాపవ్యాపోహనంబునగు మహాభూరతవ్యాఖ్యానమును వినుము.’ అనిన మునికులంబు బుషిప్రంగపుని రాజును జూచి ప్రీశంసించిరి. బుధ్ని శాలియగు నీ వ్యాసుండు తెల్పినట్లు నుమంతుని పృచ్ఛ చేయుము. అతడును సర్వశాత్త్రు విశారదుండు. మాకును నిట్టి యంశము వినవలయు సను బుధ్నిపొడముచున్నది. అంతట శాదరాయఱండు తనశిఘ్యండగు నుమంతునితో “తాత ! ఈ రాజు సంతోషించునట్లు కథలను దెలుపుము” అనిన నుమంతుండు గురువ్యాదయము గమనించి యందరకును దెలుప సమ కట్టినంతట ఆజమింధుఁ డగు శతానీకుం డతనికి మొర్కిటై ‘విప్రీంద్రి ! సర్వపాపములు వాసి గేను పవిత్రత సందుటకు బుణ్ణాఖ్యాన మేడేసి నాకుఁడెలుపుము’ అని యడిగిన నుమంతుం డెట్లు పలుకండాడంగెను. ‘భారతా ! పుణ్యములగు శాత్త్రు ములు నానావిధములుగ నున్నవి. అవి సర్వకిల్పిషహరంబుతే. అందు నీవేది వినదలఁచెద వది యడుగు మన ధర్మశాత్త్రుమతము లెస్టున్ని కలవో యవి విని తెలిసికొనడలచితిని. విష్ణు, యమ, అంగిరో పశిష్ఠ దక్ష సంవర్త శాతాత్పవ పరాశర, ఆపస్తంబ, ఉశనః, కాత్యాయన, బృహస్పతి, గౌతమ, శంఖలిథత, హరీత, అణీప్రిభృతు లగు బుములు రచించిన ధర్మశాత్త్రుములు పెక్కలు గలవు. అవి బ్రాహ్మణా క్షత్రియ వైశ్యుల శేయస్తు కోరి చెప్పుబడినవి. అవన్నియు వింటిని. కాని చతురవర్ణులగు జూదులు ధర్మార్థకామనంరత్సమేట్లు చేసికొనగలరో విని

యుండ లేదు. వారి కాగమములం దధికారము లేదుగదా ! ఇట్టివారికి తీవ్రప్రసాధనమగు నాగమ మేమున్నదో, వారి కష్టము వారి १० చుట్టు మార్గము ననుగ్రహింపు' మన సుమంతుండు 'రాజు ! చక్కని ప్రీశ్న చేసితిచి. అష్టాదశ పురాణక్రూర్య యగు వ్యాసదేవుడు శూద్రుసంరక్షణకై భారత మును రచించెను. అందు వేదార్థమంతయు ధర్మశాస్త్రమును గూడ యిమిడించెను. సంసారవార్థిం బడి కొట్టుకొను చాతుర్వ్యర్షము నుధరించుట కదియోక నోక. వ్యాసుడు పదు సెనిమిదు పురాణములను, సెనిమిది వ్యాకరణములను దెలిసి భారత సంహితను సంతరించెను. అది వినిన యతఁడు బ్రిహృత్య హత్యను దరించును. పదుసెన్నిది పురాణములు సుప్రసిద్ధములు. బా'హృత్యు, ఎంద్రిము, యూమ్యము, రౌద్రిము, వాయవ్యము వాచుణము, సావిత్రిము, వైష్ణవము నని ఎనిమిది వ్యాకరణములుగావు. ఇందు నీవేది వినదలఁచితి వన 'మనీ! నీ చెప్పిన వన్నియు మున్నే వినియున్న వాడను. భవిష్యమహా పురాణ మొక్కటి కొఱవడి యున్నది. అన సుమంతుఁడు 'స్నాపాగ్రణి ! అది తోమ్మిదవ మహాపురాణము. అదివినినయతఁడక్ష్యమేధఫలము చూంగొనును. సూర్యలోకమున కేగును. ఇది చిదావ్యంసుఁడగు బ్రాహృత్యునిచే నధ్యయనము చేయదగినది. బా'హృత్యు ఐమ్ములుడు శిఘ్రాలైన చతుర్వ్యాణ ప్రజలకుఁ దెలుపవచ్చును. బా'హృత్యులుడు త్సుత్రియుడు తప్ప యితరుఁలు దీని నధ్యయనము చేయరాదు. శూద్రుఁడు వినుటకే యర్పుడు. దీనినతఁడు చదువ కాదు. ఇందు శ్రౌతస్క్రూప ధర్మములు రెండును దెల్పఁబడి

యున్నవి. ఇదివిసిన యాతనికిఁ ద్రికరణదోషములు నశించును. చీఁని జతుర్వ్యాసప్రజీలకు వినిపించినయాతడు ‘గురువు’ అనం బడును. అతిఁడు సర్వపూజ్యుడు. భూమండలమంతయు సత నికి సమ్మించినను జాలని దేయగును. ఆచారము మొదటి ధన్యము. అది యా గ్రీంథము సందున్నది. ఆచారపీఠమండు వేదఫలము సందలేడు. ధర్మగతి యాచారముమింద నాథర పడియున్నది. సర్వతపమ్మలకు నాచారము మూలము. కావున నిమ్మపోపురాణమునం దాచారము కీర్తిరింపఁబడుచున్నది. దాని కపసరములగు కథలు, వృత్తాంతములు నింఁదుబేర్మౌసబడును. బ్రిహ్మా శంకరునికి, శంకరుడు విష్ణునికిని, విష్ణున్న నారదునికిని, నారమం కిందుర్మీ కిని, ఇంద్రుడు వరాశ్రమునికి, వరాశ్రమఁడు వ్యాములకును, వారు నాశును పరంపరగా సీ గ్రీంథము నువవే శించియున్నారు. నావలన సీవు వినుము. స్క్యాందము లష్టయని యెరుఁగుదుము. భవిష్య మిందు సగమున్నది. ఇది వినివారికి బుధి, సృధి, శ్రీయుతు కలుగును.

2 అ. నుమంతుం డిట్లునియై :— ఈ మహాపురాణ మైదు లక్షణములు గలది. దీనిని వినుము. ఇది బ్రిహ్మాపూత్యాసివార కము. ఇందు పర్వతము తైదున్నవి. బ్రాహ్మణము, తైషము, శైవము, త్యాగప్రము; ప్రతిసర్వము నని వాని పేమలు. ఇందు చతుర్ధశవిద్యలుం గలవు. అందు తొలుత సృష్టిక్రమము వర్ణితము. 2 అధ్యాయము నుంచి 47 వరకు ధర్మశాస్త్రవిషయము. వ్రతవిధులు మొదలగునవి.

—♦ సూర్య ప్రశ్నం ♦—

48 అ. నుమంతుం డిట్లీనియె :— మున్న సాంబుండు తన తండ్రి యగు కృష్ణుని నైహికాముచ్ఛీక కేయ స్వాధన నేమచి ప్రశ్నించిన శ్రీహరి యతని కిట్లుయె. దేవతా ప్రసాదము కంటె మించిన పరమలాభము లేదు. విశిష్టుడుగు దేహిచే విశిష్టులగు దేవతలూ రాధింపఁబడి విశిష్టఫల మిత్తురు. ఆగమము లన్ని టెయందు దేవతలున్నా రను సిద్ధాంతము నిశ్చిత మయినది. ఆగమప్రమాణముచేతనేకాక యనుమానప్రమాణముచేతఁగూడ యిది సరిపడుచున్నది. సర్వదేవతలు ప్రీత్యక్ష మున కందరు. ఒక్క సూర్యభగవానుడే ప్రీత్యక్ష దేవత. అతనికి జగచ్ఛతుషు అని వేరు గలదు. అంతకంటె నథికము దేవత లేదు. ఈ జగత్తుంయొక్క స్తుపీసితెలయము లతనివిధనసే యగుచున్నవి. సర్వభూతగ్రామమున కత్తఁడే హేతుషు. కృతయుగాది రూపమయిన కాలము సూర్యుడే ఇంద్రాది దేవత ఉతని రూపములే. వేదములు ‘పరమాత్మ’ యను శబ్దముచే బేర్కోన్నది సూర్యునే. ఇతివోసపురాణము ఉతనినే ‘అంతరాత్మ’ యని పేర్కోన్నవి. ఇంకఁ సర్వదేవముల యందు వేరికుండడే యున్నఁడు. మండలస్తు డగు నీతనిని గూర్చి జపించిసారికి సర్వసిద్ధులు కరతలామలక ములు. తన దేహమునందును, మండలమునందును నుస్సువాసి సేకరూప మున గ్రహించిన వాఁ డెవఁ డో యతడే చూచిన వాఁడు. అంగకవచాదులతో నీవీ దేవు నారాధింపుము. నీకు ఆదిభూతికాధిదైవికాధ్యత్మిక దుఃఖములు గలుగును. 49 అ.

మొదటి సూర్యోదాసన చెప్పబడినది. ఈ సందర్భములో గ్రహశాంతి వర్షితమైనది. సూర్యునికి జల్లేదుసమిథలు, చంద్రునికి మౌదుగు, కుజునికి ఖదిరములు (చండ్రీ), బుధునికి ఉత్తరేణ, గురునికి రావి, శుక్రునికి బౌదుంబరములు (మేడి), శనికి జమ్ము, రాహువునకు దూర్యాలు, కేతువునకు కుశలు, చెప్పబడినవి. సూర్యునికి దక్కిణాధేయవు, చంద్రునికి శంఖము, కుజునికి ఎష్టాయెదు, బుధునికి బంగారము, గురునికి వస్త్రములు, శుక్రునికి తైలాంజుము, శనికి కపిలధేయవు, రాహువునకు భాండపాయసము (కుండెడు పరమాస్నము) కేతువునకు మేకయు నీయవలెను. సూర్యునికి బైలపస్నము, చంద్రునికి నేతిపాయసము, కుజునికి హవిష్యాన్నము, బుధునికి క్షీరాస్నము, గురునికి పెనుగస్నము, శుక్రునికి నేతియస్నము, శనికి తిలపిస్నము (చిమ్మలి), మినుము, రాహువునకు మాంసము, కేతువునకు చిత్రాన్నము నివేదన చేయవలెను. సాపీరము, అండాలము, స్విస్న బీజము, కాంజికము అనేవిగ్రహశాంతులాదు సమర్పించవలసిన వారణములు (మద్యములన్నమాట). నరుల పతనోత్సతనములు గ్రహధీనములు కావున గ్రహాధన చాలవ్యధానము. గ్రహములు, గోవులు, రాజులు, గురువులు, బ్రాహ్మణులు పూజింపబడుదు రేని పూజ నిచ్చెనరు. అవమానింపబడుదు రేని యవమానించెదరు. చెలరేగిన యొక యుంత్రమును యంత్రము చేత నే యణిచవలసియున్నట్లు చెలరేగిన పీడను గ్రహశాంతిచేతనే వారించవలసి యుండును. యజ్ఞులు, సత్యవీతులు, నిత్యోవవాసులు, జపవాసోమ

వరులు న గిం నం దరికిని గ్రోహంతి అవసరముఁ సూర్యరథయాత్రచేసి మూర్యదేవతను దేవాలయమునకు గొం పోయి రథాధిష్టితులగు రథదేవతలను గూడా పూజింపవలెను. అప్పుడు బ్రోహ్మకు పాలు, యావాగువు (గంజి) పరమాన్నము సమర్పింపవలెను. కార్తికేయునికి వండ్లు, వివస్వంతునికి మధువు, మాంసము, మద్యము; పుమహాతునికి భక్త్యములు, అగ్నికి హవిష్యాన్నము, విష్ణునికి అగ్రాన్నము, రాత్మసులకు మైరేయముల్కో కలిపినయన్నిము, రేవతునికి సంకృతమైన పిశితాన్నము, పితృపతికి తిలాన్నము, ఆశ్రినులకప్పములు, వసువులకు మాంసము, పితురులకు పాయసము, నేతియన్నము, మధుపుల్కో సహం, కాత్యాయినికి యావాగువు, శ్రీదేవికి పెయగు, సరస్వతికి త్రిమధురము, వరుణదేవునికి చెఱుబరసము కలిపిన యన్నము, ఖబేరునికి మిత్రునికి ఖండవాన్నము, మరుత్తులకు నూనెత్తో కూడిన మజ్జిగ, మాతృకలకు మాంసాన్నము, భక్తము, పవ్వా, భూతములకు లేపికలు*, సూర్యునికి సీరు, గణపతికి మోడకములు (ఉండములు), నైర్బుణ్యతికి చక్కలములు, విశ్వదేవతలకు సర్వ భక్త్యములు, బుషులకు నాగులకు క్షీరాన్నము నివేదితములు చేయవలయును. రథవాహకులకు మైన పూసికొనుటకు కల్లు మాంసము, బుహ్యకు నేయి, త్ర్యంబకునికి తిలలు, స్వాహం కుమారునికి లాజలు (పేలాలు), సూర్యునికి (కోవిదారము ఇంద్రునికి రాజవృక్షము, పావకునికి హవిష్యము, చక్రికి సప్తధాన్యము, గరుడునికి మత్స్యాన్నము, యత్సులకు

* ఇట్లిపదముల కర్మముల చివరపుకులలో జాడుఁడు.

వివిధాన్నములు, రేవతునికి నిర్మాసము (జిగురు), యమునికి వికంకతమాలికలు, అళ్మినీ దేవతలకు కర్మికారము (గోగు) శ్రీకి పద్మములు, చండికకు నుచందనము, సరస్వతికి నవనీతము (వెన్న), వినతకు మాంసము, అప్సరసలకు మాలతీకునుములు, వముఱనికి అగ్నిమంథము, నిర్మిబుళికి ఫలమూలములు, కుబేరునికి బిల్వము. ముకుత్తులకు వెలగ, గంధిర్మలకు ఆరగ్యధము, వాసవులకు కర్మారము, గణాధిషత్తికి దారువు, శితరులకు పిండమూలములు, భూతములకు విభీతకము, గోపులకు యవలు, మాతృకలకు అక్షతలు, విశ్వమహితికి గుగ్గలు. విశ్వలకు ఓదనము, బుఘులకు బ్రిహ్మావృత్తము, నాగులకు విషము, భాస్కరునికి షైఖ నెఱ్య, గైరికము, గుట్టములకు నృగోధము వివేదింపనగును. దిండికి సూర్యునికి జిగిన సంవాదము సూర్యోపాసనకు సంబంధించి యిందు. వర్ణితమైనది. సూర్యోపాసనపల్లి దిండియను గణ నాయకుడు బ్రిహ్మాపూత్యాదోషముషండి ముక్కుడయ్యనట. చూడుడు 61 అధ్యాయమనుండి 70 సూర్యోపాసనావిషయము. (బహువిస్తరముగా నున్నది.)

—♦ సూర్య స్తవము ♦—

71 అ. బ్రిహ్మాయిపదేశించినది.

నమసూర్యాయ నిత్యాయ రవయే కార్యభాన వే
భాస్కరాయ మతంగాయ మార్యాండాయ వివస్యతే
ఆదిత్యాయ రూదిదేవాయ నమస్తే రశ్మిమాలినే
దివాకరాయ దీప్తాయ అగ్నయే మిహీరాయ చ
ప్రభాకరాయ మిత్రాయ నమస్తే దైతిసంభవ !

నమో గోపతయే నిత్యం దిశాంచపతయే నమః
నమో ధాతే విధాతే చ అర్థస్తే వమజాయ చ
పూష్టి ఖగాయ మిత్రాయ పర్జనాయుంశవే నమః
నమోహితకృతే సత్యం ధర్మాయ తపనాయ చ
హరయే హరితాశ్వాయ విశ్వస్వపతయే నమః
విష్ణవే బ్రిహ్మాండ నిత్యం త్రైంబకాయ తథాత్మనే
నమస్తే సప్తలోకిశ నమస్తే సప్తసప్తయే
ఏకస్తోభిం నమ స్తుభ్యమేవ చక్రిరథాయ చ
జ్యోతిషాం పతయే నిత్యం సర్వప్రాణభృతే నమః
పీతాయ సర్వభూతానాం శివా యూర్మిహరాయచ
నమః పద్మవ్రిషోధాయ నమో వేదాదిమూర్తయే
కాదిజాయ నమస్తుభ్యం నమస్తారాసుతాయచ
భీమజాయ నమస్తుభ్యం పావకాయ చైవ నమః
ధిమజాయ నమోనిత్యం నమః కృష్ణాయ నిత్యదా
నమోఽస్త్వదితిపుత్రాయ నమో లక్ష్మ్యాయ నిత్యశక్తి
అధ్యాయము 71.

ఈ స్తోత్రము పరించినవారు సర్వాభీష్టములు పడయు
మను సాయంప్రాతితికాలములం దిది పరింపవలయును.

—♦ సా ० బు ని చ ८ రి త్రీ ♦ —

మున్న దుర్వాసమవూరి ద్వారపతి కరుదెంచిన నతని
యూకృతి చూచి సాంబుండు రూపగర్యితుండై వెక్కిరించి
యతనిసి గోవింపుజేసను. అంత నమ్మని ప్రచండుడై సన్న
వెక్కిరించితివి గావున కుష్మాగివి కమ్ము” అని కృష్ణమూ

రుండగు నా సాంబుని శపించెను. ఈసమయముననే నారద మహార్షి త్రిలోకసంచార మొనరించుచు వాను దేవసందర్భు నారముగ ద్వారపత్రిక వచ్చెను. యదుబౌలు రత్నని యథార్థముగ సత్కరించిరి. కానీ సాంబుడు రూపగర్వంబున క్రీడారతుండై యమ్మనిని గటింపడయ్యెను. అంతట నారదభగవానుండు పీనిగర్వభంజనము చేసెద గాక యని సంకల్పించి కృష్ణని దర్శనమున కేగి, ప్రభా! నీ పదునారు వేలమంది గోపికలును సాంబవమారునిపై మోహము గొనియున్నారు. అతనిని జూచినగాని వారికి మనమ్ములు నిలువున్నవి యిని తెలిపెను. శ్రీపతి యొకనాడు గోపికలతో జలకీడ లొనరించి వస్తోలం కారభాషితులైన యూ యంగనాజనముతో కూడి విహరించు చున్నతటి నారమండు సాంబునిదగ్గర కేతెంచి, సాంబా! నీతండ్రి కృష్ణుకు ఇన్నుఁ దొందరగాఁ బిలువ బంచినాడు. ఏదియో కార్యావసరమ్ము కలిగినదని గొనివచ్చెను. సాంబకుమారుఁ డది నిజమని నమ్మి వచ్చి తండ్రికి సమస్కరించి నిలువబడినంతట నాతని సుందరాతి సుందరమగు నాకారము చూచి రుక్మిణి, సత్యభామ, జాంబవతియుం దప్ప మిగిలిన వారందరి చిత్తములు సంచలించెను. అల్లంత దూరముననే యాతనింజూచి గోపికలు తత్తురించి నిలువబడిరి. వాను దేవుండు చూచుచుండగనే వారు చీరలుపీడి యొడలు మఱచిపోయిరి. అంత యదుస్త్రామి శ్రీహరి టోపించి యయ్యంతులను ‘మీరు దొంగల వశమయ్యెదరు’ అని శపించెను. అట్లే కృష్ణనిర్మాణానంతరము వారు పాంచవదులను

చోరుల పశ్చమయిరి. కృష్ణుడు సాంబునిగూడ ‘కుప్తరోగి వగు దువు’ అని శపించెను. జాంబవతీ కుమారుండగు సాంబుని కంతట కుప్తరోగ మాపొంచెను. దుర్యానుని శాప మందుకు తోడయ్యెను. పెద్దలుపాలించు తెండు క్లోకములు గలవు. ఎవడు ధర్మర్థీలుడై, మానవోషములు లేక, విద్యావిసయనంపన్నుడై పరులను బాధింపక, స్వభార్యానిరథుండై యుండునో వాని కెందును భయము లేదు. మంచునీచు గాని, చందునరసంబు గాని, మధురమైన మాటలవలె సంతోషము నీయజాలవు. ఇఱ్మి శాపోపహతుండైన సాంబుండు సూర్యారాధన మొనరించి విముక్తపాపుండై యెప్పటియట్లు సుందరుండయ్యెను. చండ్రీ నది తీరమున సూర్యుడేవతా స్థాపన మొనరించి సాంబు డారా ధనచేసెను. కాని యాప్రశిష్టము మున్నే యిది సూర్యశ్ఛేత్రమై యుండెను. మిత్రీనామమున సూర్యుని పండ్రోండవమూర్తి ఈ శ్ఛేత్రీమందున్నది. సూర్యుని మొదటి మూర్తికి ఇంమ్రీడని పేరు. అది దేవరాజ్యాధిపతిత్వము నంది దానవాసుర నాశన మొనరించుచున్నది. తెండవ మూర్తికి ‘ధాత’ యని పేరు. అది జగత్తులమికర్తలత్వము వహించియున్నది. వర్జన్యమూర్తి మూడవది అమృతము వర్షించును. పూష యనునది నాల్గవ మూర్తి మంత్రములయందుండి యిది వృజాపుటి చేయును. త్వయమును నైదవమూర్తి వనస్పతులందు నోషధులయందు నుండును. అర్యమయను నాఱవమూర్తి వృజా సంవరణార్థము శరీరములందున్నది. ‘భగ్’ యను సప్తమమూర్తి పర్వతము లందు భూమియందు నుండును. ‘వివస్వతము’ అను మూర్తి

యగ్నియందుండి శరీరులు తిను నన్నమును వచనము చేయాలను. ‘అంశవు’ అను తోమ్మిదవ మూర్తి చంద్రునియందుండి జగముల నాప్యాయనము చేయాలను. ‘విష్ణువు’ అను పదియవ మూర్తి దేవశత్రువులను నశింప చేయాచు ప్రామర్ఖావమొందును. వరుణామకమగు పదునొకొండవమూర్తి జగములను సేవింప చేయాచున్నది.

75, 76 అ. సాంబుండడుగగా నారదమహార్షి సూర్యు వైభవముంగూర్చి యిట్లు వర్ణించెను. సాంబా! ఒకప్పుడు వేను ముల్లోకంబులందు సంచరించుచు సర్వ్య దేవగణ పరివృతుండగు సూర్యాంగాంచితిని. అతని సన్నిధిని గంధర్వులు గానము చేయు చుండిరి. అప్పురసలు సృత్య మాచరించుచుండిరి. యత్కరాత్కస పన్నగు లాయధములెత్తి యతనిని గాయాచుండిరి. బుగ్యజు స్థాపములు రూపము ధరించియున్నవి. బుహు లీతని స్తుతించు చుండిరి. ప్రాతి ర్మాధ్యాహ్న సాయం సంధ్య దేవతలు మూర్తి ధరించి యాశని సస్నిధినుండిరి. అందు ప్రాతిస్నంధ్య యరుణ, మధ్యమసంధ్య చంద్రసదృశయు, సాయంసంధ్య వరుక్త సమానయు వైయుండిరి. ఆదిత్యులు, వసువులు, రుద్రులు, మహాత్ములు. అశ్వినీ దేవతలు మూడుసంధ్యలందు నర్మణి పూజించుచుందురు. ఇంస్తుడు జయజయ నినాదములు చేయాచు నక్కడ సేయున్నాడు. కలియు, త్ర్యింబకుడును, త్రీసంధ్యంబు నర్మ నరిచ్చించు చుండిరి. ప్రాతిస్నమయమును దామరపూవులె నున్నట్లును, మధ్యాహ్నము చక్కారమగ నున్నట్లును, రాత్రి సేతిరంగు లో నున్నట్లును సూర్యుని బూజింపవలెను. సూర్యుని ముందుండి

యెనూరుడు సారథ్యము చేయుచుండును. కాలము యొక్క యిపయవములచే నిర్మింపబడిన సూర్యరథము నతడు వడువు చుండును. ఆ రథికుడు గ్రూపులలో నుండును. అవే ఛందస్ను లని తెలియవలెను. సూర్యుని కిరువంకల రాజై, నిక్షుభ యను నిర్వ్యామ భార్యలుందురు. దేవత లతనిచుట్టును సంచరింతురు. పింగలుఁ డచట లేఖకుడుగా నున్నాడు. దండనాయకుడు మతి యొక్కడుండును. రాజుల్లోఫులను నిద్రలు కల్పామపత్సులు ద్వార మందుందురు. చతుర్శ్శ్వలంగమగు నాకాశము మేరు వు శ్లో సమాన ఎత్తమయిల కలీగి యస్యలనున్నది. దిండి యచట నగ్ర భాగమందుండును. దిశలయందు మరికొందరు దేవతలుందురు. ఇట్టి సర్వగతుడు, గీర్వాణసంస్తుతుండగు దేవేశుని, గ్రీహో శుని, భువనేశుని శరణోందుము.

77 అ. మరియు వినుము. అవ్యక్తము, సదసదాత్మికము నగు నొకవస్తువుగలదు. దానినే పుచుఘుఁడందురు. తదాత్మిక మై యూ జగనుంతయి వ్యాప్తిచెంది యున్నది. అతడే సృష్టి ర్యా బ్రహ్మయనంబడును. అంతక ర్యా కాలుఁడనంబడును. రకుకుఁడై విష్ణు వనంబడును. అతడు హిరణ్యాండగతుండై యుండుతుచే హిరణ్యగర్భఁ డనబడును. నారములనగా నాప న్నులు. అం దయనము (గతి) కలవాడు నారాయణుడు. ‘అర’ అనేది శీఘ్రార్థకమైన నిచాత. ఆపన్నలే సముద్రములయి శీఘ్రా గమనము లేనివగుటచే వానికి ‘నారము’ లని పేశగలిగినది. ఏకార్ణవ ప్రీతయమైన తరి నా యూపన్నులందు శయనించు సహస్రశీరుఁడగు నాది దేవునకు నారాయణ శబ్దము సార్థకమయి

యెండునే, వేదములం దత్తఁడే పురుషుడని పేరొక్కనిబడ్డి యున్నాడు. అతడు యగసహస్రి పర్యాంతమైన రాత్రి గడపి, రాత్రి చివర స్తుపీ కారణమయిన బ్రిహ్మత్వము నంగికరించును. అతడు భూమియంతయి జలమగ్ను మైన్ని గమనించి వరాహమూర్తిధరించి యుద్ధించును. ఆ వరాహారూపముయొక్క శరీరము వేదమయము. అతుడే మనస్సుచే భృగ్వంగిరః ప్రభృతులగు బుషిసంతతింగన్న వాడు. దక్షకన్యకయగు నదితి కళ్యాపుని పలన భూర్భువస్యులోక సమిష్టి రూపమైన నొక యండముం గనెను. అందుండి క్యావ్దశస్యరూపుడు సహస్రరూపుడగు దివాకరుండను పేరొంది యుదయించెను. ఆతని విస్తారముతో మ్యుదివేల యోజనములు. ఆ విస్తారముకంటే మూడు రెట్లతని పరిణాహము. (వై తొల్యమన్న మాట). కదంబకునుము కేసరములలో నిండినట్లతడు తేజస్సుముదాయములో నిండి యుండును. ఆ సౌరతేజస్సు సముద్రిదులనుండి నీటి నాకప్పిం చును. రాత్రియా తేజం బగ్గి యందుఁ బ్రథవేశించును. ప్రకాశిష్ట భావము లీరెండిటియం చుండును. సూర్యకిరణములకు వర్యాయ పదములుగా వేదశాప్త్రములందు వాడబడువదము లిఖవది కనిపించుచున్నవి. హేతి, కిరణము, గోపు, రశ్మి, గభస్తి, అధీషువు, ఘనము, ఉస్రి, వసువు మరీచి నాడి దీఘతి సాధ్యము మయూరము భానువు, అంశువు సప్తార్చి సువర్ణము, కరము, పాదము, అనునివి సమానార్థకములు. చందనాదిభేదముగా నీ కిరణములు శీతవర్షాతపాది కారణములయి యనంతసంఖ్యలో గణింపబడియున్నవి. (ఇతరపురాణములలో పీనిని వివరించి

యున్నాడు.) గ్రేహార్జైన సూర్యభగవానుడు వాయువువలె సర్వగతుండై యున్నాడు. ఇతని మూడువందల కిరణములు భూలోకమును, మఱి మూడువందలు భూవర్లోకమును, మఱి మూడు వందలు సువర్లోకమును వెల్లించుచున్నవి. నూరు కిరణములు కీంద పాతాళమును తపింపజేయును. ఈ శుక్క మండలమునకు 'హోలి' యను పేరుగలదు. నష్టత్రేగ్రేహసోమబింబముల కిది ప్రతిష్టాయోని యయి యున్నది. సూర్యుని వేయికిరణములలో పార్చి జ్యూయ ము లని యుదాహారింపబడిన వానిలో శేర్పుములయిన కిరణములే గ్రహము లని వేరొరాదినవి. సప్తజము, కంజజము, తారేయము, దేవగురువు, ఉగ్రాష్టము శని, కసంజ్యుతము నని వానిని వాడుచురు. అగ్ని యందు వేల్వ బడిన యాహంతి ఆదిత్యుని జేరును. ఆదిత్యుని వలన ప్రము వడును. వృష్టివలన నన్నము, దానివలనఁ బ్రిజలు సేర్పడుచురు. లోకముయొక్క యునికిమనుకులు వినాశముకూడ యాదిత్య నిమిత్తకములే. సర్వజగద్వ్యావహారమునకు మూలమైన బుతుపు మాస సంవత్సరాది విభాగమంతయు సూర్యునివలననే యగు చున్నది. అగ్న్యపాసనయంతయు కాలము మిదనే యాధార పడియున్నది. ఆదిత్యుడు పంచ్రాండు మాసములందుఁ బంచ్రాండు పేరులతో వెలుంగుచున్నాడు. ఆపేరులు సర్వపురాణములందుఁ బ్రసిసిధుమగా వాడుబడి యున్నవి. స్వయంభు వని పిలువబడి యేకైకమయిన సూర్యాత్మక గుణవశమున నానాత్మ్యము నొంది నానా నామరూపములఁ బేరొక్కసంబడి యున్నాడు. మేఘు మొక్కటియే యయ్యు రంగుచేత రూపముచేత నానాఫిధమయి

నట్లు, ఆకాశమునుండి కురిసిన నీరాయాచోట్ల భూమియొక్క రసే
భేదమసును బట్టి నానారుచియయినట్లు, అగ్ని పలువిధములయిన
క్షత్రైలచేత వర్షముచేత దూషముచేత గుణముచేత పలురకము
లయినట్లు, వాయువు దృవ్య విశేషములయొక్క స్ఫుర్యచే
పెక్కావాసన లందినట్లు, గార్వా పత్యాగ్ని మొక్క చే దక్కించావావ
నీయ బ్రిహ్మగ్రేదిరూపములగు నగ్యులుగా వివిధమైనట్లు దివాకర
రూపమున తత్త్వమొక్క చే 'నానాత్త్వ మందినది. ఇతిండే
వేదములు, యజ్ఞములు సర్వస్వమును. సూర్యునికిగల పేరులలో
నే యొక్క పేరును ధాత్యర్థమును, నిగమార్థమును బరిళో
ధించి సమస్వయించి లెస్సగాఁ దెలిసికొనునో యూతడు సర్వ
రోగ వర్జితుండై యప్పుడే సర్వపాపవిముక్తం డగును. నీకుఁ
గలిగిన యూభయంకరవ్యాధి సూర్యుచేపు సనుగ్రిహమునం
బట్టాపంచలగును. సందియమువలదు. నీతిండియు, బ్రిహ్మయు,
శివుడును నెట్లొ కేతత్త్వమున కర్థములో సూర్యండు నల్లే.

79. సుమంతు డెట్లనియై: నట్లు నారదుండు సాంబున
కెత్తింగించుచు వెండియు నిఱ్లు సూర్యచరిత్రీ తెలుపఁదొడంగెను.
సూర్యుని భార్య రాజ్మియను నామయే ద్వ్యాలోకము. నిష్ఠుభ
యను రెండవ భార్య పృథివీలోకమే. పుష్య శు॥ సప్తమి
(సామ్యసప్తమి) యందు సూర్యుడు ద్వ్యాలోకముతోఁ గూడుకొ
నును. మాఘు కృష్ణసప్తమి నాడు భూలోకముతో నతడు
సమావేశమందును. అప్పటికి భూమి బుతుస్నాతమై యప్పుడు
గర్భధారణము చేయును. ద్వ్యాలోకము గర్భవతియై వర్షమాన
ములందు వర్షించును. భూమి తీర్పిలోకై శ్వర్యమున కనువుగ

స్వములను బండును. ససోవయోగమున కానందించి ఆహిం
తాగ్ని లాపంతులను వేలును. స్వాహ కార స్వాధాకారము
చే దేవతలను, పితృ దేవతల నర్చింపును. అన్నము, ఓషధులు
యథ, అమృతము ఆనువానిచే దేవ మనుషు పితృసంఘమును
గనుసది గావున భూమికి ‘నిత్యుభు’ యను వేరు గలిగినది. ఇటు
మింద రాజ్యింయను ద్వితీయభార్య బ్రహ్మగ్ని మరీచి కశ్యపాది
పరంపరగా దేవతాసంతెషిని గన్నది. వారి సంతాపము దేవ
తావర్గముగా వరుసగా వేరు వేరు వర్ణితమయినది. (చూడుడు
మూలము) అటనుండి యముడు యమున, అశ్వినీదేవతలు శని
మొదలగు సూర్యసంతతియొక్క యుత్తి త్రి వర్ణితము. (నాతకిక్క-న
పురాణములందుఁ జూడవచ్చును.) సంజ్ఞియను సూర్యభార్య
దేవతుడను కుమారుం గాంచెను. అతడు తండ్రియొక్క ఎని
ఖిదవ గుఱ్మమునెక్కి పుట్టగనే పారిపోయెను. అతడుఁ గుఱ్మము
నెప్పటికిని విడిచిపెట్ట కుండెను. అంతట నర్చుఁడు దండనాయక
చింగలుల నా గుఱ్మముం గౌనిరండని పంపెను. వారు దేవతుఁ
డెవ్వుడైన గుఱ్మము వదలునా? గౌనువత్తు మని చిద్రమన్యేషిం
చుచు నతని వెంబడించిరి. కాని యిప్పటికిని వారి కట్టి యవకా
శము హోరకసే లేదు. ‘ రేవృస్తుచ గతో’ అని యా థాతుపు
నకు ఎగుచుచు పోవువాడని యర్థము. వచ్చినది గాన ‘ రేవ
తుడు ’ అని రేవంతుడని యాతనికి వేరు సార్థకము. మనుషు,
యముడు, యమి(యమున) సాపర్చి, శని, తపతి, అశ్వినీదేవతలు
రేవంతుడు ననువారు సూర్యుని సంతాపము. ఈ సంజ్ఞి దేవియే
మొదటి భార్య. ఆమెయే రాజ్యి. పృథివి, నిత్యుభు, యను వేర

సూర్యుని ద్వితీయ భార్యయే చాయ. ‘రాజుఁదీప్తా, యనుటచే రాజుగా సూర్యుడు. సరోవరాలైష్టుడై వెలుఁగు వాడున్న మాట. రాజుభార్యకాన రాజ్ఞి యయినది. ‘తుభసంచలసే’ అనుటచే నిశ్చలన యగునది నిత్సుభ. స్వర్పవాసులే భూమివలన నాకలి దప్పులు లేనివారై నిశ్చలులుగాఁ జేయబడుచున్నారో ఆ భూమికి ‘నిత్సుభ’ యను పేరు చెల్లుచున్నది. వారందరు నీ చాయను (సీడను) ఆళ్లియించుచున్నారు కాన సీమెకు చాయా నామము సార్కమయి యున్నది. ఎల్ల ప్రాదు పీడితులయిన జవ మును ధర్మముచే రంజింపడజేయువాడుగాన ధర్మరాజు అను నామము యమునియం దన్వర్ధామైనది. పరిశుద్ధకర్మముచే పరమ తేజస్వియయి పిత్రవర్ణాధిపత్యమంది లోకపాలుండయి, యప్పడు లోకము నందు మనుచుండుటచే ‘మనువు’ అను పేరు గలిగినది. అతని వంశమందే శంఖ చక్రి గదాధరుం డవతరించినాడు. యముని చెల్లెలుగాన ‘యమి’ యను పేర యమున యొప్పి నది. సావర్ణి ప్రజాపతి. అతడు కాఁబోవు మనువు. (ఎని మిదవ మనువన్న మాట) అతడిప్రాదు నమేరు పృష్ఠమున తపము చేయుచున్నాడు. ఆతని భార్యత శని యనుపేరు గ్రీవాభావ మంది యున్నాడు. తపతి యను కస్య వింధ్య మూలమందు వెడలునదియై సంవరణుడను రాజునకు భార్యాయైనది. ‘తాపి’ యచియు సీమెం బిలుతును. పశ్చిమ సముద్రిగామినియై యున్నది. వైవస్యతియగు సీనది శివకాంతతో (శివగంగతో) సంగమమంది సర్వపావ భయ నివారిణియై యున్నది. అశ్వినీదేవతలు స్వర్పవై మ్యలై యున్నారు. వారి

నాథారముచేసినాని లోకమందలి వైద్యులు జీవింతురు. రేవతుడను సూర్యసమప్రభుండగు సూర్యకుమారుడు గుట్టముల కథిపతిగాఁ జేయబడినాడు. అతనిని బూజించువారు వృయాణము తేమముగాఁ జేయగలను. త్వయ మార్తాండుని యూజ్యుచే భోజలను గాంచెను. సూర్య దేవునియొక్కయు నతని సంతోషము యొక్కయు చరిత్రీ మిది విన్నువారు సర్వపాపము క్రూరై సర్వ సంపద్యుక్తులయి ముక్కలయ్యెదరు 80 అధ్యాయమునుంచి 89 వరకు ఆదిత్యకల్పము అనుపేర నంద, భద్రి. జయ, జయంత, విజయ, విధివర్ణన మను పేర సప్తమిావ్రిత విధానము వర్ణితము. ఆపైన ‘ఆదిత్యవారకల్పము’ అనుపేర 93 అధ్యాయము వర్ణితము.

94 అ. ధనపాలుండను వైశ్వుడు బా'హైముల వలన నితిషసపురాణములను విని ధన్యడయ్యెను. సూర్యాలయమున శ్రీవణరూపమైన పుణ్యవిశేషమువలన ననంతఫలము కలుగుననియు, కర్ణ శాంధుమని దీనికి పేరనియు, భోజ్యశాంధుము కంటె నిది యొక్క వది యానియు నిరూపితమయినది. ఇతిషస పురాణ పాచకుని సర్వపూజ్యుడని యాకథ నిరూపించుచున్నది. నతుత్తీపురాణావిధితో మొత్తము 96 నుంచి జయ, జయంతి, అపరాజిత, మహాజయ, నంద, భద్రి నతుత్తి సూర్యాలయార్పన కామ్యాపవాస, కామదా, పాపనాశినీ భాను, తృతీయాపించు సర్వాధావా ప్రతి మార్తాండ సప్తమిా, అనంత తృతీయాపించు, అభ్యర్థి సప్తమి, తృతీయపదవ్యితాదులు 114 అధికాయముల వరకు వర్ణితములు, 115 కాసల్య గౌతమిా సంపూదమున సూర్య

పీతికరమునగు ఫలశ్రూపు భష్య లేవనాదులు వర్ణితములు.

116 అ. సత్యాజిత్తు సూర్యాపాశనచేసి యనుగ్రహము వడ యట వర్ణితము. సత్యాజిత్తుభార్య విమలపతి, తనభర్తకు గర్భిన యనంతకోటి గుణితమగు వైశ్వర్యమునకు నిమిత్త మేమని యడిగిన నతడు పరాపసువను మునిని సేవించిన నతఁడు మున్న జూద్రుండ్రవై పతివ్రతయగు నీ భార్యలో సూర్య నారాధించి యిపుడు రాజువైతిపని చెప్పేను. అనంత దేవాలయార్చకులు దేవలకు లనంబదుదురనియు, నందు భోజకులను జాతివారు వర్ణముచే బ్రాహ్మణులనియు, ననుపొన జూన్యులయనచో వారు నరకమందుదురనియు 117 అధ్యాయము తెల్పుచున్నది. నానిమిత్తముగా దానముచేసిన స్థాత్మునకే భోజకు లప్పులని సూర్య డిందు తెల్పినాడు. 118 అ. సూర్యదీపదానప్రశంస నుంచి సూర్యుని తీవ్రిత కొర్యాతేక సంజ్ఞాదేవి తన తండ్రియగు విశ్వకర్మకు జెప్పుకొనగా నతఁడు సూర్యుని యంత్రమున కెక్కించి తరణివటైను. ఆకథ యిందు వర్ణితము (చూడుడు 199 అ. మొదలు 123 అ. వరకు.)

124. పరమ కారుణికుండగు సూర్యభగవానుండు దేవరక్తారథు దానపులతిఁఁ బోరుచుండును. సూర్యునికెడమప్రీక్ర్త స్కందుండు దండనాథుండను బిరుదునొంది రక్షణయిచ్చుచుండును. అగ్ని కుణిప్రీక్ర్త నంగరక్షకుండలు యుండును. అతఁడు ఖింగలు వ్యుండెయుండుట చేఁ బింగలుండను పేరొండెను. అశ్వరూపము నందిన సూర్యునివలన జనించినవాడుగావున సశ్యసీదేవతలనబడిన యర్యారు దేవవైద్యులు సూర్యునికి పార్శ్వవర్తులై యుందురు.

కార్తికేయుడు వారుడు ననువారు సూర్యద్వారపాలకులుఱుందురు. 'రాజ్యదీప్తి' అనే ధాతువు సర్వసేనాసాయకుడుగా రాజీలువాడుగావున కార్తికేయునికి రాజశబ్దమును, 'స్వగతే' అనే ధాతువుచే రహస్యగతి గలవాడుగావున సౌమణుడను పేరొందిన వారుడును ద్వారపాలురు. సూర్యుని ప్రాథమ ద్వారము ధర్మము, అర్థము నను ప్రమాదముల కాశ్చియము. ఆ రెండుద్వారములందు కార్తికేయుడు సౌమణు ననువారుందురు. ద్వీతీయ ద్వారము పేర్తాఖిపతియు పక్షియునుందురు. వారికి కల్యాప పత్సులని వాడుక. కల్యాపవర్ణము కలవాడగుట కల్యాపుడని ప్రేతపతి పిలువబడుచుండును. 'పక్షి' యునగా రెక్కలుగలవాడు. అతడే గరుడుడు. గరుడునికి దక్షిణముగా దండహన్తుడుండును. సూర్యుని కుత్తరముగా కుత్సృతశరీరియు హస్తిరూపుండునగు వినాయకుడు కుబేరనామమున నధిష్ఠించి యుండును. సర్వసత్యనాయకుడు గాన యతనికి నాయకుడను పేరుగలదు. "వివిధం నయతే" వివిధమును బొందించువాడుగాన వినాయకుడనంబడును. తైవతుడు దిండియను 'వారు' రవికిఁ దూర్మాననుందురు. దిండి రుద్రీఁడనంబడును. రేవతుడు సూర్యునికి దనయుడు. ఇతిఁడు దుముకుచు నడమును గాన "రేవృప్రవగతే" అనే ధాతువుమిాద నితని పేరేర్పడినది. "టీడతే" అనేధాతువుమిాద దిండిశబ్దము నిపతింపబడినది. "డయతే" ఎగురువాడు గావున "దిండి" యయ్యెననియుఁజెపువచ్చును. "దివ్-కీడాయాం" అనుధాతువుమిాద దివంబున క్రీడించువారు గావున 'దేవతలు' అనబడుదురు. బుగాదులు

సూచ్యునావరించియున్నవి. ఇట్లు బ్రహ్మతెల్పిన సూచ్యుమహిమ
సవిస్తరముగా విమర్శించికొని బుషులా చతుర్మథు సర్చించి
దినంబున కేగిరి.

125. అ. సుమంతుండిట్లనియె. వ్యోమ(ఆ కాశము)మును
గూర్చి తెల్పుద నిక వినుండు. ఈ యొదుట కనిపించు వ్యోమము
చతుర్మథుగాంగము. ‘వ్యోమ’అనగా శబ్దము. అది చతుర్మథుగాంగము
అది సర్వదేవమయము. అది గైరికార్ధ వమం దుఢ్చవించినది.
అయిక్క వముయొక్క గర్జురూపమే యిం వ్యోమము. వరుణ
నికి పాశము, వేధకు పఱంకారము, విష్ణువరుడు జక్కిము
త్ర్యంబకునికి తీశూలము, ఇంద్రునికి వజ్రిమువలె రవికి ‘వ్యోమ’
అయుధము (ప్రహరణము అని వర్ణింపబడి) వ్యోమకు
‘సూర్యప్రహరణము’ అని వాడుక యిం పురాణమునందు
గన్నించుచున్నది.) కలియొక్క వ్యోమ మహిమాయట. అనగా
కలికి ఆయుధము భూమియని తెలియుచున్నది. సర్వదేశ
మయమనంబడిన యూవ్యోమమున యజ్ఞియులగు దేవతలు
ముప్పదిముగ్గురు కీడించుచున్నారు. వారే హరుండు,
పర్వతున్డు, త్ర్యంబవుడు, అపరాజితున్డు, వృపాకపి,
శంఖును, కవర్మ, రైవతున్డు, ఈశ్వరున్డు, భువనుడు. ఏ కాదశ
రుదునిలు ద్వాదశాదిత్యుల పేర్లు విష్ణుచక్రిమున కన్వయించును.
అర్యమ, మిత్రున్డు, భగుండు, వరుణుడు, విష్ణుంతున్డు, సవిత,
పూష, త్వష్ట, అంశున్డు, భగుండు, అతితేజున్డు ననువారు ద్వాద
శాదిత్యులు. ధున్డు, ధరుండు, సోమున్డు, ఆపుడు, అనిలున్డు,

† ‘చత్వారిక్షంగా’ అనే మంత్రిమున కీ గ్రింథము వ్యాఖ్యానము.

నలుడు, ప్రిత్యాపుడు, ప్రభాతుడు నను సెనమండుగు పునువులు. నాసత్యుడు, దస్తుడునను నిద్దరశ్యినులు. క్రతువు త్యుడు వసువు సత్యుడు కాలుడు కాముడు ధృతి కురుడు అంకుమాత్రుడు వామనుడు ననువారు విశ్వేదేవులు వదిమంది. గురువరూపున దేవబృందము. భవిష్యదేవబృందము వేరుకూడా యుక్కడ యివ్యబడినవి. (అవి నా పురాణాంతమున సివరకే యువ్యబడినవి) పిత్రగంభముకూడా యిందేచూడుడు. నవగ్రహములు ముల్కముల భావాభావి వేదకములు. ఆదిత్యుడు సోముడు ననుసవి మండల గ్రహములు. రావణు చాయా గ్రహము. మిగిలినవి తారాగ్రహములు. నక్షత్రాధిపతి సోముడు. గ్రిసాధిపతి దివాకరుడు. అగ్ని ఆదిత్యుడని, ఉడకము చంద్రుడని తెల్పుబడినది. ఆదిత్యుడు బ్రహ్మాయని చంద్రుడు విష్ణువనియంగలదు. మహాశ్వరుడు తృతీయ తారాగ్రహము. (అనగా కుజుడు కావలయను) కళ్యాపుని సుతుడు సూర్యును. సోముడు ధర్మకుమారుడు. గురుశుక్రులు దేవానుర గురువులు. వీరిద్దరు వ్రిజావతికుమారులు. బుధుడు సోమపుత్రుడు. శని సూర్యకుమారుడు. సింహికొడుకు రావణు. కేతువు బ్రహ్మకుమారుడు. అన్ని గ్రహములకు సథ్యభాగమున రవి చరించును. దానికిఁ గౌంత దూరమునఁ జంద్రుడు నక్షత్రమండలముంగలవు. నక్షత్రములకు కొంత పైన కుజ బుధులు, వారిమాద శ్యేతాశ్వుడు, వాని మిాద మహాశ్వరుడు, నటమిాద ధిమణుడు, నతనిపై కృష్ణుడు, అటు మిాద చిత్రశిఖిండిజుడు గలరు. ఇదే త్రీదివము. బుత్తము

లన్నియు బుధునంత ప్రిమాణము గలవి. కేతు వనియత్తుడు. అతనిగతి తెలియదు. బహు చంచలుడు. బహు రూపధరుడు. ‘భూః’ అనేలోకము శృంఖివి. భూవర్లోకము అంతరిక్షము. స్వర్లోకము త్రిదివము. భూపునియం దాసక్తమయి యన్నది. భూపతి అగ్ని. వాయువు నభస్పతి. సూర్యుడు దివస్పతి. (స్వర్లోకపుతి) గంథర్యాప్నయసలు గుహ్యాకులు సిద్ధులు రాణునులు భూర్లోకవాసులు. అంతరిక్షవాసులు మరుత్తులు. (సత్తవాయుస్తుంధములు) రుద్రీలు అశ్వినులు. ఆదిత్యులు, వసువులు గోగాణములు. నాల్గవదియగు మహార్లోకమున కల్పయుష్టులు వసింతురు. అక్కడనే ప్రజాపతులుందురు. అయిదవదియగు జనలోకమున భూదాతలుందురు. బుత్తువు, సనత్తుమారాధులు వైరాజులు. సత్యమను సత్తమలోకమున సపురాపుత్తులుందురు. దీనికే బ్రిహ్మలోకమని వేరు. ఇతిహస విదు లందుఁ గ్రిడింతురు. పురాణవేత్తలు నట వసింతురు. మొత్తమిదంతయు వ్యోమ మనంబడును. ఇది సర్వవేదమయము, సర్వగ్రహమయమునని స్నారింపబడియున్నది. కాపున వ్యోమము సర్పించినవారు సర్వదేవార్చన చేసినవారలే. వ్యోమాపాసన చేసినవారు శృంఖధ్వజని లోకమున కేగుమరు. సంశయము లేదు.

126 అ. ఆకాశము, ఖము, దిశలు, వ్యోమము, అంతరిక్షము, నభము, అంబరము, పుష్టిరము, గగనము, మేరువు, విపులము, చిలము, ఆపోచ్ఛిద్రిము, శర్ణ్యము, తమము, రోదసి యనున్నవి వ్యోమమునకు పర్యాయపదములు.

లవణ, తీర, దధి, ఆష్ట, ఘృత, ఘథు, ఇత్తు, స్వాదూదకము లనునవి సప్తసముద్రములు. హిమవంతము, హౌమకూటము, నిషధము, నీలము, శ్రేతము, శృంగవంతము, ననునవియారును వర్షపర్వతములు. పీనికి పర్వతముల నచ్చనడుమ నున్నది మహారాజతపర్వతము. మహాంద్రిప్రమిళము లయిన దిక్కాల చేవతల పురము లెనినివినైపైల నున్నది. పృథివియందు లోకాలోక మను పర్వతమున్నది. దానికవ్యల ‘చండకపాలము’ అను నావరణమున్నది. దానికి మిాద నగ్ని, వాయువు, ఆకాశము, దానికి మిాద భూతాది, దానికప్పుల మహాత్మ, అహంకారము, ప్రకృతి గలవు. దానికవ్యల పురుషుండు గలడు. వానికవ్యల నీశ్వరుఁ డున్నాడు. ఆ యిశ్వరునిచే జగమంతయు నావరింపబడియున్నది. ఈ యిశ్వరుఁడే భానుడు. అతనిచే నీ జగమంతయు నిండియున్నది. ఈ అండ మున కావరణము గూర్చునవి భూర్లోకము. భువర్లోకము, సువర్లోకము, మహర్లోకము, జనోలోకము, తపోలోకము, సత్యలోకము ననునవి సప్తలోకములుగలవు. భూమి కథోభాగ మున తలాదిలోకము లేడున్నది. భూమధ్యమున చట్టరస్థిము, చట్టశ్శుంగము వైన మేరుపున్నది. దానియెత్తు ఎనుబడినాల్ని వేల యోజనములు. దాని శిఖరమున నొక దానికి సౌమనసము అను పేరు గలదు. అది కాంచనమయము. రెండవది వద్దు రాగము రంగుగలది. జ్యోతిష్టము అని దాని నామము. మూడవది ‘చిత్రి’ మను పేరు గలది. సర్వదేవమయము. నాల్గవది తెల్లనిది. వెండిది. ‘చంచా'జస్తము’ అని దాని

నందురు. మేరుపుయొక్క గాంగేయశృంగము(బంగారుశృంగము) సౌమనసము. దానికే ఉదయశృంగ మని ఉదయపర్వత మని పేరు గలదు. అచ్చటనే సూర్యుడుదయించినట్లు కానిపించును. సూర్యుడు జంబూద్విషమున కుత్తరముగా నడవి భూతములకు గోచరించును. బంగారుకొండయొక్కయు, సర్కునియొక్కయు, తేజస్సుచేతను సేర్పడి రెండు సంధ్యలు నరుణవర్షముతోచ్చికాళించుచుండును. ఉత్తరాయణమున సౌమనసశృంగమందును, దక్కిణాయనమున జ్యోతిశ్శృంగమందును సూర్యుడుదయించును. విషువుమున నారెండింటికి నడుమ నుదయమందును. ఇంద్రాదులు దీనికెనిమిదిదిశలం దున్నారు. నడుము పద్మజాడు, బ్రిహ్మాయన్నాడు. గ్రీహములు, జ్యోతిస్సులు నడుమనే యున్నవి. బ్రిహ్మరూపమున నాదిత్యుడే నడుమనున్ననూపాడు. ఈ కారణముచే నీవ్యోమము, దేవమయమని, లోకమయమని చెప్పబడినది. దీనికి పూర్వోణమందున్న శిఖరమందు శుక్రుడున్నాడు. ఈని రెండవకోణమందలి శిఖరమందున్నాడు. మూడవదానఁ గుభేరుడున్నాడు. నాల్ప శృంగమందు సోముడున్నాడు. నడుమ కేళములందు పినాకిపుంకారమున్నది. పూర్వోత్తరముగాన్నన్న చంద్రోకమునమహాదేవుడున్నాడు. పూర్వాగ్నేయియగు శృంగమునకాండిలుడున్నారు. అవ్యాలిమూల్కి కీనాశుండు గలడు. అతడు సూర్యకుమారుడు. తైబుతిమూలనున్న శిఖరమందు విరూపాత్ముడున్నాడు. అతని కవ్యలిమూల యాదఃపతి (పరుణఁడు) గలడు. అవ్యాలిదెన మిత్రుడున్నాడు. (వాయవ్య

మూల సన్నమాట) అప్పలిడెన నరవాహనుడగు దశబలుడున్నాడు. మధ్యమందు బ్రిహ్మయున్నాడు. కీర్మందుగా వసంతుడున్నాడు. ఉపేంద్రిక్షంకరులు బ్రహ్మకు మిందుగానున్నారు. ఇదే మేరువు. ఇదే వ్యోమము. ధర్మమనియు దీనికిఁ జేరు. ఇది సర్వదేవమయము. సర్వవేదమయము. మేరుశృంగములు నాల్గును నాల్గు వేదములే.

127. సాంబుడు సూర్యసాత్కాత్కార మంది రోగ విముక్తినందెను. 128 అ. సూర్యభగవానుడాతనికి సూర్య సహస్రనామముల కంటే మించిన యిరువదియొక్క నామ ముల నువ్వేశించెను.

“ విక్రతనో వివస్యాంశ్చ మార్తాండో భాస్కరో రవిః
లోకప్రాకాశకః శ్రీమాణ లోక చతుర్మాశ్వరో లోకసాక్షి త్రిలోకేశః కర్తా హర్తా తమిస్యాహ
తపన స్తాపన శైవ శుచి స్నానశ్వవాహనః
గభస్తిహస్తో బ్రహ్మ చ సర్వదేవమస్టాతః
ఏకవింశతి తిత్సేషస్తవ ఇష్టస్థదా మమ
శరీరారోగ్యద శైవ ధనవృద్ధి యశస్కరః
స్తవరాజ ఇతి ఖ్యాతప్రిమలోకేషు విశ్రుతః.”

ఇది సంఖ్యాకాలములందు బరించినవారు సర్వపాప విముక్తులగుదురు. ఇది హామాదులండన్నిట నువ్వొగించవచ్చును. సాంబుడు డదివిని పారాయణ మొనర్చి యారోగ్యవంతుడయ్యెను. సాంబుడు చంద్రభాగానదియందు స్నేహము చేయుచుం

డగ్గా నొక యద్యతమయిన ప్రీతిమ లభించెను. అది సూర్య భగవానుని రూపము. సూర్యుడే స్వయముగా దానిని నిర్మించి సాంబున కనుగ్రేహించెను. విశ్వకర్మ కల్పవృత్తమునుండి తయారు చేసిన యంత్రమునందు సూర్యుని తరణిష్టేనాడు. ఆసామ్యమూర్తియే సాంబునికిఁ జంద్రభాగానదియందు లభించెను. సాంబుడు సూర్యప్రతిష్ఠచేసెను. 130 అధ్యాయమున సూర్యప్రతిష్ఠాకల్పము. శిల్పిమయము వర్ణితము. 131 అధ్యాయము మొదలు నారదోక్త ప్రీతిమా లక్ష్మణాదికముకలదు. ప్రీతిష్ఠావిషయమైన జోయైశ్వాస్తుము 132 అధ్యాయమునందు గలదు. 153 అధ్యాయముదాకా సూర్యార్చనాద్వనేక విషయములు వర్ణితములు. తీర్మానులు సహంకారదర్శంబునఁ దామే సృష్టికాథారభాతులమనుకొని యొండొరులుం గలియఁ బలుకుకొనియండగా జగమ్ముల గాథాంధకార మాపరించెను. వారి గర్వముహారించుటకు శతయోజన విస్తరమగు నొక గోళముదయించి యందొక పద్మకర్ణికయందు వెలుంగొందు తేజముచే సీజగమంతయ సుప్రికాశము నొండెను. ఆ తేజము మిందు తెలియవలెనని బ్రిహ్మ మిందికిని శివుడు క్రిందికిని నడ్డముగా విష్ణువును సేగిరి. కాని వారికి దాని యంతు పట్టదయ్యెను. అంత నా తీర్మానుల పెక్కరీతుల స్తుతించిరి. వారి భక్తిభావము గ్రేహించి సహస్రకుండు స్వయాప సాక్షాత్కారము వారి కనుగ్రేహించెను. ఆరూప మెట్టుండె ననగా “కృతికలచే సంస్కరింపబడక, వానికి దుర్జయమునై, హన్తురపొతమై, సప్తర్షి విరహితమై, వర్షాభ్యాదులు లేనిదై, సప్తస్వర్ష

వర్షితమై సకలము నిష్కటముఁ గూడనై యేకరూపమై యనేక శిరస్సులు పాదములు గలదియై అనేక బొహచాదరము ననేక కిరీటాది భూమణి భూమిత్తయై సహస్రినయనాభిరామమై యండెను. తీవ్రమూర్తులు వేరేగ్రర నా సహస్రికరుని సర్వలోక శుభకరుని వినుతించిరి. నూర్యదేవుండు ప్రసన్నండై జగద్రీషు నిమిత్తమయిన తన యవతార విశేషము వారికిఁ దెలిపి తను వినుతించువారును సమస్కరించువారును సర్వరోగములు బాసి సర్వవిధసంవద లందుదు రని యనుగ్రేహించెను.

154. మరియు నా నూర్యభగవానుం డిట్లు తెలిపెను. నేను నాలుగుమూర్తులతో లోకమును వ్యాపించియున్నాను. నా స్తాత్మిక రాజస తామస మూర్తులు విష్ణువు, బ్రహ్మయు రుద్మిండు నని వేరొందిరి. నాలువమూర్తి నిర్మణము. అంత టను నిండియున్నను నిందియముల కది యందదు. అది నిష్కటయు, సకలయు, సురూపయు, రూపవర్షితయు, లోకములం దంతర్యామిగానున్న సది యెందు సంటదు. ఆరింటినంటక యేడింటిని దాటియున్నది. (ఆరనగా మడ్చావ వికారములన్న మాట.) అది వ్యోమరూపము. భూపదమున కది దుర్దువలె నున్నది. అది సర్వలోక ప్రశాశకమై జ్ఞాలామాలా వృతమయి రాణించుచున్నది. గగనోపమయిన యిం నాలువ మూర్తిని మిం రుపాసింపుడు. ఆ వ్యోమమందు సర్వభూతములు కల్పాంతమున లీనమగును. దానికి దక్కిణమున బ్రిహ్మయు, వామభాగమున జనార్థనుడు, శివుడు శిరమునను లీను లగుదురు. దాని హృదయమున గాయత్రీ లయ మొందును. పద

కృమయుక్తమును వడంగమునగు వేదము మూర్ఖమున లయించును. స్థావరజంగమాత్మకప్రిపంచ మంత్రయు జరరమున లీనమగును. తిరిగి యవన్నియం బుట్టుచుండును. ఆకాశమును వ్యోమమందురు. పృథివి నిత్యుభయనంబడును. నేనాకాశస్వరూపుడును. నాకు బ్రియురాలు పృథివి. నేనును నిత్యుభయం గలిసి సచరాచరమగు జగమ్ము లయితిమి. కాపున నా వ్యోమరూపమయిన మూర్ఖుని మిం రారాధింపుడు. శివుడు గంధమాదనమం దుండి నామూర్ఖునుపాసించి సిద్ధి వడయంగాక! బ్రిహ్మా పుష్టిరమనబడు నా వ్యోమమూర్ఖునుపాసించునుగాక! 155 అ. ఈ చెప్పినరీతి నతనిం బూజించి మువ్యరుమార్పులు నుపాసించి జగత్ప్రస్తుటి స్తిలయవిధానము వరముగా బడసిరి.. (156 నుంచి 181 వరకు సూర్యవ్రిత విధులు వర్ణితములు. 181 నుంచి ఆశ్రమధర్మవివరణము. 193 నుంచి మరల సూర్యవ్రిత విశేషములు, స్తోత్రములు, ఘలములు సమగ్రముగా వర్ణితములు. 215 అధ్యాయము వరకు)

— ఇది బ్రాహ్మణప్రయు —

(5)

మధ్య మహర్షి ముఖ.

ప్రతి మధ్య గము

1-5 అ. బ్రాహ్మణండ్రత్వత్తి : లోకపరిమాణములు.
(నా యతరవురాణములందుఁ జూడవచ్చును.)

6 అ. బ్రాహ్మణ గురుప్రశంసన.

వర్ణములు మూడింటికి జన్మముచే బ్రాహ్మణమాడు వ్యభిషు. బ్రాహ్మణ తపస్సుచేసి బ్రాహ్మణాజాతిని సృష్టించెను. పితృ దేవతలు కవ్యములను, దేవతలు హవ్యములను, బ్రాహ్మణముఖమున భూజించుచుండురు. జన్మమాత్రముచే బ్రాహ్మణమాడు సర్వవిధములగు నర్చులు పొండ నర్పుఁడు. బ్రాహ్మణమాడు సర్వమును స్వీయముగా సనుభవించును. ఆ యనుభవసారమును మిగిలిన త్రైప్రాక్తలకుఁ బంచిపెట్టును. సంతుష్టుండైన బ్రాహ్మణమాడు లోకమును నిలుపగలఁడు. అసంతుష్టుండై కుఠ్ఱుండై నవో లోకములను నశించజేయగలఁడు. అందుచే విష్ణుసెల్లు యొడలు బూజింపవలయ్యును. గర్భధానాదిసంస్కారము లిఙువదినాల్చింటిచేత శాస్త్రవిధిచే బరిపూర్వాతుండైన బ్రాహ్మణమాడు బ్రాహ్మణసానమును బడయును. సంస్కారపూర్వాతుండు మొదటివాఁడు. వేదపూతుండు రెండవవాఁడు. విద్యాపూతుండు మూడవవాఁడు. తీర్థపూతుండు నాల్గవవాఁడు, తేతీపూతుండు

డును గలడు. పీరి పిచ్చుణ తెలిశీ పూజింపవలయును. అట్టి వారు స్వర్గాపవర్గఫలమందుదురు. లేనిచో పట్టిశ్రీమకుఁ బాత్సీ లయ్యెదరు. ఈ చెప్పిన పూతులందరిలోఁ బరమపూతుడు గురువు. గురులకెల్ల గురుండైనవాడు పరమస త్వమూర్తి. అతడు బ్రిహ్మచే నిర్మితుడై యుండును. ద్విజపూజచేసినవార లక్ష్మయ స్వర్గసుఖమందుదురు. అట్టిద్విజుఁ డే రా జేలు దేశమందుండునో యూరాజు దేవభావము నందఁగలడు. ఎవనియెడల బ్రాహ్మణు ఇఱు ప్రీసన్ను లయ్యెదరిఁ వానియెడ విష్ణువు ప్రీసన్నుండగును. విప్రీపూజచే విష్ణువు సంతుష్టిజెందును. విష్ణుముఖమునుండి విప్రీ లుదయించిరి. సృష్టికి సంహరమునకుఁ గారణములయిన వేదములును సక్కడనే యుదయించినవి. పరమాత్మ విప్ర ముఖమునం డే వేదముల నుంచుట కిదియే. కారణము. సర్వ జ్ఞానార్థలాభమునకు వేదముఖులగు విప్రుల నిందు చేతనే పూజింప నగును. వితృయజ్ఞ వివాహములందు, వహ్ని కార్యములందు, ఇంతిపొష్టికక్రియలందు సర్వమంగళాచారములందును బ్రాహ్మణు ఇఱు పూజింపబడ వలసినవారు. విప్రీని ముఖముననె వీతాదులగు నసుకులు బలిని గ్రీహింతురు. వితృ దేవతలు హావ్యకవ్యముల నందికొందురు. (బ్రాహ్మణుడు లేకుండ యిచ్చిన హావ్యకవ్యములు, దానములు, పణోమములు, బలులు, నిష్ఠలములు. విప్రీడు లేకుండ చేసిన కర్మము నసురులు భూతవీతపితాచాదులు భుజింతురు. దేశకాలపాత్ర)

లెటెంగి విప్పిలిఁ బూజింపవలయను. బౌహ్యాషాపికి శ్రీధృతో సమస్కరించినవారి కాయువు వృద్ధి పొందును. అట్లు మొక్కనివారి కాయుర్దాయనాశనము, భూనాశనము దుర్గతి కలగును. విప్పిపాదోదక కర్దమములును, వేదజాత్తు వ్రతిగర్జి తములును, స్వాహ స్వాధాస్వాస్తిథరితంబులు గాని గృహంబులు శ్రుతాన తుల్యంబులు. నరకభీషువు లయినవారు మడ్డింశతి దోషములు (26 విధములయిన పాపములు) విడిచి తీర్చుందు గాని, గాపిమమునందుగాని, వత్తనమునగాని, పనమునందుగాని నివసింపవలయను. అట్లివారు స్వగ్రమునందు, పితృలోకమునందు బ్రహ్మ లోకమునందును పసింపగలరు. రుష్ణుడు, దుష్ణుడు, వృష్ణుడు, అధముడు, విషముడు, పశువు, శిశునుడు, పాపి ఘ్రుండు, నఘ్రుండు, కఘ్రుండు, హృఘ్రుండు, కుంరుండు, అంధుండు, కౌఱుండు, చండుండు, ఖండుండు, వక్త, ఇచ్ఛినది మరల వారించినవాడు, సీచుండు; ఖలుండు, దొంగ, వాచాలుండు, కదర్ముండు, చవలుండు, మలీమముండు ఆనువారి రిరువదియారు విధములయిన దోషములు కలవారు. ఏరందరు మరల యెనుబడి యైదు రకము లగుదురు. అదెట్లనిన పీరిలో సధముండు మూడు రకములుగా నుండును. విషముండు రెండు, పశువు నాలుఁగు, కృపణుండు రెండు, పాపిఘ్రుండు రెండు, నఘ్రుండేడు, కఘ్రుండైదు రుఘ్రుండు రెండు, దుష్ణుండాఱు, వృఘ్రుండు రెండు, హృఘ్రుండైని మిది, కుంరుండు మూళాడు, అంధుండు రెండు, కౌఱుండు రెండు, చండుండు రెండు, చవలుఁడొక్కటి, చండుండు, ఖండుండు

రెండు, దండమండులు రెండు, ఖలుడు నాలుగు, సీచుడు రెండు, వాచాలుడు మూడు, కదర్యుడు మూడు, మలీమ సుడు మూడు, చతురుడు రెండు, దొంగ యొకటియు నని యిట్లు పలురకములయి యుందురు. పీరి లత్తుణములు వేర్చేర, తెలిపెద వినుండు. ఈ పరిజ్ఞానము గల సరుడు దేవ భావమును బొందును. పాదుకలు, గొడుగు ధరించి గురువులు సన్నిధిని, దేవతల సన్నిధిని జరించుట, గుయనికంకె నెత్తుగా గూరుచుండుట, వాహనమెక్కి తీర్థయాత్రీలు చేయుట యను నవి యొకరకమైన యథముని లక్షణములు. తీర్థస్నానముచేయు నపుడు మూత్రపూరీపోత్పర్బసము చేయుట రెండవరకమైన యథముని లక్షణము. శాస్త్రీయము బుమిసమృతమునైన యోగా భ్యాసము విషుచుట మూడవ యథముని పని. మాట మధురము మనసు హకొలాహాలము నగుట యొక విషముని లక్షణము. చెప్పునది యొకటి చేయునది యొకటి యగుట రెండవ విషముని గుణము. మోత్తచింతసేయక హరిసేవప్రాదిచినవాడు పశువు. ప్రాయాగ యుండగా మరియొకచో స్నానముచేయుట, యెదుట నున్న దేవుని విడిచి యెక్కడనోయున్న దేవు నారాధించుట పశుత్వము. బహుళాశ్రుగ్రీంథములలోని సారము గ్రీహింప కుండుట జంబుకపశుత్వము. బలము, మోసము, మాయ అను వానిచే ధనమును బిగించుట పిశాచత్వము; ప్రేణయముచే చేసిన బిగువు రెండవరకము. మధురాన్నమును గాక చేదుతో గూడిన యన్నమును దేవ పితృకార్యములయం దుషయోగించిన వాడు కృపణాడు. సంతోషము లేక కోధియయి యుజించిన

వాడు పూజించినవాడు రెండవరక్తు కృపణుడు. ఈములేమియు లేకుండనే శుభాచారములు చేయుట మానినవాడు శుభజన్మము నొందియు కూడచి వస్తు విక్రియము చేయువాడు, పితృమాతృ గురుత్వాగ్గి, శోచాచారములు లేనివాడు, తల్లిదండ్రులను విడిచిపెట్టి ముందు భుజించినవాడు పాపిష్టుడు. తండ్రీ జీవించియుండగా వానిని విడిచినవాడు రెండవ పాపిష్టుడు. హోమములు మానినవాడు మూడవరక్తము. సాధుసమాచారము విడిచి దాస్యవృత్తి కొడుబడినవాడు నష్టుడు. పదుపువృత్తి (వెలయాలితసము) దేవల వృత్తి (తెలుకలవృత్తి) భార్యనమ్మి జీవించుట కన్యాశుల్కము స్త్రీధనముచే జీవించుటయు పలురకములయిన నష్టుల అక్షణములు. దీనులను జూచియెవని మనస్సు కుపితమగునో వాడు నొకరకము. అకార్యచరణమందే నిమగ్నుడయి ధర్మార్థములను విడుచువాడు, నిదా స్వభావుడు, వ్యసనపరుడు, మద్యపాశము చేయువాడు, స్త్రీరత్నుడు, దుష్టులతో నెల్ల పుడు సంభాషించువాడు నని యేడురకములయిన దుష్టులుందురు. ఒంటరిగా మధురాస్నములను దినువేడు, వంచకుడు, సాధునింద చేయువాడు నలు పందివలె నూరినవాడు పుష్టుడండనంబడును. ఏ విశ్రుండు నిగమాగమ మంత్రముల నితరులచే జదివింపడో, వినడో వాడు దుష్టుడు. శురీతి, స్నేహితి యనునవి రెండు కన్నులు. ఈ రెండింటిలో నొక కన్న లేని బాగ్రమ్యాణుడు కాణుడు. రెండును లేనివాఁ డంధుడు. సోదరులతో వివాద పదువాడు, తల్లిదండ్రుల కప్రియముసేయువాడు నయనద్విజూడు చండుడు,

రాజసేవాపరుడు శూద్రీనిసేవించువాడు " నొకరకమయిన విశ్లేషుడు. శూద్రాంగనా సంగమము చేయువాడు చండుడు. శూద్రీగృహమున వండిన యన్న మొకమారేసి తిన్న వాడు, అయిదురోజులు శూద్రీనింట నివసించినవాడు చండుడు. ఎనిమిదిరకముల కుష్ఠు, మూడురకములయిన కుష్ఠుకలవాడు, ప్రిశ్తో నెల్ల వ్యాధు మాటలాడువాడు తీకుష్టై యనంబడును. పురుగు జీవించినట్లు, ఏదిలభించిన నది తిని జీవించువాడు, అట్టి నీచమైన వ్యాపారము చేయువాడు, కుపండితుడు, తెలి యకయే ధర్మముజెప్పువాడు, అవిముక్తత్త్వమును (కాశీని) విడిచి మరియుక-వోటికిం బోవువాడును, శూకరపశువుగా నిమురకముల నెన్నిఒడును. కనుబొమలు ముడివడ రాజువలె నితరుల దండించువాడు దండుడు. బౌహ్యాణధనము, రాజ ధనము, దేవధనము హరించి దానితో నితర దేవ 'బౌహ్యాణల' కు సంతర్పణము చేయువాడును, దినువాడును గాడిద. వట్టి యత్తరములను వల్లించి, వేదము లందలి పదము గాని, పదశాత్రుమును (వ్యాకరణమును) గాని పరింపక యర్థ మొరుంగక యుండువాడును బశువే. గురు దేవతా సన్మిధిని జెప్పునదియొకటియు చేయునది యొకటియు నెనవాడు నీచుడు. పుష్పఫల సమృద్ధమైన వనమునందు ముండ్లనే వెదకు మిడుత వలె నెవ్వుడు మడ్డుళ సంపన్నుడయిన సాధువునందు దోషము లనే వెదకునో వాడు ఖిలుడు. దైవదృష్టితేక యాడరాని మాటలాడుచు సిగ్గులేనివాడు వాచాలుడు. చండాలురత్నా సంభాషణము, పత్సులను బెంచుటయందు ఆనక్కిగల్లి యుండుట,

పీటీఎస్‌గూడ భోజనము చేయట, గ్లోబోచలు తెలించుట, మన్ను మర్దించుట, వృధామాంసాశనము చేయట, పరభార్య రత్నియు గలవాడు చవలుఁడు. అభ్యుంజనము లేనివాడు, చంద నాదినుగంధద్వివ్యసేవ చేయనివాడు, నిత్య కర్మత్వాగము చేసినవాడు, నిత్యము మలినుడైనవాడు, అన్యాయార్జితము లయిన గృహారామాదులు గలవాడు, ఇతిమల ఇండ్స్‌ను, మంత్రములను హరించువాడు, బ్రహ్మఫూతకుఁడు. దేవపుస్తక రత్నాదులు, మణిముక్తాదులు, గుఱుములు గోభామిసువర్ణములు దొంగిలించినవాడు స్తోయ (దొంగ). దేవమనుష్యులనోస్యభావన చేయవలసినవారు. అనగా యజ్ఞాదుల ద్వారా దేవతారాధన చేయగా వారు యజ్ఞకర్తలయిన వారిని భావించి శుభము లిత్తురు. అట్లు భావింపక స్వలాభాపరుఁడై తనకే తానుడికించుకొని తిన్నవాడును స్తోయ (దొంగ). గురువిత్తు వ్రిసాద ముత్తమ లోకముల నిచ్చును. గురువులను, దలిదం దురీలను బోషింపనివాడును దొంగయే. ఉపకారులను గార వించనివాడు తప్పనరక మందును. రక్తనదిలోఁ బడును. సర్వ వర్ణములకు ధర్మప్రభువు బ్రాహ్మణుడు. పృథివీపాలకుడైన రాజు ధర్మచతురు. బ్రాహ్మణచెప్పిన హారాతంత్రము తెలిసిన బ్రాహ్మణుడు గణమఁడుత్తముఁడు. గంగలేని దేశము, విప్రుడు లేని కీయాకలాపము, హారాళాత్ర మెత్తింగినవాడు (జ్యోతి మికుఁడు) లేని దేశము విప్పవవవము. అనగా సర్వవిధ విప్పవ మాలతో మునిగి తేలుమండునని భావము. దీపములేని రాత్రి వలె సూర్యుడులేని యాకాశమువలె సాంవత్సరుఁడు (జ్యోతిమ

ముత్తెలిసినవాడు) లేని రాజు గాఢాంధీకారమున నున్న ట్లీరు దును. విప్రీడు శ్రుష్టివులు గలవాడే పూజనీయుడు (అనగా గడ్డము పెరిగిన వాడు). సూర్యుడు సట్టివాడుగానే పూజనీయుడు. వార్త్తుడగు విప్రీని జూచి వెంటనే సూర్యదర్శనము చేసినచో నాపాపము పోవును. ద్విజులలో భోజకుడు, కథకుడు, శివవిప్రీడు, సూర్య విప్రీడు నని పలు తెరంగు లయిన వాయందురు. కథకుడు మధ్యముడు. సూర్యవిప్రీడుత్తముడు. శివలింగార్ఘ్యవరుండయిన శివవిప్రీడు నిందితుడు. దేశచక్రము పణోరాచక్రము తెలిసినవారిని రాజు మిక్కిలి పూజించవలెను.

౬ అ. చతుర్వ్యర్షముల వారికిఁ దండ్రికంటె బంధువు, పూజనీయుడు మఱియొకడు లేదు. గురువులు ముగ్గురు. అందులోఁ దల్లి పరమగురువు. సోదరులలోఁ బూర్యపూర్యులు గురువులు. ద్వాదశి, అమావాస్య, రవిసంక్రమణము, అయిన ములు, విషువుము, చంద్రసూర్య గ్రీవంములు చతుర్భోజ నాదులు దక్కిఁ లొసంగి గురుపితరుల బూజించ వలయును:— తండ్రికి నమస్కారము.

“స్వరాపవరప్రీద మేకమాంద్యం
బ్రిహ్మస్వరూపం పితరం నమామి
యతోజగత్ప్రశ్నతి చాచురూపం
తం తర్పయామ స్నాలితై స్తుత్యుతేః”

పితరో జెనయంతీహా పితరకి చాలయంతిచ
పితరో బ్రిహ్మరూపాహిం తేభ్యో నిత్యం నమోనమః.
యస్తా ద్విజయతే లోక స్తన్స్తా ధర్మః వ్రీపర్తతే
నమ స్తుభ్యం పిత స్సాక్షాఢ్యోహ్మారూప నమోన్తతే.

స్వర్గమును మోడ్తమును దయచేయుచు, నాద్యమును నేకమును
నైన బ్రహ్మముయొక్క స్వరూపమై, సర్వాంగసుందరమయిన
యా జగత్తును జూచుటకుఁ జాలిన మాత్రవిచ్ఛిన తండ్రికిఁ
దిలోదకములచే తర్వాము చేసేదను. తండ్రులు జన్మింపఁజేయు
దురు.. పాలింతుచు. కావున వారే బ్రహ్మరూపులుగాన వారికి
నమస్కారము. లోకవిజయము చేయుటకుఁ దండ్రి కారణము.
ధర్మప్రవీపర్తన కతండు కారణము. కావున నట్టి బ్రిహ్మరూప
డగు తండ్రికి వందనము,

—♦ త ల్లి కి న మ స్కా ర ము ♦—

యూ కుక్కివివరే కుత్యాస్వయం రత్నతి సర్వతః
నమామి జనసీం దేవీం పరాం ప్రికృతిరూపిణీం
కుచ్ఛీఁ మహాతా దేవ్య ధారితోఁ ఉహం యథోదకే
త్వుత్పుఁసాదా జ్ఞగద్దపుం మాతర్మిత్యం నమోన్తతే.
పృథివ్యా యాని తీర్థాని సాగరాదీని సర్వతః
వసంతి యత్రీ తాం నొమి మాతరం భూతిహోతవే.

ఏ తల్లి కడుపున నన్ను భరించి, రక్షించినదో యూ తల్లికిఁ,
బ్రికృతిరూపిణియైన యమ్ముకు నమస్కారింతును. మిగుల శ్రీమల
కోర్చు నన్ను గర్భమున మోసినదానవు నీవు. నీ యనుగ్రహం

ముచే నేను గంగ్లుఁడెఱచి లోకమున జూడగంటిని. అమ్మా! నీకు నిత్యము నమస్కారము. భూమండలమున నెన్ని తీరము లున్నవో, యెన్ని సాగరము లున్నవో యిన్నియు నే తల్లియం దున్నవో యట్టియమ్మవు నీ కై క్ష్వర్యకాముడైనై నమస్కరించు చున్నాను.

—♦ బా హ్యా ణ గు రు వం ద న ము ♦—

గురుదేవ ప్రసాదేన లభ్యా విద్యా యశస్కరీ
శివరూప! నమ స్తస్నే సంసారార్థవ సేతువే
వేదవేదాంగ శాస్త్రాణాం తత్త్వం యత్రి ప్రతిషీతం
అధార స్పృర్యభూతానా మగ్రజన్ము నమోస్తుతే
బ్రాహ్మణో జగతాం తీర్థం పావనం పరమం యత్రః
భూదేవ హరమే పాపం విషువూప! నమోఽస్తుతే ||

గురుదేవుని దయచే యసస్కరియగు విద్య లభించినది. సంసార సముద్రితారణమునకు సేతువగు శివరూపునకు గురునకు నమ స్కారము. వేదమూలు, వేదాంగమూలు, శాస్త్రమూలు మొదలగుపొని తత్త్వమెందు బ్రతిష్ఠతమైయుండునో, సర్వ భూతాధార మొవ్యాండో, లోకములకెల్లి తీర్థభూతుడు, పరమపావనుడైనైన భూదేవుడు విషువూపుడు గావున నట్టి నీకు సమస్కారము.

పితామహుని, తల్లిని, మాతామహుని, ఆచార్యుని, బుత్స్యజుని, అస్నను, పెద్దతండ్రిని నమస్కరింపవలెను. గురువులు దృష్టులు (కనబడువారు) ఆదృష్టులు (కనబడనివారు) దృష్టు దృష్టులు (కనపడే కనపడనివారు) అని మాడు తెఱంగులుగా

నున్నాడు. తల్లిదండ్రీలు దృష్టసుమఖులు సూచ్యాడు, చంద్రీడు, అగ్ని యనువారు. మంత్రీదాత గురువు. ప్రిత్యక్షదృష్టులగు గురువులువదలి యదృష్టసుగుస్తులను నేపించు వాడు పాపి. పశుపత్యైది జన్మముతెఱ్పును. తండ్రి, చెదతండ్రి, పినతండ్రివలెనే క్షేపథారీత పిత్రుసమానుడు. గౌరవార్థుడు. సత్కరింపవలసినవాడు. ఆచార్యుడు బ్రహ్మమూర్తి. తండ్రి ప్రిజాపతిమూర్తి. తల్లి భూమూర్తి. భారీత లాత్మమూర్తులు. తండ్రి మేరువు. ధర్మమూర్తి. అతడు ప్రిత్యక్ష దైవతముకాన పతని వాక్యము పాలింపవలెను. పితామహులను హవ్యకహ్య దులచే దృష్టిపరచుటకంటే మించినదిలేదు. పితామహపాదోదకస్నానము గంగాస్నానముకంటే గొప్పవి. పితామహసందర్భము జ్యోతిస్తిరింగదర్శనము కంటే మిన్నయైనది. ముప్పది కుండములందలి శిలాసంస్కర్షమువలన కలిగడు ఘలముకంటే కోటిగుణశితమైన పుణ్యము పితామహప్రిదక్షిణముచే గల్లను. నూర్చురు తల్లులు బోమించుటవంటేది యొక్క పితామహాని బోమించుట. ఆమె దర్శనము నటువంటిదే. అట్టివానికి సంసారముండదు

—♦ ఇతిహాస పురాణముల మహిమ —♦

(7 అ.) సూతుం డిట్లనియే:—ఓ ద్విజోత్తములారా! ఇతిహాసపురాణములు వినులవలన సర్వపాప విముక్తి కలు గును. బ్రహ్మపాత్యాపాతకములు నూరయినను బోపును. సాయంపాతిస్నమచుములు రాత్రి శుచియై వినవలయును. అట్టివానియైడ విషువు, బ్రహ్మ, శంకరుండును సంతుష్టియు

వ్రీసన్న లయ్యెదరు. ప్రీతఃకాలమున బ్రీహ్నాయు, సాయం కాలము హారి, రాత్రి మహాదేవుడును నితిషాస పురాణ పరన శ్రీవణములవలన ననుగ్రహము నొందుదురు. పురాణపక్తయగు గురునికి నమస్కరించి, శుభ్రీవత్త్రధారియయిన శ్రీత చేలా జీవకుశోత్రరముగా సెక్కువ యెత్తును సెక్కువ వల్లముగాని యాసనమునం దాసీనుడయి వినవలయును. దిక్షతులకు, ఓం కారాధ్యష్టానులయిన దేవతలకు, ధర్మశాస్త్ర గ్రీంథమునకు నమస్కరించి పురాణాదులు పరింపవలయును. వినవలయును. ఆగమములకు శివుడు, తంత్రాదులకు జారద, (యూ) జామ లములకు గణపతి, డామరములకు నిందుండు, భారతమునకు నారాయణుడు, రామాయణమునకు వాసుదేవుడు సథిదేవత లయియున్నారు. సప్తపర్వములకు పరుసగా ఆదిత్యుడు, వాసుదేవుడు, మాధవుడు, రామ కేశవులు, వసమాలి, మహా దేవుడు ననువా రథిష్టాన దేవతలు. విష్ణుధర్మాదికములకు శివుడు, ఆదిపురాణమునకు విరించి (బ్రీహ్నా) దేవతలు. శుద్ధ మైన యన్నము, యవత్తీరము, పాయసము, పులగము బలి పెట్టవలెను. బలి యివ్వుదగిన పదార్థములు ‘బలిగణము’ అని పేరు. పరియన్నము, గోధుమయన్నము, తీలలు అక్షతలు కలిసినది, గహనము, పండు ననుసవి వీరికి బలిగా నర్సింప వల యును. ఇవి వేరువేరు కంచగిస్నె లలోచెట్టి నలుదిక్కులనుంచి మిాడటఁ బురాణపరనము చేయవలెను. ఈలా చేసి చదివిన యా పురాణ పరన దూషమయిన యాగము ‘షణ్యము’ అనఁబడును. చల్లనినీమ, తేనె, పాలు, పంచదార్శ చెఱకురసము

బెల్లము ననునవి మణ్ణయదేవతలకు బలిద్రీవ్యములు. వరిబియ్యు ము కుంచెడుగాని అడ్డెడుగాని తీరముగలిపి వండిన నది యవ తీర మనఁబడును. ఎనిమిది భాగ ములు పాలు, ఏడు భాగాలు ‘సితము’ అనే పేతుగల పైమంతికము (బకా నొక వంచదార యేమో) కలిపి చియ్యము కలిపి పరమాన్నము వండవలయును. దీనికి ‘చమపు’ అని పేరు. ఎనుబడి పలాల జరువులో నాలుగు పలాల తేసెకాని వంచదారగాని కలుప వలెను. బెల్లము కలిపిట్టెన నిని చేయవలెను. లేదా తేసె సంపృక్తము కావచ్చును. ఈ గ్రీంథములను వినువారు గాని చదువువారుగాని నిలువబడి యందుకొన వలెను. నమసక్తింప వలెను. వినిపించునతఁడు తూర్పుగా, గూర్చుచుండి పశ్చిమాభి ముఖుడై తరువి బూటున వేరీలిని గూర్చి లేదా స్టీస్టర రూపమైన హాస్తములో పురాణ పోవచనము సేయవలెను. వేదాంతాగమ విధానమంతయు నటు నిలచి పాపమానీసూక్తము జపించి, విన వలయును. దక్కిణాభిముఖుడై వినువాడును ఉత్తరాభిముఖుడై వాచకుఁడును పురాణములు, భారతము మొదలయిన గ్రీంథ ములు వినవలయును. రామాయణము, ధర్మశాస్త్రము, హరి వంశము మొదలయిన గ్రీంథముల కిడే పద్ధతి. ఇంతకు పీపరిత ముగా విన్నవారు ఘలము నందఁ జాలరు. ఈ పుణ్యగ్రీంథములు వినుచు మాంసము తిస్సువాడు గార్దభమై పుట్టును. తీర్మానం గముకూడ పనికిరాదు. దేవాలయములందుఁ. దీర్ఘములందును బరింపవలెను. వినవలయును. ఏయే తీర్థములం దేయే పుణ్య తేత్రములం దేయే తీర్థత్రేత్రీ మహిమలు వినునో దానివలన

గోదాన ఫలము లభించును. తలిదండ్రుల ముందు మహాగుళ పుయొక్క మహిమ వర్ణింపరాదు. తలిదండ్రుల మహిమనుగూర్చి సదన్స్వల్శో పర్వములందుఁ గుమారుడు వర్ణింపవచ్చును. వాసుదేవుని సన్మిధిని రుద్రిమహిమను రుద్రిసన్మిధిని విష్ణుమహిమను వర్ణించుట వలనఁ బుణ్ణువృధి యగును. దుర్గ సన్మిధిని శీప మూర్ఖుల చరితీ), నైషవ చరితీ) కీర్తించువాడు సీజబ్బుము లందును. గురుపు ననుజ్ఞగౌని తల్లిదండ్రులకు నమస్కరింప నగును. వారియనుజ్ఞచేతనె హరికిఁ బ్రీదక్షిణము సేయవలెను. విష్ణుపు, బ్రిహ్మా, రుద్రు, ఇంద్రుడుఁ సర్వవేదములకు సమముగాదు. వేదరాళి సర్వాధర్మ పరాయణము. అది సర్వజ్ఞాన మయము. అది సర్వజ్ఞమూర్తియగు సదాళిస్పుత్తి సమానము. అందుచే బ్రాహ్మణా పితృవర్గముచొక్క సేవవలన బ్రిహ్మలాభమగును. తండ్రికిఁ దర్శనము సేయనివాడు గురునకు వందనము సేసినను వ్యాఘ్రమే యగును. భాగవతము విడిచి మిగిలిన పురాణములు వినుటవలనఁ బుణ్ణుము జూన్యము. నరసింహపతారము విడిచి మిగిలిన భాగవతమువినుటయు వ్యాఘ్రమే. ఆదిపర్వముమాని భారతము భారణఁ జేయరాదు. అశ్వమేధికము, యజ్ఞముఖము లేకుండ భారతము భారణఁ చేయరాదు. (లేదా యశ్వమేధమును విడిచి మిగిలిన యజ్ఞకాండను జనువరాదు అని కావచ్చుసు.) దానధర్మమును విడిచి మోక్షధర్మ మును బరించుట భారణఁచేయుట వ్యాఘ్రము. భారతమున స్వద్రారోహణ పర్వము భారణఁచేయుటచే బరమపదలాభ మందును. వాయుపురాణము వినక మోగళాత్రము వినక ఇంకేది విన్నను

ప్రమోజనము లేదు. సుందరకొండ లేకుండ అరణ్యకొండ థారణ చేయరాదు. లంకను విడిచి యూదికొండమును వాసిసి కొని థారణ చేయరాదు. పారాశరుని విడిచి వ్యాసుని, యూజ్యువలుక్కుని విడిచి మఖమును, దస్తుని విడచి శంఖుని, శంఖుని విడచి బృహస్పతిని వినరాదు. థారణ చేయరాదు. అనగా సాయు బుములు గ్రీంథములు కలిపి చదువవలెనని తాత్పర్యము. పురాణా, గ్రీంథములనుగ్గాని, యందలి యత్పరములను గాని (బ్రిహస్పతికురములని వానికి సంకేతము) నొంగిలించినవాడు రూరవనరక మందును. థారతము, స్తోత్రీరూపములయిన గ్రీంథ ములను, స్తోత్రీరూపములయిన వేదాగమములను శ్రుస్తకము మిండు బతింపవచ్చును. వేద గ్రంథములను, తంత్రగ్రీంథము లందున్న మంత్రములను, సిగమ గ్రంథములను, మంత్ర వ్యాఖ్యాన సంగ్రేహమును వాసిసికొని చదువగూడదు. ఆయు గ్రీంథములను వెల్లడిచేసినచో ఘోరనరక మందును. గ్రీంథ పరవమునకు మొదటను నడుషను జివరను బ్రించ ముచ్చిరింపవలెను. గంథపుష్టాదులచే గ్రంథమునకు బూజ చేయవలెను. గ్రీంథము తీమూర్యాత్మకము. గ్రీంథమునకు గట్టిన సూత్రము (దారము) వానుకి. కావున గ్రీంథమును దేవతారూపముని గౌరవింపవలెను. గ్రీంథమందలి పత్రములు బ్రిహస్పతికురములు విష్ణువు. మాత ప్రీకృతి. లిపి శిశ్రండు. దానిమాత్ర సరస్వతి. ఏకరేఖ ఏకాత్మ. (బ్రింక్క-పాదము చివర బ్రింక్క- నిలుపుగీతయన్నమాట) నాల్గుపాదముల చివర రెండు గీతలుండవలెను. శ్లోకము మొదటను రెండునిలుపుగీతలుండును.

యుగ్గపంక్తి వివత్తరము. అయిగ్గపంక్తి స్వర్గసాధనము. (అనగా ఒకపత్రములో జీసివచ్చు లుండవలెను. సరిసంఖ్యలో పట్టు-లుండరాదని భావము కానోపును.) భారతము, పురాణములు మొదలైనవానియెడల నీనియమము ముఖ్యము, * పంక్తిఫూడయము చూచు విధాన మిస్ట్లున్నది. పుస్తకము నాలుగు విధములలుయున్నది. శైవములలున పురాణములు బ్రహ్మందైవములున్నది. శక్తిప్రతిపాదకమగు పురాణము మహేశ్వరీదేవతాకము. ఇతిహసమైన భారతము బ్రహ్మరూపము. రామాయణ మింద్రి దేవతాకము. తాళవతార్థిగ్రంథములకు దార్శన్య గట్టిటకు వేయవలసిన రంధ్రములు, వాని సంఖ్యను బట్టి ఘలము, వాని కీంద మీాదను వేయవలసిన చెక్కలు దారుమచుములుగానే యుండవలయునియు; లోహమయములు పనికిరావనియు గంటము రాగిదిగాని, వెండిదిగాని యైయండవలె ననియు నిట్టి వెన్నో నియమము లిందు వ్యక్తిత్వమైనవి. + గ్రంథము బ్రహ్మచర్య నియమము పాటించుచు వార్యియవలయును. హరివంశాదిగ్రంథములు వ్రతినియమములఁబాని వార్యియవలెను. రామాయణము కూడ యట్టి వార్యియవలెను. గృహస్థు గ్రంథము వార్యియరాదు. పతితుండు, నాస్తికుండు, స్త్రీ, దుర్యుచామండు, దుష్టభార్య గలవాడు, దుర్మతి యైనవాడు పురాణాది గ్రంథలేఖకుడుగా నుండరాదు. జీవంతి రసముచేగాని యొకరకము జీగురు కాటుక కలీపిన వానిచేగాని వార్యియవలెను. ఉత్తరాధి * తళపట్టున మాల్హికములు చాలతప్పాలతో నున్నవి. కావున తాత్పర్య నిర్ణయము చేయటికు సీలులేక పోయినది. + ఇంక్కడను మాలము సరిగొట్టయి.

ముఖుండై గ్రీంథము వారీయవలెను. శ్రీలాభము గలుగును. తూర్పుగానుండి వారీసిన ధనహని, దక్కిణాస్విండయి వారీసిన మరణము, పడమటముఇమైన ధనహనియు గల్లను. పితృమేధ మందు భూకంపమయినపుడు, జన్మదినమున, అశోచసమయ మున, అమావాస్య యందు, సంక్రమణమందు గ్రీంథము వారీసిన దారిద్ర్యము కలుగును. ఆయువు తీరిణించును. లిపి, ఛందస్న్య, శబ్దశాస్త్రము తెలిసినవాడు, యువకుడు, బుద్ధి మంతుడు, ఆసనసిద్ధి గలవాడు, (దృఢముగా నొకచోట కూర్చుండగలవాడు) వేగముగా వారీయగలవాడు, తేజస్వీ యైనవాడు, లేఖకుడు భావము పరిశ్చదముగానుండి సపూతుర ముగా వారీయవలెను. నాందీనాగరము లేక శుభ నాగరము నను లిపులుగాని, కామరూపదేశ లిపిచేగాని వారీయవలెను. ఆచేతనముచేత వారీసినవారీతకూడ యెంతకాలము భూమియిఉదుండునో యంతకాలము వారీతగాడుకూడ స్వర్గాలమున వసించును. పత్రితులు, స్నేచ్ఛలు, రోగులు, కుష్ణలు, త్వయ వ్యాధిపీడితులు, భోదకాశ్చగలవాకు మూగవాండు, అధర్మ పరులు వారీసిన గ్రీంథమును గృహస్తు వర్లింపరాదు. అట్లు చేసిన నాయువు తీర్మిశించును. అంగలోపైన వృత్తిమయు, మానవీనమైన పుస్తకము నాయుద్దాయమునుదగించును. పుస్తకముపొడవు ముప్పుదిరెం డంగుళము లుండవలెను. అది నారాయణ స్వరూపము. ఇరువదినా ల్లంగుళములు కలది స్వధన మనంబడును. అది శంకరరూపము. ధర్మకామ ఘలప్రీదము. ఎనిమిది అంగుళములుగలది కనిష్ఠము. అది బ్రిహ్మాదేవతా-

కము. శ్రీవర్ధమలమచ్చును. తాలపత్రము, జలపత్రము, అగురు పట్ట మొదలగువానిలో జేసిన యూకులకు లెక్కాయున్నది. కాని భూర్జపత్రములకు బ్రిమాణానియమములేదు. తాటియూకు భూర్జపత్రము పండెండంగుళము లుండవచ్చును. వీని రచనకు వేతననిర్మయము గూడ యున్నది. కుటుంబభరణమునకయి వేతనము తీసికొనరాదని యున్నది. మొదట, మధ్యమున, చివర జైమిని వ్యాస, శంకర, విష్ణువులను భ్యానింపవలెను. మొక్కావలెను. వాచకఁడు నిక్కేయొనర్చి యసందిగ్ధముగ, స్వప్తముగ గ్రీంథోచ్చరణ చేయవలెను. సప్తస్వరములు, సప్తనాదములు నమశ్వపడునట్లు గ్రీంథము చదువవలయును. సామగ్ాథల నమస రించి రాగయుక్తముగాఁ బురాళ పరన మొనర్పవలయును. మణివారము. సారాంధము, ఆసంతిక, శ్రీరాగము, హింల్లోల రాగము, వాజ్ఞావికము, మొదలయిన రాగములు వాడవలెను. జూద్రముఖమున ధర్మసంహితలు వినరాదు. జూద్రుడు సైవారవలన వినుటచే శుద్ధుడగును. జూద్రుడు వ్యాకరణము చదివిన నశుచి యగును. వైదికాగమధర్మమును జూద్రుడు కోరరాదు. కోరిపచో రాజుచే దండ్యుడుకావలెను. గ్రంథము యొక్క సంపూర్ణభావము గ్రీహించి పురాణము చెప్పువాడు సాక్షాద్వ్యాసుడే. అట్టివాడు పట్టణమున, గార్మమమున పుణ్యదేశమున నివసింపవలెను. అతఁడులేని తాపు సూర్యుడు లేని యూకాశము. చందుల్డులేని రాత్రిపంటిది. అట్టి వ్యాసుడు లేని సభ రాణింపదు. శిశువులు లేని యిల్లువలె నటిపోరాణికుడు లేనిచోటు జూన్యము. గ్రీవము లన్నియు ఒకయెత్తు. సూర్య

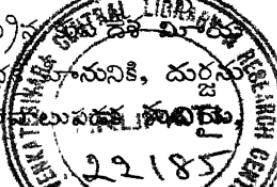
Q. 21. 223
35 J 54

మధ్య మి పర్యాము - ८

51

డొకయెత్తు. అట్లే వండిటులందరు నొకయెత్తు. పూరాణికుఁడికైయెత్తు.

8 అ. పూరాణము చదువుతుచ్చి రక్తప్రాణోత్సవము నడుము మనుజుడు సడ చిన నొకగాళి (చొకకోళు) పూరాణము మానివేయవలెను. మేకగాని గౌత్మిగాని వచ్చిన జీరాత్రి మాపివేయనగును. కప్పయొరిన నైదు రాత్రులు, సర్పము పాకిన నాల్గురోజులు, గుళ్లము నడచిన సంవత్సరము, ఏనుగు వచ్చిన వండ్చిండు సంవత్సరములు, గాడిద, కాకి వచ్చిన నొక మాసము మానవలెను. ఆచోటు వదలిపోవలెనుగూడా. సిల్లి, ముంగిని, ఎలుక వచ్చిన మూడురాత్రులు విరమింపవలెను. హంసయైనచో నొకదిన మనధ్యయనము గావింపవలెను. పూరాణాదులను గురువుతుఁనికి, జ్ఞానికి, ధర్మపరునికి, శుచికి, భక్తునికి, శాంతునికి, విష్ణుభక్తునికి, కోపములేనివానికిఁ దెలిపి చదివింపవలయును. జితేంద్రియనకుఁ గూడ తెలుపనచ్చును. అధ్యాత్ర్మవిద్యోవదేశమునకుఁగూడ పీరర్చులు. శిరుడు, ద్వేషినిర్ఘయుడు, అన్యాయము చేయువాడు, డంబముగలవాడు, నిరరకుడు, శుశ్రావుచేయనివాడు, నపుంసకుడు, వక్రీబుధిగలవాడు, కోపి, నీచుడు, వ్యసని, నిందకుఁడు, విధిఖేమధములు తెలియనివాడు సగు వారిని దూరధూరముగ విడువ వలయును. వాండ్రీకు పూరాణ సంహితాదు లుపదేశింపరాదు, దాను జీర్ణించి చనిపోవలెనుగాని యపాత్రుని క్రూరుడై చిత్రరచాదు. అందులకే విద్య యిట్లనుసటు “భూత్మానునికి, మర్మనునికి, దుర్మాత్రునికి నన్నివ్యకుము. పూరణిలుపథక్తపుత్రవిము,

బ్రిహ్మాచారియయి, సార్థకుడై విధి సరింగి సాధువయిన విష్ట్రీ నికి నవ్వొసంగుము” అని. నిమిధునకు విద్యాధన మిచ్చినచో సందేవడ్డో యొకడు వెంటనే యమమందిరమున కేగును. లౌకికము, వైదికము, ఆధ్యాత్మికము నయిన జ్ఞానమును నమ స్కురించి విధేయుడై యభ్యసింపవలెను. కర్మకాండను జ్యోతి మము లేకుండ నేర్చుకొనరాదు. ♦ మాత్రభాగభ్యాసము దారిద్యోమును, వాదభాగభ్యాసము ధననాశనము, నిధిభాగభ్యాసము నరకమును గూర్చును. మేచ్చోక్ములు, ననుక్ము లయిన శాస్త్రముల నభ్యసింపరాదు. లౌకముల జ్ఞానాభివృద్ధికి ధర్మసంగ్రహము చేసి ప్రవర్తింపఁజేము నతఁడు జ్ఞానదాతయగు తండ్రి యసంబడును. నిగమములు, జ్యోతిమము, వేదములు, నాటకము ననువౌనికి వ్యాఖ్యానసంగ్రహము చేసి కలియందు నాశనము పొరఁదును. (ఇటనుంచి १० శ్లోకములు సరిగా లేవు)

—♦ అంకమాపణత్యుము ♦—

ఏకాత్మర మంత్రిము బ్రిహ్మరూపము. రెండుత్తరములు గలది ప్రీకృతిరూపము. నవాత్మర మంత్రిము భైరవము. పదియత్తరములు జనార్దనము. పదుకొండత్తరముల మంత్రిము రుద్రస్వరూపము. ద్వాదశాత్మరమంత్రిము నూర్ఘ్యరూపము. పదమూడత్తరములది భూతరూపము. పదునాల్గుట్టరములది మనుస్వరూపము. పదునైదత్తరములలున తిథిరూపము. పదునారత్తరములుగలది కలాత్మకము. పదునేడయిన వాయురూపము. పదునేనిఖిది యత్తరములయిన బురాణరూపము. పదుదొమ్ముకి అర్థము కాలేదు.

యత్కరములుగలది చంద్రీరూపము. ఇనువది యత్కరములయిన నారాయణస్వరూపము. ఇరువదియొకటియైన జ్యోతిర్గ్రహము. ఇరువదిరెండయినచో కేశవార్ఘనరూపము. ఇరువదిమూడయినచో నక్షత్రీరూపము. ఇరువదినాల్కట్కరముల మంత్రిమయినచో తానకము. ఇరువదియైదయిన తీర్థముల స్వరూపము. ఇరువది యారయిన త్యుంబకరూపము. ఇరువది యెనిమిదియైన గుబేర రూపము. ఇరువదితొమ్మిదియయిన సరస్వతి. ముప్పదియైన శివస్వరూపము. ముప్పదియొక్కటియయిన పాతాలరూపము. ముప్పదిరెండయిన సహారతీరూపము. ముప్పదినాల్యయిన గంగానది. ముప్పదియైదయిన గంగాంతము (గంగా సాగరసంగ మము) కావలయును. నిండుగా నూరట్కరములయిన దివాకర రూపము. సహస్రాక్షర చూపమయిన శివరూపము. పదివేలక్ష రములయిన (గ్రంథసంఖ్యా యని యనుకోవలెను) మేరుపు. లక్ష యయిన బ్రిహ్మరూపము. కోటియైన నారాయణదేవతా రూపము. శారదాలిపిమాతృక పుంప్రీకృతిరూపము. అది శుద్ధ బ్రిహ్మస్వరూపము. నిత్యము. జ్ఞానరూపము. శుభియైనను నశుచియైనను సేవోట నదియండునో యది క్షణములో బ్రిహ్మమయ మగసని మనుపు చెప్పినారు.

—♦ అంతర్యేది బహిర్యేది విమర్శనము ♦—

(9 అ.) బ్రిహ్మయొకానోక యుగమునఁ దెలిపిన విషయ శిల్పున్నది. బహిర్యేదియైన కీయాకలాపము ద్వాపరయుగ మునఁ బ్రిశస్తము. అంతర్యేదియైన కర్కృకలాపము కృతయుగ ప్రశస్తము. అది జ్ఞానసాధ్యము. దేవతాస్థాపనము, పుష్టి, చలి

విందలి పూర్వాదికము, బాగ్రమ్యాణగురువరిచర్య యనుసవి బహిశ ర్యేదికి సంబంధించినవి. రాజు ధర్మకారణము. కాలున రాజు నాశ్యియించి బహిశ ర్యేది కిరుకలూము నిర్వహింపబడును. బహిశ ర్యేదియగు కర్మతంత్రము లెనుబదియేడు. అన్ని టిక్ సార భూతము దేవతాప్రతిష్ఠ. దేవాలయ నిర్మాణము. తటాక ప్రతిష్ఠ, గురుపూజ పీత్రపూజ, అధివాసము, దేవతాప్రతిష్ఠ ప్రతిష్ఠమానిర్మాణము, వృక్షారోపణము. ప్రతిష్ఠా విధానము మూడు విధములుగా నున్నది. పూజా హామాదులు దాన ములు మొదలయిన వానినిబట్టి యాథోద మేర్పడినది. మూడు రోజుల దీక్షతో నిరువది యెసమండగురు దేవతల యూరాధ నతో జరిగేది. అందు జాపకులు పదునార్దు రుండపలెను. ఇది యుత్తమ విధానము. అశ్వమేధఫలదము. సల్లురే యూజకులు. పదుముగ్గురే దేవతలు. గ్రీహములు, దిక్కాలరు, వరుణాడు వృథివి, శివుడు. ఒకరోజు దీక్షతో జరిపించేది మధ్యమ విధానము. గంచేశ, గ్రీహా, దిక్కాల వరుణ శివదేవతాకము కనిష్ఠ విధానము. (ఈ మీాదల ప్రతిష్ఠా విధానము విస్తరింపబడి యున్నది.) వాపీకూవ తటాకప్రతిష్ఠలలో విశేషము. వర్ష కాల ములో పీనియందు సీరున్న చో సగిష్టోమఫలము గల్లును. శరద్వత్తపునందున్న చో యజ్ఞ తీరముకంటె నుత్తమఫల మొసంగును. (అవబృథ స్నానము చేయుటవలనఁ గలిగే ఫలముకంటె మించిన ఫలమిచ్చనని తాత్పర్యము.) ఎండకాలమున నున్న స్వర్గము నోసంగును. తనతో ఏకోత్తరశతకులములు వాపీ

మధ్య మహర్య ము - ८

55

కూపాది ప్రతిష్టలచే నుఫ్ఫరింపబడును. ఏకోత్తర శతము (101 కులములు) అనగా లెక్క యొ క్రిందివిధముగా సీయబడినది.

పితృవంశములో	7	తరాలు
మాతృవంశములో	7	,,
	—	
	14	
పితృకులంలో పైన	20	,,
మాతృకులంలో పైన	20	,,
భార్యవంక పితృవర్గము	5	,,
, మాతృవర్గము	5	,,
పితృమాతామహావర్గము	5	,,
మాతృమాతామహావర్గము	5	,,
గురువుర్యుక్క పితృవంశము	5	,,
, మాతృవంశము	5	,,
ఆచార్య కులము	2	,,
రాజకులము (పితృవర్గము)	10	,,
రాజమాతామహాకులం	5	,,
	—	
	101	

ఏకవింశతివంశముల లెక్క 21 తరాలు

పితృవర్గము	5	తరాలు
మాతృవర్గము	5	,
పితృమాతామహావర్గము	2	,,
మాతృమాతామహావర్గము	2	,,

గురుసంతావవర్దము	2	,
యూదవ పితృమాత్ర వర్దము	2	,
సాత్యత పితృమాత్ర వర్దము	2	,
పరపక్షము	1	,
	—	
	21	

సీటిమిాడ గృహనిర్మాణము చేయరాదు. చంద్రీరళ్ళై ప్రిసార మున్న సీ రమ్యాలోపమము. తీరముననున్న చెట్లు లతలనుండి పుప్పు లెంతకాలము సీటిబహునో యంతెకాల మా ప్రీతిష్ట చేసినవాడు స్వీరమునం దుండును. శివలింగము సరియైనచోట నున్న ను లేకపోయినను దానిని గదల్పరాదు. కదల్చిన రౌరవ సరకమందును. నగరగామములకు నాశము కలిగినపుడు స్థాన భ్రంశము తటస్థించినపుడు రాజ్యాదినిప్పవమునందును వునః ప్రీతిష్ట చేయవచ్చును. మోదుగ, * కేశరము, హరివృక్షము, విషచెట్లు, కింశుకము, సనుచెట్లను కదల్పరాదు. దేవాలయము ముందు, బ్రాహ్మణ సమాజమందు, రాజద్వారమందు, నాల్గ దారులు కలియుచోట, పుష్టిరిణి ద్రీవ్యింపవలయును. దక్కి ఇప్ప దిక్కున స్వోపయోగముఁకు పుష్టిరిణి ద్రీవ్యింపరాదు. పడమట దెన పుష్టిగలిగించును. ఉత్తరదిశ సర్వకామదము.

♦ బహిర్వ్యది క్రియాకలాపము ద్వాపరయుగమునకు సంబంధించి ప్రిశం సింపబడినది. కావును, ద్వాపరమునఁ బురాణవచన జరుగుటను బట్టి యప్పటి రాజవంకాలయిన యూదవసాత్యత వంకాలను వ్యాను లిందులోఁ జేర్పుని తోచునున్నది. ఇది తక్కున యుగాలలోని రాజవంకాల కుప లక్ష్మిముగా గ్రహించవలెననియు తోఁచడిని. * కేశవము,

ప్రముఖించేయందు యూపము శైవరి (పెగుమ్ముడు), చండ్రి, ఉనిరిక కర్మిలతోఁ జేసిన ప్రశస్తము. అది పదునారు హస్తముల పొడవుండవలెను. రత్నాదులలో నది ప్రతిష్ఠింప వలయును. నూతిలో సాల్టు హస్తముల ప్రమాణముగల స్తంభము ప్రశస్తము. యూపము నీటిలో నెల్ల ప్రశుమునుగునట్టుండ కూడదు.

—♦ ఆ రామ ప్రతిష్ఠ ♦—

(10 అ.) మొదట భూశోధన చేయవలయును. ముందు వృషభములచే దౌర్జిక్తించ వలయును. చెఱువు త్రీపుర్మనపుడు దేవాలయ ప్రతిష్ఠలందు నిటులే చేయవలెను. తెల్లనియెడ్డి పనికి వచ్చును. గోహమూగ నిమిత్తమయిన భూమినిమాత్రము వృషభములు తొక్కుకూడదు. నూతులు, తోటలు ప్రతిష్ఠింపఁ దలచిన భూమిని నల్లనియెడు తొక్కువచ్చును. దున్న వచ్చును. మూడు రోజులు దున్నించిన తరువాత నైదురకాల గింజలు జల్లవలెను. పంచ ధాన్యములు అనగా పెసలు, మిను ములు, ధాన్యము, నువ్వులు, చామ్మలు, చారలు, బట్టాఁడీలు కలిసి సప్ట్రీప్రిహించు మనంబడును. ఆవాలు, బట్టాఁడీలు, పెసలు మినుములుకలిసి చతుర్మ్రీప్రిహించు మనంబడును. మామగణమని కూడా దీనికిఁ బేరు. బోహ్మాణులకు నువ్వుమృత్తిక (పచ్చ మన్ను), తుత్తియులకు తెల్లమన్ను, వైశ్వులకు ఎర్రిమన్ను శూద్రులకు నల్లమన్ను ప్రశస్తములు. గౌరేబాచ్చులోఁ నాల్సు పత్తులుచేసి క్షీరదారుపులో పండ్రీండంగుళముల గుంటచేసి మంచినూనెకాని, కునుమనూనెగాని, పోని వెలిగించవలెను.

ఆజ్యాల తూచ్చగా వెళ్లిన కార్బోనీఫ్రి. పడమటగా డిగీనస్. శుభము, దత్తీణముగా దిరిగిన మరణము. ఉత్తరముగాఁ దిరిగిన హని. నలుమూలలనుపోతే విపత్కిరము యని తెలియవలెను. పిమ్మట వాస్తుబలి యొసంగి గునవమును బూజింపవలెను. ‘ఆబ్రిహ్మాక్’ అనే మంత్రముచే నట్టనడుమఁ ద్విష్టవలయును, యజమాని యావునేఱు మధూకముగా శరీరమునకు బూజి కొని, బంగారము, రత్నములు ముంచిన నీటితో స్నానము చేయవలెను. ఈ శాస్త్రాదిశగా వాన్తు తడాగాది దేవతల నిట్టు స్నానము చేయింపవలెను. ఇదిచేయక గృహణరామ తటాకుంప వాపీ ముఖప్రతిష్టలు చేసిన ధగ్గులోపమగును. యూపనిర్మాణ విధిగూడ తెలిసి చేయవలెను. ఆ యూపస్తంభము చెరువునకు సర్పికారముగను; నూతికి కుంభికారముగను, తోటలకు పద్మ రూపముగను, మండలనిర్మాణమున చత్తార్థికారముగను, వంతె సలానకట్టలు నిర్మించునపుడు శునకారముగను, విష్ట్రోల యము నిర్మించునపుడు గదాకారముగను, అశ్వమేఘమున గుట్టమురూపునను, నరమేఘమున నరాకారముగను, గోయాగ మున వృషభాకారముగను, గృహయాగమున ధ్వజరూపమునను, లక్ష్మిహామమున చత్తార్థికారముగను, తోటిహామమున నాగలిరూపమునను నిర్మింపవలెను. యూపస్తంభమునకు సాలము (ఏపి), ఖాదిరము (చండ్రి), మౌదుగ, మూర్చేడు, పశులము (పాగడగర్భి), కేశరము (నాగకేశరము) నను కర్మిలు పనికివచ్చును. దుర్మార్గిపణమునకు దూర్పు పలామైననేల పనికివచ్చును. మనపాలుఁడు శిఖధ్వజుడు. కుమారస్వామి యన్న

మాట, సోముడు, నాగరాజు సనువారు వనపాలుకుగా నర్చు నీయులు. పిష్టుట బీజశోధన చేయవలెను. రౌద్రీతాపముచే (మండుకైండలో) విత్తుల సెండించవలయును. టెండులోజుల ముందే వాణి మంత్రింపనగును. విష్ణుమంత్రముచే గ్రాఘానము బీజనిక్షేపము చేయవలెను. ‘ఏవమస్య’ అనేమంత్రిము మూడు మారులు జపించి మార్జన చేయవలెను. ‘దేహమే’ అనే మంత్రిముచే పదిమారులు పోతుణచేయవలెను. ‘ఇత్యాగ్రహీత’ అనుమంత్రిముచే సైదుసార్లు మంత్రించవలెను. ‘త్ర్యుంబక’ అను మంత్రిముచే బీజారోపణము చేయవలెను. ఇట్లు వృక్ష సంస్కార ములు చేయుచు నదుమబుతుమతియై స్నానముచేసిన భార్యనయి దవరోజు తొడపొంద గూర్చండజెట్టుకొని చుంబించి మంత్రిచ్ఛారణ చేసిన పుత్రీలాభము గలుగును. వాపీకూపాదులు వృక్షరోపణములను విధి విథానముగా జేయనివాణికి ఫలము లభింపదు. విష్ణుదేవతాకమయిన నష్టత్రిమున తులసీబీజము నాటి గోమూత్రిముచే సేచనముచేసిన స్వగ్రలాభము కలుగును. ఒకరాత్రి దానిని పంచదార నించిన పాత్రిలో నుంచవలెను. సదీతీరమున, శ్కృతానమున, యింటికి దక్కించమున తులసిని నాటరాదు. అణ్ణుచేసిన యజమాని నశించును. పత్రిపుము ఫలాదులు పుట్టు టారంభించిన మొదలు పిత్రుదేవత లుత్తు లగుచురు. వృక్షారోపణమువలన సంతానము లేనివారికి నంతతి గల్లను. అశ్వతారోపణము (రావిచెట్టు) మహాఫలదము. దాని వలన ధనికుఁ డగును. అశోకము శోకనాశకము. ప్రతుము (జవ్వి) భార్యలాభము గూర్చును. బీహృదము (బిల్యము)

(మారేడు) ఆయుష్టారకము. జంబువు (నేరేడు) ధనవ్రీదము. తిందుకము (విషములై) కులాభివృద్ధిదము. దానిమైనై శ్రీలాభము కూర్చును. వకులము (పొగడ), వంజులము (మెట్టదామర) పాపము పోగౌణ్ణును. ధాతకి (ఆరె), వటము (మత్తి) మోతుదము. సహాకారము (తియ్యమామిడి) కామవృద్ధిచేరూర్చును. గువాకము (పోక) సిథ్ఱినిచ్చును. బలవలము (మధుకము) అతిమధురము. అర్జునము (మద్ది) సరోవర్తమఘలమునిచ్చును. కదంబము (కడిమి) గొప్ప కీర్తినిచ్చును. తింతీడి (చింత) ధర్మదూషకము కావున కూడదు. జీవంతి (పాలచెట్టు) రోగశాంతి నిచ్చును. నాగకేసరము శత్రువుర్దనము. వటము, శైవతవటము (తెల్లమత్తి) ధనవ్రీదము. వననచెట్టు బుధిమాంద్యము నొసంగును. కలివుతుము (అవిసె) లక్ష్మీవ్రీదము. శాఖాటము (మొక్కాపుచెట్టు) ఉడరావరకి (నువిదడ) మరక్కటి (దూలగోవిల), సీపము (కలిమి) నాటినసంతాపము నశించును. శింశప (బూడిడ), అర్జునము (మద్ది). జయంతి (సోమేంత), హాయమారకము (గన్నేరు), శ్రీవృత్తము (మారేడు). కింశుకము (మోదుగ), లోరకము నాటిన స్వర్గలాభము. సమిథవృత్తము (మోదుగ), కిటంకిని (జిల్లు), రేగు, కుశలను (దర్భ) వద్దుము ననువానిని నాటరాదు. నాటిన దుర్గతికల్గును. మందారము నాటిన కులహానియగును. (మనము సాధారణముగా జూచే మందారము. జపాకునుము మందారముకాదు. శాల్కులము(బూరుగు)శత్రువుధ్విచేయును. నింబము(వేవ)పశుహాని

చేయను. ఛత్రాకము (తుమ్మలో రకము) కులహానిచేయను. ఉత్సవము (నల్లకుంప) కులత్తుయము, పశునాశనము చేయను. కాకనాదము (కాకిదొండ) శత్రువుధి. బలపూగము (పోకలో నొక రకము) ఏశ్వర్యనష్టము. తియ్యమామిడిచెట్లు వేయికంటె నొక్క రెండు ఆరె చెట్లు, అవి వేయికంటె నొకపాటులము (కలిగొట్టు) శేర్పుములు. పాటులము నూటిటికంటె నొక రక పటుము (ఎఱ్మరి) శేర్పుము. అట్టివటుములు రెండు వేలకంటె నైదు నాగకేసరము లు త్తమములు. దానికంటె శ్రీపృథ్విము, జంబూవృత్తము పోశ స్తములు. దానికంటె హిమము (పెను వేము) దానికంటె శ్రీపర్ణి (పెగ్గమ్ముడు) గొప్పది. తిందుక త్రీయము(విషముమిటి)జంబూవృత్త వంచకము, కదంబాభూన నారి కేళములు మూడేసి యు త్తమో త్తమములు. మూడుజన్మముల పాపము వృష్టారోపణముచే నశించును. స్వర్గసుఖము కలుగును. నూరుచెట్లునాటిన బ్రిహ్మత్వమును, వేయచెట్లు నాటిన విష్ణు త్వమును బొందును. తులసీరోపణముచే నాదివ్యాఘులు నశించును. వైశాఖమాసము కీర్తిని, జ్యేష్ఠమాసము మరణమును, ఆపాఢము కీర్తిని, శార్మిపణము పరమగతిని, భాద్రిపదము ధనలూభమును, ఆశ్వయుజకార్తకములు తుయమును చేయను. తుంసి మూడు రకములు. తెల్లతులసి కృతయుగ పోశ స్తము. మరి, రావి, మారేడు చెట్ల సేమాత్రిము తుంపంచరాదు. అందువలన బ్రిహ్మహత్యాదోషమువచ్చును. మూలచ్ఛేదము చేసిన కులనాశమగును. చెట్ల సరకినవాడు మూగవాడగును. ఆథ వ్యాఘులు నందును.

—♦ ఎతువులు, సామాన్యదోహదములు ♦—

సాయం ప్రీతఃకాలములందు గ్రిమ్మము లేనప్పుడు, చల్లనిపేళ పచ్చియులవలు (నానవేశివవి) మిములు, పెసలు, నుప్పులు, యవలు, నెతున్న వేయవలెను. సృత్యము, గీతము, పాలు పోయటవలనుగూడ పండ్లు, పున్నులు పెంపొందును. గొర్రెపెంట, కాకిపెంట, యవపిండి, గోమాంసము, నీరు, నేడురోజులు వేసిన నన్ని చెట్లు ఫలపుప్పాది పృథివొందును. ఇది సర్వవృత్త సాధారణమైన దోహదము. 'రోహిం' యాను చేప యొక్క పీతము (రోయ్యపీత), ధాన్యాకము (ధనియాలు) వేసి నీరుపోసిన పెంపొందును. చింతగింజలను జెఱకు దండములో మర్దించి యూ రసము నశోకమునకు (నరమామిడికి), తీయ మామిడికి వేసిన నది పెంపొందును. కొబ్బగీనీళ్ళు తేస. అన్ని చెట్లకు నుత్తమమైన యెయపు. పోకచెట్లకు నది విశేషించి పని చేయును. దశశిరాబీజములు కలిపి యథిపేకించిన మంచిది. ఈనుముందు మేకలు, గోపులు, గేదెల జరాసలిలము (మావి యన్న మాట) వృక్షము మిదపోసిన తీయమామిడి బాగుగఁగాయును. మినవగంజికాని వితానము (ధనియాలగంజి) గాని తీసి ఆవాలువేసి మర్దించి గువాకువృక్షము (పోకలో రకము) గుడు వేసి నూరి ఆముద్దవేసినచో చచ్చినచెట్లుకూడ చిగిరించును. వేపాకు, యోగపత్రము, (గంజాయి) శతావరి, వి(లి వేళ్ళాపకు), పునర్వున (గట్టేరు), క్షీరిక (పాలాపకు), తామ్రకము (ఎర్రిచండనము) నను నాకులతో తీయమామిడి మొదలున ధూపము వేసిన పురుగుచచ్చిపోవును.

—→ విశేష దోహదములు ← —

చేపనీరు మామిడి చెట్లకు, మామిడిపండు, రక్తము దానిమృలకు గోమాంసముతోడి యవోదకము కేతకికి (మొగలి) మంచియెఱువులు. తీరకవృత్తమునకు తిందుకము (విమముపై) కరమర్కము (వాక్కాయ) దోహదములు. మాంసము, రస, మజ్జ అనునవి అళోకము, తాడి, గువాకశము (పోక) లకు దోహదములు. నిలువయున్న మాంసము సేత్తితో వేసినను రోహితమను చేపనీరు, మధుయపై (యపైమధుకము) నానవే సిన నీరుపోసినను కొబ్బరి తెగకాయును. వెలగ, మారేడుసకు బెల్లపునీ రుత్త మము. జాజి, మల్లి, మొల్ల రింజికమునకు పరిమ శోదకము, పాముకూసము పొగవేయుట దోహదములు. తాంబెట్టిమాంసము, అన్న రసము, విడంగమపు పువ్వులు రథ్య వృత్తమునకు (తినిశ) వేసిన ఫలించును. వాతనర్పము (తౌచు) గ్రీంధితగరము అజగరము (కొండచిలువ) అనువాని కూసము ధూపము వేసినచో ధాన్యవృద్ధి యగును. నెమలిరెక్క, మేక రోమములేడు కలిపి యూముదములో ముంచి ఇంగువ, కునుమ నూనె కలిపి ధూపమువేసిన నెలుకల బాథ తప్పును. ఏనుగులద్ది యెలుగుగొడ్డు మలమును కృత్తి కానత్తతోమందు దెచ్చి పసుపు నీళ్ళో కలిపి వేసినచో మొదటనున్న పుచ్చుపోవును. రావి మొదలు పదిచేతులమేర విష్ణుషేతోమంత పపితోమై యుండును. రావిచెట్టు నీడనున్న, నీరు గంగానదియే. ఇందు వది చేతుల కొక టిగాఁ దీయమామిడి, పనునాఁ చేతుల యంతరములో నుసిరి, వక్కలము, వంజలము, శ్రీపర్ణి, పున్నాగము, శ్రీవృత్తము

ననువానిని బాతవలెను. రాతిసేలలో నింతకు రెట్టింపు నెడ ముండవలయును.

11 – అధ్యాయము మొదలు తంత్రీవిషయము. వృత్తిమానిర్మాణము, కుండనిర్మాణము, లక్ష్మిటైపోమపద్ధతి, అగ్నిని పుసుమాకారముగా భావించి యాయా యవయవము లందు హాశోమము చేయుటవలన నాయూ సుకృతమమ్మాత ములు గలుగునని యా యథ్యాయము చెప్పచున్నది. అగ్ని ధ్యానము, స్తుతికి సంబంధించిన శ్లోకములు పోడశోపచార సమర్పణ శ్లోకములు 16వ అధ్యాయమునఁ గలవు.

—♦ యజ్ఞ భేదమును బట్టి యగ్ని భేదము ♦—

(17 అ.) ఇది వేదానుసారము. १८ దెల్పుబడుచున్నది. + శతార్థమున నగ్ని ‘వహ్ని’ యను వేరను మిగిలిన శతార్థమున గాశ్వపుడుగను, మృత్విపమున విష్ణువు, తేలయాగమున వన స్పృతి, సహస్రిహాశోమమున బౌహ్యముడు, వది వేలహాశోమమున వారి, లక్ష్మిహాశోమమున వహ్ని, కోటిచాశోమమున హుతాళ నుడు, శాంతికర్మయందు వరుణుడు, మారణమున నరుణుడు, నిత్యహాశోమమున అనలుడు, ప్రాయశ్చిత్తమున హుతాళనుడు గ్రేహసంబంధమయిన అన్న యజ్ఞమున లోహితుడు, దేవవృత్తి ప్రాయాగమున లోహితుడు, వాస్తుయాగమునఁ బ్రిజాపతి, మండపమున, పద్మకవ్రతిష్ఠయందు, చలివిందలి వృత్తిష్టించు నపుడు నాగుడు మహాదానమున హవియ్యజుడు, గోదానమున రుద్రుడు, కన్యాదానమందు గోజకుడు, తులాపురుషదాన

ఇది యథ్యాత్మము కాలేదు.

మున ధాత, వృషోత్సర్జనమందు సూర్యుడు, అవసానాంతమున రవి, వైశ్వ్యదేవమునఁ బౌహకుడు, దీక్షాపత్రమున జనార్థనుడు, తార్మిసనమున (భయపెట్టే మంత్రప్రయోగములో) కాలుడు, శవదాహమునఁ గ్రివ్యాదుడు, పర్ణ దాహమున (ఆకులు మాడ్ను నొకానొక చేతబడి యన్నమాట) యముడు, అశ్మి దాహమున (ఎముకలు గాల్చుటలో) శిఖండికుడు, గర్భధానమున మరుతుడు, సీమంతమునఁ బింగలుడు, పుంసవనమున నింద్యుడు, నామశక్రణమున ఉపన్యస్తమున పార్థివుడు, నిష్ఠా మణమున హాటకుడు, అన్నపార్శవమందు శుచి, చూడాకర్మ యందు మడాననుడు, వ్రితాదేశమందు సముద్భవుడు, ఉద్యానవనప్రితిష్ఠయందు వీతిహకోత్తుడు, సమావర్తనమున ధనంజయుడు, ఉదరమున జరరాగ్ని, సముద్రమున బడబొనలము, శిఖయందు విభువు, స్వరమునకు సరీసృపుడు, అశ్వమున కగ్నిమంథరుడు, రథమున కగ్ని జాతపేదుడు, గజమునకు మందరుడు. సూర్యాగ్ని వింశ్యుడు, నీటియగ్ని వరుణుడు, బాహ్యాశాగ్ని హవిర్భుజుడు, పర్వతాగ్ని క్రితుభుజుడు, దావాగ్ని యందలి యగ్ని సూర్యుడు. దీపమందలి యగ్ని పావకుడు. గృహణ్యగ్ని ధరణీపతి, ఘృతాగ్ని అనిలుఁ డనే వాయువు, సూతికాగ్ని రాత్మసుడు.

—♦ హామద్రివ్యముల ప్రమాణము ♦—

(18 అ.) హామము చేయవలసిన వస్తువుల పరిమాణము గమనించి చేయవలెను. హెచ్చగాని తక్కువగాని

మైనచో హోమము వ్యర్థము. నెఱ్యు తక్కరమాత్రము. పయస్సు శుక్కిమాత్రము (2 రకములు) పంచగవ్యము నం తే. పాలు, పెరుగు, తేనెయు నం తే. ఆటుకులు, పేలాలు, మంపిప్పిమాణము (అనగా 8 తులములు). శర్కుర (చక్కెర) బెల్లము మూడు తోలకములు ♦ (తులాలు అని తోచుచున్నది) చెఱకు ఒక్క కణపు. ఆకగాని పుప్పుగాని యొక్కాక్కుటి, శాలాకము (దుంప) మూడు ముఖ్యములు (24 తు). ఇది యొక్కాటిగానే హోమము చేయవలెనుగాని, కొంచెముకొంచెముగా చేయ రాదు. మంకెన (జపావుషుము), తోడిమితో హోమము చేయవలెను. కేశరము (నాగకేసరము) కూడా అం తే. పద్మములు, జలజములు నొక్కాక్కుటిగానే చేయవలెను. జీవంతి (పాలకూర) ఒక పలము. పిండివదార్థముల సంఖ్యకూడా పలము ప్రిమాణమే. వసంతకము (పెద్ద యుసిరికాయంతగాని, కుడుమంతగాని), మాతులుంగము (మాదీఫలము) తీర్చిఖండకము (పల్లేరు) ఒక్కాక్కు పలము వంతున. కొబ్బరి యెనిమిది పలాలు, పనస పది పలాటు, కూమార్ణండము (గుమ్మడి) తామర గింజలు, ఉర్మారుకము (కరూబ్జా) 8 పలములు. గుడూచి (తిప్ప తీగ) నాగ్లంగుళములు, మాంసమును మూడుభాగములు చేసి 1 భాగము చేయవలెను. పోకలున్న, బెల్లమంత (3 తులములు) లేదా రేగుపండంత; తిందుకమునం తే (విమముట్టి). సమిధ పాచీ దేశ

† కద్దము = 2 తులాలు. మాగధమానపోకారము. కళింగమానము 1 తులము. ♦ తోలకము = తులము. ముట్టి = పలము 8 తులాలు. ఆంగుళము = యజమానియొక్క మధ్యమాంగురియొక్క మధ్యమపర్యమంత. బిల్వము శుంఘము వత్సర్థిక, ఆమర్మిము. ఇవి ముట్టికి పర్యాయపదాలు.

మాత్రిము. దూర్వ మూడుపోచలుగలది. భజపత్రిము, జమ్మ ప్రాదేశమాత్రిము. ప్రీషలు ముట్టి (పలము) ప్రిమాణము. ఆనాలు శుక్తిమాత్రిము (4 తులములు). మరిచ ములు (పిటియాలు) విమానంగా (స్వల్పంగా). తామరతూడు (మూలకము) ముల్లంగి, వార్తాకము(వంకాయ) ఏడుముక్కలు, తీపుషము (దోస) మూడవపంతు, చందనము, అగదు, కర్మ్మ రము, కస్తారి, కుంకుమపుప్ర్య చింతగింజంత చేయవలెను. పేల పిండి, యపిండి హామము చేయవలసినచ్చినపుము మూడు రెట్లు నుప్పులలో ప్రపనముచేసి (గుచ్ఛియెత్తి) హామము చేయవలెను. పదిరెట్లు హామము జరుపవలసినపుడు నూరురెట్ల తోను, నూరురెట్లు హామమునకు వేయిరెట్లగాను ఈ ప్రపన సము చేయవలెను. థాన్యహామములోగూడ యిట్లు ప్లాన నము చేయవలెను. చెఱకు సామాన్యసమిథలనువలెనే చేయ వలెను. మారేడాకు హామము చేయుచ్చపుడు తొడిమి తీసివేసి చేయవలెను. తొడిమితో సంప్రవము చేసినచో నా ఫలము రాక్షసుడు హారించును. మారేడుడశము (మూడాకులు) ఖిస్సుము భిస్సుము కాకుండా చూచి చేయవలెను. ఒకపస్తున్నమకు రెండు మూడుమారులు ప్రవశము చేయరాదు. చేసినచో నథోగతి నందును. శిష్యులతో కుమారులతో జాగ్రీత్రగా నిది చేయవలెను. మృదువులయిన పుప్పులు, లతలు మొదలయిన వానికి నిట్టే పోత్తముచేసి హామము చేయవలెను. పాయసాన్నము, అన్నము, మోదకము, పిండి, శాలిథాన్యములో గలిపి చేయరాదు. అటా చేసినచో కర్మ్మప్ర్యత్యయము కట్టును. హామ

ములు లక్టు చిట్కిన వేరీలిడగ్గరమంచి కాని, వేరీలి కణపుల నుంచిగాని లక్టుపెట్టవలెను. మఱియు నొకదారము చేతి మణి కట్టునకుఁ దోరమువలె కట్టుకొని లక్టుపెట్టవలయును.

(శ్రీ)ప్రౌ, శింశుప, బాడిద, త్స్రీరి, బిల్యము, ఖదిరము, స్వివములకుఁ బనికివచ్చు దారువులు. తటూకాది వ్యైతిష్టులకు ధాతీరీ (ఉనిరి) ఖదిర కేశరము లు త్తమములు. సంస్కారము లందు + శశి, మారేడు, ధాతీరీ వృక్షము లు త్తమములు. రిక్తాది తిథులను విడచి తక్కినవానియం దుపవాసముంసి మాంసము మాట స్వరీంపనైన స్వరీంపక మారేడుకర్తలో స్వస్తువములు తయారు చేయవలెను. కర్త ముప్పుచిథాగములు చేసి యం దిరు వది యంగుళముల అగ్నికుండముచెయక్కు వేదికతలో సమమైన యుదరముంచవలెను. స్వివము కటూహము (కాగురూపముగా) లోతుండవలెను. ఆ లోతు ధాతీరులమంత యుండవలెను. అగ్ని వేదిక శూరాప కారముగా నుండవలెను. (చేటవలె) దేవతేతర కార్యములందు స్వివము అరువదియంగుళము లుండవలెను. నా ల్లంగుళములు వెడ ల్పుండవలెను. చివర గరిటవలె నుండవలెను. స్వివదండమునకు మొదట కంకాము చెక్కువలెను. ‘మృగ పదము’ లేడియెక్కు కాలువంటి గుర్తు చివర-మొదట యుండవలెను. దర్శి రెండంగులముల మండలము కలిగి యుండవలెను. అది బంగారము, రాగి, (శ్రీ)ప్రౌ, ఇందుపృతుము (గార) త్స్రీర వృక్షములో చేయవలెను. సండ్రేండంగుళముల పొడ వుండవల

+ శశి = ఇందుపృతుము. భిస్తుము ? - అక్కుంతము = గారచెట్టు

ఇంగము = అంగుళము యనే యర్థములో వాడబడినట్లున్నది.

యును. రాగిది తైనచో నిరువదినాల్సుతులముల బరువుండ వలెను. దాని కైదు అంగుళముల (మండలము) చిప్ప యుండ వలెను. ఎనిమిదంగుళముల కాడి అన్నాదులు పాయసామలు గ్రేహించుటకు వీలుగా నుండవలెను. ఆజ్యాదులు గ్రేహించు టకు పదితులాల బశువయినది చాలును. బంగారముగాని రాగిగాని మతి యేణిగాని లేనప్పుడు వదునారంగుళముల ప్రిమాణముగల పిప్పలి (రావి) దర్శి వాడవచ్చును. ఆజ్యాధాలి (నేతిపాత్రి) నేతి చెంబురాని, మట్టి పాత్రిగాని గ్రేహింపవచ్చును. ఆపైన పూర్ణావిధి (పూర్ణాహసతి) క్రిమము నిర్వహింపవలయును. అయితే, లక్ష, కోటి హామాదులలో బుత్తిజ్ఞలసంఖ్య మొదలగు వివరములు మూలమునఁ జూడనగును. (అధ్యాయ ము 20) మండల విధానము (21 అ).

ఇది మధ్యమహర్యమున మొదటి భాగము.

—♦ మధ్యమహర్యము — రెండవభాగము ♦—

కౌంచమండలా ద్వ్యాధారము వర్ణితము (1 అ) అందు బ్రిసంగవశమున నెమలి, యెద్దు, సింహము, కౌంచవత్తి, కోతి అనువానిని పొరబాటుగానైన నింటిలోగాని, త్సైత్రిమందునగాని చెట్టుకోనాని మాచిన వెంటనే నిలువబడి వందనము చేయవలెను. అందువలన బ్రిహ్మాహత్యాదోషముగూడ నశించును. వానిని బోషించుటవలనఁ గీర్ితి కలుగును. దర్శనము చేసిన పాపము పోవును. లక్ష్మీ పృథివీ యగును. ఆయుర్భాగ్యమును పోవును. నెమలి బ్రాహ్మణారూపము, వృషభము సదా

శివరూపము, సింహము దుర్గారూపము, కౌర్మించము నారాయణ స్వరూపము, వ్యాఘ్రము తిర్పురసుందరి, కృష్ణవ్యాఘ్రము కాళిక, చిత్రికపోతకము లక్ష్మిరూపము. స్నానముచేసి పీచదర్శనము నింటిలో, జీసినను బోషేంచినను గ్రీహదోషములు శాంతించును. మహాకౌర్మించము, మధ్యకౌర్మించము నను మండలములు (పట్టుపెట్టుట) వానిలో జూపవలసిన రంగులవివరములు నిందు గలవు. అందు వాడవలసిన బియ్యపుచిండి మొదలయిన వానిని గురించియు నిందు గలదు. సుభద్రిము, సర్వతోభద్రిము మొదలైన మండలములు వాని నిర్మాణమునుగూర్చి యించు విస్తరింపడి బడినది.

—♦ శిల్పాలకు వేతనాది నిర్మయము ♦—

(2 అ.) దక్కిణాహీనమయిన, మానహీనమయిన గృహరామాది ప్రతిష్టలు ఘలశాస్త్రములుకావున వాని మానము మొదలయినవి తెలుపబడుచున్నవి. ప్రతిష్టలలో నాచార్యుడు, షాలోత, యజమాని బ్రాహ్మణుడై యుండవలైను. ఎనుబదిగవ్యలోక పణము. పదునాఱు పణము లోక పురాణము. ఏడు పురాణము లోక రజతము. ఎనిమిది రజతము లోక సువర్ణము. ఆరామప్రతిష్టలలో రెండు సువర్ణములు దక్కిణ యాయవలైను. నూయి త్రైవ్యటకు సగము స్వరము, తులసి, ఆమలకి (ఉసిరి) యూగముల నోక సువర్ణము. లక్ష్మిహోమమున నాల్గు సువర్ణములు, కోటిషామమున లోమ్మెది సువర్ణములు, దేవతాప్రతిష్టలో, దేవాలయప్రతిష్టలో, బదునాఱు సువర్ణములు, తటాకపుష్కర ప్రతిష్టలందు సాల్చవంతు, మహాదానము,

దీతు వృష్టిత్వర్జనము, గంగూళ్ళాద్రము ననువానియందు విలువ గట్టరానంత దక్కిణ యివ్వవలయును. దంపతులు సేయు వృష్టిత్వర్జనమున నొక సువర్షాము, రాజు వన్ను వసూలు చేయు టకు, దీతుయందు, దానమందు నెనుబది రత్నికముల బంగారము వేతనము. భారతము విన్నప్రదు, గ్రేహయాగమందు, ప్రతిశివ్యయందు నూరు రత్నికముల బంగారము నొసంగవలెను. అయితు, లత్త, కోటి, హకోమములందు నింతే దక్కిణ. ఏదేవత క్రీంద సేబ్రాహ్మణునిం గల్పింతురో వానికే యాదేవతకీయవల సిన దాన మియవలయును. యజ్ఞ దానవైతాములలో దక్కిణ ప్రత్యత్తముగా సీయవలెను. (గుప్తదానము చేయరాదని భావము) దానీదాసాదిదానములు గోదానము మొదలయినపి మనసా సంకల్పించి వానికిఁ బరివర్తనముగా దగ్గర్వముగాని మరియేదిగాని యియవచ్చును. ఒక్కనికే యనేక దానములు వేరే వేరే చేయవచ్చును. రత్నదానము నకు బంగారము దక్కిణ యియవలెను. బంగారు దానమునకు వెండి దక్కిణ. వెండికి బంగారము దక్కిణా. భూమికి భూమియే దక్కిణ. వస్తుమునకు వస్తుమే. పానీయమునకుఁ బానీయమేఁ ధాన్యమునకు ధాన్యమే. గజదానమునకు చాగము, గుఱము నకు మేక. పశువులకు నాల్గుకాళ్ళ జంతువులు, దేవునికి దేవుడే దక్కిణ. యజ్ఞమునం దాచార్యునకు నొకభాగము, బుత్సైవులకు మూడు భాగములు సీయవలయును. † ఈ

† పాపకైస్తుకలతార్థికాం భాగ్రకం తదనంతరం

పాతార్థికాం మృత్యుగాదినాం భాగ్రత్రయ మదాశ్చాతం

సర్వసత్యస్వభాగ్రకం స్వల్పం చోచ్ఛిష్టగౌరవాత్. (అర్థంకాలేదు.)

చెప్పిన లేక్కాప్రకారము చేయలేకపోయినచో యజ్ఞసిద్ధి కొరకు దేవతను (దేవతామూర్తులయిన సాలగామాదులను) పుస్తకము, రత్నము, గోవులు, ధాన్యము, నువ్వులు, నమేచ ఘలములు పుప్పులు నీయవలెను. నాల్గుచక్రములు గల జనార్దనమూర్తియైన సాలగామ వీయవలెను. శ్వేతలింగము, రత్నలింగము, ఇంద్రోనిలాదికముగాని, దత్తిణావర్షశఖముగాని, హరివంశముగాని యి వ్యవలయను. సామాన్యలింగము, శ్రీధరమూర్తి, అనంతమూర్తి, బాణలింగము, పుస్తకము, ననునవి యెనిమిదవంతు స్వరముతో దానమియ్యవలెను. జ్యోతిషమునకు సగము సువర్ణము, వృషోత్సుర్జనమున రజతముతో సగము హరివంశమున సూర్యోకములకు నోక సువర్ణము నీయవలయను. ధర్మశాస్త్రశ్లోకములు వేయి చెప్పించుకొన్న మూడు రజతము లివ్యవలయను. కపిలాగోదానమున సగము సువర్ణము, సామాన్యధేనుదానమునకు పాయశ్చిత్తార్థముగచేయు గోదానమునందును ‘పురాణ’ పరిమాణమయిన బంగారము నీయవలయను. నల్లనియైద్దను విడిచినపు డారుపురాణములు, తెల్లని పృథవమును పదలినపుడు తొమ్మిది పురాణములు దక్కిణ యీయవలెను. నీలపృథవభోత్సుర్జనము దక్కిణ యీయవలెను. నీలపృథవభోత్సుర్జనమునందు ముప్పుదిరెండు పురాణముల బంగారము నీయవలెను. నమేచపుయొక్కప్రాతిచక్రమును దానమిచ్చునపుడు పండ్చెండు బంగారు రత్నము లొసంగవలెను. మారేడుపండు దానమిచ్చినంత

మాత్రమున మూడు పురాణముల బంగారము దశ్మిణా యివ్వ వలెను. ఒక యునిరివండుకుఁ బ్రిత్యేకము మామమెత్తుగల వెండి దశ్మిణా యివ్వనగును. ఇది మూల్యపద్ధతి. ఆమింద పూర్ణపాత్రము విషయము తెచ్చుబడినది (మూడు 4 అ.) చతురస్రాదికుండనిర్మాణమున కీయవలసిన వెల వర్ణింప బడినది. రోజుకూలిని గురించి కూడా యున్నది. బంగారపు పనికి రోజుకొక్క పణ మివ్వవలయును. రత్నకుట్టిమ నిర్మాణమున రోజుకు పురాణ మివ్వనగును. వెండి కుట్టిమమునకు దానిలో సగము. స్ఫురించి నోఱయుటకు రోజుకు రెండు పణములు, రత్నపుపనికి, రత్నమునకుఁ దొలవేయుటకు ‘కాకిణి’ పరిమాళామైన వెల యివ్వవలెను. స్ఫురించి నుండి వేధికు నాల్గు వరాటికలు. కంచు, మొదలయినవానినిర్మాణమునందు కంచు నూడుటకు మూడు పణములు. ఒక్కపనికి దానిలో సగము. గోవులపాలు పిదుకుటకు నాల్గు వరాటములు. వత్తుపణులు నేయుటకు, మూడు పణములు. అవివత్తునిర్మాణమునకు పదికాకిణులు, పిథానపత్తుమునకు మూడు పణములు. (దుప్పటికి అని తోచున్నది). కట్టుబట్టకు, కంచువాకు రెండు పణములు. వెదురుపడికి రోజునకు పణముమింద నొక కాకిణి. లోహపుపనికి నంతే. మంగలికి శిరోవపనమునకుఁ బడికాకిణులు గడ్డము గోఖ్యమాత్రమున కయినచో రెండుకాకిణులు, స్త్రీల గోఖ్యమింద చిత్తర్యులు రంగులు వేయు పనికి పణముమైనాక కాకిణి కూలి. స్తనములమింద చేసిన పత్రిరచనకు నంతే. పాపిడియందు, అలకలయందు (ముంగురులయందు) చేసిన

రచనకు నాల్గు పణములు. పాదములకు, మెడకు, గుహక్కువ యములయందుఁ వేసిన చిత్రములకు రంగులకు మూడు స్నేరఫణముల వేతన మిాయవలయును. థాన్యము చల్లికతు రోజనకు నొక్క పణము. ఉప్పవంటుకు నంతే. పోళ చెట్లు నాటుటకు నంతే? దండపత్రమునకుఁ జేయు సంస్కారమునకు, మిరీయాలకు రెండు పణములు. వృత్తి దుక్కికి నొక పణముమిాద నొక కాకిణి. చక్కమునకు (బండికి సంబంధించిన వనిలో) మూడు పణములు. దుస్సపోతుల బండికి నాల్గు పణములు. సరులు మోయు వాహనమునకు నొక్క పణము, వయిన పది కాకిణలు. దాసీలకు, గర్భభములకు రెండు కాకిణ లెక్కిప. నూనె, కారము సంటిన వత్తుములునకు పఱురీతిగానే. పెద్దవి, వెడల్పుగలవి యగు వత్తుములకు వానినిబట్టి పెంచవలయును. ప్రీదున అస్టికప్పుడు జాడించి యిచ్చుటకు పైదానిలోసగము, తెల్లనిబట్టుకు కొంచెము తగ్గించవచ్చును. మరీ శన్నసిబట్టు యైనచో పెంచవలయును. బెల్లు విఱచుటకు, చెఱపు నరకుటపు, పుష్ప సంస్కారమునకు పది కాకిణలు. మాలక్కుట కొక కాకిణి. కంరమాల కట్టుటకు రెట్టింపు. రెండంగుళములు గట్టిన శిరోమాల యగును. మూడు హాస్తములున్న కంరమాల యగును. అది నాభికమలముదాక యుండును. దీనికి మూడు కాకిణలు. మాలతి, తులసి, జాజి, మల్లి, దవసము, మరుమము, వకులము, కలిపికట్టిన పై వెలలో సగమివ్వవలెను. నేతిదీపమునకు ప్రతియాంమమునకు మామ మెత్త రజతము. నూనెయయిన నొక్క కాకిని జాలును. అంగుళస్ను ర

గుడ్డన త్తి వేయవలెను, ఆఱంగుళములకుండై మించరాదు. ఇను వదియైదు దారపు పోగులిఁఁ నైదంగుళముల పొడనైన వర్తి చేయవలెను. ఒక హాస్తముయెత్తు సెమాగ్నియైన నీచము. హాస్తముమిాద గుపైడున్న మధ్యమము. మూడు నాలుగు హాస్తములున్న నుత్తమమానము. బంగారు సెమాగ్నమిాద దీన ముంచిన రాజు నశించును. వెండిదయినచో సర్వకామప్రదము. రాగిదయిన నాయుక్యము. ఇనుపది దుర్గతి నిచ్చును. కరమర్దము చాలమంచిది. కంచెసెమాగ్నాగాని, రింగి (ఇత్తడి) మయముగాని లేనప్పాడు మట్టిసెమాగ్నాగాని యుత్తమములు. మట్టి సెమాగ్నకు కొలతలేదు. దశాంగము ధూపము వేయుటకు మూడువఁములు పండ్రెండంగుళముల వత్తిని ధూపమున కుపయోగింపవచ్చును. అయిదు హాస్తముల ప్రిమాణము కూడా ధూపవర్తి చేయ వచ్చును. ఇరువదియైదు హాస్తములపొడవయిన నది మహావర్తి యనంబడును.

—♦ క ల ష స్టా ప న వి మ య ము ♦—

(15 అ.) సప్తాంగము, వంపాంగము అని కలశ స్టాపన రెండు విధములు. మంగళాచారములందు, యూతాగ్నిస్థి కలు గుటకు కలశ స్టాపన యవసరము. కలశలు లేనిపఁచమున నత్తు తలయందుగాని, పూర్వాయందుగాని దేవతాప్రోనము చేసి పూజింపవలయును. మట్టియెక్కడను డేవతాప్రోనము చేయరాదు. చేసిన ఫలింపద్మ. మత్తి, రావి, ధాతకి (ఆరె) జ్ఞావ్య బిల్యము.

ఇవి పంచపల్లినములు— ఇవి కలశమీద నుంచవలెను. సువర్ణ రజత తామ్రిమృణ్యాయములు కలశలు యథావిభవముగా గ్రాహ్యములు. వివరములు మూలము చూడవలెను.

—♦ మూ స ని రూ ప ణ ము ♦—

(6ల.) కాలమానము—చాంద్రము, సౌరము, సావనము నాతుత్రము నని నాల్గు విధములు. శుద్ధ పాష్యము మొదలు అమావాస్యదాక చాంద్రమానము. సూర్యుడొక్క రాసితో నున్న ఉత్కాలము సౌరమానము. ముహ్నదిరోజులు మాసమైన సావనమాస మనంబడును. అశ్విని మొదలు రేవతివరకు నష్టత్రములు బట్టి నాతుత్రమాసము అనంబడును. సూర్యోదయము నుండి మఱల సూర్యోదయముదాక సావన దినము. ఒక తిథి యొక్క భాగకాలము చాంద్రీ దివసము. రాసియొక్క మున్సు దిషువ భాగకాలము సౌరదినము. గృహశంఖాదులలో సావన మాసము గ్రాహ్యము. ప్రాయశ్చిప్త క్రియలయందు, మంత్రాపాసనాదులందు అన్న ప్రాశనమునకు, పన్న వసూలుచేయుటకు రాజవ్యవహారములందు, యజ్ఞములందు సావనము గ్రాహ్యము. వివాహాదులు సౌరమానముచే జేయవలయును. యజ్ఞములు, వృతములు, స్నానాదులందును సౌరము గ్రాహ్యము. పార్వతిములు, వార్షికములందు, అష్టకలచ్ఛాదులందు తిథికార్యములయందు, వతములందు చాంద్రము గ్రాహ్యము. సౌమధ్యాగక్కరు యార్యభాగవిచారణమందు, వస్తు వ స్తు లు సంద్రు,

నాక్షత్రము గ్రాహ్యము. షైతాది మాసాల్ని క్రమమును క్రియాకలా వము, తిథులయందు చెప్పబడిన కర్గుములు చాంద్రమానము చేతనే చేయవలెను. అధికమాస మలమాసాది లక్ష్మణము సీమిందు చెప్పినారు (8 అ.). తిథివిశేషములు వ్రతాదులు. (9 వ అభ్యుత్సుములు) ప్రవర, ఖండ, గోత్ర ప్రవరలు. అవి తెలియనవుడు కాశ్యపగోత్రమని చెప్పవలయును. కశ్యపజ్ఞయొక్క సంతాపము జగత్తంతయు నగుటచే యా ప్రకారము చెప్పవలెననియు స్నాది. 10 అ. అంశురార్పణావిధి వర్రితము. (గృహసాధవార్ణవిధి ప్రతిష్ఠావిషయము) 11 అ. పూజాక్రమము. 12 అర్థ్యదాన విధి. 13, 14 హామాదివిధానము. 15 ధ్యానవిధి. 16 ప్రతిష్ఠాపూర్వాదినక్కత్యము. 17 హాతలు మొదలయినవారి విషయము, వారి స్తుతులు. 18, 19 దేవతా ప్రతిష్ఠా విషయము. 20 సప్తాగ్నిషోమకము అను యజ్ఞ విధానము వర్ణితము. ఇందు నీటిలో జేపలు, తాబేళ్ళు, కప్పలు మొదలయిన వానీని వదలుట మొదలైన విశేషములు, విధానములు వర్ణింపబడినవి.

మధ్యమ పర్వము - మూడవ భాగము

1 అ. ఆరామప్రతిష్ఠలో విశేషములు. 2 గోవ్రిచారము. (గోవుల తిరుగుటకు వదలే భూమికి గోభూమియని పేరు. అది వదలునవుడు చేయవలసిన తాత్రు విధాన మిందు వర్ణితము.) అనాధ మండప నిర్మణము. (దిశ్కులేనివాళ్ళు నినసించుటకు నిర్మించు నిండ్ల విషయము) చలిపందిలి.

3, 4 అ. తుదారామ ప్రతిష్టా విధానము. 4 దిగుడు బావుల మశగులలో తామర చెరువుల ప్రతిష్ట. (మారేడువన ప్రతిష్ట.) 5. 6. 7. అ. 8 అ. అశ్వత్థ ప్రతిష్ట. 9 అ. పట ప్రతిష్ట. 10. 11 చిల్యప్రతిష్ట (మారేడు) 12, 13 రాతితోను దారువులోను నిర్మించు మండపముల ప్రతిష్టా విషయము. 14 పుస్సరామ ప్రతిష్ట. 15 తులనీ ప్రతిష్ట. 16 వనప్రతిష్టా విషయము. 17 గోధూపు విషయము. 18, 19 ఏకాహ ప్రక్కియలోప్రతిష్ట. 20 దుశ్శకున విషయము, శాంతి విషయము విన్న శించ బడినది.

ఇది మధ్యమ పర్వము.

అ ను బంధ ము

8వ పుటలోని పదముల విశరణము

1. సౌపీరము = ‘యవలు’ అనే బియ్యంలోనుంచి తీసిన మద్యము.
2. ఆరనాళము = ‘యవలు’ అనే వడ్లు (పొట్టుతీయకుండ) ఉడికించి తీసిన మద్యము.
3. కొబ్బరీజము = (స్విన్సు బీజముకాదు) అన్నములోనుండి తీసిన సురమింద తేరిన తేటకు ‘ప్రీసన్సు’ అని పేరు. దానిక్కిందకు తేరిన చిక్కుని గుజ్జుకు ‘కాదంబరి’ అని

పేరు. దానికీందకు ఇంకా తేరిన చిక్కనిగుజుకు ‘జగలము’ అని పేరు. అది కాచివడగట్టి తేరిన గట్టిపదార్థమునకు కొన్యాబీజము అని పేరు.

4. వారుణి = తాటికల్లు, ఖర్జురవుకాయలు కలిపి నిలవ చేసి తయారుచేసిన నుఫ.
5. కొంజికము (గంజి) = గుగ్గిశ్చు, ధాన్యం, గంజి కలిపి చేసినది.
6. యవాగువు = 6 రెళ్లు నీళ్ళుపోసి తీసిన చిక్కని గంజి.
మండము = 14 రెళ్లు నీళ్ళుపోసి తీసిన గంజి.

9 వ పుట

మైరేయము = మద్యవిశేషము.

పిశితాస్యము = మాంసాస్యము.

తింపుధురము = సెఱ్యూ, తేనె, పంచదార.

భాండవము { (మురబ్బా) దీనికి ‘పాడవము’ అని పేరు రాగస్థాడవము } కన్నించుచుస్తుది. పంచదార, సావర్ణలవ ఇము, సైంధవలవణము, చింతపండు, చిట్టేతపండు, సేరేము, వీని రసములతో గలిపి ఆవాట్టి తయారుచేసి నది ‘రాగము’ అనబడును. ఇందులోనే తీపి, పులువు కూడా కలిపి చేసినదానికి భాండవమని పేరు. మామిడి ముక్కలు చెక్కుతీసి సేతితో వేయించి వీటికి పంచదార పాకం బట్టి ఉడకబెట్టిన ఆ ముక్కలు సేసి అందు మిరి యాలు, ఏలకులు, పచ్చకర్మారము తగుమాత్రింగా వేసి చమురుపూసిన కుండలో నుంచినదానికి రాగ భాండవము బీక ‘రాగపాడవము’ అని పేరు.

భక్తము	= మెతుకులు
విలేపిక	= చిమిడిన యస్తుము (అన్నపుగుజ్జు)
కోవిదారము	= దేవకాంచనము
రాజవృత్తము	= రేలచెట్టు
సత్త ధాన్యములు	= సత్తపీణిగణము
వికంకతము	= ఆరెచెట్టు (శూలచెట్టు)
సుచందనము	= మంచిగంధములో (థేదము)
ఆగ్ని మంధము	= నెల్లిచెట్టు
ఆరగ్యధము	= రేల
దారువు	= దేవదారువు
విభీతకము	= తాడికాయ (తోఫలాలలోది)
కైరికము	= (జైగురురాయి)
స్వగోధము	= మత్తి
బ్రహ్మవృత్తము	= మొదుగ

(పుట 75)

పంచవల్లములు = నేరేడు, వెలగ, మాండిఘలము, మారేడు వీచిగుట్టు (అము)జంబూకపిత్తానాం బీజపూరక బిల్యు దొంగి గంధకర్మణి సర్వతో (పత్రాణి పల్లవం) మత్తి, రావి, జావ్యి, కళ్ళరావి, మేడి, వీటి చిగుట్టు (పల్లవాః తీరివుక్కాణాం హితాః పిత్తాతిసారికామ్.) పంచ వల్కులములలో వేము ఒకటి దా చేరినది. మత్తిదొక మత ముఱ్ఱ రావి, మత్తి, జావ్యి, అత్తి, నేరేడు, చేరి యుస్తువి. ఈ ఆకులలో భోజనము చలువచేయును. పైత్యము నణమను, బుధిని పౌచ్ఛించును. కొద్ది కఫము. వాతము చేయును. అన్ని వన్మగుణాదీపిక.

ప్రతి నర్దవ ర్వము — 3

— ♦ కృతయుగాది రాజ వంశావళి ♦ —

భవిష్యమవోకల్పమున, బ్రహ్మయుపుయొక్క పరార్థమున మొదటి యబ్బమున ♦ మూడవ రోజగు వైవస్యత మన్యం తరము నిరువదియెనిమిదవ సత్యయుగమున రాజ లెవ్యరు? అని శోనక మహార్షి యదుగగా నూతుం డీల్లు తెలుపం దొడంగి. శ్వేతరాహ కల్పమున బ్రహ్మబుమున మూడవరోజులో నేడవ ముహూర్తమున వైవస్యతుడు మనువయ్యెను. అతడు నూరు సంవత్సరములు సరయూ తీరమునఁ దహముచేసి ‘ఇక్కొకువు’ అను కుమారుని బడ్డసెను. ఇక్కొకువు బ్రహ్మవరముచే దివ్య రథము నంది నారాయణు నారాధించి రాజ్యము హారిసమర్ప ఇము చేసి ముహ్వదియూరు వే లేండ్లు పాలించెను. అతనికి వికుత్తి యుదయించెను. అతనికి రిప్రంజయుడు, వానికి కకుత్సుఁడు, వాని కనేనాంసుఁడు, అతనికి బృథువు, నతనికి విష్ణుగశ్శుఁడు, వాని కొద్దుఁడు, నతనికి భద్రాశ్యుఁడు, వానికి యవనాశ్యుఁడు, వానికి శ్రీవస్తుఁడు, వానికి సత్యపాదుడు నుదయించి శారత దేశము పాలించిరి. సూర్యోదయ సూర్యాస్తమయము జరుగు సంతపరకు భూమండలమంతయు వారేలిరి. బృహదశ్యుఁడు, కువలయాశ్యుఁడు నను నీ వైవారందరు శత్రువీనముగా నూరేండ్లు తక్కువగా రాజ్యమేలిరి. దృఢాశ్యుఁడు, నికుంభఁడు, సంకటాశ్యుఁడు, ప్రిసేనజిత్తు, రవణాశ్యుఁడు, మాంథాత నను

♦ ఇప్పుడు మొదటిరోకీ జరుగుచున్నట్లు బ్రహ్మణములన్నీ తెలుపు చున్నవి. సంకల్పములో నట్లే చెప్పచున్నాము.

వీరందరు సహాన్‌హీనముగా (వేయేండ్లు తక్కు-పగా) దాజ్యము నేలిరి. హాంధాత కొడుడు పుచుకుత్తుడు, త్రింశదశ్వీదు శతహీనమేలిరి. ఈ త్రింశదశ్వీనికి రథమునకుఁగల గుట్టములు ముప్పదియుండేడివట. అనుఱణ్యాడు ఇరువది యెనిమిదివేలు, (ఇతడు కృతయుగముయొక్క రెండవపాదమువాడు) వానికుమారుడు వృషదశ్వీ డారువేలేం డేలెను. హర్షణ్యాడు, హనుమంతుడు, త్రిధన్యాడు నను వారు సహాన్‌హీనముగా నేల నేలిరి. ఇంతటితో భారతదేశమున రెండవ పాదము సమావేషమును నేరించి ఉండి. త్రిధన్యానికుమారుడు త్రీపారణ్యాడు, త్రిశంకువు వేయేసేం డేలిరి. ఈ త్రిశంకువు మోసముచేఁ దక్కు వ జాతివాడయ్యెను. ఇతని కుమారుడు హరిశ్చంద్రుడు; వానికుమారుడు రోహితుడును నిరువదివేలేండ్లు పాలించిరి. అతని తరువాత హరీతుడు, చంచువు, విజయుడు, రురూకుడు, సగరుడు నిరువదివేలేసి యేండ్లు పాలించిరి. ఇటుమిాద బాహుసేనునిదాక విష్ణుబక్కులని వేళాంది వైవస్యతుడు మొదలుగ సీరాజులు కృతయుగము మూడవ పాదము సగముదాకా పాలించిరి. సగరుడు కృతయుగము మూడవపాదము మధ్యమునకు వచ్చేను. అతడు శివభక్తుడు. వాని కుమారులు సాగరులు. వారి రాజ్యకాలము ముప్పదివేల యేండ్లు. సాగరులు నశింపగా వారి కుమారుడు అగుమంజనుడు రాజుయ్యెను. వానితరువాత అంశుమంతుడు, దిలీపుడు, భగీరథుడు, శుర్పతసేనుడు, నాభాగుడు, అంబరీషుడు నేలిరి. శుర్పతసేనునిదాక యందు కైవులు. నాభాగుడు వైష్ణవుడు. ఇంతటితో కృతయుగతృతీయపాదము

ముగిసెను. అంబరీషుడు సరిగా కృతయుగము నాల్గువాదము మొదట నుండెను. అతసి రాజ్యకాలము పదు నెనిమిది వేలయ్యెండ్లు. అతనికొడుకు సింఘుద్విపుడు, అయి తాశ్వరుడు, బుటుపురుడు, శర్వకాముడు, కల్యామచాయేడు, సుదాసుడు, శమురుడు (మదయంతికి పసిష్టునికిం గలిగినవాడు). అంబరీషునినుండి సుదాసునిదాక యేడుగురు తైష్టపులు. వీరు శతహీనముగా సేలినవారు. సోదాసుడు (ఆశ్ర్వకుడన్న మాట) గురుతోవముచే రాజ్యంగమును గురున కిచ్చెను. గోకర్ణ లింగభక్తుడు. శమురుని కొడుతుహారిపర్మ వైశ్వునివలె సాధుభక్తుడు. మూడువేలయ్యెండ్లు లోపుగా పరిపాలించెను. వాని కుమారుడు దశరథుడు. తండ్రిపలె సేలినవాడు. వాని కుమారుడు దిల్చివయుడు. ఇట్లు విశ్వసహసుడు, నియజ్ఞుడు సేలిరి. నియజ్ఞుడు సామాన్యుడు. వాని యధర్మముచే వానలు కుశియతుండెను. నూరేండ్లనాపుష్టివలన సర్వరాజ్యము నశించెను. వశిష్టుడు రావిషాట ననుసరించి యజ్ఞము చేసెను. అందు ఖట్టాంగుఁ డుదయించెను. అతడు శత్రుముదాల్చి ముప్పదివేతేండ్లు దేవేంద్రునికి సహాయ మొనర్చి పరమంది దేవతల యనుగోహముచే ముక్కినందెను. ఖట్టాంగుని తరువాత ముప్పదివేతేండ్లు దీర్ఘబాహసుడేలను. వానివలన నుదర్మనుడు జనించెను. అతడు దేవీపూజాతత్పరుడు. దశరథుని కుమారునివరకు వాయ వైష్టపులు. ఖట్టాంగుడు, దీర్ఘబాహసును వైష్టపులే. సుదర్మనుడు పార్చిజ్ఞుడు. కాశిరాజు కుమారైను విపాహమాడి రాజులజయించి చేపేప్రీసాడముచే భరతభండాన్నము రాజ్యమును ధర్మముగా.

నేలను. అతం డయిదు వేలవండ్లు రాజ్యముచేసెను. మహాకాలి యతనికి స్వపు మందు “పత్నా నీవు వీరియురాలితో”, వశిష్ఠాది మహారూలతో హిమాలయమున కేగియండుము. మహామాయ ప్రభావముచే భరతభండమున నాశనముకల్గను. పశ్చిమసముద్రమైన “రత్నాకరము” అండలిద్విపములు నశించును. పూర్వసముద్రమగు “మహాద్ధా” దానిద్విపములు నశించును. దక్షిణముద్రమగు “బాడబము” అందలి ద్విపములు నశించును. ఉత్తర సముద్రమగు “హిమాభి” సగరాలు త్రైవీషసది ద్విపములతో లయించును. ఈ భారతవరము నేటి కేడవరోజున జీవకోట్తో ప్రశ్నయమందును. కాపున నీవు జీవించియండుము.” అని వివరించెను. రాజు మహాతాళి వచనముల నంగికరించి హిమగిరి కేగెను. ఆ యేగునవుడు ముఖ్యాలగు రాజులను, పుథానవైశ్య లను ద్విజులను వెంటదీసికొని వెళ్ళెను. వంచవరప్రమాణముగ వాయువు, తేజస్సు, ఇస్కు, భూమిపై గురిసి జీవులు త్యయించిరి. అయిదేండ్లు నేల జలమయ మయ్యెను. అది శాంతించి వాయువు రేగియూ నీటినెల్ల యెండించెను. పదియేండ్లలో భూమి మరల తేలను.

(2 అ) వైశాఖశక్షపక్త తృతీయా గురువారమున సుదర్శనుడు పరివారముతో నయోద్యకు వచ్చెను. మాయా దేవీ ప్రభావముచే పురమెల్ల మనోహరమై యస్య సమృద్ధమై రత్నాఖ్యయయ్యెను. పదివేలేం డ్లతడు రాజ్యమేలి శాశ్వత లోకమండెను. అతని కుమారుడు దిలీపుడు. నందినీథేను వరప్రసాదముచే నతని కుమారుడు రఘువయ్యెను. పీరిద్దరు పది

వేలేండ్రు యేలిరి. ఆ రఘువువేర 'రఘువంశము భాగ్యతికలిగిను. ఇది తేర్చాయుగమే. బాగ్రివ్యాధికరముచే నతనికి "అజుడు" జన్మించెను. ఇతిషును తండ్రియంత కాలమేలను. అతనికి దశ రఘుఁ డుదయించెను. ♦ అతడు తండ్రియంత కాలమేలను. అతని కుమారుడు రాముడు పద్మాండువేల సంవత్సరములు పాలించెను. అతడు సాక్షా ద్విష్టవే. అతని కుమారుడు కుశుడు పదివేలేండ్రీలను. అతని కొఁడు కతిధి, మరి నిబంధుడు, నలుడు (శక్తి పూజకుడు), నాథుడు, పుండరీకుడు, క్షేమ ధన్యుడు, ద్వారకుడు, అహీనజుడు, కురువు ఈనువారు క్రీము ముగా పదివేలేసి యేండ్రు పాలించినవారే. ఈ కురువు వేరనే పది యోజనములమేర కురుక్షేత్రిమని పేరొండెను. ఇంతటిలో తేర్చాయుగము ప్రధమపాదము భారతాంతరమున ముగిసెను. కురువు కొకుకు పారియాత్మిడు, అటుమిాద దలపాలుడు, చద్వకారి, ఉక్కుడు, వజ్రినాభి, శంఖినాభి, వ్యుతినాభి, ఏశ్వరాలుడు, స్వర్ణనాభి, పుష్పసేనుడు, ధ్రువసంధి, రాజ్యవర్ణ, శీఘ్రు గుడు, మరుపాలుడు, ప్రసూవస్తుర్మతుడు, సుసంధి అనువారును పదివేలేండ్రు పాలించినవారే. ఇంతలో తేర్చాయుగ పాదము మఱియొకటి ముగిసెను. అటుమిాద సుసంధి కుమారుడు మామక్కుడు, మహాశ్యుడు, బృహద్యులుడు, బృహదైశానుడు, మురుక్కేపుడు, వత్సపాలుడు; వత్సవ్యాహరుడు, పతివ్యోముడు, దేవకరుడు, సహదేవుడు, మరుదేవుడు, సునక్క

* రామాయణమున నితఁ డురవివేళేం ఛేలిసట్లున్నది. ఈ భేదము కలిపేదను పలనసేహా !

తుర్చిడు, కేళినరుడు, దుంతిరత్నుడు, సువర్ణాంగుడు, అమి
 త్రీజిత్తు బృహదార్థిజు, ధర్మరాజు, కృతంజయుడు, రణంజ
 యుడు, సంజయుడు, శాక్యవర్ధనుడు, కోధవానుడు,
 అతులవిక్రియుడు, ప్రసేనజిత్తు, జూద్రికుడు పదివేలేలిరి.
 తర్వాత సురథుడు అనునాడు అయిదువేలయేండ్లే పాలిం
 చెను. వీరందరు రఘువంశ రాజులే. వీరందరు మొత్త మిరువది
 యైదుమంది. అందరు దేవిషూజాతత్త్వరులు. హింసాయజ్ఞములు
 చేసినవారే. ఈపరంపరలోని కొందరు బద్ధులయి వర్ణ సంకరు
 లయి తేరీతాయగము మూడవపాదము మొదట వర్తించిరి.
 రోహిణీవతియయన చంద్రీఁ డిందునిచే భూమికి బంపఁ
 బడ్డెను. ప్రయాగనగరమం దత్తుడు రాజయైను. అతడు విష్ణు
 భక్తుడు. శివపూజా తత్త్వరుడును. మాయూశక్తి ప్రసారమున
 కయి నూరు యజ్ఞము లాచరించెను. పదుసెనిమివేలేండ్లు
 పాలించి స్వరస్తుడయైను. అతని పుతుర్చిడు బుధుడు. అతు
 డిలాదేవిని వివాహమాడి పురూరవునిగాంచెను. అతడు పదు
 నాల్గువేలయేండ్లు భూమిని బాలించెను. అతఁ దూర్భ్రశిని భోగిం
 చెను. అతని కుమారుడు ఆయువు వైష్ణవుడు, పురూరవుడు
 ముప్పదియారువేలేండ్లు పరిపాలన చేసెను. గంధర్వ సగరము
 సేగెను. వాని కుమారుడు నహుముడు. అతు డింద్రిత్యమును
 గూడ సంపాదించెను. ఒక్క వేయేండ్లు మూడులోకములను
 పశముచేసికొని ఏలెను. దుర్వాసుని శాపముచేఁ గొండచిలువ
 యయైను. తర్వాత యయాతి. అతని కైదుగురు కొడుకులు.
 ముగ్గురు మేచ్చులయిరి. ఇద్దుగుమాత్రముండే యుం

చీరి. అందు యదువు పెద్దవాడు. పూరువు చిన్న హాడు. అతడు లక్ష సంవత్సరాలు రాజ్యమేలి విష్ణు ప్రసాదముచే వైపుంచము పొందెను. యదువు కొడకు కోర్కెలుడు. అనువది వేలేంద్లు పాలించెను. అతని కొడకు వృజిసఫ్సుడు. ఇరువది వేలు పాలించెను. స్వాహార్చనుడు, చిత్రిరథుడు, అరవిం దుడు నిరువది వేలు పాలించిరి. అర్ధశ్రీపురుడు, తేజశ్వాలి, వైష్ణవుడు పదివేలు పాలించిరి. తామసుడు, ఉషనుడు, శీతాంశు కుడు, కమలాంశుడు, పారావతుడు, భూమఘుడు, విద ర్మఘుడు, క్రీధుడు, కుంతిభోజుడు, పురుదైత్యుని కూతురుకొ డకు పాతాళమున వృషవర్యుని వట్టణమున వసించి మాయా విద్య సంపాదించి ప్రియాగ ప్రీతిసానపురమున రాజ్యమేలను. అతని రాజ్యకాలము పదివేలు. అతడు దేవిభక్తుడు. వాని కుమారుడు జనమేజయుడు. మిందట ప్రాచిస్వంతుడు, ప్రిపరుడు, నభస్యుడు, భవదుడు, సుద్యుముడు, బొహు గరుడు, సంయాతి, ధనయాతి, ఏండ్రాశ్ముడు, రంతిసరుడు, సుతపుడు, సంవరణుడు పదివే లేలినారు. సంవరణుడు హి మాలయమున నూరేండ్లు తపమొనర్చెను. సూర్యుని కుమారై యగు తపతి నితని కొసంగెను. ఆరాజు తుదకు రవిలోక మం దెను. అవ్యల మాయాక్షికి ప్రభావముచే బీళయ మయ్యెను. భారతదేశము నాల్గు సముద్రములు సంశించెను. రెండేండ్లు సము ద్రమునందు భూమి యండి మహావాయుప్రభావముచే నవి యింకి యగ్న్య ప్రభావముచే మరల బయలు వడెను. అయి దేండ్ల తర్వాత భూమి వృక్షములు, గడ్డి మొలచి రాజిల్లెను.

సూర్యాజ్ఞచే సంవరణిడు తపతిలో వశిష్టమునిలో, తీవ్రముఖ్యుల్లో మరల యరుదెంచేను.

(పి.ఆ.) సంవరణిడు వచ్చిన కాలమేమి? అటుమిాడద్వాపరయుగ రాజులెవ్వరు? తెలుపుమని శోనకుం డడుగ నాతనికి నూతుం డిట్లనియె. భాద్రివదబవుళ తీయాదశీశుక్రివారము సంవరణిడు ప్రతిష్ఠాన నగరమునకు మరలి వచ్చినరోజు. అప్పు డైదువేల యోజనములు విశాలమైన యూనగరము మిగుల రమ్యముగా నలంకరింపబడెను. అందు రాజసౌధ మర్థకోర్కెళ మెత్తుగా విశ్వకర్మచే నిర్మింపబడెను. బుద్ధివంశమునఁ బ్రిసేనుడు ‘స క్త’ అనుష్టురమున కథిపతి కావింపబడెను. యదువంశమందు సాత్యతుడు మధురాధిపతిగా నొనరింపబడెను. మేచ్చవంశమున శ్నేహుపాలుఁడు మరుదేశమున కేలికయియ్యెను. క్రీమముగా వీరు ప్రజాపృథివినందిరి. సంవరణిని రాజ్యకాలము పదివేతు. వాని కుమారుఁడు అర్ధాజ్ఞుఁడు సంతేకాలమేలెను. తర్వాత సూరిజాపి యొదువేలు పాలించెను. వాని కుమారుఁడు సూర్యయజ్ఞుఁడు (సూర్యపాసకుడు) శతహీనముగా రాజ్యమేలెను. వాడ్తతర్వాత ఆదిత్యవర్ధనుఁడు, ద్వాదశాత్ముఁడు, దివాళరుఁడు, ప్రభాకరుఁడు, భాస్వంతుఁడు, ప్రవస్యజ్ఞుఁడు, హరిదశ్వర్మనుఁడు, వైకర్తనుఁడు, అర్చైష్మిమంతుఁడు, మార్తాండవత్సలుఁడు, మిహిరార్థుఁడు, అరుణపోషణిడు, ద్వ్యమణివత్సలుఁడు, తరణియజ్ఞికుఁడు, మైత్రీషివర్ధనుఁడు, చిత్రభానూజికుఁడు, వైరోచనుఁడు, హసన్యాయి, వేదవ్రివర్ధనుఁడు, సావిత్రీఁడు, ధనపాలుఁడు, మేచ్చహమ్ముడు, ఆనందవర్ధనుఁడు,

ధర్మపాలుడు, బ్రిహ్మాభక్తుడు, బ్రిహ్మామైవరనుడు, ఆత్మ
వీపూజకుడు, వరమేష్టినుతుడు, హైరణ్యవరముడు, ధాతృ
యూజి, దుర్గాహితావైరంచ్యుడు, కమలాసనుడు, శమవరి, తోద
దేవుడు, పితృవర్ధనుడు, సోమదత్తుడు, సోమదత్తి, సోమవర్ధ
నుడు, అవతంసుడు, ప్రతంసుడు, పరాతంసుడు, రాజ్యమయ
తంసుడు, నమాతంసుడు, అనుతంసుడు, అధితంసుడు, అభి
తంసుడు, సముతంసుడు, తంసుడు, దుష్యంతుడు-పీరందరు
శతహిసమగ్రానేలినవారే. దుష్యంతుడు శకుంతలాప్రియుడు.
ఆమెయందు భరతునిం గన్నవాడు. ఇతిడు దేవపూజాతల్పు
రుడు. మహామాయామహిమచే నతని ముప్పుదియారేండ్ర
యాయుద్దాయము ముప్పుదియార్థవేల యేండ్రుగాఁ బెంపబడి
నది. అతనిపేరనే యిది ‘భరతభుండము’ అని పేరొందినది.
అతనిచే భూవిభాగము చేయబడినది. అతడు నూరు దివ్య
వర్షము లేలినవాడు. వాని కుమారుడు మహాబలుడు:
‘భరద్వాజుడు.’ నూరు దివ్యక్షేత్రములు పాలించిరి. అతని
కుమారుడు భవనమన్యవు పదునెన్నెదివేలేండ్రు పాలించెను.
బృహత్క్షేత్రుర్నిడు, శక్రిహాత్రుడు నశ్చ యేలిరి. ఈ
చివరివాఁ డింద్రు ననుగ్రహమామచే స్వరమందినవాడు. అప్పుడు
ప్రతాపేంద్రుఁ డయోధ్యను బద్ధవేలేండ్రు పాలించెను. తర్వాత
మండలీకుడు, విజయేంద్రుర్నిడు ధనుర్దీప్తుడు పదివేలేండ్రు
పాలించిరి. శక్రిహాత్రుడు ఘృతాచితో దనుర్దీప్తుఁ డను
వానిని జయించి రాజ్యమేలను. వాస్తియను రాకుమారు
డైరావతుని పిల్లయగు నేనుఁగు నెక్కి పడమటి దేస ‘వాస్తిసా

పురము' సిర్పించిరి. అది నేఱది యోజనముల విస్తీర్ణము. గంగానది తెఱుడున నున్నది. అతని కుమారుడు డ్జమింధుడు నంతే శాలమేలెను. వాని కొడుకు సుశర్మావ్యాఙు కురువు నంతే యేలిరి. అతడి సింహివరమున సశరిరస్వరమందినవాడు. అప్పుడు సాత్మ్వతపంచమున వృష్టియను బలవంతుడు మధుర నేకచ్ఛత్రముగ పాలించెను. హాకృవచే నతని కై దువేలేండ్లు రాజ్యము వశమయ్యెను. వాని కుమారుడు నిరాపుత్తి, దశారి, వియామునుడు, జీమూర్జుడు, వికృతి, భీమరథుడు, నవర థుడు, దశరథుడు, శక్తిని, కుశంథుడు, దేవరథుడు, దేవ క్షేత్రుడు, మధువు, నవరథుడు, కురువుడు, అనురథుడు, మరుహాత్ముడు, విచిత్రాంగుడు సాత్మ్వతపంతుడు, భజమానుడు, విధూరథుడు. సురభుకుడు, సుమనసుడు, తది క్షేత్రుడు, స్వాయంభువుడు, హరిదీపకుడు, దేవమేధ, సురపాలుడు సైనువే తేలిరి. కురువిందు నాజ్ఞచే ద్వాపరాయమూడునపాదము గతించినపుడు దేవవేశ్వరు యగు సుకేశికించియుండై భారతభండమున కేతెంచెను. అప్పుడు దీసకి కురుక్షేత్రి మని చేచు గల్గెను. ఇది యిరువది యోజనముల ప్రశాంతముగల పుణ్యక్షేత్రము. పండిండువేలు కురురాజు నీని సేలినవాడు. వానికి జప్యుపు తరువాత సురథుడు, విధూరథుడు, సార్వభూముడు, జయసేనుడు, అర్థవుడు పండిండువేలేండ్లు పాలించినవారు. అర్థవుడు చతుస్సనుద్ది ముచ్చితస్థరామండలమునకు జక్కివరి. వాని కొడుకు

బుక్కనుతుడు, భీమసేనుడు, దిలీపుడు, నంతే యేలిరి. దిలీప పుత్రుడు ప్రితీవు డైదు వేలు పాలించెను. వానికొడుకు శంతనుడు కొకవేయి యోండ్లు ప్రిభువయ్యెను. వాని కొడుకు విచిత్రిపీఠ్యుడు. రెండువందలయేండ్లు పాలించెను. పాండురాజై దువందలు పాలించెను. వాని కుమారుడు యుధిష్ఠిరుడు సేబది పరమలు హారయయ్యెచు. అతనిముందు సుయోధనుడు వచియేండ్లు పాలించెను. కురుక్షేత్రిములో నతడు కురుక్షేత్రిమును గూలెను. మున్న దేవానురయిధమున నే రాత్మనులు దేవతలచే సీత్ర్వింగో వారందరు శంతనుని రాజ్యమున జన్మించిరి. వారి లెక్క యొక లక్ష్యయక్కొదేచేషాఖలుగా తెలినది. వారి బరువుచే భూమి ఇంముని శరణొందెను. అంతట కృష్ణావ తార మయ్యెను. అతడు శూరవంశమున వను దేవునకు దేవకి యం దుధ్భవించెను. అటుపై రోహిణి గృహమ్యు చౌచ్చెను. సూటముపు చియై దేండ్లు భూమియందు జరించి కృష్ణచంద్రుడు గోలోకము నథిష్ఠించెను ద్వాపరము నాల్గవాదము చివర కృష్ణావతారముజరిగినట్లు పండితులు తెల్పుచున్నారు. ఆమిాదట నథిమన్మునిమమారుడు పరిక్షిత్తుహస్తినాపురము నథిష్ఠించి ఒక వేయి యేండ్లు పాలించెను. ఆమిాదట జనమేజయుడు మూడు వేలేండ్లు ప్రిభుత్వము గావించెను. మిాదట శతానీకుడు నంతే కాల మేలెను. మిశ్రదట యజ్ఞదత్తు డైదు వేలు, నిశ్చక్కర్మిడు వేయి; ఉష్ణిపాలుడు, చిత్రరథుడు, ధృతిమంతుడు, నుషేఖలు సుసీధుడు మథపాలుడు నచతువు సుఖవంతుడు, పారిష్ఠ వుడు, సునయుడు, మేధావి రిపుంజయుడు, మృదువు, తిగ్ని

జ్యోతి, బృహద్రౌధుడు. వసుదాముడు, శతానీకుడు, ఉద్యు
నుడు, ఆసీననుడు, విర్మితుడు, త్సేమకుడు, వీరందరు
నేడువేలు పాలించినవారే. క్రేమకుడు రాజ్యము వాసి కలావ
గారీమమున నసించి. స్నేచ్ఛలచే జంపబడెను. అటుమిాదట
వాని కుమారుడు ప్రహోద్యుతుడు నారదోపదేశకుచే స్నేచ్ఛ
యజ్ఞము చేసెను. ఆవ్యాడు స్నేచ్ఛ లితని జంపవచ్చిరి.

—♦ ప్రహోద్యుతుని స్నేచ్ఛయజ్ఞ నృత్యంతము ♦—

4 అ. శోనకుడు ప్రహోద్యుతుఁ డెళ్లు యజ్ఞము చేసెనో
తాము త్రికాలజ్ఞులు గాన నా సంగతి నా కెటింగింపుడన
సూతుం డిల్లనియె. ఒకనాడు హాస్తి నాపురమున ప్రహోద్యుతుడు
కొండొక ప్రసంగమున నున్నతతే నారదులవా రేతించిరి.
రాజుచే ఖాజితులయి య ముగ్గునీందుల్లి సుఖాసనముండి
యిల్లనియె. రాజు! మిం తండ్రి స్నేచ్ఛలచే సంహరింపఁ
బడెను. అందుచే నతనికి నరకము వచ్చెను. నీవు స్నేచ్ఛయజ్ఞము
చేసిన స్వరము పొండగలడు. అనిన విని చాల కోవముగొని
నారదోపదేశకుచే శాహ్రూపోత్తముల రావించి స్నేచ్ఛయజ్ఞ
మూరంథించెను. అందు యజ్ఞకుండము చతుషోఽముగాఁ బది
యోజనముల వైశాల్యముగలది రచించి దేవతాధ్యానమెనరిచు
స్నేచ్ఛలను పాశముచేసెను. హరులు, హంఘలు, బర్ప
రులు, గురుండులు, శకులు, ఖనులు, యవనులు, పల్లవులు,
కోమజులు, ఖరజులు, దీపస్థితులు కామరూపులు సాగర
మధ్యగు లయిన చీనావారిని (స్నేచ్ఛలనంబడు నీ యందరిని)

హామము చేసెను. వేదమంత్రిప్రభావముచేతనే ఆ యాహ్వై నము చేసెను. పిమ్మట బ్రాహ్మణులకు దక్కిణయిచ్చి యథిష్మ కము గావించెను. పిమ్మట నతని తండ్రి యూ యజ్ఞప్రభావ ముచే స్వగ్రము నందెను. ఈ యప్రేషిమమయిన కర్గ్రముచే బ్రిద్యోత్సనికి ‘స్లేచ్ఛహంతకు’ డను బిరుదు వచ్చెను. ఆ మహానుభాస్తుడు పదివేల యొండ్లు రాజ్యము చేసెను. పిమ్మట స్వగ్రమండెను. అతని కుమారుడు వేదవంతుడు. రెండు వేల యొండ్లు సాలించినవాడు. అప్పాడు స్లేచ్ఛయడయిన కలి స్వయముగా నారాయణని బూజించి యిట్లు స్తుతించెను. సర్వలోకప్రవర్తకుడు, అనంతుడు, చతుర్యగవిభాగకర్తయు నగువాను దేవును సీకు నమస్కారము. నీవు సాక్షిమాత్ముడవు. దశావతారధరుడవు. నీవే శక్తి వి. రామకృష్ణుడవు నీవు. గౌరవాసివి. మత్స్యమార్తివి నీవు. భక్తావతారుడైవై కల్పణ్ణేత్రీవివాసివైన సీకునమస్కారము. వేదవంతుడైనయించారాజుచే నాకు నిలువసీద లేకపోయినది. నాకుబ్రియుడైన స్లేచ్ఛని నితింతండ్రి నాశనము చేసినాడు.” ఇఱ్లు స్తుతింపబడి హారి దేహిసమేతుడై స్లేచ్ఛనియెదుట దర్శనమెనంగెను. “మఱియు నీకొఱకు నేను బహురూపమైన యొకానొక యుగశ్రేష్ఠమును గల్పించి నీరోఇక పూరించెదను. ఆదముడనెడి పురుషుడు భార్య హవ్య వతి యను భార్యయు పైషుకర్ద మునివలన జనించి స్లేచ్ఛపంశవృధిచేయుదురు.” అని తెలిపి హారి యంతర్థాన మందెను. కలి యానంద సంకులుడయ్యెను. నీలాచలమున కేగి కొంత కాలముండెను. వేదవంతునికి నునందుడను రాజు కల్గెను. తండ్రి

యేసంతకాలము నత్తఁ డెలిసంతానములేకుయే మృతినొండెను. ఇంతట నాయ్ దేశములు క్రీశించి స్నేచ్ఛవంతములు బలానీతములు కాగలవు. ♦ ‘ఓ భృగుశై! స్తా! అందువలన హిమవత్పర్వతమునకుఁ బోయి విష్ణు సమారాధనము చేసి హరిలోక మందుదము.’ అనెను. ఆమాట విని సైమిళారణ్యవాను లెనుబది యెనిమిది వేల మంది తుండ్రానాచలమున కేగిరి. విశాలానగరమున కేగి విష్ణురాథను వెల్లడించిరి. కలివిశారదమైన యింవాక్ష్యము వ్యాసునిచేఁ చెప్పుబడినది. వ్యాసభగవానులు వినెడి బుఫులు వెళ్ళిపోవుటవలన తమ మనస్సునే శోభికగా నొనించు కొని మనస్సు నుద్దేశించియే యించి భవిష్యకథ చెప్పిరి. వ్యాసుడిట్లసియె. ‘ఓ మనమా! ఇనుము. సూతుఁడు పర్చించిన భావిగాథను వినుము. కలియగముచెయ్యుక్క పరిపూర్వుతను విని తృప్తిచెందుము.’ సూతుఁండిట్లు తెల్పినాఁడు. ద్వాపరమున పదునారు వేల సంవత్సరములు మిగిలియుండగా భూమండలము బహుకీర్తిమతియై పేరొండెను. కొన్ని దేశముల విప్పిలు కొన్నియెడల త్తుతియవంశియులు, కొన్ని తావుల సైశ్వర్యులు, కొన్నిచోట్ల జూద్యులు, మతికొన్ని మూలల వర్షసంకరులు రాజులయ్యెడరు. ఏనిమిది వేల యెనుబడినాల్నసంవత్సరములు ద్వాపరయగము మిగిలియున్నదనగా * స్నేచ్ఛ దేశమంతయుగి ప్రిపంతమగును.

* భృగుమహార్షి ఆక్షాడ వినే బుఫులలో నొడని తాత్పర్యము.

* 4 అ. 28 శ్లోకమునంచి ‘ఆదాము హవ్య’ అనేవారి పేరులు ‘శైవిలు’ లో వ్రాతయిండిన వాండ్ర కథ కనిపించుచున్నది. ‘ఇది యిందెవరో’ నడుమ

శేష్టి' అని నా సంచూలి విక్ష్యానము. శైఖస్తవమతము 'చాలాపాఠచినము' అని 'పవిత్రము' అని ప్రచారము చేయటకు వచ్చిన 'ఘాదరీలు' దబ్బిచ్చి మన పండితులను గొని యిట్టి యపభ్రంశములు చాలాచేసిరి. చరిత్రీయంతయు తాపమారు చేసిరి. పురాణములో బుధిమూర్త్యముగా నిట్టి యపాత్రిపు పని జరిగినది. ఈ ఆధ్యాత్మము 'భూమి' తీసు చూచినను నాయూవా బలపదు చుస్తుది. ఆ కథ యిట్లు నడచినది.

ఇంద్రియములను దమించి, ఆత్మధ్యాన పరాయణుడయినవాఁ డగు టచే 'ఆదాము' అనే పేయ గలవాఁ కోక ల్మేచ్చుడుండెను. వాని భార్య 'హవ్యవతి' యాట. 'హవ్య' అనేదాని కృతిమ సంస్కృతమాపమిది. ప్రాధాన నగరమునకు దూర్యువగల మహావము నాట్లు కోఱిసులమేర నీక్షరుసిచే నిర్మితములునది. పెండ్లాము దర్శనము కోరి పాప వృత్త తలమున నుండెను. కలి యటకు సర్వరూపమున వచ్చేను. ఆ ధూర్ధనిచే మోసగింపఱడి 'ఆదాము' చిన్న నాజ్లను భంగ పరచెను. ఆ పాపవృత్తఫలము తినవద్దని విష్ణువు కాసించి నను నందముగానుస్తు యూ పండును భార్యాభర్తలిద్దరు తినిరి. ఆ మేడియా మలు తిని, వాయువు భాత్యాముకూడా చేసిరి. అంత వాండ్రికు కొడుకులు కలిగిరి. అంతా ల్మేచ్చులే. ఆదాము తొమ్మిదివిషయముపుదిసంవత్సరములు జీవించెను. ఆపండ్లను భార్యతో పాశోమముచేసి స్వగ్రహండెను. వానికిఁ బుట్టినవాడు శ్రేష్ఠుడు. వాడు తండ్రికంటె మరి పండ్రోండెం డైమ్ప్రవ బాలించెను. వానికొడుకు 'అనువరుడు' వానికంటె నూరేండ్లు తల్కుప్రవ జీవించెను. తరువాత కీసాశుడు నంతే జీవించెను. మహాలులు డైండ్లు తల్కుప్రవగా తొమ్మిదివిషయము జీవించెను. వాడు తనపేర నగరము నిర్మించెను. వాని తరువాత విరుద్ధుడు తొమ్మిదివిషయముపుదియేండ్లు బుత్తికెను. తనపేర నగరము నిర్మించెను. హనూకుడు విష్ణుభక్తి పరియు. పండును పాశోమముచేసి తత్త్వమసి జ్ఞానముపొందెను. మామువందల అనువదియేండ్లు జీవించెను. వాడు ల్మేచ్చుభర్తు పరాయణుడై స్వగ్రహండెనటు. ఆచారము, వివేకము, ద్విజత్యము దేవరూప అనునవి చేయువాడు కాన 'ల్మేచ్చుడు' అనుపేర వచ్చేనని పండితులండురు (ఎక్కోరి) విష్ణుభక్తి, అగ్నిభక్తి, ఆప్యాంశ, తపస్స, దమము ఆనేని ల్మేచ్చుభర్తుములని మనులన్నారు. హనూకుని కొడుకు మతో

చెప్పినపు తోల్పలికంపలడైని నిచ్చేంద్రు సాలించెను. పిష్టుటు లోమవుడు వికుపంపల కొర్కెకొంపోంగ్గు సాలించెను. వాని కొదుకు న్యాపుఁడు. విశేషాంగము ‘కోర్కె’ ఉలవాఁడని ఎంచేరువచ్చినదిగఁడు. అయిదువం దలయేంటు సాలించెను. సీముఁడు, శముఁడు, భావుఁడు అనువారు వాని ముద్దును కొదుకులు. న్యాపుఁడు విష్టుభ్రత్తుడు సోటెపాం ధ్యానపరాయణాండు. ఒకాడు విష్టుభ్రత్తువానుఁడు వాని కలలో కనిపించి “తత్తు! శేటి శేషకోఱు ప్రెలానుము వమ్మును. శివు నీ జనులతో నావయెక్కి! బ్రితుము, స్వర్ణశేషప్రేషుడు వయ్యెనవు.” అనెఁడు. మూడువందల హస్తములు పొడపు దేబడి హస్తములు వెడలు, మప్పుచి హస్తముల యొత్తుగల నావ లెక్కాను. మఱుబడి కోబుఁడు సాంవర్క (ప్రశ్నయ) మేఘుములు సర్వభారత వ్యమును నీటి ముంచెత్తును. (శస ప్రశ్నయ వీకాలములో జరిగినట్లు సంస్కృతివాచ్చయములో నెక్కడచులేదు. మనవులు మారినప్పుడు తప్ప మజియెప్పుడు జలప్రశ్నయము వచ్చినట్లులేదు. కండక యో కథ యిలద్దము.) అప్పుడు న్యాపుఁడు నెమలదివేలుండి మనులు విశాలానగరమునకు వచ్చి శేఖించిరి. మిగిలిన శీవకోఱి నకించెను. అప్పుడు విష్ణుమాయను వారు నుండించిరి. అప్పుడు మరల నేల బయలుపడేను. శిష్మిములనెడి హిమార్థి ప్రశ్నయముల ద్వార నావసెక్కి జల ప్రశ్నయమున తపువాత వచ్చట నివాసము చేసిని నెను. (రీతి) న్యాపునికి విష్ణువు దయమాపి వంశవృద్ధిచేసెను. ‘దేవభావ’ కు క్యాతుచేకముగా కేంచ్చభావ వ్యక్తిచేసెను. కలివ్రద్దియగుటుచే యించు చేసెను. ‘బాణప్రాత్మ’ భావ నించెను. న్యాపుని కొదుకులు పిష్టుటు, హముఁడు, యాకూత్ అనే ముద్దురు. యాకూత్తు జముఁడు, మాజాట్, మాచీ, యానానుడు, తూవలుడు, మసకుడు, తీరసుడు, అనే కొదుకు లేదుగురు పుట్టిరి. వాళ్ళ పేరతో దేశము లేర్వడెను. జముఁనికి కనాజ్ఞమ్ముడు రిఫతుము తిజరుముడు యూనాములు, ఇలీశుడు తరలిశుడు కిత్తి హుదాని అనే వాళ్ళమేరుతో నాలుగు దేశము లేర్వడెను. (ఈ ఇలీశు పేరే ‘ఇంగీషు’ కాబోలు) హాలీలు, సవతిక, నిమమాపుఁడు. అనే వారు వాళ్ళ సంతాపము. మలముడు, నినానోరుడు, అక్కుడుఁడు, భావునుడు, రషముడు ఆదేశకుఁడు అనేవారు వారిసంతాపము. ఇంతవరకు జెప్పి మునులకు విష్ణువు యోగనిద్ది చెందెను. కెందుచేలయేండ్రకు మరలలేచి

నిమంచేమ వివరము చెప్పేను. సిమడు వెద్దవాడు. అయిదువందలేండ్లు పాలించెను. వానికొడుకు 'అర్గ్-న్స్టుడ్యు' నాలుగువందల ముప్పుదియేండ్లు, వానికొడుకు సింపుల్డు నాల్సువందల యిరువదియేండు. ఇన్నీతుడు - వాని కొడుకు నంతే కాల మేలెను. ఫలజులు - వానికొడుకు నలబిలిరెండువంద లేలెను. వాని తరువాత 'రండ్స్' అనేవాడు రెండువందల ముప్పుదియేండ్లు పాలించెను. వానికి జూ-జూడు నంతే. వానికి సహారుడు నూటియరువి యేండ్లేను. శత్రువు సంహరకుడు, తాహారుడు తండ్రివలె సేలెను. విరాముడు, సహారుడు, హోరపుడు అనేవాండు వానికి ముగ్గురు కొడుకులు. సరస్వతీ శాపముచే మైళ్ళభావము నాక్రియిలించి పరిపాలించిరి. కలిలో నీ మైళ్ళులు వృద్ధి పొందిరి. సంక్షేపముగా నీకథ చెప్పితిని. భూరితదేశ భావ సంస్కృతమనియే యెతుంగునని. ఆ సంస్కృత భావ యితరదేశములపొకలి పోయినది. ఒక భృగు! నీ కిదంతయు తెల్పినాము. అనగానే వికాలయందు నివసించు నమ్మునులు విష్ణుని బూజించి ధ్యానించి రెండువందల పడి వత్సరములు తపసుచేసి సంధ్యాతర్వు దేవార్థనాదుల నొసరించి లోపమార్గానుని దర్శించి "వ్యాస శిష్యా! మహాన్భావా? ఇష్ట దేరాజున్నాడో తెలుపుము" అన నూతుఁ డిట్లనియె. కలిలో మాడువేల సంవత్సరములు గతింపగా అవంతిలో 'శఖుడు' అనేరాజు పాలించుచున్నాడు. మైళ్ళదేశమును 'శకుడు' అనేరాజు ఏలుచున్నాడు. కారణము వినుడు. కలిలో రెండువేలు అనుపు బీకి మైళ్ళవంశము పెంపాంది భూమియ్యుల మైళ్ళమయ మయనది. ఒక్కటిప్పుకువర్తము (సరస్వతీ దృష్టమధ్యానిసుల మధ్యభాగము) సరస్వతీ తటము (అలహాబాదు పార్టీంతము - కుటుంబేత్తిము) పవిత్రిముగా నండెము. మాశుడనే మైళ్ళగురువుచే సర్వము వ్యాప్త మయ్యును. దేవతార్థము దేవభావ లాపించెను. మైళ్ళభావ నాలుగు విధములు. వ్రిజభావ - మహారాష్ట్రి - భూమాని - గురుండిక. వాని యావాంతర భాషాభ్యాసములచే నాల్సులక్షుల భావ లయనని. పాసీయము = పాసీ, బఖుత్త = భూభ్య, పాసీయము = పాపడి భోజనము = కక్కనము, ఇష్టిశుద్ధరవము = ఇస్తిసీ, ఆపుతి = ఆజు, దదాతి = దధాతి, పిత్రు = పైతర్, (ఫాదర్) భాగ్త = బాదర్, (బ్రిదర్) అశ్వము = అస్సున్, (ఫార్ట్) జానము = కైను, సప్తసీంధు = సప్తహీంధు, ఇవన్నీ యావసీభాషముక్కు రూపాంతరములు. ఇక గురుండిక భాషలో

—♦ కశ్యపకథః అగ్నివంత చరిత్రీ ♦—

6 అ. శౌనకుం డడుగ సూతుం జీట్ల్నియె.— కలిలో వేయి సంవత్సరములు గడువగా స్వర్గమునుండి కాశ్యపుడను ద్విజుడు దేవాజ్ఞాచే భూమికి బ్రహ్మవర్తమునకు వచ్చెను. అతని భార్య 'అర్యావతి.' వానికి వదిమంది కుమారులు గలిగిరి. ఉపాధ్యాయుడు, కీత్తితుడు, పాతకుడు, శుక్లుడు, మిక్రీకుడు, అగ్నిపకోత్తి, ద్వివేది, తీర్పివేచి, పాంష్యుడు, చతుర్యైది అనువారు పేచులవు దగిన గుణము గలవాను. అందు కాశ్యపుడు కాశ్మీరమునకేగి సరస్వతిని ఎర్రిని పుష్టాతుతలచే బూజించి ధూప దీపాదులచే నైవేద్యములచే దృష్టి పరచి స్తుతించి మొర్కుకొనెను. 'అమ్రా! శంకరార్థాంగి! నాయుడనీకేల దయరాదు? నీవు జగదంబవుకదా! ఏల జగమ్ముల కరుదేరవు. నీవు నుర కార్య నిమిత్తముగా దోహ్రిహితుగు స్తోచ్ఛునేల సంహరింపవు? ఉత్తమ సంస్కృతమును బాలింపుము. స్తోచ్ఛులను వేగమే (ఇంగ్లీషు) భాషావారము (సంచే - Sunday) ఫాల్సుణమాసము (ఫ్రెబ్రవరి - February), షష్ఠి (సెట్టీ ను) (Sixty) అని యాలా మారినది. పవిత్రములయిన తీయోధ్య, మథుర, మాయ, కాళి, కాంచి, అవంతిక, ద్వారావతి, అసేవానియందు హింస ఎక్కువయ్యెను. దశ్ములు, శేబులు, బిల్లులు, ఘూర్ఘులు ఆర్యదేశమున వసించిరి. బుధిమంతులయినవారేల స్తోచ్ఛుదేశము నందు స్తోచ్ఛులయిరి. భారతదేశమందును, దానినంటేన ద్విషపములందును స్తోచ్ఛురాజ్యము పీరపడెను. ఇది యెరింగి మునీంద్రా హరిం భజింపుము, అనిన విని మునులందరున మిక్కిలి శోదన మొనరించిరి. ఈ కథ యంతయు పరపుర విఱుదముగాను, చాలా యసందర్భముగాను, అపోకరణకముగాను మస్తుకి. ఇందంతయుఁ ల్యాక్ష్మిప్రమణి పండితుల యథిపార్చయము.

మోహింపడజేయము. నీవు బహురూపపు. ఒకస్త్రోవలంకారముచే ఘోషిలోచనుం గడతేర్చితివి. భయంకరుడైన యాదైత్యుని దుర్వయి యేల సంహరించి జగమ్మలకు నుఖంబు సేయవు? దంభము, మోహము, ఘోరమైన గర్వమును హరించి నుఖము నెల్లి యెడల చేయుదానవు. జగదోహలను వెంటనే కూల్చిము. అమ్మా! లమ్ము! అని యిట్టులనిన నయ్యంబ వాని మనమున వసించి యుత్తమ జ్ఞానము ననుగోహించెను. అంతట నమ్ముని మశోదేశమున (ఊజిష్ట) కేగి స్నేచ్ఛలందరిని విద్యాబలముచే మోహపెట్టి అందు బదివేలమందిని దన శిష్యులను గావించు కొనెను. రెండు వేలమంది వైశ్యులను, మిగిలిన వాణి జూడులను గావించుకొనెను. వారిం దిసికొని యార్వ్య దేశమునకు సరస్వతీ ప్రసాదమువలన నేతెంచెను. ఆర్వ్యసమూహములు దేవిప్రసాద మున గోమముగా నాలుగు కోటమంది స్త్రీపురుషులుగా వృద్ధి గాంచిరి. కాళ్యపుడే వారికి రాజయ్యెను. అతడు నూట యిదువది యేండ్లు పాలకుఁ డయ్యెను. ♦ రాజపుత్రిఫౌన మన బడు నా దేశమున జూడు లనిపిడి వేలమంది నా డండిరి. ఇంతవరకు థృగుళ్చేపుండు వినెను. శోనకుండు ఘూర్చించెను. నూతునికి మొర్కిక్కి విష్ణుధ్వనపరుండయ్యెను. మరల నాడైడకు మునులు తపస్సులనుంకి లేచి నిత్యసైమిత్తికము లాచరించి లోమహర్షణనాదరముతోఁ ‘నూతా! మాగఘుని తర్వాత

♦ రాజు పెద్ద జూడుకు రాజగుటయు, మిగతా రాజపుతులు చెడురు చెడురుగా చిన్న చిన్న రాజ్యభాగములు పొంది నివసించుటయు పూర్వు మండచెడిది. అట్లు చెడురిన రాజపుతులందరు నివసించిన చోటు రాజపుత్రిఫౌనము అని వేయ నొండెనని తెలియడు.

రాజు లెవ్వీసు ? కలిగో రాజ్యము చేసుకువార్కా మాకు తెలుపవే. సీపి వ్యాసకిమ్మాడప్పకదా' అనిన సూతుండ్రిల్లు వచించెను. కాశ్యపకుమారుడు మాగధుడు 'మగధు' దొరయయ్యెను. తండ్రి రాజ్యమున 'కార్యదేశ'ముని పేరు. దానిని మాగధుడు రెండుగా విభజించి తానే పాలించెను. ఆ రెండు ముక్క-తే మగధయని, రాజవుత్థిఫ్ఫాసమ్మి తమనాత ప్యవహకరమందినవి. ఈ రెండిటికిని హన్దులు : తుర్పు పాంచాలను. మాగధమున. కాగ్నేయదిశ కలింగము, దక్షిణము 'అవంతి' (ఉజ్జయిసి), నెబుత్తిదిశ ఆనరము, పడము 'సింధు దేశము.' వాయవ్యము కైక యము. ఉత్తరమున 'మది'దేశము.' ఈ శాస్వయమున 'కోణిందము' గలవు. మగధుని పేరుతో నాదేశమునకు 'మాగధము' అని పేరు వచ్చెను. ఇట్లు మాగధుని కుమారు లా మగధ రాజ్య భాగములను భాలించిరి. మగధుడు పించుట యజ్ఞముకటి చేసెను. బలరామమూర్తి యందు భావితుండై సంతుష్టి సంది 'శిశునాగుడను' పేర బలరాముని యంశభూతుండై యొక భాలుడు కృతుప్పిభావమునఁ గలైను. 1 శిశునాగుడు (ఱం), 2. కాకవర్మ (ఎం), 3 జ్ఞమధుర్ముడు (ఎం), 4 ఛైతోజుఁడు (ఎం), 5 వేదమిశ్రీఁడు (ఎం), 6 అజాతశత్రువు (శిం), 7 దర్శకుడు (రం), 8 ఉదయాశ్వర్ముడు (శిం), 9 సందవర్ధనుడు (ఎం) నం। పరిపాలించిరి. అటుమిాద నందవర్ధనునికి శూడ్రీత్తు యందు జన్మించిన, 1 సందుడు (ఎం), 2 ప్రవిషందుడు (ఱం), 3 పరానందుడు (ఱం), 4 సమావందుడు (ఎం), 5 పియానందుడు (ఎం), 6 దేవానందుడు

(అ), 7 యజ్ఞభంగుడు (అ), 8 సూర్యసందుడు (అ), 9 మహానందుడు (అ), ఇట్లు సహసందులను పేరులు ఏరి రాజ్య కాల లొట్లు నడుచెను. ♦ ఈ సమయములోనే కలిచే స్నేరింపు బడి హరి కాశ్యపునివలన (కశ్యపవంతీయునివలన) రాజుపుత్రి దేశములో జూద్దుల సెనిమిదివేల మంచి నుంచి రాజుధానికి రాజుగా తన కుమారుడైన యూర్యప్రథమును నియమించెను. ఈ ఆర్యపృథువు కాశ్యపుని యూర్యనుడు కాఁడు. కానీ తున్న తేతిమునందు బుట్టినవాడని తాత్పర్య మగుచున్నది. వాస కుమారుడు మాగధుడు. ఆ మాగధుని రాజ్యమున నభిషే కించిన తరువాత కాశ్యపుడు మరల వెళ్లిపోయెను. వానికి

(1) ‘గౌతముడు’అను ప్రభాయాతితో నొకడు జన్మించెను. * బౌద్ధ ధర్మము నీతిడు సంస్కరించెను. అతిడు పదేంట్లు పాలించెను.

♦ ఈ మగధ కిశు నాగవంకముల కాలముల, వంటియఱల సేసలు సరి పడుటలేదు. కిశునాగ వంశముల రాజ్యకాలము లితర పురాణములతో (మత్స్య పురాణాదులతో) సరిపడుటలేదు. కిశునాగ వంశము 10 మంది రాజులు సం || 360 లస్త్రు, సందవంశము 9 మంది 100 సంవత్సరములునూ పాలించి నట్లు ఇతర పురాణము లన్నియు సేకగేరిపముగాం తెప్పుచున్నది. పురాణముల పార్శ్వమాణ్యము తగ్గించుటకు కాలనిట్లయము లన్నియు తొచ్చు తగ్గులుగా చే యఱడినట్లు కనిపించు చున్నది.

* బుద్ధుడు తెల్పిసది బౌద్ధధర్మము. ఈ బుద్ధుడైని నాటివాడుకాఁడు. ఈ బౌద్ధధర్ము ఈ నాటిసికాదు. ఇది యుగాంతరముల నాటిసండి వచ్చు చున్నది. ఈ ధర్మము సనుసరించువారితా గౌప్యవానికి ‘బుద్ధుడు’ అనేడి చిరుడుగా పోరువునామయగా త్వయహారింపబడుచుండినది. దక్షవత్సరము లలో పేర్కొన్న బుద్ధుడైయని చాలమంది భ్రామ పర్మమాదములకు లోసగు చున్నారు. అది సరికాదు. బుద్ధావత్సరము ‘తీపురాసుర సంహార

అతని తమవాత (2) శాక్యముని (-१०), (3)శుష్ఠోదనుడు(३०),
(4) శాక్యసింహుడు, కలిలో ప్రభు పాదంలో గాంపం సంవ

మున రాత్రస సౌహనమునాకై చర్చినది. ఆది చాలపాటిచీనమైనది. రామాయణములో జాబాలి యిం చౌద్రధర్ములను ప్రపంగించినామి. ‘రామో రామక్ష్మామక్ష్మి, బుద్ధకల్పితేవచ’ అసెడి లోకము మనము విషచున్నాము. ఇందులో రాములు ముగురెన తరువాతి బుద్ధుడు విఫిషించును. ఇప్పిపోరువాత శక్తిప్రతి వినిపించును. అనగా కల్పిత అవతారమునకు ముందు ‘బుద్ధుడు’ ‘క్రిష్ణ’ దనుడే శుభోదుని ‘శుభమారుడే’ అనుటుకింపి ప్రమాణముగా నున్నని. మజియు నమరమూ “సర్వాఖిష్టస్సుభోతో బుద్ధి” మాయాదేవి సుత్రక్షుసంచేటాధుసః అని పర్వాయ పదము లివ్యులుడినవి. మిసువతొరమునకుఁ బర్వాయ పదము లివ్యుని యమరకారుడు ఒక బుద్ధునికిఁ బర్వాయపదము లిచ్చుటు మొదటింపట. దానినిబట్టి అమరసింహుడు చౌద్రవతొనుయాయి యనియు నిర్మియింపనగుచున్నది. అదంతయు నొక రగడ. ఆది యిట్లుండగా ప్రిక్రతము ‘అవతారబుద్ధుడు’ మనము వాడుకోనే బుద్ధుడు కానేకాఁడు. ఇది ‘బుద్ధుని అనుకరించు నొక శ్రీకి. నాటుక పోత్తీముంటేది.’ బుమ్భావతొరమైన తరువాత బువథుని ముముత్తువేషమును కొపీసినధారణము శిర్మోముండనము మొదలయిన శాహ్మాలట్టణములును మొదటిశర్ప నుడుకరించెను. అటుపైన అర్పన్ మతమను చేరని వేషములు వేయు వారెండరో బయలుదేరిరి. వారె తై నులయిరి. ఆటై సగరువి యిష్టములో” ఇందుల్చిడు బుద్ధువివేషముని వేసికొనివచ్చి యిష్టశక్యమును దొంగిలించెను. వానిని జాచి చౌద్రమత ప్రిక్రత్తుకులందరు నదేవేషము ననుక రించుచుండినవారు. ఇది భూగ్రవతమునండే యున్నది. ఏవిధముగాఇంచినను తీపురాసునసంపారమునాటి బుద్ధావతొరమును కృష్ణావతొరము తరువాతిగా సెట్టుటకు వలసు పడు. ఆటిగాక ‘రామో రామక్ష్మి రామక్ష్మి’ అను శోకములో మొదటిది పరశురామావతొరము, రెండవది దక్కరథ రామావతొరము పోగా మాడవ రామక్ష్మబ్రమునకు బులరామావతొర మధుమనుచున్నారు. పూర్వ పుణ్యవతొరమగు కృష్ణావతొరము వదలి, కృష్ణనామము విడిచి యంకమగు రామమనిందు జేర్పుటకు గారణము కనిపింపదు. కాన యిఁకము వటి కట్టుకోకమాగగనిపించుచున్నది.

త్వరములు గతించిన తరువాత వేదమార్గ నాశకుడై జన్మించెను. వాని పాలనమున నందరు బొధులయిరి. వాని కాల మరువది సంవత్సరములు. రాజైటులో వైషణిల్లు (యథారాజు తథా వృజాః) అన్నట్లు విష్ణువీరాయనుసారము జగత్తులలో ధర్మము నడక సాగుచుండును కాన విష్ణుని శరహంది వైషణిలందరు పాపులయి కూడ మోత్కువంతు లనిపించుకొందురు. శాక్యసింహునికి బుద్ధసింహుడు పుట్టి తిఱి సంవత్సరము లేలను. వాని కుమారుడు చంద్రిగుప్తుడు. చంద్రిగుప్తునిగురించి యిం వార్షిని దంతయు తప్యగా నున్నవి. మార్యవంశమంతా లేనేలేదు. పారసారథిపుడు ‘సులూపు’ డను (సెల్వాకన్) కావచ్చ. వాని కూతురును బెండి యాడి యావసీ బొధుధర్మ తత్పరుడయి యరువది యేండు పాలించెను. వాని కుమారుడు చిందుసారుడు యరువదియేండు రాజయ్యెను. వాని కుమారుడు అళోకుడు పిమ్మిట్లు బిభువయ్యెను. ఇతని కాలములో కన్యాతుబ్బి దేశవాసియగు బాహ్వాణోత్ముడు అర్థదమను పర్వత శిఖిరమునందు (రాజవుట్టానాలో నిది యున్నది) బిహ్వా హోమము చేసెను. అందువయ్యక్కమాలయిన వేదమంత్రముల వృథావముచే నల్లురు క్షత్రియులు జన్మించిరి (క్షత్రియులుకాఁడు, క్షత్రిధర్ములగు బాహ్వాణులే.) వారు (1) వైషణుడు (సామవేదము తెలిసినవాడు), (2) చావహని (యజుర్వేది), (3) శుక్లుడు (తీవేది) (4) పరిషారశురుడు (అధర్మవేది). ఏర్రెరావతగజమెక్కి-వచ్చి అళోకుని లోబఱచుకొనిరి. బొధులందరిని నాలుగు లక్షలమందిని దివ్యాయుధములచే సంహరించిరి. వైషణుడు నాలుగు యోజన

ముల వైశ్వాము కల ‘అంగావజి’ యను పురమునకు బ్రిథువ యైను. (7 ల.) పరిహసుడు చిత్రికూట పర్వత ప్రాదేశము నకు ఉఁడయైను. (ఇది యిప్పుడు బెంగాల్ అని వ్యవహారింపఁ బహేచ) అతని ముఖ్యపట్టణము (కోసుమేరనున్నఁ కలింజర పురము. చావహని రాజపుత్రప్రానమున అజమేరపురము (అళ్ళుఁ) ముఖ్యపట్టణముగా నేలను. అది చతుర్వ్యాప్త వ్యవస్థాఁ నున్న సగరము. శుక్రుడు (చాళుక్యుడు) ఆనర్తమండలము (గుజరాత్) నకు వచ్చి ద్వారక రాజధానిగా నేలను. శైనకుఁ డిట్లువియె. ఆ అగ్నిసంభవులగు రాజులు రాజ్య సత్కారము లందినవారయి యెవరెవ్వు పాలకులయిరో తెలువుమనునంతర్లో సూతుఁడు రెండువేలేండ్లు యోగనిదాఁ వశుఁడయైను. అయ్యెడ మునులు విష్ణుభ్యానపరులయిరి. పిమ్మట సూతుఁడు సమాధి చాలించి యిట్లు తెలుపు దొడంగెను కలితో 2710 సంపత్తిరము లయిన తరువాత ప్రీమరుఁ డారేడులు రాజయైను. 2 మహామదుడు కె, దేవాపి 4, దేవ దూతశి, 5 గంధర్వసేనుడుకీ, 6 శంఖుడుకీ, యేండ్లు పాలించిరి. గంధర్వసేనుడు శంఖుసి కథిపేకించి తాను తపన్మాకు వెళ్ళిను. శంఖుడు కీ 30 ఏండ్లు పాలించెను. పిమ్మట చనిపోయెను. అరాజకమయినదని విని గంధర్వసేనుడు తిరిగి రాజ్యమునకు వచ్చేను. ఆ వచ్చేలప్పుడు పీరమతిని తీసికొనివచ్చి వివాహము చేసికొనెను, ఆమెయం దతని కొక కుమారుడు జన్మించెను. అతడే విక్రిమాడత్యుడు.

అతడు జన్మించినవేళ నాకసమునుండి పుష్పవర్షము గురిపెను. దేవదుండుభులు మోర్చిపెను. నుఖ వాయవులు

వీచెను. శివదృష్టి యను విప్రీడు శిఘ్రుల్లారో వనమున కేగి కలిలో రెండువేల యొండ్లు కర్కుయోగానుసారముగ శివు నా రాధించెను. కలిలో మూడువేలు పూర్వ మగుసరికి 'శకులను' వారి సంహారమునకును, ఆర్యధర్కువుల్లభికిని శివాజ్ఞాచే గుహ్య కాలయమయిన కై లాసమునుండి వచ్చి భూమిపై ♦ నవతరిం చెను. అతడే గంధర్వసేనుని కుమారుడు. అతనికి విక్రిమాది త్వ్యాడు. అను నామకరణ మొనర్చి తండ్రి సంతోషించెను.

♦ విక్రిమాదిత్యుని జన్మకాలము కలి. 2001 (B. C. 101) పట్టాభివేకము కలి 2020 (B. C. 82) రవ వాడు పారిపోయి కీర్తైల ప్రాంతములో 195 సంవత్సర మేలిరి.

ప్రమాదిత్యారంభము కలి 2710 B. C.

ప్రమాదు	6 =	2710	:	392 B. C.
		6		

2716	386 B. C.
------	-----------

మహామర	8
-------	---

2719	383 B. C.
------	-----------

దేవాపి	8
--------	---

2722	380 B. C.
------	-----------

దేవదూత	8
--------	---

2725	371 B. C.
------	-----------

శకులవల్ల ఓడిపోయి కీర్తై	}
అంలో రాజ్యించేనిన కాలము	
(దక్కించేకమంతా)	195

	2920	182 B. C.
గంభ్ర్యసేనుడు	50	
	—	
	2970	132 B. C.
శంఖుడు	3000	102 B. C.
శంఖుని పరణాసంతరం తిరిగి } గంభ్ర్యసేనుడు } (శవులజయించి ఉండ్జయనిలో } భాగాన్ని తీసికాన్నాడు) } 20	82 B. C,	
	—	
	3020	

ఇంతవరకు నీ రాజవంశముల కథలు మత్స్యపురాణము మొదలయిన వానితో సరిపడట లేదు. రాజులు, వారి రాజ్య కాలములు తారుమారుగా నున్నవి. అవి యన్నియు పరస్పరము సమస్యయించుకొని చాల శ్రీమచేసి నిర్ణయింప బడిన సిద్ధాంత మిహరీగా నున్నది. కలిగో 100 సంవత్సరము లయిన తరువాత కాశ్యపుడను బ్రాహ్మణుడు వచ్చినాడు. అతడు 120 సంవత్సరము లేతను. వాని తరువాత మగధుడు రఘూరమి కిలి 50 సంవత్సరములు పాలించెను. (పీపిరాజ్య కాలము పురాణములో సరిగా లేదు) తరువాత శిశునాగవంశమువారు తోమ్మిది మంది 540 సంవత్సరములు పాలించినట్లు దీనిలో లక్ష్మికనబడు చున్నది. ఇతర పురాణాలలో కిలి 60 సంవత్సరములే యున్నది. ఇందులో నంకె తప్ప. కిలి 60 సంవత్సరము లనడిది సరియైనది. అటుపైన నందవంశము (నవనందులు) 130 సంవత్సరాలు రాజ్యము చేసినట్లు పురాణములో నున్నది. ఇదికూడా తప్ప. వారు మొత్తము నూరు సంవత్సరములు హరాత్రిమే యేలినట్లు

మత్తాన్యది పురాణముల లక్ష తేలినది. కావ్రున నది వందగానే గ్రీహింపవలయును. మచ్చియైక తేడా. ఇందులో గౌతమవంశము తరువాతిదిగాఁ బేర్కొను బడినది. గౌతమవంశము నూర్యవంశముగా నెంచవలసి యున్నది. అది ఇశునాగ నందవంశముల తరువాతిదిగా నెంచకూడదు. వానికి సమకాలికమైన నూర్యవంశముగా గణింపఁ దగినది. తరువాత మార్యచంద్రుడు ప్రయుక్తిలు, బింబిసారుడు, అళోకుడు అనువారి పేరు లింధన్నవి. ఏరు ముగ్గులు మొత్తము 180 సంవత్సరములు రాజ్య మేలిన శ్లోన్నది. ఈ మార్య వంశములో పండిండుగురు 316 సంవత్సరముల కాలము రాజ్యమేలినట్లు సర్వ పురాణములు పేర్కొన్నవి. వాని కన్నిటికి నీపురాణ మీం భూగములో విరుద్ధముగా నున్నది. ఇందులో 'సులూకుడు' అనువాని కుమారైను చంద్రిగువ్రుదు పెండి యాడి యవన మేచ్చుచారము లవలంబించినట్లు ఒక వాక్యము కనిపించుచున్నది. ఈ సులూకుఁ డనెడిపేరు 'సెల్యూక్స' అనేవాని పేరుగా నెంచవచ్చును. ఇది ఇక్కడ పుర్తిగాఁ బ్రిటిష్ మే. కళ్యాపుని మొదలు నందశిశు నాగులను కలుపుకొని చంద్రిగువ్రుని వరకును రాజ్యకాలము మొత్తము 1610 వచ్చినది. కలియుగ పారంభము 3102 లో నీయంకే తీసివేసిన 1492 B. C. చంద్రిగువ్రు దున్నట్లు కనిపించుచున్నది. సెల్యూక్స 300 B. C. వాడు. కనుక వీనికి చంద్రిగువ్రునికి లంకాపెట్టుట కేవలము దురాగతము. పాశ్చాత్యులు చంద్రిగుప్త మార్యుని కాలమును 320 B. C. కి తీసికొని వచ్చి డానిని థుపేవరచుట కీవిమయ మిందులో దూర్చినాయ.

అని స్వప్తముగా కనిపించుచున్నది. ఈ విధముగా నీ పురాణ ములో వ్రీథాన విషయముగాఁ జెప్పుబడిన ‘అగ్నివంశవ్ర రాజుల’ చరిత్రనుబూతిగా నెత్తివేయునిపిత్త మీపురాణములో కృష్ణమహా వాక్యములు చేర్చి మొత్త మీ పురాణమే యప్రిపూరాణముగాఁ జేయుటకుఁ స్రీయత్నములు జరిగినట్టున్నది. ఈ పురాణములో ఆగ్నివంశరాజులచరిత్ర ముఖ్యముగా నున్నది. వారు నాలుగువంశములవారు. ఇవే వ్రీమర - చేపణి - శుక్ల (ఇదే చాటుక్క) పరిషర వంశములా. ఏసి పుట్టుక మొదలు వంశముల చివరదాకా సరిగా నిందున్నది. ఇందులో విక్రిమా దిత్య, శాలివాహనుల చరిత్రి పూర్తిగా నివ్యబడినది. పాశ్చాత్యులు కల్పించిన తప్పాచరిత్రి కాలములను గపిపుచ్ఛకొనుటకు శక్కర్తలయిన యా యిద్దరు చక్రవర్తులను జారిత్తీక వురుషులు కారని తోసివేసినారు. అందులకు సాధనముగా నీ పురాణ మనటి యప్రిమాణమనిపించుటకుఁ దగిన వ్రీయత్నము చేసిరి. అందుచే నీ గ్రీంథమం దంతటను బండితులచే శ్లోకములు కూర్చుంచి చేర్చించినారు. ఈ విధముగా నిందు పాశ్చాత్యులు హస్త ప్రీత్కేషు చేసినారు. మొన్న కీపరకు నీ గ్రీంథము తాటూచుటమీద వ్యాయబడి యుండుటచేతను, వ్రీతులు విస్తారము వ్యాప్తిలో లేకపోవుటవలనను స్వేచ్ఛగా చెడగొట్ట చీలయినది. అట్లు చెడగొట్టబడి మొత్త మీ గ్రీంథ మప్పి మాణమనుట కవకాశము గల్పిత మైనది.

—♦ విక్రీమాదిత్యుడు ♦—

విక్రీమాదిత్యుడు డయిదవ యేట నే తపమునేయ వసమున కేగను. పిమ్మట నతఁ ‘డంబాపతి’ యను పురమున కేతెంచెను. అందు ధ్వాతీంశన్నార్థులు (32 సాలభంజికలు) కల దివ్య సింహసనము శివుడంపగా సమిషించెను. బేతాళుని నతనికి రక్షగాఁ బార్వతి పంపెను. ఒక నాడతోడు ‘మహాకాలేశ్వరుని’ సన్నిధి కఱిగి యట నప్పినాకిని దేవదేవుని బూజించెను. అట ధర్మమయి యను ‘నొకసభ’ చక్కగా సేర్పుచుపఁబడి యుండెను. అందలి స్తంభములు నానా ధాతుమయములు నానా మణిభూషితములు, అది నానాదుమలతాక్షరము, పుష్పవల్లి సముల్లసితము. అందొక దివ్యసింహసనము ఉత్తిష్ఠిత మయియుండెను. వేదవేదాంగ పారంగతులను బాహ్యానుల నాశ్చ్యానించి పూజించి విధివిధానమున ధర్మగాధలను విక్రీమాదిత్యుడు శ్రీవణము చేయుచుండెను. ఇంతలో బేతాళుడను దేవత బాహ్యానురూపమున సేతెంచి జయాశీర్యాదములను రాజునభినందించి యూనమునఁ గూర్చుండి రాజుతో “ఓ విక్రీమాదిత్యవీభూ ! నీకు వినవలయును శ్రీధ్రయున్న చో నితి వళసముచ్చయరూపమైన యొక యూఖ్యానము చెప్పెదను వినుము. అనెను.”

—♦ వృత్తిసర్ల వర్ణము - ద్వితీయ ఖండము ♦—

బేతాళుడు విక్రీమాదిత్యునకు కథలు చెప్పాట.

(1 అ.) వేతాళుడట్లు పలికి మహాకాలేశ్వర క్షేత్రాధికైవతమగు శివుని మసమున నిలిపి విక్రీమాదిత్యునితో నిట్ల

నియె. “ఓయా ! రామమార ! మనోరమ మయిన కథ తెల్పే దను, వినుము. (శ్రీశివాధిష్టైతమయిన వారకాసి యందుఁ జతు న్యూర్సప్రైజలు వ) తాపముకుటుని పరిపాలనమున సుఖముండిరి. ఆరాజుభార్యమహాచేవి. వారికి నజ్ఞిముకుటుఁడను కుమారుకు కలఁడు. అతడు పదునాఱపయీటహాయమెక్కి వనమేగను. అతని వెంట మంజీరుమారుఁడు బుద్ధిదక్షుడు నేగను. వజ్ఞిముకుటుఁడరాఘ్విభగాంచి కామవశుఁడై సంబోధించుచు నచటఁ జక్కని దయసరస్సును, దాని తీరమున మునిబృందములు పూజించు శివస్థానమును గాంచెను. వార లా దిన్యక్షేత్రిముంగని పరమా నంద భరితులైరి. అంతలో గ్రహాటకపతి దంతవక్కుఁడ నువ్వాని కుమారె పద్మావతి యట కరుదెంచి కామపూజ గావించుకొని చెలికట్టెత్తులో నా సరోవరమున జలకీఁడ లౌనరించెను. వజ్ఞి ముకుటుం డాయంగన పొందరాఘ్విశయమును, నందుల కనుపైన గుణసంపదను గని మూర్ఖిటుఁడై భూమిపై పడెను. మరియు నంతలో లేచి శివా ! శంకరా ! నన్ను పాలింపుమని పలుకుచు మరల నాసుందరిం గాను. ఆమె యొకపద్మము గని తలపై నిడి కొని చెవులం దానించి, పాదములందు వారీలించి పిమ్మట దంత ములచే గట్టి నా నొక్కెను. మరల యూ కునుమరాజుము నెత్తి కొని హృదయమునం జేర్చెను. ఇట్లు తన భావప్రైకటన మొన ర్చి సఖులతో గృహమున్న కరిగెను. తండ్రితో గిరిజావనము పకు దీర్ఘారముగా సేతెంచినది గాపున నతనితో మరలి ఇంటికి వెళ్ళక తప్పినది గాదు. ఆ సన్ని వేశము గన్నది మొదలుగ నా రాకుమారుడు మదనబాణవశం పదుఁడై మనోవ్యధనంది పిచ్చి యెత్తినవానివల్స జరించుచు నాహార పాసీయములు విడచి

వద్దావతిని ధ్యానించుచు మానము దాల్చెను. అంతట బరి పారమేల్ల “రాజకుమారు డేమెంటో యిట్టి విపరీత దళ నందినాడని” హహకార మొనర్చిరి. మూడు రోజులయిన తరువాత మంత్రికుమారుండగు డత్తుండు బుద్ధివిశారదుండు కావున వజ్రిముకుటుణి దరికరిగి నిజము తెల్పుమని యడిగిన నాస్తివనందనుండు సరస్తిరమునఁ దానొకస్తివనందనిని గనిసది మొదలుగ డెండము, తత్తరించెనని విన్నవించెను. అంత సమ్మంత్రికుమారుడు “ఇస్టీ! ఇదియూ! సరిసరి! ఆదేవి మిగుల శ్రీమహాదేవ సీకుఁ జెలి కాఁగలదు. ఆమె క్రూటపతి కుమారిత వద్దావతి. స్తోమ నామేకు మోహము కలదని యూమెచూపిన పద్మలీలచే నేనుగపించితిని. ఆమెనన్నిధికి నేను నిన్ను గొనిపోయెదు” నని పలికి వృత్తావముకుటుణి కీళరిగిన దెల్లి విన్నవించి యాతని యాజ్ఞంగొని యూరాచబిడ్డంగొని క్రూట స్తివతి పట్టణంబున కశ్యారూథుండై యేతెంచెను. అక్కెగి నాటి నిశిధమున నానగరమం దొక వృద్ధరాలి యింట బసచేసి యూమెకు విశేష ద్రీవ్య మొసంగెను. ప్రీతఃకాల మయిన తర్వాత నది రాజాంతమునందు జని వద్దావతితో నామాట లిట్లు పలుకుము. జ్యేష్ఠ శుక్ల వంచమీంసోమవారమున సరస్తిరమున సీస్తిమాచిన సుందరుండు నిను పలచి వచ్చినాడు. అని తెలుపు మన నాయవ్య రాచకన్యక కాచెప్పినది చెప్పినట్లు వద్ది ము వప్పగిం చెను. వద్దావతి విని రోమ ముగొని “పో పో దుష్టరాలా!” యని యూ ముదుసలినింబలికి చందనవంకముచే దడిసిన వేర్చుగల తన కరపద్మమున

దన హృదయమునఁ గౌట్టుకొనెను. ఆ వృద్ధ యారాచకన్నియ చెక్కిలి పూడికి బుధిదత్సునికడ కేతెంచి సర్వము వివేదించెను. అది విని మిగుల పరిత్పించు రాజకుమారునిం గని ‘మిత్రీమ! కోకింపకు. ఆమె సీకిప్పుడ్కొక సంచేశ మంపినది. సీపు తన కెప్పుడు సఖుడై వయ్యెదవో కదా యని యామె హృదయమునఁ దట్టుకొన్నది. సీవార్త మథురముగా వినినంతన నాచేహామున రజస్యంటేనది. రజస్యలాస్మాన మాచరించి తరువాత సీ నెమోగ్రము ముద్దుబెట్టుకొనెద’ అను భావము నామె తన చేపలచే వ్యక్తపఱచినది. అనిన రాజబాలకుడు మిక్కిలి యానందించెను. మూడురోజు లయన తరువాత మఱల నా ఘుసలిది పోయి రాజకస్యకడ కేగి “భూపాలబాలుడు సీపై మఱలుకొని సీ దర్శనము నపేత్తించి యున్నాడు. నుండరీ! సీ వా జగన్నోహనుని చెట్లవుటుము. సీ జీవితసాఫల్య మెనరిం చుకొనుము. అనిన విని యో చిస్ప ది మిగుల సంతసించి మసిచే నంటిన వేలిచే గవాక్షద్వారమున నంటి పిరుదుపై కరతల మృగునఁ గౌట్టుకొనెను. వెనుపెంట నే ముసలియవ్య చనుడెంచి మంత్రీసూనున కది యెఱింగించెను. బుధిదత్సుడు మిగులు బ్రిసన్నుడయి మిత్రుని చెంత కేగి “ప్రియమిత్రీమ! ఆ సృష్ట కస్యక యంతసపురమునఁ బడమటిద్వారమున సీకొక గవాక్షము నిర్మింపు బడినది. అర్థరాత్రీమున సీపు నాకడకు విచ్చేసినన్నుం బొందవచ్చును” అను భావము తెలిపిన దన నా రాజముందరున డానాటిరాత్రీ యయ్యందువదనం జేరి విహరించెను. ఒకసల గడచిన తరువాత, తమిదీరి, నెచ్చెలి యేమయ్య ననితలంచి, చెలతో “రమణే! సీ వే బుధివిశారదుని యనుగ్రేహముచే

నాకు లభించితినో యూ మంత్రికుమారుడు నా ప్రియమిత్తుర్చి డెందుండెనో తెలిసికొని తిరిగి వచ్చేద నాజ్ఞ యిమ్ము.' అనిన నా బాలిక విని యూమాట తన హృదయమున కెంతేని సిష్టుర మయి తాకినం గనలి మడ్రిసోవేతమయిన యన్నమున విషము పెట్టించి యూ మంత్రిసుతున కంపించెను. అయ్యెడ బుద్ధి దత్సుండు చిత్రిగుప్త పూజకుఁ 'డగుటచే నా యన్నమందలి దోషము గమనించి యది తినడయ్యెను. అంతలో రాజకుమారుఁ డట కేతెంచి వివేకవంతుఁ డయిన యమాత్యబాలునిం గని రోషముతో 'ఏల నా ప్రియరాలంపిన యన్న మారగింప వైతివి?' అని యడిగెను. మంత్రికుమారుడు నవ్వి యూ యన్నము సక్కుడనే యతడు చూచుచుండగనే యొక కుక్కుకు వైచిన నది యక్కుడనే విలవిల దన్నుకొని పాణములు విడుచెను. రాకుమారుఁ డచ్చెరువు నొందెను స్త్రీజనము నడవడి యిట్లుండుంగదా యని యొఱింగికొని యయ్యింగన్పైమోహంబు విడిచి స్నేహితునిం గని నే నా పాపిని విడిచితిని. ఇంటి కేగ వలయు రమ్ము. అనిన మంత్రిసూనుడు "రాజు! సీపు శీఘ్రిమే ప్రియరాలి దరి కరుగుము. సీ వామె ధరించు నొక బంగారు నగ కొనివచ్చి దాని పిక్కటై నొక తీణులవు ముద్రి వేసి యది నిద్రిబోవు చుండగా దీసికొనిరమ్ము" అనిన నాతడట్టు యరుదెంచెను. పిమ్మట నా మంత్రిబాలుఁడు మిత్తునితో శ్రూళానమున కేగి రుద్రిమండపమునఁ గూరుచుండెను. రాజకు మారు నొక శిష్టునిగా నటింపు జేసెను. మరియు నా భూషణమును బురమున నమ్ముకొని రమ్ముని పంచెను. వజ్రమహుఁ

డతని యూన గౌని యటులే నగరవిధుల నమ్మకము సూపినం తట రాజభటు లాతని బంధించి రాజు సెదుటుఁ బెట్టిరి. అతడిగినంతట ‘రాజు ! నాగును నొకానొక యోగి కలడు. అతడు జడలు దాలిచి యాయూరి శ్రీళాసమునందే యున్నాడు. అతడు దీని నమ్మకోస రమ్మని నాకిచ్చినాడు.’ అంతే అనెను. రాజు విని యూ యోగిణి రప్పించి యడిగెను. ‘నేనొక యోగిని. నేను మంత్రీ మొకటి యనునంధించి యొక పిళాచిని రప్పించితిని. నే డా మె కోక త్రైలూలముతో సడమ పిక్కపటు నొక ముదుకూడ వేసి పంపితిని.’ అనిన సదియెల్ల గమనించి యూ రాజు తన కుమార్తె నింటినుండి వెడలించెను. అంత వజ్రములుండ శాలికను గౌని యింటి కుదెంచెను. ’ అని యూ కథ తెల్పి బేతాళుండు నవ్వి ‘విక్రీమాదిత్య ! వింటిని కదా ! ఇక్కథలో సీ నల్యురలో సెవ్వరి కేపాపము పంచెదవు? తెలువుము.’ అని అడిగెను. విక్రీముశు ‘ఈ పాపమెల్ల రాజుది. మంత్రీ మిత్రకార్య నిర్వాహకుడు. నొకరులు ప్రభుకార్యము చేసినవారు. రాజకుమారుఁ డర్సిధ్వి సాధించినవాడు కావున నిందు రాజే నరకము నంద నర్స్టడు. రజస్వుల యయిన కన్యకు వివాహము చేయనివాడు మహాపాపి. వాని కరువది వేలేండ్రు నరకము తప్పదు రాజపుత్రీ గాంధర్వ విధిచే వివాహ ఘూషిసి నది. దాని కథ్యంతరము చేసినవాడు యమతోక మందును. ఎట్టి పాపము సెనుంగని శాలిక నింటినుండి తరిమెను. అది లక్షం సంవత్సరములు నరకయూతన ననుభవింపు జేయును. అని రాజు పల్చిన విని బేతాళుండు మిగుల ప్రసన్న హృదయండై ధర్మతర్పురుఁ డయిన యూ త్స్వినో వెండియు నిట్లనియె.

—♦ 2. మధు మతిక ధ ♦—

(2 అ.) సూతుం డిట్లనియె. ప్రీసస్నా మనస్తుండై మహా సింహసనాధిష్టితుండయిన ప్రక్రియాదిత్వ భూపాలునింగని ద్విజరూపధరుండగు బేతాభుండును ప్రీసస్నా మనస్తుండై ఇట్లనియె. యమునా తీరమండు ‘ధర్మస్థలి’ యను పురము చాతుర్వోద్యవస్తా నుందర్మై ధనధాన్య సమృద్ధమై యుండైను. గుణాధిపుం డను రాజు పుర మేలుమండైను. ఆతనికడ ‘హరిశర్మ’ యను పురోహితుండు స్నానపురాజాక సదాచార తత్వరుం ఓకరుం దుండువాడు. ఆతని ధర్మపత్ని నుశీల. పాతివ్రీతాతిలకము. వారికి సత్యశీలుండను కుమారుంకు కలిగెను. ఆతము విద్యాధ్యయన తత్పరుడు. వానికి ‘మధుమతి’ యను శీలరూపాది లమ్మాలక్షీత యగు నొక చెల్లెలుండైను ఆమెకు బండ్రోండెండ్లు రాగానే వివాహ ప్రియత్వము గావించిరి. తండ్రియు, నస్నాయను దేశదేశముం గాలించిరి. ఒకతరి రాజపుత్రీని వివాహమునికయి యూ పురోహితుం డేగెను. వాని కుమారుడు సత్యశీలుండు జదువుకొనుటకు కాశీపురమున కేగెను. ఆనడుమ వామనుడను నొక బ్రాహ్మణుడనుకూల ధూప శీల వయన్నుందరుఁ డేగుదెంచిన నాతనిం గని మధుమతి మోహపడైను. నిదాపోరము లెతుంగక, యొడలివలువను మఱచి చంద్రపికై తపించు చక్రరివల నతని యెడ గోరికగౌని యూ నుశీలస్వర్ణద్రవీవ్యాధులలతోఁ గూడిన తాంబూల మొసంగి యతుగకుండ నామెను. అంతట హరిశర్మ ప్రియాగయండు తీవ్రప్రిముండను నొక విప్రిచాలకునింజూచి, యతడు వేదవేదాంగ

పారగుండని కని కుమార్తె కనుకూలుండగు వరునిగా వరించెను. సత్యేశీలుండను గాళీపట్టణమునఁ దన గురుని కుమారుండగు ‘కేశవుని’ జెల్లలి కనురూపుండగు వరుండని కోరుకొని యింటి కేతెంచెను. మాఘు బహుళ త్రీయోదశి శుక్రవారమున వివాహాలగ్నము నిర్ణయించిరి. కన్యారూప మోహితులై మువ్వురు వరులు మూడుదారుల నేతెంచిరి. సరిగా నదే సమయమునఁ బాము కఱచి యూ శాలిక పూర్వుకర్న బలమున మృతినోందెను. ఆ శార్మిహ్నాము లామెం బ్రితికింప నెంతేని శ్రీమంపడిరి. కాని లాభము లేకపోయెను. హరిశర్న యాపిల్ల కూర్మదేహిక క్రీయ లాచరించెను. త్రీవిక్రిముం డామ్మకై దుకిథంచి బొంతదాల్చి దేశదేశాంతరములందుఁ దిఱుఁగ జొచ్చెను. కేశవుడు శోకించి యూమె యస్థికలగొని తీరముల వెంటుఁ జరించెను. వామనుడు బూడిదెజల్లుకొని, విరహ వశండై తదేకధ్యానవచుండై నిలిచెను. ఒకపుడు సరయూ తీరమున లత్కుణవురమున త్రీవిక్రిముఁ డొక విప్రునియింటికి భిక్షార్థమేగెను. ‘రామశర్న’ యను ద్విజఁ డానాడు దన యింటి కాప్యునించియుండెను. వాని భార్య విజాలాక్షీ యతని విలిచి భోజనపాత్రిము నుంచెను. అదే సమయమున వారి పిల్లవాడు పాపవశుండై చనిపోయెను. దాది యేండ్రెను. విజాలాక్షీ శోకముచే మూర్ఖులైను. రామశర్న వచ్చి సంజీవన మంత్రిము పరించి మంత్రపు నీశ్చుం చల్లి శిశువును బ్రితికించెను. అవ్యాల సవినయముఁ నా సన్మాసికి భిక్షుసేసి పిమ్ముట సంజీవీ మంత్రిము నాతని కుపదేశించెను. త్రీవిక్రిముఁ డాముంత్రి

మును జపించి యాహారిశర్గైకుమార్తైను బృత్తికించెను. ఇంతలో నట రాజుకుమారుడు మృతినొందెను. ఆకుమారుడు దహాలపఁ బడెను. కొని మంత్రప్రభావముచే మరల బృత్తికెను. ధర్మ స్థలియను రాజ్యమునకు ప్రభువైన గుణాధిష్టని కుమారుడగు పీరబాహుడు త్రివిక్రమునితో నాకు శాఖాంధానము చేసిన పాండవు కాన వర మేనియేని కోరుము అసెను. అంతట నావిప్రఁడు ‘రాజు! కేళవుడను బ్రాహ్మణులు డసికలను గొనే తీర్థముల వెంటనేగినాడు అతని వెదకింపుము.’ అన నాతుడొక దూతను బంపి వెదకించిన కేళవుడు వారికి గనుబడి యస్థికలతో నరుడెంచి యవి వారికొసంగేను. అంతట నాభాలిక బృత్తికింపబడెను. అట్లు బృత్తికి యా భాలిక యామువ్యురు విప్రకుమారులను గని ధర్మానుసారముగ సే సెవ్య తెకు భార్యగాదగుడునో తెల్లుడు. అతని సే చేంగాసదను’ అసెను. అది విని మువ్యురును హౌనముపట్టిరి. ఓ విక్రమాదిత్య సృపాలా! సీతు ధర్మజ్ఞాడవు. ఆమధుమతి యామువ్యురలో సెవ్యనికి ధర్మ పత్ని గాండగినది? తెలుపుము. అని బేతాళుడు ప్రశ్నింప రాజు నవ్య సవినయనముగ మధుమతి వామనునికి భార్య కాండగినది. ఇంక్రప్రాణాంధానము చేసిన శాఖాహ్రూడు తండ్రి వంటివాడు. అస్థులనిచ్చిన యాతుడు పోదరునివంటివాడు’ అని నిర్ణయము చేసి తెల్పేను.

—♦ తి. రూపసేనుని కథ ♦—

సూతుం డిట్లనియె. ‘ఓ! విపోతుమా! వినుము. మహిమును మనోహరమైన కథ తెల్పుదను.’ జేతాశుడు విక్రిమా విత్యువినో నెండియు నిట్లుసియె. నానాజన నివాసమగు వరమాన సగరమున చూపసేను డను మహాబలవంతుఁ హీక్కఁడు రాజుం డిట్ల. ఆతుకి ‘విక్యున్నాల’ యాను నుత్తమ పతివ్రీత భార్య యయ్యెను. ఒకస్టుడు నీరాళుడను తుత్తియుడు దారపుత్తి పుత్తిరాదుంచినో నీవసమున్నకి యూ పుర గున కేగుడంచెను. అల్లు చనుడెచి విసయవినమితుఁడై రూపసేనుఁ దర్శించిన నతుడు దినదిన మొక వేయి సువర్ణము లిచ్చుచుండెను. నీర సేను డా ధనము సగ్గిపాత్తిములకు, బార్మాపూములకు విని యోగించి శేషించిన దానిని డా ననుభవించుచూడెను. ఇటు లొక వేడు గడచినంతట శివాజ్ఞ చే రాజ్యాలక్ష్మీ యరుడెంది స్నేహమున రోదనము చేయుచుండెను. అదివి రాజర్థరాత్రి మెళ్ళుకువగొని, నీరవరుడను సేనకుని బిల్చి యాయేడువు విని పించు చాయకేగి కారణమరసి రమ్మని పంపెను. నీరవరుడు రాజ్యాజ్ఞ గొని శస్త్రాత్మకులం దాలిచి శుభవదనయగు నారాజులక్ష్మీయున్న తాపునకరిగి ‘వల దుకిఖించు చున్నావు అంతటి కష్టమేమి వచ్చినది? తెలుపు?’ మని యూమెను బ్రిశ్మించెను. రాజ్యాలక్ష్మీ వీరసేనుని కిట్లనియె. సేను రూపసేనుని రాజ్యాలక్ష్మీపు. ఈ సెలతుదలోనే వృలయ మందవలసి యున్నాను. అందులకు శోకించుచున్న దానను. అనిప విని యూబలశాలి డేవీ! నీ యల్పాయువు సంగతి తెల్పితివి సరియే సీవు దీర్ఘాయు

మృంతురా లెట్లగుదువో యాయుపాయముకూడ నీవే తెల్పేవే యని యడిగెను. అంతట నా రాజ్యరమ ‘వీరాగేసర! బుధిశాలివి. నీ కుమారుని కపాలమును జండిక కర్పింతువేని నేను దీర్ఘాయుష్ట సయ్యేదను. దీని స్వామికార్యము నిర్వహించినవాడవు నయ్యేదపు. చేతనైన నిది సాధింపుము.’ అనెను. ఈమాట వినివినగానే వీరవరు డింటికిం జని భార్యలో నీవు నిండు మన నుతోఁ గుమారు నర్పింపుము. అని యడిగెను. ఆమెయు నందుల కో ననెను. మరియు నా మహాసాధ్య వసివాసిం బిల్చి ‘నాయనా! నీవు రాజునిమిత్తముగా దేహమును సమర్పింపుము’ అనిన నా బాలుడు సోదరితోఁ దల్లితో విషర్పించి వెంటనే బయలువెడలి చండికాలయమునం దున్న తండ్రిసున్నథికేతంచి ‘తండ్రీ! నా శరీరమును జండికకు బలియమ్ము, దీనివలన మన జీవి రాజ్యలక్ష్మీకి సుస్థిరమైన యాయువు గలుగున ట్లాపరింపుము’ అనెను. వీరసేనుడు నుతుని మాటవిని వెంటనే వాని శిరము చేందించి దేవికి సమర్పించెను. మరియు నటనే యాబాలుని చెల్లెలు, తల్లి, తుండుఁ దండియును శరీరము లర్పించిరి. రూప సేనుండది చూచి తనసేవకుఁడింత రాజభక్తుడనియు, సత్యసంధుడనియు గ్రహించి తానును తన శిరమ్ము నట సమర్పించెను. అంతట నా చండిక వరమ ప్రసన్నయై రాజుం బృత్తికించి వరము కొరుకొమ్మని తెల్పేను. అతఁడును ‘వీరసేనుడు సకుటుంబముగా జీవించుఁగాక” యని కోరన నాదేవి యనుగ్రేహమున సందఱు నావెంటనే జీవించిరి. దేవి యంతరాణ మొండెను. రూపసేనుడు మించ వ్రీసన్నయైన చిత్తముతో కామరూపిణి

యగు తన కుమారైను పీరసేనునికుమారున కొసండెను. బేతాభుంపు విక్రీమాదిత్యవింగుని ‘ఈ నల్యరలో ముఖ్యమైన స్నేహము చూపిన వారెవరో తెలుపుము రాజూ!’ యాని ప్రశ్నించెను. విక్రీముడు తన ‘సేవకునికి తనశరీరమును బలి యచ్చిన రాజిందులో సక్కటిమ స్నేహమును జూపినవాడు. పీరవరుడు సువర్ధుముమింది పీతిని, వాని భార్య పతివ్రిత్త ధర్మ పీతిని, చెల్లెలు బంధుపీతిని, కుమారుడు పితృపీతిని జూపినవారు. ఏరి పీతియంతయు సనిమిత్తము. అనిమిత్తమైన మహాస్నేహము చూపినది యొక్క రూపసేనుడే’ యసెను.

—♦ 4. చ ० ద్రి ప తి క థ ♦ —

(4. అ.) బేతాభుండు రాజున కిట్లనియె. భోగవతియను నగరము కలదు. ‘రూపవర్మ’ యూరాజ్యము సేలుచుండెను. బుధికాశలము గల ‘చూడామణి’ యను నొక చిలుక యూరాజునింటి బంజరమున వసించుచుండెను. ఒక నాడు రూపవర్మ ముప్పాదియేండ్ల ప్రాయముగలవాడై ‘ఓ చిలుకా? నాకు డగిన నుందరి యెవ్వాతియేని యున్నదా?’ తెల్లుపుమన నాశుకము మగధదేశాధిపతి కుమారిక ‘చండవతి’ యను కన్యక సర్వ విధముల నీకనుయూప్యయై యున్నది. ఆమెను గపొంపుము. అనిన నాస్తిపతి గణేశుడును నొక విప్రోత్తముని సముచిత నువర్ణమణిభూషణము లిచ్చి యూపిల్ కొరకుఁ బంపించెను. అతడును మగధకేగి మహాదేవసందర్భము సేసి యిట్లునుతిం చెను “శివా! నమస్కారము. నీవు శాంతుడవు, సర్వాభీష్ట

ప్రీదాతవు, భవుడవు, శంకరుడవు. రుద్రీడవు నగు నీ కెల్ల వేళల నమస్కారము. మృడుడును ఆనందరూపుడును శర్వదు : ఇహ దు ० డ వు నగు హరునకు సీకు వందనము. ఇట్లు వినుతించునంతలో చందవతి కామోర్యై మదనమంజరియను చెలిక్తెం బిలిచి నాకనురూపుండగు వరుండెవ్వేడేసి యాధరణి మండలమ్మున గలుఁడేఁ యని యడిగిన నది భోగపురీశుండగు రూపవర్గై నీ కుచితుండనియె. ఆ మాటవిని యూకన్నియ వా ० చి తా ర్థ దా యి ని యగు దుర్గను సకలభువైకజనని నారాధించెను. “ఓ జగదంబ ! సీకు నమస్కారము. నా వా ० చి త ముల నెరపేర్ను తల్లివి. మాయమ్మువు నీవు తీవ్రిల్లిజిసననివి. వర్షమార్తివి. సనాతనివి. నీవు స్వాహా స్వధాసంధ్యాదిరూపు, సీకు నమస్కారము” అని వందన మాచరించి “రూపవర్గును నాకుఁ బతిగావింపుచుమ్మా” యని కోరుకొనెను. ఈ నమస్కారచునకుఁ బ్రిసస్నైటై జగన్మత మగధరాజును వాని ధర్మపత్నిని మోహింపఁజేసి సిద్ధస్వరూప యగు నా దేవి యొకమాసము దాటకుండ నామెకు వివాహము సంఘటింపఁజేసెను. అంతట రూపవర్గై చంద్రీవతిం గూడి యథేష్టభోగము లనుభవించుచుండెను. ఒకనాడు రాజు మేనక యగు మదనమంజరినిం గని నీవు శుకముతో వివాహము. చేసి కొమ్మైనెను. అంత నమ్మైనక యిట్లనియె. ఇలాపురమున లక్ష్మీపతి యను వైశ్వాడు మిగుల ధనవంతుం దుండెను. అతనికి సంతాసము లేకపోగా దేవతారాధన మాచరించెను. అతని శార్య పతివృత. వారి కెట్టకేల కొక కుమారుడు గల్లను. కానీ

వాడు సీచాక్షినిచుండు, ఎల్లప్పుడు జూడమాఁడువాడు. నురా పానగట్టుడు. లేళ్ళులోలుఁడు, మాంసాశనుఁడు. దుష్టుఁడు. వానిసడవడి గని తల్లిదండు) లసహ్యంచుకొని యడవి పాలయి పోయి సరనారాయణుల "ధ్యానించి పరమపద మందిరి. వారి తనయుఁడు మదనపాలుఁడు దుర్గార్థుఁడు. ధనమెల్ల వ్యయమునేసి దేశాంతరమున జీవితము గడువ సేగెను. 'హోమవశి' యను వైశ్వండు నివసించు చంద్రివురమున కేగి తన వృత్తాంతమెల్ల చెప్పికొనెను. నేను స్వల్పధనము గొని దేశాంతరవ్యాపారముచేయుట కోడమింద బయనించి వచ్చితిని. పెనుగాలి కోడ మునింగి దృష్టము గోలోప్యయితిని. నే సెట్లో బ్రతికి యొడ్డును బడితిని. ధన సమమునకు సిగ్గుపడి మా తండ్రిమెగము చూడతేక యందండు తిరుగుచున్నాను" 'అనిన విని హోమవశి యను నా వణిజాడు తన భార్యాయగు కామమంజరిం బిలిచి, ఓసీ! దైవశమున సీ వైశ్వయాలుఁడు మనకు సమకూరినాడు. మన 'చంద్రికాంశి' యను బాలిక సీతనికిచ్చి యథావిధి వివాహము చేయదును. నీ వంగి కరింతు వేసి యనుకూలపడు ననిన నది యో ననియె. అంత నా యిర్పురకు వివాహము కావించి యల్లుని గూతునిం దన యింటనే నిలుపుకొనెను. కొన్నాళ్ళకు మదపాలుఁడు మామ గారి యనుమతిం గొని సరైశ్వర్య సముద్రతముగ నా బాలికం గొని దాసదాసీజనమ్ముకో నింటికి బయలుదేగెను. అట్లు వెడలి కోవలో వల్లకిబోయాలను బొమ్మని, దాసీపరివారము లను, జావమోది, భార్యనువిడచి యూ దుష్టుఁ డా ధనమెల్ల

కొల్లగొనీ నొంటరిగా నింటి కేతెంచును. ఎమ్ముట నొక్క సంపత్తురము నిండకయే యూ బంగారము సెల్ల న్యయమొనరిచ్చి తిండికిం గడ్డకు గర్వాన్న మరల శిశికవనుండయ్యెను. తిరిగి తిరిగి మరల యత్తవారింటికిం బరటెంచినః జంద్రీకాంతి యను నా బాలిక భుర్తం గని “దారిలో మన ధనము దొంగల ప్రాత్మనది” అని మా లలిదండ్రీలుటోఁ దెల్లితిని. కావున నీటు సిగ్గువడక యిచ్చుటనే యుంపు మని వలికెను. అది విని యూ మహాధూర్యండు కొన్నాయి శ్శులనే యుడెను. ఉండి యుండి యొక నాటి నిశీధమున గాథాంధకార మావరించినతటి భార్య నిదురలో నుండగా నామెను హతమొనరిచ్చి సగకట్టునెల్ల మూటగట్టుకొని పారిపోయెను. కావున శుకమునకా నాశను నీ వస్తులు వివాహ మంత్రబాగండదు” అని మేనక పలికెను. అమాటవిని యూ చిలుకయు “అధమురాలగు మేనక నాశు దగదు. సల్లనిమొద్దు. కుచూపిణి. నేను తముడెను. నీకుఁ గారణముం దెలుపుదును వినుము. కాంచనపురమున శంఖపతి యను నొక్క వర్తకుం దుండెను. వాని నుత్తుడు సింధుగుప్పుడు. వాడు ధనవంతుడు, గుణవంతుడును, బుద్ధిమంతుడును. వాని భార్య ప్రభావతి. శ్రీదత్తుడు వారికిఁ బుత్తుఁడు. ‘జయశ్రీ’ సగరమున వానికి వివాహము గావించెను. సోమదత్తువి కుమారిక ‘జయలక్ష్మీ’ వానికి భార్యయొను. శ్రీదత్తుండు వాళి జ్యోతిరము కురుస్తలమును దేశమున కేగెను. పండ్రోండ్చెండ్లకు సమృద్ధమైన ధనములో నింటి కేతెంచెను. జయలక్ష్మీ మోహపశ్యై భుర్తయేగిన తరువాత పుట్టింట నివసించుచు దూత

ముఖమున హోమదత్తునైతోఁ కేరి దునశెల్ల వ్యయించి విచ్చుల విడి సంచించెను. మూడుమాసము లయినపెరువాత తన భర్త పచ్చిసంగని యది మహాదుఖమొందెను. సిఫిధమునఁ దల్లిచే సంపంచియుఁ దనభర్తదరి కతిలోనైమున నేగను పిమ్మిటు దూళికయింటి కేగను. హోమదత్తుఁ డట పాముచేఁ గాటువడి శూన్యగృహమునఁ జచ్చియించెను. విషహతుండైన యాజారునితోఁ దక్కే యది మోసఁంఘయు కీండించెను. అటనున్న యొక రావిచెట్టుపెనున్న పిళాచ మా జారిసేంగని యాశవ దేహమున నావేశించి దానితోఁ రమించెను. మతియు వాడు దంతములచే దానిముక్క గఱచి తిరిగి రావిచెట్టుపేఁ గూరు చుండెను. కఘల్లుడను దౌంగ యదెల్ల కనిపెట్టి యాకామిని పెంటబడి దానియిల్లు చొచ్చియిండెను. జయలక్ష్మి యిట్లు గృహమ్ము సొచ్చి తన భర్తను సమాపించి గట్టిగా సేడ్చెను. లోకులు గుంపుగూడిరి. సోమదత్తుఁడు ముక్కపోయిన తన కన్యంగని కినిసి యల్లుని బంధించి రాజున్నిధిని బెట్టెను. రాజుజ్ఞచే భటులు వానిం బంధించిరి. అంతటఁ గఘల్లుడు (చోరుడు) తాము మేడసినుండి చూసు చున్న వృత్తాంత మంతయు రాజునకు నివేదించెను. అంతట రాజు సర్వపాప స్వరూపిణియు నథమాధమురాలు నగు జయ లక్ష్మిని గాడిద్వాపై నెక్కించి నగరము నెడలగొట్టెను రాజు! వింటివికదా! ఇందుచే మేనక నాకర్మ రాలు గాదంటి నని చిలుక తెల్పునని తెల్పి బేతాటుం డి తెల్పిన కథలా ‘నాడుది యెక్కువ పాపాత్మరాలాపురుషుడా? తెలుపు’మని యడిగిన విక్రిమార్కు

ధరణిపాలుం డిట్లనియె. 'అగుణము అచూపమునగు పరబ్రహ్మయైక్త మాయ వర్ణ దూషిణి. సత్యము ప్రందూపము. నజన్మ స్త్రీరూపము, తమోగుణము నపుంసకదూపము. ఈ తీవ్రిలిడి ముల సమిటి యవ్యయమయిన బ్రిహ్మము. అవ్యయము బ్రిహ్మధామము. మాయ తీవ్రిలిడరూపిణి. ఆ మాయచేతనే యాభువన జాలమొల్ల జనించినది. అట్టి తల్లికి నమనాక్తరము. నపుంసకము కంటే స్త్రీ యుత్తమురాలు ఆమెకంటే బురుషు దుత్తముడు. జ్ఞానాధికాడు పురుషుడు. కర్మచే నధికురాలు స్త్రీ. అజ్ఞానాధికము కీ బము(నపుంసకము)అని కోవిదులగు పూర్వులు పల్చిరి. పురుషులకు కర్మమే బంధనము. జ్ఞానము బంధరాహిత్యము. అందుచే స్త్రీ పాపాధిక. పురుషుడు పాపరహితుడు.' అనిస విని బేతాళుండు సంతోషమించెను.

— : (5) మ హ దే వి క థ : —

(5 అ) నూతుండిట్లనియె:- బేతాళుండు మప్రిసన్నుండై విక్రిమార్క్ భూపాల కుమారునికిట్లు తెలుపం వొడంగెను. ఉజ్జయిసీనగరమున మహాబలుఁడని విశ్వర్తి కెక్కిన చంద్రి వంశపు తేడ్డొకఁ దుండెను. అతడు ప్రాజ్ఞుడు. వేదశాస్త్ర విశారదుడు. వాని దూత హరిదాసుడు. స్వామిభక్తుడు. వాని భాగ్య భక్తిమాల. అది సాధుసేవావరాయిఱ. వారికి మహాదేవియను నొక కన్యక మిగుల నఁడకత్తె జన్మించెను. ఆమెయు సర్వవిద్యానిపుణి. ఆమె తనకంటే నన్నివిధముల నధికుండైన. వరునకిచ్చి వివాహము సేయుమని తండ్రికిఁ

ఉచ్చను. అత్రాక్తనాదు రాజుభ కేసెను. రాజు తైలింగ నేళ్ళకుసుండగు హరిశ్చంద్రుని కడకే యాతని యోగత్తేముస్తోసినియోవి నాకు దెలుపుమని కోరెను. అతడు నక్కె యేగి యచటిపుశలవార్త తన రాజునఁ మామాగారగు హరిశ్చంద్రునఁ. డెలిపిన నతుడు హరిశ్చంద్రునించే మరియు నతడు హరిదానుం గని ‘అయ్యా! కలి యెప్పుడు వచ్చును?’ అని ప్రశ్నించెను. హరిదాను ♦ ‘న్నాహాల డనువాడు రాజ్య మేలునపుడు కలి రాగలడు. బీహ్నాయొక్కాలిమాఖమని ‘ఓం’ కారము జనించెను. రెండపముఖమున లోకవిమోహని యగు స్నేచ్ఛభావ పుట్టినది. అది యమలోక కారణము. ఎప్పుడు వేదోకమెన ధర్మము విపరీతముగఁ దోషునో యపుడు కలిరాజ్య మారంభమయ్యెనని యెరుంగ సగును కలికి స్నేచ్ఛలు ప్రియులు. అధర్మమిత్రమగు కలి సర్వదేవతాతిరస్కారము గావించును. పాపమను పురుషునికి భార్య అబద్ధము. దుఖము వాని కుమారుడు. దుర్గతి వ్యాని కోడలు. ఇల్లీలు నిట్టే యుండును సృపు లెల్లరు కోధవశులు. శార్మాహ్నాలు లెల్లరు కామకింకరులు. ధనివులు లోభవశులు. శూదులు మహాత్మ్యభావితులు. శ్రీలు సిగ్గు విడుతురు. కింకరు లెల్ల స్వామిఘూతుకులు. భూమి నిస్సాగము. కలిలో నెవ్వురు హరిశరణచౌతురో వాసు సంతోష మందుదురు.’ అనిన విని హరిశ్చంద్రుడు సంతోషించి యా విప్రానికి దక్కిణ యొసంగెను. శార్మాహ్నాలు డతని శిబిరమున కేసెను. ఇంతట

పీపీచు స్నేచ్ఛలలో మొదట నున్నది. మాడుడు.

నొక బుద్ధిజ్ఞాలి యగు బాహ్రమ్ముడు తన విద్యావి జేమయును హరిదాసునికిఁ దెలుపవలయునని, తన జపమునకు సంతసించి దేవి యనుగ్రహించిన కామసంచారము సేయుగల విమూన మొకటి యత్యాశ్చర్యకరిషైన దాసిం జూసించెను. అదిమాచి యా విశ్విసిం దన కూతురున కనుకూలుడగు వరునిగా వరించి స్వపురమున కేతెంచెను. హరిదాసుని కుమారుడు ముక్కందు డనువాడు విద్యులు నేర్చి ‘గురుదక్షిణ’ దేయి కోరు దురనీ గురువు నడిగిన నతడు ‘నీ చల్లలైని నా మమారున కిచ్చి వివాహము చేయింపుము’ అని కోరిన నత డల్కే చేయుదునని మాటయిచ్చి యింటికి వచ్చెను. ఆ సమయమున మహాదేవి యక్షయామకు శిఖ్యుడై శబ్దవేధి యను విద్యును సాధించిన వామనుడను బాహ్రమ్మాబాలుని తన కీకుబోడగు వరునిగాఁ గోరుకొనెను. ఇ ట్లాక్కుబాలీకకై ముగ్గురువు లొకరికి దెలియ కుండ నొకరుగా సమావేశమైరి. ఇంట్లుండగాఁ గాముకుడైన యొకక్క రాత్రసుడు దేవమోహితుడై వచ్చిపడి మహాదేవిని హరించికొనిపోయి వింధ్యపర్వతమునం బెట్టెను. వచ్చిన పెండ్లికొడుకులు దిగులుగుచిరి. అప్పుడు థీమంతుఁ డను బాహ్రమ్మాకుమారుడు జ్యోతిషియెకుడు కా పున వింధ్య పర్వతముపై బాలికయున్నది. ఒకరాత్రసునిచేతుఁ జీక్కిసాది. అని తెలిసిన బుద్ధికోవిదుడంతటఁ దక్కి-న యిద్దరను దన విమూన మెక్కించుకొని యటకేగెను. అంతట శబ్దవేధి తెలిసిన విశ్విదు వి లైక్కి-డి యొకబూముచే నారకకు-సునిం గూళ్ళెను. ఇటమ్ముప్పురు బాహ్రమ్మా బాలకులు సమ్ముద్దియం గొని

తద్దయు నానందంబున నింటిమొగము వట్టిరి. తోపలోనే వా రాక్షన్నియ నాదినాది యని తగపులాడం జూచ్చిరి. నిక్కి మార్కు-నృపాల! ఈ తగ వెట్టులు దిదైదవో తెలుపు మన బేతాభుసుకు తేడిట్లనియు. స్వామీ! తన జోర్సైశ్వాత్తుబల మును గన్నియజాడ దెల్చిన యాత్రం డామెకు పిత్రసమానుడు. విమూసమునం గొనివచ్చిన యతడు భార్యతృతుల్యుడు. రాక్క నుని గూల్చిన సీను డక్క-న్యను వివాహమాడందిన వరుడు. అనిన బేతాళస్వామి మిసుల యామోదించెను.

—: 6. కా మూ ०, గి క థ :—

6 అ. ధర్మపురమను నందమైన రొంక గార్మమున ధర్మశీలుడను రాజుండెను. వానిభార్య లజ్జ దేవి. వాని మంత్రి న్యాయశాత్తువిశారదుఁ డగు నంథకుడు. ధర్మశీలుఁ డోక యాలయము నిర్మిగచి యందు దుర్గాప్రతిష్ఠ గావించెను సంతానార్థియై యామె కుత్సవములును గావించెను. వరము శోరుకొమ్మనగా నాతేడిట్లు వినుతించెను. అమ్మా! సీ వేళ రూపవు. సర్వర్ధస్వరూపిణివి. ప్రకృతివి. నిత్యవు. సీను సాక్షాధృగవతివి. సీచే సీచరాచరభూతజాల మల్లుకొనియున్నది. సీ యానతిచే సీ జగజ్ఞాలముల రచించి బహ్మా వినోదించును. మహాలక్ష్మీసమేతుండై విష్ణువు దీనిం శాలించును. సీను మహాకాలివై యా జగమ్ముల భస్య మొనరింతువు. సీను సనాతనిని సురాసురవర్ధమెల్ల సీ లీల చే, నవతరించిరి. జగన్మాతా! నమస్కారము. అనిన విని యశరీరపాణి యిట్లనియె. సీతు

మహాబలుడఁగు తసయుండు గల్లను. నీసుతీకి నేను బ్రిసన్న నై తిని. వివిధఫలము లిచ్చేదను.’ అన నా రాజు నిజమందిరమున కరుగుదెంచెను. రాణి కీచేవీక్రప తెలిపెను ఇట్లుండగా నొక నా డోక చోకలి కలిభోజ నుడనువాడు కాళీదానునిఽీఁ గూడి యూధర్మపుర మేతెంచెను. రాజమార్గమునఁ తండ్రితో నేను చున్న యొక సుందరిని మిగుల నలసియున్న దానిం గని మోహ విషశుండై చండికకుఁ దన తల బలి యత్తుసని మొక్కికొని యూమె యానుగ్రహముచే దనకులమాలోని యూబాలికను బాం దెను. పిమ్మటుఁ తన తలను జంసికకు సమర్పించెను. వానియొడలు గలస్నేహముచే గాళిదానుదానుడను బలియమ్మెను. వారితోఁ బాటు చతివృతయగు కామాంగియం దన పాణముల చండిక కర్మించి దేవిసారూప్యమందెను. చండిక దయచూపి వారిని మువ్వురను బున రుజ్జీవింపజేసెను. మిమిం కోరిన వరమ్ము లిత్తుననియె. కాళిదానుడు నాకుఁ గామాంగి నొసంగుమని కోరెను. కామాంగి తన భర్త నిమ్మని కోరెను. ఇట్లుండగా గలి భోజనుడు నా స్నేహితుని యందవైన శరీరము నాకిమ్మనెను. వారి మాటలు విని దుర్గ యేలనో పలుక కూరకుండెను. కాని వారు కోరిన వరమ్ము లొసంగెను. అని తెల్పి బేతాభుండు నవ్వి రాజు ‘నిందు చండిక గావించిన విశేషమేమి?’ తెల్పు మనియె. విక్రిమార్యుం డిట్లనియె. ఆ యద్దరు వురుషుల శిరమ్మలు రెండును ఖండించి యొకరి తల యింకోకరి కతికిం చెను. అందువలన వారువారు కోరినవరములు వారివారికి లభిం చినవి.’ అనెను. బేతాభుండు సంతసించెను. (కలిభోజనుడు

చండికవరముచే కాకెదాసుని చక్కని శరీరమును బడసెను. కాళి దాసుడు వరలాభమునఁ గామూంగిని బడసెను. కామూంగి కోరిన భర్తను బడసెను. వరస్వరవిభద్రములయిన కోరికలను సమన్వయపరుచుటలో దేవతానుగ్రేహా మెంత చమత్కారముగా నుండునో చూపుటయే యింకథయందలి యమ్మతము.)

—: 7. త్రి లోక సుందరి కథ :—

(7 అ) వేతార్థండు విక్రిమార్కు సృష్టిభామణికి మతియు నొక విచిత్రముగు కథ నిల్లు తెలుపం దొడంగెను. చంపాపురమున జంపకేశియను బలవంత్యుడగు రాజుండెను. వాని భార్య నులోచన. వారికిఁ త్రిలోకసుందరి యను కూతు రుండెను. ఆమె స్వయంవరమున్నకై యింద్యుఁడు, యముడు, కుబేరుడు, వరుణుడు నను దిక్కాలును మానుషారమున నేతెంచిరి. రాజునకు, ‘నే నింద్రిదత్యుడను సర్వశాత్మక నిపుణుడను, సుందరుడు ? నని యింద్యుఁడును, ‘నేను భర్తుదత్యుడను, ధనుర్జేద పండితుడు ? నని యముడును, ‘నేను ధనపాలుడను సర్వజీవుల భాషల నాకు దెలియను, గుణశాలిని దూత శాలి’ నని కుబేరుడును, ‘నేను సర్వకలాణోవిదుండను, నా యొద్ద పంచరత్నములు కలవు. ఒకటి పుణ్యవృథి హామోమకార్య ములకు, నొకటి స్వభాంగమునకు, నొకటి భార్యాభాంగములకు, నొకటి ధనసమృథికి, మతియొకటి మృష్టాస్నాభాంగజనమునకు నిత్యము నేను వినియోగింతును. ఇట్టి నాకు సీతనయారత్నముసంగు’ మని వరుణుడును గోరి. రాజు కన్యకం బిలిచి

యిందు నీవెవరిం వరింతువని యడిగిన నామె ధర్మశేలిని, లజ్జావతి గావున దైవమోహితయై యేమియుఁ బ్రిత్స్యతర మిాయు కుండెను. అని తెల్పి బేతాళ్లుండు ‘రాజుచూడామణి ! ఇందెవరి కీ నృపతన్యక యుచితమై యున్నదో నిశ్చయింపు’ మన నా భూపాలుం డిట్లనియె. ఆమె ధర్మదత్తుని వరింప సర్వ రాలు. అతడు సర్వశాప్తి నిష్పణుండు. వర్షముచే నాతడు ద్వ్యాజుండు. భాషాపాండిత్యము, ధనభాస్య సమృద్ధియుంగల యూతిడు వై శ్వాము. కలలు శైలిసి ధుచ్చర్యేవము డెలిసిన వాడు జూదుండు. కన్యక ‘తనతో నీడగు వర్షము కలవాని కర్మ లనుట యుక్తము కాదా !’ యసెను. బేతాళ్లుండు సంతసించెను.

— : 8. చిరం దేవునికథ : —

(8 అ.) బేతాళ్లం డిట్లనియె. విదేహరాజ్యమున మిథిలా వతి యను నగరమున గుణాధిపుండను రాజుండెను. ఒకనాడు చిరం దేవుడను రాజుకు జీవనాథము వచ్చెను. వర్ష బుతువు గడచిన తరువాత గుణాధిపుడు వేటకేగి యొక శాహూల రాజు మును వధించెను. అటునుండి యింకను లోనియడవికి చిరం దేవునితో నత్తు దేగెను. అందు మిగుల శ్రీమహాయలసి యూకలి గొని నాక్కేదైన నాపోరము సమకూర్చుమని రాజుడగ చిరం దేవును డేగి యొక శ్రేడిని జంపి సంస్కరించి రాజునకు జెట్టెను. అందులకు భూవతి సంతసించి వరము కోరుమనిన నాతడు ‘రాజు ! నీవు నా సొమ్ము వేయముద్దిలు చిలువగలది యనుభ వించితివి కాఫున నెలనెల నూరువంతున నాకడి చెల్లింపు’మనియె.

తే దంగీకరించెను. ఒకప్పుడు తన భృత్యుడఁగు చిరందేవుని శముహిప్రాంతమునటుఁ బంపిన నాతుఁడేగి కుసుమదలును నొక దేవి మార్కండేయ తైత్తిమున నువ్వు దానిం గంధర్వ తన యను బూజించి ప్రాంజలియై నిఱవబడెను. ఆమె వరము కోరుమిత్తునన నీ రూపమునెడ మోహము పడియున్న వాడును. నన్ను జేప్పుమనియె. ఆమె ‘యికిగో యా కుండమున స్నానముచేసి రమ్మనియె. వాఁడేగి స్నానముచేసి మిథిల కేగి యా చిత్తివృత్తాంతము గుణాధిప్రవున కెఱింగిఁచిన నాతడును బయలు డేరి యూ దేవిమందిరమున కేతేంచెను. ఆమె ‘గుణాధివ! నన్ను గంధర్వ వివాహపద్ధతిని గ్రహింపు’ మున నతడు? దేవి! నే నొకమాటచెప్పెదను. అందులకు నీ వంగీక ఇంతుషేసి నిన్ను జేకొందు’ ననియె. ఆమె వల్లె యనియె. అతడు ‘నా భృత్యుడు చిరందేవుని చేకొనుటయే నాకోరిక’ యనియె. అంత గంధర్వకస్య సిగునఁ దలవాంచి ‘భూనాథ! నీవు దయా సింఘడవు. నాకు నాథుడవుకమ్ము, నే నింద్యానిచే నంపబడిన దాసను, పుష్పదంతుని కూతురును, నా కొకానొక శాపముచే సరమాత్ముల్కోడి భోగము తటసించికది’ అని నామెవలుకులు ఏని ధర్మమూర్తియగు నా రాజు ‘నేనెట్లు నిన్ను గ్రహిందును. నీవు నాఁఁఁ గోడలిపచుసదానవు చిరందేవుడు నాకుఁ గుమా రుని యట్ల వర్తించుచున్న వాడు. నీ వాతనికి భోగకాంతపు కాదగినదానవు.’ అన నామె మిక్కిలి లజ్జపడి యతుఁ డ్ఫని సట్లు కోడ లే యయ్యెను. ‘విక్రిమార్కస్ప్రష్టేఖరా! ఇం దేవి ధర్మమో సత్యమో నిర్ధారణాచేసి తోల్పల్పుమూ! ’ అనెను.

රාජු තිරුස්වු නවිය යූත්තිනියේ. ඇංදු තිරිං දේවුනි රෝගල ස්ථ්‍යාදරුමු ලුසුවි. නරුජන් ප්‍රකාරමු ජ්‍යෙෂ්ඨ රාජු දරුමු. රාජුන කළු දේ ගැනී යුපකරිංචිනවාදු. වු සි වේරු පේපු තානු රාජු පුදුදයු නාකරාජුන් ජ්‍යෙෂ්ඨීන වාදු. රාජුන තා ප්‍රකාරමු නංඩිනවා ඇ. කාවුන න්‍යෑත්‍යියං දේ දරුමුන් දි' අසින බේතාඡුං දනුමොදිංචේනු.

—: 9. කා මා ල න ක ඇ :—

නිවුළා නිවුළාව්‍යං දගු බේතාඡුං දු ප්‍රමුභී කීඩුනියේ. කාමවුරුමු ප්‍රීතිසිංහලා දනු දරුවුඩු වුංජේනු. අංදේ දනුම්‍යුං දගු ප්‍රීරංජුද්‍යුං දනු බුංජුං දු නංජේනු. වානි කාංචුරු කාමාලන යුනු නඩි රාජු ප්‍රයාවන ජාලිනි, කුනු මාව්‍යාචයුමුන් කේ යුදා නුවනවනමුන කේ ගේනු. දරුද්‍යුං දනු බුංජුනි ක්‍රිජුකු ප්‍රීමුස්‍යුං දා ප්‍රමුංදරිං ගැනි දරිචේරි රාජු මේ කේලු ප්‍රීජුක්‍රිං නේනු. ජනසංචාරමු එළි රාජු කුනු මවනි පා බාලික වානිං් ඇ, නීතු ගුණුනු, නාදායමු කාදු, වදලු මනි විවාහා මේන තරුවාත නීත්සිකී බඳියුව රුංජුන නිනුමු ගල්ලී පිද නංජුදනුක පා කනු ප්‍රස්ථි යුමුස් වේදුක්‍රිං නේනු. වාදු සරියනියේ. අවුල දානි තංඩී යාක්‍රුනු මඟිල්‍යිවුනි කුමාරුදගු මධ්‍යංහානි කිඩි පෙංඩි ජේසේනු. ප්‍රත්‍යාරිංඡී කේගියු පා ප්‍රමුංදරි තන කේලි කානින් පුරුංචු ඡුංජුං නීති ග්‍යුංදුන පාර්ංඩිංචේනු. අපුදු බුංජුං ප්‍රයාවිංචු නාගා නීති ග්‍යුංදුන පාර්ංඩිංචේනු. අපුදු බුංජුං ප්‍රයාවිංචු නාගා

దానికో 'కల్యాచే! ఏల దుఃఖం చెడవు. నిజము 'తెల్పు'మన నది సత్యవచనగావుస 'సోమదత్తు! నీదరికి పదియవరోజు నేనురాకున్న వైధవ్యము పొంది యూహాప మనుభవింతు' నని ప్రతిజ్ఞ చేసితిని. అమాటకు నేను గట్టునడి వానిదరి కేగెద ననిన దాని భర్త పొమ్మని యూరేయి స్వస్థండై నిదురహియెను. అది యిల్లు వెడలి ప్రియునియెద్ద కేగుచుండగా నోకదొంగ సర్వభర ఇములు పెట్టుకొని వెళ్లు నా పిల్లంబూచి 'సుందరి! నీ వెందుం బోపుచున్నావు? ఎవడు నిన్ను గోరినవాడు? రాత్రిపేళ నీవెట్లు పోయెవవు? నిజము 'తెల్పుము' అనెను. అది వాని తున్నది యున్నట్లు తెలిపెను. వాడు నాకీ నగలిచ్చి పొమ్మనెను. అది నా యువభర్తను జేరి బిగికాగలింజేరిచి తిరిగివచ్చి యూభర ఇముల నిత్తును' అని తెల్పి సోమదత్తుని పజ్జకరిగినవాఁ 'డోసి! నీవెట్లు రాఁగల్గితివి. నిజము 'తెల్పుము పిమ్మట నిన్ను జేకొందు' ననియె. కామాలస జరిగినదెల్ల వివరించెను. వాడు విష్టుదేవు సనుగ్రేహమునఁ డెలిని 'తెచ్చుకొని యది మహాపతిప్రాతయని యూమెకుఁ బ్రీదక్కిఇము గావించి స్వయముగా నామె భర్త సన్నిధికిఁ గౌనివచ్చి దిగవిడచెను. అదియు విష్టుదత్తములగు సకల సంపదలను జూరలాడెను. బేతాట్లుం డిం దెవరిది సత్యము ఎవరు త్తములని యడిగిన రా జిట్లనియె. ఇందు దొంగ చూపిన సత్యనిష్ఠ మెచ్చుకోదగ్గది. రాజువలన భయముచే నావైష్ట్య డామె ననుభవింపలేదు. ఆ యూడుని వైధవ్యభీతిచేఁ దనమిత్తుని యెద్ద కేగును. ధర్మభీతిచే నాయంగన మగడు దాని ననుభవింపడయ్యెను. దొంగ కేవలము సత్యమునకు వెఱచి యూమెను వీడి సంతసించెను.

— : గుణ శేఖ కునికథ : —

(వైదికథర్మప్రశంస)

(10 అ) బేతాషుండు రాజున కిట్లనియె. ధర్మవచుండగు
గుణశేఖరుండను రాజుగలడు. వానిమంత్రి జైనధర్మ పరుండు.
నిర్వయానందుఁ డని యతనివేరు. ఒకనాడు రాజు శివాలయమున
కేగి గిరిజావతి నర్మించుండగా నాక తే లతనిం గుటైను.
ఆశాధకు రాజు మూర్ఖుఁ చెందెను. వెంటనే మంత్రి వాని విషము
నవుఁ జిక్తుఁచేసి యాతని బాధనుమాన్ని జైన ధర్మములు గొప్పవి
యని యాతనికడ నిట్లు కొనియాడ నారంభించెను. కామము,
కోర్ధము, లోభము, మోహము, మదము, మాత్రమ్యము నను
నాటుగుణములు రజోగుణమునుండి జనించినవి. ఆగుణములను
బట్టి యనేకగుణాధీదములు పుట్టినవి. విష్ణువు కాముకుండు.
రుదుఁడు కోర్ధి. బ్రహ్మ లోభి. ఇందుఁగ్రండు దంధపరుండు.
యముఁడు మోహి. యతు రాజగు కుబేరుఁడు మదోన్నతుఁడు.
ఈ దేవత లనంబు వారందరును మాయకు లోఁబడినవారు.
అట్టి మా యావశులను బూజించుటవలన నీ కేమిలాధము గల్లును?
ఈ చెప్పిన యాటుగుణము లనెడి శత్రువులను జయించిన
వాఁ కొక్క జినుఁడునుమా! ఆతనిని జయింపగలవారు లేరు.
దైత్యతవాదములో నతడు గొప్పవాఁడు. ఆతనిని ధ్యానించిన
వారు మోతము నందుదురు. ఆ లనదేవుని యనుగ్రీహమునక్క
నీవు నిత్యము గోప్రాజచేయము. గోప్రాజవలన సర్వదేవతాను
గ్రహము గల్లును. హింస యెన్నుఁడును చేయరాదు. కల్లు
(తాంఫుట నిషిధ్మము. మాంసము, పానము నింద్యములు. న్యాయా.

బ్రితుమైన సౌమ్యున్ నాకలితో నున్నవారికిఁ బెట్టవలయును. జనుని మతమున నూర్చుడే యూత్పురూపుడు. కావున నూర్చుఁ డస్తు మింపకున్నపుడే భోజనము చేయవలెను. భోజనము పెట్టి వలయును. ఇట్లు పలికిన విని రాజామతమునం దధిమానము గలవాఁడై నేదధర్మమును విడిచి జైనధర్మమును స్వీకరించెను. అంతట నాతనిభార్య యాయక్రమమునకు దుఃఖపడి శివుని శరణందెను. శివుని యనుగోహముచే నామెకు 'ధర్మరాజు' అను ప్రసిద్ధిగల కుమారుడు పుట్టెను. అతడు తైదికమార్గ పరాయణండై యుండెను. కొత్తకాలమునకు గుణశేఖరుండు చనిపోయి నరకము పొందెను. ధర్మరాజు రాజ్యపాలనము గావించెను. అతని ధర్మవర్తనచే వాని తండ్రి స్వరూపును బడుసెను. ధర్మరాజునకు ముగ్గురు భార్యలుండిరి. వారితో నతఁడోక వసంతకాలమున నుద్యానవమున విహారింప సాగెను. వారితో సరోవరమున జలక్రిడ లౌనరించెను. పిమ్మట నొక తామరపూరువును రాజు పెద్దభార్య చేతి కందించెను. అది యామెచేణుండి జారి పాదము మిందవడగా నాము పాదము విరిగిపోయెను. రాజామెకుఁ జికిత్స చేయించెను. అటుపై రాత్రి చందోదయము కాగా వాని తెండవ భార్య వెన్నెలళ్ళోకి మూర్ఖుపోయెను. ఆమె సేల మింద వడుచుండగా నైన చప్పుడు విని మూడవ భార్య జ్ఞరము నొందెను. రాజు తనహస్తమునఁ దాకినంతనే యామె జ్యరతాపము చల్లాడెను. తెల్లవారగనే యారాజాసుకుమారలగు భార్యలతో గృహమున కేగెను. ఇట్లు పలికి బేతాళుఁడు! "ఈ ముగ్గురిలో" నెవ్వుతే

మిక్కెలి సుకుమారురాలో నిర్ణయింపు' మని రాజు నడిగెను. అందులకు విక్రీమాదిత్యుడు డెల్లివియె. వాతప్రకృతికలది కావున పెదభార్య తామ్రపుష్టు తగిలినంత మాత్రముచే నొచ్చినది. లైమ్ఫ్రైక్రూతి యయినది కావున రెండవభార్య వెన్నెలకు వాడియోయినది. పిత్రప్రకృతి యయినది గాన మూడవ భార్య శబ్దమాత్రమునకే మూర్ఖపడినది. ఈ ముఖ్యరలో తుదియామెయ్యే యెక్కువ సుకుమారులు, అనిన విని బేతాళుడు జైనధర్మము గొప్పదియూ? వేదధర్మము గొప్పదియూ? తెలుపు మని యడిగిన విక్రీమాదిత్యుడు 'వేదధర్మము సనాతన మైనది. దానిలోఁ గూడ యెనిమిది మెట్లున్నవి. అవి వరుసగా శూదుడు, వైశ్వుడు, తత్త్వియుడు, బాహ్యమృషింధు, బ్రహ్మచారి, గృహస్థు, వానప్రస్థు, యతి యనుస్థానములు. అందులో నొకదానికంటే నొకటి యుత్తమములు. ఎవడు భార్యను వివాహమాడియు సన్మానిపలే జరించునో వాడు పాపి, నరక మందును. గృహమం దుండియు సన్మానిధర్మము ననుసరింపుమని చెప్పినది జైనమతము. అందుచే సది పాపండమత మఫిపించు కొన్నది. అది యనుసరింపఁ దగినదికాదు. ఇట్లు తెలిపిన సిద్ధాంతవాక్యములకు బేతాళుడు మిగుల హర్షించెను.

— : 11. బు భై ప్రి కా శు ని క థ : —

బేతాళుండు ధర్మసమ్మతమైన వేతొక గాథ విక్రీ మాయ్యానికి వినిపించెను. ‘రాజు! పుణ్యపురమును ధర్మవల్లభుఁ డేలుచుండెను. వానిమంత్రి సత్యప్రికాశుః డనువాడు. ఆ మంత్రిభార్య ‘ఉత్స్థిత్వదేవి’ యను వేరుగలది. రాజొక నా ‘డానంద చౌక్కివిఫుములు?’ అని యడిగెను. మంత్రి బ్రీహ్మచర్యాశ్రిమతు | బ్రాహ్మణసూదము, అదియు త్తమము. గా ర్షాస్థ్యము విషమూనందము. అది మధ్యమము. వాన్ప్రథము ధర్మసందము. అది యథమము. కర్మసాండము ననునరించి చేయకర్మము, దానివలనఁగల్లు నానందము సత్యధర్మసందము. సన్మాసానందము శివానందము. అది సగ్గోత్త్మేతమోత్తమము. విషయానందము (*స్తుప్రిథానము*). సంసారికి (*స్తు*) లేనిదే సుఖము లేదు. అనిన విని యారాజు దేశదేశములఁదుఁ జరించి యోగ్యరాలు ధర్మతత్త్వమరాలు నగు నిల్చాలికి వెదకివెదకి, వేసారియికఁ భార్యింములు విడిచెదనని షంత్రిశోఁ దెల్పెను. అంతట సమ్మంత్రి బయలు దేరిపోయి సింధుదేశమునకేగి సముద్రానింగాంచి యాతని నుటించి శరణాందెను. అంతట నాసాగరుఁ డాతని వినుతికి హాఁంచి పూవులు కాయలు పండ్లతో నిండిన యొక బంగారువృక్షమును సముద్రమధ్యముసం దామంత్రికింజూపించెను. ఆ చోయమిఁద నోక భాలిక సరాఁగసుందరియుండెను. మంత్రి రాజున కాయిందమెలుఁ జూపిన నా రాజు భాలతోఁ భాతాళుఁకమున కేసెను. అం దామెను గంధర్వ విధానముచే ‘నన్ను బెండ్లియాడు’ మని కోరెను. ఆమెవిని ‘యా

కృష్ణపత్ర చతుర్భాజిలోజున నిన్ను జేపుకైదగాక' యని పలికెను. సరిగా నానాటికి రాజు కత్తి చేఁ బూని యూ సుందరియంతః పురమున కేగను. అక్కడ నొక రాక్షసుడు ఒకవాహనుం డను వాఁ దా భాలికను బలాత్క-రించి స్ఫురిశించుచుండు రాజు చూచి కోపించి వాసని సంహరించెను. మఱియు నాయింతింగని 'ఏఁ డెవ్వుడు ? ఎందుల కిటువచ్చునాడు ? ' అసి ప్రిశ్మించెను. అంత నాబాల "రాజా! వినుము, నేనొకవిద్యాధునికూతురను. నాయుడ నాతండ్రి కెంతేఁ వాత్సల్యము గలదు. కామవివశ్వనై నేనొంటరిగా వరమున కే తెంచితిని. నేను భోజసనముయమునకు మరలి యింటికఁ బోశున్న నాతండ్రి ధ్యానమువలన నాయునికిఁ దెలిసికిని "ఈకృష్ణచతుర్భాజినాడు నిన్నొక రాక్షసుడు బలాత్క-రించుగాక ! " యని శాపమిచ్చెను. నేను నాతండ్రిపాదముల పైఁబడి యేడ్వగా నతఁడు కరుణించి 'నిన్నొక వీరుండు వరించును. అప్పుడు శాపమోత్సమగు'నని తెల్పును. నాతండ్రి తెలిపిసిట్లుగా నేడు నీచేతి శాపముక్కి యిపుడు గాంచితిని. అని తెలిపి యూ సుందరి రాజుతో రాజధానికే తెంచెను. అంతట నానగరమందు ప్రీజ లుత్స్వాహముతో నుత్స్వపము నాచరించిరి. మంత్రియగు బుధ్విష్టికాశుండు రాణితోవచ్చిన రాజుం గని యికఁరాజ్య నాశనము కాక తప్పదని భయమంది వెంటనే ప్రాణములువిడచి స్వరమున కేగను. అట్లు మంత్రి ప్రాణములు విడచుటకు గార ఓము తెల్పుగలవా ? యని బేతాళుం డడిగిన విక్రిమాది త్యుండు రాజు విషయాశక్తుంచు గాకూడదు. త్రీవ్యామో హము గలవాడు రాజ్యభీష్మఁడు గాక తప్పదు." అని

(గమీంచి రాజుభక్తుండగు మంత్రి శరీరత్వాగము చేసెను. ఇదే యిందలి యర్థమని తీపు చెప్పెను. అందులకు బేతాళుండు సంతోషించెను.

—: 12. హ రి స్వా మి క థ :—

బేతాళుండు నవ్వి మఱియు సిట్లనియె. చూడావురము సేలు చూడామణియను రాజుండెను. అంసిగురువు దేవస్వామి యను బాహ్యహృషిణు. అతడు వేదవేదాంగపారంగతుండు. వాసభార్య విళాలాక్షి పతివ్రిత. ఆమె పుత్రాధినియై శివు నారాధించెను. ఆదేవు ననుగ్రహముచే హరిస్వామి యను కుమారుడు మన్మథునంత యిందము గలవాడు కలిగెను. అతడు దేవాంశ సంభూతుండు, బలశాలియు నైయుండెను. రూపలావణ్యక యనునది దేవకన్యయయ్యను దేవలశాపముచే మానవకన్యయై జనించి వానికి భార్యయయ్యెను. ఒకనాడామె భర్తతోగూడి వసంతమునఁ గునుమాపచయ మొనరించి బడలి భర్తతో నేకాంతమున నిదురించియుండెను. నుకలుండను గంధర్వఁ డొకఁ డామెరూపమునెడ మోహించి దానిని దన విమాన మెక్కించుకొని తననగరమున కేగెను. అంతట హరి స్వామి మేల్కుని భార్యకై వెడకివెడకి యెందును గానక పరి తపించి యడవికి లేచిపోయెను. సన్మానమును స్వీకరించి సర్వ విషయములను విడిచి హరిభాగ్యనపరాయణుండై తిరుగుమండెను. ఒకనాడొకబాహ్యహృషిని యింటికేగగా నావిపుఁడు పాయసము వండుకొని రొఱక మఱిచెట్టుపై నుంచికొని నదీస్నానమునకు వెళ్ళెను. అంతట నోక సర్వ పశ్చా పాయసమును విషయము

మొనర్చేను. అది యెఱంగకయే యా బ్రాహ్మణుడు డా పాయసము నీ యతికిం బెట్టెను. పెట్టిన వంటనే సన్మాసి ప్రాణములువాసి శివలోకమంచెను. అక్కడ రూప శీల సంపన్న రాలగు తనభార్యను బడసి సుఖంచెను. ‘రాజు! ఈ బ్రాహ్మణత్వాన్ధోష మిందరిలో నెనరిచి? వినరింపుము’ అన విక్రొమార్చుండు బేతాళునిలో ‘సర్పము స్వభావముచే విష జంతువు. అది తెలియకయే పాయసమును విషమయ మొనర్చినది. అందుచే బామునెడ తప్పిదములేదు. ఆకలి గొన్నవార్కి భిక్షపెట్టిన బ్రాహ్మణుడు స్వధర్మము నిర్వహిం చినవాడుకాన వానినిగూడ యా బ్రాహ్మణత్వాతక మంటదు. ఎవడుచేసిన పాపము వాడనుభవింపక తప్పదు. ఆత్మత్వాగము అతిథి నవమాసించుటము బ్రాహ్మణత్వ తుల్యములయిన పాపములు. అటిపని చేయనివాడు కావున నాగృహాస్తునెడ దోషమున్న దనరాదు. ఇక నీపాప మెవ్వరిది? అన్నచో ‘విషములోగూడిన పాయసము నతిథికిం బెట్టి యతి థిని జంపినాడు’ అని యా బ్రాహ్మణునిపై నిందమోపి యానోట నానోట నాపాపమును జెప్పికొన్న లోకులందరికి నా పాపము పంచదగినది’ అనెను. బేతాళుడు డా రాజపరుని ధర్మనూత్సుభూతమున కెంతయు సంతసించెను.

13. వాళ్ళుడను రాక్షసుని కథ (హరిమహిమ)

జీతాశుం డనుగైహదృష్టిణో నృపున కిట్లేయె. చంద్రి హృదయమను నగరమాన రణథీరుడను రాజుండెను. అందు ధర్మశ్వజుం డను నొక నైశ్యుడు నుండెను. వానికొక చక్కని కుమా త్రై కలిగెను. ఆనగరమున నొక జూదరి మద్యపాన రత్నుడు నగు యూతుభుక్తుడను నొకఁడుండెను. ఆచోటనే వాళ్ళుడను రాక్షసుడు సంచరించుచుండెను. యూతుభుక్తుడు దినదిన మా రాక్షసునికిఁ గాసలసిన మద్య మాంసాదుల నొసంగు చుండెను. అందులకు వాఁడు వరముగా దొంగలు దాగుకొను టకు పీలిను రహస్యముఱున సారంగ మొకటి కల్పించెను. అది మనుజుల బుద్ధిని మోహింపజేయునదిగా నుండెను. అందు వాన్నిఁగలిసి తానును నిపసించెను. ఒక నాటిరాతిఁ రాజదాసి దొంగిలింపబడి యూ గుహలో దాచబడెను. దానియొద్ద చాలా ధనముండెను. వాసి కంతకుఁ బూర్య మేడుగురు భార్యలుండిరి. అందులో సీ రాజదాసి మిక్కిలి ప్రియురాలయి యుండెను. ఆ రాక్షసుఁ డబట పెద్ద కోటంత యిల్లు నిర్మించెను. అందు దొంగశనము చేసి కొనివచ్చిన ధనరాసులుకొల్ల లుగా నుండెను. రాక్షసునిచే ధనము గోల్పోయిన గృహస్తులందరును దమ యిదుములను రాజునకుఁ డెల్పుకొనిరి. అంతట నారాజు సీథి మున నా నగరమున నొంటరిగా సంచరించెను. వానిని చోరుడు చూచి నీ వెవ్వెడ పని యడిగెను. రాజు 'నే నొక దొంగను. ధనవంతుల యిండ్డు గెన్నుము వేయబోపుచున్నాను సీపును నాపెంటడి వచ్చి సహయము చేయుము. సీకును లాభము

గద్దును. సుఖమందుమవ్వు' అని తెల్పెను. అవ్వల నయ్య చ్చురుం గలిసి ధనవంతుల యిండ్ల ధనమును దొంగలించి సరిగా నా సారంగమునకుఁ బోయిరి. ఆ దొంగ యూ గుహావెలువల రాజునుంచి లోసకేబోయెను. అంతట నా రాజదాసి వెలికిపచ్చి 'రాజు! నీవు వెంటనే గృహమ్యున కేగుము. పీడు దొంగ. నిన్ను జంపు తలంపుతో నున్నాడు. అని మాచుదారి మాచిం వగా రాజు తన సాధమునకు వెళ్లిను. పౌతుకాల మగునరికి సేనతో నా సారంగమును జట్టు ముక్కెను. దొంగ భయభ్రంతుఁడై వాళుడను రాత్రుసునిబూజించెను. వాడు సర్వమానవ సైన్యమును భక్తించెదను. నాకు మంచి భోజనము పెట్టితిషివి రాజుమిశ్రదికిఁ జోచ్చి సర్వసేసను భక్తించెను రాజుకూడ పారిపోవ సంచుచుండ రాత్రుసుడు పుట్టుకొని పారిపోవ రాచ పాడి గాదు. నిలు నిలు మన నా సృపాలుఁడు మహాకాళిని ధ్యానించెను. కాళీప్రీభావముచే నాగువా యొల్లరతోఁగూడ దహింపబడెను. రాజుదొంగను సంకెలలచే బంధించి వైచెను. ధనమును, శ్రీవరివారమును గాని రాజభాస కేతెంచెను. ఈ చర్య పట్టణమునం దంతటఁ జాటింపించెను. మఱియు నా రక్కఁ మని గాడిదమిం నెక్కిఁచి నగరమునం దంతటను దిగ్పించెను. ఆదొంగ ధర్మధ్వజుని యింటిముందరకు రాగా వాని రూపముఁ జూచి, వాని కూతురు సుఖభావిని యనునది దుఖివశయ్యై తండ్రితో నీ దొంగను వెంటనే విడిపింపుమని పౌర్ణించెను. అతడు రాజసన్నిధి కేగి "నే నైదు లక్షల ధనమిత్తును. ఈ దొంగను విడిచి పెట్టుము. లేనిచో నా కూతురు ప్రీణములు

విడుచను' అసెను. రాజుసప్పి 'పీడు దొంగ. మనుష్ణులందిను వాడు. ఎన్ను కైన సేను పీనిని విడుచను.' అని తెల్పి వాసినిగొరత వేయించెను. ఆ కొరతవేయముం దాదొంగ నవ్వి యంతలో యేడ్చి పార్శ్వములు విడిచెను. ధర్మాధ్వజని కుమార్తె వాళ్లపై మోహము గౌని వానిదేహముపై బడ్చి యేడ్చి వానితో భాటు నగ్నిలో బడెను. అంతట దుర్గ వా ఇద్దరిని బ్రతికించి భుక్తి ముక్తుల సనుగోపించెను. అని తెలిపి బేతాళుడు 'రాజా! ఆ దొంగ ముం దెందుఱు నవ్వెనో', తరువాత నెందుల కేడ్డెనో తెలుపం గలవా? అని ప్రశ్నింప విక్రీమాదిత్యుడి ట్లనియె. దొంగ 'యామె నాకై పార్శ్వములనుగూడ సమర్పించు చున్నదే. ఇట్టి విచిత్రములలో కే నేమి చేయగల' నని యేడ్చినాడు. హరిలీల చిత్రముగదా! ? అధర్మపరుస్కి స్వర్గమును, ధర్మాత్మున్సికి నరకము నీయగల హరిమహామకు నమస్కరము' అని నవ్వెను. అట్లు శూలాగ్రమందున్న వేళ హరిథార్యాన పరుడయి హరిని శరణొందం గావున వానికి దేవి పార్శ్వముల నోసంగను ఇదే యిందలి సారాంశము. అనిన బేతాళుం డతని ధర్మ సిద్ధాంతమునకు సంతుసించెను.

14. మూల దేవునికథ .

బేతాళుండు సృష్టవర్యున కిట్లనియె. పుష్టివతియను నగరమున నువిచారుండను రాజుండెను. రూప యావనశాలిని యగు 'చంద్రిపథ' యను నామె వాని థార్య యయ్యెను. ఆమెకు 'ఇంద్ర' వలి' యను కూతురు జన్మించెను.

చంద్రీవలి చెలిక్కెలనో బూలులో టక్కు బుమ్మెవచయము నేయ నేగను. అచ్చుట సుదేవుడను వివ్రికుమారునిం గాంచి మోహవడెను ఆమెంగని యూతమను మూర్ఖునోయెను. అవ్వుల నాకన్నియ యింటికిఁ జనెను. అచటికి యిద్దరు వివ్రిబూలకులు మూల దేవుడు, శక్తి యనువారు సర్వవిద్యా విశారదులు వచ్చి నీవేల మూర్ఖునో యితి వని యూభ్యావ్యాం తుమారుని బ్రిశైం చిరి. అంతట నాతడు రోదనము చేయుచు జరిగిన వృత్తాంతము డెలిఘెను. మూల దేవుఁ డతియెడ జాలివడి యింటికిఁ గొని వచ్చి చాముండిబీజమును మేళవించి మంత్రమును జపము చేసెను. ఒక రసగుటిక చేసి సుదేవునికి సమర్పించెను. ఒక దానిచేఁ బండెఁండెండ్ల బూలయు, రెండవదాన నోక ముసలి వాడుగను మూల దేవుఁ డయ్యెను. అట్లయి రాజదర్శనమున కేగి యూశీర్వదించి నాయల్లు తాంత్రికమను నగరమున నున్నదిఁ. అది రమ్యతిరమ్యము, విలాపధ్యజుఁ డనువాడు నాయింటబడి స్థాత్తు హారిం చెను. నామవారుడు, శార్యుయును నెటునో పారిపోయిరి. ఈ కన్నియ నా పుతున్నిపై మోహము గొని వరించి యున్నది. కొన్నాళ్ళు నీ పీమెను నీ గృహమునం దాచియించుము. అనిన విని రాజు తన తుమారికను బిలిచి యూమెకు జతగా నా శాలికను సమకూర్చి జాగ్రిత్త పఱచెను. పిమ్ముట బ్యావ్యాసపుథు డింటికి వెడలి పోయెను. అంతట నర్థ రాత్రము జడుపు విడిచి యూ రమణిం గదిసి ‘సభ ! నీ మన సెవనయెడల ననురక్త మయిసది, నిజము తెలుపుము.’ అనిన నాము “నా వ్యాదయము. సుదేవుఁ డను వివ్రికుమారునిపై

లగ్గుమను యుస్తు” దని చెప్పేను. అంతట నామె నిన్ను నుదేవురికి సమర్పింపఁగలనేని నా కేమి బహుమాన మిత్తు వని ప్రీశ్యించిన నామె, ‘సీకు సర్వదా దాసినయి యుందు’నసెను. ఆ మాట విస్తు కెంటనే తన పూర్వరూపము ధరించి యెదులు గస్పిట్టును. మతియు నాము^{శ్రీ} గ్రిడించెను. ఆమె గర్భవతి యయ్యెను. అవ్వల నాఱాగుమాసములు గడుచిన తరువాత మంత్రికుమారుడు మదనాలసుడు తనకూతురునెడ మోహవశుడైనట్లు విని రాజతని కామేకు సమర్పించెను. అటుమిందట నా బాలిక ‘ఓ మంత్రికుమార! సీవు మూడుమాసములు తీర స్నానములు చేసి రఘ్యు, అటుమిందట నన్ను గలియ. నర్సొడ వగుదు వసెను. మదనాలసుం డచ్చే తీర్థాలునమున కేగెను. నుదేవుడు యథాపూర్వముగా దానిశో వినోదించుచుండెను. ఆమెగ్గువతియెసపిమ్మటు నుదేవుడు మనుష్యకారముపూని మూలదేవు నింటికేగి యా జరిగిన వృత్తాంతమంతయుడైల్పెను. మూలదేవుడు ప్రీసన్నుడై శశియను నిరుపదియేండ్ర పయస్సు వానిని తన స్నేహితునివెంట నిడుకొని తాను వృద్ధరూపము దాల్చి రాజుకడకేగి సీకుమారికను శశికమ్మని యడిగెను. రాజు వాఙకి భయపడి మెత్తినుమాటలూ నామంత్రి రాజకరుడు గలడు. అతని కుమారుడు మదనాలసుడు నాపిల్లను వరించి యున్నాడు. నేను నతని కిచ్చితిని. కావున నాయెడ సైటి యూగము చూవక యనుగ్రహము చూపుమని వేడుకొనెను. మూలదేవుడు విషము గ్రిక్కుచూ ‘రాజు! నాకు సీకుతున్న సీయక తప్పదు! అని బెదరించెసు. రాజు బెదరిపోయి బహువిధ

సంపదలతోగూడ తనకూతురును వాసికి సమర్పించెను. శశి
యను రాజుశిఖారికంగొని యింటికి వచ్చెను. నుడేపు డం
దులకు దుకిఖంచి మూల దేవైనిలో సీబాలిక నా సొత్తు, నాభాగ
వళ్ళి? అని చెప్పుకొనెను. ఇట్లు తెల్పి బేతాళుండు నృషమణి!
రాజసుత ధర్మముగా నిండెవరి సొత్తగునో సిద్ధారణాచేయునున
'బాలిక తల్లిదండ్రులు దేవతా సమ్ముఖమున నెవసికి సమ
ర్పింతురో వాసికి జెందును. శాస్త్రములందుగూడ యిట్లున్నది.
ఒకని క్షేత్రమున నింకొకడు బీజారోపణము చేయు నను
కొనుడు. అంతమాత్రముచే నాక్షేత్రము బీజక్షేపము చేసిన
వానిది కాజాలను. అది కృష్ణికారునిదే యగును. అందుచే
రాజకుమారిక శశినే వచింపగలదు. దానికి పుట్టినశుమారుడు
మాత్రము నుడేవునికే చెందును. ఇది శాస్త్రసిద్ధాంతము' అని
తెలిపి విక్రిమాదిత్యుడు మంత్రి పుత్రుడుడు మదనాలనుండేమీ
చేసెనో తెల్పుమన, బేతాళుం డిల్లనియె. మదనాలనుండు
బృందావనమునకేగి రాథాకుండమునందు బహులాప్తమినాడు
స్నానముచేసి మోహరూప పొపమెల్ల భర్మమయి, గోవించుని
హృదయ పుండరీకమున నిల్చుకొని, మెల్లనిమాటల నిట్లు విషు
తించెను. ఓ దయాసింధూ! కృష్ణ దేవా! సముద్రి మంతగానున్న
యా విశ్వమును రాథా దేవి నమేతుండువై విలాసముగా ధరించి
యున్నావు. రక్తించుచున్నావు. కాలమూ ర్తివై సీవే దీనిని గబ
చింతుపును. హృషీకేశ! నా బుధి నిర్మలమగునట్లు సేయుము.
అని యిట్లు నుతించి దేవదేవైని యనుగ్రహావి కేషముచే మదన

వికారమునేలుఁ బాసి స్వీకీయథగ్గిపుణ్ణింగుడి రూసం దించెను. మతియు నుడేవుపఁ బిలిచి తస చెల్లలి నాతనికిచ్చి వివాహము కావించెను.

—♦ జీమూతవాహనుడి కథ ♦—

15. బేతాభుంకు విక్రీనేశుని బ్రిశంసించి మతియు నిట్లుసియు. కాన్ట్రిక్షబ్బమున దాక్, రంగ్సంథుఁడు, దేవీభుక్తుడు నగు నొక విప్రీఁ డుడెను. తాను బ్రిగ్జెహము పట్టిన థన మెల్లి దానములకు వినియోగించెలా. శరద్యతువునందు నవ దుర్గా వృతము వచ్చెను. కాని యెంధను దానము పట్లుటలో ద్రవ్యలాభము కలుగక పోయెను. అయ్యా! కస్యలను బిలిచి ఓంటిపీ. వారికి భోజన మెల్లు పెట్టుగలను? ఏమిచేయుదునని పరితపించెను. అంతట దేవి ప్రసాదముచే నైమ ముద్రిలు (నాటములు) లభించెను. ఎానిచే దుర్గావృతము సాగించెను. నవరాత్రీములందు నిరాహార వృతయి పూసెను. ఆ వృత వృభావముచే నతుడు చసిపోయి దేవభావము నందెను. మతియు నాతడు జీమూతకేతు వను విద్యాధరుం డయ్యెను. హీమాచల మున నుండి విద్యాధరపురమునఁ గొస్సెళ్లు నిపసించెను. అందు నిత్యము కల్పదుమ్రిమమును బూజించుచుండెను. ఆపూజూ వృభావముచే ఎానికి జీమూతవాహనఁ డను నొక కుమారుఁ డుదయించెను. ఆతడు పూర్వజన్మమున నుత్తమమగు భారత ఖండ మధ్య దేశమున తూర్పానెను డను త్తుత్తీర్యుఁడై యుండెను. ఒక నాడు వేటమూది యుత్త్మముచే నాతేడు వాల్ట్ర్సు కులవారు వసించు ‘డంప్పలారణ్యము’ న కేగెను. ఛత్రశుద్ధ

నవమి యగులచే నానాడు జంతువుల చేయఃకమ్మెను. మళ్ళీయు నా వృణ్య సమయమున 'రామోత్తము' నాచరించెను. వాల్మీక్యాశ్రమ కుటీమున నొక రాత్రి జాగరణముకూడ చేసెను. రామాయణము వినెను. ఆ వృణ్య ప్రభావముచే నిందునివలె సర్వభోగసమృథుండయి యచట వినోదించెను. కల్పవృక్షమును బూజించి యున్న వాడు గావున "నా దేశము నా నగరము ధనధాన్య సమృద్ధమగున ట్లానరింపు" మని కోరి వరములను బడసి, యూ కల్పతరు కరుణావిశేషముచే సట్టి వైభవము నచిక కాలముననే హండెను ఆ నగరమున నున్న వారెల్లరు రాజుక్కుయము లేక యే రాజులో సమానులయిరి. అవ్వల నాతండ్రి), కుమారుడును తపమునక్కె వనమున కేరి. మలయగిరిపై తీవ్రిమయున తపమాచించిరి. ఒకనాడు మలయ ధ్వజాడను రాజున కనుంగు బిడ్డ కమలాక్షి యనునది సఖురాలిశో పూజార్థము శివమంచిరమున కరుదెంచెను. జీమూత వాహనుడును సరిగా నదేసమయమున కచటికి శివపూజకుఁ జనియెను. దవ్వాంగిఁ, సర్వాధుణభూమితయు నగు నాకస్ని యం గపి, కనిసమాత్రీన సుమశరములు దాకి మన్మథునిం బెట్టుతెఱంగుల వినుతించెను. ఆపెను దనఁ బ్రియురాలి నొసరుమని యథ్థించెను. మదనదేవత యనుగ్రహించి యూతని ఏఁడక సంఘటించెను. ఆ రాజుకొడుకు 'విశ్వావసువు' అను వాడు చెట్లలి భర్త కో గంధమాడనగిరికి విషారమున కేగెను. అచట నరనారాయణుల నర్చించి 'గరుడోత్సంగ' మను గిరికిఁ జనెను. అచట శంఖమాడని తలి దుఃఖించుచుండెను. జీమూత

వాహనుడు త్వరితా సంకేరి గ్రామాని యూవృష్టరాలి నోదాచ్చి, ఆమ్రా! ఎందుల క్లైప్చుచుస్తు దానవని యడిగిన నాము, దేవా! నామాకుఁడు గరువుపచే ఖ్రీగుఁబడునన్నాడు. అందులకు దుఃఖార్థపయి యస్తు దాశను. అనిస విని రాజు చరచర గరుడ్తోత్సంగముల కెక్కిను. శెంటనే గరుడుడు జీమూతివాహనుని గూడ ముక్కొస గఱచుర్చొని యూకసముండ బట్టిఁచెను. కమలాక్షీ లే, భర్తాకి గేరిన యూ దురవశ్ఛ గని దుఃఖాచుచుండెను. గరుడుం డల్లు జీమూతివాహనుని గొని పోయి నిలిపి, సీవు నాకొచులకు భక్ష్యమయితి వని యడిగెను. జీమూతివాహనుడు 'ప్రభారా! నా ఒలుకులు వినుము. శంఖ చూడుని తల్లి పుత్రులుకై ఏగుల దుఃఖాచుచుస్తు ది. ఆ బాలుని సీవలన విడించి వలయునని యిచటికి సీచున్ని ధికి వచ్చితిని నన్ను సీవు భక్తించి యిం పన్నగుని శంఖచూడుని వదలిపేయుము' అని నివేదించెను. శంఖచూడుడు వైనతేయునిగని నన్ను భక్తించి రాజును విడుపు మనెను. ఆమాటల కతండు ప్రసన్నుఁ డయి శంఖచూడునే కాదు, వాని కులములో సెవ్యరినింగూడ భక్తింపనని, సీవు విద్యాధరపురమున కథిశ్వరుండునై లత్తుసంవ త్రీరములు రాజ్యభోగములు చూరలాడెద వని, అవ్యాల వైకుం రమును బొండెదవని మూడు వరము లొసంగెను. అట్లాసంగి గరుడు డంతాన మందిన తరువాత జీమూతివాహనుడు పితృరాజ్యమును, స్వార్జిత సామాన్యమును గూడ వడసి చిర కాలమేలి వైకుంరము నందెను. ఇట్లు తెలిపి శేత్రాభుండు మిండుజ్ఞిన ముఖ్యరలో సెవ్యరి కుత్తుమ ఘలము గల దని

యడిగిన విక్రిమార్కుం డిల్లనియె. ‘స్వామి! ఇందు శంఖచూడునికిఁ బాణించాన ఫలము వచ్చినది. రాజు పరోపకారుడు కావలయనని విధియే యున్నది. కాన తిమూతవాహనుని యెడ పిచేషము లేదు. వతివైత ప్రార్థనాప్రభావముచే గరుడుడు సంతుష్టుండయి పాణించానము చేసినవాడు. శంఖచూడుడు తన శత్రునియెముట. నిలిచి శరీర మర్మింతునని చెప్పటచే నిందరిలో నత్తఁడే యుత్తమ ఫలభాజనుడని తీస్తు చెప్పేను. భేతాళుం డానిర్ణయమునకు సంపూర్ణమౌద మందెను.

—♦ 16. దేవశర్మకథ ♦—

బేతాళుం డిల్లనియె. దత్తీఁ దేశమునఁ జంద్రిశేఖ రుండను రాజు రాజ్యమేలు చుండెను. ఆశని రాజభాని యందు రత్నదత్తుండను వైశ్వ్యండు ధర్మజ్ఞుడు ధనభాన్యవంతుండు నివసించు చుండెను. వానికిఁ గామావరూధిని యను కుమార్తె యుండే. రత్నదత్తుండు రాజునకుఁ దన కూతురు నిత్తునని తెల్పెను. చంద్రిశేఖరుండు విసి మంత్రియగు విదురుని నాభాలిక సాందర్భ మరసిరమ్ముఁ పంపెను. అవ్యల నా రాజు భార్య శ్యామల యంత్రిపురమున కేతెంచిన భర్తను ధూప దీపాదులచే నర్చించెను. ఈ సమయమందే యూక గోవు పులి నోటు జిక్కి అంబా! అంబా! అని యూర్పుచుండెను. రాజు యూకిందన ధ్వనివిని తటాలున ఖడ్డపూస్తుండై యురికి యూచాద్రూలమును వధించి గోరక్షణము సేసి సంఖోష మందెను. కూలిన పులి శరీరమునుండి ముకులుండను నొక రాత్మనుండు రూపొంది వచ్చి రాజుతో సవినయముగ ‘నృపతీ! నీ దయచే

ముక్కె సంచితిని. వక్కణలోకముక్కె కేగుమన్నాను. ప్రిస్లోదుఁ కిచిన్న శాషముచే కేను వ్యాఘ్రీ మయితిఁ. అని రాజునకుఁ బ్రిద్ధిఁ మాచరించి ప్రిస్లోదుని స్థాధి కేగెను భూపతి యింటికిఁ జిఁ సుఖనిద్రీ సండెను. స్థితాతసమయమున వంది మాగధగానములచే మేల్కొలుసఃబడి కాల్యముఁ దీర్ఘి యలం కరించుకొని సభ్య కేగెను. మఱియు నారాజు కామావరూధిని రూపమునకు భ్రిమించి యెల్లుప్పు నాచుకే తలంచికొను చుండెను. అది చూచి మంత్రి సీకడి తుస్తురాటు గాదని తెలిపెను. రాజుమాట విశ్వసించి రత్నదత్తుసి కుమార్తెను దన సేనాధి పతియగు బలభద్రుసి కిచిన్ వివాహము చేసెను. అవ్వల నొక నాడు రాజు కామావరూధిని జూచుటు తటస్థింపగా నామెవిలా సమునకు మోహపడి మూర్ఖీతుండై యొ సుందరి యెవ్వని భార్య ? ఎవని కుమార్తె ? అని యస్సిగిన బలభద్రుండు విని వినయవినమితుండై ఈమె నా భార్య. రత్నదత్తుని కుమారిత. సీ మంత్రి సీ పీశు సౌందర్యమునకు మోహించి రాజ కార్య ములు మరచిన రాజ్యభంగ మగునను భయముచే సీమెనూవలా వణ్ణము లుస్తువి యుస్తుట్లు సీకు వర్ణించి చెప్పఁడయ్యెను. పోనిమ్ము, ఇచ్చుడయిన సీ పీమెం జేకొనుము. సీకు సేను దానుఁ డనుగాన దానునిభార్యను సీవు స్వీకరించుట దోషము గాదు. సేపిచ్చుటయుఁ దప్పగాదు. నా యభిలాష పూరింపుము. సీవు దయచూపుము. అని పార్థించెను. ఆమాటలు విని కోర్ధ కామాత్ముడై “ఈమె సీకు భర్యపత్ని. సేసిమెం గ్రహించినచో యమకింకరులు నన్ను సరకమునం దొరసి దుఃఖి పెట్టుదురు. ”

అని విరహంక్రమం కృతించి కృతించి ప్రాణములు వాసెను. రాజు ! ఇట్లు రాజు నృత్యించడా వాసి భార్య ఆతీథుర్నముచే సహగమనము చేసెను. సేనాపతియు కోకించి ప్రాణములు విసి చెను. వారుందు పుణ్యశిలులయి స్వర్గము సందిరి. అనితెల్పిన విక్రమార్థ చక్రవర్తి రాజు కొఱకై ప్రాణములు వాయుట సేవకునికి ఇట్లివిపొతము. ఇట్లి సనుగమించుట పఛివృత్తకు సహజధర్మము. రాజు కింకరుని ధూపక్షీ గౌనకుండుటలో నతుసియెడు ‘కామజయము’ ధర్మపాలనము విశేషించి కాన వచ్చుచున్నది. కాపున నిందరిలో రాజు ఉత్సమాత్మ ముడుని నిశ్చారణ చేసెను. బేతాటుండు మోదించెను.

—♦ 17. గుణాకరునికథ —

బ్రాహ్మణారూపుడగు బేతాటుండు సెండియు నిట్లు తెలువఁదొడంగెను. మహాభాగ ! విక్రమప్రభూ ! వినుము. ఉజ్జయినియందు మహాసేనుడను రాజుండెను. వాసి రాజ్యమున దేవశర్మాశును విప్రాండుండెను. వాని కుమారుడు గుణాకరుండు. వాడు మద్య మాంసపరాయణాడు జూదమాడి ధనమెల్ల గోల్పోయెను. బంధువులు వానిని వెళ్లగొట్టిరి. వాడు భూమిం దిపుగాడుచు నొక నాడొక సిద్ధాశ్రీమమునకు జనెను. అందు కపద్దియను యోగి వానికి కపాలముననున్న యన్నము పెట్టెను. అది పితాచాన్యుమని (గపించి వాడు) గపింపు డయ్యెను. అవ్యాల కపద్ది యొక యత్నిఁసి పిలిచెను. ఆ బ్రాహ్మణుఁ డారాత్రి దానితో నుఖం చెను. ప్రతిశః కాలము కాగానే యత్నిఁకే లాసమేగెను. యత్నిఁ నెడుబాసి విప్రాండు

యోగి దరికే తెంచెను. యోగియగు క్షాద్రీ యత్స్థిణేకరిణియను నొక విద్యను వాని కొసంగెను. నలుబద్ధిజులు నిశీథమున నీటిలో నిలిచి యూమంత్పుమును జపించెను. కాని యత్స్థిణి రాదయ్యెను. అందుల్కా నాడు యోగి యూజ్ఞగౌని మోహమును విడిచి యింటికేగి తల్లిదంష్ట్రాను మొర్కిటే రాత్రి యటనే యుండెను. ప్రాతికాలమూర్ఖ సన్మానిషివపై నయి తన వాయ దుర్భాగ్యులగుమండగా వారిచ ప్రాతిచి పృతిబోధి యను వాని వసమునకేం తిష్ణుఽఽయ్యెను. సంచాగ్ని మధ్యమందు నలిచి నురల నా మంత్రముకే జచించెను. యోగినిమాత్రము రాకయ్యెను. అందులకు వాఁ డెంటేస్ చుంతించెను. ఇట్లు తెల్పి బేతాళుండు యత్స్థిణి రాకపోవుటకుఁ గారణము తెలుపఁగలవా? యన విక్రిమార్కుండు రుద్రకింకరుడగు బేతాళున్నిటో 'విప్పి! కర్మము మూడు తెఱంగులు. మసస్సుకో కలిపి చేసిన కర్మము వరలోకమునందు నుఖప్పిదమగును. శరీరము, మాట కలిపి చేసిన కర్మము స్వల్పసిథి సిచ్చును. అది యిహలోకముననే ఘలించును. పిండ దేహము (స్కూల్ దేహము) చేసే చేసినది వరలోకమున ఘలించును, మనశ్శరీరముచేశే చేసినది వరభస్మ మందు ఘలించును. మనోవాక్యాయములు మూడుడును జేరిన్న చేసినది యిహజన్మమం దిష్టుడే ఘలించును. అది వరలోక మందుగూడ వరమసిద్ధినీయఁగలదు. కావున సాధకులు త్రికరణ శుద్ధిగా నిక్కటనే కర్మ మాచరింపవలయును. వాడు వేతు చిత్తముటో, జేసెను గాన వేతుజన్మమందే వానికి యత్స్థత్వము

గల్లను. అని సింధుంతీకరించెను. బేతాళుండు విని వృసస్ని ముఖుండయ్యెను. బాగు బాగుని వృశంసించెను. మఱియు నొక్క యితిషణమును పరీక్షారముగా విక్రిమునికి వినిపించెను.

—♦ 18. మో హి నీ కు మా రు ని క థ ♦ —

బేతాళుం డిట్లనియె. సుదత్తుండనురాజు కంబేకమను పురమందుండెను. అతఁడు న్యాయభ్రమఁడు, జూరుడు, దాత, శివభక్తుడు, వానిరాజ్యమునథ నాధ్యత్తుండను కోమటియుండెను. వాని కూతురు 'ధనవతి' చాల చక్కనిది. ఆమెను గారీదత్తుండను వణిజబాలున కిచ్చి వివాహముచేసెను. వారికి 'మోహిని' యను పుత్రిక కలిగెను. ఆమెకుఁ బండ్చోండే డ్ల ప్రాయమును తండ్రి గతించెను. ధనవతి కూతురుతో సర్ఫరాత్రి పుట్టింటికి వెళ్లిను. న్యాయశర్మయను నొక ద్వీజుండు బ్రిహ్మస్వమును వాతించి జూలమున కెక్కింపఁబడియు జావడయ్యెను. హాత్తుగా కూతురుతో నాదారినే ఎచ్చుచున్న యూవైశ్యస్త్రి తన చేతిలో వాసని స్పృశించెను. ఆతాకిడికి వాడు జూలము నందు కదలి మిక్కలిభాధ నొంది రోదనముచేసెను. ఈరాహ! హక్కలిష్ట! ప్రిమ్మయ్య! అనిరుద్ధ! యని మాటిమాట్టి వాడు ఘోవపెట్టెను. ధనవతి విని నీ వెవ్వుండవని జాలిగాని యడిగెను. నేనొక బ్రాహ్మణుండను. మూడులోజూలయి యిం జూలమును గుర్తుచ్చుబడినాడను. నీ కూతురును నాకిత్తుచేసే కోటి బంగారము నిభ్రును అనెను. ధనవతి విని యట్టే కూతురునిచ్చి వివాహము రాపించెయు. ఒక ముట్టి మొదటఁ భాతినధనము పెల్లగించి యింటికి కొనివచ్చెను మోహిని వానింగని నీపు

మృత్యుముఖమున నున్నావు. నాకుఁ గుమాకుఁడ్లేను కల్గును? అనిన వాడు ‘టీ! సీకెప్రడు కామవికారము కలుగునో యవు కొక విద్యాంసుని (బ్రాథించి పుత్రీలాభమందుము’ అని యాజ్ఞ యిచ్చి వాడు యమలోక మొందెను. నిత్యము నరక యాతన సనుభవించెను. మోహిసి తల్లియింటవసించుచు యావనమురాగా, భ రయాజ్ఞను మనసునం దెండుకొనుచు,

“కే భోగాశ్చ కిమాశ్చర్యం కోజాగరి శయాత కః
పాపో వ్యాధిశ్చ దుఃఖించ కుతోజాతం హృది శితమ్యా”

భోగము లేవి? ఆశ్చర్య మేది! ఎవడు మేల్కునియున్న వాడు? ఎవడు నిదించినవాడు? పాపు, వ్యాధి, దుఃఖము, కామము సైన్ము పుట్టును? అను నరముగల యా శోకము సెల బా’ హృదానులకు వినిపించి యడుగుచుండెను. కానీ యొక్కాడను సమాధాన మొయ లేకుండెను సేథావి యను నొక కాశ్చీర బా’హృదానులకు వచ్చెను. ఆతఁ డామో “మోహిని! సుందరి! వినుము. సుగంధము, స్త్రీ. వస్త్రము, గీతము, పాశము, భోజనము, శశ్య, భూషణము, నని భోగ మెనిమిదిసిధములు (ఆప్త భోగములు). దినదినము భూతములు (జీవులు) పుట్టుచున్నవి. గిట్టుచున్నవి. అట్టినానియాడు మమకారము పెట్టుకొనుట యే వింతలకెల్ల వింత. ఎవడు వివేకియై ఘోరతమోరూపమయిన చీకటిలో కర్మసంగ్రహము చేయునో వాడు మేల్కుని యున్న వాడు సంసారమను కొండచిలువ సెఱింగి యుదాసీనుఁ డయి సమాధినిప్పును బొందినవాడు సుఖముగా నిదించిన వాడు. సంకల్పము వలనఁ గామము, కామమువలన లోభము,

లోభమువలన తృప్తి జనించును. ఆ తృప్తియే సరకప్రీదము. ఎవడు జలవీకృతి కలవాడై జన్మించునో వాని శరీరమందు వ్యాధి జన్మించును రసవికారమే వ్యాధి. అది కర్మమయము. అమంగళము. అదే పాపము. రుద్రప్రసవలన కాలియందు మోహము జనించెను. అదే లోక సంహరకము. రుద్రీఁడు సురపూజితయగు మహాదేవిని నుతించి మోహనికి భార్యగా మిథ్యాదృష్టి యనుదానిని సంపాదించెను. వారికి స్నేహమను బిడ్డ జన్మించెను. స్నేహము భార్య మమత. మఱల నామమతా స్నేహములకు శోక దుఃఖములు జన్మించెను. ఇది విని యాయంగన మూర్ఖునోయెను. మానవంతుడు, జూరుడు, చాటు ర్యము గలవాడు, అధికారి, గుణవంతుడు, సఖుడు, శ్రీరక్త కుడు నయిన పుషుపుడే శ్రీని వశము చేసికొను గలడు. అట్లు తెల్పి యా విప్పురై డామెను సంతతి నొసంగి యామెకడ నున్న బంగారముం గౌనెను. ఒకనాడు శివుడు గర్భపతియగు మోహినికి గలలోఁ గానిపించి చెప్పిన విధముగా, నుయ్యెలలో వేయి బంగారు రాణముల నుంచి బాలు నందుఁ బరుండఁబెట్టి రాజద్వారమరు దుంచి తాను నుఖముగా నిద్రీనోయెను. శివునిచే మేల్కొలుపుబడి రాజు హరదత్తుఁ డనువాడు పుత్రాధియై శివప్రసాదముచే నా మోహిని కుదయించిన బాలకుని బడసెను. వాని జాతకర్మము గావించెను. దానములు చేసెను. తండ్రి గతింపగా నా రాజ్యమునకు మోహిని కునూరుఁడే రాజుయెన్ను. మతియు నాతుడు ఘల్లునవితీరమునఁ దండ్రికి గయూత్రిధము నాచరించెను. అప్పుడు వానికి మూడుచేతులు వచ్చెను. దాని

కతు డాశ్చర్య ముండెను. ఇట్లు డెలిపి బేతాఖుండు ఈ బోలుఁడు నై చిన పిండ మెవరికి ముఖ్యునో తెల్పుమన విక్రీమారుకుండు విప్రీఁడు దృవ్యాధి. రాజు గురుతుల్యుండు. న్యాయశర్గుయను హాంగకే యిం పిండము చెందును. వానిభార్య మోహిని ఆపిండ ప్రభావముచే బ్రిహ్మదృవ్యాపవార్తయగు ద్వ్యజిండు నరకముం బాసె స్వగ్రలోక మండెను.

—: 19 రూపసేనునికథ :—

చిత్రీమాటమున రూపసేనుఁడున రాజుండెను. ఒకవ్యు డతుడు వేటకుఁ బోయెను. మధ్యాహ్న వేళ నొకసరోవరతీరమున నొక ముఖికన్యను జాచెను. ఆబాలిక రూపయావనశాలిని. ఒక వద్దుముకొఱకు వెదకుచుండెను. ఒకరిచూపులొకరి చూపు లతో సరిదాకెను. అంతలో నాకన్యక తండ్రియగు ముని యచటి కేతెంచి యిద్దాని గాంచెను. ఆబాప్రాణుని దర్శన మగుట్టోటనే నృపతికి జ్ఞానోదయ మయ్యెను. వినయావన తుండై ధర్మప్రశ్నము చెసెను. దయయే ధర్మపోషణము. అభయదానముకంటెమించినదిలేను. దండన్యాల దండించినచో బూజ్యులయునవారిని బూజించుటవలని ఫలము కల్గును. గోబ్రాణులయైడ మిత్రిభావము నిగ్రహములందు నిష్పకచాతత్వము, దేవపూజయఁదు సత్యత్వము, గురుపూజ యఁదు ఇంద్రియనిగ్రహము, దానమునందు మృదుభావము, పింద్యకర్మమునందు సంతుష్టి (మోహవ్రిపుత్రియఁదు తగు మాత్రముతోదృష్టిచెందుటయని భావము ఇనోపున) అనునవి యుత్తమ ధర్ము లని తెలిపి యామిని తనకుమారిక నారాజు

నొసంగి చనియెను. రాజుసుండరిలో నవ్యనమం దొక మళ్ళీ నీడను విశ్రిమించెను. అంతట నొక రాత్రసుడు రాజుభార్యను దినవలయునని వచ్చి రాజును లేపి బలియిమ్మని యాచించెను. రాజేడెండ్ బాలకుని గౌనివచ్చి బలియిత్తునని చెప్పి యింటి కేగెను. ఏగి, మంతులలకో సమాలో చనముసేసి యొకబ్రాహ్మణు ఇనికి లత్తనువర్షమడ్లిల నొసంగి మధ్యముఁడగు కుమారుని దెచ్చి రాత్రసున కర్పించెను. బలియిచ్చి సమయమున్నబ్రాహ్మణబాలుడు మొదలునవ్యి సిమ్ముట యేడ్చెను. బేతాళుండు విక్రిమునిగని యాపిల్లవాడు తొలుత నవ్యటకును బిమ్ముట రోదనము చేయటకును గారణా మేమసి యడిగెను. విక్రిమార్కుం డిట్లనియె. ఓయి ! బ్రాహ్మణోత్థ ! పెద్దవాడు తండ్రికైని, చిన్నవాడు తల్లికైని మిక్కిలి ముద్దుగూర్చువారని తాను మధ్యముఁడగుటచే నిం దెవ్యరికైని బట్టలేదని ఘోషింగి రాజును శరణాందెను. రూపసేనుడు నిర్దయుండై లనభార్య త్వేషము సథించినవాఁ డయ్యెను. వాడు ఖఢ్డహస్తండై బలియిచ్చటకు సిద్ధమగుట చూచి బాలుడు తొలుత నవ్యెను. శివభక్తిపుండనైన నా శరీరము రాత్రమునిపాలయ్యఁ గదాయని రోదనమునర్చెను.

—♦ 20. ను వ ర్ద్దు ని క థ ♦ —

బేతాళుండు రాజునకు మతియొక కథ చెప్పఁడంగెను. విశాలానగరమున విపులేశుడను రాజుండెను. అందర్ను దత్తుండను వైశ్వాండు కూడ వసించుచుండెను. అతడు వ్యాపారమునం దభినివేశము గలవాడు. వాని కనంగమంజరియను కన్యక జనించెను. ఆ సుందరిని దండ్రి సుప్రస్తుండను వైశ్వ

బొలునకిచ్చి పరిణయము గావించెను ఒకమారు కమలపును గార్మమునుండి నుప్పుడు దీవ్యమున కేగెను. అందు దృవ్యార్జు నకై చిరకాలము వసించెను. ఒక ద్వ్యాజోత్తముడు కమలాకరుడును వాఁ దనంగమంజరి నివాసమున కొకానొక పనిమిశాద వచ్చెను. హేమంతబుతువున ననంగమంజరి కూతుకు కామకలిక స్నేహాధ్వినియై యాచాయకు నచ్చిన దానింగని కమలాకరుడును మోహించెను. అదియిను వాఁకొక సమయము సంకేతించి తెల్పును. అది తెల్పిన యర్థరాత్రి సమయమునకు వాఁడు నిద్రావశుండై రాఁ డయ్యెను. దైవికాగా నదివెంటనే మరణించెను. అవ్యాలఁ గమలాకరుడు మెలకువగాని వచ్చెను. వాఁడును దనప్రియురాలి మరణముంగని తోడనే మృతినొండెను. నుప్పుడువచ్చి తన భార్యకై మిగుల చుంభించెను. ఇట్లు తెలిపి బేతాళుండు సృపతింబూచి ‘విక్రమేష్వరా ! ఇందరిలో నెవ్వరి ప్రేమగూప్యది ?’ అనిన నత్తఁ డిం దనంగమంజరిభర్త యగు నుప్పుట స్నేహమే యుతము. అనంగమంజరి కమలాకరుల స్నేహవృత్తి మధ్యము. ఆ వనిత ద్వ్యాజసి మిందివలవుచే స్వరమునండెను. బ్రిహ్మమూర్తియగు బాహ్యమృణుడు వై శ్వ్యలకు మిగులఁ బూజసీయుడు. బాహ్యమృణు దా సుందరింబడయ నేరక హానిధ్యనిచుచు మరణించి స్వరమునండెను. నుప్పుడు నా ప్రీయురాలు బ్రహ్మ భక్తరాలయి నన్ను విడిచి స్వరము నందఁగ్గినదని సంతృప్తిపడి తాను నామె ననుగమించినవాఁడు. కాపున వాని మనశ్శుద్ధియే యుత్తమమంటి నన బేతాళుండనుమోదించెను.

—: 21. విష్ణున్యామి కుమారులకథ :—

బేతాళుం డిబ్బనియె. జయస్థలమను పురమున వర్ధమానుడను రాజుండెను. వాసి పురంబున నేదవేదాంత పారగుడగు ‘విష్ణున్యామి’ యను పాతుడు రాథాక్లష్ట భక్తిందు వసించెను. వానికి నల్గును కుమారు లుండిచిరి. మ్యాతకర్మాడు, కులటుడు, విషయి, నాస్తికుడు నని వారల పేరులు. ఒకప్పుడు వాండీందు దరిద్రులయిరి. వినయాన్యితుతై వారు విష్ణుశర్మ మొర్కించు మా మైశ్వర్య మేలహాయినది ? తెల్పు మనిరి. జూదము, ధన వ్యయమునకు గారణము. పాపమూలము ఆపై స్వభిచారబుధై గల్లను. దానివలన దొంగతనము, దానివలన నిర్దయత్వము సేర్పుడును. కాశున తీర్థయాత్రి చేసిన నీ పాపము పోపుని జూదరితోఁ దెల్పెను. వేళ్ళాసంగమము మహాపాపము. నీ మది విడిచి బ్రిహ్మావరుండ్పై బ్రహ్మాచర్యము పూనుమని జారునితోఁ దెల్పెను. మాంసము, మయ్యము, పాపవృద్ధిచేయునవి అందుచేఁ జ్ఞార్యము నీకు వచ్చినది. అదినుక హేతులు. అందుచే నీ వీళానుని, విష్ణుని, జమున జగత్పుత్తిని సేవించి నీద్విష్ణు మాత్రమనికి నివేదించి యనుభవింపుమని చోరునితోఁ దెల్పెను. దేవమింద మాఫి సర్వాఖయమగు నాత్ము నాశ్రియింపుము. ఆయాత్ము యొక్క శక్తిరూపమే చండిక. సర్వదేవతలు నాత్ముయొక్క యవయవరూపులు. ఈయంశ్మేతేంగి నీవు పాపశాంతికై వారిం బూడింపుము. అని నాస్తికునికి బోధించెను. వారాయువదేశము నమసరించిరి. తీర్థాటనములా సేయుచు శివు నారాధించిరి. ఒక యొడగుసరికి భవానీవతి ప్రిసన్నుడై ప్రిసన్నులయిన యా

వివ్రిభాలురకు ‘సంచేషి’ యను విద్య సనగ్రోహించెను. వారది వడసి వనమునకుఁ జని దానిని వీక్షింపఁడులచిరి. మొదటివాడు చనిపోయిన రొఱక పులిరొఱక్క యొముకమిాద మంతోర్ధోదక ముం జల్లెను. వెంటనే యాది యొముక లగూడుగా నేర్చడెను. రెండవవాడగు వ్యభిచారి దాఁమిాద నుడకముం జల్లగా రక్కములోనిండిన మూడసమేర్పడెను. మూడవవాడగు విషయి యుట్టే మంతోర్ధోదకముః జిమ్మెగా నది ప్రాణములం బొందెను. నాస్తికుఁ డది సిద్ధిపోవుచున్న డనుకొని జలమును జల్లగా నది తటాలున లేచి వారిపైబడి యఁదరిని దినివేసెను. బేతాళుం డిట్లుపలికి, యిందరిలో మూర్ఖుడెవ్వుడు? తెల్పుమన విక్రిమ థానుండు. పులిని లేపినవాఁ డిందరిలో మూర్ఖుడని నిశ్చయము సేసెను. బేతాళుండు సంతసించి మతియు నిట్టనియె.

—♦ 22. బేతాళని పూర్వుత్తాంతము ♦—

గంగాయమునా సంగమస్థానమున బిల్గుతియను నూర సేను బూర్యజన్మమాదు తుత్సిసింపుఁడను రాజతు యుంటిని. అందు వేదవేదాంగ పారగుఁడగు శంభుదత్తుఁడను శివభక్తుఁ దుండువాడు. వానికి లీలాధరుడను కుమాకుఁడు. పెద్దవాడు విష్ణుభక్తుఁడు. బలశాలి. రెండవవాడు శాక్తుఁడు. వాని పేరు మోహనుం డందురు. తుత్సిసింపుఁ కొకప్పుడు యజ్ఞార్థియై శంభుదత్తు నాహ్యోనించి యజమేధ మొనరింపించెను. శంభుద త్తుడు శివభక్తి పరాయణండయి నాలుగు చక్రముల రచించి నడుమ కార్యస్థితిరముగ కలక స్థాపనమునేసి సంస్కృతములు

రఘ్యములునగు హవ్యములచే హాఁముగా వించెను. లీలా ధరుడు మరణస్తుతు మయిస మేకనుజాచి విష్ణుభక్తుండు కావున దయాభువై “ ఈ జీవహింసచే దారూచా చరకము గలు గును. భగవంతుడు సద్గైశ్వరుండు విష్ణువు హింసాయజ్ఞము నకు మెచ్చుయి.” అనెను. అది మోహనుడు విని గట్టిగానవ్వి మెల్లగా నిట్లనియె అన్నా ! మున్న సత్యయుగమునం దెల్ల బాహ్యమైలు యజ్ఞపులు. అప్పుడజబ్బేఫము చేసి తీరవణ నని శుభ్రియున్నది. తిలాదువే అజముగా, తిలాదులనే హాఁము దృష్టి మొనరించిరి. అప్పు డిండార్చిదేవత లుడెంచి యగ్గు గుండము నడుమ నిల్చి నీమతము నిష్టలము. అజమనగా భూగ మని వేదములు తెలుపు చున్నవి. కావున దానిచే యజ్ఞము చేయవలె ననిరి. ఆ మాట విని మునులందరు నాశ్చర్య పడిరి. ఈ లోగా నచట పితృయోనియు సమావసువను వాడు విమానమేక్కివచ్చి మునులంగాంచి నిర్ణయముగా ఛాగమేఘ మునే చేయవలయు ననెను. వారటులే యూచరించి శుభమం దిరి. కావున నీవు నాతోఁ గూడ యజ్ఞము చేయు మనెను. లీలాధరుడు దారబుధీ యగువాడు కావున నామాట విని మోహనుసింగసి యిట్లనియె. తేర్పాయుగమునందు యజ్ఞము రజోగుణమయమయి నడచినది. కాని సత్యయుగము నందు (కృతయుగమం దన్న మాట) మాత్రము కేవలము హింసా రహితముగానే జరిగింది. అప్పుడు ధర్మము నాలుగు పాదముల నొప్పెను. అప్పుడు రక్తమాంసాదులచే గాక కేవలము హవ్య మాత్రముచే దేవతలు తృప్తి నందింపఁ బడిరి. అనిన నీ మాట

లను విని తుత్తిసింహాడు భయభ్రాంతిమై యొస్తు (మేకను) భాగమును పదిలివేసి పండ్లు మొనల యన వానిచేఁ బూర్జా పంతి సప్పించెను. అంతట తాముతీశక్కి కోధమూర్ఖితమై చెల లేగి నున్నాఁ సమన్వితమాగ నా సగరమొల్ల దమించెను. శింభుదత్తం డను నా శింభుక్కాండు మహా మాయా ప్రభావ ముచే బిచ్చిమెత్తి దేహమునాని స్వగ్రంథంచెను. లీలాధరుడు పదిమంది కుమారులను బోషించుకొనుచుఁ బద్ధపురమున వారి కథ్యాయనము చెప్పుకొనెను. తుత్తిసింహాడు మోహనుని డఱకేగి దేహమాత యానుగ్రహము లభింపఁజేయమని కోరెను. మోహనుఁ డెట్లనియె. బ్రిహ్మాచీజ మంత్రిజపముచే భార్యాహృష్కక్తి నందెను. అట్టి బ్రాహ్మణ్ణక్తి మహావీరయు నగు నాతల్లికి నమస్కారము. విష్ణువు సప్త శతిని జపించి వైషణవీ శక్తిని బడసెను. అట్టి మహాలక్ష్మీకి నా తల్లికి నీకు నమస్కారము. ఏ తల్లికి పరమపురుణార్థ శ్రియయగు ప్రణవరూపశక్తి కుమారైయో అట్టి నా తల్లికి కౌణసరూపిణికి నమస్కారము. ఈ దృశ్యమొల్ల ద్యేతల్లిచే జనింపఁజేయఁబడునో, పాలింపఁ బడునో యే యమ్మ తనుపున నీవిశ్వమొల్ల యుండునో యా యమ్మకు నమస్కారము. శచి. సింగి, మృత్యుపు, ప్రభ, గీర్యాంశి, నీ సైనికులు, స్వాహా, నిర్మబుతి, రాత్రి, బుద్ధి భుక్తి నీయం దుధువించినవి. నీపు లోకపాలప్రియువు. లోకమాతవు. నీకు నమస్కారము. తృప్తి, తల్లిపీ, రత్ని, నీతి, పీంస, తూండి, మతి, గతి, నింద, స్తుతి, ఉర్వాళి, లజ్జ నీవే. అట్టి నీకు నమస్కులు. అని యా యంబ్రాష్టముఁ జపించి తత్త్విభావముచే తుత్తిసిం

హండు శినలోక నుండెను. అతఁడే బేతాళుం డను పేర జన్మించెను. ఆ బేతాళుడనే నేను. అందుచే నో విక్రిమాదిత్యచక్రవర్తి ! సనాతనియగు దుర్గను నీవు భజింపుము. నేను శివాజ్ఞచే నీ సమాపమును వచ్చితిసి. ప్రిణ్ణుత్త రములచే నేను లెక్కగాఁ బరీత్తుంచితిని. నీ భుజములం దధిష్ఠించి నేనుందును. కాన సర్వ శత్రువులను సంహరింపుము. సర్వ పురములు, వివిధ త్రైతిములు చోరులచే నష్టములయి యుస్నవి. శాస్త్రారముగ మరల స్థావనము సేయుము ప్రతిజ్ఞ సేయుము. ఏ రాజు నష్టములయిన సర్వ తీర్థములను పునర్ఘరించునో, యట్టి విక్రిమార్పుడవగు నీ పరిపాలన కాలము వచ్చినది.♦

సూతాదుఁఁ నై మిశారణ్ణ వాసులగు మహామునులు విశాలకువచ్చి చక్రిత్తిర్థ నివాసులయి పురాణ శ్రీవణ కృతూహలు లయ్యేదఱు. అసి పలికి బేతాళుం డక్కుడకే యంతర్భానమండెను. విక్రమాదిత్యుడు పరమాసంద భరితుం డయ్యెను. అందుచే ‘ముని శ్రీపులార ! మిం రందు సంధ్యాసమయ మయ్యెనని యెఱింగి శివుని సర్వేశుని ధ్యాననిష్టాగరిష్టులై భజింపుడు’ అని సూతుండు శోస కాదులకుఁ దెలిపెను.

♦ “ యోన్యప స్వర్య తీర్థాని పునర్ఘరాయయ్యతి
సహి తల్లి పితం సర్వం విపితం శరివ్యతి
విక్రిమాభాగ్య కాలాంచయం పునర్ఘర్ణం కరోతి హి
ద్వాదశాబ్దకం వ్యం ద్వ్యాపరోహి ప్రవర్తతే
తదంతే భువి కృష్ణాంశో భవివ్యతి పుహించి
కరే రుద్రరణార్థాయ ల్మేచ్ఛవంక వివదయే.
ప్రతిస్థ. ప. 28 అధ్య. 22—25 ల్లో.

ఇట్లుపై నీ ల్లోకము లున్నవి. భావము సరిగా సమస్యలు మారుతేడు.

—♦ 23. విక్రీమాదిత్యుని నిర్వాచము ♦—

అ. వాయ్సభగొను లిట్లనిరి. విశాలానగరమందున్న యూను లీ కథ విని కేదారకుండమున స్నానములుచేసి శివునిబూజించి సమాధినిష్టులె యొకసంవత్సరము గడినిరి. విక్రీమాదిత్యుడు వారికి నమసక్తారించి స్తుతించెను. అఖ్యండి యూ బుఫులు సూతునికడకేగి ‘నీవు చెప్పున విక్రీమాదిత్యుడు వచ్చినాఁడు. ఇందుగో! ఈతనిచే నశ్యనేఫము చేయింతుము. సీవు మాకాళ్ళయిచ్చి నక్రతీర్థమున దిపమూనుము’ అనిన విని సూతుండుటే యశ్చ నేధ మారంభింప.. జేసెను. యజ్ఞశ్వము తూర్పున కసిలసాధము వరకును దక్కిణమున సేతువుదాకను పడమర సింధునది వఱకును ను తరమున బదరికావనము దను కను వెళ్లినది. అక్కడనుండి త్స్వార్గీనదికిభోయ శరీరము నగిన్న యందువిడిచి స్వర్గమున కేగెను. అయ్యెడ దేవతలు భార్యలలో సృపుని యజ్ఞమునకు వచ్చియుండిరి. కాని యందుఁ జందుఁడు మాత్రము రాఁడాయెను. రాజు మసన్న చిన్నవోయెను. యజ్ఞము ప్రికాఁగా బేతాళునితోడు గూడి యెన్నో దానములునేసి విక్రీమాదిత్యుడు చంద్రలోకమున కేగెను. చందుఁడు సంతుష్టుడయ్యెను. మఱియు నాతడు ‘రాజు! భూమిపై భయంకరుడైన కలివచ్చి యాక్రమించి యున్నాడు. కాన సే నాలోకమునకు సీ యజ్ఞమునకు సీవు పిలిచినము రాకుంటిని.’’ అని తెల్పి యమృతోదకమును రాజునకిసంగియంతర్థానుడయ్యెను. అయ్యెడ నిందుఁడు శాఖాపూర్ణావేమియై వచ్చి యూ యమృతమును దనకిమైని విక్రీముని యాచించెను. అతడి శక్తిని

కొనంగెను. ఇంద్రీడు స్వర్గమునకు వెళ్లిపోయెను. ఆ యిచ్చిన మకృతముచే రాజునకు లక్షసంవత్సరము లాయుద్ధాయము సిద్ధించెను. ఆసమయమున జయంతుడు డను ద్విజోడు తపస్సు చేసి యింద్రీపలన నీ చెస్పిన ఘలము సాధించి యింటికి వెళ్లిను. మజీయు నా జయంతుడు భూత్వారికి లక్ష బంగారమున కాఫల మమైను. భూత్వారి యాసిద్ధి ననభవించి యోగారూఢుడై వనమునకేగెను. విక్రీమాదిత్యోడు నిష్కంఠక్షైన రాజ్యభోగము సనుభవించి నూరేండ్లు పాలించి స్వర్గమండెను. శైవకాది మహర్షులు రాజు స్వర్గమునవార్త విని సూతునికడ కేగి మొర్కిక్క పుణ్యసారమగు విషయము తెలుపు మన నతఁడు వారికిఁ బురాణము నైదులక్షల శ్లోకముల గ్రీంఫ మును నూరేండ్లు వినిపించెను. వారానంద భరితులై తమదారింజనిరి.

—: 24. సత్యనారాయణ వైతకథ :—

ఆ. నైమికారణ్య వాసులయిన బుఫులు పౌరాణికండగు సూతు నడుగగా చతుర్యగములందుఁ బూజసీయుఁడు సత్యనారాయణస్వామియని తెలిపి సత్యనారాయణ వైతకథ నతఁడు బుమిమండలికిఁ డెలిపెను. అది మైవధ్యాయము లుస్తుది. (ఇది సుప్రీసిద్ధముగాన యిందు దెనిగింపక విడిచితిని)

—♦ 30. చ ० ద) గు శ్రీ : దు ♦—

బుఘు లకుగ సూతుం డిట్లు తెలుపు దొడంగేను. కలియుగమునఁ బిత్తిశర్గుయను బ్రోవ్వాఁఁ ఉండెను. అతఁడు కలిలో దంఖులు పాషండులుకూడ సన్యాస జేమథారులగు చున్నారు. వానపైన్ఫ ధర్మము కలిలో లేదు. బ్రోవ్వాఁఁ మచ్చ టచ్చుట గనిపించును. గార్ఫాఫ్లీమే యుత్తమ ధర్మమట్లున్నది యని మహాకాళిని స్తుతించి యామే యనుగ్రోహించుటాన్ని బ్రోవ్వాఁఁ చారికి యను కన్యను వివాహమాడెను. ఆమె యందతనికి చతుర్మేధాధికారులగు నఱ్లారు కుమారులు గల్లిరి. బుస్వేదాధికారి వ్యాడి యనువాడు. అతఁడు న్యాయశాస్త్ర పండితుండు. యజుర్మేధాధికారి మిమాంసాపండితుండు. సామాధికారి పాణిని. అతఁడు వ్యాకరణ పండితుండు. వరరుచి యను కుమారుడు డధర్యాధికారి. వారు మగధరాజుగు చంద్రి గుప్తుని సభలోని కేగిరి. రాజు బ్రోవ్వాఁఁ మన్మటి కంటె నుత్తమమా! యని ప్రశ్నించెను. వ్యాడి బ్రోవ్వాఁఁ సర్వోత్తముడు. అతఁడు స్తుతితప్తరుండై దేవతానుగ్రోహము సంపాదించు నసెను. (బుస్వేదాధికారి కాన, బుస్వేదము దేవతాస్తుతి రూపమని యన్నది కాన, యతఁడు స్తుతిని బ్రిశంసించెను. మిమాంసకుండు ‘రాజు! దేవతలను గూర్చి యజ్ఞములు చేసిన యాతుడే బ్రోవ్వాఁఁ చారి. అతఁడు దేవతలను గర్వము జేసి తృప్తిపరువపాలను. పణమము తర్వాంము చేసి దేవతాప్రసాదము పొందవాలను. అదే నిజమైన బ్రోవ్వాఁఁ మర్మగునసెను.

అంతటఁ భాషిసు ‘ చంద్రగుప్త మహారాజా ! శుద్ధశబ్దమయము లైన మూడు స్వరములచేతను (కేదాత్రానుదాత్రస్వరితములు) అప్పాధ్యాయ స్వాత్ర పక్షము చేతను, లింగ థాతు గణములు వర్లింఘటచేతను సెప్పుడు భగవదారాధనము (యజ్ఞము) చేయునో యతము ఒకబ్రహ్మము నందును.’ అంతట వరయచి ‘ ఓ మగధేశ్వరా ! యజ్ఞోపనీతము వేసికొని (ఉపనయము చేసి కొని యన్నమాట) గుపుణిలమున వసించుచు దండము ధరించి, గోత్తు జ్ఞానము బెంచుకొని భిక్షార్థియై వేదతత్త్వరుఁడై గురు నాళ్ళావశుఁడై చరించినవాఁడే బ్రహ్మచారి. అదే బ్రహ్మచర్య మనెను. వారిమాటలు విని వాతి తండ్రి పితృశర్మ, గృహస్థగు నుండి పితృదేవాలిథి త్రుటిచేయుచు, బుతు కాలమున మాత్రము శ్రీని సేవించుచు న్తెంచునాడు నిపమైన బ్రహ్మచారి యనెను. రాజు చిత్రికెర్మ సాక్యము విని ‘ద్విజోత్తమ ! మిారు తెల్పిన దేనాపు నచ్చినది. ఈ పాడు కలిలో నింతకంటె నుత్తమ సిద్ధాంతము లే కేలేదు’ అని యూతనిక్కిమైక్కి యూతఁడే గురువని యొంచుకొని యుపాసించి చంద్రగుప్తుడు ధన్యండై స్వర్తోక మందెను. శితృశర్మగూడ దామోదరుని ధ్యానించి హిమాలయమున కేగి యోగనిష్టుభూనెను.

—: 81 అ. మానసతీర్థ వృశంస :—

బుములు కలిలో సేది యుత్తమతీర్థము ? ఏది యుత్తమ దానము! తెలుపుమన సూతుం డిటుచుమె. పాణిని సామ వేదాధికారి. అతఁడు కణభుక్కను పండితుని శిష్యులచే నోడింపఁ బడెను. (కణభుజ్యతము న్యాయశాస్త్రము) అందులకు పాణిని

నిగుపడి తీర్థాంతరమున గేరి స్వానముచేసి పిశ్చ దేవతర్పణముచేసి కేదారమునందలి యుద్ధకము గోలి..శివభ్యాన వరుండయ్యను. ఆకులుచిని యేదురోజులుండి యూమీండ జలభుతుణముచేసెను. అట్లు షదిరోజులుండి వాయుభుతుణ మారంభించెను. ఇరువది యెనిఖుదవరోజున మద్దండు సాక్షాత్కారిగాచి వరము శోరు శొమ్మునెను. ఆ యన్నోపమాసమైన పలుకు విని గద్దద కంకుడై సర్వేశుని సర్వోంగాశుసు : రిజార్లభు నీళ్లు స్తుతించెను.

—: తిథి పాటిపి కృతశివస్తుతి : —

శో! నమో రుద్రాయ మహాతే సర్వేశాయ హిత్తెమిణే
సందీశస్తాయ దేవాయ విద్యాభ్యయకరాయచ
పాపాంత కాయ భర్మాయ నమోంతాయ వేధనే!
నమో మాయూహారేశాయ నమస్తే లోకశంకర!
యసివ్యిసన్మోదే వేశ! విద్యామూలప్రీదోభస!
పరం తీర్థంహిమే దేహా బైఘ్రమాతురం పిత ర్షుమః

ఇంట్లు నుతింపఁ బాణిన్నశి విని మహాదేవుడు శంకరుఁ డతని సర్వవర్ణ మయములగు ‘అభ్యంతర్మ’ అను మంగళప్రారంభ ముగల నూత్రిముల నాతనికి దయుచేసెను. రాగద్వేషములను మలమును హరించునట్టియు, సత్యమను జలముగలదియు నగు జ్ఞానమ్మాదయము మానసతీము. ఆ తీర్థమును సేవించిన సర్వ తీర్థఫలము లభించును. బ్రహ్మసాక్షాత్కారమునకు మానస తీర్థమే యుత్తమము. పాణిసీ! నీకది యనుగ్రీపించుచున్నాను. ధాన సర్వాంగ కృతకృత్యండవుగమ్ము. అని తెలిపి శితుం డంతప్రా

తుండయ్యెను. పాణిని గృహమున కేతేంచెను. మఱియు నా పాణిని సూత్రిపాకములు థాతుపాకమును, గుణపాకము నొనరించి లింగసూత్రిమును చించి పరమ సిర్యాణము నందెను. కావున నోధర్మ తేజ్మ! సేవు కూరసత్తీర్థసేవ యొన రింపుము. సద్గుతీర్థముయిచూసు. “గా పుటుముండియే సిద్ధమించినచి. అట్టి తీర్థ మించుకు తేస్తు. కూడి కొకటి గల్గిబోదు.

—: 32 అ. భోషచైప్రయో — భాగవత వ్రీకఃస :—

సూతుండిభ్రాహ్మియైను ప్రట్టిణమున జోవి దేవైప్రయోగు నేడవేదాంగ పొగుడు కలఁడు. ఆతుడు కృష్ణభక్తుడు. గోవరోషి సిమేవితమగు బ్రూందావుమున కేగి యూతుడు దేవదేవైప్రయోగు జాగ్రత్నమిని మూసులో బూచించెను. ఒక సంవత్సరమున నచ్చుతుడు దయచూసి యైతేమ జ్ఞానమొసంగెను. ఆజ్ఞానముచే సతని హృదయమున ‘భాగవతశక్థ’ స్మరించెను. శ్రీశుకులు పరీక్షీత్తున కేళథను దెల్విరో మోతు మూర్తియగు నా కథనే యతుడు వర్ణించెను. అది పూర్తియై నంతట జానార్దనుండు ప్రత్యక్షమయి మధురముగ వరము కొర్కొమ్మని పలుకరించెను. “భోకామగ్రిహాకారక! హరి! నీవు విశ్వమయుడవు. నీ నామము నుచ్చరించిన మాత్రమున లోకులు తరింతును. కలిలో నింతకు మించినదిలేను. నీ యన్నగ హమున వ్యాసులు రచించిన భాగవతముయొక్క మాహాత్మ్యము నాకుఁ దెల్వుము. అదే నాకు వరము. అదే యను గ్రీహము. అని భోషచైప్రయోగు విస్మి వించెను. మున్న భవాసీ

శంకులు ప్రసంగము చేసికొనుచు గుర్తుటా విధానమున భాగప శము పతించుటకంటే ఏ క్రంత కురుతోడా సెఫ్టాంపీకరించిరి. పార్వతి చండిశ గణేశ గణేశుపండిశుచు గుణాని రత్నాంశుమున రమోగించి శంకుచోలు ధూగుప్రశు దేశు కౌణులలో నిష్ట కో వినెను. శంకుచుడు కుములుచూచుచే వర్ణించు చుండెను. ఏనిమివపదిసమును గన్నులు తైలాపున తుఱి వ్యాపిని నాచిసపు రాలైయుండెను. భగవంతుఁడా కెను నీల్చు కోఁడేవి! సీవెంత నజక్కా వింటివి?' యని యడిగిన నాము 'ఉప్పుత వాథనముదాక వింటిసనెను. ఆ సమిావసుడఁ వ్యోజ్య పుస్త్రు తుంకుపు చిరంజీవి యయ్యెను. పార్వతియే యూ పుసు సుందరుణి నటు సంపత్తించు చుండెను. అతడు శివసదనమందుణి తీవ్రభ్యాగ నిష్టాగరిష్టుండై యున్నవాడు. అతడు కేవలశివానుగ్రహించుచు సేత కే భాగవత మును బడసినాడు. నీవు విక్రీమార్కు-ని లేచి కొట్టుచు గంధర్వ సేనుసకు నర్కదానవీరమున నీ పుసుపుంగశ కథన వినిశింపుము. 'హరిమహిమ దానమునేయుటకంటే నుభృతిఁదానము లేదు. ఉత్తమ పాత్ముఁడు విష్ణుభక్తుఁడు. ఆకలి గౌస్మావాని కన్నము పెట్టుటయు నిదియు సమములు.' అని పలికి హరియంతర్థాన మండెను.

—: 33, 34, అ. దే ఏ మ హి మ :—

వేదపాతము వాచనికమైన కర్కుము. వేదములు బహులములు. సర్వ వేదములు పరసము చేసినఫలము దేశివలనఁ గల్లము? తెలుపు మని బుఫులు ప్రశ్నింపగా సూతుండిట్లనియు. విక్రీమాదిత్యుని రాజ్యమున వ్యాధకర్కుడను నాఁ డుండెను.

వాడు బావ్రాణాన్నికి సూదు)నివలన జన్మించియాడు. (తిపాటి డెను వానిభార్య కాపినియనునది రొక శబ్దాలచ్చాపారము చేయు సింహాసనియిగాని మోహించి వానివలన నొక కుమారుని గడును. వాడు వ్యాఘ్రుడుయైను. తిపిచాతి భార్యలు వాని ఓడుకును నిల్లు సెడలగొట్టి బ్రిహ్మచర్యవ్రిత్తిమాని చండి రాపారాయణకు సేయుచుండెను. అందుచే నతాడు జీవన్నుక్కుండయైను. తల్లియంగొడుకును వ్యాఘ్రునియింట నసించి ఒకులు నీచవ్వటి చెనివోసి జీవించుచుండిశి. ఒకప్పుడు దానింగుకు బ్రాహ్మణులు చెప్పుకొనుచుండగా తన తల్లిపండుల మొదటి కథ వాడు వినుట తటస్థితచెను. దేవినామము వానికి వినంబడెను. ఆ పుణ్యముచే వాసః క్ర్యులుథి క్రొను. తసమేష్టమున్న వొంగ సామ్యులు (తిపాతికిచ్చి తిఫ్యుడై దేపి పంతమును ఇరించెను. ఆ ప్రభావముచే నాడు పాపము వాసెను. ఎండ్రోంజేష్ణ కాళిపురమున నన్నపూర్ణను భజించెను. అన్నపూర్ణామకము పతించెను. ఒకనాడు స్వయం మున దేవి దర్శనమిచ్చి వానికి ‘బుప్పాదయ’ మరుగ్గోపించెను. ఆవిద్యాప్రభావముచే వాడు విక్రిముని యజ్ఞమున నధ్యమ్యుడై తుడకు యోగమునంది పరమ గతి సందెను. ఇట్టే యజ్ఞయినియం దొకపొంపాపరుడు మహా లక్ష్మీ నరించి యుత్తమగతి సందెను. (మా. 34 అ)

—: కిర్. అ. పతంజలి చరిత్ర :—

చిత్రీసూటగిర్మిసై పతంజలియను పండితుండుండెను. అతడు వేసవేదాంగములను గీతాశాస్త్రమును దెలిసినవాడు. విష్ణుభక్తుడు భాష్యకర. అతనికి కాళి పండితుండగు కాత్యా

యనువితో వాడము వచ్చేను. కాత్యాయనుడు దేవిభక్తుడు కావున పతంజలి దేవి సింగు స్తుతించెను.

శ్లో | 'నమోదేవై మకోమూరై సర్వమూరై నమోనమః శివాయై సర్వమాంగలై విష్ణుమాయై చ తే నమః త్వమేవిష్టా బుధి స్ఫురం మేదా విశ్వ శివంకరీ! శాంతి ర్యాంచే త్వా మేవాసి రారాయణి నమోనమః.

ఇఱ్న చేసినస్తుటి శక్తివాళి 'ఉ చి' శేషు! నాచరిత్రిము పారాయణము శేయుము. డాన నీక. జ్ఞానోదయ మగును. కాత్యాయనుల జుంపగాను. అని వినిపించెను. అశ్చేయా దేవి సర్పించిన మహిమచే నతడు శత్రువుసండితుని గలిచెను. మఱియు మణి భాష్యమును రచింపగల్లేము.

ఇది ద్వితీయ ఖండము

వృత్తిసర్వపర్వము - తృతీయఖండము (చతుర్థుగ ఖండము)

—: 1 అ. ఖండపుల యుత్తర జన్మములు :—

సూతుండు శౌనకాదుల కిట్లనియె. భవిష్య మహాకల్ప మున నిరువది యొసిమిదవ ద్వాపరముచివర కురుత్తేత్రిసంగా⁹ ముము జరిగెను. కౌరవు లోడిపోయారి. పము నెనిమిదవ రోజున పాండపులు జయించిరి. భగవంతుడగు శీ¹⁰ కృష్ణుడు సంగా¹¹ మము తుదిదినము సాయంకాలము కాలగతిని గుర్తించి శివుని థూగరూపుని సన్మతనుని వినుతించెను.

—: కృష్ణ కృతివస్తుతి :—

“నమః శాంతాయ రుద్రాయ భూతేశాయ కవర్గిసే
కాలకర్తే జగద్గుర్తే పాపహర్తే నమానమః
పాండవా నార్థీ భగవ స్నేధుక్తాః భూతభీమకాన్”

ఈ స్తుతి విని రుద్రుడు నంది వాహనమునెక్కి శూలము
దాల్చి పాండవ శిఖిసంరక్తంచు సేయ సతైంచెను. కృష్ణుడు
గజసనగరమునకు వెళ్ళిపోయెను. పాండవులు సరస్వతీ తీరమున
వసించిరి. రాత్రి దౌర్శాణి (అశ్వత్థామ) కుతిభోజుడు కృపా
చార్యుడును ఫచ్చి రుద్రుని స్తుతించిరి. రుద్రుడు వారికి మార్గ
మిచ్చెను. అశ్వత్థామ శివుడు తనకిచ్చిన ఖడ్డముచే దృష్టిమ్య
మ్యాదుల నుపపాండవులను సంహరించెను. అంతట భీమా
దులువిని యూ ప్రలయమునకు గారణము శివుడు కారణముని
యతనిపై దండె తీరి. వారు విసరినయాయుధములు రుద్రుని శరీ
రము నుదులయిమయ్యెను. అంతట వారు వింతపడి పిడికిలిపోటుల
నతని నలయింపఁ దొడుగిరి. అప్పుడు రుద్రుడు “ఓరి మీమ
కృష్ణభక్తులు. మి మైప్పుడు చంపఁగల్చియు కృష్ణభక్తులగుటచే
నేను రక్తింపవలసి యున్నది. కాన పుసరన్నమే తీ
యూ నేరము ననుభవితురుగాక ! ” అని వారిని శపించెను.
అంతట భీమాదులు హరిని శరణాంది యతనితోఁ గూడ రుద్రుని
స్తుతించిరి. శివుడు సాత్కార్త్క రించి వరము కోరుకొనుఁ డనెను.
కృష్ణుడు స్వామిా! ఇంతకుమున్న పీమవిసరిన యాయుధముఁ
నీ శరీరమున లయించిని. అవి మఱు వారికి దయసేయము.
అన నతఁ డనుగ్గిపొం చెను. మఱియు నేను ద్వారపడి నీ భక్తులను

శసించికేసి. అనుసను నా మాట వ్యూరముకాదు. యుధిష్ఠిరుడు వత్సరాజుచి కుమారుడై జన్మింపఁ గలడు. ‘బలభాని’ యని పేరొంచును. ఆతడు శివిమమను పురమేలును. భీముడు స్నేమ్ముడై జన్మించును. వాసి పేళు ‘వీరముడు’ అని కలుగును. వనరసాధువు డగును. ఎరిమలు డడను చాసి కు మారు డై యర్జునుడు వ్యును. బోహ్యనందు డనబడును. నకులుడు కా స్వీ కు బ్ర్యామున రత్నభాను కుమారుడుయి పుట్టి లక్ష ముడును చేరొంచును. సహాదేవుడు భీమ్మసింహాని సుతుఁ డయి దేవసింహు డని పేరు పొందును. ధృతరాష్ట్రుని యంశము అజమేరపురమున వృథివీరాజును పేర జన్మించును. వానికిఁ గుమారై యయి దొర్చివది వ్యును. ఆమె ‘వేల’ యని పేరొందును. కర్ణుడు తారకు డగును. రక్తభీజుడు రుమ్ము డగును. కురుపాడవసర్గములవారు వీరాధివీషులై జీంతురు. అనిన విని కృష్ణుడు “‘నేను శక్తిగా నవతరించి మహావతి యను పురముసం దుండి వారల రక్తింతును. నా భాగమయి దేశరా జు రాజసమాము జన్మించురు. జయసింహుఁ డని యతని నందురు. అల్మాదు డనువాడు నాయంశముయి యగ్ని వంశ రాజులను సంహరించును.’” అనిన విని రుమ్ము డంత ర్థాన మయ్యెను.

2 అః పాండవులు వుత్రీశోకార్పులయి పేరీతకృత్యములు ఇర్వ్వరించి భీమ్మని సన్నిధానమున కేగిరి. ఆతనివలన రాజ ధర్మములను మోత్త ధర్మములను బ్రిశ్మించి తెలిసికొనిరి. మతీయు నశ్యమేధములు చేసి ముఖుడి యారేండ్లు పాలించి

స్వర్గ మందిరి. వారి యంతములు కల్పిథర్ము వృథినొందిన తఱిని వేఱువేఱు రూపముల సవతరించును. అని యింతవరకుఁ దెలిపి వ్యాసభగవానులు చక్కిర్థమున యోగనిదార్శివశు లయిరి. మునులును యోగసమాధి కంగికరించి పండిండు వందల యేండ్లు గదువరా వాటల లేచి దేవభాతమందు స్థాన సంభ్యాదులు నిర్వ్యాతించుకోసి సూతుని సన్నిధికేగి సంభాషణ మారంభించిరి. వారికి సూతుండియ్లు తెలుపంచొడంగేను.

— : శాలి వాహనుడు : —

విక్రిమరాజ్యకాలము తివాచిచే ద్వాపరయుగ ధర్మ ములుకలిగి సాధుచేచు. * స్విక్రిమార్థుడు స్వర్గస్థాండ్రెనంతతు నాతని రాజ్యము భిన్నభిన్నమై పమునెనిమిది రాష్ట్రములయి పదునెనిమిదిమంది రాజులు పాలకులైరి. పడమట సింధునది వరకు, దక్కిణమున సేతువువువు, ఉత్తరమున బదరీక్షేత్రము దనుకను, తూమ్మన కపిలాంతకముదాకను వ్యాపించి పమునెనిమిది రాష్ట్రములాండెను వానిపేరు-ఏ ఇంద్రియిస్తము, పాంచాలము, (పంజాబు) కారుక్కేత్రము, కాంచలము, (అన్ధముకు పడమర) అంతర్మేంద్ర, వ్రజభి (ఔందావసహారింతము), అజమేరము (అజ్ఞమింద్ర), మరుధన్యము, (రాజుపుటూరా), గూర్జము, (గుబరాట్ మహారాష్ట్రము), దాప్రవిడము, కలింగకము, అవంత్యము, ఉదుపము (ఉద్ధిశప్రాంతము, కర్ణాటకము, వంగము (బెంగాలు)),

* విక్రిమార్థుడు కల 8120 లో స్వర్గస్థడయ్యును. 8179 లో అతని మనముడు శాలివాచసుఁడు వచ్చినాడు.

గూడము, మాగధము, (బీహారు) కౌసలము, (హిమాలయము నకు దక్కించుగా నానుకొని యుస్తుది). వానికి రాజులు వేరు వేరుగా నుండిరి అందు నానా భాషలు, నానా ధర్మభోధక ములుగా నుండెను. ఇట్లోక నూరేండ్లు జరిగిన తరువాత శకులు మొదలగు మేచ్చులు భాఃతథ్రామిలో⁺ ధర్మము నాశనమయ్యె నని తెలిసికొని సింధునదిప దాటి గంపులుగుంపులుగా నార్యదేశమునకు వచ్చిరి. హిమవత్పర్వతము లోయినుండి సింధునది మార్గమునుండి ఎఱు వచ్చినారు. వారార్యుల జయించి బహు ధనములను దోషకొని తమ దేశమునకుఁ బోయిరి. మరియు నార్యరాజుల భార్యలను దొంగిలించుకొని బోయిరి. విక్రిమాదిత్యుని మునిమనుమఁడు శాలివాహనుఁడు పితృరాజ్యమునకుఁ బాలశండయ్యెని. అతఁడు చీరా, తిత్తిరి దేశస్థులగు శకులను. బాస్కోకులను (హిమాలయమున కుత్తర మున 'బాస్కో' అని నేడు పిలువబడు దేశమువాయ) కామరూపు లను (అస్సామువాణిని) కోషకులను (సింధునదికి పడమటినుండు రోషక దేశవాసులను) పీరికే రామపులనియు వేరున్నది. శేరులయిన ఖురజులను (కురాసాఁ దేశమువారు. కురాసాఁ అనునది పశ్చిమాసియూరోనున్నది) గూడ జయించి వారు ఉంలిగొట్టుకొనిపోయిన ధనసంపద లస్సుఁటిని మఱల భారతదేశమునకుఁ దరలించుకొనివచ్చెను. అతఁడే మేచ్చు

⁺ భారత భూమిలో వైడిక ధర్మనాశన మౌప్పడగునా యని కనిపెట్టి చూచి అదియయిన సమయములో వచ్చిపడి యా దేశమును విచేశియు లాక్ష్రి మించుకొను చుండిరి. నాటికిని నేటికిని యించేపని జరుగుచున్నది.

ದೇಶಮುನಕು ನಾರ್ಥ್ಯದೇಶಮುನಕು ಹಾಗ್ನಿ ತೆರ್ಪಣಿಸೆನು. ಅತ್ಯನ್ನಿಷ್ಟ್ಯಾಯಮುನಮಸರಿಂಚಿಯೇ ಸಿಂಧುನಕ್ಕು ಗೂಡಾಪ್ರಾಗು ನುಸ್ನು ಮೂಲ್ಯಾಂತರಾನಮು ‘ಸಿಂಧುಸ್ಥಾನಮು’ ಅಿಯು, ಸಿಂಧುನಕ್ಕು ಬಕ್ಕಿಮಧ್ಯಾಮು ಸ್ತೋಚ್ಛಾಸ್ಥಾನಮು’ ಅನಿಯು ಹೇರ್ಪಂದಿತವಿ. ಸಿಂಧುಸ್ಥಾನ ಮನು ಸಂಸ್ಕृತಕ್ಕಿಂತ ಕಡ್ಡಮೇ ಸಾರ್ಕೃತಭಾಷ್ಯಗ್ಗೆ ಹಾದುಸಾಸಮನು ಮಾಪಮು ಪಾಂಡಿತ.

ప్రతితిస్ఫుర్వము 3 వ థిండ్ము - 2 వ అధ్యాయము, 20 వ శాఖలు
నుండి యిం కథ ఎఱాలమూర్తిస్సార్జున ఇం గుర్తి ప్రయుగు టీ)చుపుగుర్తి
వార్షికయిలడినది. టీ)చుమతస్తులైకాం తింపుండరి ప్రయుగులై కిని ని పురు
ణములోఁ తేరియుండునని యిం కృతాంగాఁ బ్రహ్మిపుచురి నా తార్మిసాం యము.
ఆకథ యింపున్నది.

ఒకప్పుడు శేక్ కాంగ్రెస్ (శాఖివాహినిస్) నే రాజీవ్ గా నీ శక్తి మేల్కటి
నది, కాన యితనికి శేక్ కాంగ్రెస్ ద్వారా వ్యక్తిగతిగా, ‘శక్తికు రాబు’ అని మాత్రము
కాదు) ఫీమవంతముక చేసాను. ఆచటు చూశాలిరాజ్యముకు సమయ లోక
పర్యవేక్షమువింద లోక ప్రభువుని జాచెపు. (అమల్ విషయము పొంతముని యన
నుల రాజ్యమున్నది. ఆయివనులు వేయదట భారత తుతి)య జాతికి కెందిన
వారే. ఈ యవనుల రాజ్యమునకే ‘రామరకము’ అను పేరున్నది. దానికి
పూర్వాప్యపూచేచు ‘రామకము’ ఈ యవనులే ఇతరీ నాకి)మించి రామరథరము
నిర్మించిరి. దానినే యిష్టాడు, ‘సోన్’ నగరమని పిలుచుచున్నారు. దీనిరూర్ధవ్య
నామము రామనగరమని రోము చరిత్రీసోనే యిస్తున్నది. మొట్ట మొదట
ఆమర ప్రయత్న పొంతమున నుండిన యవనరాజ్యమగు రామరమున కుత్తర
ముగా, ‘సోర్’ రాజ్యమును, దాని కుత్తరముగా చూశాలిరాజ్యము నున్నది.
చూశాలిలుకూడా మొదట భారతదేశట్టతుతియిలే ఆయియండి కైపికఫర్మము
విడిచినారు. దీకే తయారితే ‘యూరప్’ డేశ మాకర్మిమించిరి. అందుచేకణి
‘యూరప్’ డేశమువారికి ‘చూశాలిలు’ అనుపేచు నిర్విపోయిపడి. యవనుల
రాజ్యమునకు ‘రామరము’ అని పేరు. రామరమున కుత్తరముగా ‘సోర్’
రాజ్యము, దాని కుత్తరముగా చూశాలిడేశమున్నది. చూశాలిలుకూడా మొదట
భారతీయులై తయారిత పేదఫర్మము విడిచి దూరాడేశముల కేగినవారు.

ఆ దేశమునకు ‘పూర్వాంగదేశము’ అను వాడుక కలుగుటకు నిదే కారణము. అణ్ణై రాములు ఇంతిని ఆక్రమించి గోపి సగరమును నిర్వించిరి.

ఆంశి కాలివాహనుడు దూఢి సంతీంచి ‘నీ వెవ్వుడవు’ అని కుడిశాసన. ఆ పురుషుడు “మహా గద్యమును బుద్ధినవాడు కుశపుతురు” దశు, త్మేచ్ఛపర్వప్రతిపత్తిపుణ్యమును “అగి చెప్పేను, అంతట మరల రాజు కీర్తిపేపు? అగి వార్షికాలు, అతఁడిట్టాడే ‘కృతిముగము తుఱ్యాంపగా’, త్మేచ్ఛపేళు ఇంక్కు కుశపుతురు కుశపుతురు ‘మసిశుండు’ అను తేస సకతించితిని. జాన్మర్యులుగు లీకుపుతురు : ‘పూర్వాంగది’ అను వొక్కుసే పుట్టినది. ఆక్రమ కీర్తిపుతురు : ‘పూర్వాంగదు’ అయితిని. సౌం త్మేచ్ఛముకు కుశపుతురు, వ్యాసు గుర్వాలు ఇస్కోచి సేహమంగర్భి శూభ్రాశుభ్ర రూపమును చుట్టి దొబ్బిచొచ్చి, లీమములు చెప్పిన జమయు చేయుటు న్యాయము సత్యము సమసరించి గూర్చియండలచుండగి పురుషుని ధ్యానింపవలెను. సూర్యుడు చలనములేని ప్రభుతు. చలసస్వభావము లయిస తత్క్షముల సత్త డాక్కించును.’ కుశిధమయిన యాదవజముచే ‘మసిహా’ అయియొందెను. కుశ్వరమాత్రి శుభమును గూర్చునుకై క్షూచయమండు నిలిచి నది. కుశమసిచుండనికూడ నాచేయ ప్రపంచమున ఖ్యాతికెక్కును. కుశమాటులు విని కాలివాహనుడు త్మేచ్ఛలకు గుగ్గును వానికి నమస్కరించి యాభయంకరమైన త్మేచ్ఛపర్వమున లోఫించి స్వరాజ్యమున కేతెంచెను. మరియు నాత్త డక్కుమేధము గావించి యధవదియేండ్లు రాజ్యమేలి స్విం మండెను.

జ్ఞాపిక :—ఈ యాశపుతురీనికి కాలివాహనునికి ఔనట్లు వ్యాంపబడిన యాసమావేశ మరుద్దము. కీర్తిపు చనిపోయిన తరువాత A. D. 78 లో కాలివాహనుడు న్యాయుడు. కాన యాశపుతురీనికి నితనికిని సంబంధము లేసేలేదు. కాలివాహనుడు ప్రాణ్యదాకా పెళ్ళి యిక్కడపున్న శక్షానానమును ముట్టి దీచి వాండు పట్టుకొనిపోయిన ధనముంతయ్యా దరలించి తెచ్చినాడు.

—: లి అ. భో జీ దు :—

సూతుండు బుధుల కిట్టనియె. శాలివాహనుని వంశ మును బదిముదిరాజు తైమవందల యొంక్కు పాలించిరి. ఆంతట శూమియందు నూర్యాగ తెక్కించును. శాలివాహనుని పదియువ కుమారుడు భోజును దిగ్బ్రజయయాత్) నేను. కాళిదాను మొదలగు బాప్పుర్ణాగుల సముద్ర పరము వాక్ నేను. గాంథారము (ఆఫ్ ఫునిస్థానముసకు దక్కిణముగాను శ్రీయాంశు సౌనముసకు కుత్తర పశ్చిమముగమస్స దేశము గాంథారము) శాశ్వతరము, * ఆరవము (ఇవి కాశ్వరముసకు దక్కిణముగా సిలధునది, దాని యుసనదుల మధ్యముననుర్చుకి) మొదలగు దేశములందలి కులగు స్నేచ్ఛలను జయించి తెలిపుణ్ణి వారి పద్ధనుండి ధనరాసులను మఱల రఘ్యం చెను. *

* ఆరవమువరు దక్కిణము బాప్పుకము. బాప్పుకదేశస్కులే గూర్కమించి నది ఉత్తరబాప్పుకము. ఇది యప్పటి ఆఫ్ ఫునిస్థానమున కొస్యముగా నుస్సుడి. అది యప్పటి రఘ్యక్ టుర్కిస్థానములో కలిసిచోయిది.

* ఇక లి. ర క్రోకమునుండి. 32 క్రో. వరచ : ప్రతి ప్రమని నా యభిప్రాయము. అది మహామృదు చరిత్ర).

ఈ సమయమున స్నేచ్ఛలు మహామదుడునవాడు శివ్యపరంపరతోఽఁ గూడి యఱండెను. భోజును మరుఫ్తలమంచున్న మహాదేవుని (శత్రువి) దర్శించి స్నేచ్ఛలవేఁ దాచబడిన యాన్యామిని గంగాభీషికము చేసి, మనస్సుగా ధ్యానించి సంతుష్టి నొనచేసు. శివుఁ డుగర్హిప్రాయించి భోజరాజా! నీతు మహాకాలేశ్వరమును తైత్తియున కేగుము. బాప్పుకము ఆదేశము స్నేచ్ఛ దూషితమై యున్నది. ఆపటి నార్యాధర్మ మన్నది లేదు. మన్న నాచే దగ్గరుడయిన తీపురాసురుఁ డక్కుడ బలిచేణంపఱడి యున్న దు. వాడు

సాకలక కృములంబహసి యిల్లన్నాడు. మహామధుదును పేర వాడు పికాచ కృములు నేయుచుంగా ను. ఆకిచాచాకాంకొంకొనును దేశమును నీ పేగవలదు. నా యిచ్చుకొముచే నీకు తుట్టిందు. అనిన చిని భోజుడు తన దేశమునకు మఱిపోయింది. మహామధుదు భోజునికో నీంధుక్కొము రాక పెస్తుంటి వచ్చేను. మజియు వాడు ఒక కిలోమీటరు లూపి ‘భోజు! నీకు దేవుడయినవాడు నాకు వాసుండై యున్నాడు. వాడు నా యిల్లన్నాము నతఁడు దినును.’‘అని తెలిపిఁఁ భోజుడు వాని మాటల కాళ్ళక్కు మందు. మజియు నతని కామ్మేచ్చ క్కుములప్పేడ వచ్చేతుర్కుడు. కాకిచా గుర్తిని కోపములోనీ భూర్జుడా! రాజును మాహించ నీకి మాయకర్మితిని. బాణాకడేక ప్లేచుపుడతగు నిన్ని ఉగ్గా చూపేవను.’ అని సరిశేఖ నవత్తుంల్లోము జపించి యందు భక్తాంకసు ఏం నుచు చేసినంట మహామధుదు భుస్తుమయి ల్లేచ్చులకు క్షేత్రమ్యులా. భుయభూంతులయిక వాని కంప్యూలు పొణ్ణాకమునకు బారి సౌయించి. వారు రుపకముని బూడివను కొనిపోంచి భూమిలో నుంచి భూతించిరి. నేనరూపుడును యూ మచోపించు బంచమాయలు నేర్చిన వాడు గానున సైశాఖిమాపము దాల్చి యద్దరాత్రియున వచ్చి భోజునితికో నిట్టనియు. రాజు! నీది ఆక్యాథర్ము. అగి సర్వోత్తమము. నీ నీశ్వరాజ్ఞాచే నీ పైకాచర్మును చిప్పిరింప జైసెను వింగము చేసించుకొనుటయు, జ్ఞాంత్తు తీసివేయటయు, గడ్డము పెంచుకొనుటయు, గట్టిగా నార్పుటయు (నమాజు చేయటయ్యామాట) అన్నియుఁ దినుటయు నా మతమువారి భర్తు ములు. పశుపథయు, బహుమాంస భక్తిము నిత్యికిర్మము. ఆక్యాయి దర్శల చేత సంస్కారము చేసికొన్నట్లు నా మతమువారు ‘ముసలము’చే సంస్కారము చేసికొంచురు. అందుచే నావారు ముసలవంతులు (ముసలమానులు) అనుపేర భర్తు మాపకు ఉన్నానురు. ఇది నేన జీపించుచుతము. ఇట్లు తెలిసి మహామధుఁ దేగెను. రా జీంటికేగెను. త్రిక్షేపములకు సంస్కారము వాడుకభూమగా భోజుఁకోనరించెయి. శూచుఁలకుఁ బాంక్కితము భూమ యాయ్యాను. భోజుఁ దేబజియేంట్లు పాలించి స్వర్గమందెయి. వించ్చు హిమవన్నాగ ముల మధ్యమం దార్శనక్రమును ప్రిశేషమునం దాతఁడు దివ్యమయిన మర్యాద నిలిపెను. అంటు వర్షవ్యవస్థ చక్కగా నేర్వడెను. వించ్చు ప్రాంతమున కర్క

—: 4 అ. కలిషించుడము :—

భోజుఁడు స్వరస్పుదైన తమవాత నతని వంశియు లేదుగురు సామాన్యరాజులు మూడువందల యొండ్లు పాలించి చేపోయిరి. వారి కాలములో క్రమి ఖండఖండములలు చిన్న చిన్న పాలకుల వశమయ్యెను. వారీలో సేడవయాతుడు పీరసింహుడు. వాని తమవాత ముగ్గులు రెండువందల యొండ్లలో గతించిరి. గంగాసింహుడు కెదియవాడు కిల్పక్కెత్తిము సేతను. అంతర్చైసియందు, కాన్యక్కబ్బమునందును జయచుండుడు రాజయ్యెను. ఇంకిప్పస్త మంగపాలుని రాజ్యమయ్యెను. అతడు శ్రీమదివంశమువాడు. ఇంక నెంద్రీ రాష్ట్రపత్రులు, గార్మిపత్రులు (ప్రమాణానులు) కెరి. ఆగ్నివంశరాజులు తూర్పున కలిప్పానమా, ఎడవురు బౌప్పాకము, ఉత్తరమున చీనా, దక్కించున సెతున్చువాక గల చేఱ కెరిరి. వారిపెక్కా సంకరులు సముద్రసారులున ముసలమానులు నతఁ కుంచెయ. బర్కురమున కును తుమడేళేశునికును నానావిధ వీడ్చములకు ఇతమ విసుమతస్తులను వెడల కాఁటెను. (బర్కురకేళు అయిపర్వతమునికుఁ బడమరగా సుస్నది). కీళే యాఫ్టికాప్పెట్టి యాకిమిచినారు. కొకిసంచిన యా భాగములనే బర్కురాజ్యములు (Burbara Estates) అని పిలువుడుచుస్తువి.

జూపిక:—మహామృదునకు జూనాకు నయిస్తు వ్యాపింపబడిన యా సమానేళు సర్పాన్నబద్ధము. మహామృదు ఆరెడియూలో కీ. కె. 820 ముండి యున్నాడు. కొని ఇండినాకు మహామృదు వచ్చినట్లు ‘కురాక్’ మెయిదలుని గ్రింథాలలో సెక్కుడును దేయ. వానితో భోజుని సమానేళపరచి కీస్తుమోక్క యున్నత స్కిరము చేయటు కీ కిల్పనయంతము క్రెంటునమతము వారు చేసిరని తెలియుచుస్తుడి.

యుండుని లక్ష లుండునట. వారే చిన్నుచిన్ను గార్మహాలక్షలు గూడ నచుకి. వారందరు సగ్గిపణోతీములు సేయువారు. గోబాంపూళాధక్తులు, ద్వాపరయుగ ధర్మతత్త్వరులు నై ధర్మయుక్తముగా: బాలించిరి. వారి పాలనమున సర్వత్ర ద్వాపరయుగధర్మము ప్రీవరితిను. ఇంటింట ధనము జనజనమందు ధర్మము, గార్మమగార్మమున దేవాలయము, దేశదేశమున యజ్ఞములు ప్రీవరితినవి. స్నేచ్ఛలుకూడ యార్వ్యధర్మముపై ఇక్తినొందిరి. ఇదిమాచి కలి స్నేచ్ఛ త్రీలోగలిసి నీలాదిగ్రియందు హరిని బాడ్చిండేం డుపాసించి రాథాశృష్టి సాత్మాత్మరము వడసి ‘నాకు నాలు నివాసముఱకలవు. అవి జూదము, మద్యము, బంగారము, త్రీహస్యము అనుసచి ఈ నాలును సగ్గిపంశ్యులగు తుతియులు (తుతియధర్మము నను సరించు బ్రాహ్మణులన్న మాట. అగ్ని పంశము వారందరు బ్రాహ్మణులే. తైదికధర్మ విష్ణుముమాచి వారు కత్తిపట్టుకొని స్నేచ్ఛదులను సంహరించి ధర్మరాజుసాపనచేసి వేదధర్మాద్ధరణ చేసిరి. వృత్తినిబట్టివారు తుతియులుగాని జన్మముచే బార్మాశ్యులతే) నాశనముచేసి కలినైన నాకు నిలువనీడ లేకుండ చేసినారు. మేనిపై నాశవిడిచి, కులముచెడి, రాజ్యముపోయి నేను భ్రాష్టుడైనై నీ పాదముల నీడఁ జేరితిని’ అని కలి వాపోయిన విని కృష్ణుడు చితునవ్వుసవ్వి, ‘ఓకలి! నేను నిన్ను రక్తించుటకు ‘మహావతి’ యందు జన్మింతును. నా యంకము భూమిపై నవతరించి మహాబలులయిన యగ్నిపంశీయులను నశింపఁజేసి

స్తోచ్ఛరాజులను స్థాపించును. అనే రాఘాస్వామి పలికి యంత ర్థాన మండెను. కలి స్తోచ్ఛ (స్తృష్టో) బరమానంద మండెను.

ఈలోన ‘వాక్పురము’ అను గ్రామమున ‘వృత్తవ’ అను పేరుగల ‘ఆర్ధరి’ (గొల్లపుషుచు) • నవమున్నావైతము నవవర్ష ము లాచరించెను. చండిక ప్రసన్నమై బలరామకృష్ణులకు సమాను లయిన కుమారులు నీ వంశమున గల్లుదురని వర మనుగ్రహించి దేంగెను. వసువంతుడను రాజుగోపిసౌందర్యమును చూచి ముచ్చుటపడి యూమెను యథావిధి వివాహమై యూమెం దనయింటికి దెచ్చికొనెను. ఆమెయం దత్తనికి దేశరాజు, వత్స రాజు నను సిర్పురు కుమారులు గ్రీట్ర. వారు మగధ దేశములను జయించి రాజులయిరి. వసుసాధిష్టుడగు శతయత్తుడను నొక మేఘుచుండుండెను. వానికిమాచుము సేరణుడు. శివునియూజ్ఞ చే నతఁడు భీముని యంశమునఁ బుటైను. వానికి తాలవృక్షమంత యెత్తును నూర్ధీవేగమును గల తాలనుడను కుమారుడు గట్టిను. వానికి దేశరాజు వత్సరాజులో యుద్ధము తటసీం చెను. తఁడను కోడిపుయు వారి¹ సంధి చేసికొనెను. వారు ముఖ్యరు ‘జయసింహని’ బలచరీకై కరుదెంచిరి.

♦ అధీయలు, గొల్లలు యూదవ చాఖ గోవారు. వీరు త్రతీయులే. గొల్లవృత్తి నాళ్ళియించిరి. కంసుని పరిపాలనగా వానికి భయపడి నందాడు లగు యూదవులు రాజ్యము చేయటకు కీలులేక, గొల్లవృత్తి నాళ్ళియించి గోపావళి ననుసరించి పాలు పెరుగు లమ్మకొని జీవించిరి. ఆపదర్థముగా పీరిప్పత్తి గ్రహించిరి. ఆప్యుదుకూడ కీర్తిక్కా గోవులను కాచిరేగాని గొట్టి లను మేకలను గాచినట్లు లేదు. భూగావతమున నాభీయలు యూదవులని పేర్కొనబడి యిస్తుంది.

—: క. అ. పృథ్వీ రాజు :—

ఇంద్రిప్రస్తుతమున నవంగపాలుడు సంతానార్థియై శైవ యజ్ఞ మొకటి చేసెను. వానికి చంద్రికాంతి, కీర్తిమాలిని యను నిద్రిశు కూతురులు గలిగిరి. చంద్రికాంతిని కాన్యకుబ్జ రాజునకును, రాష్ట్రపాలుని వంశమువాడు, చాపహనికులుడు నగు సోమేశ్వరరాజునకు కీర్తిమాలిని నొసంగి వివాహము గావింపబడెను. సోమేశ్వరుడిజమిాను రాజ్యాధిపతి. హిమాలయమునఁ దవ మాచరించు జయశర్మ యను ద్విజుడు రాజు వివాహాత్మవము, రాజువైభవము గాంచి తాను రాజు కావలెనని కుతూహలపడి దేహము విడిచి, చంద్రికాంతికిఁ గుమారుడు జయించెను. ఆ బాధుఁడే జయచంద్రుఁడు డను పేరాం దెను. వాని తమ్ముడు రత్నభానుడు. రత్నభానుడు గౌడ వంగ మరుదేశములందలీ రాజులను దండించి యింటికివచ్చి యన్నయాజ్ఞ ననువర్తించెను. గంగాసింహుని చెల్లెలు పీరపతి రత్నభానుని భూర్య యయ్యెను. (ఈ గంగాసింహుడు భూజుని వరంపరలోవాడు) వారికి సకులుని యంశమై లక్ష్ముఁడను కుమారుడు పుట్టెను. అతుఁడే దేండ్రు వచ్చునంతకే తండ్రితో సమమయిన బలము గలవాఁ డయ్యెను. ఇక కీర్తిమాలినికి ముగ్గురు పుత్రులుదయించిరి. దుంధుకారుడు, కృష్ణకుమారుడు, పృథివీరాజు నని వారి పేసులు. పృథివీరాజు పండ్రీం డేండ్ర పారీయమందే సింహముమిాద స్వారిచేయవాడయ్యెను. అనంగపాలుఁ డతుని విక్రిమము విని యా దాహిత్యునికిఁ దన రాజ్య మిచ్చెను. పిమ్మిట నతుడు హిమగిరియందు యోసిపుడు

బూనెను. దుంధుకొండు నుఫుకాను, అజమేరమున కృష్ణ కుమారుడు యి రాజులైరా. నా విద్యోక్తికి జందువంశజలయిన ప్రిద్యోతుడు, విద్యోతుడును నుగట్టిలుగా. ప్రిద్యోత మంత్రితనయుఁచు సారిమలుఁచు. అతుడు లక్ష్మినేను నాయకుడై రాజుకొలువుగో నుండైను. విద్యోతుని కుమారుడు భీమ్మసింహుడు గజసేం కథిపసి యియైను. అసంగపాలుడు (తాత) స్వరఘనుడు కాగా పృథ్వీరాజు తనిఁ శత్రువులని గమసించి ప్రిద్యోతాదు లను సభ్యును తన రాజ్యమునుండి వెడలుగొట్టుచు. వామ చెండునందలమండి కూరు..^{లో} గాన్యాక్షబ్రమున కేగి ‘జయచందుగైసి’ నాశాయించిరి. జయచంద్రా! నీ పినతల్లికొడుకు పృథివీరాజు మాతామహానిరాజ్యము వడసి గర్వించి యున్నాడు. మేము న్యాయముగా నస్కించిమి. అర్థరాజ్యమిమ్మంటిమి. కానీ యతుడు కాదనెను. అనిన జయచందుగైఁడు దుంధుకుమారునికుమారుని దనయక్షసైశ్వరుమున కథిపతిం గావించి, వాని మంత్రియగు ప్రిద్యోతుని కుమారుడగు వరిమలుని దన మంత్రి[ం] గావించుకొనెను. కృష్ణకుమారుని కుమారుని గజపైస్య నాయకునిగను, విద్యోతుని కుమారుడు భీమ్మసింహుని తనకు మతియొక మంచీగను నిలుపుకొనెను. వారి జీవనమునకై ‘మహావతి’ యను పుర మొసంగెను. అది జయచందుగైకు మిక్కిలి పీయమైన పురము. అతుడు మతియొక పట్టించు గట్టుకొనెను. జయచందుగైనికి అగమ, మలన యను నిద్రలు చెల్లెండు^{ండి}రి. అగమను పృథివీరాజున కిచ్చెను. మలనను పరిమలునకిచ్చి వివాహము గావించెను. వివాహమయిన

తెలువారి ప్రాణిదాల చెప్పినట్టి రాశాసనముని దుర్గమును సుముసూర్యముని ఫెర్మిటును తెలుసు. దాకి దేహార్థి (గుమ్మము) నెట్టించును. ‘చేపాలి భాషిభాషి సూచికమయిపదిగా రాణి గమనించి యాపుచుస్తూ ‘దేహార్థి’ అనుపేమ పెట్టెను. దానికి దేహార్థి గార్మమహి నాడు సిలుపః శాఖ్యారి. (ఆదే నేడు ‘ఫీలీ’ యని సిలుపబడుచుస్తుటి.) అవ్యాల మూర్ఖాంచెంప్పకు జయ చందుడు పశువారులకు లైన్యము కాంచ్చుకొనిసమాండు పృథ్వీరాజునకు ‘పునపూతాముకూని రాజ్యములో నాకును భాగమున్నది. ఇత్తు వా? సగము నా కిచ్చవలయును’ అని యుత్రరము పూసెను. ఆది చూచి పృథ్వీరాజు తా నిమవది లక్షుల పైన్యమువాడ నని గర్భించి, జయచందుని కిట్టు దూత నంపెను. ‘జయచంద్ర! చంద్రివంశరాజులను నేను వెడలగొట్టునప్పటికి నా సేన పదువారు లక్ష ఐండెను. ఇప్పటి కిరువదిలక్షులుగా నది పెంచిత్తిని. నీ సేన యింత లేదు. భారత దేశమునందలి రాజు లందరిని నేను దండింపఁగలను. కాని నిన్న దండించుట నాకు సీతికాదు. నాటు సీతు పన్ను గట్టుము. లేనిచో నా బాణముల నిన్న జీల్చి చెండాడెద’ నని వార్త వంపెను. వా రియ్యరకు నిట్లు వైరము పుట్టెను. జయచందునిఁఁ డార్య దేశము సగము జయించెను. పృథ్వీరాజు సగము కబలించెను. ఇ టీ యిద్ద రుధితులవలన నగ్నివంశరాజుల రాజ్య నాశనమున కంకురార్పణమయ్యెను.

—: 6 అ. శృంగారాబు జయచందులై యుద్ధము :—

బడ్డవ్యాచు తత్తుభానుమ (జయచందులై ఉమార్థము) పృష్ఠినీ రాజు పాలించు ఉత్కీషితానికి కేవి జయించి భవరాసులను గొల్ల గోట్టుకొసి వచ్చెను. శృంగారాబు కూడా చాల వింపివడెను. తత్తుభానునికిఁ బండ్రెండుగురు భార్యలుగాడి. కావ్యాలై రెరహి యందరిలో దిలకుమయి యుండెను. ఆసు ప్రాణసైత్యి. జయచందులైనికిఁ బదునామగురు భార్యలుండి. తాసి వారికి సంతతి లేదయ్యెను. గౌడ్యదేశరాజు ఉత్సుకు నెప్పవిభాసి యనునాము జయచందుసభార్యలలో నొక్కటి. ఆమె దాసి ‘సురభావి’ యను దాని యందువాసికు వోహావడి జయచందులై డామెంగూరాసి ‘సంయుక్త’ యను కుమార్తెం ఒడసెను. ఆ సంయుక్త స్వయంవాము చాటించెను. పృష్ఠినీ రాజు వార్త విని ‘చంద్రిభూటు అను మంత్రిఁచలసి దన బండాపు విగ్రహమును గాన్యకుళ్ళమునకుఁ బంపి స్వయంవాముండపమున సల్పించెను. సంయుక్త యూ విగ్రహము మొడలో స్వయగను పుష్పఫలరము నుంచెను. జయచందులై డాచినూచి మీరాజు స్వాసైన్య ముఖోపచ్ఛి యూ బాలికను గెలుచుకొని పోయినచో నాకెంతేని పీయమగును’ అని చంద్రిభూటునిచే ఎార్త నంపెను. పృష్ఠినీ రాజు తన యిద్దును బంధువులలో జయచందునిపై దండ్తెను. జయచందులైడుగు సన్నస్ఫుండయ్యెను. ఈశనది కవ్యలియుద్ధన యుద్ధమారంభమయ్యెను. (ఈశనదియనగా సింధునది. దేవనదియని దీనికిఁ బీసిధి. మనుస్మృతిలోనుస్మాది - సింధునది దాని యువనది దృష్టవ్యతియను దేవనదుల మధ్యభాగము

బృథ్యాగ్నిము అను వానుప్ర కు (కుల్కాన్మాం) కశ్మీరానువ్యాపారాకు కూడా వ్యాపి మొదిగిను గోది. అయినురోజులు పీచోదువ్వును వుండి ఉన్నాగజహానంయిబను చూల పశించెను. పృథ్వీరాజు ప్రాపణాలు శింకులు శింకులండెను. శంకరాను గోధుముచే జయచందులు సేవయ్యు ముంచుపోయెను. పృథ్వీరాజు సంయుక్త సముద్రి కుంపి మూలె సాందర్భమును మోహితుడయ్యెను. తామేలు నతనిం ఈంచి యల్లైయయ్యెను. అతు ఇంచెను బుల్లకోం సేక్కంచుకొని ధీర్ఘవంకుల పోయెను. అంతట జయచందునిసేన మూర్ఖునుండి లేచెను. వెంటనే రాజును దకిమిరి. పృథ్వీరాజు తనసేను సగ మచట నాపి సగము సేనించో సంయుక్తినో ధీర్ఘిచేరెను. అన్వల నాసైన్యములకు సూకరిత్తేత్తిమునఁ బెద్దయుధముయ్యెను. రాత్రిపడగనే సేనలు చెదరి ధీర్ఘికి శారిపోయెను. దుంధుకారుఁడు కృష్ణకుమారుడును ప్రదోషతునిశోం దలపడిరి. ఆతడు భూమిపై నౌరిగెను. అంత విద్యోతుఁడు వారి సెదిరించి వారిచేఁ గూల్పబడెను. అవ్యల రత్న భానువు. లత్తిఖాడు మొదలగువారు తీవ్రముగాఁ బోరిరి. రత్న భానుడును గూలెను. తుదకు మూర్ఖుతులయిన ముగ్గురును గొం సేనలు కాన్యకుజ్జమునకు వెళ్లిపోయెను. ఉభయ పత్రములవారు బంధువుల కూర్చులోకకియ లాచరించిరి. ఆ పృథ్వీరాజు జయచందుల యుద్ధమును పృథ్వీరాజు జయమును జయచందుని విక్రిమకీర్తియు నింటింట సెల్లరు చెప్పికొనసాగిరి. జయచందునికు కాన్యకుబ్బమునను పృథ్వీరాజు ‘ధీర్ఘి’యందు నుత్తవములు గా వించి పరమానందమందిరి.

—: 7 అ. జయచంద్రీ కై భవము :—

విదోద్నేతుని కుమాకుడు బ్రిష్టిసింహుడు గంగాతీరమున నిందుని సూర్యాంతర్ఫలక్ష్మింగా భావశచేషి చూడాలి యతచ వలన దివ్యాశ్వమును (బడుబను) బడిసెను. ఆ సమయమున పరిమలుడు తన తండ్రియుగు వర్ణించు పృథివీరాజుని యుద్ధమున హతుండగుటకు జింతించి తివ్వని బ్రాహ్మన లింగమూర్ఖమున సరిచంచెను. శంకుఁ డాని సాంకేతికమట కతని సర్వరోగ రూపమున గ్రీసించెను. అఱుదునూసము లా లోగపేడ చ్ఛాచియు నతుడు పూజ మానడయ్యెను. తుఫకు భార్యాఁ గాళికేరి చావవలెనచి వటమూలముఁ నుండ నా నా మొకటమున్న పామొకటి మధురముర్మ క్షుసిచేసెను. అంతట చుచ్చిస్తను మొకటి యటకు వచ్చెను. దాసింజూచి సర్వము ‘‘సీతు సిద్ధయుండవు. శివభక్తుని బీడించుమంచివి. ఈ రాజు పట్టిమూర్ఖుడు. ఆరనాలమును దార్పట యొఱుంగడు.’’ అనిన నంతట రుద్రిసర్వము ‘‘ఓరి! వస్తు గాథమ! నేను రాజుదేవమున నిత్యము నుండి యొంశో సంతోషించుచుంటివి. నా కిది నివాసము. దీని నెఱ్లు విషపుండువు. ఈ రాజు ‘తైలోష్టుము’ నొసంగడయ్యెను. తెలివితక్కువవాడు అని పలికి శరీరము లోనికిఁ బోయెను. పరిమలుఁ భార్య ‘మలన’ యా మాటలు విని సర్వము చెప్పిన చికిత్స చేసెను. వెంటనే పరిమలుడు సర్వరోగము వాసి సర్యాంగసుందరుఁ డయ్యెను. తైలోష్టుము లచే సర్వచిలము నింపి స్వయంముగా ద్రివ్యెను. అందుండి బొటనవేలంత శివలింగ మావిర్భవించెను. అది జోయీతిరూపము.

చీడాకుషము. అది టడాంథకారము గ్రహిమైన యూ యద్దు రాత్రేమున సూర్యున్నాన్న వెలుగొండెను. రాజు మహిమై స్తవము చేసి గిరిజాన్నల్లభ్యని బూజించెను. మరియు నాశంకరు ననుగుపూముచే. దనయింట శ్రీనివాసుడు నిత్యవివాసము చేయున్న వరమంచెను. గౌరిశుండ్రు డల్లు యని యంతర్పాతుండ్రయైను. అది మొదలుగ నాతని యింట చెనదినము ఒక ప్రట్టి బంగారము లభించుచుండెను. అతిందు మసోవతీనగరమున కేతెంచెను. శ్రీమృసింహుని గలిసికొని యత్రుడు చాల సంతనమండెను. అవ్వాల పరిమలుడు జయసింహుని పురమున కేగెను. అతిందును సంతసించి సీపు సీ పురమేగి నాకు విఫ్ఫ్ను మేమేని వచ్చిన సహాయచుచుండు మని వంపెను. అప్పుడు లక్ష్మణుడు శివు నర్చ్చించి ‘వరావతి’ యను శక్తిని బడసెను. ఆశక్తి వరావతమును గజమునుడి జనించినది. ఆ శక్తి నధిష్ఠించి లక్ష్మణుడింటికి వచ్చెను. పరిమలుడు మణావతికి వెళ్ళపోయెను. ఈ లోపున తానుడు మొదల యిన వీరులు మహావతి కేతెంచి పరిమలుని దర్శించి యతెనిషో నానందముగ వసించిరి. వారోక మాసముండి తమ పురముల కేగుపరి పరిమలుడు నా పుత్రీలకు రాజ్యాధికార మొసంగి మిమ్ము గలిసికొందు నని వారిని బంపించెను. దేశరాజు తమ్మునిషోగూడి ద్విజులకు దనపుర మిచ్చెను. తాలనుడు కాళీపురమును దన కుమారుల కొసం గెను. మరియు నతుడు రాత్రుసప్పియుండు. రాత్రుసమయండగు దేవుని మ్మేమ్ముల విధానమునఁ బూజించెను. అల్లు వనుమంతుని

పుమామలు దేశరాజవత్తరాజు లింద్రిభూపుడని నూర్యుప్పొంది కృతకృష్ణలయిరి. సింహానియను నోక దివ్యశ్వము సెక్కియు పంచశిబ్దము మహాగజమునెక్కి. దేశరాజు వెడలందలచెను. వశ్వరాజు పశీహకమను నూర్యుదత్తముని గుట్టమునెక్కి. ఏపునింపనెంచెను. అశ్లు మువ్యురు వీరులు మహావీరీ పురమందు సత్కరించుత్తె వినోదించిరి. అనువదిపేల సేనలకు నాయకుడగు తొలుసుడు మంత్రిసౌధమలు కూడికొలువ నా జయచంమ్రికు కృతామ్రథ డయ్యెను.

—: 8 అ. కా లి యుండు :—

జంబుకఁడను రాజు పృథివీరాజునకు భయపడి కాలియు డను ప్రత్యుర్మిస్తిఃసూడి సర్వదాతీరమున పార్శ్వ పూజలచే ప్రిప్ర సముగ్రహము చుట్టినిను. ప్రప్యాపిచేఁగై దెల్వై నాకుండు పరమండెను. సర్వసేసమార్థ చేయగలక్ష్మి గాలియుండు చేత్తునివలను బడసేను. తండ్రి యానతి సత్యాగంగాయూత్రి కేచెను. మతియు సత్యాగ తన చాల్టలిం గని యేమికావలెసని యిచుకు. నాఁకు యుక కంతవారము గావలెనని కోరెను. కాలియుఁడు గంగాయూత్రి సేకొన్ని దానములు దానించి జయచంమ్రిని పురమున కేటెంచెను. అత్యు గాస్కుష్టాంశు శుండగు జయచంమ్రిఁడు నిద్ధనుండై యుండెను. అతనికి గావలఁస హారము లభింపదయ్యోను. అంత పరిమలుఁడెలు మహావశిష్టు, పట్టాంమును ముఖుడెంచెను. ఆరాజు శంకరుని శరణాండెను. శివానుగ్రహముఁచే నరువదిపేల సైన్యముకో, కేళరాజు సత్కరాజుల సహాయముకో, తొలుసునికో దండు

కావ్యాను. ఫోరసు లుచ్చిపుట్టును. కాలియుని సేవలు చూచాలేను. కాళియుడు తిథిని శలాచి తొచొనొత్తుమును పెయాగించెను. అంత భీష్మసీలహసఃసు చూచ్యదత్తముని సంజ్ఞయను గాణముచే సేవలను వేచెను. భైరవమును బలైముచే శత్రువు గొట్టును. అంత మార్కింష్ట్రీసేవ పలాయననుయ్యెను. కాలియుడు లేచి ముక్కబలైముచే భీష్మసీంసలని తెరము ఖండించెను. అంతటి నాలాంధులు కాలియుడు నోకించిరి. పరిమలుడు శత్రువోకించి ముఖ్యును గౌగించుకొని స్వగ్రహమును కేరిను.

జయచందు: డా విజయేనా త్రవిసి ముక్కిలీపంతసించెను. కాలసుని చిల్చి ప్రెన్యూనిపటిం గావించెను. భీష్మసీంపుటుడు చరిపోయిన మైదుమాసములకు, వాని భాగ్య మధూలన (ఘుంఘరరాజు కూతురు) యొక కుమానునింగా చెను. అతడు సహదేవాంశమునివాళ్ళ చే సనశిరించినవాడు. గాళ పరిమలుడు జనోత్పసను జరిపించెను. ♦ దేవాంశున్ని కృష్ణాంధుముని నొక కుమారుడు పుట్టేను.

♦ ఈ కృష్ణాంశునిపేర సరిగా కృష్ణచిత్తపోలికలోఁ కథలు మూలమందు వ్యక్తితములయినవి. కృష్ణచిత్తపోలికుఁ గేలమివి ఇంసకరణములు. కృష్ణదు చిన్న వయసులో చాణార ముక్కిలను ముల్లరను కంసనభూతోఁ జంపిసకథకు సరిగా సీ కృష్ణాంశుదును మలయ్యద్దముచేసి జఱుంచెను. ఇస్టే లూతని కథలు చాల యధ్యాయములందు వ్యాంపఱడినవి. ఇవి యొకో యిందుఁ చేర్చిని నా యభిప్రాయము. కావున నీనిని విడుచితిని. చాణుడు- మూలము ఓక అధ్యాయమునుండి 41 అ. వరకు,

ఈ ప్రతిస్థాపన్యము శ్రుతియథిండమున మప్పదికెం డధ్యాయములలోఁ కృష్ణాంశుడును నొకరాజు చరిత్ర వర్ణితస్తునది. ఇది సరిగా కృష్ణావతార

వ) తినద్ద పర్ప కు — చ నీ నీ ఖ ఉడ మో

—: 1 అ. స్ట్రమువంశము :—

ఇట్లు ద్వాషరసంధిలో సూతుడు సైమిళోరణ్ణవాసులగు
మును తెనిమిదివేలమంది సూర్యచంద్రి వంశముల చద్రత్ర యంత
యం డెలిం, కృష్ణావతారముతెఱువాతి విక్రమార్థుని పాలనము
ధర్మయుక్తముగా పడచెనని యసి తెలిపెను. 'మూడు యుగ
ములలో నవతరించిన హర్షియా నూర్పవదియగు కలియుగములో
నేయాపమున నవతరించి యేషములు సేసెనో తెలుప్పము, అగ్ని
వంశ్యులగు సతుగురి వంశములు జరితీ వివరముగా వినగేచేడు'
మను మునులప్రభుత్వమై సూసుక్షిట్లనియు. అగ్నివంశపలతో,
బ్రిమరుడును రాజు దక్కిణదిశకేగి యంబచే నిర్మింపచబడిన
చరిత్రును బోలియున్నది. ఈ కృష్ణాంతునికి 'ఉదయాపించుడు' అను పేరు
కనిపించుచున్నది. విక్రిమాదిత్యుని తరువాత నితఁడు కృష్ణుని యంత్కైనై
యిత్తు డవలలించేని యుండుది. ఇతనియొడు గృఘ్నుని లీలన్నియు సమస్వి
యించుట చిత్తముగానుస్కాపి. చిత్తిక్షుప్రాలో నీ కథల యూథార్థుమును
గూర్చి సంశుము గ్రూచున్నాపి. కావున సేసు కేని ననువదింపక విడిచిని.
ఈ తరువాత కుతుబుద్దిను మొదలుచు సహాయ్యించుల చరిత్రీలు కైప్పన
చరిత్రీలుగూడ యొ పురాణము పుక్కిటీపురాణ మనిపించుట కిత్తులచేఁ
కేరులడినాలు స్వపుపుడుచున్నది. ఇందు పరదేశిచరిత్రీలు మనపురాణములూ
చౌప్పించు సంప్రదాయము మట్ట యొయితీర పురాణములందు నింతగా
గనిపింపదు. భూతిజక్కిత్తుడైన విక్రిమాదత్య శాలివాహనులను సంశ్శాఙ్క
ముగాఁ కెప్పటియే ఎగప్రాతిస్థా పర్వముయొక్క మఖ్య తాత్పుర్యముగాఁ
గనిపించుచున్నది. ఆనవసరములయిన యితరదేశ చరిత్రీలు కీఫిలో మడిపెట్టి
భారాలడేశ జరితీ కిలుఁ మొనర్చి నిజము బయల్పుడకుండువ కైవరో యిట్లు
చేసిటి.

‘ఆంశావతి’ ప్రము రాజధానిగ నాటంస్తు పాలించెను. అతడు సామవేది. గొప్ప శూకుడని ప్రభ్యాతినండెను. వాని కుమారుడు మహామయుడు. వానిపుత్రుల్లిడు దేవాపి, వాని సుతుడు దేవదూతయు రాజ్యమునేసిరి. బ్రాహ్మమతానుయాయి యగు నక్షికుడు యుద్ధమునఁ జంపఁబడినతరువాత కలి నూర్లో పాసనచేసి రవి యనుగ్రహమున నై దేండ్లకు శక్తుడను నొక పుటుషుని బడసి వానికి “తైత్తిరము” అను పగరము నిచ్చెను. వాడందు గోప్యులు దుస్సులు ననువారిని గోబఱచుకొని యూర్య దేశవినాశమునకుఁ బలుమాచులు యట్టించి యిన్నినంశ రాజులను సంహారించెను. అల్పాయుష్మాలయి పెక్కాపాండి సథించిరి. దేవదూతుని కొడుకు గంధర్వసేనుఁ డెబది వేండ్లు పాలించి * తపస్సువకు బోయెను.

తపస్సుచేసి లిత్తుని దూజ్యచే మఱలవచ్చి రాజ్యమేలెను. అప్పుడు విక్రిమాదిత్యుడు కలిగెను. అతడు నాటంస్తు పాలించెను. విమృతు దేవభక్తుడు పడేండ్లపాలించి శిఖులవలు మరణించెను. అతని కుమారుడు శాలివాహనుడు శక్తులను ఆయించి యఱువదియేండ్లు పాలించి స్వరమందెను. శాలివాహనుని కుమారుడు శాలిష్ఠాత్రుల్లిడు. వాని తరువాత శాలివర్ధ

* ఈ తపస్సువకు తెల్సుమంచుఁ చెద్దకుమారుడగు శంఖునికి రాజ్యము పట్టమంచైను. ఆ శంఖుడు మప్పురి యేండ్లేలి గతించెను. రాజ్య మరాభకు మయ్యునని విని గంధర్వసేనుడు తపమ చాలించివచ్చి మఱల రాజ్యభారము కపోంచెను. ఆ సమయమున గంధర్వసేననికి పీరకతియను భూర్యాశంకు శి 3001 కి సరియైన 101 B. C. లో నొక కుమారుడు గల్లెను. అతడి విక్రిమాదిత్యుడు, వివరము చూడుకు శ్రమ. 105.

నుడు, శకపూంత, సుఖాచేషణ. హాక్ క్కీశ్వర్ముడు, ఇంద్ర్ పాలుడు వయసగా బూలక్కారి. ఇంద్ర్ చాలుఁ డిందార్ వకియను పురము నిర్మించినాడు. వాఁక్ చూచులు మాట్లాడు. వారిలో మాల్యమంతుఁడు ‘మాల్యాభి’ యను నగరము నిర్మించెను. అతడి కాలమూన నాక్కేంట్లు నాశలులేక పొలుఱు పండపయ్యెను. గూడ్ప కఱువునచ్చెను. రాజుల్కుడు యూసోర్ మానకుఁ గప్పపడి ఉక్క పెంట యెతున్వర్ధావేసి పండించిన థాస్యము నింటనుస్ని దేవతార్థము బింబింప కుప్పివచ్చెను. అంతట భగవానుడు ప్రిసన్నుడ్లు నీ సంశోధం కిరి ముందు కావురాదు. సువృప్తియై నస్యసమ్మిళ్యాయిని నూరు “చుచ్చండి ఇసమించోరు. మాల్య వంత్రిని కుమారుడు గుంఫుఁక్కుఁ. అందు కినాన్ను క్రింగముచే పుట్టాడెను. అంతకు తింపి క్రింపి కుమారుడు కుమారుడు. వానికిమారుడు భోగురాజు. ఏమ్ముట పాప్పరాజు, భోజరాజు, నేబినియేండ్లు పాలించిరి. భోజునికుమారుడు శంభుదత్తుడు లుబిం పంపశ్శాయు లేసెను. శంభుదత్తుఁ కొడుపు చిందు పాలుడు, అతికు వేదవేత్త. తండ్రి యంతి కాల మేలినవాడు బంమఖండము (బుండేల్ ఖుండి) అను వేమన రాష్ట్రము నిర్మించెను. బిందుపాలుని కుమారుడు రాజపాలుడు తండ్రివలె నలుబదియేండ్లైలెను. వానికొడుకు మహేశవరుడు, తర్వాత సోమవర్గు, కామవర్గు, భూమిపాలుడు, నలుబదియేండ్లైనామి. భూమిపాలుడు ‘భూసరస్సు’ అను నొక సరస్సు త్రీవ్యించెను. అచట నొక నగరము కట్టించెను. అతని కుమారుడు రంగ పాలుడు, భూమిపాలుడు పెక్కిమండి రాజులను గెలిచి

శీర్చించులుకు అను బిషదునుడి ప్రిథ్వికికైను. అతడు రంగపాలుని బట్టాభిమేకించి వనమేగి తపమాచరించి స్వర్గము సండెను. వానికి కల్పసిగపులుడు జనించెను. అతడు రంగపాలుని చూచి సమయదించేస్తేలినాడు. వానికి సంతతి లేకుండెను. ఒక ప్ర్యు డతుడు గంగాస్నానమునకేగి పెక్కుదానము లాచరించి కల్పితేతేము (కముకైతేతేమున కేగి) యొ పుణ్యభూమి యంతయు శోస్యమయి దిబ్బయయినదని చూచి యక్కడ 'కలాసనగరము' నిర్మించి యచట రాజ్యము సేసెను. వాసతు వాంగ గంగాసింహుడు రాజయ్యెను. అతడు తోంబియేండ్లు దాటినత్తింపాత కొడ యుద్ధమునకేగి మహమృద్గలోరీకిఁ బృథ్యే రాజునకు జపిన యుద్ధములో (2 వ కురుత్తేత్రీమిదియే) ప్రాణములు వాసి స్వర్గమండెను. ఇంతటిలో బ్రిమరునివంశము సనూ ప్త మయ్యెను.

—: 2 అ. చయహసేవ వంశము :—

చయహసేవ మధ్యదేశమునకు రాజయ్యెను. బ్రిహ్మ సర్పించిన 'అజమేర' మనుషుర మతని ముఖ్యపట్టణము. అజుఁ డనగా బ్రిహ్మ అతని 'మా' యనగా లత్తినై (సంపద) అది యందుగలడు గాన యది 'అజమేర' మని పేరోండెను. (పీనిసే యిపుడు 'అజమీర' అనుచున్నారు) చయహసేవ రాజ్య కాలము + పదియేండ్లు. వాని కుమారుడు తోమురుడు అతడు పారివలింగ పూజసేసి యొక సంపత్పురములో ననుగ్రహము వడసి 'ఇంద్రప్రసము" అను పుర మా దేవునివలన సంపాదించెను. ఈతోమరుని వంశమువారు తోమరు లనంబడు క్షత్రియులయిరి.

* ఈ రాజ్యకాలమున తెక్కులు సరిగౌలేవు.

అనగు నూడు బ్రాహ్మణులకు నూను కుటుంబియు ఇంద్రులు
పైన జాగ్రత్తాభయము, తప్పు గుండు చేయుట మొదట
ఏమీ దైవమూర్తి కుటుంబి బ్రాహ్మణులని శేర్చుకోవ
థావము. ఐశ్వరుడిను కూడా ప్రాణాశ్చ్యానము, ఇంద్రుడు వంట
ప్రసిద్ధికరిస్తాడను. ఆశ్చర్యించినప్పుడు లోగులు దేవు
‘శాశ్వతు’ అను ప్రశ్నాకునానిము చుండి ఉపి చూపము.

నామలడేవుడు పూర్తిగా తుట్టియాడు ఫల్పుషుడు
గాక బ్రాహ్మణ ఫల్పుషిపాలనము సేచించాడు. నాని కుమారుడు
వుడు డెప్పుడు. వాస్తవికాలులో అజలుండా, శిరశించాడు
ఓంచునకుడు వున్నాడా మధ్యాంజిసులించి. ఏంచునకునికి ఖథుని
మాసులగు కనల్లిలూ గ్రాటి, ఆను కొఱడను కన్యను
విక్రముని కిచ్చి కేదవిథిగా వివాహము చేసారు. తుంగారు కైన
పీరివిషంతునికి ‘మధ్యరాష్ట్ర’ రాజ్యము నొసంగాను.
పీరివిషంతుని పరంపరలో మాణిక్యుడు, నుండిసింహుడు
+ చంద్రగుప్తుడు ప్రతిష్ఠావనంతుడు (2వ చంద్రగుప్తుడు)
మోహనుడు తేగురాయుడు నాగవాహనుడు, లోకా
ధారుడు పీరిసింహుడు, విబుధుడు, చంద్రరాయుడు
పాలిహుడు, వసంతుడు, బలాంగుడు, క్రీమధుడు,
అంగరాయుడు, విశౌలుడు, శార్దుదేవుడు, నుత్తిచేవుడు,
జయసింహుడు ననువారు పాలకులయిటి. జయసింహుడు దొర్కు
వర్ధదేశములను గలిచి ధనరాసులను డెచ్చి బహుఫల ప్రీతి

మగు + మూర్గముచేసి మున్నాడు. జయసింహుని కుమారుడు ఆనువదేశుడు. అతని కుమారుడు సోమేశ్వరుడు. మంచిపోరుడు. ఇతిఁ జసంగపాలుని కూతురగు కీర్తిమాలిసి బెంట్లడి యోమెయందు మువ్వురుకుమారులను బడ సెను. అందు బెద్దవాడు మంధుకారుడు. మధురారాఘవు¹ మేలెను. మధ్యముడు కుమారుడు జనువాడు (కృష్ణ కుమారుడనియు వాడుక.) అట్టిమార్కోఁ దండ్రి² సింహసనవుకైన్నాను. మూడవ యతడు మహీరాజు (పృథివీరాజు) ఇతఁకే మాతామహార్షిని డైన యనంగ పాలుని ఖ్రిస్తి రాజ్యమునపు (ఇంచ్పెస్టిఫ్సుమునకు, ఖ్రిస్తిప్రాంతమే ఇంద్రపెస్టిఫ్సుపురుషును నుస్సుచోటుని తెలియుచున్నది.) రాజయ్యును. * అసంగపాలుడు దొహాత్రుడైన పృథివీరాజును వత్తతచేసికొని తన రాజ్యమునే యతనికిచ్చెను. ఈ పృథివీరాజు మహామృద్గ గోరీ తోడియుద్ధములో³ జనిపోయెను. (1193 A. D. లో) ఇంతటితో చావహనివండను మగిసెను. ఆ వంశములో శేషించిన రాజులు, వారి భార్యలు పిళాచప్రాయులయిన

* ఇతఁడు కొర్కెచంద్రీ గుట్టుడును గుట్టుచంద్రీగుట్టుడును కాడు. సాములకేవైని వంకేముసందలి యిగ్గి వంకపురాజు.

+ ఈ జయసింహుడు చేసిసిది ఆళ్ళమేఘయాగము. జయసింహిక్క మేఘము అనుషేర త్రీ త్రీ త్రీ క్రూంగసిరి పరూపాత్ర పీతాధిక్యరులు (కీర్తిమాలిసియునులుగారూ అని పూర్వాశ్రమ గామఫేయముగల సువర్ణసీక్ష పండితులు) ఈ జయసింహుని ఆళ్ళమేఘకథాఁ సంస్కృత సాటుకుమగా రచించియున్నాయ. పిరి పంతు లోగడ పేనుగులమహాసునం డురడెడి, పిరి పీష్యులు కీర్తి కీర్తి కీర్తి కల్యాణాసంద భారతి మాంతాచార్య స్వామివార్య పీర్కర నూ కీతమును సుంచుచుసందు క్షాసించి యున్నారు.

మైమ్మిలచే నా విశ్రసితమవుడకి ర్మ గంగాంగ లయారి, వాండ్రీబి
బుట్టిన సంతాపను మైమ్మిలు ఏం. నీ-స్టోల్మార్క కాళ
జాప్యూలు మెహాన్యూ నను కంకరణాశ్రములు. ఆము నేపాన్సలు
'ముస్లిమ్' భర్యాన్నయాసులుగాను. 'జూ' లార్స్ఫర్మాన్
పాపులాను కైరి. చాచసోని నోముదహంశమండల్ కొలకి
ఎంది తెగ్మంచుకొస్తువా రచ్చుటచ్చుట షిక్కియుంగానే
యుడికొయిరి.

— : అ ట్రె. ఫ్లామ్పో అ ను : —

(వారుక్కు చుట్టేము)

బ్రాహ్మణవ్రతమును వసించు కళ్యాపుడును శ్రావణముని
కార్యావస్తియను భార్యలు యించేను. ఆ సంస్కరణలలో బదిమంది
శివమాయలు గ్రహించి. అతడు మిశ్రిదేశమేగి (అజ్ఞు) తన విద్య
నామర్థముచే మిశ్రిదేశమండలి తెలివిగల మైచ్చులను
లోపించుకొని స్వదేశమునకు వచ్చి వారిని రాజుపుట్టానాలో
(నును దేశములో) నుంచేను. కొండఱు శిష్యులకోసి సరస్వతీ
ద్వామధ్యత్తుల మధ్యమం దుస్స బ్రాహ్మణవ్రతమాడు వసించేను.

* అసంగపొలుఁడు శుభియకులను^{ప్రార్థి} కేరినవాఁడు ఇంద్రజిత్తు
+ కురుతియయిన తోమరుని వంశము^{ప్రార్థి} చూఁడు. అసంగపొలుఁ కిరువు
కొను^{ప్రార్థి}. కీర్తిమానిని, చంద్రికాంత యువరాష్ట. కీర్తిమాని వైశ్వక్రము
పెంచాడెడు. మా. పుటు 200.

+ పూర్వచ అన్యాయము 1 రూపీము.క.ం.టి 10 స్థాపనలక వైపు లాంపి ప్రాణికథ తెల్పుగుడినది. అదు ఎంచ శురూ నయించి ఏగ్గి కృతి కొని పోతాడు అనుమతిస్తుంది అంటే 2710 (892 B. C) జాతి వ్యాధికుని శిక్షణం చూతి చెప్పుటమచ్చుది.

అతిని కుమారులు తోష్ణా గురు, నతని శిష్యులు నతనిలోనే
పసించింది, నాగుల కుమారుడిగు శుభ్రుని మాత్రిము రాజపుటా
నాలో నున్న యమ్ముదవర్యతము (ఆమాపర్వతమని నేటివాసుకి)
లోనున్న తైతితమను శిఖరముమీద దపముచేయుమని ఉం
పెను. మిగత కుమారులకు శిష్యులకు నునుస్త్రుతి ధర్మములను
బోధించెను. శుభ్రుము సచ్చిదాసందవిగ్రహము, జగన్నాథుడు
నగు వాసు దేవుని బోసన్నుని తేసికొనెను. ద్వారకాపతియగు
నా దేవు + దావిప్రశ్న చేయప్పుకొని తేసికొనెచ్చి సముద్రాంత
భాగమునకు నచ్చి దివ్యశోభా సమన్వితమగు ద్వారకను
జూపిం చెను. కలిగో సంముఖంచు రెండుపేల సంపత్తిరము
లయినతమవాత నగ్నిపణోత్తు ననుగ్రహమున నరుడ్నమున
కేగి తనటోడివారగు ప్రిమరచేణుని పరిణారులను ముగ్గుర్లో
బొధులను జయించి హండిక్షపచే ద్వారకను నిర్మించెను.
భారతవర్ష పశ్చిమభాగమును బడేండ్లు పాలించెను. అతని
కుమారుడు విష్ణుకైనుడు. అతడు హరికృపచే లభించినవాడు.
అతోడిరువదియేంట్లు, వానికుమారుడు జయసేనుడు ముప్పది
యేంట్లు, వానికోచుకు విసేను డేఱదియేంట్లు పాలించిరి. వానికిక
మిథునము పుట్టెను. అం దాడుదాసి పేరు ప్రిమోదయనియు,
కుమారుని పేరు మోదసింహుడు ననియు, నేర్వడెను. విసేనుడు
ప్రిమోదను విక్రముని కొసంగెను. రాజ్యమును గుమారుని
కిచ్చెను. అతడు తండ్రియంతకాల మేలెను, మోదసింహునికి
సింఘవర్ష జన్మించి తండ్రియంతకాల మేలెను. సింఘవర్ష

* శుభ్రుము (చారుక్యుడు), ఆగ్నిపంచ్యాదిగు బాహ్యమృళఁడేయసి
యిచట షుభ్రుముగా “విప్రిమ్” అను పదము తెల్పుచున్నది.

కుమారుడు తు సింఘుమీవ్యవుడును తండ్రియంతకాలము పాలించాను. వానికుమారుడు శ్రీపాటి. అతడు గౌతమవంశమున జన్మించిన 'కాచ్చపి' యను నాయాను వివాహమాడెను. అట్లు చేసి కచ్చదేశమున దేవరు. ఆంధ్రం పుల్లిందులను యనులను గతఁడు జయించి యచట రాజ్యము త్థాచించెను. ఆదేశము సింఘుమీరమున నున్నాని. నాచి ఖమారుడు భుజవర్గ శబ్దములను భిల్లులను ఇలిచి రాష్ట్రసిర్పాలము చేసెను. తండ్రి డ్యుంతకాల మేడెను. వానికుమారుడు భుజదేశుడు. అతడు మంచి ప్రసిద్ధి ఉచ్చేసు. తండ్రియంతకాల మేలెను. వాని కుమారుడు రణవర్గ, వానికువాత చిత్రికర్మ రాజుత్తెచి. చిత్రివర్గపేరు చిత్రివర్గము పనమునము నిర్మతమైసది. వాని కుమారుడు ధర్మవర్గ, వాసి కుమారులు కృష్ణవర్గ, ఉనయుడు ననువారు తండ్రియంతకాల మేలిం. ఉదయుసి వేర నుదయు పురము నిర్మితమయ్యెను. అది పనమధ్యమం దున్నది. అతఁడు తండ్రియంతకాల మేలెను. వానికుమారుడు వాయ్యకర్మ. అతడు వాపీకూవ తటాకాదులు, చక్కని మేడలు, ధర్మాంగ సిర్పించెను. అతఁడు చాల ధర్మవయుడు. ఆంతట బలదుడను రాజు లక్ష్మి పైన్యముతో పచ్చెను. సాఁడు మకోమద మతస్థుడు. వాయ్యకర్మ వాసతోఁ బోరాడి పైశాచులగు స్నేచ్ఛలను జయించి కృష్ణత్తుము చేయించెను. అతఁడు తండ్రియంతకాల మేలెను. వాని నుతుఁడు గుహిలుడు, తరువాత కాలభోజుడు. రాష్ట్రపాలుడు నను వారు పైవారిఁఁ సమానముగ సేలిరి. రాష్ట్రపాలుడు సిత్రపైతామహమయిన రాజ్యము విడిచి, పైష్టవియగు శక్తిని దపముచే నారాధించెను. సర్వమంగళయు,

అంతానీ, ఎడ్జెక్యూషన్స్ లో వేసుపు నూడువా. కుమార్ చే సీఎస్ డిఎస్ లో ఉన్నాను. అంతానీ దేవిదత్త యగు క్రొయ్య రెలియంగ్ నోక్ ముండులో చింగార్ మాడెను. ఈమెయం దాతని శేషుగుచు గుఫుమార్ట్ కలమొక్కు. నుండి కుమార్ క్లెలు చెంబిలి, బీతల, ప్రార్థలి, క్రొయ్య, ప్రముఖతి, గోవర్ధని, సింధూర, శాలియిలి వారినాముములు. వారు రసుగూ బాగ్రిప్రైమాప్రోఫ్స్యూరి, కొమారి, కైష్టలి, వారాంగా, ఇండార్ట్రియిల్, కాముకాడియు నను వొఱ్పుకల యంశలు. ఇక్కాడు రాజభార్య దారముకట్టి యొక ఎంత్తికణచు నూత్రించి సెప్పటియట్లు వడలెను. అంతట నానా రెమ్మాశ్రూణ్ణ స్టోర్లు తెగ్గుస్టాది నుండినుల నందు జూచెను. నార్మిములకు క్లోరిస్ట్రులు మాత్రములో నుహ్మిట్లును నాభర ఇంము లేకొము లేనిదార్చి పుససను వాను ... చి మనస్సు చిన్న పుచ్చుకొను. ఆమె సీచులోడుచున్న యూకడవ యెంతలాగినను మించికి రాదయ్యును. అంతట క్రొయ్యవతి కుండలేకయే యింట కేగి చూచునప్పటి కామె కుమార్టె లేదుగును శిలలయిండి. వేసుపువచ్చి తన భార్యను గారణమేమని త్యాంచెను. మతియు రతిము బ్రహ్మచర్య సియుమును విడిచి ఆమోలో గ్రిడించెను. అంతట నామెయం దతనికి యోవిగ్రేముడను కుమారుడు జన్మించెను. అతడు మంచిబలశాలియు ధర్మశిలియునై యుండెను. అతఁ డార్యానర్తము నినువదియేండ్లు పాలించెను. వానికుమారుడు మహీచంద్రుడు వానితనుపాత చంద్రచేపుడు మందపాలుడు ననువారు తలకొక యిరువదియేండ్లు పాలించిన వారు. మందపాలుని కాలములో సెల్ల రాజులు నతనిని విడిచి

అతింగం యిలయి కొనొచిరట. అతిందు పదియొండై పాలింకొను. వారికి గుంభ పాలుడు జన్మించెను. ♦ రాజనీయ మను కగరము కించే దేశమున నుస్సుది. దానిలో మహామదుడు డచు స్తుచ్ఛపెళాచఫర్మముడు తెక్కి దేశములను జాగురచి చనము కొల్లగొక్కి స్తుచ్ఛఫర్మమును ఓంచెను. వాడు తినపై క్రీతిరాణా గుంభపాలుడు కలీచే శ్రుజుపబడినవాఖిగా వాని శాశ్వించి తెలిగులవాడు గాన వానికి లోబడి పోయెను. మహామదుడు సంఖోషించి వానికి ధనరాసులస్నేయు నిచ్చి వేసెను. వాడు మాంత్రిభూడకమండలి శన రాజనీయనగరమునకు వెళ్లి పోయెను. కుంభపాలు ఛిర్మదియెండ్లు పాలించెను. వాని కుమారుడు దేవపాలు + డంసంగుని కూతురును జంద్రికాంతి యను దానిని వివాహమాడెను. మతియు నతుడు కన్యాకుబ్బ మునంగల గృహమునకువచ్చి రాజుల నందరిని జయించి తండ్రి యంత్రకాల మేలెను. వానికి జయచంద్రుడు రత్నభానుఁడు నను సిద్ధు కుమారులు గద్దిరి. ఆర్యాచర్మమునఁ తూమ్మభాగమును ను త్రథాగమును జయించి రత్నభానుని కుమారుడు లత్తుణుడను వాడు విష్ణుభుక్కుడై రాజ్యమేలెను. అతుడు కరుణైత్రీ మున యుద్ధముచేసి శాఖములువాసి స్వర్గమందెను. ఇంతటికో శుభ్రుని వంశమున జన్మించి వైశ్వలకు బాలకుడైన కుంభ పాలుని వంశము సమాప్తమయ్యెను. విష్ణుక్కేనుని వంశము సందు జన్మించినవారు విష్ణుక్కేనులనియు, (శాఖమ్మణులైతుత్తి) యథర్థము గొన్నవారు) వినేనుని కులమందు పుట్టినవారు

* ఇది గోర్ం మహామ్మదు నృత్తాంతమే.

వినేనులను త్తుత్తియులైయు, గుహించాలని నంశమునందలే వాటు గోహాలులను త్తుత్తియులనియు, పెరొందిరి. రాష్ట్రపాలని వంశమువారు రాష్ట్రపాలురను రాజులనియు (నీను త్తుత్తియు ధర్మానునాశులు గాసి య్యోనియులన్ను మాట) నైశ్యపాలకుండైన కుంభపాలసి వంశములోనివారు నైశ్యపాలురసియు పెరొందిరి. శుక్లవంశధువుండుడగు లక్ష్మణుడు మరణింపగా నా త్తుత్తియులందరు (త్తుత్తియుధుంపరులుయున్న యగ్గిన్న వంశరాజులన్ను మాట) కుకుత్తుత్తియునందు సకైంచిరి, మిగిలిన కొలదిమంచి త్తుత్తిరాజులు వర్షంసంకరమునొంది స్నేచ్ఛులనేఁ జెరుపుబడి భయానకమైన స్నేచ్ఛదేశమున జన్మించిరి.

—: 4 అ. పరిహారుని వంశము :—

ఓ భృగువర ! పరిహారుని వంశము తెల్పుడ వినుము. పరిహారుడు ధర్మవేదవరాయముండై బౌద్ధులను జయించి సర్వమయియగు శక్తిని ధ్యానించిన వామే సాధ్యమోజనవిశాలమయిన యొక నగరమును జిత్తికూటు గిరిపై (బెంగాలులో నుప్పుడి) నిర్మించి యూతినికిచ్చెను. కలియానగరమున బంధింపడి బడెను గాన దానికి 'గలినిర్జరము' అను పేరు గలిగెను. అదే కలింజరపురమును ప్రిథ్వాతి చెంచినది. అందాతఃడు వండ్చెండేండ్లు పాలించెను. వాని కుమారుడు గౌరవర్మ. అతడు తండ్రియంతకాల మేలెను. గౌరవర్మ తన తమ్ముడగు ఘోరపర్మ నారాజ్యమున నువిచి తాను గౌడ్యదేశమున కేగి పాలించెను. గౌరవర్మ కుమారుడు నుప్పర్చుడు. వాని తరువాత రూపముడు కారవర్మ పాలించిరి. శష్ఠుడు మహాలక్ష్మిపూజ గావించిన

మూడిపేండ్లయిన తరువాత నాచేపి కామర్థి మూడముకు భక్తిని శాలింప సచట వెలసిను. కామవర్ణ యోజదియేండ్ల పాలించెను. వాడక్ భోగుడు భోగవతియను మిథునము జన్మించెను. అందు భోగవతి నతఁడు విక్రముని కిచ్చెను. తడిరాజ్యము భోగుని కిచ్చెను. భోగవర్ణకు కాలివర్ణ జన్మించెను. అతఁడు మహాకాలి కుత్రపములు సేయించెను. ఆ మొపసన్నాయై యనేకవిధములయిన ప్రముఖులకు నిలయమైన ‘కలిక’ (బక్ మెగ్గను) సృజించి యిచ్చెను. ఆ ప్రముఖులచే సేర్పడిన సగరమునకు ‘కలికాతా’ యను పేరు గడ్డను. (కలకత్తా యున్న చోట) కలివర్ణ కుమారుడు కౌశికుడు. తండ్రియంత కాల మేలెను. వాని కుమారుడు కాత్యాయనుడు, తరువాత హౌమవతుడు, శివవర్ణ, భవవర్ణ, రుద్రవర్ణ, భోజవర్ణ యనువారు పరుసగా సేబదియేండ్ల వంతునఁ శాలించిరి. భోజవర్ణ వనోద్దేశమున (వనమధ్యభాగమందు) భోజరాష్ట్ర మను నొక రాష్ట్రమును నిర్మించెను. వానితరువాత గవవర్ణ, వింధ్యవర్ణ, యనువా రేబదియేండ్లవంతునఁ శాలించినవారే. వింధ్యవర్ణ తనరాజ్యమును దమ్మనికిచ్చి వంగోదేశమున కేగెను. వాని కుమారుడు సుఖసేనుడు, తండ్రియంతకాల మేలెను. వానికుమారుడు బలాకుడు పదియేండ్లు వానితకువాత లష్టుఁడు, మాధవుడు, హేశపురుడు, సురసేనుడు, నారాయణుడు శాంతివర్ణ యనువారు పదియేండ్ల వంతునఁ శాలించిరి. శాంతివర్ణ గంగాశీరమునందు శాంతిపురమును నిర్మించెను. పూస కుమారుడు నందివర్ణ. అతఁడు గంగాదేవిచే పరమువడసి గౌడ

(బ్రిస్టా) రాష్ట్రమునందు 'సాగీవ' యను సగరమును గెర్రిగ్రా చేసు. ఆశ్వరము వేద ధర్మము లక్ష నిలయమై గంగాదేవి పిలుపుచే రప్పింపబడిపే యొకానోక విద్యాధనునిచే సంరక్షింపఁ బడును. సాంవర్ణ్య యిరువదియేంట్టు పాలించెను. వాసు నుండియే గంగావంశ మను ప్రసిద్ధమైన రాజవంశమేళ్ళడిసి. (గాంగవంశ మని చీలువంబడుచున్నది) నచివర్ణ్య కుమారుడు, శార్దులైవుడు అతడు బలశాలి, హారిభు క్రూడు. అతడు గౌడ్యాదేశము(బ్రిస్టా)న కేగి శీర్షి హరిధ్యానపరుండై పదియేండ్లు పాలించెను. వాని కుమారుడు గంగాదేవుడు ఇతువదేంట్టు పాలించెను. వాసికుమారుడు డనంగుడు గౌడ్యాదేశప్రాయియైను. వాసి కుమారుడు రాజేశ్వరుడు. తనువాత సృషింహుడు, కలిపర్ణు, మహీపతి యను వారు పాలించిరి. (మహీపతి 2 న పృథ్వీరాజు) జయచంద్రుని యూడ్జుచే 'క్లేమాయ' యను సగరము నిర్మించి యందు నివసించెను. చంద్రునంశజలయిన రాజులందు కుకుష్టత్తుయుధమును జనిపోయిరి (మహామృద్గ గోరీ యుధమన్నమాట). అప్పుడు పృథ్వీరాజు మహావజియను సగరమునకు రాజై యండెను. అతః దీనవదియేండ్లైలెను. ఏస్వలు 'సహాద్దిను' (సహాబ్యేసు) అను మహామృద్గియునిచే గుఫాక్రేత్తిమున సుయోధనుని యంశమున జనిగ్రించిన రాజు లూచు సర్పించిరి. పరిహారుని కుమారుడు ఘోరవర్ణ్య కలింజర పుర మేలెను. వాని సుతుండు శార్దూలులు. ఆశార్దూలుని సంశేషువారు శార్దూలీయులనిభాగ్యతికెక్కిరి. మహామాయూ శాంతి యను వ్రిహముచే శార్దూలీయుల రాజ్యము పలుమూలలు

వ్యాఖ్యించెను. ఇంతపోక్క ఎగ్గిను వంశరాజుల చరిత్రీ సూర్యచంద్రు వాక్యాలు చరిత్రీనలె సకల పాపహరమయునది నీకుఁ డెల్పిశిసి. వ్యాఖ్యానాను పూర్తి స్వయముగా సెట్లవతరించెనో లుని తెల్పున ససి సూర్యాంశు భృగువసునికో బల్టును.

—: ५ అ. వైవస్వతమవ్యాంతక ప్రారంభ చరిత్ర :—

అవ్యక్త జన్మడగు బ్రిహ్మాకు మథ్యాహ్నముకాగా, చాంక్షుమయన్నాపోశమున మహావాయువు విసరెను. అయ్యెడ హొమగిక్కుడు కించంచెను. సప్తమీసములు, సముద్రములు కలిసి యొకే జలమయములయ్యెను. భూమి యూ జలప్రిశయ మున ముఖింగెను. వేయి యొండయిన తమవాత విష్ణుమూర్తి శివునితో, బ్రిహ్మాలోగూడి శింశుమార చక్రము నాకాశమున యథానుకూలము సరిచేసెను. అసగా నాయూ గ్రీహములను నతుత్రమండలమును నుండపలసినస్థితిలో నుంచెను. అటుమింద జోర్పేతిశ్చక్రములచే భూమియంతయు నెండి గట్టిపడెను. అవ్యల బ్రిహ్మముఖమునుండి సోముని ద్విజలకండరకు రాజుగా సృజించెను. అతిందు సర్వ వేద విశారదమండయ్యెను. భుజములనుండి తృతీయరాజుగు సూర్యుని రాజనీతివిశారదునిగా సృజించెను. తొడలనుండి వైశ్వరాజుగా రత్నాకరుడగు సముద్రుని బుట్టించెను. పాదములనుండి విశ్వకర్మాను దత్సుఁ డనుపేర తూడ్రు రాజుగా జనింపఁజేసెను. సోమునిపలస భౌగ్రహములు, సూర్యుని పలన రాజవంశజులు, సముద్రములన వైశ్వులు, దత్సునివలన హూద్రులును గల్లిరి. సూర్యమండలమం దుండి వైవస్వతమును పుదయించెను. అతని రాజ్యకాలము డబ్బుదియొక్క మహా.

యుగముల కొలము. అయ్యెడ భగవంతుడగు విష్ణువు విశ్వరూపానతారము ఫరించెను. అందు: బూర్జార్థమున క్రైతుడు, పరాథమున వామనుడిని, కృతియుగమున శాలుడయి యుండెను. కృతియుగమునఁ దవ్వుడు సుచల యూయుర్ధ యుము నాల్చునందలయేంట్లు. ప్రార్యాషమందు సంభవించిన శారి గ్రితాయుగమున హక్కానసమునండెను. అప్పుడు మాసవుల రూగింగాయుము మూడుసాందలు. ద్వావరమున హరి వార్థక సుగాడెను. అయ్యెడ సుగాలగోయిమహర్షి దేండుసందలు. కలియుందు విశ్వరూపుడు సింగ్రామసుడెను. అయ్యెడ సరులయోయుపు పందయేంట్లు మాత్రిమే. ఆచ్ఛాసను తే సొలదిమంది ఫర్మ వకులక్ష్మిత్వు తురించికించి. నుపుయుగ వరాథమున నిందాన్నిమాఁడగు వాకిస్తామి తితుర్యుజుడు మహాశ్వరు ముదునై గరుడునెక్కి విశ్వదోసాతిముచేట్లువాడై శ్రీయుగ స్వరూపుడై విహరించెను. ఆంధ్రానుమిన వామనుడు శ్రీయుగ స్వరూపుడై శ్రేత్రవర్ణిణై కృతియుగమున హంసనామమున ప్రత్యంచెను. తేరీతాయుగసున తక్తచూపుడై యజ్ఞాండను పుర నలరెను. ద్వావరమునఁ బీతిరూపుడై స్వరూగరూపుడై యుండెను. కలికాలము రాబోవుతటి ద్వావరయుగ సంభ్యాకాలమున వామనుని కళ యంతయు నేక్కిఖాతమై దేవకేగర్భమున నుద యించెను. అతయు వసుదేవుని కుమారుడై మధురయం దావిశ్వవించుతటి బ్రహ్మదిదేవత లాదేవుని వినుతించిరి. అయ్యెడ స్వామే ప్రిసన్నుడై దేవతలతో దేవహాతమునకు దైత్యనిధనమునకు నేనవతరించును, కలియుగమందును బహుపిధ

ముందు వుండిపోను, భూమిషై బృందావనము నా దివ్యభావము రామకృష్ణపూర్వము. అందు సేనురహస్యాక్రిడెం లొనదిలశును. పాచిమంగళ్లను గోవకలవు నాటోఁ గోడించును. కలియుఁఁ అమున సేను రాథాదేవి పోత్తుసము సనుసరించి బృందావనము లుంబలే భూరపాటోఁడును సమూత్తసేసి 'కల్పి'గా సపతరింపును. ఆశ్వాల యుఁఁతిపోత్తుయు మొనరించి తెంచుమూర్తులు ధరించి శ్లోయుగమున సత్యభర్తు ప్రవర్తిండనయ్యెద అసిన పిసు భుజు వారకలందున సంత్యామిక్కారి. అమృతచర్య కల హాసుక్కు యూ యూట యుగయుగ మందు నిల్చే జచుగుచుండును. విష్ణుభక్తులే విశ్వాంతర్యామిషై వర్తించు నవ్యిష్టువును డెలిసి కొసాగలరు రాజునాకు దాసులయినవారు తమరాజుయొక్క సారవమును గుర్తింపసేర్తుగాని తదితరులు తెలియనేర్తురా? విష్ణువాంచానుసారము సనాతనియగు విష్ణుమాయ వివిధాలోక చచన నొనరించును. ఆమహాకాళియే సర్వమును గాలమయ మొనరించి మూవెనుక తానే మింగి మహాగౌరియనంబడును. ఆటి విష్ణుమా యూశక్కియగు మహాకాళిక సమస్కారము. అమూర్ఖ భయభాగింపులగు మమ్ము దయచూడుము.

6 ఆ. అవ్యాలిరాశులను దెలుపుమన మహార్షి యుట్లు తెలుపుఁ వొడంగెను. పైత్యాచూడగు కుతుకోద్దిను (కుతుబుద్దిను) అను వాడు థిల్లి రాజయి యూడవులచే బాలింపఁబడు బలీగధము సొందికిదండ్రైతైను. (శహాబుద్దిను తరువాతబానిసవంశము వాడగు మంతుబుద్దిను రాజయ్యెను) వాడు పీరసేనుని పొత్తుఁడగు భూప

ఇందుల్లా యించు కూడా వాక్కేమించును. వాసి కాలములో నాను దశరాశలు జేకమయి వాసిస జయించిపె. అదిసిసి శహీస్వర్ను క్రైకనద్ది శిశ్రూర్ రాశలను జయించి ‘మూర్తిఖాడము’ అను రాబ్యూధాగమురు ఫ్రైపజిచెను. వాసి తిపువాత స్నేహాలు ముగ్గొనుచిచ్చి పట్టగొఱ్చేదు, తిఱు, నీడు సంపత్తిరములు పాలించ చప్పితారి. నేడు మొదిలుగ నొక శతాబ్దములో ప్రాచ్ఛరాశలు దేవతీర్థ నాశనమొసచ్చె యఃల్యాయుఃస్కులాయు కులు సుసు కాన బుస్సులార్య! మోరందిలు విశాలాసగరము సపు నాయిచ్చి గూడరంచు. ఆసి సూత్రంచు తోఱుపగా మును అందున సత్కర్షించి పూపు శాఖలు నుండున్న విశాలాసగరమున కేడి సమాక్షిస్తుటె మాత్రాభ్యాస పరాయణాల్ని వెంక శతాబ్దములో బ్రహ్మాతోక్షము ఉండాడి. అట్టు లెపి వ్యాసగ్రాగములు ‘ఇంత నుండి రాబోపు చరితోను దోషాభ్యాస బలముచే సమ్మతముగా దెల్చితిమి. ఒకటియేమి వినగోదేవ’ వన మను విల్లనియె. ౨. వేదత త్వజ్ఞ! భగవంతుఁడా! సీతు సర్వోక శివంకరుడపు. దేశు నూమాసంభవుడను. తాము వేదసంభవులు. నాజ్ఞానము సర్వము రవిద్వాచే నావరింపబడి యున్నది. అంచుచే నే నేక జన్మములంది శోకమునకు వచ్చితిఁ. పరబ్రహ్మాయే కృపతో మరదృష్టవంతుని నన్ను గని స్వయమురా వ్యాసరూపము దాల్చి దయచేసెను. మనీండ్రుఁడగు నావేదవ్యాసునకు సవిద్యామోహభావములను దొలగించి రక్కించు స్వామికి సమస్కారము. అవ్యాల నూతాదు లేపి మొనరించికో యది యెల్ల తెలుపుము. అన వ్యాసుం డిట్టనియె. బ్రహ్మండగోళమున

ఇంకోక్కిమాలుచ్చునో యిప్పి యెస్సై యెల్లు శీడేహముసందున్నావి. అంతాకూరు కు చ్చు, దోషమునఁఁచుస్సుఁది. ఆత్మ యజువువుకండు సుఁచ్చుఁచ్చు జుచ్చుఁచ్చు యెల్లుఁచ్చు. ఇంద్రుఁయెముఁచ్చురు, మహాన్నాఁప్రయు పుషుముఁచుయు, శ్రేయుఁపెగు జేవు తేశ్వరగుఁఁఎంచి భుఁచ్చు గుఁఁచ్చు కుఁచ్చు ముసునునున్నాఁచు. జీపులకెణ్ణ సుఖకుఁడగు ఉంకుఁచ్చు తేశ్వరుఁచ్చు యుఁచ్చుతొత్తుఁచ్చు యున్నాఁడు. జుట్టు, సుఁచ్చు, వీఁయుముఁఁ, ఎంచియుఁచు, అస్సాంకారము సుఁచుఁచు నుఁచు నుఁచు కుఁచు వీఁచు వీఁచు కుఁచులు. యుస్సువి. కీర్తికే నాచాయిలుఁడు. ఆతుఁచే సనాతనుఁడుని ఏ శీడేవుఁడు. కానీ శంకరుఁచే నతడు మోహింపుఁడు యున్నాఁడు. అత్త.కొక్కుఁడయ్యు తీగుఁచు లను పాశములుఁచే బంధింపబడి ఒహామూపకుఁడైనాఁడు. అతడు మహాకల్పముల చూపమున కాలపూపుఁడై యున్నాఁడు.

— : ను పాఁ క ల్ప ము లు : —

ఇవకల్పము, బ్రిహ్మకల్పము, విష్ణుకల్పము, ననునవి మూడును సీశ్వరుని తీసేతేములు. బంధకల్పము, వాయు కల్పము, వహ్నికల్పము, బ్రహ్మండకల్పము, లింగకల్పము సను సైదును సయ్యాశ్వరుని వంచములను. భవిష్యకల్పము, గరుడము, భాగవతము, మార్గండేయము, వామనము, నృసింహము, వరాహము, మత్స్యము, కూర్మము, ననునవి జ్ఞానస్వరూపుడగు మహేశ్వరుని భుజములని బుధు లందురు. అవ్యక్తజన్ముడగు బ్రహ్మయైక్క పదునెనిమివి దినములు నీ పదునెనిమిది కల్పములయియున్నావి. ఇంచే విలోమముగా (చివరి

నుండి మొడటికన్న మాట) నడచినపుడు మరల వదు సెనిమిడి నువ్వుకల్పము లాగును. బ్రిహ్మ సూర్యముగను సూత్క్ష్మముగను తెండు విఫములయ్యి యున్నాము. సూర్యమయినపుడు, గుర్తిగను, సూత్క్ష్మమయినపుడు సిన్నిఃముగాను నా బ్రిహ్మత్త్వమున్నది. సగుణాండైనపుడు 'విరాళ్ము' అనుభవించును. అతిండే విష్ణువాఖీ కమలమం దుదయించినవాడు. నిర్మణాండయినపుడు 'స్వయం భువు' అనుభవించును. అతిండవ్యాయుడు, ఆవ్యక్తజన్ముడు. సగుణా బ్రిహ్మకే నూత్సేంద్ర్యాయుద్రాయము కాలనిర్మితమయి యున్నది. ఒకలక్ష తొంబదిపేల మనువ్యాసంవత్సరము లావిరాళ్మున తొక పగలు. సిన్నిఃము : కాలమునకుఁఁఁ బరుడు. ఆవ్యక్తమనగాఁ బ్రక్తి. దాసకిఁ బండేండంగములు క్లపు. ఆచి ఇందియములు. ఇందియముల విషయములు, మరున్ను, బుధీ యనుసవి. ఆవ్యక్తముకంటే బరమైన బహ్మము చూక్కుఁజ్ఞి. ఆదియవ్యయము. ఐది వ్యక్తసినినందినపుడు 'ఆవ్యక్తజన్ము' యని శిలువబడును. ఏ యోగినూత్సేంద్ర్యసమాఖ్యినివ్యసాధించునో వానిమనసు సూత్క్ష్మైన గాలిష్టు బ్రిహ్మవదమున కెగిరిపోవును. ఆసానము సత్యలోకమని పిలువుఁబడును. ఆది సనాతనము. ఆదియోగముచే సందడిగినది. సమాఖ్యినివ్యులగు మను లటకేసుమరు. అచట నొక క్షణమున్న మనులకు భూర్భుకము ప్రెక్కో లక్ష సంవత్సరము లయ్యును. ఆవ్యల మఱల వాగు శరీరము ఉండుమాను. అట్టు పొంగి కన్న తెఱిచునంటలో వారికి బ్రిహ్మమైక్క ద్వితీయమీశ్వాకము ప్రాప్తించెను. వాగు నూచునప్పోకి మనుఁఁఁ సమాపుల్యాలై యుండిరి. వారి కణవించేగాఁఁకండు నాయువు లేకుండెను. బూటస

ప్రేలంత వాడవుండి. వర్షములు సంకరములచ్చేను. చెదులు చెదులు నృత్యములు కానించెను. అందరు స్నేచ్ఛలు నాస్తికులయి పోయిటి. సర్వవేదములు గ్రౌహితములు భూమించు లమును విడిచి పోయెను. అని గోపికానూషముదాల్చి హరిషి⁺ రాస్తీలోత్సవము నొనరించెను. పామంశులు బహుజాతియులు, నానామార్గ దర్శకులయి కలిచే నిర్మితములయిన వర్షములను నంచించిరి. ఇది చూచి మునులు రోమహార్షాను నన్నిథికే⁺ ప్రాంజలులై స్తుతించిరి. అంతట నా సూర్యాండు మోగసిద్ధను బాసి కల్యాఖ్యానమును ముఖాల కెజెంగించెను. ఆ యంశము తెలుపుమన్నాను వినుము.

—: తిమిరలింగుని చరితి. (తైమూర్లంగ) :—

సూతుండిభునియె. కిముసీందులీలారా! ద్వాపరము తరువాత లక్షసంవత్సరములలో జరిగిన వృత్తోంతము చెప్పుచున్నాను. వినుడు. ముక్కలవాసము వాణైన పిశ్చాచక్కుడు స్నేచ్ఛరాజు తిమిరలింగుడనువాడు మధ్యదేశమునకు వచ్చేను. వాడ్చామ్యు లను స్నేచ్ఛలుచూడ జయించి కాలమాపుకై దేహాలీనగరము నందలి యందచే రాజులను జంపేను. మఱియు నార్యదేశ వాసులయిన విపులిల బిల్చి “మీరు మూర్తిపూజకులు వించు నిర్మించిన మూర్తి మించు కూతురువంటిది. ఆటి సాలగార్చిను శిలామయ ను ఇన డూ మూర్తిని మీరు పూజించుట యే మిన్యాయము? మీరు పరించు వేదములు సశిలశాప్రతములు లోకమును నంచించుటకు మునులు పనిలేక కల్పించినవి. పొంపి తెలుపు విష్ణువు భగవంతుడు కాండు.” అని తెల్పి వాగిని

బలాత్కారముగ సగ్గిలోనికిఁ గ్రిష్టేను. వా రారాథించు నాలగామము లన్నిటేని మూలలు గ్రిష్టే తెంచొదు దీ లీంచుకొనిపోయి తైత్తిరము ఆనుదేశమున నొక్కిల గ్రిష్టోసి. యం దా సాలగామములలే దనః సింహారువమూర్ఖు మెంట్లు గట్టించుకొనెను. అంతట దేవతలండలు దుఃఖతలు ప్రభువగు సింద్రునికడ మొఱప్పుకొనిరి. అతడిదంతయు విసి బలిచక్రవర్తి చేసినసనిగా సెత్తింగి వజ్రాయుధముగొని తైత్తిర దేశమునై కై చెను. ఆ మాఘాతమున శిఖిరవింగుడు వాసి సధలోని వామును జచ్చిరి. ఆట్లుసై విద్యాంసు లా సాలగ్రామములనన్నిటేసి గొని గండకీనదిలోనికి విగరిశైచి స్వార్థము నందిరి. ఇందుల్కిడవ్వుల దేవతలకోఁ గలిసి దేవపూజ్యాడును గురువోఁ పేపథర్ము నాశ నముచేఁ గలీలోఁ గలుగోఁవు కష్టములను కెప్పుకొనెను. అంతట బృహస్పతి గౌడచేశమున గంగాతీరమందు శాంతిమయి యను పురమున శార్మిహృదామై యవతలింతును, సీతును శార్మిహర్షాకృతిదాల్చి యచటికి వచ్చి దేవకార్యము నిర్వి హింపుమని తెల్పెను. అంతట నిందుల్కిడు గురువాక్యమునాక మేకాదశరుదులోనో సప్తవనుపుంచో నశ్యినీదేవత లిద్దమోఁ బ్రియాగ యను తీర్థమునకు వచ్చి మాఘమాసమున మకర రాశిలో నుండగా సూర్యభగవాను నర్చించెను. అయ్యెడ బృహస్పతి యింద్రాదులకు సూర్యమహిమ వండోఁ దధ్యాయ ముల కథగాఁ దెల్పెను.

—: 7 అ. సార్వమహిమ—ఉక్కురపురియను భ త్వి
జన్మన్వత్తాంతము (బృహస్పతి యిందులైనకుఁ చెల్పట) :—

బ్రిహమ్మతీపురమున ధాత్మకర్గయను విష్టేడు సంత్తా
నార్థియై వ్రీహిపతింగూర్చి తవమొనరించి మెచ్చించెను. అయి
దేండ్రకుఁ బ్రిసన్నుడై బ్రిహమ్మ కుమారుని కన్యను మరల నొక
కుమారుని నొసంగెను. వారికి వివాహములగుటకు గంధర్వ
రాజగు తుంబుచుని దపంబుచేసి మెచ్చించి యిష్టసిధి వడసెను.
అవ్వల సల్లుడు కూతురు విహారింపగాఁ జూచి సంతసించి వారికి
నూతనాంబరాభరణాదులు సమ్మిద్ధిగా లభింపజేయ నెంచి
యత్తమయయగు నొక విద్య నుపాసించెను. అందువలన
స్వర్ణలాభము గట్టను. ఇంతలో నతనికి మరణ కాల మాసన్ని మై
రోగవశుడయ్యెను. రోగశాంతికై శంకరు నర్చించెను. హరు
ననుగ్రీహ మండి చైత్రిమాసమున భానువార వృతములచే
సూర్యనారాథించి సాక్షాత్కారింపఁ జేసికొని యిట్లు నుతించెను.
ఓసూర్యదేవ! ఈశరీరమందున్న మసన్నవఁ వీయమైన బ్రిహమ్మ
నివ్వత్తి రూపములయిన రెండవస్తలు సీవలన నేర్చడును.
తీగుణశక్తులు నీ వాధార ధూతుడవు నామ మోడ్దము

దేవతలుశ్రావణ తీవ్రిగి ప్రస్తుతమలచున్నారే. ఇంకాయొక్కటే విషిటిగిరా మ. అతిండు రోవ్రూధమే విష్ణువును. శ్రీకృష్ణ నును కాలము మోక్షము లేదను. ఆరు చూయ్యదేవుడంతచాప నుండిను. బ్రహ్మామాణిక్కెంద్రి ముండుండేను. ఇంకు తినకను తెల్పు చుచ్చు బ్రహ్మామాణిక్కెంద్రితమూసమున సూర్యామ్యాయు నాక్కాత్మారంబి నంగ దేశమున సాయంశ్రీ^{శ్రీ} దేవకామ్యాశ్ర ఎవరులింతుని తుం ముఖమునుండి జేస్తును గ్రీహంచి తిన ఇక్కురాలగు సుక్కల్ప యును బ్రాహ్మణభాయ్య కొనండేను. అంతమున్న ముండుండ్రి కాత్మిక్కుయే కామ్యకామ్యామాణి నా విష్ణుపుత్తియం దవతరిం చెను. ఈక్కురచ్చు యూడ చుచ్చుడు చేరొందను. అరెడు మంచి లేదపుడితుంచు. ఇంకాయు వ్యాపాకి తెల్పున వినుము.

—: రామాసుదుని కథ :—

హృదయ సారాయణ మొనరించెను. నూర్కొనుగ్రేహముచే వార్డ్‌డికిని వివాహము జరిగెను. వారు నూరేండ్లు ముదిషు యెఱుంగక శ్రీమయనునది యొమో తెలియక రోరోగ్య పంతులలు విహారించి రవిసామిష్ట్యు మందిరి. ఇక్కథ విని యింద్రుడు నూర్యు నారాధించిన నతని రత్నింప భాస్కర స్వామి రామూనందుడను వేరఁ గాళీస్పరమునం దవత్తంచెను. రామూనందుడు కన్యాకుబ్జవాసియగు దేవలుడను బ్రాహ్మణు ఇవినికి జన్మించెను. అతడు డాబొల్ఫ్రాని. రామునామ పరాయణుడు. తల్లిదండ్రులను బాసి రాఘవుని శరణొందెను. చతుర్దశ కలాత్కరుడగు సీతాపతి యతని హృదయమందిరమున పసించెను.

జ్యేష్ఠ మాస నూర్య వ్రిభావ ము

— : నింబార్క చరిత్ర : —

ఇంద్రునితో బృహస్పతి యిట్లనియై. కృతయగమునం దర్శయ యను బ్రాహ్మణులుడుండెను. అతడు వేదవేదాంగ కుశలుడు. ధర్మశాస్త్ర పరాయణుడు. అతడు ధనార్థియై జ్యేష్ఠమాసమున నూర్యు నారాధించెను. వ్రిభాతమున జ్యేష్ఠ కుసుమ చందనాదులచేతను, మధ్యహ్నమున రక్త కుసుమాదులచేతను సాయంకాలము పీతకుసుమాదులచేతను బూజించెను. ఇట్లోక నెల చేసెను. అంతట రవి యొకమణి నాతని కొసంగెను. రత్నముయొక్క మహిమచే దినదిన మొక కుంచెడు బంగార మతనియింట నుత్పన్నమయ్యెను. దానిచే నతడు వాపీకూప తటాకాది వ్రిత్తిషులు కావించెను. వేణుయేండ్లు సుఖముగా

(బుల్లికి యత్తెడు నూర్యులోకము వడచెను. అచట లక్ష రీంస్టూండి నూర్యుచూపుడయ్యెను. అనిస విస యిందార్చిదులు సూర్యు నర్చించిరి. సూర్యుభగవానుడు ప్రత్యుషాక్షాసంబాధుడెనుమేచ సుకర్మనుడు ద్వాపరాంతమునఁ గ్రహాజాచే సనతొంచి థర్ను గ్రానిని వారించును. అని తెల్పును. १०శాఖుడు కృష్ణసి యూజ్ఞానుసారము మేయదత్తుణ పూర్వమున సర్వదాతీరమున తైలంగాకమను దేశమునఁ సవతించి నార్చిపానేశము పొంచి మధుర వైమిళము, ద్వాగపితి. సుదర్శనాశ్రమము మేయదలయిన హేత్రముల వసించి సప్తసాములగు వరానప్పల నుఫరించెను. సుదర్శనాశ్రమమున భృగువంసి థపుడిగు నమఱఁడను వేద వేదాంగపారగుడగు బ్రాహ్మణుఁ సుంచెను. అతేడు బుమిరూప ధరుడు. అతనిభార్య జయంళి. ఆమెయుఁ దాతిసచే విష్ణుచక్క సంభూతమగు దివ్యతేజము నుంచెను. జయంళి మహాపతివైత గావున నా దివ్యతేజమును దన గర్భమున ధరించి చంద్రునిచే రాశించు దిశవలె నెంతేని తేజరిల్లను. కార్తికశుక్ల పూర్తి మయిందు చంద్రునిఁడు వృషభమందుండగా నైదు గ్రీహము లుచ్చిసములయియండగా సూర్యుస్తమయ సమయమున మేమ లగ్నమందు నింబార్థస్వామి యవతారము సేసిరి. ఈ విశ్వమున వారు వేదధర్మమును బ్రవర్తింపఁజేసిరి. ఒకవ్వాడు బ్రవ్వా వారి యాశ్రమమున కేతెంచి “సూర్యుస్తమయము కాకుండ నాకు భోజనము పెట్టుము. మిక్కిలి యాకలికో వచ్చితిని” అనెను. వారాల్కీ పెట్టుమ ననిరి. అంతలోనే సూర్యుస్తమయము కాఁ జొచ్చెను. అదిచూచి అమ్ముని నింబవృక్షముపై (నేపసెన్సు

ఏడ) డన ప్రభావసంవదచే: దేజ సత్తుమగు సుదర్శనమును (విష్ణుచక్రమును) క్షాపించిరి. అది సూర్యున్నాలు లెలుంగుమ రాతుంకాలము కొణ్ణులు చూపిన బ్రిహ్మా యూచ్చర్యమంది, తిట్టు వేషధారియై యఃశరసూర్యున్నాలు లెలుంగు సమ్మునిబొలునికి కొప్పాంగ దండుల్లికామ మాచరించి బాగు బాగు ! నీ పూజకు గంతసించిఉని. ‘నింజాయ్యాడను’ పేరు కేవు ప్రసిద్ధమగుహనీ, తేపి యనుగ్రేశాంచి యంతర్భాన మందెను.

—: ४ అ. మధ్యాచార్యులు :—

బృహస్పతి యిట్లనియె. దేవేశ్వరా ! మున్న తేరీతా యుగమున శక్తిశర్మ యాను విశ్వర్మిడుండెను. అయోధ్య యత్తస నివాసము. అతడు దేవపూజాచరుడు. రుద్రులను, సూర్యు లను, అశ్వినీ దేవతల సతం డర్చించెను. యజ్ఞేదుమయ మంత్రములచే నతని యారాధన జరిగెను. ముప్పుదిముగురు దేవతలు తుందగణములతో గూడి యాతని మనోరథము తీర్పిరి. అతడు పదివేలేంద్రు ముదిమి, రోగము సెఱుంగక యాలోక మున సుఖంచి శరీరమువాసి సూర్యుడయ్యెను. ఒక లక్ష యొంద్రుతడు సూర్యుమండలమం దధి కారము సాగించెను. అవ్యల బ్రిహ్మలోక మేగెను. అట సేపించివేల యొంద్రు విహారించెను. ఈ యంశము విని యింద్రుడు, భాస్కురు నరిగ్ంచి యామాధ పూర్ణిమయందు సూర్య సాక్షాత్కార మందెను. మాటియు బృందావనమున కలియగమున నే నవరింతు సనియె. అస్తే రవి మాధవుడను విప్రవినికి మధు వను పేర వేదమార్గతత్వరుడై

యువతరించెను. అతేకే వథాప్యానార్మ్యును. అతఁడు భుత్తి ముత్తి ప్రీదకైన కైఫ్ఫ్హిశ్ట్రీ నొసుం నాధులితర్పు లభామణిముఖులగు మానవును భుత్తిషచులను గావించెను.

—: శ్రీభస్వామి చర్చ :—

ద్వ్యాపరమున మేఘశర్వుయను ఇందిన యుండెను. ఆ బాప్యులాడు బుధిమంతుడు, భర్యుపచుడు. న్యాయాయ జీవనుడు. కృషిలభైన భవములో. ఒదియన భాగముచే కిసాదినము దేవస్థాదేవ సమర్పసము లొన్చెచ్చును. అతఁడు ప్రపానై దేండ్రవాడులు యుండు శంతనుడు రాజయున కాలము ననాపుటి యయైను. అతఁడున్న ప్రీదిశముడ శాక శ్రీసు మేరలో వర్షము కురిసి భాన్యము తేఱండెను. మేఘశర్వు మాత్రమారోజులలో కైశ్వర్యవంతుఁడై యుండెను. తిక్కిన ప్రీజలు రాజును శరణాందిరి. రాజు మేఘశర్వు నాశ్చానించి గురువుగా వరించెను. అతఁడు తేణు ' వండ్రోండు లక్షులు నూర్యజపము చేయింపుము. శార్మివణపూర్ణిమయం దీ జపము జరుగవలెను. అనిన నా సృషతి యిస్తే కావించి బాప్యుడా సంతర్పణము కావించెను. నూర్యచేత్వదంతల మార్చించి సువృష్టి గురిసి సస్యశ్యామలము రా నాతని రాజ్యము నొవర్చెను. శంతనుడంతట నే వృద్ధునివైనఁ గరంబునఁదాకిన సతఁడు యువకుఁడగుచుండెను. అతే డైదువందలయీంస్తు సుఖముగా జీవించి కాయమువాసి రవియై లక్షు యీం డ్లథి కారమూని బ్రిహ్యులోక మందెను. ఇస్తు తెలుపు బృహస్పసికి సార్యచేత్వము ప్రీయాగలో సాక్షాత్కారించి 'కలియగమందు మేచ్చరాజ్యము'

బృందావనమున నవతరించి దేవకార్యము నిర్విరింతును' అని షట్లిసి శ్రీధరస్వామియనుపేర వేదశర్వకుఁ గుమాఁహుడై జన్మించెను. శ్రీ మద్భాగవతశాప్తమున కాతడు పండితుల కొఱకై వ్యాఖ్యానము రచించెను.

—: వి ష్టు స్వా మి క థ : —

గురుడిట్లనియె. కలియుగమున పొంపుళర్నయను బ్రాహ్మణు ఎవడు పేదనే త్రయై దేవతాతిథిపూజ లాచరించుచుండె. అతడు సత్యవాది. మహాసాధువు. స్తోయము హింస యెతుంగనివాడు. దారపుత్రాదులఁ బోషించుకొన నతడు రాజుకడ భిక్షుమదుగఁ బోగఁ గలి బ్రాహ్మణుడై యచటికివచ్చి 'ఏహా! ఇవిగో! ఇది నా ప్రదేశము. చాలసుందరము. ఇందు వసించి నుఖం పుము' అనిన నా బ్రాహ్మ డాసపడి యూ వాటికయందుఁ బ్రాహ్మ శించెను. కలి యూ తోటలో రమ్యములయిన పండ్లు కోసి యూతనికి భుజింపుమని యిచ్చెను. ఇవి కలిందమను పండ్లు. నాతో నీ వారగింపుమని ప్రార్థించెను. అంత నా విశ్వర్మిడు విభీతికఫలమందును కలిందసుఖమందును గలి యూ వేశించి యుండునని పండితులందుయ. ఒకవేళ నీవు వీనిని నాతు భక్తి విశ్వాసములతో నిచ్చితివేసి మంచిదే! సంతోషము. కాని వీనిని సాలగామమునకు నివేదింపక తినను. సాలగామము స్వయముగా బ్రాహ్మరూపము, సచ్చిదానంద విగ్రహము. అద్దాని దర్శనమాత్రముచే నభత్వమైన పదార్థమయినను, భక్త్యుమే కాగలదు. అనిన విని కవి సిరాశచెంది మిగుల

సిగ్గువడను. బూహృవ్యాఖ్యానమూలే ఏం వందు (గోటించి
ఉంచిగా) మయున కట్టడంచి, అచటి రాజున కా ఘలము
నొసంకేను. అప్పటి గలియే రాజుగనుండి తథా (బూహృవ్యాఖ్యాని
గూర్చి లోహమయుమున తెజసాలయం దుంచెను. వ్యాంశు
కిర్మ మఱునా మదయమున సూర్యోదయము కాగా భాస్కర
స్వామిని బుగ్గేద మంత్రములచే నుతించెను. రవి సాక్షాత్క-
రంచి యా విష్ణువు చెవిలో నాకాశవాచిర్మాపమున “విహీ !
పూరి కాలాంగ్రాంపూరుమ. ప్రశ్నపూరిసుమునకై యాతసిచే జట్ట

ముచ్చు సచ్చి దేవతల సచ్చించి పిమ్మటు విష్ణునర్చింపవలయును.” అను కుట్టండెను. అది విష వారందఱు నతనిం గొనియూడి “పిష్టస్థాని” యసి యూతిసి గొనియూడిరి.

—: వా టే భూ మ ఐఁ దు : —

పంకియు గుచుఁ డిట్లసియు. తైత్తిరథమును దేశమున థిగశ్చ యను విప్రైఁడుండెను. అతడు సేధావి యను మునికి మంజుఘ్ంఠోమయందు జచ్చించెను. అతడు బాల్యమందే తల్లి దండులచే ఏడువాబడి సూర్యు నారాధించెను. సూతేండ్లకు సూర్యమథడలాంతర్మతయగు నావితీయను దేవత సర్వ సూర్యు లకు సూర్యుడయనవాని జసనియు, నా సూర్యమండలముయొక్క కుమారియ నయిన యూమె యూతనితపమునకు మెచ్చి వృత్యుతు మయ్యెను. ఆశ్వయుజ మాసమున సూర్యమండలమున కథిషిగా నాభావ్యాఁఁ నొనరించెను. లక్షవేల సంవత్సరము లత డాశ్వు యుజమాసములం దస్సి 1ట మండలాంతర్యుర్తియై వెలుంగుచు లోకవాసు లందఱి పుంజ లందుకొనెను. ‘కాన ‘దేహేదా’! నీవు సూర్యు నా రాధింపు’ మన నట్లోసరింప సూర్యుడు వృత్యుతు మై దేవతల్లి “కాన్యాశుబ్ద దేశమున వాఁఁభూముఁడెను పేర సత్య దేవుని కుమారుడైనై జనింతును.” అని యట్టే యవత రించి మాంసభక్తుకులయిన పామండులను నా సిక్కులను జయించి ఘండోగ్గోంథ మొకటి రచించెను. లేట్టు, మేకలు మొదలగు వానిం జంపి తెనువారును మత్స్యభక్తులు నొకచోగుడి యూతనితో శాస్త్రారము చేసిరి. వారందరు నధర్మమిత్తుఁడగు కలిరక్షణలోనున్న వారు. వారి నండతేని విష్ణుభక్తుఁడగు పూణే

భూమిలుడు కైన్చిత్తి యగు క్రూర్ తిస వానుమానుకి రచినచి
వారి నోట్టు ఇట్టివేస్తాను. మిమీయు వారికి బృత్తికిగాను. అగతట
వా రాజుపుర్వాది యాత్రనికి విష్ణువై ప్రాణమండ ప్రాణము
చేసిపి.

— : భూట్టోజి కీ తీర్మాలు : —

పెండియు బృహస్పతి లుట్టనియే : కాంగొర్ రమున
'జీవయాజి' యను ను తమభక్తుడు, వేససాయాయాండగు క్రూర్
సంఘండను. వానికొకొడుకు చుట్టి, చుట్టుగాకే మృత్వాదెను.
అంత నా బ్రాహ్మణులుడు సాధ్య నాకొంగాను. అంతట నా
బొలుడు బృత్తికి విష్ణుంతుడిను ఇకొంగాను. జమనాశు
సంనత్తురముల యాడుచుంపుటి కాత్మక స్వావిద్యుతికిట్టుమే
సంతాసము గాంచి సూర్యవీత కూచరించెను. తోరాత్మినాకు
వాని భార్య భూమిములన్న మట్టవగలది నుకీల యనునది
భర్తునేవ కేతెంచెను. అతడు జీవవీతవుడైకూడ యూ
సుందరినింగని మోహవశుడై యూ జీవరాత్మియందు బలాత్మ
రించి యూమో విహరించెను. ఆదోమమున వాడు కుష్ఠుకోగి
యయ్యెను. ఒకమహాసుభాపు నువదేశముచే నడుడు సూర్యోదీ
పాసనచేసి యూరోగమునుండి విముక్తిగాంచెను. ఆదిత్య
హృదయ పారాయణ మొనర్చి యాతడు మన్మథ సుందరు
డయ్యెను. ఇంతమున్న ననితలచే ననప్రాంచుకొనఃబడిన
యూతః డివుడు వారిచే బ్రాహ్మింపబడుచుండెను. కాని
యాతడు బృహస్పతిపుర్వవతమాని బ్రిహ్మధార్యసపరుండయ్యెను.
శతాయువై జ్ఞానియై సీరోగియై నుఖంచి కొంతకాలమునకు

కాలవశ్సుడై నూర్చుమండలముఁ కేరెను. కారికమాస నూర్చుఁడై లక్ష యొండ్లు రాజీలైను. ఈ మాటవిని ఇంద్రుడు మాసమాత్రీము నూర్చునర్చించి చూట్లిమనాడు నూర్చుసాక్షాత్కార్మణు వడ్సెను. రవి యూతనింగని ‘నేను దేవకార్యము నిర్విరించెద, విద్యాంసులగు భట్టులు ధూర్మతై నూత్రిపాకము ఖండించిరి. ధాతుపాతము పతింపఁ బడుటలేదు. స్వరవర్ణము భ్రమిష్టమైనది. ఆ భట్టు ‘పామండుల జయించి వేదము నుఢరింతును’ అని యూతఁడు కాళికేగి వేదశర్మయను విపులిని గృహమున దీక్షితులవంశమున కార్యాగ్రముఁడను పేర సవతరించెను. పండిండవయేమ వచ్చునంతకు సర్వశాస్త్ర విశారదుఁడై శివారాధన మొనర్చెను. మూడేండ్లలో విశ్వనాథుఁ డతనికి వృత్యక్షుమై యుత్తమ జ్ఞాన మొసం గెను. ఆ జ్ఞాన వృథాముఁ వ్యక్తావ్యక్తమయిన సర్వము హృదయగోచరమయైను. అవ్యక్తవిషయమైనబుధి ద్వాదశాంగ ములుగలవిద్య. అవాంకార రూపమై వ్యక్తవిషయకమైన బుధి అజ్ఞ-అవిద్య యనుఁచేరునఁ బమనాతింగములుకల విద్యయై యు స్ఫురి. అవ్యక్తము వరబ్రిహ్నము. వ్యక్తము శబ్దమయము. అవాం కారము లోకకారణము. అది వ్యక్తము. అప్సాదశాంగకము. అది నందివాహనము. వృమరూపఫురముని పండితులఁ వరిత మైనది. దానికి నాల్గు శృంగములు, మూడు పాదములు, రెండు శిరస్సులు, సప్తహస్తములు తిర్థాబధము. ఆ నంది వాహనమునకు సుబంతము తిగంతముక్కడంతము అవ్యయము సని రెండుకెండుగా గూడి మొత్తము నాల్గుకొమ్మలు. భూతభవిష్య

ప్ర్యూతమూనములు మూడుపాదముంచి. రూథి తోగుకూ క్లియము
టెంపుల్స్ ములు బిరస్సులు. క్లు, కర్పు, కర్మము, సంప్రదాము,
అపాదానము, సంబాధము, ఆధిక్యము నమశ్రమను భూజములు.
స్వరాన్వితము వాక్యమునంబమును. విధక్యాతిము సదనులి
యెఱుంగ నగుము. వాక్యము. పదము నను టెండిటిచే నావ్యమ
భము బద్ధమయియున్నది. దానిమోద సింగ్మము నున్నది
యవ్యక్తము లింగమాపి. ఆ వ్యమభవిగములు టెండిటిగుండి
జనించిన యహంకారమే హా. అప్పఁ నారాయణము. ఇండ
శాత్రుకుఁడు, బహుమూర్తి ఆమూర్తియి. ఇండ్ జ్ఞాతమును
హృదయమందుఁ గని సిక్కాంతఁ ముగి చించి చాపంపులగు
భట్టుల జయించి భట్టుఁ రీత్తితుఁ కను ఖ్యాతినండెను.

—: వరాహ మిహిరాచార్యులు : —

భృవాస్పతి యిట్లనియె. రమ్యమగు కాంచీపురమున
మున్నవు సత్యదత్తు డను పేదపరుడైన రాజునొద్దనొక గణకుఁడు
(ష్ట్రోతిషికుఁడు) శాఖ్యాములు దుండెను. ‘అతఁడు రాజులో
ఇది యభిజన్మహుర్తము. ప్రమ్యము నక్షత్రము. ‘రాజు !
ఇప్పుడు బహువృత్తికరముగా బంగారమును సేకరింపుము’ అనెను.
రాజు జదివిని డిండిమను వాయించి యున్న చాటింపజేసెను.
వైశ్వులు బంగారమును వెలపెట్టి కొనలేనియెడల ‘నేనది కొనెదను,
ఎంతబంగారమైనను సేను గ్రహించును. ఇది నిజము’ అంతట
శౌదుల్లి సేకరించిన బంగారమంతయు కేస్సులు కొని విళాపు
శ్శేషి. ఒకప్పుడు లోహకారుఁడు దరిద్రమును (పేదరికమును)

శ్రీహరూపమున గొనివచ్చి దానికి సూరు బంగారునాటిము లిప్పుని రాజును రూచించెను. రాజులైయిచ్చి రూలోహమూర్తిమున దారిద్ర్యము నింటికిఁ దెచ్చెను. అర్థరాత్రిమున జీకటిలో కర్కు ధర్మరూపములు రెండును రాజగృహమునుఁడి మాచుచుండగనే తోలగిపోయెను. అనంతరము సత్యపురుషుడు రాజులో దదిద్రీరూప పుమణఁ డెచ్చులనుండునో యుచట కర్కుపులుండకు. కర్కుము లేనపుడు ధర్మముకూడ భూతలమునందు సిరముగానుండదు. ధర్మము లేనియెడల లక్ష్మీ యెన్నుఁడును శోభింపడు. నేమ లక్ష్మీ లేనిచోట సమ్మాడు నుండను. ఇట్లు పలికి వెళ్లి పోవనున్న సత్యపురుషుని జేత పట్టుకోని వినమ్మిఁడయి, రాజు ‘దేవా! నన్ను విడిచి పోదలబిలివి. ఇట్లు చేయువలదు’ అనెను. అతడంగికరించి యతనియింటనే వసించెను. పిమ్ముట లక్ష్మీయు వెడలిపోనున్న నామెనుగూడ ప్రార్థించి రాజుఁఁను. అంతట జ్యోతిషిమేకుడగు పురోషాతుని బిలిచి యాజరిగినదెల్ల దెలిపి యాతనికి లక్షుబంగారము నొసంగెను. అంతట నతనికిఁ గుమారుఁ దుదులుంపగా వాని జన్మిత్నపమున : ‘సర్వ ధవము వ్యయించెను. అవ్యల మార్గశిరమున పూమయను సూర్య నారాజుకుమారుడు సేవించి మోతుమిందెను. కాన సీనును మార్గశిరమున రవి నర్చింపుమున నిందుఁఁ దట్లు సేవించెను. అంతట సూర్యభగవానుడు వృత్యక్షమై ‘యజ్ఞయిని యందు రుద్రపశువను వాని యింట మిహిరాచార్యుడడ ననుపేర జ్యోతిశ్చాత్మకప్రాపత్తుడునై యవతరింపు’నని తెల్పెను. జెల్లి పట్లే మాలగండాతమున నభిజిద్యోగమున జన్మించిన నాశిశు

స్తుతు కళల ప్రాంగణముని వదతను. ఆప్యే నముక్కీముఖం బోయెను. ఆచల రాత్రసత్తీలు దానిం గాహాడిరి. అతఁడు లంకకుఁ ఇరి యచల కోలిశాస్త్రము సధ్యాయనముచేసెను. జాతిక స్థలితము మూర్కప్రశ్నములు మొదలయిన భాగము లాటి: జామూలాగ్రముగ సేన్ని లంకాధిష్ట డగు విభీషణుని దర్శించెను. 'భాత్కాగ్రిజీ! షారిపియ! నమనాశరము. రాత్రసత్తీలుచే సంరక్తితుండ్రునై సేను మమ్ము శర జాండి తిని.' అనిన విభీషణుడు విష్ణుభక్తవిగా నాతిసింగ్రేషాంచి యతపి నాతిచి జన్మభూమి కంపించెను. మేమ్ములు నాశనము వేసిన వేదాంగజ్యోతిషమును మూర్కమిథములయి యున్న దానిసి బునయద్దరించెను.

—: 9 అ. భ స్వ ० ల ३ :—

ఇంక్కు బృహస్పతి దేవతలకు నిందుగినకుఁ 'దేలిసి వృయాగ తేతీమున వెండియు విట్టనియె. సూర్యుడు హరునాష్టుచేఁ బీరిష్టానవురమునఁ దేరీతాయిగము చివర జన్మించెను. ఆ కథ తెల్పిద వినుండు. సింహలదీపమునఁ బరీకైతుండనురాజు వేద ధర్మవరుడు, దేవతాతిథి పూజకుఁడు నగువాఁ దుండెను. వానికి భానుషాశియను కవ్యక్యయిండెను. ఆమె సూర్యవృత్తపతాయఁ. దినదినము మధ్యాహ్నాసమయమున సూర్యుడేవుక జాపుని వేదించు భయ్యము నారగించువాడు. ఆమె యొక భానువారమున సాగరప్పు ముమున కేగెను. నారద మహర్షి యానుందరి నొంటరిగా సముద్రమున స్నానము చేయుచుండగాఁ షాచి యామె చీక

పాశ్చాత్యాను స్తుతి యమూర్గా ‘సుందరి ! నన్ను చేయబడ్డము. సీచూఖు అంధ వశకైచ్ఛిను’ అసెను. కుమారి యదివిని నమ్రిముఖాంధి దేవర్తి ! నేను గస్యను. సీపు సుతునొసంగ గలచాడవు. స్వర్గ తండ్రిలమున దేవసుందరులు నిన్ను వలఱు. మేసక రంధ్ర మూగలయిన వాంధ్రాద ! మనుష్యాగన నేనెక్కడ ? సపద్వ్యార ములుగల యిందిపొము దుగ్గంధ భూయిష్టము. దేవసుందరుల శంకరము క్రీయత్తచ్ఛ్యములు కొప్ప. అందుచే సీకు పెక్కునమస్తక రములు అసెను. విని సురముసి సిగ్గుపడి శంకరుసికడ కేగి సర్వము విష్ణువించును. లోకశంకటుండైన శంకరుడు కుష్ఠియయియున్న వాసింగా సమ్మాని సెంబంగి తాను భాస్కరుని స్తుతించి ప్రశ్న్యకుము సెపింగాను. స్తుతిభాకముడు నారదుని శరీరమును నారోగ్య వంతము నొన్ని శంఖుని గని ‘ప్రభా ! మఱి యేమియూజ్ఞ యత్తువన శిఘ్రచు సీపు భరంపుచ్చె ద్ర్విజండువై జనించి యూరాజు కూతురును జేపుచ్చుమనెను. సూర్యుడు డట్టె కావించెను. సపిత భూనుమత్తించో, గూడ తిపమునేసి తిరిగి సూర్యులోకమున కేగెను. అతని సీవర్ధింపుమన నిందుండు వోషమాసమున సూర్యురాధన చేసి యనుగ్రహము వడచెను. అయ్యెడ భూనుడు “నేను కాంతీ పురమున ధన్యంతర్నై యవతరించి కలిచే రోగపీడితులగు మాపవులను సంరక్షించును. ఆవిధముగా దేవకార్యమును నిర్వహింతును” పని కల్పడత్తుండను విప్రునికిఁ గుమారుఁడై యవతరించెను. మఱియు నాతఁడు బాహ్యమృణ పుట్టులతోఁ గూడిన సుపుత్రుడను రాజకుమారుని శిష్యుని గావించికొని కల్పిథేదము శాఖించెను. రోగములు లేని శరీరము కల్పిమనఁబడును. ఆ కాంటె

కల్పజ్ఞన మిగదుఁ డెల్వెబడిని గాఁ కేళి గోవైదను చేయగల్లను. ఇన్నొంతో స్టోర్స్ లోనిదని.. అంట జర్నల్ మాత్రము ననే కలిగుగమిన ఎగ్జాంట్ యాస్ట్యూచు. ఫ్రెగ్గోత్రె రాచిన మగు నా కల్పవేదమును సుశుర్తాచార్యు డు పటించి దాసిపై సూరధ్వయములు సుశుర్తి తంత్రమును రచించెను.

—: జ య దే వృ మ :—

మణియు బృహస్పతి యాట్లనిచెయ్యు. మాన్మ పంచాంగమాస హీలియను భ్రాహ్మణులు డుగచెను. అత్తమ చూస్తోనాసక్తి దు అఱవదినాల్లు కళలయందు సమ్మానియు. దానము ప్రాణిలమాని పశ్చింగమును వృత్తిచే సత్తము ఇచ్చించెను. మణియు నిత్యకళ, శ్రోహకళ, చిత్రోకళ, ధాతీమూర్తి సిర్మాలికి, కామకళ (వఽ)ంగము) సేర్చి యాచింగలో ఇట్లి డైములే బుద్ధము నాటముల సంపాదించెను. ఒక్కోక్కోమాస మెక్కోక్కో కళచే నిఱ్మి కూడఁజెట్టిన దృవ్యముచే సూర్యోపాసన చేయమండెను. ఆ యున్నపము మాఘమాసమున జరుపుచుండెను. మాఘు మాసమున కథిష్టానమగు రవి విక్ష్యకర్మ యసువేరు బుగు వాడు జోయోతీరువుడైనచ్చి పంచాంగరముననున్న రమ్యమైన యొక స్తంభమునఁ బింబించెను. మధ్యాహ్నావేళ హేళి సివేదించు భోజనము నారగించి సర్వదేవమయిఁడగు నా భగవంతుడు త్రైలోక్యముననుగ్రహమున భావించెను. ఆ హేళి యను విప్రిదు ప్రాణములువాసి సూర్యుడై మాఘమున బ్రహ్మాశము గల్పించుచుండెను. అతనిని సీవు భజింపు మన

నింద్యిందు దేవతలో విశ్వకర్మాయను నా సూర్యుడేవు సర్పించెను. భానుమార్తి వంగదేశమున చిల్యగ్రమమున జయదేవుడ్నానై కవి శిక్షిమణినై యవతరింపునని చెప్పి కందుకి యను బ్రాహ్మణులనియింట నవతరింపునని యట్టునేసెను. వదేండ్లు యాదుననే యతదు చిత్తమాతృ భక్తుడైయుండి సంజీండెండ్లు వారికి సేవచేసెను. వారు చనిపోయి కుమారుడుగు జయదేవుడేచే దృష్టులై గయాళాధము సేసిన ఘలమున స్వర్గమందిరి. జయదేవుడు విరాగియై యటు జరించుచు ముప్పది దొండ్ల ప్రాయము నొందిను. అయ్యెడనే ఒక బ్రాహ్మణుడు తనకుమార్తెను జగన్నాథస్వామి కంకితము సేసెను. పూజా నంతర మనిషుడు దారుబ్రాహ్మమయుడునగు జగన్నాథుడు స్వయముగ ఓ సత్యవీత ! జయదేవుడు నామార్తి. నీ యాకుమారికను పద్మావతి నాతసకి నివేదింపుము అనెను. అతడును విరాగియైయున్న యా జయదేవునికి దన కన్ఱు స్ఫుంచి తనయింటి కేరిను. ఆ పద్మావతి యతనిం దన నుండు రునిగా భావించి జక్కిండ్లతని సన్నిఖినే పరిచరించెను. అతడు వేదాంగమగు నిరుక్తమును దృష్టసమాధించో రచించెను. గవేంద్రాది శబ్దములయందు వర్ణాగమము, సింహాశబ్దములు వర్ణా విథిపర్యయము (హింసయను పదము తానుమారు చేసిన సింహాశబ్దమునన్నమాట) పోడశాది శబ్దములందు వికారము. పృష్ఠాదరాది గణమందు వర్ణనాశనము, మయూర భ్రమరాది శబ్దములందు ధాతువుయొక్క వర్ణవికార వర్ణనాశనములచే నగు యోగమునను నీ దైనివిధములయిన రుక్త ప్రక్కియలను

సత్తిందు విచ్చించేను. గొగ్గులో యుడు గు కొదుఁడు లు నుక్క మాయ్యాదిను భార్యలు ముగ్గు దశాలు బువరుక్కించేను. పార్ట్రైలి భాసాక క్రూరు కమ్మిచెములగు మూర్ఖులు. వార్షిక జామంచి వాచేసి పరిశుద్ధముగు వ్యక్తిగతాలో శాస్త్రమును రచించి యున్నాను ఒకనాడు దౌంగలప్పాడునుమున సెరప్పుగొన్న సూక్తుడుగు కలిపురుషుడు రాజీనంగిన యూ గ్రామానిచ్ఛనము గొప్ప, గొప్ప పద్మానాథి పతివ్రతియగుల దిలంచి యింటికిఁ ఇంచేను. కట్ట యూ పాశుపి హాస్తములను గాథములను ఇంచేంచేను. పద్మానాథి యొక నూత్రికోఁ ఉడియుచ్చ భర్తను గని తుఫానిచి వెలువరించి పెర్పునెట్టిల వాపోయును. ఏకనాటు రాజు వెట్టై యులు వచ్చి కాలుసెత్తిలు లేరు ముసియలు నా జయుడేవుండిన కార్బామసిర్కిస జయుడేవుడు “నా యూ తువస్తుఁ గర్వమే కార్బాము. మాకియున్నము ఇంక.” అనెను. ధర్మవాహి డను నా రాజువిని, యూతిసి భార్యలుగొడుఁ బల్లకి సెక్కించు కొని యింటికిఁ గొంపోయెను. అతని నొక ధర్మశాలయందు నీటిపెను. ఒకప్పుడు కలిపేరితులగు దౌంగలు వైష్ణవులూతై తాజను దర్శించి ‘మేము శాస్త్రపారంగతులము, మేము నివేదించిన భక్త్యమును స్వయముగా పారి యారిగించును. చూడుము.’ అన్న కలిభ క్రూరుగు నా వైష్ణవులు చతుర్ముఖాడగు విష్ణుని రాజువకు మాయుచేఁ బూపించిరి. ధర్మవాహి డాచ్చర్యవడి జయుడేవుని నరికేగి ‘గురూత్తమ! నాయింటికి విచిత్రిమహిములగు పచ్చభక్తులు విచ్చేసి విష్ణు సాక్షాత్కారము నాకుఁ జేయుంచిరి. దామును ద్వారగారండు’ అన జయు

నిందురీడు దేవతలో విశ్వకర్మయను నా నూర్యదేవు నర్చించెను. భానుమార్తి వంగదేశమున బిల్వగార్మమున జయదేవుడునై కవి శిలోమశైనై యవతరింతునని చెప్పి కందుకి యను భావ్యామినియింట లవతరింతునని యట్టునే సెను. ఐదేళ్ల యాడుననే యితడ చిత్రమాతృ భక్తుడైయుండి పండించేంద్లు వారికి సేవచేసెను. వాసు చనిపోయి కుమారుడగు జయ దేవుసించే దృష్టిలై గయాళాద్ధము సేసిన ఘలమున స్వర్గమందిరి. జయదేవుడు విరాగియై యటి జరించుచు ముప్పుది యొండ్ల ప్రాయము నొందెను. అయ్యెడనే ఒక భ్రాహ్మణుడు తనకుమార్తైను జగన్నాథస్వామి కంకితము సేసెను. వృజా నంతర మనిషుడైడు తారుబ్రహ్మమయుడునగు జగన్నాథుడు స్వయముగ 'ఓ సత్యవ్రిత ! జయదేవుడు నామార్తి. నీ యాతుమారికను పద్మావతి నాతసకి నివేదింపుము' అనెను. అతడును విరాగియైయుస్సు యా జయదేవునికి దన కణ్ణ స్ప్రించి తనయింటి కేరెను. ఆ సద్గౌవతి యతనిం దన నుండ దునిగా భావించి బెక్కెండ్లతని సన్నిధినే పరిచించెను. అతడు వేదాంగమగు నిర్కమును దృఢసమాధించో రచించెను. గవేంద్రాది శబ్దములయందు వర్ణాగమము, సింహాశబ్దమందు వర్ణా విధిపర్వయము (హింసయను పదము తారుమారు చేసిన సింహాశబ్దమగునన్న మాట) జోడశాది శబ్దములయందు వికారము, పృష్ఠాదరాది గణమందు వర్ణనాశనము, మయూర భ్రమరాది శబ్దములయందు కాతుపుయైక్క వర్ణవికార వర్ణనాశనములచే నగు యోగమునను నీ యైదువిధములయిన రుక్త ప్రక్కియలను

వాటిందు నిర్వచించేను. నాగమండలులు కొదుఁడు జతుక్క మర్మావ్యాసము భాగించే బునరుక్కించేను. వార్షిక్కుత భాగాలక క్రొను కమ్మిచెంబులుగు మర్మావ్యాసము. వార్షిక జానంచు వాసేసి పరిశుద్ధముగు వ్యాపిరంగా శ్రుత్తమును రచించి యున్నాను ఒకనాదు దొంగలుప్పాదువుమున స్తోప్స్వరాలై నూత్తుడుగు కలికుతుఫుండు రాజుసంగీన యూ గ్రాహక్కుముసిభసము గౌల్చి, గౌట్టి సద్గునాళి పతివ్రతియగులు వలంచి యంటికిం బోయేను. కథా యూ వారుగి మాస్తములను కాఢములను ఖండించేను. పద్మావతి రెయిక నూత్తుకోఁ ఒడియుస్తు భద్రను గని తుఖాంచి వెలువరించి పెట్టుసెత్తుల వాపోయేను. ఒకనాదు రాజు వెట్లకై యటికి వచ్చి కాలుసేపోలు లేది మునియగు నాజయదేవుంగసి కావుమాసిగిన జయదేవుఁడు ‘నా యూ యువత్తుగర్భమే కారణము. మతేయువ్వురును గారు.’ అనెను. భర్మాపాలుడను నా రాజవిని, యూతని భార్యలోగుడు బల్లకి సెక్కించు కొని యంటికిం గొంపోయేను. అతని నొక భర్మాపాలయందు నిల్చిపెను. ఒకప్పుడు కలిపేరితులగు దొంగలు వైష్ణవులూపైతె తాజను దర్శించి ‘ మేము శాస్త్రపారంగతులము, మేము నివేదించిన భక్త్యుమును స్వయముగా పారి యూరగించును. చూడుము.’ అన్న కలిభక్తులగు నా వైష్ణవులు చతుర్ముఖుడగు విష్ణుని రాజవంకు మాయచే బూపించిరి. భర్మాపాలుడాచ్చర్యవడి జయదేవుని గరికేగి ‘ గురూత్తము ! నాయంటికి విచిత్రమహిమలగు విష్ణుభక్తులు విచ్చేసి విష్ణు సాక్షాత్కారము నాకు జేయించిరి. దానును ద్వారగారండు’ అన జయ

దేవుడు ఏంతపడేను. అవ్యాల నాచోరులు నన్ని ఈ బ్రాహ్మణులు గొడడేశమున నుండు నొక వంటబ్రాహ్మణులుడు. ఇన లోధముచే బాహండరూపుడగు పీడు వంటలో విషము పెట్టేలు. రాజది గ్రేహాంచి వాని శూలమున కొఱత వేయించెను. అంతలో మేమచటీకిఁ జోయుతిమి. నేరముచేసిన వానింగా సెటింగి వానికి బుద్ధిచెప్పి రాజుచే శూలముచుండి పీనిం దప్పించితిమి. రాజు నీని కాలుసేతులు థిండించెను. మాకు పీడు శిష్యుడు.' ఇట్లు వారు చెప్పు చుండగనే దారితు దుక్కించెను. వెంటనే యూ దొంగలను పాతాళమునకు దించి వేసెను. జయదేవుడు డ్యులు దురవస్థంబడిన దొంగలంగనీ దయుచే విలపించెను. అట్లతడు విలపించుచుండగా నాతసి కాలుసేతు లెపుటియిట్లు వచ్చెను. అవ్యాల జయదేవుడు నిజవృత్తాంతము నాతసి కెఱింగించెను. రాజు సంతసించి జయదేవనముభోద్దుతమగు గీతగోవిందమును గానముచేసి మోత్తమండెను.

—: 10 అ. కృష్ణచైతన్యులు :—

బృహస్పతి యిట్లనిరెము. విష్ణుశర్ముయను నొక బ్రాహ్మణులుడు వేదపారంగతుడు. సర్వదేవమయుడగు విష్ణు నారాథించి సర్వదేవతలకుఁ బూజ్యండయ్యెను. అతడు భిక్షావృత్తిచే జీవించుచు భార్యతో వసించెను. వానికి సంతాపము లేదయ్యెను. అతనియింటి కొక ప్రతినిష్టండగు యోగిపచ్చి 'స్ఫుర్మవేది' యను మణిచ్చెను. మాడువోజులకు సరయూ స్నానముసేసి మఱల సీకడకు వత్తునని యేగెను. విష్ణుశర్మ తన భార్య మేనిభిండ

బంగారు సగలుండుటమాచి 'శీర్ష'! మదచెక్కి ! పామ్యు! సీసికి-
చేచ్చటనున్నాడో యటకుఁ ఉమ్ముక్క. నేను విష్ణుభూత్తఁడను.
చీనుడు చోరథితుడను. మదమెక్కియుస్సు లిన్ను నేన్ను
గృహింప నేత్తును ? అసినవిన యూ వచిన్నిపై శ్రద్ధలి తపకా
లభించిన స్వర్ణవేదినో బంగా మంత్రయు నాతచి కొసంగెను.
బ్రాహ్మణుడు బలముకొలది యూ ధనమును స్వర్ణవేదిని
తిఱుగ ఘర్థరానదినో బూర్జానేసను. మూడుకోళలకు వచ్చి
యుటి తాపచ్ఛిన స్వర్ణవేది యేమయ్యుససి యూ యుత్తమ
బ్రాహ్మణఁ నడిగి తెలిసికాని మక్కిట్టి కొంచి యూమెభూత్త
కడ శ్రీ 'ఓయా ! నాస్వర్ణకము నా కిమ్ము. ఈయవేసి ప్రాణ
ముల విడతు' ఎనియె. అంత విష్ణుశర్మ 'సీపు ఘర్థరానదిలో
మన్న నీ స్వర్ణకము. దెచ్చికోమ్ము' అని ఎలికి యూ యతిణో
సదీరమునకేగి కొన్ని ముండ్రనుజాపి యవిగో స్వర్ణవేదులను
చూపెను. అవి నిడముగా స్వర్ణవేదులగుల చూచి యూ యతి
యూ విపోత్తమునికి నమస్కరించి నేను బండ్రోండేమలు శివా
రాధన సేసితిసి. శివానుగ్రహముచే నీ యమూల్య స్వర్ణముచే
లభించినది. అది సి దర్శన భాగ్యముచే బహురూపమయినది.
ఇది నీ వుహిమయేయసి పలికి శుభజ్ఞానము పడసి మోక్
మందెను. విష్ణుశర్మ వేయేం డైలపై పసించి సూర్యు నారాథించి
విష్ణు సనుగ్రహముచే మోక్కమందెను. ఆ బ్రాహ్మణుడే విష్ణు
తేజము: దాల్చి ఛాల్గున మాసమున దేవకార్యపతుండై ముల్లో
కిముల వెలిగించెను. ఇట్లే సీపును నారాథింపు మన గుచు
పాక్షము ననుశరించి యింద్రుడు సూర్యమయుఁడైన హర

దేవుచు ఏంశపడ్డను. అవ్యల నాచోరులు వచ్చి ఈ బ్రాహ్మణు ఎఱడు గాడదేశమున నుండు నొక వంటబ్రాహ్మణుడు. భన లోభముచే బాహండరూపుడగు వీడు వంటలో విషము పెట్టాను. రాజది గ్రేహించి వాని తొలమున కొఱత వేయించెను. అంతలో మేఘచట్టికిఁ బోయుతిమి. నేరముచేసిన వానింగా నెతింగి వానికి బుద్ధిచెప్పి రాజుచే తొలముచుండి వీనిం దప్పించితిమి. రాజు వీని కాలుసేతులు ఖాడించెను. మాకు వీడు శిష్యుడు.' ఇట్లు వారు చెప్పా చుండగనే దారిత దుకించెను. వెంటనే యూ దొంగలను పాతాళమునకు దించి వేసెను. జయదేవుడ్డు మరవస్తంబడిన దొంగలంగని దయచే విలపించెను. అట్లతడు విలపించుచుండగా నాతసి కాలుసేతు లెపుటియ్యలు వచ్చెను. అవ్యల జయదేవుడు నిజవృత్తాంతము నాతు కెత్తింగించెను. రాజు సంతసించి జయదేవముభోద్దతమగు గీతగోవిందమును గానముచేసి మోత్తమందెను.

—: 10 అ. కృష్ణచెతన్యులు :—

బృహస్పతి యిట్లనియె. విష్ణుశర్మయును నొక బ్రాహ్మణు ఎఱడు వేదపారంగతుడు. సర్వదేవమయుడగు విష్ణు నారాథించి సర్వదేవతలకు బూజ్యాండయ్యెను. అతడు భీత్తావృత్తిచే జీవించుచు భార్యలో వసించెను. వానికి సంతానము లేదయ్యెను. అతనియింటి కొక ప్రతనిష్టండగు యోగిపచ్చి 'స్ఫుర్మవేది' యను మణిచ్చెను. నూండుకోజులకు సరయూ స్నానముసేసి మఱల సీకడకు వత్తునని మేగెను. విష్ణుశర్మ తన భార్య మేనిఖిండ

బంగారు నగలుండుటచూచి ‘ఓసి! మదవతి! పొమ్ము! నీరసికుఁ క్షోచ్చటచున్నాడో యటకుఁ బొమ్ము. నేను విష్ణుభక్తుడను. దీనుడగు చోరభీతుడను. మదమెక్కిటయున్న నిన్ను నేనెట్లు గ్రహింప నేత్తును? అనినవిని యూ పతివీత బెడరి తనకు లభించిన స్వర్పవేదిణో బంగార మంతయు నాతని కొసంగేను. శారీహృణుఁడు బలముకోలది యూ ధనమును స్వర్పవేదిని తిఱుగ ఘుర్చు రానదిలోఁ శారవేసెను. మూడురోజులకు వచ్చి యతి తానిచ్చిన స్వర్పవేది యేమయ్యెనని యూ యుతమ శారీహృణికి నడిగి తెలిసికొని మిక్కిలి కొపించి యూమెభర్త కడకే ‘ఓయా! నాస్వర్పకము నా కిమ్ము. ఈయ వేని ప్రాణముల విడత్తు’ నవియె. అంత విష్ణుశర్ము “నీవు ఘుర్చు రానదిలో మన్న నీ స్వర్పకము. దెచ్చికొమ్ము” అని పలికి యూ యతితో న్నదీతీరమున కేగి కొన్ని ముండ్డలనుజూపి యివిగో స్వర్పవేదులని చూపెను. అని నిజముగా స్వర్పవేదులగుట చూచి యూ యతి యూ విపోతుమనికి నమస్కరించి నేను బండ్చోండేడులు శివారాధన సేసితిని. శివానుగ్రహముచే నీ యమూల్య స్వర్పముఁఁ లభించినది. అది నీ దర్శన భాగ్యముచే బహుమాపమయినది. ఇది నీ మహిమయేయని పలికి శుభజ్ఞానము వడసి మోక్ష మందెను. విష్ణుశర్ము వేయేం డ్లిలపై వసించి సూర్య నారాధించి విష్ణు సన్మగ్రహముచే మోక్షమందెను. ఆ శారీహృణుఁడే విష్ణుతేజముఁడాల్చి ఛాల్చున మాసమున దేవకార్యపరుండై ముల్లో కముల పెలిగించెను. ఇట్లే సీవును నారాధింపు మన గురువాక్యము ననుసరించి యింద్రుఁడు సూర్యమయుఁడైన హరు

సెప్పంచిన సూర్యమండలము నుండి సూర్యభగవానీఁడు ప్రసిద్ధుఁ కై నాల్గుభజములు గడ్డి యెళ్లనిమేనిలో యత్కునివలె వచ్చి యిందుప్రసిద్ధును బ్రహ్మించెను. ఆ తేజస్సుచే నిందుఁడు తన మేనిఁ తనలో లీన మొనరించుకొని తౌనును శచీదేవియు కాయోనిసంభవునై ఖిఫునరూపులై వైష్ణవాగ్ని ప్రమిడితులై యొక సంవత్సర పర్యాంతము గంగాతీర మహావసమున్ క్రమించిరి. బ్రాహ్మణి రూపమున నుస్స శచీదేవి గర్భవత్త యమ్యును. భాద్రపద శుద్ధద్వాదశీగురువారమున హరియొక్క సర్వకృతిలు భరించి చతుర్భుజాడు రక్తం గుఁడు నైప్రామా దుర్భావమండెను. ఏ దుఱిలు. వసువులు, విశ్వేదేవులు, మయుశులు నాభ్యులు ద్వాదశసూర్యులు, సిద్ధులు నాత్మని స్తుతించరి. ‘నాథా! వజ్రియుధము, ధ్వజము, వద్మము గడ, యంకశము నను శుభలక్షణములు గడ్డి మహాభరణమై విధి శింకరాదులచే మునులచే నానందమున సేవింపబడును సంసార భయపారణంబగు నీచరణమునకు ముక్కిట్లుచున్నాను. శంఖ చక్ర గదా వములాభధుండ్రవై సురవైరివై కఠోరశరీరుడడవై చరాచరలోకభరవై ఖలనాశికుఁడవై సురకార్యవిర్యాహముకుడవైన నీకు నమస్కారము. శచీనందనానందకారివై మహా పాప సంతాపహరివై లోకధారివై స్వయభక్తాఘుకోటిప్రహారివైన నీకు మా వందనము. హంసరూపుడగు నీచే సత్యమును (సత్యయుగమనియు భావము) యజ్ఞరూపుడవగు నీచే వేదము రక్షితములు. నీవే యజ్ఞరూపివై లోకమును ధరీంతును. శచీనందనా! శక్కినికి హైమము సేయదలచి కరుణావిగ్రహమండవై

కలిలో నున్నతోజ్యలమగు భక్తిసంపద ననుగోహింప నవత
రించితివి. సుందరద్యుతికదంబ సందీపిషుడగు శచీనందనుడు
మా హృదయములం దెల్లావేళల స్ఫురించుగాళ! కరుణాచే నరులం
బాలించి పుడమిపై నిలిపి నీ వరాత్మరమైన పదమును వారికి
నిపేదింప నెంచి నీయంతట నీవై యవతరింతువు. కలిలో
డైత్యులవలన వ్యధాధీమగ్నులగు సురల నుదరింపుము.
మహాప్రభా! నీవు కృష్ణచెతన్యనామమున శచీనందనుండైవై
యవత రించితివిగాదే! మాధుర్యమధువుచే సుగంధపదనుడైవై
కారు శ్వామ్యతనిర్మి రముల జాల్యార్చి స్వర్ణాంబుజవనములకు
వికాసము గల్పించుచు నుతమవేరిమరు హౌమాచలమై భక్తాం
బోధరథార్వావై విజయవై మా యిలవేల్పువై చెతన్యకృష్ణుడైన
హరివై సరోవర్నుతుండైవై యున్నావు. దేవద్వేషుల యథర్మ
వర్తనముచే బీడితయై యాభూదేవి తన శరీరమును సర్విచ
పఱచుకొని చిక్కి సక్కి-సక్కి తిఱుగుచున్నది. నీ నామ
మాత్రముచే నసురకోటి విద్వితువై. నేచ్చులు పాతాలమునకు
ఉగిపోయారి. ధర్మపరులు సురేశనమనులయినారు. ఆట్టి నీకూ
సర్వవ్యాపికి నమస్కారము. ఇట్లు యఽిశ్శేశుని వినుతెంచి దేవతలు
బృహస్పతి సన్నిధికే తెంచి మేము రుద్రులము. ఇనుగో పనువ్వులు
వీరశ్వినీ దేవతలు. ఏర్పొయంళముల సెచట మేమనతరింప
వలయునో యానతిమ్మని యడిగిరి. అంత గురుడు వారికిట్లు
తెలిపెను.

—: వా ల్లీ కి :—

పూర్వజన్మమున నోక ద్విజాదు బోయట్టె ధనురాబ్ది ములః దాల్చి శారీహ్యాణహింస యెల్లప్రదు సేయుచు వారి జండములఁ దైంచుచు హాళనచేయుచు నల్లరి ప్యోచుండెను. వానికి శారీహ్యాణ ద్విహ్యమస్త నమృత శారీయమై యుండెను. త్సత్తియద్విహ్యము మధురము. వైశ్వానస్త మస్తు మేయయైను. శూదుస్త ధనము రక్తము. ఇట్లు వాడు త్రీపర్ణి ప్రజలను వేచికొని తినుచుండెను. అంతట దేవతలు భయ శారీంతులైరి. బ్రిహ్మకు మొఱపెట్టుకొనిరి. బ్రిహ్మ సప్త రులతో నీ యంక మెత్తిగించెను. మరీచి మహార్థి విని వశిష్టాదులతో నేగి యావేటకానివనమునఁ జరించెను. వాడు వానందజీని జంపుదునసి యై త్రివచ్చెను. వారు వానింగని “ ఓరీ ! కిరాతుడు! పోరా! బ్రిహ్మాహత్యాపాప మొవ డముభవించును? ఆలోచించుకోరా ! యనిరి. వాడు వారి దృష్టివ్యసార మాత్రముచే పరిశుభ్రండై తన వంశీయుల దగ్గరకుఁబోయి ‘నేను జాలపాతకములను జేసితిని. నా పాపమును నా స్థాతును బంచికొన్నట్లు కించు పంచికొనక తప్పదు.’ అనిన వాందు’ మాకేమిపట్టినది? నీ పాపము మేమనుభవింపఁ బని లేదు. ఈభూమిసాక్షి, ఈ రవిసాక్షి’ అనిరి. వాడామాటలు విని ముఖులదరిని వినతుడై మొర్కుచు నా పాపము తఱుగునుపాయము స్థలమి’ దని వేడికొనెను. వారును రామనామమును ఖంచినది లేదు. అది సర్వాఘోషు వినాశకము. మేము తిత్సిగి నీ అమృదశువుచుచు నందాక జపింపుము. అని యానతిచ్చి తీరమునుండి తీరమునకు

వెడలిటి. వాడు ‘మరామరామరా’ యని వేయేంప్లు జపించెను. వాని జపమహిమచే నవ్యన ముత్సులసంకులమై యుత్సులారణ్యమను ప్రసిద్ధి నందెను. వల్లీకమునుండి (పుట్టునుండి) వెలువరింపబడి పరిశుద్ధతేజమున వెలుంగు చుస్తుట్టి నవ్యివునిని జూడ వచ్చి సపరులు విస్తృయభరితులై ‘వల్లీకమునుండి వెలువడిన కతన వాల్లీకి యనఁబఱిగెదవు, నీవు తీకాలజ్ఞుడ వయ్యెద’ అని తెలిపి స్వర్ణోకములకు నేగిరి. అమ్ముని రామాయణము సట్టాడశకల్పయుక్తముగను కతనోటిప్రవీప్తిరముగను సర్వాఘోఘు నికృంతనంబుగ రచించెను. అవ్యాల నశఁడు శివుడై యటనే నిషసించెను. అమ్ముని మృగవ్యాధస్వామియను పేర శివలింగమయి యిప్పటికి నట నథిఫీంచియన్నాడు.

—: శ్రీ జగద్గురు శంకరాచార్యులు :—

ఆద్యమగు సత్యయుగమున వై వస్తు తాం తీరమున బ్రహ్మాయుత్సులారణ్యమున నొక యజ్ఞము చేసెను. అయ్యెడ సరస్వతి నదిమై యటకు వచ్చెను. ఆ నదిసందర్భముచే బ్రహ్మాముఖము నుండి బాహ్రాణుని, ఓఱవులనుండి నైశ్వర్యుని పాదములనుండి శౌదునిని జనింపుజేసెను. ద్వీజులకైల రాజగు సోముఁడు చందులును పేర ద్వీజుడై యొప్పె. సర్వాతస్పుండగు సూర్యుడు కశ్యమును (పీర్యమును) = పాతి రక్తించువాడుగాన కశ్యపుడను పేర మరీచియను తుట్టియడమ్యాను. రత్నముల కాకరముగాన రత్నాకరుఁడు, లోకముల ద్వివ్యములచే భరించు వాడు

గాన ధర్ముడు, గంభీరమై (లోకైన కోశముగలవాడు) లోకములను వినక్కుత్యములచే దక్కించువాడు (రక్తించువాడని భాసము) గాన దక్కవేజావతి. బ్రిహద్ర్మమేనినుండి పుట్టినవారుగాన ఎఱు బ్రాహ్మణులనబడిరి. వర్ణధర్మముచే వారెల్ల కృమముగ వర్ణార్థకులునై యొప్పిరి. దత్సుని మనసున జనించిన కన్మనై నై మహందలమంది పుష్టమినై విష్ణుమాయామహిమచే కాలభూతుటై యున్నారు. అయ్యెడ బ్రహ్మ సోమునికి అశ్వినీమండలము నిశువదియేదు నష్టత్రీముల గణమును లోకవృద్ధికి యొసంగెను. కళ్వపుని కదితిగణమును నష్టత్రీయావమైన దానిని బదమూడింటి సమాహాము నొసంగెను. ధర్మునికి కీర్తి ప్రభుతుల నొసంగెను. నైవస్వతాంతరమున నానావిధములు స్వములయ్యెను. బ్రిహద్ర్మయానతిచే వారికిఁ ఒతి దత్సుడయ్యెను. భూమిపై నాదత్సుడు యజ్ఞతత్త్వరుఁడై స్వయమగా నివాసమేర్పాంచుకొనెను. సర్వదేవతలు దత్సునికి నమస్కారించుచుండితురుగదా ! భూతనాధుడగు మహాదేవుడు మాత్రమేన్నఁడు మొక్కాడయ్యెను. దానికిఁ గోపించి దత్సుమ యజ్ఞమున శివునకు హావిరాఖగ మిాయడయ్యె. మృగవ్యాధుడగు శివుడు కోపించి పీరభద్రావతారముత్తి తింపిరస్కాడు తిర్చినే తుర్మిడు తిర్చిపదుడునై యటకు వచ్చెను. అతనిచే దేవముని పితృకోటి పీడితులైరి. యజ్ఞమైరుపుడు భయభూంతుఁడై లేడియై చరచరఁ బొపోపుమండగా గిరాతుఁడై శివుడు వానింగొట్టెను. అంతట బ్రిహద్ర్మ మధురస్వరంబుల నప్పరమశిశ్చని నుతించెను. శంభుఁడు మిగుల నుచ్చి యాతని యజ్ఞము సంపూర్ణాన్ని మొనరించెను. తులారాజియందు సూచ్యుడుగడ్డా నా చంద్రుని

చంద్రమండలమందు స్థాపించెను. అంతట కుమ్మిడు చంద్రీ రూపుడై సప్తరోకములందుఁ జరించెను. ఈమాటవిని రుద్రీ రూపుడైన వీరభద్రుడు సంతసించి తసయంశమును నేపినుండి యేర్వాచి ద్విజసియంట నిలిపెను. ఖైరవవిప్రీర యంట నాయంశమేగి యాతని కమాయడై కలియందు ‘శంకరు లసు నామమున విశ్రుతమయ్యెను. ఆబాలుడు గుళచాలి, వేత బ్రిహ్మాచారి యయ్యెను. శైవస్వర్గ ప్రిదర్శకమగు శంకర భావ్యము నొసరించెను. తీవ్రండ్రము, అక్షమాల పంచాత్మర మంత్రమును శైవులకు మంగళకరముగా శంకరాచార్యుల వారిచే నేర్పణపంచించి.

—: 11 అ. గింజర్మ (కుదా)వతారము) :—

—: ఆ నం దగిరి :—

నైమిశారణ్యమున నజగరుఁ డను శాంహ్రమ్యముడు వేదాంత శాస్త్రపండితుడు, శంఖుపూజకుడు నగు జ్ఞాని రొమ్ముకు డుండెను. అతుడు చేసిన ప్రార్థిషింగ పూజకు సంతసించి జీవన్మృక్తి జ్ఞానమును శంకరుడు దయచేసెను. ఆజ్ఞానముచే నతుడు సంకరు ఇఱ నర్చించి యిల్లు పుష్కలములయిన స్తుతులు గావించెను.

సదైవ్యము ప్రధానము. పరంజ్యోతిరూపము నిరాకారము. అవ్యక్తము ఆనందిత్యము. తిలిలింగైక్యభిన్నమయిన యా వస్తువు తీధారూపమయినది. అందు సత్యము పుంరూపము. రజస్సు శ్రీరూపము. తక్కినది తమోరూపము. అట్టి

శేషనామకాను మూర్తిక నమస్కారము. ఆదిభూతమైన రజస్సు మాటలు. మధ్యభూతమైన పూడుసత్యమాపము. అస్యభాతము తమోమయము, సచ్చాసకము. అట్టి నాగేశ్వర! నీకు వంద నములు. వృందాపథార్థినై నీవు కాలకర్తను, సరుల నాకర్షణము నీవు సంకర్షణుడవు, బ్రహ్మభామయగు నీయందు ముసీందుర్మీలు రఘంతుము. సమస్తారము, నీకు మఱలమఱల నమస్తారము, సరుల శరీరములం దాధార్భూతయగు శివాశబ్దవాచ్యయగుశక్తి యోగ నిద్రి నీశక్తి యే. ఇట్లు నుతించు నజగరునికి మృత్యుంజయుడు తన దివ్యమంగళశరీరమున సాయుజ్యము ననుగ్రహించెను. అందా తడు సర్వమయ్యెను. వేయపడగలు గలిగి గౌరాంగుడై గౌర విగ్రహండై త్వి రాధియందు నివాసము నొందెను. ఆ సర్వాఖ్య మగు మహారుదుర్మిసి సన్నిధికి స్వయంభువు వచ్చి సూర్యండు కర్కటకరాశిలో నుండగా జందుర్మిడు నతత్వమండల గతుడైన తత్త్వమిని స్థాపించెను. అతడు చందుర్మిడుకూడయయ్యెను. ఈ యంళమును శేషుడు బృహస్పతి మాఖమును విని ప్రసన్నండై తన మోమునుండి తన యొకానొక తేజమును సృజించి వింధ్యగిరిసై దేవదత్తుడను విశ్వాసింట నావిర్భవింపు జేసెను. గిరిశర్కయను చేర నాజన్మించిన బాటుడు విద్యాంసు లను గెలిచి కాశీవురమున కేతెంచి శంకరుని శిష్మాడయ్యెను. బృహస్పతి వెండియు నిట్లనియె.

—: వు రి శ ర్ల :—

ప్రయాగయందు హరిసేవకుడు డను విశ్వాడుండెను.
అతడు దరిదుర్మిడు, హరిభక్తుడు. వానిపేరు నైర్మలుడనీ!

నాయంకొలమున కతికష్టముమోద నాతసిక్ భీత్ లభించు చుండెను. ఒకనాడు నీరదయోగి దయచేసి యూతని పూజలంది విష్ణులోకమున కేగి నారాయణ సందర్శనముచేసి భగవంతునితో “స్వామి! నీ పూజయందు నిష్ఠగల దేవతలకు భక్తులయిన వారు భూమియందు ధనధాన్య సమృద్ధులయి యున్నారు. నీయ భక్తులయినవారు దరిచ్చలు దానే యున్నట్టు నేను జూచితిని. జనార్థనా! ఇంచులము గారణము తైలుపవే” యసెను. భక్తు వత్సలుండగు నారాయణమూర్తి యిట్లనియై. నా భక్తుఁడు బ్రహ్మ నా ప్రియులగు భక్తులను వశపఱచుకొని లోకతంత్రము నడుపును. అతసిచే ధర్మము, అధర్మము జీయబడినది. ధర్మము వేదమయము. సప్తలోకములు ధర్మమూలకముగా నా బుద్ధి మంత్రఁడు నిర్మించినాడు. భూర్లోకము భువర్లోకము స్వర్లోకము మహర్లోకము జనోలోకము తపోలోకము సత్యలోకము నను నీలోకములం దౌకదానికంటే నౌకదానియందు రెట్టింపు సుఖముండును. అధర్మము వేదభిన్నము. అది శబ్దాన్యాకర్తలకము. అనఁగా వేదబోధిత కర్మముగాక వేదేతర బోధితమైనది. మహావాణిచే దూషితములయిన (వేదదూరములయిన వన్నమాట. మహావాణి = వేదము) శబ్దములు లౌకికములు. అవి పూశమయ ములు. అవి దైత్యులను బెంచునవి. అదే యథర్మము. దానికి సంబంధించినవే సప్తలోకములు. భూమియొక్క క్రింది గత్రము లందు ప్రథమినిర్మితములయిన అతలము వితలము సుతలము తలాతలము మహాతలము రసాతలము చాతాళము. ననునవి యున్న ధర్మముచే నేర్పడినవి. అవికూడ సుఖభూములే. అన్యధర్మము

యాధ్వర్ములు. దేవతలకంటే భిన్నులయిన యసురు లా యస్య ధ్వర్ముల కథిచేతలు. ధర్మపత్మమువారు దేవతలు. అధర్మ పత్మములు రసుకులు. దేవతలపై దైత్యులకుఁ గూడ చెందని ధ్వర్ము విధర్ము అనఁబడును. ఆపిధర్ము నాథారసణి యుక్క లోకములు దుఖప్రాయములు. అపి తామినసిము అంధతామిగ్రము కంభిపాకము రౌరపము మహారౌరపము మార్తిరయము ఇత్కుయంతము శాల్మలము అసిపత్రిపనము సని యివి యినువది యొక్కటి. ఈ బ్రహ్మండము లోకమయము. దానిమింద నా స్త్రామమున్నది. నా భక్తులు నావదమందుచును. దేవభక్తులు సప్తలోకము లందుచును. దైత్యభక్తులు తామస లోకము లందుచురు. వారు అతలాది లోకము లందుచురు. పాతాలముకంటే లక్ష్మీయోజనములు క్రిందిది యథోలోకము. విధర్మ పరు లాయథోలోక మందుచురు. విధిభ్రిష్టులు నా భక్తులెవరు మన్మస్య దేవతలను బూజించి మిండ సన్ను భజింతులో వారు లత్తీడై సంపన్నులయి భుక్తిముక్తులను రెండించేని సాధింతురు. తైర్పతుడు ప్రయాగయందు నా ప్రియులగు దేవతలను విడిచి న స్నసస్య భావమునఁ బూజించువాడు గాన దరిద్రుఁడుయ్యున్న. దేవత లనుగ్రహించిన ద్రువ్యమును జను లనుభవింప వలయును. నే సనుగ్రహించు వస్తువు బ్రహ్మండమున లేదు. (అది బ్రహ్మండాతీతమైన తత్త్వమన్ను మాట). కొవున నా యాజ్ఞ చే నా విప్రీనికి వరమిమ్ము. అనిన నారదయోగి యిను చెంచి యూ భూహృష్ణునిభార్య యింటనుండగా వర మేదేని కౌరు మనిన నామె సుతర్షిని గని “నేను రాణిని గావలయునపి

యున్నది” అని యముని దయచే దివ్యరూపిణి యమ్మడి యమ్మెను. సాయంకాలమునకు ద్విజః జీంటి కేతోచెను. నారదుడు ‘హరిపిరియా ! సీభార్య వరలాభమున రాజీయైనది, సీ వేషి కోరెద’ వన నాతడు దైవశుండై కోమముచే నా భార్య యమసక్క కావలెననెను. ఆమె యిల్లే యమ్మెను. అంతటో వారికుమారుడు గురుభక్కుడు వచ్చి ‘స్వామిా ! దేవమాయా విమోహితులగు పీరికియుపథ్సవచ్చినది. పీరికి గతి యొట్లు తప్పునో యిల్లనుగ్గిపోవుచు’ అనెను. నారదు దాసితికింజితిలి నైర్మతునితో “ఈ బ్రిహ్మండము దేవమయము. దాని కథిశ్వరుడు శంకరుడు. కాన సీవతని శరణింధుము” అనెను. అంతట నా విపులిడు పార్థివపూజచేసి పరమథక్తితో నొక్క సంవత్సరము సేవించెను. భక్తవత్సలుడు శంభుండు ఖబేరునంత యైశ్వర్యము దయ సేసెను. దాసితో నా ద్విజాడు ధర్మాచరణము సేసెను. పుణ్యజచుండను వృసిధి నాదెను. శివభక్తిప్రభావముచే వేఱుయొండ్లు సుఖములంది మేనువాసి స్వరూపందెను. సూర్యుడు వృషభరాశిలో నున్నతరి సోమము నకు రాజగు చంద్రునివలె నైర్మతుండను పేర రుద్మిండై యొప్పెను. గురుడు తెల్పిన యామాటవిని నైర్మతుడు తన యంశముతో నపనికేతెంచి గిరినాలగిరియందు సిద్ధసాంఖ్యండను యొగికిఁ గుమారుడై వసుశర్మయనుపేర వేకశాత్మకపారం గతుడను విభ్యాతినొందెను. వండ్రిండనయేటనే యతడు పుండితులను జ్ఞానమందిని జయించి కాళినగర మేణించి తత్త్వార్థమై శంకరాచార్యులవారి సర్పించి శిష్యుడై లురువది

నాల్గు సంవత్సరము లా గుమసేన చేసెను కాని శివానుగ్రహము లైంపదయ్యెను. అయ్యెడఁ జింతించి యాబోహ్మాముడు తన మేని మాసభండములను ఫలముము చేసెను. కాని రుద్రీఁడు స్తాత్కాత్కరింపడయ్యెను. శుభియై మేకను దెబ్బి సంస్కారము చేసెను. అంతట రుద్రిభగవానుఁ డామేషములో నరుడెంచి స్వగూపము దర్శింపఁజేసెను. శుభస్థాకిసుందరమగు నారూపము జూచి నసుళ్లు ‘శరణాగతవత్తుల ! పార్వతీ వలభ ! నాటు గుమారు నిమ్మి’ అని యడిగిన శంకరుడు నవ్వి పుత్రీదాత బోహ్మా. భాగ్యకర్త పరాత్ముడు. శతజన్మాంతముల కాతుడు పుత్రుల్ ననుగ్రహింపలేదు. అందుచే నా యంశముచే నేను సీకు పుత్రుల్ నాసంగెదను.’ అని తన ముఖమునుండి తేజము నాకరించి యాతు భార్యయందు సంయోజించెను. పదియన మాసమున నా మేక సుతుం దుదయించెను. వాని యొక కాలు మేక కాలును బోలియండెను. కాన అజ్ఞైకపాదుఁ డను భ్యాతి నందెను. నాలైండ్ల యాడున నతనిని మృత్యుపు మ్రీంగబోగా నతుడు మృత్యుపుతో యుధముచేసి యొక్క సంవత్సరములో సర్వరోగములను మృత్యువెట్టి మృత్యుపునుఁ ల్చి మృత్యుంజయుఁ డను శిక్షదొండెను. మృత్యుపు తన యథికారభంగమునకు దుఃఖించి బ్రిహ్మాకడ మొఱపెట్టినేను. అయ్యెడ బ్రిహ్మా సర్వదేవగణములలో రవి కుంభరాశిలో నున్నతఱి చంద్రీ మండల మధ్యసుఁడైన యతని రుద్రీనిగా నొనరించెను. ఈ వాళ్యము విని యజ్ఞైకపాదుడు మహిమామృతీపురమునకు పచ్చి కలిపోవహరుఁడై పురీశర్మై యనుఁ ర యతిదత్తుఁ డనువాని

కుమారుడై సదురాతేండ్ర ప్రాయమువాడై వేదవరాష్టుడు
లను జయించి శంకరాచార్యువారె శిఖ్యుడయ్యెను.

—: 12 అ. భారతి శుదు :—

బృహస్పతి ప్రమాగలో దెల్చి కథ వినుము. హిర్భువను నొక రాత్రినుడు నికుంభుని వంశమువాడుండెను. వాడు వేయేండ్రు తపమునేసి దేవతలను భాధించెను. అయ్యెడు బ్రహ్మ లోకరక్షణార్థాను వరము కొరుకొమ్ముని వాడు తపశు మృత్యువు లేనట్లు వర మిమ్మునెను. అట్లువరమంది పాతాళవాసులగు రాత్రినులను స్వర్గమున కెక్కించి స్వర్గవాసులగు దేవతలను భూమిమిందికి దోషించెను. అప్పుడోక లక్షసంవత్సరములు నానాభాధలు గుడిచిరి. ఒక నాడు నారదయోగి దేవతలను బిల్పి మిగారు బ్రహ్మాండాధివతియగు శంకరు సేవింపుడెను, వేల్చి లాశ్చిర్య చకితులై యమాపతిని నూటపదకొండు సంపత్సరము లర్చించిరి. అయ్యెడు శిశ్రూపిల్లంగ వటుడై మూడుడు లోకములను దహించెను. దేవభక్తులగు వారు కొండజే దేవతలు శేషించిరి. మిగతవారు కూడ రక్తసులతో నశించిరి. ఇంతలో బ్రహ్మ విష్ణువునో గూడ నామవేద మంత్రములనే నుతించెను. దిననాథుడు మిథునరాశియం దుండగా చంద్రీ మండలాధిపుడుగు హిర్భుశ్శుని మహారుదున్ని గావించెను. ఈ మాట హిర్భుశ్శునుడు విని దేవకార్యార్థము హిమాలయమున సాధ్యకర్మయనువాని కుమారుడై మంచి కలాధిజ్ఞుడై

భూరతీశుడను పేరొంది పండితులను జయించి కాశీష్వరమేగి
శంకరాచార్యులనారీచే వాదమున జయింపబడి వారికి శిఖ్యు
దయ్యెను.

—: నా భ శ ర్షి :—

మయునికొడుకు మాయి యనువాడు సూర్యుని గూర్చి
వేయేంద్రు తపముచేసెను. వాని తపస్సుచే లోకములన్నియుః
దసించెను. అంతట బ్రిహ్మ వానికి బ్రిసన్ను దై మూడు
పురముల సర్వించి యిచ్చెను. ఒకటి సువర్ణమయము—స్వర్ద
తుల్యము. పదునాఱు యోజనములు కైశాల్యము గలది.
దానికొక యోజనము కిందు రో భూవర్గయ మయిన యొక
రజతమయమైనపురము. దానికొంద నొక యోజనములో భూర్లో
కము—అయోమయము (ఇనుములో గల్లినది) నూఱుకోటుమంది
దైత్యులు ధర్మచరణపరులయి యందు సుందరస్త్రీలతో విషా
రించుచు యజ్ఞములయందు హవిర్భాగముల గ్రహించుచు
దేవతలిల్లు వ్రీకాశించిరి. అయ్యెడ దేవతలు దుర్భలులై
యూకలిచే బీడితులై మహావిష్ణుపును నుతించిరి. మేము పదు
నారు మహాయగము లభికారము గోల్పడియుంటిమి. తామన
మన్యంతరమునం దీ పదునాఱు మహాయగములు మాయకు
ఎగు రాక్షసులు సుఖ మనుభవించిరి. అనిన విని దైత్యులు
సంస్కృతచార్తయందు (వేదవిషింత సగస్కారాచరణమందు)
ధర్మపరులయి యందుట గని తాను బొధరూపు దై భయంకర
మయిన కలిరాగా నజినుడను బ్రాహ్మణుని కుమారుడై
యవతరించెను. వేదధర్మపరులయిన విశ్రీలను మోసపుచ్చెను.

అంతట తీవ్రపులగు నా విప్రిలు వేదబొహ్యాలై కన్ధమార్యాలై తామసమన్యంతరమునఁ బదునాఱవ కలియుగము వచ్చిసపుషు యజ్ఞ వజ్జితులయి పోయిరి. అంతట తీవ్రపువసులగు దైత్యులు లోపముగొని వేదయజ్ఞ శూన్యులయున మానవులను బీడింపఁ జొచ్చిరి. ఆ కల్పముచివర నందరు దైత్యులచే భక్తింపఁబడి నశించిరి. తిరిగి సత్యయుగము రాగా గుహ్యకాలయముగు కైలాసమందు దేవతలచే నారాధితుఁడై శంభుఁడు సర్వతోక శివంకరుడు గాపున జ్యోతిర్లింగ స్వరూపము భరించి యచ్చట నావిర్భవించెను. ఈ లోపునఁ దామసమన్యంతరమున దేవతలు ప్రిసన్నాలై భూమిసారమంతయుంగొని యథావిధిగా రథము నొనరించి చంద్రసామృయల సారముచే జక్కిము లోనరించి సుమేరుపుయొక్క సారమును జండాగా నెత్తి స్వందనరూపమైన యూ వాహసమును శిఫుసకిచ్చిరి. అందు బ్రహ్మ సారథి యయ్యెను. దేవతలు గుత్తమఱలయిరి. లోకాలోక వర్యతము యొక్క సారము శివధను వయ్యెను. అజగవమునుపేరు దాసికిఁ బ్రసిద్ధమైనది. ఆ కలినమైన విల్లును భగవంతుఁ డెక్కువెట్టెను. దేవదేవుని లోపమాత్రిముచే నా విల్లు భగ్నమైపోయెను. విష్ణువు వింతపడి స్వర్గలోకసారమును సమకూర్చి పిరాకమును మతియొక ధనువు నొనరించి శివున కందించెను. ఆ వింటికి శేఖసుడు నాడియయ్యెను. అగ్నివాయువులు తెక్కులైరి. ములికి సనాతనుడగు విష్ణువయ్యెను. ఆ బాణముచే కోట్లకోలది రక్కునులు హతులైరి. అంతట నుగ్గుఁడు మాయపాలించు తీవ్ర మును గాలిపువైచెను. అది యట్లు భస్యము కాగా లోకపతి

చెపు బుట్టన్న సూర్యము మిహరాశియందుండగాఁ దశమిథిము నుండి తన యంళము నాక్కరించి వామున ద్వారమున హీమవ త్వర్ధతము చరియయం దుంచెను. అంతట మచ్ఛందుండను శిశమోగి గోరఖుండను యోగికి గుమవునైన మహానుభావులి ముఖమున నా తేజముఁ బ్రిహేశించెను. రంభయను స్వర్గపేశ్య కామరూపిణి మచ్ఛందుని వశికరించుకొని- యూతనిట్లో గ్రిడించెను. ఆమెయందు సుందరుండగు కుమారుండదయించెను. నాభశర్మయను మహాపండితుండయి పండితులజయించి కాశీవుర్మేగి శంకరజగద్గురువుల శిష్యుడయ్యెను.

—: ఛేత్రీ శర్మ :—

చాత్మువ మన్యంతరమును బండెండవ ద్వావరమున తూల జంథుములగు త్సత్యియులచే భృగువంశ భవ్యతులు నశింపఁ జేయఁ బడి వారిధనమును వారించిరి. ఒక మునిభార్య గర్భాశిథై హీమ తుంగమున నూరేండ్లు తపము చేసెను. ఆ తల్లి తొడలను థేదించుకొని యొక పుత్రుఁ దుదయించెను. వాని తేజముచే లోకమంతయ భస్మమయ్యెను. అంతట దేవతలు బ్రిహృదగ్గర కేగి మొఱపెట్టిరి. ఆతసి యాజ్ఞాచే వా రాతేజమును సమాద్య మునఁ బారవేసిరి. అందలి జలదేవత బడబయై థూ తేజమును దార్పి యాకోద్యితేజము భరింపతేక కక్కి వేసెను. అంతట బ్రిహృస్వయముగాఁ దిక్కోటగిరికిపచ్చి యాపర్వతము కీందు భాగమున సాగరమం దాతేజము నుంచెను సూర్యుడు మేఘ మందుండగా చంపుమండల గతుండైన రుమ్మినిగా నాతన్నబు

క్రమానందించెను. ఉపాధులనుండి (తొడలనుండి) పుట్టుటచే నాత్తే ‘చౌర్యాడు’ అను స్నిగ్ధ యయ్యెను. బడబూముఖముపఁ బుట్టేన వాడగుటచే బూడబుఁడుంచి గుఱుగెను. ఈమాట విసి బడబూగ్గు తసముఖమునుండి జేజుము నుత్తాపించి కురుక్కేత్తిముం గావించెను. మతియు సారక్కుత బ్రాహ్మణువియింట నారుదుర్చిడు క్షేత్రికర్మయను పండితుడై జసించెను. శంకరుని శిష్యుడై యూత్తఁడు బ్రహ్మచర్యవృత్తియై శంభుభక్తుడై యత్తేడు కాళినగరమున వసించెను.

— దు ० ३ రా జు :—

మున్న జలప్రశయమైనతటి స్థావర జంగమాత్మక ప్రపంచము నశింపగా బ్రాహ్మణకు నూఱు సంపత్సరము వయస్సు రాగా ప్రకృతి యను మాయాశక్తి సర్వజలమును చార్యిసెను. అత్తటి బ్రికృతి మహాకాళియను వేర నంధకార స్వరూపించియై యేంకాకినియై యుండెను. మూడుకోట్ల యిరు వదిలకుల మహాయుగములు గడచిపోయెను. నిత్యముధ్య సనాతని యగు నాదేవి మహాగౌరమగు స్వరూపమును పంచముఖములు పదిభ్రజములు, మూడునేత్తిములు గల్లునట్లు ధరించెను. ఆమె ఫాటనేత్తిమున నొకొక సూత్మనైజము గోచర మయ్యెను. అయ్యెడ దిక్కలయంయన్న బ్రాహ్మణును బ్రికృతి తన భజములం బట్ట సెంచియు సమర్థత లేనిదయ్యెను. అంతట నాశ్చర్యపడి యమ్మాత తన పంచముఖములచేతను పరమభక్తితో పరాత్మారు నుత్తించెను. తూర్పుగానున్న ముఖము

సుండి వెడలు ధాతుక్షబ్దములచేతను దక్కించుటామందుడయించిన స్తుత్యములచేతను, పడమటి దేసానువై ముఖమందుఁగ్గెన విభక్తి మయుక్షబ్దములచేతను, ఉత్తరముఖమునం దౌడవిన తిక్ష్వ భక్తి మయములయిన శబ్దములచేతను నభాముఖసంభవములగు పుర్ణమాత్రిలచేతను నా నిరంజను సచ్చిదానంద ఘనమైన పూర్వప్రభమ్యమును స్తుతించి సంతుష్టిపతిచెను. అంతట నా బృహము స్వయంభువు డనుఁఁరఁ బుషషమూర్తి ధరించెను. అవ్యక్తమగు ప్రకృతినుఁడి పుట్టుటచే నాతుఁ డవ్వుకజన్మఁ డనంబడెను. వాసికి వరదమై లోకరూపిణియగు నాదేవి యూతని పూర్వార్థభాగమునండి ఓడశాత్రుక్షేమ మహాలక్ష్మీయై యవతరించెను. ఆమై వదునెచిది భజములు లోకరక్తాపరాయణము లమ్యైను. స్వయంభువుఁ డారూపముగని యూచ్చర్యపడి యూమై యంతు డరి వెడకి గానడయ్యైను. బృహాత్యమువలన బహురూపమగుటవల్ల బృహముణి పేరొంది, సత్యలోకమం దధించెను. తన నాల్గముఖములనుఁడి యుద్ధ వించిన నాల్గపేదములచే నతఁడు శంకరు వినుణించెను. ఆతని మేనినుఁడి నదీనదములు జనించి యేకార్ణవమయ్యైను. ఆందుఁ బీభువు స్వయముగా శయనించును. అవ్యక్తజన్మఁడగు నతఁడు సహస్రియగబర్యంతముండి సత్యలోకమును జేరి మఱల సృష్టి కావించెను. గుణారూపములయిన సృష్టి లనంతములు. వాసినే సర్వము మహాలక్ష్మీమయైమై జగత్తు వ్యక్తమయ్యైను. మహాలక్ష్మీ యూతని సృష్టి బాహుశ్శ్వముగాంచి సర్వేశ్వరఁడగు భగవంతుని జేరి మొర్కించి యవ్యక్తమంగళుడగు కృష్ణనితో

నిట్లనియు 'స్వామి ! నిత్యశుద్ధాత్మక ! నరులు మహాత్మలయి యున్నారు. వారితక్క యెట్లు చేయసవలనో తెల్పుము' అనిన సవ్యాయుడగు నా భాగవంతుడు రెండువిధములుగా నై పూర్వా రథముచే రక్తాంగుడును, పరారథముచే కారాంగుడు నయ్యును. ఇర్వురు చతుర్ధుజలు. సర్వస్తుష్టిగణములకు నాతు జీశుడు. అతడే గజేశుడు చేరొందెను. అతడు యోగులకు ఛ్యోయుడు. ఒకప్పుడు విధివలన నుదయించి పార్వతీవల్లభుడగు శివుడు గజేశు సర్పించెను. వేయేండ్ల కాతునికి గణపతి ప్రీసన్ను ఉడ్డె వరము కోరుమనియె. అయ్యెడ శివుడు శుభ్ర చిత్తుడై వినము బుద్ధియై యిట్లు స్తుతించెను. విష్ణుస్వరూపుడు వరమాత్మ చతుర్ధుజలు, రక్తుడు, యజ్ఞ పూర్వకరుడు; విఘ్నమారుడు, జగద్ధర్త, సర్వానందప్రీధాత, సిద్ధిపతి, నిధిశ్వరుడు నగు నీళు నమస్కారము. నాతు గురూరుడవు కమ్ము నాయెడ ననుగ్రహము చూపుము' అనిన విని భక్తవత్పులుడగు గణపతి సర్వ తేజోభూతముయి పార్వతీ శరీరమునుండి జన్మించి కైలాసమున సర్వ దేవత లౌపరించు మంగళాచారము లంది విరాజిలైను. అయ్యెడ మహాత్మవమయ్యును. అంతలో సూర్యపుత్రుడగు దూరదృష్టిగల శని స్వయముగా నచటికి వచ్చెను అతని తర్వానములునంతనే గణపతి శిశువైయుండి శిరస్నును గోలోపై డెను. అంతట పాశాకారమయ్యును. రవి తులారాశియందున్న తటి నిరువదియేడు రాజులు మాత్రిమే భూమిపై చంద్రీక మున నా శిరస్ను ప్రీకాశించెను. దేవతలు స్తుతింప సూర్యసుంభ పుడు జనభయంకరుడగు శని దేనుగు తలయొక్క దంతముగల

దాని రాగరూపమయిన దానిచి ఛేదించితెచ్చి యొ శిశ్పు సెత్తునిపెండ కత్తికించెను. గజబాణిచే నుటింపఁబిఁ బృహ్యకర్కట శిరమును దాని కత్తికించెను, అంతటఁ గర్కటము శిరోహీన మయ్యెను. ♦ ఇట్లు గణేశ్వరుడు గజాననుండయ్యెను. ఇట్లు తెఱుపు బృహస్పతి వాక్యము విని గణేశుండు తన ముఖము నుండి తేజము నాపారించి కాళీకైల్చిమున దైవజ్ఞాడను విప్రుని శుమారుడై జస్తించెను. అతడే దుంధిరాషను వేరఁ బ్రిసిద్ధి కెక్కును. అతడు ఘలాత్మకమయిన జాతకాభరణమును జ్యోతిశ్యామును వేదరథుణు రచించి శంకరాచార్య స్వామివారి సన్నిధి కేంచి శిష్యుడై ప్రసన్నత్తుడై గురుసేవపకుం డయ్యెను.

—: 13 అ, క పా లి క్రై ర పుఁడు :—

బృహస్పతి యిల్లనియె :

అవ్యైకజన్ముడఁగు బృహ్యకు పదునాఱు సంవత్సరములు రాగా నతుడు కమలమునుండి స్లోపిసంకల్పము చేయగా నారని మోమునుండి శారద యవతరించెను. ఆ సుండరిని గని బృహ్య కామాముడై బలాత్మకించి రతి సరించెను. ఆమురోషముగాని “ నీ కైదు ముఖములుండుట యవుభముగా ”

♦ ఈ కథ అగోళములో గనిపించు నష్టక్రిములు రాసులు మొదగు తేజోపుండలము లందలి పరికామములను సంబంధించిన భ్రాగమగా గనిపించుచున్నది. విని సమవ్యాయ మ్యారు ప్రిక్కితము అగోళనిప్రఱులగు ॥ గంబాపి తెంకటానంద రాఘవర్ణగారికి తదుచున్నాను.

నుస్సుది. నాల్న వేదములుగా నాల్నముఖము లుండుట యే యోగ్యము.” అని యంతర్భాన మయ్యెను. బ్రిహ్మ కోప మండెను. సాసకోపాగ్నినుండి రుద్మీడు భయంకరుడై జించెను. అతడు భైరవుడు డనువేర కాలరూపుడై సప్తవాహనుడయ్యెను. సృసింహుని గోళ్యంబోలిన గోళ్యచే బ్రిహ్మ యైదవతుల గిల్లి వేసెను. ఆతిగర్వమున కడలి బ్రిహ్మ రుద్మీని శరణాందెను. పాపులమగు యా ధీ వృత్తులను (ఖధి వృత్తులను) వ్రిచోదన చేయవాచ శైవుష? అని భైరవుడు స్వామి బ్రిహ్మ వైన నిన్న వరేణ్యసి శిశిందితిని. సవితయుక్తయా వరేణ్యమగు భద్రమును ధ్యానించుచున్నాము, అని గట్టి రోదనము సేసెను. ఆకాశమునుండి యశ్శిబిందుపులు తాలెను. అంతట రుద్రాక్షులు జినించెను. శివుడు బ్రిహ్మవధచే భయవడి కపాలము చేతుబట్టుకొసి ‘కపాలి’ అసి వేరిందెను. విశ్వమునఁ గల సర్వక్షేత్రి తీర్థములకు యాత్రిచేసెను. కాని యా బ్రహ్మ హత్యాపాపము తోలఁగదయ్యెను. కాని రుద్రాక్షువృత్తులు కడనుస్న తఱ్చి నాతని దోషము దూరముగాఁ దొలగిపోయెను. అది మొదలు శంఖుడు రుద్రాక్షుల ధరించుచు కాళీపురమునకు వచ్చెను. అంత చేతిలో కపాలము విమోచన మండెను. అట కపాలమోచనము అను తీర్థమేరుడెను. అంతలో బ్రిహ్మ సర్వదేవతల్తోగూడి మహాదేవుని నుతించెను. సూర్యుడు మకరములోనుండగా చంద్రున కథిశ్వరునిగా బ్రిహ్మ కపాలియగు మహారుద్రుని గావించెను. ఈ బృహస్పతిమాట విని భైరవుడు తన ముఖమునుండి తన యంశము నాకర్మించి కాళీయం

దయోనిజుడై కపాలమోచనకుండమునుండి యూవిర్భవించెను. అతడు యతిరూపుడై వేదనిధియై భైరవుడు దను పేరొంది అఫ్ఫారమగు కలిసమయిన మార్గమునందు దన శిష్యులను (బేచేపించెను. తుడ కతడు శంకరాచార్య స్వామివారి శిష్యుడై డామర మను మంత్రభూతమయిన తంత్రిము నొనరించెను. కీలితములయిన మంత్రిముల నాతఁ దుర్తీలితము లొనరించెను. (అనగా రహస్యసంకేతములుగా నుండి వినియోగమునకు రాని కొన్ని మంత్రిముల నాతఁడు వినియోగమునకు దెచ్చేనని తోచెపి):

—: బా ల శ ర్మ :—

బ్రహ్మస్ఫుర్తి యిట్లనియె. తిర్పురాధిపతి చెల్లెలు మయుని ఖమారై ‘మండోదరి’ యను నామె యుండెను. ఆమె గుప్తావనచేసి తిర్పురాసుర సంహారమయిన తప్పవాత మహావిష్ణుని భక్తిచే సంతుష్ట నొనర్చెను. ఆ భక్తియోగముచే నామె వింధ్యాదీకందరమున నంతరానమయ్యెయు. ఆమె సమాధి కాలము తెండువందల మహాయగములు. వైవస్యతమస్వాంత రమురాగాఁ బండెండవ కృతయగమున బ్రహ్మాకుమారుడు పులస్యుడు విశ్వివసుడను వాడు నూరేండ్ల తపముచేసి సుమారీకూతురు కైకసిని బెండ్లాడి గంధమాదన వర్యతము మింద నరటింటిటలో నాముతో విపరించెను. అంత రావణ కుంభకర్ణులు పుట్టిటి. రావణుడు మాతృభక్తుడు. వానితమ్ముడు చెత్తుళ్ళకుఁడు. వేయేండ్ల ఫూర్చతపము చేసిరి. వారికి బ్రహ్మ

దేవదానపుల కజయ్యత్వము నోసంగెను. వాండు¹ పుష్పక విమూనము గౌని విహారించుచు లోకముల గడగడ లాడించిరి. పారివలింగ పూజచేసి శంకరునివలన వరములందిరి. మానససరోవరమున కుత్తరమున గాతముని కుమారై 'అంజన' కేసరి యను వానరుని భోగిని యయ్యెను. శివుడు తన పూర్వార్థాంశముచే నా వానరునియందు బ్రిహేశించెను. అతడు స్వరాతురుండై యంజనను గూడెను. ఇంతలో వాయుదేవుడు స్వాంశముచే కేసరి మేసు బ్రిహేశించి యంజనదేవి నలరించెను. అట్టాదంపతులు పండ్రీండ్రీండ్రు కీర్ణించిరి. అంతట నంజని గర్భవతియై కుమారుంగాచెను. రుద్రుడే వానరముఖుడై యత రించెను. అతని కుర్చాపముగని తల్లి పర్వతముక్కీందు బడ్డవైచెను. ఆశిశువు సూర్యునివంకఱూచి పండని గ్ర్మింగుటకు పట్టుకొనెను. ఇందు¹దు వజ్రాయుధము వైచిన నతనని విఫిచిపెట్టయ్యెను. సూర్యుడు మొత్తోయని యార్పెను. అంతట రావణుడు తోకతో నా కశిశువుము గ్రహించి యతనితో ముట్టయుధము చేసెను. వానితో బోరాడుట కాంజనేయుడు సూర్యుని విఫిచి పెట్టెను. అంత రావణునితో నోకయేడు పోరెను. చివరకు రావణుడు భయభార్యింతుండై పారిపోయెను. అంతట విశ్రవసుడు వేదమయస్తతులచే రుద్రావతారమగు వానరుని కొని యాడెను. అంతట రావణుని పదలి యాంజనేయుడు పంపాతీరమున నివాసమేర్పుతచుకొనెను. అచ్చుట ఘోషువై యుండెను. గాన 'స్థామన్మ' అనుపేర రుద్రుడగు వానుమంతుడుండెను: అతడు దేవతలను బొధించు రావణుని గుర్చులచే నలుయించు

వాడై హనుమంతుఁ డలరారెను. అతనితపమునకు మొచ్చి బ్రిహ్మ సాక్షాత్కారించెను. వినయమితుండై యున్న యాతనిగిని వైవస్వతమన్వంతరమున నిరువదియెనిమిదవ యుగమున తేరీతాయుగపూర్వాధమున రాముఁ డవతరింపగా నాతని భక్తితో సేవించి కృతార్థడు కాగలడు, అని భాద్రిపదమునఁ బ్రికాళించు చంద్రీ నాతనికొసంగి రావణునికి నుండరియగు. మండోదరిని బ్రిహ్మ యొసంగెను. నైర్మతుడను దిక్కాలునికి రావణుడు గట్టెను. అలాయువై రామునిచే మరణ మండెను. ఈమాట యయోనియగు హనుమంతుఁడు కదలీనమున విని దేహము ధరించి భూమిపై ‘బాలశర్మ’ యును పేర జనించెను. కాళిపుర్ణికేగి మణికర్ణ కాఘుటమున రామవక్త మున బాలశర్మయు శివవక్తమున శంకర జగద్గురువులునుగా నిర్మయను శాస్త్రాధిరముచేసిరి. శంకరాచార్యస్వామివారిచే బాలశర్మ యోడింపబడెను. శిష్యుడై యటనే గురుసేవచేసి సర్వ జాతి వధామయైమెన మంత్రితంత్రిముల నొసరించెను.

—: 14 అ. రామానుజులు :—

ఖృష్ణస్వతి యిట్లనియేః ఈ దృశ్యము (ప్రిపంచము)తేని యవ్యాడు సదసదాత్మకము, నక్షరమయము, పరము, నిత్యము,

* ఈ కథ కొండరాక శివకల్యాణ వృత్తాంతమయి యొండి మిందట రామానుజాచార్యు చక్రిగా మారినది. రామానుజాచార్యుల వారి వాదమునకు శంకరాచార్యుల వారోదిరసి యిందు వర్ణితమయినది. శంకర రామానుజు లేక కాళికలనుట దురూహాయు. అదిగాక రామానుజులవారితో శంకరటు సాఙ్కొర్తగా వాజముచేసి తొణినట్లు సెక్కుడను ఏ చరిత్రీలు చెప్పుటలేదు. ఇది తెచ్చుపుట్టపోతు లేవరో యింద్రు శైఖరి లోచున్నది.

శోస్యభూతము పరాత్పరము ననునది దేయక్కటియే యోగి దృశ్యమై యుండును. అది వ్యాప్తచర్చము, అచింత్యము. అది సూలముకాదు, సూత్రముగాదు. శితముగా దుష్టముకాదు. అది యూదిమథ్యాంత రహితము. ఆకారవర్జితము. దానికిఁ గ్రిందుగానున్న రేఖ వ్రీకృతి. అదేమాయ. మహాత్యత్వమయి దానికిఁ గ్రిందుగా రజస్సుత్ర్వతమో భూతలములగు రేఖ లూఢ్య ములయి యున్నవి. ‘ఓం’ అను సులక్షణమైన యో బ్రిహ్మా పరముని యొఱంగనగునది. అందు కొంత కాలమున కొక యచ్ఛ జనించెను. అందుండి యహంకారము, దానినుండి తన్నాత్మిలు నందుండి పంచభూతములు జ్ఞానవిజ్ఞానములు జనించెను. ఇందు శిథభూత తత్త్వములనుజూచి స్వీచ్ఛామయిలండగు ప్రభువు ద్వారధ్వభూతుడై బుధియను కేర జీవుడై యొ పైను. పూర్వార్థమునుండి సగుణాదు పరారమమునుండి నిర్ద్రణాదు నయ్యము. ఆ రెండింటిచే సర్వము గృహితమైనది. అందువల్ల చేతన్య మేరుడెను. ఆ షైతన్యమే ఖిరాట్లు అను పేరొండెను. విరాట్లు నాభినుండి వద్దుము నూరుయోజనములు విశాలమైనది జనించెను. ఆ వద్దుమునుండి కునుమను యోజనాయామమైనది జనించెను. ఆ వద్దుమునుండి విరిశ్చి ప్రాధుర్భవించెను. అతఁడు రెండుభూజములు న్నాల్లుమోములు రెండు పూదముల్లాగలవాడు. అక్క దేహశాశుల శరీరముగలవాడు. అట్లు జనించి యతఁడు దీర్ఘ చించలోఁ బడెను. నే నెవ్వడను? ఎక్కడినుండి ఎందులకు వచ్చితిని నా తల్లి యొవ్వుతే? నా తండ్రి యొవ్వడు? అని వృదధమున నాలోచించుచుండగా నతనికొక శబ్దము

వినిపించెను. ‘నీ యో సందేహానివారణకుఁ దవముచేయుము’ అను నా శబ్దమువిని యతడు మహాత్రరమైన తపమునేసెను. వేయేండ్లు విష్ణుధ్యానము సేసెను. మోగగమ్యఁడు, నిర్దృణఁడు గుణవిస్తరుఁడు, చతుర్యజుఁడు, శ్ర్యామాంగుఁడు, బలవంతుఁడు అప్త్రధారి, దివ్యభూషణ భూమితుఁడు నగు హరి శాలుఁడై బ్రిహ్మతొడ్డుపై తండ్రితొడమిఁడు గుమారుఁడ్లు కూరుచుండెను. అంతట విధి మేళ్ళుని యత్నింబాచి మోహపడి వత్సా! వత్సా! యనిపిలిచెను. విష్ణుఁడు నవ్యి ‘నేను సీతండ్రిని’ అసెను. నేను తండ్రిని నేను తండ్రినని వారియ్యరు వివాదపడుచుండగా రుద్రుఁడు జనించెను. ఆ రుద్రుఁడు కేవల తమోమయిందు, జీత్రిల్లింగరూపుఁడు, భయింకరుఁడు, నవంత్యోజనవిస్తరుఁడునై యిండెను. బ్రిహ్మ హంసరూపుఁడై హరి వరాహారూపుఁడై యియ్యరు నూత్సేండ్లు కీఁడును మిఁడును సంచరించిరి. కాని యంతు దరి గానకవచ్చి సీగ్గుపడి యిద్దరు నా లింగమూర్తిని స్తుతించిరి. వారిచే వినుతుఁడై సాక్షాత్తు హరుఁడు ప్రత్యుత్త మయ్యెను. ఆతడు కైలాసనిలయుఁడై సమాధిగతుం డయ్యెను. ఆరుద్రుఁమోగి కై దు దివ్యయుగము లఁగు గడచెను. ఈలోపువ ఘోరుఁడగు తారకాశానుతుఁడు వేయేండ్లు తపముచేసి బ్రిహ్మ వలన పరమపొండెను. శివీర్యముచే గలిగిన కుమారుఁడు సీత మారకుఁ దగునని బ్రిహ్మ తెల్పెను. అంత వాడు దేవతలను దండించెను. ఇంద్రుఁఖు కైలాసవాసియగు రుద్రు నాత్ర యించెను. ఆతడు ప్రత్యుత్తమై పరమ కోరుమనఁగా సీ పీర్య మునఁ గలిగినశాలుడు తారకుని సంహరింపవలయునటు. కావున

వివాహము చేసికొనుము. దశ్మునికుమార్తై సతీదేవి వాని యజ్ఞమున దేవము నాసెను తమే తేజమే హిమసీరియం దవత రించెను. హిమవంతుఁడు దక్కుముని కుమార్తై మేనయను దానిని బరేణయమాడెను. హిమవంతుఁడు మనువ్యాఘ్రాప్తుడై రూపమేళో గ్రీడించెను. అంతట. మేన తోమ్మిద్దిసంపత్తిరములు గర్భము మోసి గౌరియను కన్యం గణెను. ఆమె పుట్టేసప్తదే తోమ్మిది యేండ్ల బాలయయైను. ఆమె శంకరునిగూర్చి తమము చేసెను. దేవత లామెను శంకరునికిఁ జూపి వివాహము చేసికొమ్మనిరి. అంతట మహా దేవుడు దేవతలో 'సురలారా ! మింపలు కనుచితము. నాకంటుఁ బెద్దలగు రుదులు మృగవ్యాధాదుఱు కుమారవత్థారులయి పవిమండి యున్నారు. వారు జ్యోతిసముద్భవులు. వారిలో సేమజిస్సు వాడము. నామేన భవుడందురు. యోగరాజును. సేను మాయూమావయగు నంగనను లోకదాత్రి సెట్లు వివాహమాడుదును? ఆమె సాక్షాద్భుగవతి. ఆమెచే విశ్వమైల్ల నిండియున్నది. ఆమె లోకమండలి యందఱు యోగులకుఁడల్లి. సేను. యోగిని. సే నామె సెట్లు వరించును? అంధవాన సేను మించుకు నా వీర్యమును ధరించును. దాని సగ్గి పొంది మిం కార్యము నిర్వహించును. అని దేవుడు తన వీర్యమును పచ్చా కొసంగెను. హరుడు తాను మాత్రము సమాధినిష్టుఁ డయైను. అంతట నిండాడులు పచ్చా తోసత్యలోకమేగి వృఖావతికి సర్వము ని వేదించిరి. అతడు పరబ్రహ్మమునకు నమసక్తి-రించి కృష్ణానము సేసెను. ధ్యానమార్గమున బ్రహ్మా పరమస్థానమున కేగి శంకరునిభాపితము

సివేసించెను. అంత విష్ణువు తన మూర్ఖునుండి తేజము ను త్యాగింపజేసెను. అందుండి సుందరముఖుడు బ్రిహ్మండ వర్ణుడు నగు ప్రముఖులు, డుదయించెను. పూనీయోగూడ బ్రిహ్మవచ్చి యూ దేవత లాతనిని సమర్పించెను. ఆతని తేజమ్ముచే శ్రీపూరుషులు ముల్లోకములందు నైక్యమయిరి. స్థాపరములు కూడ సొమ్యము లయి కామాగ్ని వీడితములయి నాదులతో లతలతో గలిసికొనినవి. బ్రిహ్మండాధింతి శివుడు సాక్షాదు)దుడు కాలాగ్నితుల్యండై తన మూడవ నేతీమునుండి తేజము నొందించి యూ వ్యాఘరు శమింపజేసెను. అంతట కంపితుండై కృస్తాంగము (ప్రిమ్యమ్యుడు) కుసుమచాపముగోన్న వంచ దివ్యశరములను మహాదేవుడు బంధువుడు నగు వానిపై పదలెను. ఉచ్చారమను బొణముచే లోకశంకరుడు గమన శీలుడయ్యెను. వశికరణ బొణముచే శివుడు నారీపశుండయ్యెను. స్తంభనమను బొణముచే హరుడు పార్వతిపజ్జ స్థిరుడయ్యెను. ఆ కర్మణముచే శివాకర్మణత త్వరుండై నొపైను. మూరణమను బొణముచే మూర్ఖుతుండయ్యెను. ఇంతలో నా దేవి మహాతత్వ మున నున్నదై మూర్ఖుతుండై న శివునింగని యటనే యంతరాన మండెను. అంతట శంభుడు లేచి మిక్కిలి విలసించెను. అంతట యోగినియగు . గిరిజ యటకువచ్చి శంకరునకు మొర్కిక్కి ‘నేను కన్యను, తలిదంచులిచాటుదానను. వారియెడునుండి సీవు నన్ను జేకోనుము’ శివుడ్డుటైని సప్తరులను హింపవంతునికడ కంపిన వారు సంబంధము సరఫుటేంపు జేసిరి. బ్రిహ్మండమునందున్న దేవతలకు స్వామి మహేశ్వరుడు. ఆతని వివాహమునకు

ఎ రనంతగణములుగా వచ్చిన హిమవంతుడు గని గిరిజను శర్ణాందెను. అప్పుడు పార్వతీయైలైడల నిధులనుసిఘులను గోట్లకొల జిగనందు వెలఱుంచెను. బ్రిహద్వాదిదేవత లందుకు హర్షించి పార్వతిని స్తుతించిరి. ‘ఉన్న అనగా వితర్ఫము. మా యనగా లక్ష్మి. ఆమె బహురూప. అందుచే ఉమయను పద మాత్రమి కేర్పడినచి. ఆట్టి శక్తికి నమస్కారము. గౌరవర్ణ ముచే గౌరి, శ్రీమహర్షముచే గాళిక, రక్తవర్ణముచే ప్రైమపతియు నైన యాదేవికి వంపును. చూడికవగు నీయంతుడెలియలేను. నీవంబవు (తల్లివి). అని యిట్లు నుతింప విని వరద, సర్వమంగళయగు నాదేవి మిశ్రగాత్మసభీయైల్ల హరింతును. నేను భూమిపై నవతరింతునని శంఖునిఁఁ తైలాసమున గుహలు సుఫుసభావమున వేయింద్రు విషాదించెను. ఇంతలు దేవతలు పిరికివార్ధ శంకరుని ఏమిశుచిరి. అంతట నా పార్వతీపరమేశ్వరులు వారి కంటఁబడినాని సిగ్గుపడి పిమ్మటు బళ్ళాప్తాపడిరి. వారికోపముచే సురలు పారిపోయిరి. ప్రమ్యమ్యుడు మాత్రము చెదరి పారిపోక వృమధునలె నిలువబడి రుద్రీకోపాగ్ని చే దగ్గడయ్యెను. మతియు నాతఁడు భస్మరూపమును బాసి పిమ్మట సూక్ష్మదేహియై యనంగు డను వేరొందెను. సూలరూపయగు రతి నూరేడ్దు శంకరుని ధ్యానవశయై యూరాధించెను. అంతట నతఁ డామేకు ‘రతీచేవి! నీవు లోకులకు యోవనారంభమున లోకుల చ్ఛాదయు ములం దుండి నాటించు సీభర్త్తయగు వృద్యుమ్యుని గూడి సుఖంతువు; ఇప్పుడు స్వర్ణరోచిషమమన్వంతరము జరుగుచున్నది. వైవశ్వతమన్వంతరమురాగా, ద్వావరాంతమున కృష్ణఁ డవత

రించును. అప్పుడు తనికుమారుడుగు ప్రియ్యమ్ముని మేరుళిథరున రమ్మయిన నందనవనమున భజింతువు. ఇతర ద్వాపరాంతములం దా మన్మథుడు స్వర్గగర్భాడై కృష్ణుని వలెనే యతడును భూమియందు వర్తించును. బ్రిహ్మాయైక్కమధ్యహ్నమునప్పాడు ప్రతికల్పమున హరిజనులకు లోకకల్యాణమెనునరించును. అసి శంకరుఁ డంతభ్రాణమండెను. రుద్రాంశి గిరిజ యయైను. గిరిజావల్లభుడు భవుండయైను. ఈ మాట బృహస్పతి పలుకగా విని భవుడు తనముఖమునఁ దనయంశము నుత్స్వాదింపజేసి భూమియందు గోదావరి నదీతీరమున ఆచార్యశర్మ యింట శంకరాంశుడై యవతరించెను. అతడే రామానుజుడు. రామశర్మకతడు తమ్ముడు. ఒకప్పుడు రామశర్మ పతంజలి యోగమతము ననుసరించినవాడై తీరాట నము చేయుచు శివప్రియులగు కాశీపుర మేగి శంకరాచార్యులనర్చించి శిష్యుడయైను. అతడు కృష్ణపత్నముపూని వైష్ణవుడై శంకరుల్భో వాదించి యోడిపోయి సిగ్గుపడి రాతి యెనరికిందలియకుండ యింటికి వచ్చి వేసెను. రామానుజుఁ దా మాటవిని సర్వశాస్త్రార్థవిశారదండుకాన భూత్తుశిష్యుల్భో, గాశీపురికేగి శంకరుల్భో వాదించెను. ఒకనెల నా దాడినతురువాత నతడు వేదాంతమునందు బుతిపాదితమైనవాడు హరియని తెల్పెను. అతడే వాసుదేశుడు. వనుదేవుడను నాతడు వనువులయం ధంశఖే బ్రికాశించుచున్నాడు. ఆ వను దేవుడే బ్రిహ్మ. వాని స్తరము వాసుదేవుడు. అతడే హరి. అతడు శివపూజకుడు. అదిభిని శంకరాచార్యులవారు సిగ్గుపడి యొక పత్రము భాష్య

కొస్త్రునుగండు శిల్పాదు వృత్తివాచ్యుడి వర్ణించెను. రామానుజు డాభామ్యమందును పారినే చూపించెను. గోవిందుడు దేనత సైయ్యాక్రెట్ దీఱి పరా = పర యనెమ గాం = వాక్కును (పరావాచ్యు అన్న మాట). అది యోగిజైనైకప్రిశ్య త్తము) దాసిసి జొందువాడు గోవిందుడు 'గిరిశుడు' గోవిందుడుకాడు. అతిందు గిరుల కీశుడు, గోవాలుడు, ఉద్దీధు కొండు. అతడు గవారూథుడు. శంఖవు పశుపతిగాని గోవతి కొండు. ఇదిని శంకరులు సిగ్గుపడి మిమాంసాకొస్త్రువాచము నమ వచ్చిరి. పదమూడురోజులు వాదమయ్యెను. రామానుజ మతప్రియుడైన యజ్ఞపురుషుడు మృగభూతుడైనవాడు శంకరులచే విచ్చిన్నుడయ్యెను. ఆచార ప్రిథవైన ధర్మము యజ్ఞ దేశుసచే నిర్వితము. యజ్ఞమున ప్రజాపతి వత్తము భ్రిష్టాచారమయ్యెను. అన విపి రామానుజుడు యజ్ఞము కర్మము కొఱకేర్పడినది. అది విశ్వపరిపాలన చేయగలది. కర్మము బ్రిహాగ్నిద్ధువము (పేదమువల్ల నేర్చునది యన్నమాట బ్రిహాగ్నము (పేదము) అత్తరసముద్ధువము. ఆయత్తరము సాత్మాచ్ఛివుడే. అతడు శబ్దబిహ్వా మధిష్ఠించియున్నాడు. పురాణపురుషుడు, యజ్ఞరూపుడు, అతడే యత్తరుడు, అత్తరముకంటే పరమాత్మ యత్తముడు. అత్తరత్తప్రిపల్లయజ్ఞములో త్రైప్తుడుకాడు. అతడే యజ్ఞపురుషుడు. అతని పేమ పేదమందు లోకమందుఁ బుసిధ్వనై యున్నది. శివుడు ప్రమేయైని కథివృద్ధిగని మృగరూపియై దివ్యబ్రాంములచే సతని త్రప్తిపిపఱచెను; సమర్థుడగు యజ్ఞపురుషుడు గురుముయైనిగా

శివునటింగి చారిపోయెను. అతనచే ధర్మప్రవర్ష గొప్పదిగా జీయబడెను. శంకరుడు సిగ్గుపడి న్యాయశాస్త్రవాదమునకు వచ్చెను. భవ్రఁడుగా నగువాడు (భవతి) మృదుడునగా (మృదతి) సుఖపెట్టువాడు. లోకమాటను భరించువాడుకాన నత్తెడు 'భద్రుడు.' భరించువాడు హాచుడు. పాపమును రోచింపః జీయువాడుకాన రుదుర్మిందు స్వయముగా శివుడు. కర్త భద్ర హర్తయును. శివునుండి విష్ణుడు, విష్ణునుండి బ్రిహ్మ భూమికి వచ్చిరి. అని రామానుజుడు శంభునిమహిమ యమ్మతము. ఇతిడు నిజముగా భమ్యుడు నిజము నిజము నామూళ్ళ యుడే. కర్త కారయితయు శంభుడే. రామనామము పరము. దానిని శంభుడేల జపించును? ఎవని తేజముచే సనంతస్మాప్తి జనించెనో యతే డనంతుడు. జీమించువాడుకాన జీముడు అతనియందు లోకములు రమించుగాన రాముడు. అదే నా ప్రభువుయొక్క ధామము (తేజము). ఈ మాట విని శంకరుడు సిగ్గువడెను. అంతట సతడు యోగశాస్త్రమెత్తుకొనెను. కాలరూపుడు యోగేశ్వరుడు కృష్ణుడే యని నాంఖ్యశాస్త్రమునఁ గపిలుడు హర్షయేయనియె. కల = వీర్యమును పాతి = రక్తించు వాడు కపి. వాని రుదునిని 'లాతి, యూక్కలించువాడు కపిలుడు. అతడు సర్వజ్ఞుడు సర్వరూపుడు. దానికి శంకరుడు లజ్జితుడై శుక్కాంబరములు దాల్చి గోవిందనామము జపించి శుధ్యడై రామానుజునకు శిష్యుడయ్యెను. రుద్రమహిమ చెప్ప వృసంగములో నీకథ తెల్పితిని. ఇది విన్నవార్థ ధనధాన్య పుత్రి పాతార్థి సమృద్ధి గలనా రయ్యెదు.

న ను మ హా మి

—: १६ అ. తోలో చుండై శ్వేతము :—

ఖృష్ణస్తతి లుట్టనియె. వై హవ్వతాంతరమున గృతయుగ
మందు విశ్రీవసుమునిభార్య యిల్లుల శివు సారాధించెను.
ఆలోన దీక్షితుల వంశమున యక్షశర్వమును ధూర్తుడు
యక్షిష్ణేపూజ చేయువాడు జనించెను. వా కొక స్నేహితుని
కోడలినిసూడి యూ నోషముచే గుఫురోగి యయ్యెను. మంత్రి
పత్నులయగు యక్షిణి యూ రోగిని విషిచి కై లాసమున కేగెను.
యక్షశర్వ యాకలిగాని యొక శివరాత్రిపర్వమున త్రై లోన
రించిన శివపూజ చూచి వారి యువదేశముచే నుదయము
పారణ యొనరించెను. ఆ శివాలయములో నా యుదయమే
వాడు మరణించెను. ఆ పుణ్యముచే కర్మాటకమునకు రాకై
పుట్టెను. రాజరాజను వేరొందెను. అతడు తన రాజ్యమున
నింటింబ దిననినము శివార్ఘనము నేఱించెను. అట్లు నూరేంద్రు
పాలించి కుమారునికిఁ బట్టాభిషేకము చేసి కాళీపురమేగి
విశ్వేశ్వరు నారాధించెను. మూడేం డ్లయిన తరువాత ఇరవు
శివుడు జ్యోతిర్లింగ రూపుడై రాజరాజేశ్వరుఁ డను వేర
సాక్షాత్కారించెను. ఆ శివుని యనుగ్రేహ మంది యూ రాజ
పార్శ్వములు వాసి యిల్లులా గర్భమున జన్మించెను. అతడు
పుట్టిన వేళ మంచిది గాదయ్యెను. అందుచే ఈ బెరుడును వేరొం
దెను. అతడు తమముచే బ్రిహ్మము సంతృప్తి పడుచెను. బ్రిహ్మ
వచ్చి ‘అలక’ యను వరమిచ్చెను. యత్పుయ మూడు కోట్ల
మంది యభి లక్ష కనిపించును. వారి కాతడు రాజయ్యెను.

అతని యూజ్క్కావశీలయి క్షెన్సుచుటు ఒహోరూపులయి యాతసిని బలులచే నర్చించి. ఏంకుచేఁ గిస్కు రేముడని పేరొండెను. గువ్వాళులు నరస్వరూపులయి దివ్యమూల్యముల చే వ్యాపారము సేసిరి. వారికి నత్తుషు వృథువయ్యెను. పర్వతములనుండి యూతెడు రత్నములను సేకరించి లోకములపు రాత్మసుల ద్వారమున నిఁటింటు. జనము జనమున కందించెను. వేడపరాయణులు భర్నకార్య పములయిన వారి ధనాగారము లాతుపచేతనే నింపఁ బడుచుండెను. లోభపరులు, ధూర్తులు నూరక పోగుచేయు వారికి ఈబేయసి సోదరుడు (రావణుడు) రాత్మసవతి ద్వివ్యము సమకూర్చుచుండెను. శైవులయిన నరులు వహిష్మదగ్భు లయినవుము వారి మాంసము సగ్గిమూలమున రాత్మసు లనుభవించురు. అ కైశ్వర్యసంపన్నుఁడైన కుబేరుని రావణుడు జయించి వేడల గౌటి లంకాపతి యయ్యెను. అంతటఁ గుబేయఁడు శంకరు సర్పించి యూతెనికి హితుఁడయ్యెను. వానికి ‘అలకాపతి’ యను పురము నిర్మించి విశ్వకర్మ యిచ్చెను. అవ్యల రావణుడు కై లాసగిరి కేగి నలకూబరభోగిని యైన రంభను ఖూచి మోహించిన నాము ‘ఓరీ! సీకు కేను గోడలిని (కుబేరుని కుమారుఁడు నలకూబరుమగాన) దాకితివిగాన కుష్మరోగి వగుదు’వని శపించెను. అదిగాక సీవు నీ యన్న పుష్పకము లాగికొంటివి కాని యది సీకు నిష్ఫలమగుగాక! యనియు ననిన రావణుడుదుకిఖంచి శివునిపార్థివ లింగపూజలచే నర్చించి వండ్రోండెండ్లు భక్తిసేసినను శంకరు ననగ్రీహము కటుగదయ్యెను. అంతట వాడు తన శిరస్సుల సగ్గిహామము సేసైను. సూల ద్వేషాపుంతయ్య నట్టుకావించెన్ను.

భస్మయ్యను వాడు బీహ్నమముచే నశింపడయ్యెను; అవ్యాల నగ్నిసంభవమయిన దివ్యదేహమును బొండెను. వాయు రూపుడగు రుద్మిన కాదేహమును గూడ సమర్పించెను. వాయురూపులగు పిశ్చాము లా మేనిం దిని వై చెరి. కానీ వాడు వరలాభముచే జావక వాయు దేవునిచే లభించిన కళీబరమును గొని యది యూకాశరూపుడగు రుద్మిన కర్పించెను. అవ్యాడు ఘోరములగు మాతృగణములచే భక్తింపబడియు చావక నభమునుండి మఱల జన్మించిన శూన్యభూతమైన శరీరమును సోంహం భూతుడగు శివునకే సమర్పణము చేసెను. అంతట నహంకార దేవతయగు రుద్మిండు వరిసన్నుండై కుబేచునికిషితారావణవికి మిత్రుండయ్యెను. బ్రాంక్కతలకు గోటిణోటి శిరస్సు లుత్సన్నములయ్యెను. వాని శరీరము వజ్రకతిన మయ్యెను. వాడు బీహ్నండమం దెల్ల విహరించి దేవదైత్య మనుష్య పస్సుగుల భార్యలను బెండ్లికూతుండ్రినే హరించి కీర్మిడించెను. పతివ్రిత్తమతమయిన రమ్యమగు వేదధర్మము వానిచే భగ్నమయ్యెను. ఆకలిదప్పాలు లేక వాడు శంకరునిచే దర్శితుండై యజ్ఞములం దితరదేవతల విడిచిపెట్టెను. వారు తుథార్యులైరి. వారందను సేకమయి కీర్తాభ్రమికే విష్ణు సర్పించిరి. అంతట నా విష్ణు దేవుడిట్లనియె. కైవ్యతపరాహాకల్పమున నింతటిదానవు డింతమున్ను పుట్టలేకు. మార్కండ కల్పమున శుంభనిశుంభులు, కుంభకర్ణుడు జనించిరి. రావణలును బెంక్కరు జన్మించిరి. కానీ యటి రావణుడు డెన్నుడు జనింప లేదు. నేను బీహ్న రుద్మిండు జనించుటకు గారణమైన ప్రకృతి మాయాశక్తి కొటిపిక్క

విధాయిసి. దేవతలకు సంకటము వచ్చినపుడు డది తీర్పగలవాడు భగవంతుడు హరుడు. రుద్రీలకు సంకటము వచ్చినపుడు నేను దీర్ఘ సమర్పుడను. నాతు సంకటమయినపుడు హరుడు తీర్పనప్పుడు. బ్రిహ్మకు దుఃఖమయినపుడు పరాప్రైక్రూతి యిది సవరింప నప్పురాలు. మున్న మధుకై టభులను దాసపులు జస్యాచిరి. వారివలన దుఃఖమంది బ్రిహ్మ జగదంబికను ముతించెను. అంతట నామె బలముచేతనే నే నా మధుకై టభుల సంహరించితిని. కావున నా యాజ్ఞచే మారు సనాతనియగు విష్ణుమాయను శరణందుడు. ఈ మాటవిని దేవత లాడేవి నర్చించిరి. అంతట బ్రిహ్మ జ్యోతిర్ముయి యగు శివ రెండై సీతారామయాపముల నవని నవతరించెను. త్రిలిగ్జిజని సీత. ఆమెచే రెండుగా విభజింపబడిన బ్రహ్మంశము శబ్దారూపము లయి రాముత్కుఱు లైనది. శబ్దమాత్రసమూహములకు రాముడు స్వామి. అర్థమాత్రసమూహములకు స్వామిక్కి బుడైన లక్ష్మీఱుడు. ఎవని పీర్యము వజ్రమయమై బ్రిహ్మ చర్యము దృఢమైనదో యతఁడు క్కిబుడు. అతని తరువాత వానరులు గూడ క్కిబులే త్యైరి. వారిద్రికి మంగళదాయిని యగు పరాప్రైతి సీత. ఆమె యమోనిజమై భూమినుండి యుదయించినది. ఆమె సర్వమునకు యోనికారిణి. సీతారామ సీతారామ యని వేయమారులు జపించిన బుద్ధిమంతుడు నను పమ ఫల మందును. ఆ యిర్యారు కారణభూతులయిన దేవతలు రాధేయుని యింట పైలనేరి. ఈ దృక్ష్యప్రీపంచము గోచరించని వేళ ప్రైక్రూతి యత్కారూపమై కేపించి స్వేచ్ఛచే మూడు

తెఱగులైసది. అందు లేపుని పూర్వాకము రాముడు. మధ్యాం శము లక్ష్మీము. మూడుడువిచుపిముచే పుటనపుంసచూపులగు పరేశ్వరు లుదయించిపి. అందు పంచాగము మోగసిద్ధి. ఇతర కల్పములందు త్రిరసగుళికము వారిదేం రాముడు. శేషుడు మద్దిచూపుడు లక్ష్మీముడు. భగవణియగు లక్ష్మీత్తమై జసకు నింట నామివించినది. సుదర్శనాయుధము (చక్రము) భరతుడు హరిశంఖము శిత్రపిష్టుడు. శ్రేష్ఠ వారాహకల్పమున రాముడు పరాత్మనుడు. స్థిద్యుమ్ముడు భరతుడు. అసెరుద్ధుడు శిత్రపిష్టుడు. వాడచే రాత్మసులు విద్యితులైరి. రాముడు తసకీరిని లోకమున వెలయించి పుష్పకము కుబ్బేరున కొసంగెను. మద్దిసంబ్రాహ్మ వేయిండు రాజ్యముచేసి రామచంద్రప్రిభువు పరమస్థాన మండెను. ఈ వాక్యములు విని కుబ్బేరుడు మొదటి ఎనుదేవత గావున తస మోమునుండి యంశము గ్రహించి వైశ్వాండై ధనదత్తుడును వారి కుమారుడై త్రిలోచనుడు డనుపేర మధురయం దవత రించెను. అతుడు సర్వద్రమ్మమును తీరములందు దాన మొనంగి కాశికేగి రామానందుడును వైష్ణవునికి మొక్కి వశిండై శిష్యుడయ్యెను. గుమనాజ్ఞ చే నవ్యల యింటికి తెంచి రామభక్తి పరుండై సాధునేవియై యండెను. రాముడు డతనియింట దానుండై పదుమూడుపచుంసమున సర్వవాంఘల నతనికొసంగి మణిరత్నాదుల సమృథిగూర్చి స్వయముగా వైష్ణవయతులకు బాధిపూర్వమిల కొసంగెను. మతియు నా రామప్రిభువు ‘నేను రాముడును, నీభక్తికి దానుడైనైతిని. నీయింట నున్నాను.

ఇంతటినుండి నీర్కొనయమిను వని తోను, అం యంతెల్లి తుండ యైను. ఆ కై శ్యుడు భార్యను బుత్తీని బాసి వైరాగ్య మంది సరయూతీరమున రామభాగ్యపరండై వసించెను.

— 16 . నామదేవ్యాడు :—

ఖృహస్వాసి యిస్తినిమో.. ఘృపునివంశకుమాణ డగు భాగ్యమినబ్బు యెను రాజు ప్రాయిదభు ఇనువ్వంతరమున ననేక యజ్ఞము లాచరించెను. నారదోపదేశముచేఁ దుద కాతుడు హింసామయమయున యజ్ఞము మాని జ్ఞానియై వైష్ణవుడై బదిమంది కుమాయలం గనెను. స్రీచేతను లనుపేర వారందు నొక్కు తండ్రి యూజ్ఞచే సముద్రిమధ్యమునఁ దవము చేసిరి. వారి తపమునకు మెచ్చి బీహ్న్య యేడు సముద్రతీరములందు నేడుగురును ఫాపించి యెనిమిదవవాని రత్నాకరమందును, నవ ముని మానసో తృరమందు, బదియవవాని మేరుశాఖయందు, నుంచి సంతసించెను. మొదటివాడు ఆపస్సును వహంచును గాన ఆపవుడు అనంబడెను. రెండవవాడు వరుణుడు. యూద సములకుఱబతి. అతనికి బ్రహ్మ దైత్యుల బంధించు పాశమిచ్చెను. అందుచే నతుడు పాశియనంబడెను. అతుడు మునుపటిజన్మమున బాహ్యముడై శక్తిపూజకుడై యుండెను. ఆపవుడు వారుణి తాపువాడై భద్రకాళికి భక్తుడయైను. నానారత్నములచే గుచ్ఛబడిన రక్తమాలికలను రక్తచందసమును గౌని మంత్రి సంయుతుడై భద్రకాళికి సమర్పించి నవాక్షరమంతజపవనుం తయ్యాను. విష్ణునిక్కాతమగు భాషిచకిత్తిము నిర్వము పారాయణ

చేయచుండెను. ఇట్లు పంచాంగాల్కునరికి దేవి ప్రీసన్నట్టు దర్శనముసంగెను. ఆసవ్యాప రోత్తులొంగుఁడై యిట్లనియె. విష్ణుకుల్చముని మహిమాసూచించుఁడై డుండెను. నాఁడు ముల్కికములు జయించి ఇంద్రుడైయైను. స్వాగోచిమమన్వంతుమున విష్ణువు తనముఖముసంధి తేజము నుత్తుదించి జ్యోతిషాలియగు భ్రోత్రింగమూర్తియై వాసని సంహరించెను. రుద్రకుల్చమున రోడనముచేయు శంభుములిము నుండి రావణుడు వేయు శింపులు కలాడు బ్రిహ్మండరావణు: డన జనించెను. వాఁడు లోకాలోకగిరికిఁ గిర్మిందుగా వసించెను. వాఁడాఱవ మన్వం తరమున బ్రిహ్మండాధిపతి యయైను. అవ్యాల వైవస్వతమన్వం తర తేరీతాయుగమున రాముడు రఘువంశమున జనించెను. అతడు సంకర్మఃఎడే. పదునాతేండ్ర యాడువాఁడై యతు డిశ్వరథనువగు నాజగవ మను ధనుస్సును విఱచెను. అంత బ్రిహ్మందులు సహస్రిముఖుడను రావణునికథ వినిపించిరి. అది విని సీతతో రాముడు హంసయాన ముక్కు లోకాలోకగిరి కేగి వానితో ఘూర్చలముగఁ బోరాడెను. ఆతని హంసరథముమిఁది వతాకమున హానుమగతు: డుండెను. దానికి వేదములు గుట్ట ములు. నారథి బ్రిహ్మా. రావణుడు రెండు కాలచేతులవోళోరి రాములక్ష్మణులను మూర్ఖుగొఱైను. అంతట బ్రిహ్మా న్మతించ బ్రిహ్మరూపిణియగు సీత శాంతయలు యూ బ్రిహ్మండరావ ఇంచి సంహరించెను. బ్రహ్మకుల్చమున తాలజింఫుని వంశమున మురాసుగుడు రుద్రుని జయించి రుద్రాస్నాధిపశ్యము కపించెను. ఈ విషయము మహాదేవుడు క్షీరసముద్రిశ్యాయుయగు

విష్ణువికిందలిపెను. అంతట హరిగుడారూధుడై యేగి యుద్ధము చేసెను. వేయేండ్లును సంగరమయినంగని బ్రిహ్మా వెఱచి పరాప్రికృజిని స్తుతించెను. ఆ దేవి కుమారియై సప్తవాహినియై నాల్గు భుజములు గొనివచ్చి వాసినో ‘బీరి! నీ విదేశుని బరాజయ మందించితిచి, సేనువిజయ యను శక్తిని. ఉస్మీలిని, వింజలి, తీస్ముళ, పత్రుళ్లి. జయ, జయంతి. ఓజయ యనుపేర సేను ప్రతితివ్రష్టమందు సాధకీ రూపిణియైయుండును. నా కుమారుడు వైష్ణవుడనువాడు. ఏకాదశి యనుపేర సేను వేదమధ్యమం. దుందును. నన్ను సీవు జయించి నా పాణిగ్రిహణము చేయము. అంతట సీవు సర్వపూజ్యాడ వయ్యెదవు. ఆసిన మురానురుఁ డామెరూపమునకు మోహపడి యామెతోబోరి యొక్క యంత్రములో నశించెను. వానితమ్ముడు నరకాసురుడు యుద్ధము చేసెను. నుకానకీదేవి సుంకారమాత్రిమునే బోధిను. వా రిఘ్వరతేజము సస్నేహధ్యమందు (బ్రవేశించెను. అంతట సన్నము దుష్టమై మాసపులకు కోగభయము కూర్చైను. అది నూచి యేకాదశి రవిశుక్రల నా యన్నము పరిశుద్ధిచేయుఁడనెను. వారట్లుచేసి దేవపూజ్యలయిరి. ఇదంతయు సీలీల యని దేవిని నుశించెను. భద్రికాళి యది విని యాపపునింగని ‘ప్రీషయవేళ సీవు నా యనుగ్రహముచే సెట్టి యాపద పొందవు, సుఖపగుము’ అసియె. అంతట నా విప్రిడు వరుణాడయ్యెను. ఇట్లు తెలువు బృహస్పతిపలుకు విని రెండవసువు వరుణాడు తనయంశముచే దేహలియందు (ఫ్లీ) ధర్మభక్తునియింట జనించెను. విధవయై గర్భణియై ధర్మభక్తుని కుమారై యందు నామ దేవు

డను సాంఖ్యయోగపరాయణాడై జస్తుంచెను. అతు వాబ్రహ్మా స్తంబప్రయంతమైన జగమెల్ల విష్ణుమయ మని గురించి కాళికే రామానందుడను విష్ణుభక్తుని సేవించి శిష్యుడయ్యెను. ‘సికండక్’ అను స్నేచ్ఛరాజు దేహాల్పరాజయి నామ దేవుని బిలిచి యరకొటి ధనమెంగెను. వాడు కలిపియుడు. నామ దేవుడు డాధనముకో గంగకు మెట్లు కట్టించెను. ఆయోగి పదిమంది విప్రులను సైదుగులు రాజులను, నిదుగురు వైశ్వులను, నూరుగోవులను, చనిపోలునవారిని బృత్తికించెను.

—: ప ० క లూ డు : —

బృహస్పతి యిల్లనియె. విశ్వాసదుడను బ్రాహ్మణులు: తుండను. అతడు వేదపండితుడు. అతడు సగతానము లేక బ్రహ్మను భూజించి ప్రకృతికంటే బగుండగు కమానునిమృనిప్రీతించెను. విని యూష్మర్యపడి బ్రహ్మావుల్లనియె. ప్రకృతికంటే బయంకొక్క సరమాత్మ. అతు డబుద్దియై బోధించును. అశ్విశిథై శివము చేయును. ఆదేహియై స్ఫురిశించును. ఆచక్కువై చూచును. ఆజిప్రీయై రుచిచూచును. అఘ్�ంగిశిథై యూఘ్ంగిశించును. అముఖయై వేదము చెప్పును. అకర్మాడై కర్మముచేయును. అవద్దై నడుచును. అలింగియై భోగించును. అగుషుండై గుష్మాభూమియైన యాతత్యమును చేయును. శబ్దబ్రహ్మాయై స్ఫుర్మమయమై రూపబ్రహ్మమై రసాత్మకమై గంధబ్రహ్మమై సరమై

జ్ఞేయమైన యాత్రమునకు నమస్కారము. ప్రిక్రతి పుస్తకములు చిథి అనాదియు వికారములు గుణమాలు ప్రిక్రతి సంభవములు. ప్రిక్రతి పుస్తక లిద్దరు నేకార్థులు, ఏకశబ్దులు. ఏకరూపులు, నిల్చ్యినిగ్రిపాలులు, ఆదిమధ్యాతరఫీటులు, సోంగ్ శుభ్రులు. పుంస్త్రిపుంసకజాని ప్రిక్రతి. ఎంచు. సురుషుడు కవి, సూతులు, కూటస్తుడు, జ్ఞానతత్త్వరుడు అజన్మయై జన్మించును. అట్టినాడు సీకు కుమారుడు డెల్లగును? అందుపటన మాయూభూతుడగు హరి సీ కుమారుడగును. ఇట్లని బ్రిహ్మాయంతర్థాన మండెను. అగ్ని యంతట వసువులకెల్ల పతియును వాడు విశ్వాసరునికిఁ గుమారుడై వైశ్వాసరుఁ డనుపేర జన్మించెను. * అతడే పూర్వుకల్పమున 'అనలుఁడు' అనబడెను. నైవధుఁ డను బ్రాహ్మణులు నలునిపోలిక నుండెను. నలవియోగ మంది పతివ్రిత్యయగు దమయంతి తన తండ్రియింటి కేతెంచి భర్తను వెదకించుటలో నలునిబోలికలో నున్న శ్రావ్మణుని గని వొహాపడెను. అంతట నశరీరవాణి ' ఇతడు నలుఁడు గాడు, బ్రిహ్మావరముచే జనించిన అనలుఁడు. ఇతడు మహాసరస్యాతి నారాధించినవాడు. ఆమహాముచే విశ్వాసరునికొడుకై నాడు' అనెను. ఈ మాటలిని పావకుఁడు తన యంశముచే రంకణు డనుపేర లత్తీద్దత్తుని కుమారుడై కాంచనపురమున నవతరిం చెను. వానిభూర్య 'యంకణ' యనునామే. వారిద్దరు ధర్మకార్య ములకు ధనము వ్యయించి కట్టె లమ్ముకొని జీవించిరి. అతని గురువు రామానందుడు.

—: కణీ రు :—

దిక్కికొనుకులు విష్టుసిచే సంహారంకుండణగా దితి కశ్యవుని బూజించెను. పుణ్యండిండు సేవమైనశ్రవాతు గశ్యవుడు భార్యను వరము కోరుమనెను. నా సవతికే బండ్రెండుగురు తమారులు. నా కిద్దతే. వారైనను ప్రష్టనిచే నిపాతులైరి. కాన నాకు ద్వాదశాదిత్యనాశకుండగు కుపరాము నిమ్ము. అనిన విని కశ్యవుడు బ్రిహ్మలోకమున, ధర్మము - అధర్మము సను రెంటిని నిర్మించెను. ధర్మపత్రమువా రత్నికి: బ్రియులు. అధర్మపత్రములు శత్రువులు. అధర్మపత్రమువారుకాన సీ కుపరాము లిద్దరునశించిరి. కావున నీవు శుభభావము నూనుము. నీకే జిరంణేషియగు కుపరామడు గల్గాను. అనిన విని దితి శుభవైతి మూనెను. అంత నామె గృథమున నుత్తముఁ డుండెను. ఇంద్రుఁడు భయపడి దితియింట సేవకుండై వసించుము, సేడవనెల రాగా నితి యశుచియై నిదురించిన వేళ నంగుష్ఠమాత్రుఁడై వజ్ఞాయిధను గౌచి యూ మెగర్థమునఁ బ్రివేశించి గర్భము సేదుగా నొనరిం చెను. ఆనప్రథండములు జీవముగల్లి మిక్కలి బలవంతములయి యుండగా నొకొకఖండమును మఱల సేడెడుగా నొనరించెను. అవ్యాల వారితో వెలికి వచ్చి దితికి నమస్కారము చేసెను. దితి యతనియైడ సనుగ్రీవమంది యూ సంతానము ఇంద్రునికి సేవకులయిన మరుద్రథములుగా నొసంగెను. ఇంద్రుఁడు పూర్వ జన్మమున 'ఇలుఁడను' వేదవండితుండై జనించెను. ఇలుఁడను పేర రాజునై విష్టుభక్తుండై మఱి మనుకుపరాముండై జన్మించెను. అతుఁ కొంటరిగా గుఱ్ఱమెక్కి మేరుపుమిాది వనమును కేరెను.

సేనవుకీలంబభాగమున స్వర్ణగర్జమంచు ఖండమున రాజ్యి
చిర్మానము చేసికొని యంచు నసించెను. ఇటనిచే నావరీంపు
బసినది ఎవున నాభింషమున కిలాంశృతమను పేశు గట్టను.
భారతమున నేలోకము లుస్తువో యివి యస్తుయు నిలావృత
మున నుస్తువి. నృత్యములోనో సింహి సేచు వా యిలావృతమందు
బ్రిహ్మంచే సరైతుమైనారి. ఆందు బంగారుమెట్లు నిర్మించినవారు
మానవులు. ఆ సోవానములనెక్కి క్రమముగా లోకము స్వర్గ
లోకమును జేచును. అట్లు సదేహఱలయి నమ్మి మానవులను
స్వర్గమండలమునం గని సురతెల్లరు విస్తృతులై మహాశ్వరుని
శరణాదిరి. భువానీసహితుండగు శంకరుడు డది యెఱింగి యిలా
వృతపనమునఁ గ్రించెను. ఇంతలో వైవస్వతుకమారుండగు
సిలుండను నతఁడు ప్రాజ్ఞఁడు వేబైతైవచ్చి దిగంబరియైన నదా
శిశ్చసింగని కనులు మూసికొనెను. వానింగని సిగ్గుపడిన గారింగని
శింకరుఁడిటు శపించెను. ‘ఈ ఖండమున నేను గాక యే మగవాడైన శ్రీ మూపమందును’ ఈ శాపముచే నిలుఁడిల యను సంగన
యయ్యెను. ఆను మేరుశిఖరమున బహుకాలము తెపముచేసెను.
అట్లు ఇసువదియేడు మహాయగములు జరిగెను. ఆమె తేర్చా
యుగమధ్యమున చంద్రికుమారుడైన బుధుని వివాహమాడెను.
మున్న అయోధ్యాపతి యిలావృత మేగెను. అతనిభార్య మద
వతి వార్యతీవతము చేసెను. అత్తతి నిలుఁడను బ్రాహ్మణులు
డామంగని మోహపడెను. ఆమెను దాకెను. అంతట నశరీర
వాణి యా యిలుఁడను విప్రిఁడు కేవలము బ్రాహ్మణులడు
గాడు. ఇతఁడనిలుఁడు (వాయువు). ఇతఁడగ్ని సేవచేయగా నగ్ని

ప్రసన్నుడై “ఓయి నీవు నలుబది తోమ్మిది రకముల వాయు వులను జనింపఁజేయదువు. నేను నలుబదితోమ్మిది చూపములు ధరించి నీకు సహాయపడుచుందును. కుబేరుడు డిఱువదియోఱు భాగములయి వరుషునికి సహాయపడు స్నేహితుడును దయినట్టే నేను నీకు మిత్రుడు నయ్యెదను. అనునంతట నా విప్రుడు దిశి గర్భమున వాయువై జనించెను. ఇట్లు బృహస్పతి తెలుపు చుండగా థాన్యపాలుడను వైశ్వాని యింట మూలగండమున నొక థాలుడు జన్మించి తలిదండ్రులచే విడువబడి కాళీనగర మున వింధ్యపనమునందు ‘ అలిక్రండను ’ పేత స్నేహితుడై యుండెను. అతడు సంతతిలేనివాడై బట్టలు సేసికొనుచు కళీ రుండను పేరొందెను. అతడు చాలచక్కొచ్చాడు. అతఁడేడన యీట గోళీరములు తాఁవుచు రామానందుడను గురువు నాశ్రీయించి రామథ్యానపచుం డయ్యెను. తన చేతులార సంస్కృతమైన యన్నమునే విష్ణువివేదన చేయుచుండెను. వారి సాక్షాత్కార మతని కయ్యెను.

—: న ర శీ :—

ఉత్తానపాదుని కుమారుడు ధుర్వుడు. భగవదనుగ్రహించి యుండి యుండెనుగదా! అతడు ధ్రువస్థాన మంది ప్రకాశించెను. అతడే దిక్కతి, అతడే భగణాధిపతి, నభఃపతి, కాలకర్త. శింశుమారచక్రమున కతుడే ప్రభువు. పంచతత్త్వత్రిష్టికయగు మాయారూపయగు ప్రిక్కతి కతుడే స్వామి. వానికి భూదేవి యందు గుజుండు (భూముడు) జన్మించెను. ధుర్వువను జలదేవి యందు శుక్రుడును, పహ్ను దేవియందు నేనును (బృహస్పతి యన్నమాట) వాను దేవియందు కేతువును, నభో దేవియందు

శాశువును జనించిరి. అతనికి పూర్వదిశయం దై రావతమయి, ఆగ్నేయదిశయందు వుండరికము, అల్సై తకిటిన దిశలందు వరుసగా వామవము, కుముదము, వృష్టదంతము; సార్వ భామము, సుప్రతికము సను దిగ్జజములు, నభోదిశలందు జనించేనవి. అభ్యముపు, కపిల, పింగల, తామ్రకర్మి, శుభ్ర దంతి, అంగన, అంజనావతి యను, నాడయేనుగులు భూమి దిశలయం దుదుయించినవి. పోదరి, తల్లి, కూతురు, కోడలు పశుయోనియందు జనించిన వారికి భార్య లగుమరు. దేవయోనియందు జసించిన నగులకు చెల్లెలు భార్యయగును. మనువువంశమున జనించినవారికి (మాసవుల కస్తు మాట) అన్య లకు జస్తించిన త్రీలు భార్యలగుముకు. ఈ ధర్మరహస్యము బ్రహ్మాయే చెప్పినారు. నేను మిాకుఁ దెల్చితిని. భూమికి మిాదను కిర్ణిందుగాను ధువుడు రెండు విధములుగా నుండును. అతడు దివారూపు⁴ డైనపుడు సత్యమయుడుగును రాత్రి రూపు⁴ డై సప్తదు తమోగుంమయుడుగును నుండును. అభ్యధుర్మివునం దెల్ల కాలము రాత్రియేకాని పగలనునది లేదు. అక్కడ నరకములున్నవి. ఊర్ధ్వధుర్మివమం దెల్లపుడు పగలే కాని రాత్రియండు. ♦ భూధుర్మివమందు రాత్రియు పగలు సమభాగములయి యుండును (తపోలోకమందన్నమాట) మహాము జనము తపము సత్యము నను లోకము లండెల్లపుడు

* ‘తపోహథ్య నికాదివి’ అని మాలము. కాని యాది సరిగాదని సేసను కొని యిక్కుడు భూధుర్మివమని వార్షిసితిని. తపోలోకము నిత్యము పగలేయని తరువాతి పాదములో సున్నది. కనుక యిట్లు భావించితిని.

దినమే (పగలే). కౌరవము, అంధకూపము, తామిన్‌మునకు సరళలోకము లంధకార బంధురములు. వాసియందు కల్పమాన మంతయు రాత్రియే. ద్రువుడు పూర్వజన్మమందు విష్ణుభక్తుడగు జ్ఞాహ్వానులు. అఱువదియేం డ్లన్ని తీర్థములందు నతఁడు ప్రాతిషాంపము సేచెను. ఆ పుణ్యముచే సునీతియందు ధృవుడై జన్మించెను. అతఁడు ముఖుదియూటు వేలేంష్టు రాజ్యము సేసి ధృవస్తాన మండెను. ఈ బృహస్పతి వచనము విని యైదవ వసువగు ధృవుడు గూర్జర దేశమున నొక వైశ్వర్య స్తు యందు జన్మించెను. అతఁడు బృందావనమందు ప్రతి దినము శివానుగ్రహముచే విష్ణుకీడలు చూచి సంతసించు చుండెను. అతని కుమారుని వివాహమునందు భక్తవత్సలు లుడగు హరి యాదవులు వచ్చి వాంఘితము లోసంగిను. అతఁడు కాళిపురమేగి ‘నరశీలి’ యను భక్తుడై రామానందుసి శిష్యుడై విష్ణుభర్మ విశారదుండయ్యెను. బృహస్పతి యిట్లనియె.

పీపుడు - నానకుడు - నిత్యానందుడు.

ఒకప్పుడు గంగాతీరమున నసనూయలో నతిల్లి తీవ్రితపు
ష్మేసరింపగా స్వస్యవాహనారూథులై తిల్లిమూర్తులు దయచేసి
పరము కోరుమన నతుడేమియు పలుకక పరమాత్మ తత్పరుడై
యుండెను. అతని భావము గ్రహించి వా రసనూయ దరికేగిరి.
ఈద్దుడు లింగమాన్మండై విష్ణుపు రసవర్ధనుడై బ్రహ్మ కామ
బ్రహ్మలోపుడై (అర్థముకాలేదు). మాతు భోగసుఖ మిమ్మని
యడిగిరి. ఎత్తివుతి వారి మాటవిని యేమియు పలుకుదయ్యెను.

వాకు మాయూవశ్శలై యూమెను బలాత్కారించిరి. అంతట నామే కోచ్చంచి మిారు నాక్కు గుమారు లగుడురుగాక యినెను. అందుచే మసోదేవుని లింగము, బ్రిహ్మ శిరస్సు, వాసుదేవుని చరణములు మానఫులకే పూజనీయము లగుననియె. అంతట వాకు విని భక్తినమ్మీలై యూమెను నుతొంచిరి. అనసూయ మిారు నా పుత్రులై నా శాపము వాసెద రసెను. అంతట బ్రిహ్మ చంద్రీఁ డయ్యెను. హరి దత్తాత్రేయుఁ డయ్యెను. హరుడు సాత్కార్ధూర్యాసుఁ డయ్యెను. వారందరు యోగులయిరి. ఇంతలో బ్రిక్షుతి వారి గుణవంతుల నొనరించెను. అంతట మన్యంతర ప్రీవుత్తి యయ్యెను. వారి దరికి హృషితులను దేవ తలు ముగ్గురువచ్చి చంద్రీడు సోముడను నాతివ వసు వగును. రుద్రాంశుడగు దూర్యాసుడు సత్త్వమ వసువగు ప్రత్యుషుడు. దత్తాత్రేయ మహాయోగి ప్రభాసుడను సెనిమిదవ వసుపు. ఇట్లు తెల్పగా విని ముగ్గురు వసువులు తమ యంశలచే గలి దోషము వారించుటకు భూమిపై నవరితిరించిరి. దత్తిణాత్మీ దేశమున రాజు గృహమున వైశ్వజాతియంము ‘పీప’ అనుపేర సోముడు సుదేవుని కుమారుఁ డయ్యెను. అతడు రాజ్యమేలి రామానందుని శిష్యుడై ద్వారకయందు వసించెను. అతడు కృష్ణనివలన బంగారపు విష్ణుముద్రి వడసి వైష్ణవుల కొసంగెను. అతని వేతత్త్వమును నశింపజేయును. ప్రత్యుషుడు పాంచాల వైశ్వజాతిలో మార్గపాలుని కుమారుడై నానకుడను పేర (గురునానక్) రామానందుని శిష్యుడై స్నేహ్యులను లోబజయ

కొని సూత్యుమార్దము చూచెను. న్యిభాసుడు శాంతిపురమున బ్రిహ్మజాతియందు జనించి శుక్లనత్తుని కుమారుణై నిత్యానందుడను పేరొందెను.

—: సధనుడు, రైదాసుడు :—

(అశ్వినీకుమారుల అవతారములు)

ఇట్లు బృహస్పతి పలికి యశ్వినీకేవతలను జూచి వారికథ యిట్లు తెలుపఁ బ్రారంభించెను. వైవస్వతమస్వంతరమున విశ్వకర్మ చిత్రీగుప్తుల చిత్రీలేఖన సాందర్భముగాంచి యసూయ పడి మహామాయను భజించిన నామె ‘సంజ్ఞ’ యను పేర సవత రించెను. పదునాఱవ సంవత్సరమురాగా నామె తండ్రి మేరు వుపై సర్వదేవతల నామ్యనించెను. ఇట్లువదియాఱుగురు యత్కరాజులు కుబేరాదులు వచ్చిరి. వదిమంది యాదిపతులు (పరుషులు), నలుబది తోమ్మండగురు వావకులు (అగ్నులు), అందరే వాయువులు, ఇద్దరు ధువ్వివులు (ఉంట్యధువ్వివుడు—అధ్వర్యధువుడు), పదునాఱుగుపతు సోములు, పదుముగ్గురు ప్రత్యుములు, విప్రచిత్తి ప్రముఖులగు దాసవు లెనుబదినాల్ము, ప్రఫ్లాదాదిడైత్యులు, వాసుక్యాదులగు పన్నగులు, శేషుడు మొదలయిన నాగులు, తార్కాయులగు గరుడులు సంజ్ఞాస్వయం పరమున కరుదెంచిరి. గౌప్య కోలాహాలముగా నుండెను. అంతట దేవకన్యలతో సంజ్ఞ యాకాశమునఁ బ్రిత్యక్షమయ్యెను. ఆమెం గని బలవంతుడగు బలి యందరు విలుకాండు చూచుండగనే చేయపట్టికొని దీసికొనిపోయెను. అంతట దేవదాసవ

యుధ మయ్యెను. ఉభయ సైన్యములందు హత్తులైనవారిచే
నిలావర్తము దుర్గమ మయ్యెను. పదునేనురోజు లాసంగరము
జరిగెను. పాంచజన్యుడు థాతయు, హయగ్రీవుడు, మిత్రీకు
డును, అభూతునుడు, అర్యముడును, బలుడు, భందుర్మడును,
బక్షాసురుడు, వమణుడును, శక్తుడు, ప్రాంశువును, వత్స
సుమడు, భగుడును, వివస్వంతుడు, బలి, ప్రీలంబుడు,
పూమ, గర్దభుడు, నవిత, విశ్వకర్మ, మయుడును, కాల
నేమి, హరియును విజయకాంతులై యొండొరులుపోరాడిరి.
దైత్యులోడి పారిపోయారి. వివస్వంతుడు సంభూదేవిని గొని
రథమం దెక్కించుకొని విశ్వకర్మ కొసంగెను. సంభూ వివస్వంతునే
వరించెను. సీతు పరాక్రమముచే నన్ను గెల్చికొంటివి. సోదరుని
కుమార్తెను బరిగ్రేహించిన దోషము సీతురాదు. శ్రీ పీరభోగ్య
యూసునులు తెల్పియున్నారు. వ్రీకృతి గుణభిన్నయని గుడై
కిక యని రెండు విధములయి యున్నది. గుణామ్య యయిన
ప్రకృతిమాత యనిపించుకొనును. సత్యభాతయైన యా ప్రకృతి
భగిని. రజోభూత సేపిని, తమోభూత కన్య. అట్టి వ్రీకృతికి
నమస్కారము. అట్లే వ్రరుషులును నిమ్మణలు. సగుణలు నని
యఱుతెఱంగులు. నిర్మణ వేకరూపులు, జ్ఞానులు. సగుణలు
బహుమాపులు, అజ్ఞానులు. మీరు దేవబ్రాహ్మణ రూపులు.
జ్ఞానమయి యైన శ్రీ పుత్రుడైన తండ్రియైన సోదరుడైన
పగుఁ గాక యెవ్వనినేని వరించును. అతఁ డామెకు భర్తయే
యగును. బ్రిహ్మస్వకీయమగు కుమార్తెను విష్ణువు తనతల్లిని
శంఖుడు తన భగినిని వరిగ్రేహించి క్రేషులయారి. ఇఱ్మి వేదోక్త

పుఱున యూమె వాక్యము విని యదితి కుమారుడగు పీవ స్వంతుడు భారీత్త కుమారై యగు సంజ్ఞను గ్రహించి శేర్ముడయ్యెను. వారికి యముడు యమునయు జనించిరి. సంజ్ఞ భర్తను కేవలము తేజోమయునిగా నెన్ని భాయను సృజించి తాను తపమున కేగెను. ఆ భాయయందు సావర్ణిమనువు, శని, తపతియనువారు సూర్యుని కూరదృష్టిచే జన్మించిరి. భాయ వారి యెడ వష్టపాతము చేయుట చూచి రోషించి యూమెను వివ స్వంతుడు భస్మముచేసెను. అంతట శని సావర్ణియు తండ్రితో యుద్ధముచేసి యోడిసోయిరి. వారు హిమగిరిపై తీవ్రితపము చేసిరి. మహాకాలి వరము నిచ్చిన వారు వచ్చి మరల రవితోఁ బోరాడిరి. సూర్యుడు జడిసి పారిపోయెను. సంజ్ఞ బడబూక్కశి దాల్చి కునుఖండమున తపస్సినియై యుండెను. ఆమెను జూచి తాను హాయమై యూమెతోఁ గ్రిడించెను. అంత నామె కెద్దయు కుమారులు గల్లిరి. వారు సూర్యమండలము జరి కేగొ శత్రువులని యెంచి వారిని లోహదండములచేఁ గౌటైను. వారి కాళ్లు విరిగి పోయెను. కాని ఆశ్వినేయులగు వారిని సూర్యుడు గని జీవుడు ఈశ్వరుడు నెఱ్లో నరుడు నారాయణుడు నెఱ్లో యట్లు మిార్లాకే నామమున 'నాసత్యు' లనబఱగునురు. పోము శక్తి యగు ఇడాదేవి మిాకు పెద్దభార్యయు సూర్యశక్తి పింగల మిాకు చిన్న భార్యయు సగుంగాక! మిాలో మొదటివాఁ డిడాపతి రెండవవాఁడు పింగలాపతియు నగుచురుగాక! వండ్రీండవ రాళ్లికి గూరదృష్టియగు శని రాణై మానవులు చేయు శాంతికి శుభ్యం డగుగాక! సావర్ణి మానవుల రాళిచక్రిమునకు భ్రమకారకుడై

శాంతికరుండగునే. తపంతి జన్మలగ్నమందుండును. ఆ పాపకీర్తికి ఇడయుఁ పింగలయు శాంతి కూర్చురు. ఈ మాట విని యాశ్వినులు దేవవైద్యులు లయరి. సావర్తి శనియు రాఘవును కేతువైనిరి. వారికి శాంతికరులై యశ్వినీ దేవతలు వర్తించిరి. అనిన విని యశ్వినీ దేవతలు తమ యంకలచే శూదస్త్రీయందు జన్మించిరి. మేకలఁడంపు చండాలునియింట నిడాపతి సధనుడును పేర పితృభక్తుడై జనించెను. అతడు కబీరుశిష్యుడై వెలు గౌండెను. వాడు కీందటి జన్మమున సత్యనిధియను బాప్పు జుడై భయముచే బారిన గోతును చండాలునికిఁ జూపించెను. దాన నతని పుణ్యము నశించెను. రెండవ వాడగు పింగలాపతి మానదానుఁ డను చర్చకారుని కుమారుడు టైదానుడను పేర జన్మించెను. కాశీపురమున కబీరుతో మతవాదముసేసి శంకరా చార్యుల వారిదగ్గరకేగి వాదించి వారిచే నోడింపబడి వారికి ముక్కిఁ రామానందుల సన్నిధిని శిష్యుడయ్యెను. ఈచరిత్రీలు రెండును కలిపాపహారములు.

—: 19 అ. రో మ ఱుఁ డు :—

ఇట్లు బృహస్పతి తెలిపి తన యంకముచే ఇస్తిక యను పురమున గురుడత్తుడను విపుల్ని కుమారుడు రోషఱుఁడను పేర జన్మించెను. బ్రిహ్మమార్గప్రదర్శకుడై యెప్పెను. సూత్రి గ్రీంథమయి యగు మాలను జలనిర్మితమగు తిలకమును వాసు దేవమంత్రమును గలియుగమునఁ బ్రితీమానవునికి నందించి కృష్ణచెతన్యుని సన్నిధికే యతని రూజ్జుఁ చేఁ గంబళమునుగొని తన యింటికే గెను. ఇకమిాద కృష్ణచెతన్యుని చరిత్రీనిసుము.

— : కృ ష్ణ చేత న్యులు : —

కలిలో నెవ్ని చరిత్రీ విస్వవారికి భయము కల్గదో
యట్టి కృష్ణచేతన్యుల దివ్యచరిత్రీ వినుమని యిట్లు సూతుండు
శౌనకామలకుఁ దెలుసఁదొడంగెను. యజ్ఞక రయు యజ్ఞాంశు
మును నగు కృష్ణచేతన్యుఁ డైవయేడు వయసుగల్గియుండగా
వంగదేశమున శారదాదేవీ భక్తుడగు నీశ్వరుడను విపుల్
దుండెను. అతఁడు సరస్వతీ వరమంది శాంతిపురమున వసించుచు
సకలపండితులను శాత్రువాదములు దోజించి విలసిల్లుచుండెను;
అతఁడు గంగాతీరమున దివ్యస్తవముచేసి పేరొందెను. అంతట
యజ్ఞాంశుఁ డచట కేతెంచి స్తవముచేయుచున్న యాశ్వరుని
దగ్గరకుచచి “నీవు చేయు స్తుతియందు సుకృతము ఇష్టాపూర్త
ములు (వాపీకూవతటాకాది నిర్మాణము) అర్థము వేదసారము
లు వర్ణించితివి. ఇది దూషణమా లేక భూషణమా యని
యమగ నాతఁడు దూషణ మించుకయు నిందు లేదు. అంతయు
భూషణమే యనెను. కాదు కాదు నీ చెప్పినదితయు నిందయే
(దూషణమే) యని చైతన్యుడు వాదించెను. మతియు సుకృత
మునున దే ధర్మము. పూర్తమనగాఁ జైతన్యము (జ్ఞానకళయున్న
మాట) అర్థమనగా వీర్యము. ఈ మూడు వేదముల సార
భూతములు గంగాజలమునం దిది దూషణము. శరీరమునం దిది
భూషణము అనెను. ఆమాటవిని సరస్వతీ భక్తుడు భీతుకుడు
నగు నీశ్వరుఁ డాశ్చర్యపడెను. శారద తన వాడగు నీశ్వరుడు
వాదమున నోడి రోయి సిగ్గుపడుటకని నీ వీకృష్ణ చైతన్యుని శిష్యు
డవు కమ్మనెను. అతఁ డాటీ చైతన్యుని శిష్యుడమ్మును.

వెండియు సూతుండిట్లనియె. శీర్ధరుడను 'శివభక్తు' డోకఁ డుండెను. ఆ బ్రాహ్మణుడు డోకరాజు ప్రార్థనచే భాగవత సప్తాహము కావించెను. అందు లభించిన ధనముంగొని శీర్ధరుడు త్త వారింటికేగెను. అట కొంతకాలముండి భార్యతో స్వగా మము వెళ్ళుచుండగా దారిలో దొంగలుకొట్టి యూతని సాములై హరించిరి. అతనిజంపి యూతని గోరథమును (ఎడ్డ బండి యున్న మాట) భార్యను ధనమునుగూడ యూచోరులు తీసికొని పోయిరి. ఇంతలో సచ్చిదాసంద విగ్రహుడైన రాముడౌ దొంగల నేడ్నరను సంహరించి బ్రాహ్మణుని బ్రితికించెను. శీర్ధరుడు డదిమొదలుగ బృందావనమున నివసించి వైష్ణవాగే సరుండయ్యెను. కృష్ణ చైతన్యుడేడవసంపత్తురములో నుండగా శీర్ధరుడాతని సన్నిధికే బ్రాహ్మజ్ఞానము వడసెను. అవ్యాల నాతడు భాగవతమునకు టీక రచించెను.

—: బ ల భ ద్వీఁ డు :—

శంకరార్చునపరుండగు రామశర్మయను బ్రాహ్మణుడు కాశీనివాసియై యుండెను. అవిముక్తేశ్వరమున శివరాత్రి నాడతడ్డోంటరిగాఁ బంచాక్షర జపతత్త్వరుండయ్యెను. లోక శంకరుండగు శంకరుడాతనికి సాక్షాత్కారించి నరము కోరుమనియె. అంతట నాతడు సమాధిగతులయిన మునుల కేడేవుడు పరముడై. ధ్యానగోచరుండగునో యూడేపుడై నా హృదయమున వసించున ట్లనుగోవింపవేయని యడిగెను. అవ్యయుడగు పురుషుని యథాతేజమై యొక్క తేయయ్యు మూడువిధముల గోచ

రించునడై జూస్యోభూతయయ్యు బ్రిహ్మస్వరూపిణియైట్టె యలరు ప్రీకృతి మాయ యను నొక శక్తియున్నది. ఆచే వురువు తేజము గ్రహించి పుంసపుంసకరూపులగు నిర్మయరు కుమారులను గన్నది. అందు పురుషుడు నారాయణుడు. అతడు గౌరవర్ణుడు (తెలుపు). ఎనిమిది బూహుపులుగలవాడు. విశ్వరత్నకుండగు నాభగవంతుడు స్వేచ్ఛగా మూడు తెఱంగులయ్యెను. అందు సగము తేజము వాడు వనమాలి చతుర్భుజుడునగు విష్ణువు. అతుడు క్షీరశయనుడు. అతడే ఆదిత్యుడు. అతుడే సద్గురుదేవత. ఆశక్తియొక్క మిగిలిన సగభాగము నరనారాయణులను బుషులు. జిష్ణుడు విష్ణుడుఁ నని. వారిశ్వరు గంధమాదనపర్వతమునం దున్న వారు. క్షీరుబుడు (సపుంసకుండ). కేవలము బ్రిహ్మరూపము. అదే సంకరణమూర్తి. అందు పూర్వార్థము గౌరశేషుడు (తెల్లని శేషమూర్తియున్నమాట. పరార్థము రామలక్ష్ములు. గౌరశేషమూర్తియే ద్వాపరాంతమందు బలభద్రుండై యతరించెను. రామలక్ష్మాధ్వనము బలభద్రుజనము సెను జేయుచును. నీవు నది పొంది నుఝంపుము. అని యంతరావుమై రామానందునికిఁ గుమారుఁ డయ్యెను. అతడు పండ్రీండండ్లు వయనువాడగు కృష్ణచైతన్యుని జేరి శిఖ్యుడయ్యెను. అతఁ డధ్యాత్రురామాయణము రచించెను.

—: జీవానందుడు - రూపానందుడు :—

జీవానందుడు రూపానందుడనువానితోఁ గృహచైతన్యచరిత్రి ఖిని శాంతిస్తరమేగి చైతన్యుడు పదునాటెండ్లు డ్యాడులోఁ

నున్నతఱి ఆర్య ! తమ మతమేమని ప్రీశ్వించెను. అంతట నవ్య చైతన్యాడు నేను శాక్షుండను. శక్తిపూజాకుండను. తైవుడను. లోకట్టేమమునుకై శివదీషఃగౌని తైవుడనగుదును. విష్ణుధ్యానపరుండనై. వేతొక్కటపుడు వైష్ణవుడు నయ్యెద. నేను పాపపురుషునికి బలియైన భక్తియను మతును దార్శని యది శక్తికి సమర్పించి జ్ఞానాగ్నియందు హామముచేయుదును. ‘ అనిన నతనికడ వారు శిష్యుతైరి. అవ్యాల సర్వులకుఁ బూజనీయుతైరి. రూపానందుడు కృష్ణాలండము వురాళాంగమును రచించెను. జీవానందుడు పట్టందర్భుము అను నొక గ్రీంథము రచించెను.

—: వి ష్టు స్వా మి :—

విష్ణుస్వామియను విప్రీడు శాంతిపురమేగి పందొప్పుది యేండ్ల ప్రాయముగల చైతన్యాని దరికేగి ఏ దేవుడు సర్వదేవతలకుఁ బూజ్యుడు? అని యక్కిగిన నాతణిట్లనియె. సర్వదేవతలలో శంకరుఁ దుత్తమోత్తముడు. అనుగ్రహకారకుండు. భగవంతుడు. హరుడు. విష్ణువునకు, రుద్రునకు, బ్రహ్మకుఁగూడ వ్రిభువు. అట్టి హరుని వుజనేయక యొమినేసినను వ్యర్థమే. వైష్ణవులయ్య సెవ్యరు శిపు నర్చింతురో వారికి విష్ణుభక్తి సుస్థిరమగును. అనిన విని విష్ణుస్వామి చైతన్యానకు శిష్యుండై కృష్ణమంత్రిపాసన చేయుచు శివారాధన తత్పరుండయ్యె. గురుని యాజ్ఞుచే వైష్ణవసంహితను నిర్మించెను.

—: మ ధ్యా చా ర్యు లు :—

కృష్ణభక్తుడగు మధ్యాచార్యులు యజ్ఞాంశుని (కృష్ణ చైతన్యుని) మహానుభావుండని గుర్తించి జాంతిపురమునకేగి ముర్కిట్కి కృష్ణుడు నాక్కాద్భుగవంతుడు. తక్కిన బిహ్వది దేవతలు సృష్టికారకులు కాన వారిని బూజించిన నేమిశాక్తేయులు వృథాగా హింసామయములైన యజ్ఞమేధాదులచే దేవతల నర్చింతురు. అనినవిని శచీకుమారుడైన యజ్ఞాంశుడు కృష్ణుడు భగవంతుడు గాఁడు. ఇతడు తామసుడు. దొంగ, భోగి, హింసకుడు, మాంసభక్తుకుడు. ప్రకృతికంటే బరుఁడైన యత్తములక్షుణసంపన్నుఁడే భగవంతుడు. బుద్ధిగలవాడు బిహ్వర్యా. అహంకారము గలవాడు శివుడు. శబ్దమాత్రుఁడు గణపతి. స్వర్పమాత్రుఁడు యముడు. రూపమాత్రుఁడు కుమారుడు. రసమాత్రుఁడు కుబేరుడు. గంధమాత్రుఁడు విశ్వకర్మ. శ్రీవణమాత్రుఁడు శని. త్వజ్ఞాత్రుఁడు బుధుడు. చతుర్మాత్రుఁడు సూర్యుడు. ఘూర్ణిణమశ్వినులు. బృహసప్తి ముఖము. హాస్త మిందుఁడు. కృష్ణుడు పాదములు. లింగము దఱ్మపజాపతి. గుదము మృత్యువు. హింసాయజ్ఞములచే నతఁడ తృప్తినందును. యజ్ఞములం దుపయుక్తమైన పశువు బిహ్వత్వమందును. దానికి మోయము గలిగించిన మహిమచే యజమాని పుణ్యమందును. ఎవడు శాత్రువిధిచే గాక వృథాగా హింసాయజ్ఞము చేయునో వాడంధతామ్రశలోకము లందును. హింసాయజ్ఞములందు మహాపాపముగలదు మహాపుణ్యమును గలదు. ఇందులకే కృష్ణుడు కలియుగమునందు హింసాయజ్ఞము నాపి

కార్తికశుద్ధ పాడ్వ్యమినాడు అన్న కూటమయమైన యజ్ఞమును సాపించెను. అంతట నిందుల్లిఁ డుపేందుల్లినియొడు గోపించి వృజ వాటమును దారావుటిచే ముంచెత్తెను. అయ్యెడు గృష్ణుడు లోకరక్తంతు ననాతనియగు వైకృతిని సంతుష్టి పఱచెను. ఆ ప్రవక్తతి తన పూర్వార్థతేజముచే రాధారూపము దాలిని కృష్ణుని హృదయమునందు వసించెను. ఆమెశక్తిచే భగవంతుడు గోవర్ధనపర్వతము గౌధగుగాఁ బట్టి రాశ్వనానను వారించెను. అయ్యెడు గిరిధకుడను వేఱ కృష్ణునికిఁ గడ్డెను. ఆ రాధాకృష్ణుడు పూర్వ బ్రిహ్మము. ఇందుచే గేవలకృష్ణుడు భగవంతుడు గాఁడు. రాధాకృష్ణుడే భగవంతుడు. అతఁడే పరమాత్మ. ఈ మాటలిని మాధవాచార్యులు కృష్ణచెతన్యుల శిఖ్యుడై వారి సన్మిధానమున వసించెను.

—: కృష్ణచెతన్యుల చరిత్రి :—

—: 20 అ. భట్టోజి దీక్షితులు :—

ఒకప్పుడు భట్టోజి దీక్షితులు కృష్ణచెతన్యుల వారికి నమస్కరించి మహాదేవుఁ జొక్కుఁడే శరీరులకాత్మ స్వరూపుడు అతఁడే గురువు. సర్వసమథుడు. విష్ణువు బ్రిహ్మయు నతని దానులు. కాన వాడిని బూజింపనేల ? అనినవిని కృష్ణచెతన్యు డిఱువదియేండ్ర వాడు చిఱునప్పునవ్వి భట్టోజితో ‘ఓ యా ! ఈ శంఖుడు మహేశ్వరుడు గాఁడు. అతఁడు కర్తయుగాఁడు. విష్ణువుకంటే మతియేవ్వయెను భర్తలులేరు. శివుడు సంహర శుఁడు మాత్రిశే. ఒక్కఁ మూర్తి మూడుతీరు లయునది.

శాక్తతంత్రముల మూలమును జేయు పూజచే బ్రిహ్మా మోతు ప్రిదాయకుడు. వైష్ణవ మార్గముచే జేయు పూజలకు విష్ణువు మోతుదాయకుడు. శైవమార్గమును బూజించు నారికి శంఖుడు మోతుప్రిదుడు. శాంతుడు గృహస్తాత్రేమి యజ్ఞభోక్త పితృ దేవతాప్రిసాదభాజనుడు. వాసవ్యిస్తు వైష్ణవుడు. అతడు కండమూలాశనుడు. రౌద్రుడు (రుద్రభక్తుడు)శుద్ధరూపుడు. నిర్దూపుడు. బ్రిహ్మచర్యాత్రేమము నుండియే తురీయాశ్రమ స్వీకారమునేయును. ఈ వాళ్యములు విని చైతన్యులకు శిష్యుడై భట్టోజి వ్యాకరణముమింద వ్యాఖ్యానము రచించెను. అదే సిద్ధాంత కొముది యని వేరందియున్నది.

—: వ రా హ మి హి రు డు :—

సూర్యభక్తుడు వరావామిహిరుడను వండితుడు కృష్ణ చైతన్యులను వారియిరువదిరెండవయేట దర్శించి ఈ సూర్య భగవానుడే పాంతఃకాలమున బ్రిహ్మయు, మథ్యహ్మామున విష్ణువు, సాయంసమయమున సదాశివుడు నై యున్నాడు. కాన సూర్యపాసన తీమూర్తుల యుపాసనయేకాని వేఱు కాదు. అనిన విని కృష్ణచైతన్యులు ప్రికృతి పర-అపరయని రెండువిధములు. పరాకృతి నామమాత్రీ పుష్పమాత్రీ తన్నాత్రీ శబ్దమాత్ర స్వర్యమాత్రీ రూపమాత్రీ రసమాత్రీ గంధమాత్రీ యని యెసిమిది మూర్తు లఖయున్నది. అపరాప్రకృతికేవలము జీవభూత, నిత్యశుద్ధ, జగన్నయి. భూమ్యాదులు, మనోభుద్ధ్య హంకారములు సపరాప్రకృతి కెసిమిని మూర్తులు

గలవు. విష్ణువు బ్రహ్మ మహాదేవుడు గణపతి యముడైన గుహలుడు కుబేచుడు విశ్వకర్మ ర్స్య యనువారుఁ బరావ్రికృతికి దేవతలు. నుమేనువు వరులుడు వహిన్మ వాయువు భ్రమలు సోముడు రవి శేఖరుడు అవరావ్రికృతికి దేవతలు. కాన సోమ పతి రుద్రుడు; సూర్యపతి సాక్షాద్భూత్వాన్న. శేషపతి హరి. అట్టి వానికి నమస్కారము. ఈ వాక్యములు విని శిష్మ్యాడై వరావామిహిరుడు నాల్గంములుగల జ్యోతిశ్యాత్మురు రచించెను. వరాహసంహాత, బృహజ్ఞాతకము, మరి యాతర త్సుద్రీ తంత్రములను వరావామిహిరాచార్యులు రచించుచు నా శాంతి పురమందే వసించిరి.

—: వా ణీ భూ మ ణు దు —

శివభక్తుడైన వాణీభూమిలుడు కృష్ణచేతన్యుల వారిలో “విష్ణుమాయ ప్రికృతి ఆమెవలన విశ్వము, విశ్వమువలన విశ్వ దేవుడు జనించెను. త్రీమూర్తులకు మూలమైన శత్రుక్కి యొక్క తెయ్య పూజ్యరాలు” అనిన విని చైతన్యుడు జడరూపయు త్రీగుణమయియు నగు ప్రకృతి యొక్క తే తనంతటఁ దా సీ విశ్వమును సృజింపజాలము. పురుషసహాయము లేనిది యది సాధ్యముకాదు. దేవీభాగవతమున నొక కథ ప్రసిద్ధ మయియున్నది. వినుము. ఈ జగత్తు పుట్టియు జడమై కదలిక మెదలిక లేకున్నంజూచి ప్రికృతి శూన్యాత్మకుడైన పురుషుని మెచ్చజేసిన నాతఁడు మాయాజనితమైన. విశ్వగోలకముని భగవంతుఁ డనుప్రివేశము సేసెను. పుంలింగ స్రికృతి యందు

జొచ్చి యతడు పుంలింగుడును శ్రీలింగ ప్రకృతియందు శ్రీలింగుడును నపుంసకప్రకృతియందు నపుంసకుడునై యాత్మ యున్నాడు. అవ్యక్తప్రకృతియం దున్నప్ప డెతుడే నిర్ణయిందు. అధోక్షణాడు నను పేరొందినాడు. అట్టి తూస్యమాపుడు సాక్షి యు నగు పరమునికి నమస్కారము. అనిన విని కృష్ణ ఘేతన్యలు ముప్పదియేండ్ల యాడున నున్నతటి వ్యారికి శిఖ్యు ఉయ్యెను.

—: థ న్య ० త ४ :—

ధన్యంతరియను బాహ్యాఖాడు బ్రహ్మభక్తుడు. కృష్ణ ఘేతన్యలవారి యొద్దకేగి సీత పురుషేష్టాడవు, నిత్యశుద్ధుడవు, మాయ జడము. నిత్యుడు అవ్యక్తుడునగు నాత్మ వలనఁ బ్రికృతి జనించినది. కాన పరుః ఛోక్కడే పూజ్యాడు అనిన విని చేతస్యస్యామి పురుషుడు శేష్టాడు కాన ప్రకృతి లేక యత డేమియు చేయనేరడు. వరాహాపురాణమునఁ గథ యిట్లున్నది. నిత్యుడగు పురాణపురుషుడు స్వేచ్ఛచే బహురూపి యయ్యెను. కాని జగద్రిచన యతనిచేతు గాదయ్యెను. చిరకాల మతందు ప్రకృతిని స్తుతించెను. ఆమెవచ్చి మహాత్తత్వమును రచించెను. అందుండి క్రిమముగా నహం కారము పంచతన్మాత్రీలు మహాభాతములు వానినుండి యాజగత్త క్రిమముగా జనించెను. కాన పురుషునికంటే బ్రికృతి పరురాలు. ప్రకృతికంటే బురుషుడు పరుడు. అ ట్లనోయ్యపరమగు నాద్వంద్వమునకు వండ నము. తఃమాట ధన్యంతరి విని శిఖ్యుడై గురుసన్నిధిని వసించి వేదాంగమగు కల్పవేదమును (ఆయుర్వేదము) రచించెను. శశ్పుతాదు లాతని శిఖ్యులయిరి.

—: జయ దేవుడు :—

జయదేవుడు బ్రాహ్మధర్మపరుడై యుండి కృష్ణచేతన్యుల వారి యురువదిష్టైదవయేట వచ్చి నమస్కరించి ఎవ్వని నాభి నుండి బ్రిహ్మాతోగూడ కమల ముదయించెనో యూదేవుడు బ్రిహ్మానూఁ (బ్రిహ్మాసువు) అని సామవేదములందుఁ గీరింపు బడెను. ఆతని జెండాయందు విశ్వుడుగు నారాయణుడు వసించెను. కాన విశ్వకేతువని యతనికిఁ బేరుగలదు. నిరోధము తేనివాడుగాన ‘అసిరుద్ధుడు’ అనంబజగును. ఆతని భార్య బ్రాహ్మముపూర్తము. ఆమె నిత్య. ఉమయసియు నామెకుఁబేరు గలదు. ఆదేవుడు స్వయముగా లోకహితమునుకై యర్మావతారుండయ్యెను. అన విని తైతన్యులు వేదమే నారాయణుడు. దానినుండి కాలము, దానినుండి కర్మము, దానినుండి ధర్మము, క్రమముగాఁ బ్రిఖర్తిలుచుస్తువి. ధర్మమునుండి కామము, కామమునుండి రతి యను భార్యయు సేర్పడెను. రతియందుఁ గామమునకు జనించినవాఁ డసిరుద్ధుడు. వాని చెల్లెలు ఉమ. ఇద్దరు నాకేమా రుదయించిరి. కాలమే కృష్ణుడు. ఆతని సహాదరి రాథ. బ్రిహ్మ కర్మరూపి. వాని సోదరి నియతి. ధర్మరూపుడు మహాదేవుడు. శ్రీద్రవాని సోదరి. అనిరుద్ధుడు సర్వేశుడైటంచేని. బ్రిహ్మండమందలి స్తుపీ సూలము, సూత్క్రము, కారణము నని మూడు విధములు. సూలస్తుపీకి నారాయణుడు నారాయణియను శక్తి జనించిరి. వారినుండి సీరు పుట్టెను. అందుండి శేషుడు జనించెను. నారాయణుడు సుప్తిడైన తత్తీ నాతని నాభినుండి పద్మ మనంతయోజన విశాలమయి జనించెను.

అందురడి బ్రిహ్నా, వానినుండి సూలస్త్రప్రి సంభవించెను. ఇంక సూత్యుస్త్రప్రి కసిరుధుడు (ఉపాపతి) యతనినుండి బ్రిహ్నాండ మత్తకమున వీర్యమయమైన నీను, అందు శేషుడు నుండిరి. వారి నాభినుండి బ్రిహ్నా జనించెను. సూత్యుస్త్రప్రి స్వప్నమందు వలె జనించెను. ఇంక కారణస్త్రప్రికట వేదరూపుడై నారాయణః దవతరించెను. వేదమునుండి కాలము, దానినుండి కర్మము, దానినుండి ధర్మాదులు నేర్పడినవి. నీ గురువును ఓథ్రీదేశపాసియగు జగన్నాథాం డవతరించెను. నేను శిష్యులతో నట కేగవలయాను. అనిన విని కృష్ణచెతన్యస్వామిశిష్యులు తమతమ శిష్యుల నాశ్యానించి యెల్లరు నట కేగిరి. శంకర శిష్యులు పండిండుసంఘములవారు రామానుజని డరికేగిరి. నామదేవాదులు యేషగును శిష్యుకూటములవారు రామానందులవారికి మొర్కిటి యటనుండిరి. లోపమణు తన శిష్యులతో వచ్చి కృష్ణచెతన్యప్రభువును నేవించెను. భక్తివరులగు వారెల్ల జగన్నాథపురమునకేగిరి. నిధులు సిద్ధులును నట వారిని నేవింపవచ్చి యుండెను. శైవశాక్త మతములవారు వైష్ణవులు కలిసి పదివేలమంది కృష్ణచెతన్యప్రభుని నేవించుచు జగన్నాథమున వసించిరి. ఉపాపతియగు నవిరుధ్ంస్వామియం దర్శావతారుడై యున్నాడు. అతాడు భక్తవరుల రాక గని చివ్రిముని నేమము దాలిచి కృష్ణచెతన్యులవారున్నాచోటికేగాను. చైతన్యస్వామియూతినింగని మొర్కిటి, ‘ప్రభా! భయంకరముయిన యాకలిలో మిారేమి మత ముత్తమయని భావించురు? కృష్ణోఽదెల్చుండు.’ అనిన జగన్నాథస్వామి స్వయముగా నిట్టనిటు. మిశ్రీదేశమందు

అనించిన స్నేహ్యులు కొశ్యపునిచే శాసింపబడి శోద్ధర్జివర్ణము నుండి సంస్కరింపబడినవారై శాఖ్యమహర్ణమును జీర్ణిం (శాఖ్యమహర్ణమును సాత్మ్యకులయియన్నమాట) శిథాయజ్ఞులేవీతములా ధరించి వేదము పరించుచు యజ్ఞములు చేసి యింద్రుని బూజించిరి. అందుల కింద్రుడు దురిథించి శ్వేతశ్వరమున కేతెంచి నన్ను స్తుతించి దేవమంగళాధము మల్కోల్చి ‘దయునిథి ! శూద్రిసంస్కారతమయిన యన్నమును ద్విజుడు భక్తింప నర్మముగాడు. శూద్రులు చేయించు యజ్ఞములచే భగవంతుడు తృతీనొండడు. కాశ్యపుడు స్వర్గమ్భుడు కాగా మాగధుడు రాజై యుండగా నాశత్విషు బలి కలిపడుమునఁజేరి నన్ను నిస్తేజనుకుని గావించెను. మిశ్రు దేశమందు జనించిన స్నేహ్యులిచే సంస్కారతథాప సంస్కరింపబడినది. ఆ పని కేవలము దేవతల వినాశనమునకు దైత్యుల వర్ధనమునకుఁ దలపెట్టబడినది. ఆర్యులకు దూష్యమైన పార్చకృతమునువాడు దెచ్చిపెట్టినాడు. కాన్నఁ నన్ను శరణొండడు నన్ను రక్తింపుము. అనిన విని నేనపు డింద్రునికో సంటచి. ద్వ్యాదశాదిత్యులు భూమిపై నవతరింపుడు. నేను లోకశ్మేషు మాసించి కలిలో నవతరింతును. ప్రమేషుడు నిపుణుడు అభిజ్ఞుడు కుశలుడు కృతి నుఱు నిష్టాతుడు శిత్తితుడు సర్వజ్ఞుడు సుగతుడు వృథిద్ధుడు బుధుడు నను వేర ధాత మిత్రుడు అర్యమ శత్రువుడు మేఘుడు పార్మింపువు భగుడు వివస్వంతుడు పూమ సవిత త్వప్తి విష్ణువు అను నాదిత్యులు కీకటదేశమున ఇననమందిరి. వేదనిందను గావించుచ్చు భూద్రశాత్రువ్యాప్తి

గావించిరి. వారినడనుండి వేదములను గొని సురలూ ముఖ్యముల కిచ్చిరి. వేదనిందాప్రభావముచే దేవతలు కష్టముల ప్రాత్రి. జ్ఞాధర్మాపియైన విశ్వశ్రుతును నుసించిరి. హరి మోగబలము చేతనే వారి శమ హరించెను. ఆ టోపముచే బ్రాహ్మణు సగ్నుడు (దిగంబరి) యయ్యెను. అందుఁ జ్ఞార్యాఫ్రముచే నేమినాథుఁ డనియు వరార్థముచే బ్రాహ్మడనియు నాతియు రెండు విధములయ్యెను. బ్రాధరాజ్య వినాశమునకే దారుపాసాం రూపుడై సింఘతీరమున లోకరక్తారము జగన్నాథమూ రియై యనతరించెను. స్వర్గలోకమునుండివచ్చిన యింద్రీర్యమ్ముడను రాజుస్వామికాలయము కట్టించెను. ఇట కృష్ణచేతన్యులవారి మహిమకేంద్రీకృతమైయున్నది. అది సర్వాభీషదము. మోతుదమును. ఇచట వర్ణధర్మముగాని వేదధర్మముగాని పాటింపబడదు. ఈ కృష్ణచేతన్య మండల మందొక మోజనము మేర వ్రీతనియమపరిపాటియండదు. యవనభావ మాటలాడువారిని బ్రాహ్ములను జూచినవారిని బపితీము చేయుట కే నేనిట్లు జగన్నాథమూ రిసయ్యేదనని భగవంతుడు తెల్పెను. కలికాలమున నాదర్పనము చేయువారు శుభులగుదురు.

--: 21 అ. బ్రాధమతవిధ్వంసనము - ఆర్యమతవ్రివర్తనము :—

జగన్నాథుల వాక్యము విని కృష్ణచేతన్యులు ‘ప్రభా ! మీం మతము ననుసరించి యుత్తమ శేషియస్నేదిమో తెలుపుడన జగన్నాథుం డిట్లనియై. కలిలో వేయేండ్లు గడచిన తరువాత క్రమ్యండనముని కళ్యాపుని కుమారుడై యుదయించును. వాని

ర్యు 'ప్రవో' యిలు దేవకన్యక. నారు సరస్వతీతీరమున నిద్రాజ్ఞ చెదంతులు ఎర్రించిరి. కణ్ణుడు వేదసూక్తము లచే సాస్వతీనిని నుహించెను. ఒక సంవత్సరములో దేవి పసుమై యూర్యసంతతి వృథి నందునట్టువరమిచ్చెను. వారికి బదిమాది కుమారులు కలిగిరి. వారి పేరులు ఉపాధ్యాయుడు దీక్షితుడు పాతకుడు శుక్లుడు మిశ్రీకుడు అగ్నిషోత్రి వీవేది తీర్పినే పాండుడు చతుర్యైదియని. వారు సరస్వతీ దేవి నారాధించిరి. ఆమె పుడ్చొండేడ్డ లూడువారైన తటి వారికి గ్రహముగా నుపాధ్యాయి దీక్షిత పాతకి శుక్లిక మిశ్రీపి అగ్ని షాష్టిషిసి ద్వివేదిని తీర్పినే పాండాయని తుర్యవేదిని యను కన్యలను భార్యలనుగా నొసంగెను. ఆ దంపతులకు బమనాశుగురవంతున గోత్రీకర్తలగు కుమారులు గల్గిరి. వారి పేరులు కళ్యాపుడు భరద్వాజుడు విశ్వామిత్రుడు గౌతముడు జమదగ్ని పశిష్టుడు వత్సుడు సౌతముడు పరాశరుడు గర్బుడు అతీభృగువు అంగిరస్స శృంగి కాత్యాయనుడు యూజ్ఞవలుక్కుడు నని యెర్పించెని. కణ్ణుడు సరస్వతీశాసనముచే మిశ్రీదేశమునకేగి ప్రేమ్యులచే సంస్కృతము భాషింపజేసి పదివేలమందిదాక వారింస్ట్రోఫిషస్టుమ్హోని బ్రహ్మవర్ణమున కేతెంచెను. వారందరు తపస్సుచేసి సరస్వతీని బ్రహ్మస్సం జేసికొనిరి. అయి దేండ్రుకు దేవి ప్రాదుర్భవించి యూ ప్రేమ్యులను శూద్రు వర్ణాతములను గావించెను. వారందరు కాదున్నతి (పడ్చొంగము) నాశ్రియించిరి. వారిలో రెండువేలమంది వైశ్వులయిరి. వారిలో నాచార్యవృథువు అనునాతుడు కళ్యాపనేవక్కుడు పం

జెండెండ్లు తపముచేసి కణ్వుని యనుగ్రీహ మందెను. వానికిఁ గణ్వుడు తూర్పుదిక నొక గ్రామమచ్చెను. అది మాగధ మను పేరొందెను. కణ్వుడు స్వరస్తుఁడైన తరువాత శౌద్రీవ్యులయిన మేచ్చులు యజ్ఞము లొనరించి యింద్రీపి సేవించిరి. ఇంద్రీఁ డందులకు దుఃఖించి దేవతల్కో వేదములను హరింప భౌపూర్వు జుడై యవని నవతరించెను. అతడే జనుఁడను పేరొందెను. వానిభూర్య 'జయని' యను నామె. వా రదితికశ్యవుల యంశము ల చేకటస్తమందు బుట్టిరి. వారివలన నాదితులు గోక త్వేము కారణలయి జనించిరి. కర్కునాశ యను నదితీరమున బోధగయ యను పురము గలదు. వారచట నినసించి బౌద్ధశాస్త్రిరములు గావించిరి. వేదములను శౌద్రులవరముచేసి విశాల కేగిరి. సమాధినున్న మునులందఱకు నా ధర్మముల సేర్పి వెడలిపోయిరి. అదిమొదలు భూమిపై దేవతలు లేకుండ వెడలిపోయిరి. మేచ్చులు బౌద్ధులయిరి. మఱి యతరులు వేదతస్మరు లయి. సరస్వతీప్రభావముచే వా రార్యు లనబడిరి. వామ దేవపితులకు హవ్యకవ్యములు సమర్పించిరి. కలిలో సరువదియేడువేల యేండ్లయిన తరువాత ఒ లి పం ప గా మయూసురుఁ డవని కేతెంచెను. శాక్యసింహగుపై ప్రసిద్ధికెక్కెను. అతడు బహుమాయావి. గౌతముఁ డను చేర నతడు బౌద్ధ ధర్మమును వ్యాపింపఁజేసెను. వానిచే నన్నితీర్థములందు యంశీములు సాపింపఁబడెను. శిఖాయజ్ఞప్రవీతములు వీషి వర్షాసంకరులయి పదికోట్లమంది యార్యు లయ్యేడ బౌద్ధులయిరి. అయిదు లక్షల

మంది మిగిలినవారు పర్యాతములకు బోయిరి. చతుర్మౌదప్రభావ ముచే వశీశ్వంశీయులగు రాజు లినువదినాల్ని కుటుంబముల వారు యోధులయి బొధ్యులను జయించేరి. వారిని సంస్కరించి వింధ్యదశ్శీణమున స్థాపించేరి. అచట మఱల వర్ష న్యువస్థ యేరుడైను. అయిదు లక్షలమంది యూర్యులు చరించిన నేల యూర్యావర్త మనంబడైను. ఈ మాటలిని కృష్ణచెతన్యుడు జగన్మాధుని శిష్యుడయ్యైను. శుక్లదత్తుని కుమారుడు నిత్యో నందుడను విప్రీడు జగన్మాధునశు శిష్యుడయ్యైను. అంతట నయ్యాపాపతి యసిరుధ్వాడు వారిద్రాయెడు బ్రిసన్నుడయ్యైను. మార్కండేయవటమున జగన్మాధుని దర్శించి సముద్రమందును నిందిమ్యమ్ముసరస్సున స్నానము చేసినఁ బుంజుస్నము కలుగదు. ఈ కథయు ననంతఫలదము. ఇట్లు నడుచిన కథ విని కలిచే శార్మితుడై బలి దుఃఖతుడై మయునిశో సుకందముడనుమ్మేచ్చ రాజు నా యభివృద్ధి కోరువాడు. వానికి సివు సహాయము చేయము. అనిన మయుడు నూరుగురు దైత్యులతోఁ గూడి కర్మభూమి కేతెంచి యేడు మోత్తపురములందును యఁత్రీము లను నిర్మించెను. వానికిఁ గ్రీందుగానుస్న లోకములన్నియు మ్మేచ్చమయము లయపోయెను. అంతట నార్యులకు శోక కారణమై పెద్ద కోలాహలము బయలు దేరెను. కృష్ణచెతన్య భక్తులగు వైష్ణవు లడి విని గురూపదిష్ట దివ్యమంత్రీము జపించి ధన్యులయిరి. రామానందుని శిష్యుఁ డా మంత్రీమునూడల క్రీందుగా నువ్వేశించి యూమ్మేచ్చు లందరిని వైష్ణవులను గావించెను. ఫాలమునఁ దిశాలచిహ్నముగ (జామములు)

కంఠమునఁ దులసిషూల నాలుక్కుపై రామనామము వారికిఁ
బ్రిథానము లయ్యెను. రామానందుల మహిమచే స్తోచ్ఛు
లందరు వైష్ణవు లయిపోయిరి. రామానందమతమున వారు
'సంయోగులు' అను పేరందిరి. ముఖ్య వైష్ణవులగు నార్య
లయోధ్యాయందు వసించిరి. నింబాదిత్యుడు (నింబార్థాడన్న
షాట) శిష్యులకోఁ గంచికేగను. అచట రాజమార్గమున
నున్న స్తోచ్ఛ యంత్రమును జూచి తన గురుమంత్రమును
విభోమనుగా: (తలకిఁందుగా) జేసి యుపదేశించి యచటనే
యుండెను. అంతట నచటివారందు వైష్ణవులుపి. విష్ణుస్వామి
హారిద్వారమునఁ దన నర్దముకోఁ గేగి యచటి బొండుయంత్రి
మును దలకిఁందులు చేసెను. ఉంధ్వఫుండ్రిము (రెండు రేఖలకోఁ)
దానినడుమ బింమవునుంచి తులసిషూల దాచ్చి మోమున
మూర్ఖవ మంత్రము జపించుట వారి లక్షణమయ్యెను. మధుగుటు
పూర్థవాచార్యులు వచ్చి రాజమార్గమునందలి బొండుయంత్రి
మును దలకిఁందుచేసి లలాటమున ముక్కు సగ్గుగము, చివరి
దాక కరపిరపత్రితుల్యమయిన బొట్టు, తులసినేరు, రాఘాకృష్ణ
మంత్రము తన ముఖ్యులక్షణములుగా బ్రిచారము చేసెను.
శంకరాచార్యులవారు శైవమార్గవరాచుణులయి రామానుజుల
యూజ్య చేఁ గాఢిపురమునకేగి యచట బొండుయంత్రమును దారు
మారు చేసి మోమున త్రిపుండ్రము, రుద్రాక్షమాల, గోవింద
మంత్రము నువదేశించెను. రామానుజులు తోతాదరి యను
పురమునకేగి లలాటమునఁ గంఠమందు నూర్ధు రేఖలనడుమ
పనువుపచ్చని యూర్ధు రేఖయొకటియు తులసిషూలయు నుపదే

సించెను. ఉజ్జయినియందు వరావామిశారులు యంత్రము నిష్టలముచేసి యందరిని శైవులను గావించెను. ఫాలమున చిత్రాభస్కరము, కంతమున రుద్రాముఖమాల, శివనామజపము నాతని మతచివ్వము లయ్యెను. కాన్యకుబ్బమున వాణిభూమ ఇందు అర్థచంద్రాకృతియైన నామము, రక్తచందనమాల, దేవీ నామము నాతని లక్ష్మణములయ్యెను. ధన్యంతరి ప్రమాగలో యంత్రము నశింపజేసి అర్థభాగ మెళ్లని పుండ్రము, నొక బిందును రక్తచందనమాలయు తన చిహ్నములుగా నుంచెను. భట్టోజి యుత్పలారణ్యమేగి తిరీపుండ్రము, కంతమున రుద్రాముఖమాల విశ్వనాథనామజపము లక్ష్మణము నొనరించెను. రోషణి డ్యూకయను పురసేగి యచటి యంత్రమును దల కీంమచేసి జనమునకు బ్రహ్మమార్గ ముపదేశించెను. జయ దేవుడు ద్వారకలో విష్ణుభక్తి యొక మెళ్లు నామము ఫాలమున, మెడలోఁ దామరపూసలమాల గోవిందమంత్రము ముఖ్య చిహ్నములు గావించెను. ఇఱు శైవులు వైష్ణవులు శాంతులుగాఁ బలురీతులయిరి. శాంతులు నిర్దూణులు, వైష్ణవులు సగుణులు శైవులు సగుణావిర్ణులు నై యొప్పిరి. నిత్యానందుడు శాంతి పురమందును నదీహనగరమున హరియు, కబీశు మాగధమందు, రైదాసు కలింజరమున, సధనుడు వై మిశ్రమున సమాధి నందిరి. ఇప్పటికేని వైష్ణవసంఘము లటనున్నవి. యజ్ఞవృద్ధియయ్యెను. ఇంతవరకుఁ గృహచెతన్యులవారి దివ్యచరిత్ర మిశ్రమ దల్మతిని. మయానురాదులు నిష్టులుతై బలిదగ్గరకుఁ భోయిరి.

—: 22 అ. అక్కను - అతని యాస్థానవండితులు :—

బలి యా కథ విని రోవణుడను మఱియెక రక్కసుని చిల్చి ‘తిష్ఠిరలింగుని కొడుకు సరుషుడనువాడు కలదు. నీవు వానికడ కేగి రాతునకార్యము చక్కచెట్టుము’ అనిన వాడు వేదమారగముయిన దేహలీచురవాసులను బాధుచేసెను. సరుషు⁴ దైండ్లు పాలించినతనువాత వాని కుమారుడు ♀ ‘శాబకు’ ఇరువదేండ్లు పాలించెను. అవ్వల హోమాయున్నత (హుమాయుాణ) మదాంధుండై దేవశక్తునై పాలించెను. దేవశలవ్వుడు నదీహోవనవాసియగు కృష్ణచెతన్యుల శరణుఁ బొంటిరి. అంతట నాస్యామి రోవముగొని వాని రాజ్యమునకు భంగముచేసెను. అంతట మహారాష్ట్రాలు శేష శాసునికి (ఇతడున సూర్యంశమువాడు) బట్టముగట్టిరి. వాడు స్నేహ్యుడయ్యై ఫీలీని న్యాయముగానే (15 సంవత్సరములు) యేథను. (పీని హుమాయుాన్ మరలజయించి యొక్క సంవత్సరము పాలించి నట్లు చరిత్ర కన్పించుచున్నది.) జంకరాచార్యులవారి శిష్యుడు బ్రహ్మచారియ నగు ముక్కందుడు ప్రియాగలో⁵ దపముచేసి యియవదిమండి శిష్యులలో⁶ గూడియుండి బౌబరుచే దేవశలు శ్రీష్టులగుట విని తన దేవము నగ్ని లో హోమము గావించెను. వాని శిష్యులు నగ్నియం దురికిరి. ఆవుపాల్వో రోమములో⁷

⁴ వాబరు కాలము కీర్తి శ 1526-30 పుఢ్య. ⁵ బౌబరు కుమారుడు హుమాయుాన్ కీర్తి శ 1530 పుంచి 1556 దాకా. హుమాయుాన్ కొడుకు అక్కరు కీర్తి, 1556-1606 కరక పాలించినాడు. అక్కరు కొడుకు సీక్కు. తీవికి ‘ఖండాగీర్’ అను బిఱడున్నది. ఇతడు ఏబది యెళ్లు పరిపాలించిన టీం

గూడ తావిన దోషముచే ముకుందుడు నేచ్చుండై జనించెను. వఱమాయాను కుమాయుడై కాశ్మీరమందు జనించెను. అతని జస్మసమయమున నశరీరపాణి ‘ వీఁ డకస్క్రూతుగా నుదయించినాడు, మంచి భాగ్యశాలి. పైశాచమార్గమున నింత వాడు మతిమొకఁడుండడు. వీఁడు ‘అశబు’ (అక్కురు) అని పిలువబడును. శ్రీధనుడు, శ్రీపతి, శంఖపు, వరేణ్యఁడు, మథువరీతి, విమలుడు, దేవవంతుడు సోముడు, వర్ధనుడు,

డస్సుదికాని ఇతహసికెండెండ్కంటే బాలించిపట్లు ప్రమాణాతరాలు కనిపించుటాను. జనాగిర్ కుమారుడు ‘ఖుద్దువడు’ అని యా పురాణములో గనిపించుచున్నది. పీనికే ‘పాజహిన్’ అను లింగున్నట్లును, ఆపేరే ప్రపిన్ధిగా వ్యాపించివట్లన్నది. పీని రాజ్యకాలము పదియేండు. ‘పాజహిన్’ కుమారులు నొళు నవరంగుడు. పీనినే చౌరంగజీబు అని వాడుచున్నారు. పీని రాజ్యకాలము కీర్తి. క. 1658-1707 చౌరంగజీబు కొడుకు అలోముడు (అలీమ్) ‘బహుమార్పణ’ యని పీని నందురు. శివాజి చౌరంగజీబును జంపి పిమ్మిలు నా రాజ్యమున పీని దన పత్రమునఁ బ్రతినిధిగా నుంచెను. ఈ బహుమార్పణ కీర్తి. క. 1718 దాకా (అయిచెండ్లు) పాలించెను. ఫలుషుడు (పక్షల సియర్ యని చరిత్రీలో వాడుక) 6 సంవత్సరములు పాలించెను. పీఁడు బహుమార్పణ కొడుకు జహందర్ పా యనే వాళ్ళి చంపి రాజ్యానికి వచ్చినాడు. (ముకులుడు పేరు పురాణమున గనిపించుచున్నది. వాడే జహందర్ పా అయి యిందును.) జహందర్ పా కొడుకు మహిముడు (మహామృదుషాహ యని చరిత్రీలో వాడుక) పీఁడు కీర్తి. క. 1777-1806 వరకు బాలించెను. పీనికాలములోనే పార్శవికరాజు నాదర్ పా దండై కీ వచ్చి ధీలీ నాక్రమించుకొన్నాడు. మహామృదుషాను కైదు చేసినాడు. పీఁడు ధీలీ రాజ్యమందు చాలా దుండగములుచేసి ధనము కొలగొట్టి మర్యాదాసును దీసికాని పార్శవికమున కురాసాన్ కు వెల్లపోయినాడు. ఈ ‘కురాసాన్’ పదమే యా పురాణములో ‘ఖురజము’ అని వాడబడినది. ఈ మహామృదుషా కొడుకు ‘మహిమత్యున్యఁడు’ అని యా పురాణమునందున్నది. ఈ పేరు చరిత్రీలో కొరకలేదు.

వర్తకుడు, రుచి, మాంధాత, మానకారి, కేశవుడు, మాధవుడు, మథువు, దేవాపి. సోమపుడు, జ్ఞానుడు, మదనుడు, నను వారికి గురువైన ముకుండుడు నీ యింట జనించినాడు” అని యువకరీరవాటి “పుమాయూనుడు” డెల్పును. అకి విని వాడు దానములు చేసెను. అక్కమచుఁ బదియేండ్ల యామున వాని తండ్రి దేహలికి పచ్చి (ఫిల్మీకి) కేషశాఖని జయించి రాజయ్యును. అప్పుల నతుఁ ఛోకయేడు పాలించెను. పిమ్మటు ‘అక్కము’ రాజయ్యును. అక్కమచుఁ బూర్యజన్మమండు శిష్టు లయినవా రాతని రాజరికమున మంత్రులుగా నైరి. కేశవుడు గానసేనుడు (తాణసేక అను సంగీత సండిషుడు) వైజవాక్కు మాధవుడు హరిదాసు మధ్యాచార్య వంశియుడుగు మథువు (సర్వరాగజ్ఞాపి) నతని యాస్తానమం దుండిరి. గతజన్మమున దేవాపి య ను వాఁ దు వీరబలుఁ డను వేర నుండెను. అతనికి పాశ్చిమాత్ముడు, సోమపుడు, మానసిం హుడును గౌతమవంశియుడు సేనాపతు లయిరి. సూరుఁడు, దక్కి ఇండు ననువా రాతని యాస్తాన పండితు లయిరి. చిల్ప మంగలుఁ డను నభినయ శాత్రువేత్త యక్కమనకు మిత్రుఁ డయ్యును. మహనుడను బ్రాహ్మణుడు పూర్వ దేశీయుడు నరకుఁ డయ్యును. చందులుడు రహస్యక్రిడా పండితుఁ డయ్యును (కామశాత్రు పండితుఁ డన్న మాట). తులనీశర్మ పొరాడికుఁ డయ్యును. రాఘువానందుఁ డను నతఁడు శ్రీలకుఁ శిత్యం గఱపువాఁ డయ్యును. అతఁడు రామానందమతము

వాడు. (శ్రీ)పతి గుర్చికివాడు. మధ్యమతమువాడు. సూర్యదాను కృష్ణలీల యను గ్రీంథము రచించిన కవి. చంద్రిభుటుని కులమున శంఖుడు జనించెను. అతడు రామానంద మతస్థుడు. వరేఖ్యాడు నంతియే. కలికు డనువాడు భాషా ఘండళ్ళాత్తు జ్ఞాడు. మధ్యమతమువాడు. అతడు రామలీల యను గ్రీంథమును రచించెను. కేశవుడు విష్ణుస్వామి మతస్థుడై జనించెను. కవిప్రియము మొదలయిన గ్రీంథముల నాతడు రచించెను. రామకోట్టుత్తు యను గ్రీంథమునుగూడ యూతడు రచించెను. సోముడు నింబార్కమతమువాడై జనించి రహస్యకీర్ణించాత్తాత్రము రచించెను. వర్ణనుడు చరణదానకుఁడై జనించి జ్ఞానమూల యను గ్రీంథము చేసెను. అతడు రైదాస మతము వాడు. వర్తకుడు, రోషణ మతస్థుడు. రత్న భానుడు జైమిని సూత్రములపై భాషాటీక (హిందిటీక) రచించెను. రుచి మధ్యచార్య మతమున జనించెను. అతడు నానాగానమయ మైన ‘లీల’ యను గ్రీంథము రచించెను. మాంధాత కాయస్త బాహ్యమైనడు. మధ్యచార్యుడు. భాషాభాగవతము రచించెను (హింది భాగవత మన్మహాత). మానకుడు స్త్రిరూప ధారియై ‘మింరా’ యను పేర రాజకుమారికయై కృష్ణభక్తి నొండెను. ‘మా’ యనగా తోభ. ‘తు’ అనగా గమనము (సడక) యేసుఁగు బోలినది. కాన ‘మింరా’ యను పేరేర్పడే నటు. ఆమె మధ్యచార్య మతస్థురాలు. ఇదంతయు భాషా గ్రీంథముల చరిత్రీగా సీకుఁ దెల్చితిపి. ఇంది కలిపాపహారము,

— : చౌరంగజీబు - శివాచీ : —

అక్ష్యరు యేబదియేండ్లు పాలించి స్వర్గ మంచెను. వాని కుమారుడు సలోముడు (సలీము) నబదియేండ్లు పాలించెను. వానికి నల్లయు కొడుచులు. అందు నవరంగుడు మధ్యముడు (చౌరంగజీబు అన్నమాట) వాడు తండ్రిని యస్తు దమ్ములను జయించి రాజయ్యెను. పూర్వాజ్ఞామున వాడు అంధకుడెను వాడు వాని యంళముచే గర్జుభూమియందుఁ బుటైను. వేదములను దేవతలను భీష్మ ముసర్పి రాత్మసపత్నము వృద్ధి చేసినాడు. ఆమాటవిని కృష్ణచెతన్యులు వంశక్రయ మగులని వానికి శాప మిచ్చిరి. వాడు నలుబది లోమ్మెది యేండ్లు పాలించెను. సేవాజయుఁ డను రాజు (శివాజీ యన్నమాట) దేవ పత్రము వాడు. మహారాష్ట్ర బౌహ్యమిడై వాసిని జంపి వాని కొడు కును భిలీకి రాజు గావించి తాను దక్కిణ దేశమునకు వెడలిపోయైందు. చౌరంగజీబు కొడుకు అలోముడు (అలీము) ఏదేండ్లు పాలించెను. పీమ్ముట వాడు విద్రీ థమ రోగముచే జనిపోయెను. విక్రిమార్క్ - శకము పదునేడువందల డెబ్బిదిలో (కీ. శ. 1713 లో) అలోముడు చనిపోయెను. తాలనుని కులమున స్తోచ్ఛుడగు థలయముడు జనించి ముకలుడను వాని కులము నంత మొందించి రాజ్యమేలైను. అతడు పదియేం డ్లెలి శత్రువులచే మరణించి డైత్యలోకమున కేగెను. వాని కొడుకు మహామదుఁ డిరుపదియేండ్లు పాలించెను. వానిరాష్ట్రమును నాదర్ హా'అను డైత్యుడుపచ్చి యార్యులను

సంహరించి ఖురజమను దేశమునకు వచ్చేను. మహామదుని కొడుకు మహామత్తువ్యాదు తండ్రి¹⁾ రాజ్యముగొని యైదెండ్లేను. వాడు తాలనుడను లేచ్చుని వంశములోనివాడు. మహారాష్ట్రులచే సంహరింపబడెను. * క్లీర్ నవ్వు వదియేండ్లు మాధవుండు మహారాష్ట్రుడు పాలించెను. అప్పుడు ఆలోమాడు (పీటు మరియుక ఆలీము) రాజ్యమును బడసెను. వాని రాష్ట్రమున స్వదేశరాజులు గారీమముల కథిపతులయిరి. (చిన్నచిన్న జమిందారు లైరస్సుమాట) మాండలికు లపుడ్కుపయైరి.

—: వానరులు - గురుండులు :—

ఇట్లు ముహ్వదియేండ్లు చిల్లరాజ్యములు వ్యాపించెను. అయ్యెడ దేవతలందరును కృష్ణచెతన్యన్నికడ కేగుడెంచిరి. కృష్ణంశభూతుండగు నత్తుడందరిదుకిఖము గమనించి ముహూర్తమాత్రము థ్యానించి దేవతల నిట్లనియె. మున్న రామచంద్రప్రభువు రావణుని సంహరించి కోతుల నమ్మతపర్చ ముచ్చేండున్నివింపజేసెను. వికటుడు, వృజిలుడు, జాలుడు, పరిశీలనుడు, సీంహలుడు, జవుడు, నుమాత్ముడు నను తక్కువరకుపు వానరుల పార్చనచే వారికి దేవాంగనలకు రావణుని వలనఁ

* మాధవుండు నీ మహారాష్ట్రుడు ధిల్లికి వీచింటుగానన్నట్లు చరిత్రకన్నించుచుస్తుది.

గలిగిన కన్యల నొసంగి వెండియు వారితో నిట్టనియు.
తి “మిమిమాపేచులతో” జాలంధరనిచే నిర్వితములను దీన్యముల
యందు మిము మిము రాజు లయ్యేదచుగాక ! నందినీ
ధేనువునకు (గోవునకు) • కుండము (తల) నుండి జన్మించిన

త నాడు ‘జాలంధరములు’ అనుపేరు కొన్ని కీళుల కప్పుడున్నట్లు తోచు
చున్నాయి. రామభక్తులగు వాసరు లా జాలంధర శ్రీపతింశులకు రాముల్లాడే
వెళ్లి పరిపోలన చేసినప్ర దా యూ వాసరులపేరు లా యూ శ్రీపతులకు
వరువాత వచ్చియుండును. వికటశ్రీపతు, శృజులశ్రీపతు, జాలశ్రీపతు,
వరలీనశ్రీపతు, సింహాలశ్రీపతు, జావాశ్రీపతు, సుమత్రీ (సుమత్రా)
శ్రీపతు.

♦ తేప్తాయుగమునాటే కథ యిక్కుడ సంబంధింపటిడినది. మున్ను
విశ్వామితుకు వచ్చేనితో యుద్ధము చేసినప్పుడు నందినీధేమవుయొక్క
శరీరమునుండి పెక్కుమంది మ్లేచ్ఛులు జినించిట్లు శురాణములలో నున్నది.
నందినీధేమవుయొక్క ‘కుండము’ నుండి జినించినవారు మ్లేచ్ఛులలో నొకరక
మగు ‘గురుండులు’ అన్నమాట. శ్రీమహారతము ఆదిపర్వము 175 అంశ్య
యములో నిట్టున్నది.

క్షో || అస్పుజ త్వంవాన్ పుచ్ఛుత్ ప్రసిద్ధాన్ దాచిదాన్ శక్తాన్
యోనిదేకాచ్చ యవనాన్ శక్కపత శ్యాలరాన్ బహుాన్
మూత్రపత శ్యాస్పుజతాంప్తి చ్ఛం భాం శైఖ పార్వతు
శాంఢాన్ కిరాతాన్ కాంభోజాన్ సింహాలాన్ బర్మితాన్ భక్తాన్
చియకాంషు పులిందాంషు చీనాన్ హశాటాన్ ఫకేరాన్
ఫసర్ శైనాత స్థా గ్రం ల్లేచ్ఛువ్ బహూవిధా వథి. 26, 27, 28.

విటుఁడు అనే వాసరుఁడు రామోళ్ళచే జాలంధర దీపములప్ప నైల్లి యంతకు శూర్యమే యక్కిదున్న గురుండు లసెడి ప్రేచ్చులను జయించెను. ఆ వికటు వాసరుని పరంపర యక్కిదుఁడే యండి గురుండులతోఁ గలిసిపోయి సంశాఖమును గని యండురు, వాకే కోతిముఖములు గలవారుగా ప్రటి యాదేశేఖమునకు వద్దకమునకై వచ్చి ‘కలకత్తా’ లా కోవర మేర్పుజమకోని యండురు. మొదట గురుండులు శౌభ్రవత్తములయిం యండి ఏనుకోస్తు తరువాత కైస్తమత మహలంలీంచిరని యా పూర్ణాణమునుబట్టి తెలియుచున్నది.

“వికటుమను పడమటి దీపమున వానిభార్య వికటావతి అవుకాళల మార్గమున (ఎనమండుగుచు తుళురు గల ఒక నిపుణసంఘము పార్ట్ మెంటు అన్నమటు) ద్వారా పరిపాలించినది. ఆమె భర్త పుల్లామార్చి ‘కలికాతా’ (కలకత్తా) యం డుండెను. అతడు వికోమార్క్ శకము 1824 లా అనగా” కీ. శ. 1766 లా (వికోమార్క్ శకంలో నీటి తీసివేస్తే కీ)స్తుకము వచ్చును) రాజుగానుండెను” అని మూలములాఁ నున్నది. ఇది వికోరియాకథగా ముడి పెట్టుటుండ గుదురుటలేదు. వికోరియాకాలము 1766 క్రీ.శ. అనుం పొసగడు. ఈకాలానికి సరిపడుటలేదు. ఇ క్కి ద ను ० డి యున్న కథకు పార ఫేదము లుండి తీరవలెను. పోత్తుకము మదిరీతమైన యా భవిష్యత్తురాణ ప్రతిబింబియాకథ చరితోలో సరిపడుటలేదు. వికోరియా కాలము క్రీ. శ. 1858 అయి యున్నది. అదిగాక యామె భర్త ‘పుల్లామార్చి’ అని తరువాత కీకములాఁనున్నది. అది ‘అబ్బార్ విక్ ర్’ అనేవాని అసలుపేరుతో నెట్లును సరిపడుటలేదు. వికోరియా రాజ్యకాలమును భవిష్యత్తురాణములాఁ నెవరో చేస్తియండురు. తెలా అంతకు శూర్యమున్న కీకములు తీ సి వే సి పుఱుఁపుఱ. ఆ కూర్చునాత గుంచుణు విషపుఱ పుపాలింతువన్నమాట.

నేచ్చులు గురుందు లనంబడుదురు. ఆ జాతివారు మిండు జెప్పిన దీపములం దుండురు. మింగా గురుందులను గెలిచి యచట రాజ్యము నేయుడు” అనిన వారివాక్యము విని యూ ఎనరులు సంతోషపడి యేగిరి. వికటుని వంశమువారగు వానరులకు నచట జనించిన గురుందులు వానర ముఖము గలవారయి వాణిజ్యమున్నకై యిక్కడికి (భారతదేశమునకు) వచ్చిరి. ఆ నచ్చిన గురుందులు బొధ్మ మతస్థులు. ఉశ్శపుత్రమహతమున నున్నవారు (మనుకీన్నమతము స్వీకరించిరన్న మాట). వారి హృదయ మతము మయినది. సత్యవ్రతము, కామజయము, కోవము లేకపోవుట, సూర్యాభక్తి, వారిలత్తుణములు. ఆగురుందులలో ఆర్థికుడనువానిని (హౌస్టింగ్స్ ఏమో) కలికాతాయందు సాపించిరి. వికటుడ డనువానిభార్య వికటావతి పళ్ళిమ దీపమునకు రాణియయ్యెను. ఆమె అట్టకొళమార్గమున రాజ్యమునేలెను. ఆమె భర్త పులోమార్చి కలకత్తాయందుండెను. విక్రముని తరువాత కలిలో 1824 సంవత్సరము తరువాత పులోమార్చి రాజయ్యెను. వారి వంశమున నేడుగురు గురుందు

కూడా కుదురలేదు. ఆమె తర్వాత సప్తమ ఎడ్డుడు, పంచమజార్చి, అష్టమ ఎడ్డుడ్డు, ప్రస్తుతము ఆరథజార్చి పరిపాలన నాశ్చర్మిమే జరిగినది. ప్రస్తుతము జార్చి పరిపాలనకాలములో భరతదేశమునకు వచ్చిన స్వాకంత్ర్యము నూట లేనేలేదు. కాన యిక్కడి క్లోకములన్నియు ప్రస్తుతములేయని నా యథి పూర్వయము.

ప్రిన్స్‌క్రమ కీ). ఈ. 1958 దీనికి రెపి కలుపగా విక్రీమ శకము 2011
పదుచున్నది. ఈ పురాణమునుబట్టి యిష్టపుటి పరిపోలనల క్రిమిట్లున్నది.

విక్రీమ శకం 1824 సం॥రో మార్కీ విషటావతి.

‘విక్రోరియోభ్రత విక్రో
ల్ప’

శ4 సం॥రములు వీడుగురు గురుండులు

విక్రీమ శకం.

1888

8 వ వాడు బ్రాహ్మిలుడు ఎంతకాలమో లేదు.

12 శైకలుఁడు 9 వ గురుండుడు

32 లార్మలుడు 10 వ గురుండుడు.

విక్రీమ శకం.

1932

ఇటు మిండ వొనులు.

వారిలో 1 అర్జు తఁడు

ఇతని రాజ్యకాలమొంతో
యిష్టపురాణములో లేదు.

2 దేవకర్మడు.

60

1992

దేవకర్మని తరవాత వొను

పంక్తమువాయ(థిగురు) పరి

సాలించిన కాలము 200

200

పన్నగారి(11వ వొనుడు.)

24

ఇతఁడు పన్నగులజే

పురణించునట)

—

2216

ఇక్కడినండి నాగులు పరిపూర్వించురు.

లనువదినాల్సేందు రాజ్యమునేని నశించిరి. గురుండులలో జీవించవ
రాజు న్యాయముగా నేలుచుండగాఁ గలివివ్వము పూషిబలిదావ
ఫుదు మురానురుని దేవదేశమునకుఁ బంపెను. (భారతదేశమున
కన్నమాట) ఆ మురానురుడు భార్టిలుడను రాజును వశము
చేసికొని యూర్యాధర్మ నాశనమునకై వాని కథివ్యథి చేసూ లైను.
మూర్తిని ధరించిన దేవతలందరు నయ్యెడ యజ్ఞాంశుండయిన
యోగికడ కేగి నమస్కారించి మురానురుడు వచ్చిన సంగతి
తెల్పిరి. అంతట కృష్ణాంశుండు బొధ్యులగు గురుండులు నాశన
మగుదురుగాక యుని శిపించెను. అంతట గురుండులు కాల
పేరింతులై యొక్క సంవత్సరములోనే క్షయముహందిరి. ఆట్లు
నశించినవారిసంఖ్య ముప్పుదివేలదాక యుండెను. భార్టిలుడను
నాస్తిచ్ఛ రాజుళాపదండనముచే నశించెను. తొమ్మిదవగురుండు
'భేకలుడు' అను వీరుడు న్యాయముగాఁ బండ్యోండ్యోంపు
పాలించెను. వాని పరిపాలన మార్యాదేశమునందును నడుచెను.
పదియివ గురుండుడు లార్డులుడు ముప్పుది రెండేండ్లు ధర్మ
యుక్తముగాఁ భాలించెను.

—♦ పోనులు :—

లార్డులుడు చీవోయిన తరువాత మకరండకులమున జనించిన
యూర్యాజాతీయులు హిమతుంగవానులునగు వోనులు రాజ్యము

♦ ఈ పురాణములో రాబోవు రాజులచరిత్రీ చెప్పునప్పుడు కూడా
భవిష్యత్తీస్తాయా ప్రయోగము చేయబడలేదు. భూతకాల కీయలే కనిపించు
చున్నాచి. చదువరులు వానిని భవిష్యత్తీస్తాయలగానే ఆశ్చర్య పడచుకోవ
పాలెన. మూర్ఖునుపరఱాముగా నాంధీకరించుటలో మాలములో సుస్నేహి
భూతకాల కీయలనే వాడితిని.

నకు వచ్చిరి. వారు బభ్రీవర్షులు (బూడిదరంగువారు) చిన్న ముక్కులు గలవారు. గుండ్రినివారు. పొడవైన తలలుగలవారు. ఇట్టివారు థిల్లియందు రాజులైరి. ఏదు బొధ్యధర్మపరులు. వారలకు ఆర్జికుండనువాడు రాజయ్యెను. వానికొడుకు దేవకర్మందు గంగోత్తిగిరి శిఖరమును బండ్రీండేడులు రాజ్యాభివృద్ధికి ఘోరతవ మొనరించెను. వాని తపమ్మునకు భగవతి యుగు గంగాదేవి స్వరూపమును స్వేచ్ఛగాంబడసి స్వరలోకమున కేగెను. అప్పుడు కుబేరుడు వచ్చి వానికి మహాపదము నొసంగి ఆర్యమండల పరిపాలనము నొసంగి యంతర్థానమండెను. అంతట దేవకర్మం డరువదియేండ్లు మాండలికుండై యొప్పెను. వానివంశమునం దెనమండగురు రాజులు దేవపూజాపరులై రెండువందల యేండ్లు పాలించి స్వగ్రమందిరి. పదునొకొండవ మానుండు పన్నగారియను పేరుగలవాఁ డిరువదినాల్లు పరములు పాలించి పన్నగులచే మరణమంది స్వగ్రమెండెను. ఇంతదనుక మానుల పరిపాలనము నడచినది.

—: 23 అ. నాగుల పరిపాలనము :—

విక్రీమశకము 2264 సంవత్సరముల తరువాత భూతనంది రాజయ్యెను. ధనధాన్య సమృద్ధులగు లక్ష్మీ కుబేర యత్కు లగు మానులను కిల్కిలానగరమందు జయించి నాగవంశీయులు రాజ్యము చేసిరి. ఆగ్నేయ దిశయందు పుండరీకునిచే నిర్మితమై కిల్కిలయను పురమండెను. పుండరీకాదులగు నాగు లట పరి పాలన చేసినపుడు వారింటింటు బూజంపంచిరి. స్వాహాస్వధా మధ్యారములు దేవపూజయు, దేవతలను విడిచి మేరు శిఖ

రఘునం దుండిపోయినేవి. తుంగరు సింహుచిత్యాశ్చ చే శూక్రాన్యమం దాతివ భాగనును గ్రిటొంచి గేవతల కొసంగెను. మణి స్వరూపివన్నువులు శూన్యమునం దేవేవి పూరింపఁ బడినవో యవన్ని యుధుతనంది మజల రస్సుంచి కోశములం దుంచి మాండలికుఁడై పాలించెను. వానితరువాత శిశునంది యేబదియేండ్లు రాజయ్యెను, అతఁడు నాగపూజ చేయుచు దేవతలను దిరస్కు-రించి యిరువదియేండ్లు పాలించెను. వానితరువాత యశోనంది పోదుని సింహసన మాక్రిమించెను. అతఁడును నాగభక్తుఁడే. అతఁడిఱువది త్యై దేండ్లు పాలించెను. అవ్యాల వానికుమారుడు వ్రీపీరకుఁడు రాజయ్యెను. అతని రాజ్యకాలము పదకొండేండ్లు. ఒకపుడు బాహ్యాకుఁడు సేనతో వచ్చివడిన నాపిళాచమ్మేచ్చులుశోనికా నెల పోరాడి వ్రీపీరకుఁడు మ్మేచ్చులను లక్ష్మయందిని సంహరించెను. అయ్యెడ నఱువదివేలమంది నాగభక్తులును నశించిరి. రోమజదేశవాసియు మహాబలుడు నగు బాసలుడనురాజు యశోనందిని బిలిచి జాలావతియను తన కుమార్తె నిచ్చెను. అతఁడామెం గ్రిపొంచి యింటికి వచ్చెను. ఆమెకిక కుమారుడు బాహ్యాకుఁడను బలజాలికలిగెను. వాని వంశమున జనించిన రాజులు బాహ్యాకుఁలు పదముగ్గురు నాల్గువందల యేం డైలి మృతులయిరి. అయోముఖుడను బాహ్యాకుఁడు పాలించుతఱి పితృగణములందరు కృష్ణచైతన్యుని దర్శించి మొర్కిటి మేము పితృగణములము. నాగవంశ్యులగు రాజులు మమ్మునిర్తత్వముచేసిరి. శాధుతర్వమాదులు మాకు జరుగుట లేదు. పితృవృద్ధివల్ల పోమవృద్ధియు, సందువల్ల

దేవవృద్ధియు, దేవవృద్ధివల్ల లోకవృద్ధియు, లోకవృద్ధివల్ల పరీజావతియగు బ్రహ్మవృద్ధియు బ్రహ్మవృద్ధివలన నింటింట పరీక్షిమానపునియందు నానందము కల్పట నిక్కము. కావున మమ్మ రక్తింపుము. మేమనాది ప్రజలము” అనిన విని తంజ్ఞాంశుండు ఆర్యవంశ పర్థనుడగు పుష్యమిత్రుని పుట్టి పుట్టి గనే పదునాతేండ్ల ప్రాయము వానింగా సపతరింపఁ జేసేను. అతుఁ డయోనిజాడు. అయ్యొముఖాధులను దేశమునుండి వెడలగొట్టి రాజయ్యెను. శివాంశమున జనించినవిక్రీమార్కుఁడు. శకులను గంధర్వపత్రము వారిని జయించి పూజ్యాడైనట్లు నాగపత్రీయులగు రాజులను గోలకాస్యులను జయించి పుష్యమిత్రుడును బూజ్యాండయ్యెను.

—: పుష్య మిత్రుడు :—

పుష్యమిత్రుడు రాజ్యము చేయునాటికి విక్రీమశకము 2772 సంవత్సరములయ్యెను. పుష్యమిత్రుడు నూతేండ్లు పాలించేను. అయ్యాధ్య, మధుర, మాయ, కాళి, కాంచి, అవంతిక, ధ్వాతావతి యను మోతుపురముల నతఁడు పునర్థారణ జేసేను. కురు సూకరపద్మజ్ఞేత్రములు నై మికోత్పల బృందాది “పనట్టేత్రములు నానాతీరములును నాతని పాలనమున మతిలయుద్ధరింపబడినవి. అయ్యెడ ‘కలి’ గంధర్వాడై దేవ పితృధూమ కుఁడై బాహ్యం వేషమున పుష్యమిత్రుని దగ్గరకు వచ్చి మొక్కిం రాజు ! నీవు దయూళాలివి. ‘ఆర్యదేశమున పితృగాములు క్షాద్ధతర్వణాధులచే బూజింపబడవలసినవారు’ అనుట జ్ఞాపి ఉఱ్ఱునము. పుష్యకర్మము లన్నసర్దిని భూమిపై, జిచ్చిన

నాను లెనుబదినాల్గులక్కల జీవరానులతో సేదో రూపమున
జనింశురు. మయ్యాడేవో మిష పెట్టి యొ పితృపూజకల్పించెను.
ఇదంతయు వృథాశ్రమము వృథాకర్మము' అనిన విని రాజు
నవ్యి 'నీవు మూర్ఖుడవు. మూర్ఖుడవు. పరమేణుంగవు.
భువర్ణోకమును గంటికిఁ గనిపింపక శౌన్యులట్టుండి శాస్వరులై
(శేషోరూపులై వెలుఁగువారు అన్న మాట) పిండరూపములున
విమూసములమీఁడ సంచరించువారు పితృగణములు. ఉత్తము
లగు కువారులు పిండదానము చేసినపు డా పిండమే నభో
మార్గమున పితృదేవతలు విహరించుట కనువైన విమానవై
సర్వానంద ప్రీదాయకమగును. ఒక్క సంవత్సరము పిండపాయన
రూపమున వారి కునికి కస్పించుచుస్సుది. భగవద్గీత యందలి
పదునెనిఖిది యథాయములు, సప్తశతి మొదలయినవాని
పారాయణచే బిండము పవిత్రముచేయబడిన దేని యదిమూడు
నందలయీండ్ల దాక యుండును. శార్ధతర్వాదులు చేయక
భూమివై జరించు నరులు నారకులు. వారి నూటయొక్కతరముల
వారు నరకమందురు. శార్ధకర్మము గౌప్యధర్మము. శార్ధము
సర్వకారణము. అనినివిని గంధర్వుడైన కలి రాజును మొక్కి-
రాజు ! నీవు నాకు మిత్రుడవుకమ్ము. నీకు నేను కింకరుఁడ
నయ్యుదను. అని యతడు పుష్యమిత్రీని జేణొని తన పీపువైన
కించుకొని సప్తద్విషపములను నభోమార్గములను సప్తభండ
ములను నతనికేఱుపెను. పుష్యమిత్రీఁ డంతట నార్యధర్మ
వ్యవస్థ పునరుద్ధరించి పార్ణములువాసి యజ్ఞాంశునియందు
లీనమయ్యును.

—: ఆంధ్రీ లు :—

ఆంధ్రీదేశమందుఁ బుట్టిన సుగదుడను బలవంతుడు పుష్టమిత్తీడు లేకపోయని చూచి తాను రాజ్యము పాలించెను. కర్నూలూమి యం దాతుఁ డిరువది యేం టైలెను. వాని వంశమం దఱువదిమంది బహుమార్గులయి పుష్టమిత్తీని తరువాత మూడువందల పదియేండ్లు పాలించిరి. అవ్వల నాంధ్రీ రాజులు నశించిరి. అవ్వల నేచదియేండ్లు భూమి యరాజక మయ్యెను. అయ్యెడ తుండ్రులయిన నరులు లుబ్బులయి దొంగ తనములు మొదలయిన దారుళామైన పనులచే దీప్యముల గొల్ల గొట్టి దరిద్రులయిరి. భూమియందుబంగారమనునది నశించెను. అవ్వల భగవంతుడు ప్రార్థింపబడి వారికో “కౌశలకము అను దేశమున సూర్యాంశుచే ‘రాత్మసారి’ యెను రాజుగ జనించును. అ తుఁ డే వ మా ర్గ వ రా య ణుఁ కు. నా యూజ్యుచే నతడు మహీంశులమం దవతరించును.” అని

—♦ రాత్మ సా 8 ♦—

తేల్పి విష్ణుఁ డంతర్థాన మండెను. అంతటఁ బృజలు ‘రాత్మ సారిని’ అయోధ్యియందుఁ బట్టాభీపేకించిరి. ఆంధ్రిరాష్ట్రము నుండి రాత్మసులు కొల్లగొనిన ధనమంతయి నాతడు మరల రప్పించెను. రాత్మసులను జయించి యూ ధనమును గార్మిమ గార్మిమమిదు నిలిపెను. అతడు ఒక బంగారుకాసున కెనిమిది వెండినాణిముల విలువను నిర్ణయించెను. ఒక వెండినాణిము నకు నూరు ఆర (ఇత్తడి) నాణిములు. అయిదురాగినాణిములూక

ఆరనాటము, నాగము (సీసము) లైదింటి కొక రాగినాటము నని యిట్లు నాటముల చెలామణి యతని రాజ్యకాలమున సేర్పడెను. ఈ రాగి, నాగము (సీసము) వంగము (తగరము) నని యిట్లుకు దానిమింద నొకటి యుత్తమములుగా నాతడు నిర్మించెను. నూరు లోహానాటము లొక పంగనాటముగానట్ట డేర్పరచెను. ఏబదియేం డ్లతడు పాలించి సూర్యలోకమండెను. వానివంశమం దరువదిమందిరాజులు వేదవరాయములుగు వారు పుష్టమిత్రుని తరువాత 700 సంవత్సరములయిన తరువాత రాజులయిరి. వారందరు కాశలాన్యయసంభపులే. అప్యల సేబియేండ్లు మండలీకఁడైన రాజు లేకి చిన్న చిన్న జమిందారులు పాలించిటి. అప్యల బైదర్ దేశీయుడు విశారదుఁ డను రాజు ఆర్యదేశమున కేతెంచి లక్షసైన్యముకో తుండ్రిరాజుల సందత్తిని గెల్చి మండలీకుడయ్యెను. అయ్యడనరులు నానాకశలయందుఁ జత్రీవిచిత్రములయిన వను లూర్పారచేసి, వర్షాసంకరులయిరి. బ్రిహ్మత్తుత్త్రాయ వర్షములు నామమాత్రములయి కన్నించెను. ఆర్యులు వైశ్వాస్మాయులు శూద్రిప్రాయులు నయి నామమాత్రముఁ దేవతల నర్చించువారై యుండిరి. శారదుఁ డరువకి యేం డైలేను. వాని వంశమువా రారుగురు తరువాతి రాజులయిరి. పుష్టమిత్రుని తకువాత నూటపదుచాటేండ్లు వైనూరులు పాలించి నశించిరి. అప్యల నాల్గువందలయేండ్లు తుమ్మిలగు రాజులేలిరి. అప్యల నైషధ రాష్ట్రమున కాలామాలి యను వాడు రాజయ్యెను. అతడు చెల్లరి రాజులను జయించెను. యమాన్మాతీరమున “యమాభూయము” అను నగరము

యోజననై శాల్యముగలది కాలకాలము అను పేర నిర్వితము యైను. అందా ‘కాలామాలి’ యార్యశాజలకు బూజసీయుఁడైన రాజయైను. అప్పుడు దేవతలను బిత్తరులను పూజించుట మాని జనమెల్ల ప్రేతపూజ సేయబోచ్చిరి. నైషధదేశీయు లాక నూరేండ్లు దాక పాలించిరి. అవ్యాల వేయేండ్లు సీచులగు రాజు లేలిరి. దేవతార్చనము వేదమార్గము ప్రీతమాత్రముగా నుండైను. (అనగా వినిపించునేకాని యొందును కనిపింపదని యథర్థము). కలిలో ప్రమ్యమిత్రీని తరువాత 3132 తరువాత దేవతలు దుఃఖతుటై కృష్ణాత్మన్యుని దరికేగి మొక్కి ‘భగవంతుఁడా! ఇది కలికాలము. నాల్నివర్ణములు భ్రాష్టాచారములు వేతమయములయి యేబదియేండ్లే పరమాయ్యద్దాయము గలిగి దేవపితృతీరస్కారము సేయుచు పిళాచములను బూజించుచున్నారు. ప్రీతి గార్మిమమందును ‘కఫ్ఫుములు’ ((పేతములు) పూజింపబడుచున్న వి. నరులెల్లరు దుఃఖప్రాయములు గా కనిపించుచున్నారు. భూతప్రీతపిళాచములుడాఁసీశాకినీ గణములు నరులు తమను బూజించుచుండుటచే మదాంధులయి దేవపితృగణములను నిందించుచున్నారు. కాన మేము దుర్ఘలు లమై భూతనాయకులు బలవంతులయి యున్నారు. శరణాగత పత్నులుఁడపు కాన మమ్ము దయతో రక్తింపుము. అనిన విని యజ్ఞాంశుఁడు నదీహరోపవనమందు నివసించువాడు దేవతలం గని యిట్లనియై. మాగధుఁడగు రాజు పురంజనుఁడు బ్రిహ్మము పరుండై యుండును. వాని భార్య పురంజని. వారికి నాయుజ్ఞుచే విశ్వస్యాఖ్యి యను బలశాలి కుమార్తుడు గల్లను. అతుఁడు

బ్రీహ్మామార్గపతుడు.” అని యిట్లు తెల్పిన వదిమానముల కాకుమారుడు గట్టెను. అతడు జనించినవేళ ‘నశరీరవాణి’ ప్రమ్యమిత్యీ డెల్లు వర్షాభ్రంషాప్రీవర్తనమానేసెనో యట్టే యొబాలుడు బ్రీహ్మామార్గగామియై కలింద యమ మద్కుములను దేశములను జాతుర్వర్ణవ్యవస్థ కలవానినిగా నొనరించును. ప్రీజిలు బ్రీహ్మాభూయిషు లగుదురు. దుర్మార్గులగు రాజుల శిక్షించును. పద్మవతీపురమును బ్రీభాన నగర మొనరించును. అనిన పురంజయుడు తుఫార్తులకు దానములు గావించెను. అయ్యెడ కలిలో 8,800 గడచెను. అప్పుడు విశ్వసూధార్జి రాజుయైను. అతడు తుసుద్రీరాజుల వశపరచుకొని బ్రీహ్మాణవర్షావ్యవస్థచేసెను. అయ్యెడ తుశ్రియ వైశ్వ్య జూహులీలు, పిశాచులు, గుసుండులు మొదలయిన వర్షసంకరు లందరు బ్రీహ్మాణులయి పోయిరి. సంధ్యాతర్పుణ దేవపూజాదులు ప్రీవర్తనెను. వేదవిధు లాచరణకు వచ్చెను. అందరు నొకే భోజనము చేయువాయ, శోకే స్వాభావము కలవారు నయిరి. అతుడు దట్టరువదియేండు రాజ్యమేలను. వాని వంశమువారు వేయమంది రాజులయిరి. వారి పరిపాలనకాలము పదివేలయేండు. వారందరు యజ్ఞములందు దేవతలకు రాక్షసులకు సమముగానే యజ్ఞభాగము లిచ్చికి. దేవత లాశ్చర్యవడి యజ్ఞాంశుని శరణందిరి. అది విని కృష్ణచెతన్యుడు “ వేదము సాక్షాన్నా రాయముడు. జ్ఞానరూపము, హంసరూపము, ఆ వేదము యుగభేదముననుసరించి వర్షాభేద మేర్పరచినది. సత్యగుణుడు బ్రాహ్మణుడు, రాజునుడు తుశ్రియుడు, తామసుడు వైశ్వ్యుడు, తు

మూడు గుంములు సమానంశములుగాఁ గలవాడు జూదుడు. బ్రాహ్మణులచే బిత్తుదేవతలు కుతీయులచే సురలు, వైశ్వులచే యక్షరక్షస్సులు జూదులచే దైత్యదానపులు దృష్టినొందుదురు. కాయస్ఫుడను వర్ణమువానియందు నాల్గువర్ణములునుం గలపు. కాన కాయస్ఫులచే భూతపేరిత పితాచాదులు. తృతీచెండణు. ఇప్పుడు బ్రాహ్మణవర్ణమండే నాల్గువర్ణములు నిమిడియున్నవి. బ్రాహ్మసంకరమను సీవర్ణమందుదానపులు సగమును స్వర్గవాసులు సగమును దృష్టినందుదురు. కాన సేను శారాష్ట్రరాజునింట నవతరించెదను. అనితెల్పి యొక కళచే సోమనాథుడను వేర నట నుదయించెను. రాజులగెల్చి సముద్రితిరమున స్వయముగా రాజ్యముచేసెను. అయ్యెడ భూమికుతీవర్ణమయమయ్యెను. సోమనాథుడు యజ్ఞముచే సురతృతీచేసి యేబదియేండు రాజ్యమేలెను. వానివంశము నూటయేబదిమంది రాజులు దేవతాపియులై రాజ్యమేలిరి. వారి రాజ్యకాలము కొంచెమెక్కువగా ముప్పుదివేలయేండ్లయ్యెను. అంతటదైత్యులు దుకిథంచి కలిశో ‘మేము నూతెండ్ల శివునర్చించిన నిన్న మాకనుగ్రహించెను. సీలో సగము వజ్రమయము, సగభాగము కోమలము, సీశరీరము సుందరము. కాన మమ్మిరాష్ట్రము’ అనిన నాకలి గూడ్రరమున నవతరించి సింహికయను మాంసాశనియగు నొక ఆధీరి (గొల్లది) గర్భమున రాహువను వేరజనించెను. ఆశాహువుచంద్రపైరియైనల్లే యారాహువు సురపైరియ్యెను. వాడువుట్టినతరిభూమి కంపించెను. గ్రహములన్నీయా విపరీతములయ్యెను. అంతట వేల్పులు మూర్తులను

చిడిచి పారిపోయిరి. నుమేరుగిరియం టిందుని శరణాందిరి. ఇంద్రుడు జగదంబికను గౌనియూడెను. కన్యామూర్తియై దేవి 'నాదర్శనముచే దేవతలగు మిం రాకలిదహ్నయు లేనివారై తపస్సులచే నన్నె మెల్లపుడు డర్శింతురుగాక, అనియె. అంతట దేవతలు హర్షించిరి. ఆ ఆఖీరికమారుడు రాహువు నూరేండ్లు పాలించి ప్రాణములువాసి కలిలో లీనమయ్యెను. వాని వంశమున నూటయేబదిమంది పదివేలయేండ్లు పాలించిరి. మహామదుని మతము చిరకొలము కిర్పిందట నశించినది. మఱల వారుదరించిరి. అంతట నెల్లరు మేచ్చు లయిపోయిరి. వేదములు లేవు. దేవతలు లేరు. వర్షములు లేవు. 'హాద్దు' అనునది లేదు. ద్విజులన్ను వారు లేరు. వారుపోగా మిగిలిన జనము లర్పుడ పర్వతమందు పండండిండ్లు దేవతల నర్చించిన నాగిరినుండి యొక మహాభూతముదయించి కత్తియు పలకయుగొని మేచ్చు లను గూత్చెను. ఆతనిపేచు 'అర్యబలి' యని. అతఁడైదు యోజనముల మేర అర్యరీయు పురము నిర్మించెను. అక్కడ మఱల మెల్ల మెల్లగా నార్యవంశము వృద్ధిపొండెను. అతఁడైబది యేండ్లు పాలించెను. వానివంశమున నూటయేబదిమంది పదివేలేండ్లు పాలించిరి. వారందరు సంకరులు మేచ్చుస్నేహితులు నైరి. మేచ్చుకస్యలు బెండ్లాడి నామమాత్రముచే నార్యులుగా నుండిరి. అంతట మాలవ దేశియులగు మేచ్చులకును నర్పుడ పర్వతప్రాంతము వారగు నార్యులకును ఫోరమైన యుద్ధము జరిగెను. మేచ్చుల నొక్క సంవత్సరములో నార్యులు జయించిరి. ఇరువడిలాల్లు వేలమంది మేచ్చులు నైదు వందలమంది

యామ్యులను నశించిరి. కలిగో తొంబదివేల సంవత్సరము లగు సరికి భూమి మేచ్చుమయ మయ్యెను. ఎల్లరయందును అలక్కిన్న (దరిడ్)దేవత) గోచరించెను.

24 అ. దైత్యులు కలిగోఁ గూడి జలయానములు సేసి కొని హరిభండమున కేగిరి. హరిభండము (చెనాప్రాంతము) ఆ ఖండమునం దుష్టము మందున్న మానవులు దేవతల్యులు. వారు పదివేల సంవత్సరము లాయుర్రాయము గలవారు. వారం దశ దైత్యులోఁ బోరాడిరి. పది యొండ్లలోఁ వారెల్ల రాత్క సులచేనోడింపబడి యింద్యోనిశరణాందరి. ఇంద్యోడు విశ్వకర్మ కడ “కేగి సప్త సింధువులందుం గల భ్రమి యను యంత్రము సీవు స్థాపించితిని. దాని మహిమచే మానవు లితరభండములకుఁ భోతేకండిరి. ఆ యంత్రమును మాయావి యగు మయుడు చెఱచినాడు. అప్పటినుండి మానవులు సర్వ ద్వీపములందును దిఱుగ సేరిగిరి. కావున మాకు శత్రువులకు వారినందరిని సంహరించి యొక హద్దున నిలిపి మమ్ముఁ గాపాదుము” అనిన విని విశ్వకర్మ సివ్యయంత్రి మొకటి నిర్మించెను. దానివలన నా దైత్యులు చెల్లచెద రైపోయిరి. ఆ యంత్రమునుండి గొప్ప వాయు వు జనించి మేచ్చులను నశింపజేసెను. ఆ వాయువునకు ‘వాత్యుఁ దను’ పెద్ద సుడిగాలి జనిం చెను. ఆవాత్యుడు మేచ్చులను, యత్సులను, పిశాచులను జయించెను. అత్యుడు మంచి జ్ఞాని, బలవంతుడు. బ్రాహ్మణ తత్తీయ, ప్రశ్న లను మాయాడు వర్ణములవారి నాతుడు గౌర వించెను. మేచ్చులను బలాత్మకరముగ వర్ణమయుల నొనరిం

చెను. అతడు దేబదియేండ్లు భూమిపై మండలీకుండయి యేతెను. వాని వంశమున వాయువక్షమువారు తీవ్రములకుఁ జెందినవారోక వేయమంది వదునాటు వేలేండ్లు మాండలికు లయిరి. వాయువ్రునుండి బ్రిహ్మాయు, హరియు, శివుడును జనించిరి. సర్వజగత్తును వాయుమయము. వాయువులేనిచో నందరు మృతులగుము.' అని ఖాపించి వారందరు వాయువును బూజించిరి. కలి బలికి నమస్కరించి తన దుఃఖమును నివేదించిన బలి వామనమూర్తికిక్క, 'స్వామి! సీవు కలిని సృష్టించితివి. అతడు కర్మభూమియందలి వాత్ములగు ద్విజులచే నిరాకరింపఁబడెను. ఇప్పటికేఁ గొంచెము తక్కువగా కలిలో నొక్కపాదము ముగిసినది. ఇంద్రమాయచే సేను భూమిని విడిచితెని. కలిలో నొక వేయియేండ్లు సేసీ భూమి ననుభవింపగా నొక వేయియేండ్లు జేవత లుభవింపణొచ్చిరి. అవ్యల వేయేండ్లు సేను, తరువాత సలుబద్ధిమైదువేల సంపత్తిరములు దేవతలు సీ భూమిసార మనుభవించితిమి. ఇఱ్లు పర్యాయముగా దైత్యదానవు లీ కలియుగమున భూమియును భరింపబడు చున్నది. సీవు నాకుఁ గలి నొసంగితివి. కాని యాతని యథి కార మేకాగ్రిముగా సాగుటలేదు.' అనిన విని వామనమూర్తి తన యంశముచే దైత్యవక్షమును బెంపాందింప నవనిపై నవతరించెను. ఆసమయమున యమునాతీరమందుఁ గాముళర్మయను విప్రీఁడు పండ్చోండెండ్లు హరిని బూజించెను. నాకుఁ గుమారుఁ డపు కమ్మని వినుతించెను. హరి మున్న సగభాగముచే దేవసూతియం దవతరించి యుండెనుగాన మిగిలిన సగభాగమున

భోగసింపుడు కేలిసింపుడు ననుచేర దేవరక్తకుడుగా దైత్యరక్తకుడుగా రెండుతీరుల నవతరించెను. అతఁడు వాత్యసంభవులగు రొజులను జయించి కల్పక్షేత్ర (కురుక్షేత్ర) మునకు వచ్చెను. మయుడు నిర్మించిన కీడావతి యను నగరము రహస్యముగానుండెను. అందు వారిద్దరు నివసించుచు కలిభారము వహించిరి. సర్వధర్మములకు సారమైనది భార్య. సనాతన ధర్మస్థితి కామె మూలము. పతివృత్యాగుసట్టి శ్రీయందు జన్మించిన వారార్యలు. వారు దేవతలకు చిరియలు లేక దేవతలయేడ పీఠిగలవారు. దూషితయగు శ్రీ యందు (చెడినశ్రీ) జన్మించినవారు వర్ణసంకరులు. అని యాలోచించి భగవంతుడు కామమయమైన శరీరము ధరించి దినదినము వేలకొలది శ్రీల ననుభవించెను. వారందరు గర్భవతులై కవలపిల్లలను గను జొచ్చిరి. అన్నదమ్ము లప్పసెల్లెండ్రిణోఁ గ్రిడింప నారంభించిరి. ఈ రితిగాఁ గలియం దనంతమైన స్మారి పెరిగిపోయెను. ఆ వ్యటిన సంతాసము తీర్పివర్షా ప్రిజలను దినదినము భక్తించుచు కర్మ భూమియందు సంకరనంతానము పత్సులగుంపులాట్లు పెరుగఁ జొచ్చిరి. అట్లు రెండు వేల సంవత్సరములలోఁ బూర్య మానవు లండజీని వారు తినివేసిరి. అంతట కలి రెండవపాదము వచ్చెను. ఈ రెండవ పాదము వచ్చినంతట కిన్నరులు భూమిపైకి దిగిరి. వారు రెండున్నర (కిష్కం-లు) కిష్క = 24 అంగుళములు పొడవుగల వారయి దైత్యమయులై యుండిరి. పత్సులాట్లు కర్మానులయి యిరువది. నాటేంట్లు పూర్ణాయుద్ధాయము కల వారై యా కిన్నరుల భూమిపై చరింపఁ దొడఁగిరి. వారిలో

వారికెట్లి భేదము గనిపింపదు. అట్టివా రిత్తుడను మింకక్కడ భూమిపై గనిపించుచున్నారు. కలి రెండవ పాదము చివరదాక యిల్లే వీ నుండురు. వివాహము రాజు, ఒక యుద్యముము, ఒక కర్మము ననున వేవియు నుండవు. నేడు మొదలు లతుపాతికవేఱ సంవత్సరములలో భోగకేలియను వానివంశమును బుట్టివారు భూమిపై చరించు. కాన్నున నోమునులా రాజు మింరు నేనును గృహచెతన్నులవారి యూఢ్చ ననునరించి యెటుకేని పోవుదము. అనిన విని విశాలాపురుషం దున్న మునులందరు సూతునికి మొర్కిక్క యూళ్ళంశు డగు. కృష్ణచెతన్నుని కడకేగి నమస్కరించి బ్రిహ్మాచూపుడగు నతని యూళ్ళ నథించిరి. నాక మధ్యమందన్న యింద్రియాకమున కేగెదమని విన్న వించిరి. వాసిమాట విని కృష్ణచెతన్నులవ్వారును శిష్యులలో స్వరీలోకమున కేగును. అప్పుడు కలి దైత్యులలో గూడ భూమియందు సంచరించును. మరియేము వినగోరుదువని వ్యాసు లడుగ మను వమ్మిహార్షి వల్ల భుం గసి ‘భోగకేలి’ చరిత్రి సవిస్తరముగా దెలుపుము. కలియుగమున మయజు లెట్లుండులో తెలుపు మనెను. అంతట వ్యాసభగవాను లిట్లు తెలుపఁ దొడుగిరి.

—: భోగసింహుడు — కేలిసింహుడు :—

వామనమూర్తి కలిలో భోగసింహుడు కేలిసింహుడు నను పేరులతో రెండు మూర్తులుగా నవతరించి దైత్యులను వాత్యాసంభవులగు మానవులను జయించి సంతసించిరి. అంతట దేవతలు దుఃఖతులయి తమతమ మూర్తులను విడిచిపెట్టి కృష్ణ

చెతన్యులకు నమస్కరించి వినయవినమిత్తుత్తే “ప్రభూ ! నీ ప్రాపాదముచే కలి ప్రాథమపాదమున దైత్యపూజకు లగువాడిని జయించి భూమి ననుభవించిత్తిమి. ఇప్పుడిక మేమేమి చేయాలయమును ? దయాకర ! అనతీయవే” అనిన హరి యిట్లనియై. సేను మిాతో స్వరమున కేంద్రము. కాన మిాదు దేవవంశ్యులగు మానవుల నందరిని వేపి నాతో స్వరమునకు రండు. అని యిట్లను కృష్ణచెతన్యులు చెప్పిరని నూత్సుడు తెలుపగానే దేవతలు విమానములం గౌనివచ్చి సూతాదులను కృష్ణచెతన్యులను నండిక్కించుకొని యేగుదురు. ఆహ్లాదుడు గౌరఖుడను యోగి శంకరాదులగు రుదార్థింశ సంభఫులు భుర్త్రహారి యనుగొబ్బ మతి యితర యోగిపుంగపులు సను వారితో గృష్ణచెతన్యుల వారు స్వరమున కేగుదురు. వామనాంశమున నవతరించిన యూ యిద్దును యోగినిష్టభూమి కల్పితేతీమున వసింతురు. అప్పుడే దైత్యులందు నానాటిమానవులచే మిక్కిలి సంత సించుచున్న వారై పాతాలాదిభూవివరములను వృద్ధిచేయుదురు. కలి మూడవపాదము రాగానే కిన్న రులుగూడ మెల్ల మెల్ల గాత్కయింతురు. మూడవపాదమున నిఱువదియూతువే లగునపు టికి రుదార్జ్ఞ చే భుగ్యగబుమి భూతవక్త్వయుడై వచ్చును. వాని భార్య సౌరభియను నామె బలవంతులు, కౌలకల్పులు, ఘోరులు నగు నరులను గనును. వారందరు కిన్న రులను భక్తింతురు. ఆ కలిసమయమందు వారి యూయుర్దాయ మిమవది యూతు సంవత్సరములు మాత్రమే యుండును. కిన్న రులు వామనాంశున్న శరణండుదును. భోగసింహుడు కేలిసితపుడు వారితో.

గొప్పయుద్ధము గావింతును; ఆయుధము వనియేండ్లు జరుగును. వారీ యిద్దరిని జయింతును. అంతట వారిద్దకు తైత్త్యలతో గూడి శాశ్వతమునకు బోపుదును. అయ్యెడ భృంగస్సప్పి మనో ఘోరమగును. నయలు పశురూపులై తల్లులతో నష్టచెల్లం త్రణతో, గీడింతును. తెగదిని తార్గిగి కామాంధులును పెక్కు మంగి కొడుకులను గాంతును. కలి మూడవపాదము ముగియు నష్టటి కాస్పిప్పి పశుపత్యాదిమోనిధులై ఘోరులై నశింతును. కలి నాల్వపాదమురాగా నిరువది యేండ్లు పరమాయ్యాయము గల్లి నయలెల్లరు నరకలోక మందువారయ్యెదరు. జలమనుష్యులు (సముద్రములలో మనుష్యులుంచరని తేలియుచున్నది) నడవి మనుష్యులు తైస నయలవతె కల్లిలోని మాసపులు కండమూల ఘలము లాహారముగాఁ గొని జీవించును. భయంకరములైన యలో కాది తమోలోకములన్నియు కర్మభూమియందుఁ బుట్టిన యా పాపుల్లచే నిండిపోవును. కృతయుగ ప్రథమపాదమున సత్యలోకము, రెండవపాదమున తపోలోకము, మూడవపాదమున జనోలోకము, నాల్వపాదమున స్వర్గలోకము, కర్మభూమి నవత శించిన పుణ్యత్తులచే నిండును. తేతాయుగ ప్రథమపాద మున భూర్లోకము, రెండవపాదమున బుషిలోకము, మూడవ పాదమున గ్రహంలోకము, నాల్వపదానియందు భూవర్లోకము నిండును. ద్వారపర ప్రథమపాదమునఁ బుష్టిరచ్చిపము, రెండవ పాదమున శాల్మలము, మూడవదాన క్రోంచము, నాల్వపదాన జంబూద్విపము కర్మభూమి గతులగు మాసపులచే నిండును. కలి ముదటిపాదమున నూర్ధాఫోలోకములు నిండును. రెండవ దాన

సత్తపాతాలములు, మూడవదాన భూలోకము నిండును. అక్కడి నుండి (నాల్గవ పాదమున) నరకములన్నియు నిండిపోవును. నీ వడిగినయంత సేను దెల్చితినని మనువునకు వ్యాసుండు వల్సెను.

—: 25 అ. కలి చతుర్పాదము :—

వ్యాసులు వెండియు మనువున కిట్టినిరి. కలి నాల్గవ పాద మున జనించిన నరులచే నిరువదియేక్క — నరకములు నజీర్ ముగొని యుండును. అది యముని కడకేగి తమకుఁ గల్లిన యజీర్ వ్యాధి వృత్తాంతము విన్ను వించుకొని చికిత్స నథించును. కలి సంధ్యలో ధర్మరాజు చిత్రిగుస్తుడితో బ్రిహ్మదగ్గర కేగును. అత్రి బ్రిహ్మ నల్గురు యములనుగాంచి (నాల్గ పాదములకు నల్గురు వ్రిథువులు కాబోలును) వారు తెల్పినదంతయు విని క్షీరసముద్రమునకేగి జగన్నాథుని వృషాకశ్చని సాంఖ్యశాస్త్రమయములయిన ప్రోత్సహిములచే సంతుష్టు నొనరించును. అంతట హరి లోకమంగళారముగా రమ్యమైన వచనము వల్సెను. ఓదేవతలారా! సంభల గారీమమున గాశ్యపుడును బాహ్యవ్రూపుడు విష్ణుకీర్తియను పిరియురాలియందు విష్ణుయశుడును కుమారునింగాంచును. అతడు కృష్ణలీలామయమైన గ్రీంథమును మానవులకు వినిపించును. అంతట నా నరులందరు చెలరేగి యొకటిగాఁ గూడి విష్ణుయశుని భార్యతో సంకెలలచే బంధించి కారాగారమున నుంతురు. విష్ణుకీర్తియందు శూర్ప దూపుడుగు నా భగవంతుడు సాక్షాన్నారాయణుడు హరి యవత్రించును.

అతఁడు సర్వతోక శివంకరుఁ డగును. మార్గశిర బహుళాష్టమి యం దధ్యరాత్రిమున గాథాంధకారమున బ్రహ్మండమున దేవతలను మంగళము నొనదించుచుఁ బాందుర్భవించును. తీర్మానులు గణపతి దిక్కాలురు విభీషణుఁ చిత్రివాయువు ధ్నములు విశ్వేశ్వరులు నవగ్రహములు నూతని సన్మిథానవర్తులయి స్తుతించును. ఆంతట నాస్వామి వరము కోరుమన దేవతలు బాలరూపుడైన హరి నమస్కరించి కల్పకల్పమందు మన్వంతరము నందు లోకముల నడక తెల్పుమన కల్పి యిట్లనియె. మహాకల్పములు పదు సనిమిది. అవి ప్రికృతియొక్క శరీరమందున్నవి. బాంహ్నము అందలి కథ బ్రహ్మావురాణము వర్ణించుచున్నది. అది శతకోటి ప్రివిస్తరము. అప్యల కూర్మము, మాత్స్యము, శేత్రతారాహము, సృసింహము, వామమము, స్వాంందము, రాఘము, భాగవతము, మార్కండేయము, భవిష్యము, లింగము, బ్రహ్మండము, ఆగ్నేయము, వాయవ్యము, పాద్మము, శైవము, వైష్ణవము, బ్రహ్మకల్పము. ఈ కల్పములు రెండు వేలు తిరిగివచ్చిన మహాకల్పమగును. సహస్రియుగపర్వం తము బ్రహ్మండమున కాయమని కీర్తితమైనది. ఆయా కల్పమందలి విరాట్టును జీట్టి యూ యూ కల్పముల పేను లేర్పడినవి. ఒకకల్పములో బదునాల్నారు మనువులు వత్తురు. స్వాయం భువాది మన్వంతరములం దాయూయుగములం దాయూజీవులా యూయుర్మాయములు వర్ణింపబడినవి.

—: కల్పములు - మన్యంతరములు :—

స్వాయంభువ మన్యంతరమునఁ గృతయుగమందు మానవుల యూయుపు లక్ష సంవత్సరములు. తేరీతాయుగమునఁ బదివేలు, ద్వాపరమున వేయి. కలియందు నాల్గువందలు. స్వారోచిషమునఁ గృతయుగమున నెనుబది వేలు, తేతయందందులో సగము, ద్వాపరమం దందులో సగము. కలియందుఁ బదు నేనువందలు, తామసమున కృతయుగమున ముప్పుదియారువేలు. తేతయం దందులో సగము. ద్వాపరమం దందులో సగము. కలియందు వేయి సంవత్సరములు. తైవత మన్యంతరమున ముప్పుది వేలు, పదునేనువేలు, ఏడున్న రవేలు, ఎనిమిదివందలును వరుసగా సెఱుంగునది. చాళ్ళుమమున నాల్గువేలు, మూడువందలు, రెండు వందలు, ఒకవంద. సావర్ణికమున సిరువక్షివేలు, పదివేలు, అయిదు వేలు, ఇరువదియైదు వందలును. బ్రహ్మసావర్ణికమునఁ బదివేలు, ఏదువేలు, ఇరువదియైదు వందలు, పండ్చెండు వందలన్న రయు, దక్క సావర్ణికమునఁ బదివేలు, అయిదు వేలు, ఇదువదియైదు వందలు, పందులో సగము. రుద్రసావర్ణికమున నెనిమిదివేలు, నాల్గువేలు, రెండు వేలు, ఒకవేయియు. ధర్మసావర్ణికమున సంతే. భౌమమున నాల్గువేలు, మూడువేలు, పదిశ్శాసువందలు దానిలో సగమును నుండును. యుగాంతమున కర్మభూమిశ్చొక్క లయము కల్పమనుబడును. మన్యంతరమున సర్వభూమిలయము వ్యిలయమనం భడును. పురాణపురుషుని సాయంకాలము ప్రలయ మనంబడును. సర్వలోకలయము ముఖ్యకల్ప మనంబడును. ఇరువదియారు వేల కల్పము లొక మహాకల్పము. పురాణపురుషుడు మేషరాజియందున్నపుడు బ్రహ్మ దేవతలతో స్వాయంభుపునిదగ్గరకేగను.

పురాణపురుషుడు మశరమందున్న పుడు స్వాయంభువమన్యంతరమున వరాహమయ్యెను. పురాణపురుషుడు సింహమునందున్న తత్తీస్వాలోచిపమన్యంతరమున నృసింహుడు డయ్యెను. అతడు వృషభమందున్న వేళను త్రమ మన్యంతరమున గణములతో రుదుడు డయ్యెను. మిసరాశినున్న వేళే దాము మన్యంతరమున మత్యమయ్యెను. మిథునమందున్న తత్తీ వైవస్వతమన్యంతరమును గృష్మాడయ్యెను. కర్కటమున నున్న తత్తీ రైవతమన్యంతరమును గూర్జు మయ్యెను. కన్యారాశియందున్న తత్తీ చాత్సుమయన్యంతరమునజామదగ్గు గ్రాడయ్యెను. వృశ్చికమందున్న సమయమున వైవస్వతమన్యంతరమున వామును డయ్యెను. తులారాశియందున్న వేళ వైవస్వతమన్యంతరమున కల్పిటయయ్యెను. కుంభరాశియందున్న తత్తీ సావర్ణికమన్యంతరమున బుధుడగును. పురాణపురుషుడు ధనస్సున నున్న తత్తీ వైవస్వతమన్యంతరమున దశరథరాముడయ్యెను. కలి ముప్పది రెండు వేలసంవత్సరములు మిగిలియుండగా నే వవతరింతును. (కల్పిట) ఈ చతుర్యగ ఖండము పతించినను విన్నును పాపములు నశిలచును. విష్ణుకల్పమున విష్ణుపురాణము పతింపబడినది. ఆకల్పమునందే పూర్వార్ధము విష్ణునాభికమలమున బ్రిహ్మాయుదయించెను. పరారమున విష్ణు వవతరించెను. మూడవ కల్పము శివకల్పము. అందు శివునిపూర్వార్ధమునవిష్ణువు పరారమున విధి(బ్రిహ్మాయు)జనించిరి. శివపురాణము కల్పమునకు సంబంధించినది. నాల్గవడిపాద్మకల్పము. దానికథివతి గణవతి. గణేశునుండి రుదుర్ముడు, రుదుర్నినుండి విష్ణువు నుదయించిరి. విష్ణునాభినుండి పరమేష్ఠి

యవతెరిగచేను. అలుడన మహాకల్పము వాయవ్యము. అంగుబురాణపుష్టముడు మసోందుర్మిదు. మహేందుర్మిని నుండి యాగిర్మయములు, ఇందిర్మయములనుండి యిందిర్మయాధిష్ఠానదేవతలు గర్విరి. వారినామములు శని బుధుడు రవి శుక్రుడు విశ్వకర్మ బృహస్పతి ఇందుర్మిదు విష్ణువు బృహస్పతి రుదుర్మిదు సౌముఖు ననువాచు క్రమమూర్తి నిందిర్మయాధిష్ఠానదేవతలు. శింగేందిర్మయమునుండి వృథిన బృహస్పతిప్రికర్త. రత్నకుడు విష్ణువు, అశోక దీపమధినాల్ని తత్క్షములందు నతఁడు ప్రాణికల్పము నందుండును. సనశ్చ్యామారుడు హంసవారాహుడు నారదుడు నారాయణుడు. కశిలుడు, ఆశ్రీయుడు, యజ్ఞాశ్చుడు, కంటకుడు, సృష్టభుడు, పృథువు మత్స్యుడు, కూర్ముడు, ధన్వంతర్డి, మోహిని, సృసింహుడు, వామనుడు, భార్మవుడు, రాముడు, వ్యాసుడు, బలుడు, కృష్ణుడు. బుద్ధుడు, కలిక్తి, స్వతత్క్షుసుడు, గుహ్యజన్ము. మహాదేవుడు, సృష్టిదేత్య వినాశకుడు నని మాన్సుమార్పులు నైదవ కల్పమున జనించిరి. ఆఖవకల్పము వహిన్న కల్ప ము అందు బురాణపుష్టముడు స్తందుడు. పుస్తమావయవమునుండి స్క్యాన్సుడుగాన స్క్యందుడనబడున. అతనియందుగల సూర్యరూపమయిన ఆర్చిస్పూర్ణుల (ఖ్యాల) యందు హరి యదయించెను. వహిన్న రూపమయిన యర్చియందు బితామహుడు జనించెను. చంద్రిరూపార్చియందు హరుడుదయించెను. పితామహునివలన బుములు మునులు పర్చములు లోకములు జనించెను. ఆదిత్యులు విశ్వులు వసువులు తుమితులు భాసురానిలుఱు సూక్షమాంశు ۱.

విష్ణువువలన జనించిరి. యక్కరాత్మన గంధర్వ పిళాచ కిన్న రాదులు దైత్యదానపులు భూతములు రుద్మానివలన జనించెను. సత్తమకల్పము బ్రిహద్గ్రంథము. అందుఁ బొపకుడు పురాణ పురుషుడు. వానినుండి వహ్ని యుదయించెను. వానినుండి అబ్ది పుట్టెను. అందుండి విరాఘ్యయైన బ్రిహద్గ్రంథము రోమకోహ ములజనించెను. బ్రిహద్గ్రంథమునుండిబ్రిహ్నా, వానినుండి విష్ణువు, వానినుండి హరుడు కల్పిరి. బ్రిహద్గ్రంథపురాణ మాకల్పము నాటిది. అప్యమము లింగకల్పము. అందు ధర్ముడు పురాణ పురుషుడు. ధర్మునినుండి కాము దుదయించెను. వానినుండి మూడు లింగము లేర్పడెను. పుంలింగమునుండి విష్ణువు, స్త్రీ లింగమునుండి యిందిర, సప్తంసకలింగమునుండి శేషుడు నుదయించిరి. ఆ ముగ్గురు తమోమయులనుండి జగ మేకార్ణ వ మయ్యెను. నారాయణుడు నిదురించినతత్త్వి నతని నాభినుండి శమల మూదనుంచెను. అందుండి బ్రిహ్నా వానినుండి విరాఘ్య నుదయించెను. లింగపురాణ మాకల్పచరిత్రము. తోమైదవ మహాకల్పము మాత్స్యము. కుబేరుఁ డందుఁ బురాణపురుషుడు. అవ్యయనినుండి భూళిబృందము పుట్టెను. అందుండి కుబేరుడు జనించెను. వానినుండి వేదమూర్తియగు మత్స్యము కల్పిను. ఆ మత్స్యము కడుపులోనుండి నారాయణుడు, నతనినాభినుండి బ్రిహ్ని యుదయించిరి. బ్రిహ్నానుండి దేతవలు, వారినుండి యిరువదినాల్లు తత్ప్రములు జనించెను. కూర్మకల్పమున మహా మత్స్యమునుండి కూర్మము జనించెను. అందుండి త్రిమూర్తులు గల్దిరి. శ్వేతవారాహకల్పమున వరాహమునుండి విష్ణు వృష్టి

యచ్ఛరీగాచెను. అల్లుడప చుప్పేళ్ళుపు వౌయవ్యము. అందుఁ బురాణపుషుడు మహేందుర్మిదు. వోహేంమ్రీని నుండి గుగరియముఁ, ఇందియములనుండి యిందిర్యాధిష్ఠాన దేవతలు గల్లిరి. వారీనామములు శని బుధుడు రవి శుక్రుడు విశ్వకర్మ బృహస్పతి ఖంమ్రీడు విష్ణువు బ్రహ్మ రుమ్రీడు భోషుఁడు ననువారు క్రమమ్మా నిందిర్యాధిష్ఠాన దేవతలు. వింగేందిరీయమునుండి పుట్టిన బ్రహ్మస్తమికర్త. రత్నుడు విష్ణువు. ఆశం డేనువదినాట్లు తత్వములందు సతుడు ప్రజీకల్పము సందుందును. సనత్యుకూరుడు హంసవారాహుడు నారదుడు నారాయణుడు, కశిలుడు, ఆతీయుడు, యజ్ఞాశ్వుడు, కంటకుడు, స్వమభుడు, పృథువు శత్యాశ్వుడు, కూర్ముడు, ధన్యంతరి, మోహిని, సృసింహుడు, వామనుడు, భార్దపుడు, రాముడు, వ్యాసుడు, బలుడు, కృష్ణుడు. బుధుడు, కల్పి, స్వతత్యుగుడు, గుహ్యజన్మ, మహాదేవుడు, గృహిందత్య వినాశ కుడు నని మాగ్నిటు మూర్తులు నైదవ కల్పమున జనించిరి. ఆఱవకల్పము వహిస్త కల్ప ము అందుఁ బురాణపుషుడు స్కందుడు. పుసుపావయవమునుండి స్కంస్తుఁడుగాన స్కందుఁ డనబడెను. అతనియందుగల సూర్యాయాపమయిన అర్చిస్తుఁ (జ్యుల) యందు హరి యుదయించెను. వహిస్త రూపమయిన యర్చియందు బితామహుడు జనించెను. చంద్రిరూపార్చు యందు హరుఁ డుదయించెను. పితామహునివలన బుషులు మములు వర్ణములు లోకములు జనించెను. ఆదిత్యులు విశ్వులు మనువులు తుమితులు భాస్వరానిలులు మహారాజక సాధ్యులు

విష్ణువువలన జనించిరి. యత్కరాత్కస గంధర్వ విశాచ కిన్న రాదులు దైత్యదానపులు భూతములు రుదుగ్నివలన జనించెను. సప్తమకల్పము బ్రహ్మండము. అందుఁ బూపకుడు పురాణ పురుషుడు, వానినుండి వ్యోమ యుదయించెను. వానినుండి అభిపుత్రుసు. అందుండి విరాళాయైమైన బ్రహ్మండము రోమోమ ములజనించెను. బ్రహ్మండమునుండిబ్రహ్మా, వానినుండి విష్ణువు, వానినుండి హరుడు కల్గిరి. బ్రహ్మండపురాణ మాకల్పము నాటిది. అష్టమము లింగకల్పము. అందు ధర్ముడు పురాణ పురుషుడు. ధర్మునినుండి కాము దుదయించెను. వానినుండి మాణడు లింగము లేర్పడెను. పుంలింగమునుండి విష్ణువు, తీర్టి లింగమునుండి యిందిర, సప్తంసకలింగమునుండి శేషుడు నుదయించిరి. ఆ మాగ్నిస్త తమ్మామయులనుండి జగ మేకార్ణవ మయ్యెను. నారాయణుడు నిదురించినతటి నతని నాభినుండి కమల ముదయించెను. అందుండి బ్రహ్మా వానినుండి విరాళ్యు నుదయించెను. లింగపురాణ మాకల్పచరిత్రిము. తొమ్మిదవ మహాకల్పము మాత్స్యము. కుబ్బేరుఁ డందుఁ బురాణపురుషుడు. అవ్యయనినుండి భూశిభృందము పుత్రుసు. అందుండి కుబ్బేరుడు జనించెను. వానినుండి వేదమాత్రియగు మత్స్యము కల్పను. ఆ మత్స్యము కడుపులోనుండి నారాయణుడు, నతనినాభినుండి బ్రహ్మా యుదయించిరి. బ్రహ్మానుండి దేతవలు, వారినుండి యిరువదినాల్లు తత్ప్రములు జనించెను. కూర్మకల్పమున మహామత్స్యమునుండి కూర్మము జనించెను. అందుండి తీర్మహారూలు గల్గిరి. శ్వేతవారాహకల్పమున వరాహమునుండి విష్ణు వుఢ్చ

వించెను. వానినాథినుండి బ్రిహ్మము, వానినుండి విరాట్టు జనించెను. పదియవది కూర్కల్పము. అందు ఆచేతనుడు శురాణా పురుషుడు. జూస్యాభూతుడగు నవ్యయునినుండి వ్రిచేతన్స్స జనించెను. వానినుండి మహాధ్వి ప్రట్టెను. అందు నారాయణుడు శయనించెను. అతడే జలపతి. ‘వాని సగము భాగమునుండి మహాకూర్కము, వానినుండి శేషుడు గల్లిరి. ఆ శేషునికి భూమయని శేషుడని భూమనియని పేరుల మూడు రూపము లేర్పడెను. ‘భూమ’ యనగా విరాట్టు. అతడు శేషునిమింద నుండును. ‘భూమని’ యనగా మహాలక్ష్మీ. ఆమె భూమని హృదయమందుండునది. భూమనివలన బ్రిహ్మముదయించెను. అతడే మూడు మూర్తుల స్వరూపము. మహాకాళి ఈ మహాక్లపములే శరీరముగా గలది. ఇప్పటికే బది మహాక్లపములు జరిగినవి. ఇప్పుడు భవిష్యక్లపము జరుగుచున్నది. అత్కర రూపమైన పరబ్రిహ్మముండి యనేక సృష్టిరచనలు జరిగినవి. కొందరు ముప్పుదిమూడు మహాక్లపములున్న వందురు. పదునెనిమిదింటిని గొందరిట్లు పేరుపేర వర్ణించినారు. పదునొకొందు మహాక్లపము లని కొందరు మునులనిరి. ఈ మున్ను తెల్పిన యత్తరునుండి రాధాకృష్ణుడు డవతరించెను. రాధ, కృష్ణుడు సను నిర్మిర శరీర మేక రూపమైనది. అతడు పేయయుగములు తపము సేసెను. అంతట నా రూపము రెండు తీరులయ్యెను. వారిద్దరు మఱి పేయయుగములు తపము చేసిరి. వారి మేనినుండి వెస్తెల యనయించి చీకటులు డెండాడెను. ఆ వెస్తెలలనుండి బృంధావనము జనించెను.

అందు ప్రతి తిసర్ జనము యోజనము నిరువదియెక్కు
ప్రకృతులున్నవి. దళేంద్రియముల ప్రకృతులు గోకులము,
వార్షభము, నాందము, భౌండీరము, మాధురము, వజ్ర
మయము, మాస్యము, శేఖరున్కము, గోపికము ననునవి
యింద్రియతన్నాత్మీలు పదింటినుండి జనించినవి. అల్సై పది
వనములును సేర్పడినవి. అవి బృందావనము, గోవవనము,
బహులావనము, మధుశృంగము, కుంజవనము, దధివనము, రఘు
క్రీడావనము, వేషపవనము ననునవి. ప్రకృతి మనస్సునుండి
గోవర్ధనవర్యతము పుట్టినది. అదిబృందావనముల గాంచి పరమా
నంద మండెను. కృష్ణనివలన ముప్పదికోట్ల గుణాత్మకులగు
గోపకులు జనించిరి. అందు శ్రీరామాదులు, సాత్మ్యకులు,
అర్జునాదులు, రాజసులు, కంసాదులు, తామసులు. వీరందరు
దివ్యలీలాపకారులు. రాథ శరీరమునుండి ముప్పదికోట్లు గోపి
కులు జనించిరి. అందు లలితాదులు సాత్మ్యకులు. కృజ్ఞాదులు.
రాజసులు. పూతనాదులు తామసులు. విషానావిధ విలాస
చరితీలు వేయయుగములవరకు వారి విలాసములు జరిగినవి.
అవ్యాల రాథాకృష్ణులు వారినందరిని సమాకరించి తపముచేపిరి.
అంతట కృష్ణుడు రెండు రూపములను రాథ రెండు రూపములను
ధరించిరి. కృష్ణని పూర్వార్థము సహస్రితుడు, సహస్రా
తుడు, సహస్రించుడు నగు విరాటమ్యైను. సరాథముచే
కృష్ణుడుయైను. అల్సై రాథ పూర్వార్థముచే సేకళీరుయు,
తీవ్రసేత్తీయు, ద్విపదియు నగు ద్విసహస్రికాళక్కి యుదయిం
చెను. పతార్థముచే రాథాదేవి యయైను. వారే పుషుండు

ప్రికృతి యను బఱగి తపము చేసిరి. బృందావనమును జేసిన తపముచే ననంత యసంతుడు నను ద్వాంద్వమైరి. ఆ ఏధునము యొక్క సంయోగమున ననంతకోటి బ్రిహ్మండము లుదయిం చెను. బ్రిహ్మండమునుండి బ్రిహ్మ పుట్టి పద్మమునందు గూరు చుండెను. ఆ పద్మము యోజన వికాలమయి భూమండలమం దుండెను. ఆ పద్మ ముదయించిన సరస్వతి పద్మసరోవర మనం బడెను. అదే ప్రముఖ క్షేత్రమని ప్రసిద్ధి సందెను. సరథాపుడైన బ్రహ్మయచ్చెరువడి యాత్రామర తూడునం జొచ్చెను. నూరు దివ్యసంవత్సరముల కేవిదాని యంతు దెలియి డయ్యెను. మూర్ఖుమోహితుడై రోదనము సేసెను. ఆ రోదనమునుండి రు కుండ దుదయించెను. ఏల రోదించెదవు? సీ హృదయమందే సీ యాశ్వరుడున్నాడని యతడు దెల్పగా విని బ్రహ్మ సమాధిగతుఁ డయ్యెను. అంతట హరి యావిర్భవించెను. ఓ బ్రిహ్మ! ఇది కర్మభూమి జీవుల సంతముచేయునది. జీవులను దయారు చేయునదియు సిదియే. ఇది వేయి యోజనముల నై శాల్యము కలది. దీని కు త్రమున హిమగిరి, తూర్పున మహాసముద్రము, రత్నాకరము అనువేరుగల సముద్రము పడమటును, దక్కిణమున బడమియును సముద్రమును గలపు. దీనికిఁ గ్రీందుగను మిందుగను సర్వోకము లుస్సువి. ఈకర్మభూమికి సరిగా నట్టనమునీ ప్రముఖమున్నది. నావలన సీవు వేదములం బడసి యజ్ఞము సేయుము. ఆ యజ్ఞమువలన దేపతలు త్రిగుర్సాత్ర్మకులు జనింతుయి. సిద్ధవిద్యాధర చారణలు సాత్మ్వకులు. గంధర్వ యక్త రషస్సులు రాజ

నులు, వారు పర్వతములగ నుండురు. పిత్రములు, గుహ్యాక్షరులు, భూతములు, తామసులు వారధి గాములు. అక్కెన్నధామయములైన పిత్రగణములు మూడు జనించును. వారు విమానసదృశులై రూకాళమున నుండురు. అందు భేచులు గౌరవద్దులు శ్ర్యములు నగువారు సాత్మీకులు. గిరిద్విషమయులు, సరోదుపులు నగు పితరులు రాజనులు భూచులు మూడవవారు. బిలములందు యాత్రనామయులగు పిత్రులుండును. తామసులు భూమిక్రీంద నున్నారు. ఆలోకములు వృద్ధములు, మధ్యమములు త్మయములని సిలువంబడును. ఈ భూమి సర్వదా సనాతని
 ♦ తారామయములయిన లోకములు విమానములవలె నల రాచు యజ్ఞములచే సంనక్కితములయి స్వేచ్ఛగా సంచ రించును. భూమిమాద సమ్మాన యజ్ఞము లేకుండునో యవ్వాను భగవాములు (సక్తతార్థిది జ్యోతిర్గ్రంథల మన్మహాట) విఘ్ను భూతములై నిత్యము వణాతిచారము చేయును. కర్మభూమి శుభ్రితుపిణి, సనాతని, గోరూపిణి. దానిని పాలించువాడే గోపుడు. గోపశక్తి, గోపిపూజితుండు నగువాడు హరి. కోటి కోటి సహస్రపరిమితులయిన గోపులందు హరికశలే. అన్ని గాలికింపఁబడిన బ్రహ్మగ్రంథములు గోపనామయు నందియున్నవి.

♦ ఈ కోకము విక్కుడ నున్నవి అర్థము కాలేదు.

మేరుట్టువ నమేరుచ్చ వ్యోపాక్షాసంప్రధా నపి.

ఇలాచృతాది ఖండాచ్చ సంతీ సైవ క్యచిత్ క్యచిత్.

కర్మభూషికి లక్ష్మీజనములైన రవి, యామిాద లక్ష్మీలో శక్తి, వానిమిాద రెండు లక్ష్మలలో సత్కత్తిమండలము, దానిమిాద రెండు లక్ష్మలలో కుజుండు, వానికి రెండు లక్ష్మలలో బుధుండు, వాని కంతదూరములో బృహస్పతి, శుక్రీండు, శని, రాహువు, కేతువు నున్నారు. కేతువున కేడులక్ష్మలలో సప్తరి మండల మున్నది. వారికిఁ బదకొండు లక్ష్మలలో ధుమ్రివుండు, వానికి లక్ష్మలో మహాత్మవు, దానిమిాద జనోలోకము తపోలోకము నొకదాని కొకటి లక్ష్మీ యోజనములలో నున్నవి. కర్మభూషికి కొటిన్నర యోజనములలోఁ దపోలోకమున్నది. కర్మభూషికిఁ గ్రీండుగా సేడు పాతాళములు లక్ష్మలక్ష్మీ యోజనముల వంతున దూరములో నున్నవి. భూషికి కొటిన్నరలో నరకములున్నవి. కర్మభూషికు తుప్తిరమున సెనిమిది ఖండములు లవణ్యాదిసముద్రి ములు నంతరంతరములుగా నున్నవి. కర్మభూషికి కొటిన్నర యోజనములలో నాల్గుడెసల లోకాలోకమున్నది. ఇదంతయు కలిసి యొక బ్రిసోండముసంబంధము. ఇది సీపలన సేర్పాడి కల్ప పర్యంత ముండును. దానికంతకుఁ గర్త విష్ణువే. రెండు దివ్యయుగములు వాని కొక పగలు రాత్రియు. వ్యోక్తము భచియ్య మహాకల్పము జరుగుచున్నది. ఈ మహాకల్పములోఁ బదుసెని మిది కల్పములు జరిగినవి. వరాధ్రమున దినద్వయము జరిగినది. ఇప్పుడు శ్వేతవరాహాకల్పమున మధ్యాహ్నాకాలము జరుగుచున్నది. భవియ్యకల్పముపేర సీ పురాణము లోక కల్పణారము చెప్పబడినది. అని యిట్లు కలిట్లు వాక్యములను విని దేవతలతనికి నమస్కరించి తమధామమున కేగిరి.

—: 26 అ. క లిట్ చరితో :—

కలిక్తమూర్తి దివ్యశ్వయము నథిష్ఠించి ఖద్దము దాల్చి కవచము దొడిగి చర్మముపూని డై త్యభూతులగు మైచ్చులను సంహరించి యోగమూనును. పదునాఱువేల సంపత్తిరము లాతని యోగాగ్ని చేఁ దహింపజేయబడి కర్మభూమి భూస్నై ప్రాయమగును. అవ్యాల ప్రీశయమేఘములు జలమయము నొసర్యును. అంతఁ గలియుగము బలిదగ్గరకుఁ భోస్తును. అంతట హారి కర్మభూమిని మెట్లగా నొనరించి యజ్ఞములచే దేవతలను యజించును. దేవతలు యజ్ఞ భాగముల నంది వైవస్వతమునువు కడక్కి యూ వృత్తాంతము నెల్లు దెలుపుదురు. కలిక్త మోము నుండి బ్రాహ్మణులను, బ్రాహ్మణులనుండి క్షత్రీయాతిని, మోక్షాల్నుండి వైశ్వులను, పాదములనుండి శోదులిను జనించేయును. ఆవర్ణములవారి రంగులు (పర్వతములు) వయసగా గౌరము (తెలువు) రక్తము (ఎతువు), వీతము (పచ్చన), శ్యామము (చామనచాయ), వారు దేవి శక్తి చే ననేకులను గుమారులను జనింపఁ జేయదురు. వారి ప్రమాణము ఇరుసది యొక్క కిమ్మక్కువులండును.

—: 26 అ. మరల కృతయుగారంభము :—

ఆమనుజలు స్వస్వధర్మపులయి జాతిధర్మానుసారము దేవతల యజింతురు. అంతట వైవస్వతమునువు కలిక్తని నమస్కారించి యతని రూజ్ఞచే యియోధ్యయందు రాజ్యము చేయును. అతనికిత్తనొంది ఇక్కొక్కపు రాజగును. అతడు

శిక్ష
భ వి ష్ట్యు మ హ ప్ర రా ణ ము

సూతు దివ్యసంవత్సరములు చాలించును. కల్పి బ్రిహ్మాన్తిము చే యు త తీ నాల్గు వేదములు సాంగకములలు పదునెనిమిచి పురాణములలో మూర్తిభవించి హర్షములోనచ్చి కలికిని స్తుతించును. కార్తిక శుద్ధనవమి గురువారమున యజ్ఞకుండమునుండి మ హాతో త మ పున్మశుడు సత్యయుగుడను నాతడు సత్యమార్గ ప్రైదర్శకుడై యుదయించును. అతనింగని బ్రిహ్మాది దేవత లాతనికి లోబడి యూతిథిని మనుపు యొక్క కర్మక్షేత్రము సేయుదా? నిగాఁ బ్రిశంసింతురు. ఈ తిథియం దేవునుజఁ దుసెరిచెట్టుక్రింద దేవతల సర్చించునో వాడు దానికి పశుడగును. దానికి అత్యయనవమి యుగాదినవను యని చేపుగలవు. అది లోకల్యాందాత్మి. ఉసెరిచెట్టు మొదల మాలతిని తులసిని స్థాపించి వేదవిధిచే సాల గాఁమార్ఘున చేసినవాయ జీవన్మృక్తులగుము. అందుచేఁ రీత్యత్యపికలును. ఉసెరిచెట్టుక్రింద శాధుముచేసిన వేయి గయూశాధుములు చేసిన ఘలము గల్లును. దానికింద హాతోమముచేసిన వేయి యజ్ఞముల ఘలము లభించును. కల్పి యారీతిగా దేవతలకుఘుర మమగ్రిపించెను. ఇట్లు తెల్పినమిందట నతడు దేవతలు చూచుచుండగనే యంత్రధ్యానమొంది నిదురహోపును. అవ్యాల కర్మఫూమి దుఃఖిశాంతియమై విరహగ్నిచేఁ దసించి బీజములను స్తుతింపఁజేయును. ఆశమయమున పాతాలవాసులగు డైత్యులు వ్రిష్టాదునితో దేవతల మిందికి ఖరాదివాహనముల నెక్కి ప్రాసాది సాధనము లతో యుద్ధమున కేగాదు. అంతట ముప్పుదిమూడు దేవగణముల వాయ శిమ యూయుధములుబూని యుద్ధమునేయుదును. పెక్కి దివ్యవర్షము లా దేవాసుర సంగాఁమము జరుగును. అందుఁ జని

పోయిన రాత్రిసులను శుక్రాచార్యులు బ్రిషికంచును. అంతట దేహశలు యుద్ధశైవుకు వెఱచి క్షీరాధ్మి కేగి హరిని స్తుతించుటు. హరి హారియైడఁ బ్రిసన్నుడై తన పూర్వాంశముచే హంసరూపుడై నూఱుగురు సూర్యులట్లు ప్రకాశించును. శుక్రున్ని ప్రశ్న దాదులను దన తేజముచే దపిపఃజేయును. దైత్యులంతట భూమిని విడిచి దుకఖతులయి మహాదేవుచే రష్ణుతులయి వితలమున కేగెదశు. అవ్యాల వేల్పుయు నిర్మయులు నయులు నయు వైవస్వతుని కుమారుడగు నిక్యాకఃపును బట్టాధి మేకించుటు. అతడు నూరు దివ్య వర్ష ము లాయువుగలవాడై రాజ్యమేలును.

ఇంతదనుక నీవడిగినదెల్లు తెల్పితిని. ఇంక నుత్తర థిండము తెల్పుదను వినుమని వ్యాసభాగవాను లది వచింప నారంభించిరి.

—: ఉత్తర పర్య ము :—

సామాజ్యాధిమికుండైన యుద్ధాశ్రమిని జూమటకు వ్యాస మార్కుండేయ మాండవ్య శాండిల్య శాకటాయన గౌతమ గాలవ గార్ద్య శాతాతప పరాశర జూమదగ్న్య భరద్వాజ భృగు భాగురి ఉత్తంశ శంఖలిభుత శౌనక శాకటాయని పులస్త్య పులహాదాలభ్య బృహదశ్వ్య లోపుక నారాచ పర్వత జహన్మ అపావసు పరావసు ప్రభృతులగు మహర్షులు దయచేసిరి. ధర్మరాజు వారిని యథోచిత సత్కారముల నర్చించి చేతులు జోడించి వ్యాసభాగవానులఁ గని యిట్లనియె. [ప్రథా! తమ యనుగ్రహముచే నాకు రాజ్యము లభించినది. కాని రోగ

Q 21: 223
35 P 54

848 భ వి ష్ట్రీ మ శో పు రా ఇ ము

గోస్తనకు లభించిన భోగములవలె జ్ఞాతుల నందరను వధించి దుఃఖతుడైనేన నాకీ రాజ్య లాభము నుఖమెనంగ కున్నది. నేను మా పాలిటిక్ రక్తావచనముగు భీష్ముని జంపిన పాపిని. నా మనస్సు పాశపంకిలైమైయున్నది. బహుద్రీవ్యులగు తమ యువదేశసారముచే నద్దుని గడిగికొని యుంటిని. ఇంకను ధర్మసర్వస్వసారమయిన యంశమును బ్రిజ్మాదీపము వెలిగించి మాపవే. ధర్మరక్తకులయిన ఇం మహామునులు నీ ముఖ వంకజమును దమనేత్తిభ్రమరములచే గోలుల కిచటికే విచ్చేసియున్నారు. అనిన వ్యాసదేవులు నీ పజ్జ వ్యాప్తి కేసుం దుండగ ధర్మము, తత్త్వము మతియెవ్వరు తెల్పునేరుటి అతఁడు ప్రత్యక్షదర్శనము గలవాడు. అతఁడే శృంగై కారణము. కాన యతఁడు నీకు ధర్మస్వరూపనిరూపణము చేయగలమ.. అని యూదే శించిబాదరాయమఁడు తపోవనమున కేసెను. అప్యుల ధర్మరాజు ప్రతిశ్శింప యూజ్ఞవల్యుల్లో డడిగిన సూర్యభగవానులు తెల్పిన ధర్మములను దాను మనుషు మహారులవలన విన్నివానిని కృష్ణ భగవానుడు తెలుపు దొడంగెను. భవిష్యేత్రవర్యమున మొడటినుండి 206 అధ్యాయముల దనుక సంసార నివారకము లగు వ్రీత విధానములు, హైతీతీర్థాది ప్రశంసలు దానాది విధులు వర్ణించి యున్నారు. అ వన్నియు యథామూలముగా ఇదువరులు గౌహించి యాచరింతురుగాక !

ఇది తెలుగు ప్రాచీన రాణము 206 బ్రితిసర్వవర్యమున
చతుర్యగభంచియైన వేరుగల చతుర్థించము.

TIRUPATI. తృతీ తృతీ

2218

